

ჯემალ ქორია

შედეგების ბეჭედი

თბილისი 2010
გამომცემლობა „საარი“

ჯადოქარი ფიქციო
და
სხვა ზღაპრები

თხზულებების მე-11 ტომში ძირითადად შევიდა ზღაპრები, რომელთა ნაწილი ქვეყნდება საბავშვო ჟურნალ-გაზეთებში („დილა“, „აი ია“, „ბიონერი“, „ნორჩი ლენინელი“).

ეს ზღაპრები ცალკე კრებულებად გამოსცა გამომცემლობა „ნაკადულმა“ („ბუტია სპილო“, 1986, „ბუტია სპილო და სხვა ზღაპრები“, 1996), აგრეთვე საგამომცემლო სახლმა „პალიტრა L“ („როგორ იხსნეს პატარებმა ანბანი“, 2006) ქართულ და ინგლისურ ენებზე (ინგლისური თარგმანი ეკუთვნის ასმათ ლეკიაშვილს).

ზღაპარი - რომანი „ბაციკუკუ და სამი ჯადოქარი“ გამოაქვეყნა გამომცემლობა „ნაკადულმა“ („ბაციკუკუ“, 1991). წიგნი ინგლისურად თარგმნა ასმათ ლეკიაშვილმა და გამოცემულია აშშ-ში (Baldie, Publish America, Baltimore, 2005).

ტომში შესულია ბოლო დროს დაწერილი ტექსტებიც: მითხრობა-იგაგი „მატარებელი“ („ლიტერატურული პალიტრა“, 6, 2009) და პუბლიცისტური ნაწარმოები „მოგზაურობა ხელჯონით სამეგრელოში“.

© ჯემალ ქრია - დიდი და პატარა ზღაპრები
საავტორო უფლებები დაცულია

ტექნიკური რედაქტორი: ირინა მარკოზაშვილი

 გამომცემლობა „საანი“

ISBN 978-99940-60-79-5

ბუტია სპილო

ძველად სპილოს ხორთუმი არ ჰქონდა. სადაც ახლა ხორთუმი აზია, იქ ერთიციცქნა, ლამაზი ცხვირი აჩნდა. სპილოს ძალიან მოსწონდა თავისი ცხვირი და მუდამ ცხვირაპრეხილი დადიოდა. თანაც ზედ სათვალეს ჩამოიცვამდა. გულუბრყვილოდ სჯეროდა, ასე უფრო ჭკვიანი ვჩანვარო.

ერთხელ რაკრაკა წყაროს წაანყდა, ბალახში მიუღურტულეზდა და იქვე, შორიახლო გუზდებოდა. სპილომ შიგ ჩაიხედა, რომ საკუთარი სილამაზით დამტკბარიყო. ამ დროს სათვალემ წყალში ტყაპანი მოადინა. გუბის სარკესავით ზედაპირზე პანია ტალღები წრეებად გაიშალა. სპილო გაჯავრდა, გუბემ ჩემი სათვალე ჩაყლაპა და დამცინის კიდეცო. სულელს, წყლის პანია წრეები გუბის სიცილი ეგონა.

— ბუტე, ბუტე, გაგებუტე! — უთხრა გუბეს და დუდღუნით გაშორდა.

ბილიკზე ჯადოქარი სარსალა შეხვდა. უზარმაზარი მახრჩობელა გველი იყო ჯადოქარი სარსალა. მზის გულზე უყვარდა ბებერი ძვლების გათბობა და ახლაც შუა ბილიკზე განოლილიყო. სპილო რომ გამოჩნდა, ფეხებით არ შემდგესო და იქვე, გზისპირა ხეზე აუჩქარებლად შეხობდა.

— როგორი ზანტი ხარ? ამდენ ხანს მაცდევინე, — გაგულისდა სპილო, — აი, ნახავ, შენც გაგებუტები!

— არ მიყვარს ბუტია ცხოველები, — დინჯად დაისისინა ჯადოქარმა სარსალამ, — იცოდე, რამდენჯერაც ცხვირს ჩამოუშვებ, იმდენი მტკაველით დაგიგრძელდება!

ბუტია სპილომ ამაზე ყურიც არ გააპარტყუნა, გზა ისე განაგრძო.

მიდის თავისთვის, მიბუზღუნებს. ჯავრობს, არავისთან თამაში არ სურს.

— ჰეი, სპილოვ, ფორთოხალი ხომ არ გინდა? — ხეზე კუდით ჩამოკონწიალებულმა მაიმუნმა მნიფე ნაყოფი გადმოუგდო.

ალბათ სიამოვნებითაც შესანსლავდა, მაგრამ გაბუტული იყო და ბუზღუნს უმატა:

— უჭკუო მაიმუნო, მთელი დღე ტოტებზე ყირასა სჭიმავს, თავისი ტოლი ვგონივარ!

იარა, იარა და ჟირაფს გადაეყარა. გრძელი კისერი აელერა, ნორჩ ფოთლებს მისწვდენოდა და გემრიელად ახრამუნებდა. რა თქმა უნდა, იმ ყლორტებზე არც სპილო იტყოდა უარს, მაგრამ ასე მაღლა ვერ მისწვდებოდა და ამან უფრო გააჯავრა.

— იმ სიგრძე კისერზე ჩერჩეტი თავი ადგას, ფოთოლს გაზრდას არ აცლის!

ცოტა კიდევ გაიარა და უცებ გზაზე წრუნუნა გამოუცუნცულდა (ალბათ იცით, უზარმაზარ სპილოებს პანია წრუნუნასი ძალიან ეშინიათ). გულგახეთქილმა ბუტიამ ტყისაკენ შეუხვია და ჩირგვებში გაძუნძულდა.

ამან გუნება მთლად გაუფუჭა. რაც დრო გადიოდა, გულზე უფრო სკდებოდა. ჩირგვებსაც გაებუტა, ფეხებში მედებიანო; დაბლა ჩამონეულ ტოტსაც, თავში განგებ ჩამარტყაო; მსუყე ბალახსაც, მაშინ შემხვდა, როცა სირბილისაგან აქოშინებულს ჭამა არ შემეძლიაო...

ტყის პირას ნადირთა მეფე ისვენებდა. ცხოველები რიდით შორს უვლიდნენ. სპილოებს, წრუნუნასი კი, მაგრამ ლომისა ნეკისოდენაც არ ეშინიათ. წამოადგა თავზე ნადირთა მეფეს და ძილი დაუფრთხო.

— ღრრ, ვინა ხარ? — უკმაყოფილოდ ჰკითხა ლომმა.

— სპილო ვარ, როგორ ვერა მცნობ? — გაუკვირდა ბუტიას.

— ასეთი გრძელცხვირა სპილო არასოდეს მინახავს! — თქვა ლომმა.

სპილოს ენა ჩაუვარდა. დააცქერდა თავის ცხვირს და ახლავდა შეამჩნია საოცარი ცვლილება. ციცქნა ცხვირის ადგილას ისეთი რალაც წამოზრდოდა, რაც ცხვირს კი არა, ჯადოქარი სარსალას კუდს უფრო ჰგავდა.

თავზარდაცემული ბუტია წყაროსაკენ გაიქცა. გზაზე არც ჟირაფი შეუმჩნევია, არც ხეზე კუდით ჩამოკონწიალებული მაიმუნი, გაცვებით რომ მოსძახოდნენ, ეგ რა დაგმართნიაო, არც წრუნუნასი შეშინებია და, ალბათ, ჯადოქარ სარსალასაც გაიტანდა, იმას თავისთვის დროზე რომ არ ეშველა.

გუბესთან მივარდა და ჩაიხედა. პირკატა ეცა, თურმე ცხვირის ადგილას ხორთუმი ჩამოზრდოდა. სპილოს დანახვაზე წყაროსაც კი ჩაეცინა და ჩაირაკრაკა: ბუტია ბავშვებს ცხვირი სწრაფად უგრძელდებათ!

ამის შემდეგ სპილო უმიზეზოდ არავის ებუტებოდა, მაგრამ გრძელი ხორთუმი მაინც შერჩა.

უფლისწული ჩიკორიკო

ერთ სოფელში ცხოვრობდა პატარა ჩიკორი. სულ სოფლის ბიჭებთან თამაშობდა. დედიკო ალერსით ჩიკორიკოს ეძახდა. ხშირად იტყოდა ხოლმე, ენაცვალოს დედა, მთელი დღე რომ იტრიალოს, ოდნავაც არ დაიღლებო. ისე იყო თავის საქმეში

დაოსტატებული, მუდამ თითის წვერზე იდგა და სხვა დოყლაპია ჩიკორებივით გვერდზე არ მიწვებოდა. ბავშვებს ძალიან უყვარდათ თავიანთი ჩიკორიკო. თხილის წნელს აიღებდნენ და ფეხში დასცხებდნენ და დასცხებდნენ. ისე დატრიალდებოდა, ისე დაბზრილდებოდა, ზუზუნს თუ გაიგონებდით, თორემ თვალს ვერც შეავლებდით. ამ ბზრიალ-ბზრიალში ვერავინ ხვდებოდა, სახე სად ჰქონდა და ზურგი სად. მთელი სოფელი ამაცობდა თავისი ჩიკორიკოთი. ეგონათ, კარგად ვიცნობთო. ყოჩაღად ტრიალებდა და ეს რა კარგი ჩიკორიაო, ყველა ამას იძახოდა. სინამდვილეში არც იცოდნენ, მის გულში რა ცეცხლიც ენთო. ჩიკორიკოს ქება თავში აუვარდა, თანდათან გაამაყდა, მე ვყოფილვარ, რაც ვყოფილვარ, ჩემზე მამაცი და ლამაზი არავინ არისო. სადღაც იმასაც მოჰკრა ყური, ესპანელთა ენაზე ჩიკორიკო „ოქროს ბიჭს“ ნიშნავსო და მთლად გადაირია. ქართული ჩიკორი რა მოსატანია, ოქრო ბიჭი ვარ, უცხო ქვეყნიდან ჩამოსულიო, მეფის გვარზე ნაკლები ჩემი გვარიც არ იქნება და ყველამ უფლისწული ჩიკორიკო უნდა დამიძახოსო... ამას ხმამაღლა არ ამბობდა და ვინ მიუხვდებოდა გულის ნადებს. სოფლის ბიჭები ძველებურად ერთობოდნენ და ჩიკორიკოც ძველებურად ბზრიალდებდა. ყველამ იცის, ჩიკორს თუ არ ურტყი, ისე ვერ იტრიალებს და ბავშვებიც ღონეს არ იშურებდნენ. ადრე ჩიკორიკოს უფრო ის ბიჭები მოსწონდა, რომლებიც

წნელს ძლიერ ურტყამდნენ. ახლა კი, მე, უფლისწულ ჩიკორიკოს როგორ მიბედავენ და წნელით მცემენო, დაიბოღმა და გულში ავი ზრახვა ჩაიდო. ერთხელაც პატარა ბიჭმა წნელი ღონივრად რომ მოუქნია, ჩიკორიკო მოწყდა მიწას, ონავარს ცხვირში ეტაკა და სისხლი აღინა. „ვაიმე, დედა!“ — იყვირა პატარა ბიჭმა. ბავშვებმა თამაშს თავი მიანებეს და დაშავებულს მისცვივდნენ. უფლისწულმა ჩიკორიკომ ცოტა ხანს იბზრიალა, იბზრიალა და მტვერში ჩაემხო...

ამის შემდეგ ბავშვებმა დაივიწყეს ავი ჩიკორიკო. უკვე არავინ სცემდა, მაგრამ საბრალო ბზრიალას გვიან გაახსენდა, რომ უფლისწული ჩიკორიკო კი არა, ძაფის უბრალო კოჭი იყო, ოდესღაც კეთილმა დედიკომ ჩიკორად რომ გამოთალა.

თხიპნი-თხუპნი

თხიპნი-თხუპნები სამელნეებში ცხოვრობენ. ერთი ასეთი თხიპნი-თხუპნი მამიკოს სამელნეში იჯდა. პატარა თათიამ ეს არ იცოდა... მართლა, თქვენ არ იცნობთ პატარა თათიას! ის მამიკოს და დედიკოს გოგოა, ამასთან ბებიკოს შვილიშვილიცაა. ისე პატარაა, ნოლ კლასში გაისად უნდა წავიდეს. „გაისი“ როდის მოვა, არ იცის, მაგრამ თოჯინებთან თამაში რომ მოზეზრდება, აიღებს ნახატებიან წიგნს და ათვალეირებს, ანდა ფერადი ფანქრით ფურცელზე სხვადასხვა კაცუნებსა და სახლებს ხატავს. ერთხელ მამიკო და დედიკო

შინ არ იყვნენ, ბებია კი ტელევიზორთან იჯდა და თბილ წინდას ქსოვდა. თათია მამიკოს კაბინეტში შეიპარა, მამიკოს საწერ მაგიდას მიუჯდა, მამიკოს კალამი მამიკოს სამელნეში ჩაანო და ლამაზად და-

წყობილი ფურცლებიდან სულ ზედა ფურცელზე დაიწყო წერა. თათიამ მართო ორი ასოს დაწერა იცის — „ა“-სი და „ი“-სი. ჰო, ჰო, მერე რა მონდომებით წერს! ენაგამოყოფილი, ხვნეშა-ხვნეშით დაატარებს ფურცელზე კალამს. აგერ „ა“-ს თავი კოხტად მოუგრიხა და „ი“-ს წერას შეუდგა. „ი“ უფრო იოლია. ბურთივით მრგვალია, ოღონდ ფეხები უნდა მიუტყუპო. აჰა, ცოტაღა დარჩა. თათიამ კალამი სამელნეში ერთხელ კიდევ ჩაანო. თურმე კალმის წვერს თხიპნი-თხუპნი ჩამოეკიდა და პირდაპირ „ა“-ზე და „ი“-ზე მოადინა ტყაპანი. გაიშალა, დამრგვალდა, ბუსუსებიან მსუქან გოჭს დაემსგავსა, „ა“-ც გადასანსლა და „ი“-ც, თან ისე გემრიელად დაამთქნარა, ვითომ ეს ფურცელი მისი საკუთარი ყოფილიყოს.

— შენ ვინა ხარ? — გაოცებისაგან პირი დაალო თათიამ.

— ვინა ვარ და თხიპნი-თხუპნი! ეს სამელნე ჩემი სახლია! გემრიელად მეძინა, შენ კი გამალვიძე! როგორ გაბედე ჩემი შენუხება?

— მე არ გიცნობ! — ენა დაება თათიას.

— მეც არ გიცნობ და არც მინდა გაგიცნო! — ამაყად განაცხადა თხიპნი-თხუპნიმ.

— მე თათია ვარ! — ზრდილობიანად აუხსნა გოგონამ. — სულაც არ მინდოდა შენი შენუხება. ჩაბრძანდი უკანვე სამელნეში, თორემ მამიკო მოგვისწრებს და გაგვინყრება!

— როგორ თუ ჩავბრძანდე! ქეჩოში ჩამავლე, ფურცელზე ძალით გადმომსვი, ახლა კი ჩემთან თამაშსაც არ კადრულობ? — გაჯავრდა თხიპნი-თხუპნი. — ჩემისთანა ლამაზი და მხიარული თხიპნი-თხუპნი მეორე არ მოიძებნება. გოგონები და ბიჭუნები სიხარულით მეთამაშებიან!

— არ მინდა ასეთი თამაში! — მოთმინებით თქვა თათიამ. — მამიკოს ფურცელი მთლად გამიფუჭე!

— ჰა, ჰა, რასა ბრძანებთ! — გამოაჯავრა თხიპნი-თხუპნიმ. — არ გინდა და ნუ გინდა, შენს ჯინაზე არსადაც არ წავალ!

თხიპნი-თხუპნი უფრო მეტად გაიდლაბნა, ზედა ფურცელს კი არა, იმის ქვემოთ რომ ფურცელია, იმასაც მისწვდა.

— ავიღებ და საშლელით წაგშლი! — დაემუქრა თათია.

— ჰა, ჰა, გული არ გამიხეთქო! — დაიჯღანა თხიპნი-თხუპნი.

თათიამ საშლელს დაავლო ხელი, მოუმარჯვა, მაგრამ თხიპნი-თხუპნი სკუპ და ქალღმერთი მაგიდაზე გადახტა, ტყაპა-ტყუპით გაუყვა მაგიდის კიდეს, თან ხითხითებდა თათიას გულის გასახეთქად და ყველგან კვალს ტოვებდა.

— ახლა სველ ტილოს მოვარბენინებ! — წამოხტა თათია.

თხიპნი-თხუპნი კი, ის უსინდისო, პირდაპირ კაბის კალთაზე მოახტა. მერე როგორი კაბა ეცვა თათიას, თეთრი, ქათქათელა, ზედ ვარდისფერი პეპლები ეხატა და თხიპნი-თხუპნიმ ორი პეპელა წამში შესანსლა.

— აბაზანაში შევირბენ და ცხელი წყლით ჩამოგრეცხავ! — ცრემლი მოერია თათიას, მაგრამ თავი შეიკავა.

— ვერ დამიჭერ, ვერ დამიჭერ! — ენა გამოუყო საძაგელმა თხიპნი-თხუპნიმ და იატაკზე მოადინა ტყაპანი.

თათიამ ჩვარს დაავლო ხელი, უკან გამოუდგა, თხიპნი-თხუპნი კი ხან აქეთ გადახტა, ხან იქით, თან ხითხითებდა და ხითხითებდა.

უცბად გოგონას ფეხი დაუცდა, თხიპნი-თხუპნის ზედ დაეცა და ქვეშ მოიყოლია.

— ვაიმე, მეტკინა! — იკივლა თხიპნი-თხუპნიმ.

თათიასაც კი ეტკინა, მაგრამ თხიპნი-თხუპნი შეეცოდა და ხელი გადაუსვა. აბეზარი და მატყუარა თხიპნი-თხუპნი ახლა ხელზე მიეტყეპა და კვლავ ხითხითი მორთო.

მაშინ კი ასლუკუნდა პატარა თათია, ცრემლი გადმოსცვივდა. მჯილი რომ თვალეში მოისვა, თხიპნი-თხუპნი ლოყებზე, ნიკაპსა და ცხვირზე გადაედლაბნა.

გოგონამ სარკეში ჩაიხედა და რას ხედავს! ზღაპრების წიგნში ყველა ალქაჯზე უფრო ალქაჯი რომ არის, ისე აქვს პირისახე მოთხუპნილი.

— ბებია-ა! — მორთო ღრიალი.

გულგახეთქილ ბებიას საქსოვი ხელიდან გაუვარდა და გამოიქცა.

თხიპნი-თხუპნებს ბებიებისა ეშინიათ, იმ წამსვე ცხელ წყალსა და საპონს მოარბენინებენ, თხიპნი-თხუპნის კი ცხელი წყალი და საპონი არ უყვარს. თათიას ცრემლებს ჩამოჰყვია, იატაკზე დაეცეცა, იქიდან მაგიდაზე გადახტა და სამელნეში ჩასრიდა.

— რა იყო, გენაცვალე? რამ შეგაშენა, ჩემო ოქრო? — მოეფერა თათიას ბებია.

— თხიპნი-თხუპნი მაჯავრებს! — შესჩივლა თათიამ.

— რომელი თხიპნი-თხუპნი? — ვერ მიხვდა ბებია და მიიხედ-მოიხედა.

თათიამაც მიმოიხედა, თხიპნი-თხუპნი არსად ჩანდა.

იმ დღიდან თათია კალამსა და მელანს ფრთხილად ხმარობს, ცდილობს სამელნედან თხიპნი-თხუპნი არ ამოიყვანოს...

შვილთავიანი ღევო

ერთ ქვეყანაში ცხოვრობდნენ ცხრათავიანი მამიკო დევი და ცხრათავიანი დედიკო დევი. ერთ მშვენიერ დღეს დევებს შვილი შეეძინათ, ოღონდ შვილთავიანი. მშობლები ჯერ ცას ენივნენ სიხარულით, მერე, თავები რომ დაუთვალეს, ძალიან შენუხდნენ, მაგრამ აბა რას იზამდნენ. ხშირად იტყოდა ცხრათავიანი დედიკო: ჩემს შვილსაც ცხრა თავი რომ ჰქონოდა, ჩემზე ბედნიერი ქვეყანაზე არავინ იქნებოდაო. ცხრათავიანი

მამიკო ამშვიდებდა, ნუ გეშინია, მე ისეთი ძალის პატრონი ვარ, ჩემი შვილი სულაც უთავო რომ იყოს, ვერავინ დამიჩაგრავსო.

მართლაც, ცხრათავიანი დევები ცივ წიავს არ აკარებდნენ შვილს. სულ ფარჩა-აბრეშუმებში აძინებდნენ. ძილი ხომ უყვარდა და უყვარდა, როგორც კი გაიღვიძებდა, უმაღლვე დაალებდა შვიდივე პირს: „მშია!.. მწყურია!..“ ჰოდა, საუზმეზე ორ ფუთ კარაქიან პურს შესანსლავდა, სადილზე იმდენს მიირთმევდა, ერთი მანქანა თავისუფლად დაიტვირთებოდა, ვახშმად კი ერთი ურიკა ხიზილალა ძლივს ყოფნიდა.

ისე სულ სხვადასხვანაირი თავები ება, ზოგი ჭკუით ჰქონდა გამოტენილი, ზოგს კი ჭკუა სულაც არ მოეკითხებოდა. ერთი თავი თუ ცნობისმოყვარე იყო, სხვადასხვა ამბები აინტერესებდა, მეორე ანცი და ეშმაკი ბრძანდებოდა, მესამე — კეთილი და მხიარუ-

ლი, მეოთხე — ბოროტი და ჭირვეული, მეხუთე — გულუხვი, მეექვსე — ძუნწი და ქვანჯია, მეშვიდე — ძილისგუდა და ზარმაცი.

ექვსი წლისა რომ გახდა, სკოლაში წაიყვანეს და პირველსავე დღეს საყვარელი მასწავლებელი — წვერცანცარა კიკინა კინალამ შემოეჭამა. საბედნიეროდ კეთილი დევუკა იზრდებოდა და დაენანა. ჰოდა, შიშისაგან გულგახეთილი კიკინა ბენჯზე გადარჩა. სკოლის დირექტორმა, მრისხანე გველეშაპმა ეს ამბავი რომ გაიგო, პირიდან სულ ცეცხლი და კვამლი გადმოაფრქვია, თან საზარლად დაგრაგნილ კუდს მათრახივით ატყლაშუნებდა. პატარა დევუკა დაფრთხა და უნებლიეთ კუდზე უკბინა. გველეშაპი ვერ მიხვდა, შვიდიდან რომელმა გაბედა და ონავარი თავი გადაურჩა ძირში წაკვნეტას. სამაგიეროდ პატარა დევი დაისაჯა, მას სადილად ერთი ურემი ნამცხვარი და ნახევარი ურიკა ნაყინი აკმარეს.

იმ დღის შემდეგ დევუკას მერხს გისოსები შემოავლეს, რომ თავის საყვარელ მასწავლებლებსა და თანაკლასელებს ვერ მისწვდნოდა. თუმცა ძალიან კეთილი დევუკა იყო, მაგრამ შეეძლო ფერება-ფერებაში ვინმე ჩაეკბინა.

ოცდაცამეტი მასწავლებელი ასწავლიდა ანაბანას პატარა დევუკას. ერთი პირი გაიძახოდა „ასო-ბგერა ანი!“ მეორე — „ასო-ბგერა ბანი!“ მესამე — „ასო-ბგერა განი!“ და ასე ბოლომდე. ჰოდა, როგორც იქნა, ზოგმა თავმა ოთხი ასო-ბგერა დაიხსომა, ზოგმა — ხუთი და შვიდივე ერთად თუ მოინდომებდა, ხელისგულისოდენა ზღაპარს ჩაარაკრაკებდა.

„შვიდთავიანი ბავშვისათვის ესეც საკმარისია, — თქვა დედიკომ, — ამდენმა მეცადინეობამ მთლად დამისუსტა ჩემი შვილიკო!“

„ისა სჯობია, საქმეს მოჰკიდოს ხელი!“ — ბრძანა მამიკომ.

„ნეტავი რა ხელობა შევურჩიოთ ჩვენს ნიჭიერ შვილიკოს?“ — წუხდა დედიკო.

„თავისთვის სახლი აიშენოს!“ — გადანწყვიტა მამიკომ.

წამოწვა შვიდთავიანი დევი მხართეძოზე და დაიწყო ფიქრი.

„რა ჯობია სახლის აშენებას!“ — შვიდივე თავმა ერთად წამოიძახა.

პირველმა თავმა გადანწყვიტა, სამსართულიან სახლს ავიშენებ, ფართო და ნათელ ფანჯრებს ჩავსვამ, ოთახები სინათლით აივსებო; მეორემ — ერთი სართულიც კმარა, ფანჯრებს სულ ამოვგმანავ, დილდობით მზემ თვალეში რომ არ მიჭყიტინოსო; მესამე

მემ — ხის სახლი უფრო მსუბუქი და ხალვათია, ხის სახლს ავიშენებო; მეოთხემ — ქვისასო; მეხუთემ — ფაცხას შემოვლობავ, მეტი რად მინდაო; მეექვსემ — ერთ მიწურს ამოვჩიჩქნი და ისიც კმარაო; მეშვიდემ... მეშვიდეს ამასობაში გემრიელად ჩასძინებოდა.

მიხვდა ცხრათავიანი მამიკო, მისი შვილი ასეთი თავებით სახლის ამშენებელი არ იყო, და უბრძანა:

„აჰა, ყანა და მინდორი, რაც გინდა დარგე და დათესე, მოსავალი მოიწიეო!“

წამოგორდა მწვანე მდელოზე შვიდთავიანი დევი და ფიქრში ჩაიძირა.

პირველმა თავმა გადანწყვიტა, ხორბალს დავთეს, პური ბევრი მექნებო; მეორემ — მარწყვს დავრგავ, გემრიელია და ადრე შემოდისო; მესამემ — საზამთროს ბაღა ჯობია, შრომა-გარჯა ნაკლები უნდაო; მეოთხემ — გაუშვი, ბალახი ამოვიდეს, ძროხას მოვაძოვებ, რძე და ხორცი ბევრი მექნებო; მეხუთემ — თავს რად ავიტკიებ, გინდა ეკალ-ბარდებმა იხაროს, ეკალას დავკრეფ და მხალსა ვჭამო; მეექვსემ — მზესუმზირას მოვიყვან და იმას ვაკნატუნებ, დანარჩენზე დედიკომ და მამიკომ იზრუნონ, მეტი თავები აბიათო; მეშვიდემ... მეშვიდეს, აი, დარდიო და გემრიელად ჩასძინებოდა.

შენუხდა ცხრათავიანი მამიკო, შენუხდა ცხრათავიანი დედიკო, შენუხდნენ გველეშაპი დირექტორი და ოცდაცამეტი მასწავლებელი, რა ვურჩიოთ, რა საქმეს ვანიოთო. სკოლაში მუსიკას დიდყურა ჩოჩორი ასწავლიდა, — დიდი ყურები აქვს და სმენა ექნებო, — იმ დიდყურამ შუბლზე იტკიცა, ეს ჩვენი შვიდთავიანი დევი „შვიდკაცად“ გამოგვადგებო. პირველი ხმა აგერაა, მეორეც და მესამეცო. ჰოდა, შვიდთავიანი დევი მომღერალი გაგვიხდა. ახლა სადმე „შვიდკაცას“ სიმღერას თუ გაიგონებთ, თანაც „მშია- მწყურიას“ ხშირ-ხშირად ახსენებენ, ეს ის შვიდთავიანი დევი მღერის.

იყო ეზოთი ღტ-ღტ!

ადრე ჩვენთან ერთი ღტ-ღტ ცხოვრობდა. ძალიან მხიარული იყო. რატომ ეძახდნენ ასე, მეც არ ვიცი! ალბათ სულ ღტ-ღტ-ღტ-ს რომ იმეორებდა, იმიტომაც დაარქვეს ღტ-ღტ. მეტად უცნაური ვინმე გახლდათ. არც ფეხი ჰქონდა, არც ხელი, არც თავი, არც ტანი, არც არაფერი, არ დადიოდა, არ დაფრინავდა, არ დარბოდა, არ დახტოდა, მაგრამ საკმარისი იყო ვინმეს ეთქვა „ღტ-ღტ“, სიცილ-სიცილით მოვარდებოდა და ყველაზე ცხვირჩამოშვებულ, ბუზღუნა და

ბუტია ბავშვს გააცინებდა. თვითონ ხომ სულ იცინოდა, კისკისებდა, კვასკვასებდა, ხარხარებდა, ქირქილებდა, ხითხითებდა, კუჭკუჭებდა, ხანდახან კი მთლად ჩაბჟირდებოდა... ღტ-ღტ ყველას უყვარდა, თუმცა ცოტათი ეშინოდათ კიდეც მისი, თუ ვინმეს მივარდებოდა, იხვე-

ნებოდნენ, მეტი სიცილი არ გვინდა, მოგვეშვიო... ღტ-ღტ კი ისეთი ვინმე იყო, ასე ადვილად არავის მოეშვებოდა.

ერთხელ მეზობლის ბიჭი სოსიკა ატირდა. ტირის, მაგრამ რას ტირის! მისი ღნავილი ქუჩის ბოლომდე აღწევს.

— რა ატირებს ამ ბავშვს? — გაკვირვებით კითხულობენ მეზობლები.

— რატომ ტირი, ბებო შემოგვევლოს? — თავს ევლება ბებია.

— ვინ განყენინა, ჩემო ბიჭო? — ეფერება დედიკო.

— არ იტირო და კამფეტს გიყიდი! — პირდება მამიკო.

სოსიკა კი უმატებს და უმატებს ტირილს. თვითონაც არ იცის, რატომ ტირის... ეტირება და რა ქნას?

— გასკდა ბავშვი ტირილით! — წუხს ბებია.

— რა ვუშველოთ! — წუხს დედიკოც.

— ღტ-ღტ მოვიწვიოთ! — ამბობს მამიკო.

საკმარისია ღტ-ღტ ახსენოთ და იგი უმალ იქვე გაჩნდება. ჰო, ჰო, როგორ ვერ იტანს მტირალეს! არ მოსწონს სახედამანჭული, ცრემლებით მოთხუპნილი ბავშვები. ახლაც ღტ-ღტ ახსენეს თუ არა, უცბად მოვარდა და არც აცია, არც აცხელა, ბიჭუნას უბეში ჩაუგორდა.

— ღტ-ღტ! — დაიძახა.

სოსიკა გაყურდა, გაკვირვებით მიმოიხედა.

— ღტ-ღტ-ღტ! — გაიმეორა ღტ-ღტ-მ და ჩაიხითხითა.

სოსიკამ ჯერ გაიღიმა, მერე თვითონაც ჩაიხითხითა.

— ღტ-ღტ-ღტ-ღტ! — აკისკისდა ღტ-ღტ.

სოსიკას ცრემლი წამში შეაშრა, აკისკისდა და აკისკისდა, მუცელი ხელით უჭირავს.

მისი სიცილი მეზობლებმაც გაიგონეს და ხელები გაასავსავეს:

— რა აკისკისებს ამ ბავშვს?

— სიცილი უფრო გიხდება, ბებო შემოგვევლოს! — გამხიარულდა ბებია.

— გეყოფა, დაშოშმინდი! — გაეღიმა დედიკოს.

— მხიარული ღტ-ღტ გვესტუმრა! — სიცილით თქვა მამიკომ.

დედიკოს და მამიკოს თვითონაც ცოტათი ეშინოდათ ღტ-ღტ-სი და მოფერებით უთხრეს:

— ღტ-ღტ, გესმის, მაია ტირის!

თურმე მეზობლის გოგონა მაია ასკინკილათი ჩამოდიოდა კიბეზე, ფეხი დაუცდა და მუხლი იტკინა.

იღვა და გულამოსკვნით ტიროდა.

ღტ-ღტ ახლა მაიასთან გაჩნდა. ჯერ მტკივანა მუხლზე სული შეუბერა, მერე ყურში ჩასჩურჩულა: „ღტ-ღტ!“ და მაიაც სოსიკასავით აკისკისდა და აკისკისდა...

ასეთი ვინმე იყო ღტ-ღტ, სადმე მონყენილ ან ატირებულ ბავშვს თუ დაინახავდა, ანდა თუ დაუძახებდნენ, წამსვე იმისკენ გაეშურებოდა. გააცინებდა, გაამხიარულებდა და თვითონაც ხითხითებდა, უხაროდა...

თეკო დაიკარგა

— ნაბიჯი არსად გადადგა!
— უთხრა დედამ თეკოს. — აი, აქ იდექი, მე მალაზიაში შევირბენ!

თეკო დამჯერე გოგოა. თვითონაც უნდოდა მალაზიაში შესვლა, მაგრამ რაკი დედამ უთხრა, ნაბიჯი არსად გადადგაო, ვიტრინასთან დაელოდა. ვიტრინაში ჭრელ-ჭრელი ქსოვილები ელაგა და თეკომ დიდხანს არჩია, ეს ნაჭერი მე მომიხდება, ის კი ჩემს თოჯინასო. მერე მობეზრდა, საკუთარ ანარეკლს ენა გამოუყო და ვიტრინას ზურგი შეაქცია.

ქუჩა სავსე იყო მანქანებით. ტროტუარზე საქმიანად მიდი-მოდიოდნენ უამრავი დეიდები და ბიძიები. გზაჯვარედინზე შუქნიშანი ეკიდა. აინთებოდა წითელი შუქი და ყველა მანქანა ერთად დაამუხრუჭებდა, ფეხით მოსიარულენი კი სწრაფად გადადიოდნენ მეორე ტროტუარზე. აინთებოდა მწვანე შუქი და მანქანები ერთბაშად მონყდებოდნენ ადგილს.

ყველა სადღაც გარბოდა. მარტო თეკოს არ ეჩქარებოდა. ცნობისმოყვარედ შესცქეროდა შუქნიშანს, ნეტავი ვინ ანთებს და ვინ აქრობსო.

უცებ კაკუნი მოესმა. ვილაც შავსათვალთან ძიას ხელში ჯოხი ეჭირა და ქვაფენილზე აკაკუნებდა. ასე კაკაკუკით მიუახლოვდა გადასასვლელს და გაჩერდა. ამ დროს გარშემო არავინ იყო. აინთო

წითელი შუქნიშანი, მერე მწვანე, მერე ისევ წითელი, ძია კი მოთმინებით იდგა და აკაკუნებდა, თითქოს ითხოვდა, ყურადღება მომაქციეთო.

თეკო ახლოს მივიდა.

— არის აქ ვინმე? — იკითხა უცებ ძიამ.

— მე ვარ! — უპასუხა თეკომ.

— ვინ შენ? — გაელიმა ძიას.

— თეკო ვარ!

— თეკო, გენაცვალე, მანქანები რომ გაჩერდებიან, ხელი ჩამკიდე და მეორე მხარეს გადამიყვანე!

თეკო მიხვდა, რომ ძია უსინათლო იყო. ხელი ხელში ჩაავლო და, მანქანები რომ შეჩერდნენ, მეორე მხარეს გადაიყვანა.

ძიამ თავზე ხელი გადაუსვა და ჯოხის კაკუნით გზა განაგრძო.

თეკო უკან დაბრუნებას აპირებდა, მაგრამ მანქანები კვლავ ამოძრავდნენ და იძულებული გახდა, მოეცადა.

მოულოდნელად საიდანლაც პატარა ცუგა გამოცუნცულდა. კუდის ქიციანით დასუნა თეკოს ფეხსაცმელი და კბილები მხიარულად დაკრიჭა. თეკო ჩაცუცქედა, მოეფერა. ცუგამ ხაოიანი ენა ხელზე აუსვა და შეჰყეფა, თითქოს ეუბნებოდა, დავმეგობრდეთო.

— შე საძაგელო, სად დამეკარგე! — მოისმა ამ დროს და ლამაზი ქალბატონი დაიხარა, ცუგა ხელში აიტაცა და გზას დაადგა. თეკო უკან დაედევნა. ცუგა ყეფდა, წრიალებდა, დასხლტომას ლამობდა, თეკოსკენ იწევდა. თეკო გაჩერდა და შორიდან ხელი დაუქნია.

ახლალა გაახსენდა დედა. მიიხედ-მოიხედა. დაფიქრდა, საიდან მოვედიო. ერთი მხარე აირჩია და იქით გაიქცა, მაგრამ ნაცნობი გზაჯვარედინი ველარსად დაინახა. მთლად აებნა გზა-კვალი.

— დედიკო! — ჩაისლუკუნა თეკომ. — დედიკო! — და ჩუმად ატირდა.

— ხომ არ დაიკარგე, შვილო! — მოეფერა მოხუცი ქალი.

უმალ ხალხი მოგროვდა. გამოჩნდა ძია პოლიციელიც.

— რა გქვია გოგონა? — დაყვავებით შეეკითხა.

— თეკო!

— რამდენი წლისა ხარ?

თეკომ თითები გაფარჩხა, ოთხისო.

— ახლა მითხარი, ვისი ხარ?

— დედიკოსი და მამიკოსი!

— ამომწურავი პასუხია, — გაელიმა ძია პოლიციელს, — თუ იცი, სად ცხოვრობ?

— ჩვენს სახლში! შინ კიდევ ბებია გვყავს და ნათია!

— ნათია შენი დაიკოა?

— ნათია ჩემი თოჯინაა!

— ყველაფერი ნათელია!

ყოჩალი გოგო ხარ, ოღონდ ტირილი არ გიხდება!

ძია პოლიციელმა თეკოს ხელი ჩაჰკიდა და ყვითელ მანქანაში ჩასვა. სახურავზე წითელი შუქნიშანი უბრდღვიალებდა.

— ახლა ამ მანქანით აქეთ-იქით გავისეირნებთ, შენ კი იქნება მიხვდე, სად დაშორდი დედიკოს!

ჰო, ჰო, რა კარგი სეირნობა გამოუვიდა თეკოს! შიში სულ დაავინწყდა და თვალეზგაბრწყინებული ამყად იყურებოდა ფანჯრიდან.

ძია პოლიციელმა მიკროფონი აიღო და რადიოთი გასძახა ქუჩას:

— მოქალაქენო! დაიკარგა პატარა გოგონა — ოთხი წლის თეკო! მის დედას ვთხოვთ, გზაჯვარედინთან დაგველოდოს!

მალე თეკომ იცნო ის გზაჯვარედინი, სადაც უსინათლო ძიას დაეხმარა. გადასასვლელთან დედამისი იდგა და ცხვირსახოცს იქნევდა.

— დედიკო, დედა! — გასძახა თეკომ, მანქანიდან ჩამოხტა და ნამტირალევი დედას გულში ჩაეკრა.

ბევრი შოთიკო

პატარა შოთიკომ გაიღვიძა. ოთახში მარტო იყო. ცოტა ხანს იცადა, მაგრამ არავინ შემოსულა, არც დედიკო, არც მამიკო. უნდა გითხრათ, რომ პატარა შოთიკოს დედიკოსა და

მამიკოს გარდა ჰყავს ორი ბებია, ერთი პაპა და ერთი ბაბუკა. ერთი ბებია და ბაბუკა სხვა ბინაში ცხოვრობენ, მაგრამ სტუმრად ხშირად მოდიან. რა თქმა უნდა, ესენი ყველანი თავს ევლებიან, ეფერებიან, კოცნიან, სათამაშოებს და კამფეტებს უზიდავენ, ყოველნიერ სურვილს უსრულებენ და, რაც შეიძლება, ანებივრებენ. ეს იმიტომ, რომ ამოდენა სახლში მხოლოდ შოთიკოა პატარა და აბა, სხვას ვის უნდა მოეფერონ?

ახლა, მარტო რომ დარჩა, გაიბუსა. ეგ როგორ, ყველანი სხვა საქმით არიან გართული და შოთიკო, ეს ქვეყნის თვალი, მიავიწყდათ. დედიკო მაინც რატომ არ დაუდარაჯდა საწოლთან. გამოღვიძებულს ხომ უნდა მოჰფერებოდა, სააღერსო სიტყვები ეთქვა და ლოყაზე ეკოცნა კიდევ. ცხადია, საწყენია, როცა დედიკოც გყავს, მამიკოც, ბაბოც, ბებიაც, პაპაც და ბაბუკაც, შენ კი გაიღვიძებ და ირგვლივ არავინ არის, არავინ გეუბნება, ადე, ჩემო პანანინაო.

შოთიკო ლოგინიდან ჩამოფოფხდა, დედიკოს სარკესთან გაჩერდა. ეს სამკარედი კედელთან დგას. შუაში დიდი სარკეა. აქეთ-იქით კი ორი სხვა სარკეცაა ჩამოკიდებული. როცა გინდა, გასწევ და გამოსწევ... ჩაიხედა შოთიკომ და რას ხედავს: წინიდან შოთიკო შემოჰყურებს, საჩვენებელი თითი პირში გაურჭვია; ერთ მხარესაც შოთიკო დგას და მეორე მხარესაც... ამ შოთიკოებსაც თითი პირში აქვთ და აქეთ-იქიდან უყურებენ.

- გცემ! — უთხრა შოთიკომ შოთიკოებს.
- გცე-ემ! — სამივემ ერთად უპასუხა.
- მე ღონიერი ვარ! — დაქადნებით თქვა შოთიკომ.
- მე ღონიერი ვარ! — არც ამათ დააყოვნეს პასუხი.
- დედიკოს ვეტყვი! — დაისლუკუნა შოთიკომ.
- დედიკოს ვეტყვი! — დაისლუკუნეს იმათაც.

შოთიკომ კარედებს ხელი ჰკრა, ჯერ ერთს, მერე მეორეს, და მიარახუნა. გვერდითა სარკეებმა შუა სარკე დაფარეს და სამივე შოთიკო დაიმალა.

შოთიკო სანოლში შებრუნდა, საბანი ყელამდე აიწია და გაისუსა. მიხვდა, რომ მარტო არ იყო, ამ სახლში ბევრი შოთიკო ცხოვრობდა და თუ თვითონ ყველაზე კარგი არ იქნებოდა, დედიკო სხვა შოთიკოებს მოეფერებოდა.

ამ დროს გაიღო კარი და დედიკომ შემოიხედა.

— გაიღვიძე, ჩემო პანანინა გულის ვარდო?

ბაბომ გამოსძახა თავისი ოთახიდან:

— გაგელვიძა, ჩემო ქვეყნის თვალო?

სტუმრად მოსულმა ბებიაშამც მოაწვდინა ხმა:

— შენ შემოგვევლე, ჩემო პანანა!

მამიკო, პაპა და ბაბუკა უკვე სამსახურებში იყვნენ წასული.

შოთიკო ახითხითდა. ჯერჯერობით სხვა შოთიკოები მას ვერ მოერეოდნენ.

ჯადოქანი ფეფიკო

1. დეპეშაჰ ამბავი მოიტანა

ზარი დარეკეს. ირინე, თეა და სამსონიკა კარისაკენ გაიქცნენ.

— მე უნდა გავალო! — დაიძახა ირინემ.

— მე უნდა გავალო, მე უნდა გავალო! — არ დათმო თეამ.

— მე უნდა გავაგო! — იკივლა სამსონიკამ.

დედიკო სამზარეულოში საქმიანობდა. წუთით თავი გამოყო და მკაცრად თქვა:

— ირინე და თეა, ნუ აკივლებთ ბავშვს!

მამიკო სარკესთან თმას ივარცხნიდა, სამსახურში მიეჩქარებოდა. იმანაც გაიმეორა:

— ირინე და თეა, ნუ აკივლებთ ბავშვს!

— ოჰ! — ამოიხვნეშა ირინემ.

— ოჰ, სულ სამსონიკამ უნდა გაალოს? — მტირალა ხმით იკითხა თეამ.

სამი წლის სამსონიკა გასალებს ძლივს წვდებოდა, ცდილობდა გადაეტრიალებინა, თან ჭყვიროდა:

— მე უნდა გავაგო, მე უნდა გავაგო!

მამიკო დაიხარა, მოეფერა:

— მოდი, ცოტათი მოგეხმარები!

გასალები ერთად გადაატრიალეს და კარი გააღეს.

ზღურბლზე ბიძია ფოსტალიონი იდგა.

— დეპეშა! — ქალღმერთი გამოუწოდა მამიკოს.

— ეს ლა ალი? — იკითხა სამსონიკამ.

ირინე და თეა კი ერთად შეცვივდნენ დედიკოსთან.
 — დედიკო, დედიკო, დეპეშაა, დეპეშა!
 — ჰო, კარგი, გავიგე. — დედიკომ ხელები შეიმშრალა და სამზარეულოდან გამოვიდა.
 — ბებია დეპეშა გამოგვიგზავნა. — თქვა მამიკომ, ბიძია ფოსტალიონს ჟურნალში ხელი მოუწერა და მადლობა უთხრა.
 — ეს ლა ალი? — კვლავ იკითხა სამსონიკამ.
 მამიკომ სათვალე გაიკეთა და ხმამაღლა წაიკითხა:
 — „თბილისი. ირინეს, თეას და სამსონიკას! ჩემო კუდრაჭებო, დღეს ჩამოვდივარ და, აბა, თქვენ იცით, როგორ კარგად დამხვდებით! ფეფო ბებო!“
 — ვაშა, ფეფო ბებო ჩამოდის! — ტაში შემოჰკრა ირინემ.
 — ბებია ჩამოდის, ბებია ჩამოდის! — დაბზრიალდა თეა.
 — ეს ლა ალი? — ტირილისათვის მოემზადა სამსონიკა.
 — რა არის და დეპეშა! — მოფერებით უთხრა მამიკომ.
 — ლატოა დეპესა?
 — შე სულელო, დეპეშამ ამბავი ჩამოგვიტანა, ფეფო ბებო ჩამოდისო! — დინჯად აუხსნა ირინემ.
 გამხიარულებული სამსონიკა უცბად მანქანად გადაიქცა. ოთახში წინ და უკან დარბოდა, თან მთელი ხმით ყვიროდა:
 — ღვ, ღვ, ღვ... ღღღ!..
 — პირდაპირ არ ვიცი, რა მოუსვენარი ბავშვებია! — დედიკომ თავი გააქნია და სამზარეულოში შებრუნდა.
 — ბებია ჩამოვა და მოგეხმარება! — დაამშვიდა მამიკომ.
 ბავშვებს კი კვლავ ერთი ალიაქოთი ჰქონდათ.

2. წესიერად უნდა მოვიქცეთ

ნასაუზმევს დედიკომ ჭურჭელი დარეცხა, სამზარეულო მიაღაგა, კაბა გამოიცვალა, სარკესთან ცოტა ხანს იტრიალა და გოგონები დაარიგა:
 — აბა, თქვენ იცით, გოგონებო! უკვე დიდები ხართ! ჭკვიანად იყავით, სამსონიკას მიხედეთ! სახლი არ ამირიოთ! დღეს ხომ ფეფო ბებო ჩამოდის, წავალ, მატარებელს დავხვდები!
 — მეც მინდა მატარებელი! — მოინწყინა სამსონიკამ.

— მე ვიქნები მატარებელი, თქვენ კი ვაგონები! — წამოიძახა ირინემ, მკლავი მოხარა, გააქან-გამოაქანა და იკივლა: — უუუ!.. ჩქ-ჩქ-ჩქ!..

პირველი თეა მივარდა, კაბის კალთაზე ჩაეჭიდა და ფეხების ბაკუნით მიჰყვა.

ახლა სამსონიკა ჩაეჭიდა თეას კაბის კალთას და ჭყვირილი მოართო:

— მატარებელი მო-დის!.. ცქ-ცქ-ცქ!..

დედიკოს გაეცინა და კარი ჩუმად მიხურა.

ბავშვები კარგა ხანს დაქროდნენ ოთახებში, მერე დაილაღნენ და შეჩერდნენ.

სიჩუმე ჩამოვარდა.

შემკრთალებმა ერთმანეთს გადახედეს.

— დედიკო მინდა! — დაისლუკუნა სამსონიკამ და თითი პირში გაირჭო.

— დედიკო მალე მოვა! აგე, მალაზიაში ჩავიდა, სალექი რეზინი უნდა გვიყიდოს! — იცრუა თეამ.

— მოდით, დედიკობანა ვითამაშოთ! — თქვა ირინემ. — მე ვიქნები დედიკო, თეა იქნება ირინე, სამსონიკა იქნება თეა!

— ალ მინდა, მე ბიჭი ვალ! — იუკადრისა სამსონიკამ.

— კარგი, კარგი! — უმალ დაეთანხმა ირინე. — ვითომ ირინე წავიდა ბებიას დასახვედრად, მე კი დედიკო ვარ!

— სენ ალა ხალ დედიკო!

— ვითომ დედიკო ვარ, მართლა დედიკო კი არა! — მოთმინება დაელია ირინეს. — აბა, ბავშვებო, აქ დასხედით და მომისმინეთ!

თეა და სამსონიკა დასხდნენ და ხელები მუხლებზე დაიწყვეს.

— ბავშვებო, თქვენ უკვე დიდები ხართ! — დედიკოსავით თქვა ირინემ. — ჭკვიანად მოიქეცით! სამსონიკა პატარაა და მიხედეთ! მე კი წავალ და ფეფო ბებოსა და სალექ რეზინს ვიყიდი!

— სალექი რეზინი მინდა! — ამოიოხრა თეამ.

— მე კიდევ კამფეტი, ლეზინი და ბებია მინდა! — სწრაფად ჩაარაკრა სამსონიკამ და ამ დროს ხმაური გაისმა.

3. ბებია ფანჯრიდან შემოვრინდა

ფანჯარას რაღაცა მოხვდა, თითქოს დააკაკუნესო. ბავშვები მეექვსე სართულზე ცხოვრობდნენ და აბა ვის უნდა დაეკაკუნებინა?

— ნუ გეშინიათ, ქარია! — ირინემ ფარდა გადასწია.

რაფაზე ბაჩუჩი ეგდო.

ირინემ ფანჯარა გამოაღო, გადაიხედა. ეზოში არავინ ჩანდა, ან ვინ ამოაგდებდა ბაჩუჩს ამ სიმაღლეზე.

უცებ ზევიდან ვილაცამ დასჩხავლა:

— ჰეი, შენ! ჩემს ბაჩუჩს ხელი არ ახლო!

პირდაპირ თავზევით ციცქნა დედაბერი ცოცხზე შემომჯდა-რიყო, ხელში დახურული ქოლგა ეჭირა და იმ ქოლგით იმუქრებოდა.

— მე სხვისი ბაჩუჩი არ მჭირდება! — უპასუხა ნაწყენმა და ცოცხათი შემკრთალმა ირინემ.

უცნაური დედაბერი კი ამასობაში სკუპ და რაფაზე დასკუპდა, ბაჩუჩში ფეხი ჩაყო, სკუპ და მამიკოს სანერ მაგიდაზე დახტა, თან ფანქრების კოლოფი გადმოაგდო, ერთხელ კიდევ სკუპ და იატაკზე ჩაბუქნა. ცოცხი ერთ კუთხეში მოისროლა, ქოლგა მეორეში და მხიარულად წამოიძახა:

— ესეც ასე, მეც აგერა ვარ!

— რა პატარა ბებიაა! — მხრები აიჩეჩა თეამ.

— მერე რა, ზოგი ბებია პატარაა, ზოგი დიდი! — ხმადაბლა აუხსნა ირინემ და სტუმარს დინჯად მიესალმა: — გამარჯობათ, ბებია!

— ფიჰ, რა საჭიროა გამარჯობა, სულაც არ მიყვარან ზრდილობიანი ბავშვები!

ესა თქვა და ხელები გაშალა, ცეკვით ჩამოუარა, თან მღეროდა:

*მომწონს უზრდელი და გაუთლელი,
უჯერებელი და უტიფარი,
დაუვარცხნელი, დაუბანელი,
უქნარა ბიჭი, ზარმაცი გოგო...*

გოგონებმა ერთმანეთს გადახედეს. სამსონიკა კი იდგა და ფიქრობდა, ვიღრიალო თუ არაო.

— აბა, ბავშვებო! რომელი თქვენგანი მიხვდება, ვინ ვარ მე?

— ბებია! — ყოყმანით თქვა ირინემ.

— ყოჩაღ! აბა, ვინ მეტყვის, როგორი ბებია ვარ?

— კარგი! — ძლივს ამოღერდა თეამ.

— ცუდი ბებია! — თქვა სამსონიკამ გადაჭრით.

— არც ერთი და არც მეორე! მე უბრალო ბებია არ გეგონოთ, მე კამფეტების მოყვარული ბებია ვარ!

— მე კი მეგონა, კამფეტებს ბებია მოგვიტანდა! — თავისთვის ჩაიდუღლუნა თეამ. — ჩურჩხელებსაც, ხილსაც...

— აბა, ვინ მეტყვის, სად მაღავს დედიკო კამფეტებს?

— მე! — წამოიძახა სამსონიკამ და უჯრას მივარდა, სადაც დედიკო სტუმრებისათვის ტკბილეულს იზოგავდა.

ისკუპა სტუმარმა და თავით უჯრაში გადაეშვა, იქიდან მარტო მისი მაღლა აშვერილი ბაჩუჩები მოჩანდა და კამფეტების კნანაკუნური ისმოდა.

— განა ეს ჩვენი ბებიაა? — ჩურჩულთ ჰკითხა თეამ ირინეს.

— ხომ ჰგავს ჩვენს ბებიას, იმასავით ბებერია!

— რას ჩურჩულებთ, კუდრაჭებო? — ბაჩუჩები უჯრაში ჩაიმაღლა, სამაგიეროდ თავი გამოჩნდა. სტუმარს ცხვირ-პირი შოკოლადით მოეთხუპნა.

— ჩვენი ბებია ხართ? — მორცხვად ჰკითხა თეამ.

— მე ვარ ბებია-პირიქით! — მედიღურად განაცხადა კამფეტების მოყვარულმა ბებიამ.

4. ბებია-პირიქით

— ჩვენს ბებიას ფეფო ბებია ჰქვია! — თქვა თეამ.

— გამოცანა გერგება! აბა, თუ მიხვდები, მე რა მქვია? ჰო, ჰო, ვერ მიხვდი!.. მე მქვია ფეფიკო ბებია-პირიქით!

უჯრიდან გადმოხტა, ფეხები გააბაჯაჯგინა და წვრილი ხმით შემოსძახა:

*მე ვარ ფეფო ბებია,
ოლონდ პირიქით!
მიყვარს შვილიშვილები,
ოლონდ პირიქით!
საჩუქრებიც ბევრი მომაქვს,
ოლონდ პირიქით!*

*კამფეტებს თქვენთვის ვინახავ,
ოღონდ პირიქით!*

— ფეფიკო ბებია-პირიქით, — დინჯად ამოშაქრა ირინემ, — ბე-
ბიები შვილიშვილებს რომ ესტუმრებიან, საჩუქრებიც მიაქვთ.
თქვენ კი კამფეტები სულ შეგვიჭამეთ. ახლა მოვა დედიკო და გაგვი-
ჯავრდება!

— ძალიანაც კარგი! — გაუხარდა ფეფიკოს და კვლავ ამღერდა:

*დედა უნდა გააჯავრო,
მამა უნდა გააჯავრო,
ჰოპა, ჰოპა, ჰოპლა!
ეს რა ბავშვი გაგვიზრდია,
ღმერთო, ეს რა გაგვიზრდია,
მურაბები შეგვიჭამა,
პირი ჩაიკოკლოზინა,
არ დატოვა ერთი ქილაც,
ჰოპა, ჰოპა, ჰოპლა!*

მღეროდა ფეფიკო, თან ბუქნავდა, ირინე და თეა კი ტაშს უკრა-
ვდნენ და ხმას აყოლებდნენ:

— ჰოპა, ჰოპა, ჰოპლა!..

— მე დედიკო მიყვარს და ვერ გავაჯავრებ! — განაცხადა ირინემ.

— მეც მიყვარს, ბატონო, დედიკო! — გაიბუსა თეა.

— დედიკო? — იკითხა სამსონიკამ და უცებ პირი დააბჩინა: —
დედიკო მინ-და-ა! ალ მინდა ბებია-პილიქით!

ფეფიკომ ყურები თითებით დაიცო.

— ოჰ, ოჰ, მთლად დამაყრუა, ახლა ჩემს ყურებს მალამო და-
სჭირდება! — ანუნუნდა ფეფიკო, ტახტზე წამოგორდა, ბალიშები
და მუთაქები შემოიწყო და განაგრძო: — ჩემი განკურნება იოლი
არაა! ენის წვერზე მურაბა უნდა დავიდო, ყურებში კი ზღაპარი
უნდა მესმოდეს, აი, მაშინ მოვრჩები!

— მურაბები გვაქვს! — ირინემ განჯინაში ჩამწკრივებული ქილე-
ბი გამოაჩინა, — კომშისაც, მსხლისაც, ლელვისაც...

— ოჰ, ოჰ, ერთი კოვზი კომშის მურაბა, ერთი მსხლის, ერთი
ლელვის... უებარი წამალია... თან ზღაპარიც...

ფეფიკომ მურაბების ქილები ირგვლივ შემოიწყო და ხან ერთში
ჩაყოფდა თავის წვრილ ცხვირს, ხან მეორეში...

5. ირინე ყვება კონკიას ზღაპარს

— კარგით, — თქვა ირინემ, — მე მოგიყვებით კონკიას ზღაპარს!

— მეც ვიცი კონკიას ზღაპარი! — სწრაფად ჩაურთო თეამ.

— იკო და ალა იკო ლა... მეც ვიცი! — არ დააცალა სამსონიკამ.

— ეს რომელი ზღაპარია? — იკითხა ფეფიკომ, — კონკები რომ
ეცვა და კარგი დედიკო-პირიქით ჰყავს?

— კონკები იმიტომ აცვია, რომ გერია, — მოთმინებით აუხსნა
ირინემ, — დედინაცვალს კი ბოროტი დედიკოა, არ აჭმევს, არ აც-
მევს, სულ მურში ჰყავს ამოთხვრილი, ჩემს გოგოზე ლამაზი არ
გამოჩნდესო!..

— ჭკვიანი დედინაცვალს ყოფილა!

— მერე კეთილმა ჯადოქარმა კონკიას აჩუქა ოქროს ქოშები და
პრინცესას კაბა... — განაგრძო ირინემ.

— ჩემთვის ერუქებინა, უფრო მომიხდებოდა! — ფეფიკომ თავი-
სი წვრილი ცხვირ-ნიკაპი ამაყად აბზიკა.

— კონკია წავიდა პრინცის სასახლეში, იცეკვა და პრინცს მოე-
წონა. ბოროტ დედინაცვალს კი ცხვირი დაუგრძელდა...

— ვაი, ვაი! — ცხვირზე ხელი იტაცა ფეფიკომ, მაგრამ ცხვირი
თავის ადგილზე ჰქონდა, ოღონდ ზედ მურაბა ეცხო. — არ ვარგა
შენი ზღაპარი. ფიჰ, კეთილი ჯადოქარიო!.. მეც კი ვარ ჯადოქარი,
მაგრამ ოქროს ქოშებს არავის ვაჩუქებ, თუ მექნა, თვითონაც კარ-
გად ჩავიცვამ!

მურაბიანი პირი სახელოთი მოიწმინდა, ტახტიდან ჩამოხტა,
გაჩხინკული ფეხები მამიკოს უზარმაზარ ფეხსაცმელებში სტუცა
და ბაკიბუკით გაიარ-გამოიარა.

— ის ქოშები ერთი ციცქნა იყო და მოგიჭერდა! — ნიშნის მოგე-
ბით უთხრა ირინემ.

— მომიჭერდა და... — ფეფიკომ ფეხი გააქნია... ბრახ!.. ფეხსაც-
მელი კარადის თავზე დავარდა... ბრახ!.. და მეორე სადღაც ტახტის

ქვეშ შევარდა: — ჰო, ჰო, რა ოსტატურად მოვისროლე! — შეკუნტრუშდა ფეფიკო და ტაში შემოჰკრა.

— მეც კი შემიძლია! — ირინემ დედის ახალ ფეხსაცმელში ჩაყოფეხი და მოიქნია. ფეხსაცმელი წიგნის კარადის უკან ჩაეჩხირა.

— მეც, მეც! — თეა მეორე ცალს მივარდა და დედიკოს ფეხსაცმელი წვრილი ქუსლით ქალზე ჩამოეკონწიალა, ბროლის ფირფიტები აანკრიალა.

— ვასა! — გაიხარა სამსონიკამაც, ფეხსაცმელი ვერ იპოვა და თოჯინა ისროლა.

ყველანი გამხიარულდნენ. ფეფიკომაც ბევრი იხითხითა. როცა დაშოშმინდნენ, კვლავ ტახტზე შეხტა, ბალიშები და მუთაქები შემოიწყო.

— განვაგრძოთ მკურნალობა! მე ენის წვერზე მურაბას დავიდებ, თეა კი ზღაპარს მომიყვება!

— მე, ბატონო, წითელქუდას ზღაპარი ვიცე! — განაცხადა თეამ დიდის ამბით.

6. თეა ყვება წითელქუდას ზღაპარს

— ძალიანაც კარგი! — ტუჩები მოილოკა ფეფიკომ. — მე მიყვარს წითელქუდას ზღაპარი, მგელი რომ „ჰამი!“ და წითელქუდას გემრიელად შესანსლავს, ნერწყვი მადგება პირზე...

— ეგრე არა! — იწყინა თეამ. — წითელქუდა პატარა გოგო იყო და დედამ საგზალი გაატანა და წითელი ქუდი ეხურა და მგელი გზაზე შემოეყარა და... — სხაპასხუპით მიაყარა, — აქეთ საით გაგიწევიაო და ბებიასთანაო და ბებია სად ცხოვრობსო და...

— ვაი, ვაი! — ყურებზე ხელი აიფარა ფეფიკომ. — ვერაფერი გავიგე და მადაც მთლად დამეკარგა! ასე ჩქარა ნუ ყვები, თორემ ვერ მივხვდები, როდის შესანსლა მგელმა წითელქუდა... მოდი, რა იქნება, პირდაპირ ტყეში შესანსლოს?

— არ შეიძლება! ტყეში თლინთლინავი მოფრინავდა, ზედ მეტყევე იჯდა...

— თლინთლინავი კი არა, თვითმფრინავი! — გაუსწორა ირინემ.

— მე კი ვიცე, გოგო, მაგრამ მგელმა არ იცის! — თავი იმართლა თეამ.

— მეტყევე აღარ გვინდა! — ზიზლით დაიმანჭა ფეფიკო.

— მგელი ცუდია და ბებია, ბებია, რატომ გაქვს ასეთი კბილებიო...

— იმიტომ რომ შეგსანსლო! — მგელივით ჩაიღრინა ფეფიკომ, მაგრამ თეკუნას სულაც არ შეშინებია.

— მერე რა! მოვლენ თლინთლინავით მეტყევეები და მუცელს გაგიჭრიან და ამომიყვანენ...

7. სამსონიკა ყვება მგლის ზღაპარს

— ახლა მე, ახლა მე! — აჭყლოპინდა სამსონიკა.

— ჯერ არ დამიმთავრებია! — გაიბუტა თეა.

— იკო და ალა იკო... ტყეში იკო და ამუნია იკო და მამიკომ ცემა... მელე დათუნია იკო და მამიკომ ესეც შენო და ჯოხი ჩაალტყა... მე-ლია კუდიგძელიამ დათუნია შეჭამა და მგელმა ღლ-უო!.. მამიკოს ალ ეშინია და ღლ-უო... ამუნია ვალო, ახლა უნდა შეეჭამოო... მგელი გაიქცა და ბეკეკა მომიკვანა და მე მოვეფეღე...

— სად არის ბეკეკა? — ყური ცქვიტა ფეფიკომ. — მე ისე მიყვარს ბეკეკა!

— ტელევიზორში! — სამსონიკამ ტელევიზორის ეკრანს თითი ატაკა.

— ოჰ, შე მატყუარა, ესეც შენ! — ფეფიკომ სამსონიკას პატარა ბალიში ესროლა.

8. ბალიშების ომი

სამსონიკა წაიქცა.

აღბათ ვინმეს ჰგონია, რაკი სამსონიკა წაიქცა, აღრიალდა კიდევცო. არაფერიც! სამსონიკას ძალიან უყვარდა ბალიშებით ომობანა. ოლონდ დიდ ბალიშებს ვერ ერეოდა და ტახტზე დაყრილ ფერად-ფერად, პატარ-პატარა ბალიშებსა და მუთაქებს მივარდებოდა ხოლმე.

ახლაც „ვასაო!“ შესძახა და ყვითელი მუთაქა მთელი ძალით მოიქნია, მაგრამ ფეფიკომდე ვერ მიაწვდინა, თვითონ კი ისევ დაეპერტყა ძირს.

ფეფიკომ იატაკის ჯოხს დაავლო ხელი, ზედ გადააჯდა, აქაოდა ჩემი ცხენიაო, ყურით ერთი ბალიში დაითრია, ველური ყიჟინით გააჭენა თავისი რაში, თან ბალიშს თავზევით ატრიალებდა... გაუშვა ხელი და პირდაპირ თეას მოარტყა.

— ასე არ ვთამაშობ! — აჭიჭყინდა თეა, მაგრამ ვინ უსმინა. ირინემ ბატის ღინღლით გატენილი დიდი ბალიში მოარბენინა, ფეფიკოს ვესვრიო, მაგრამ ღონე არ ეყო. ბალიშიც დაუვარდა, თვითონაც ზედ დაეცა. ამასობაში ჯოხზე ამხედრებულ ფეფიკოს ფეხი დაუცდა და იატაკზე მოადინა ტყაპანი. თან ორი სკამიც წააქცია. მურაბიანი ქილები ზოგი ალთას გაგორდა, ზოგი ბალთას და პიანინოზე შედგმული ბროლის ვაზა სულაც თავისთავად გადმოვარდა, თუმცა იმ დროს პიანინოს იოტისოდენადაც არავინ გაჰკარებია.

— დავზავდეთ, დავზავდეთ! — ხელები ასწია ფეფიკომ, მაგრამ სამსონიკამ ზავი არ იცოდა, რა იყო. რაც კი ფერადი ბალიშები და მუთაქები ჰქონდა, სათითაოდ ესროლა ზოგი თეას, ზოგი ირინეს, ზოგი ფეფიკოს და მალე მთელი ოთახი აჭრელდა...

9. ფეფიკოს კაბა გაეხა

ასეთი თავგამოდებული ომი უშედეგოდ ხომ არ დამთავრდებოდა. ფეფიკომ იატაკზე ყირა რომ გაჭიმა, მისმა კაბამ „ფხრინ“ დაიძახა. ისე ძალიან კი არ გახეულა, მაგრამ ფეფიკოს თურმე მეტი არა ჰქონდა. საბრალო დაღონდა, სლუკუნი მორთო. სამსონიკა რომ სამსონიკაა, იმანაც თავი დაანება ბალიშებსა და მუთაქებს და გაკვირვებით იკითხა:

— ტილის?

ირინემ და თეამაც გაიოცეს. ირინემ თავზე ხელი გადაუსვა.

— ნუ ტირი, ფეფიკო ბებია, თორემ ჩვენც ავტირდებით!

ჩვენც ავტირდებითო, ფეფიკოს გული მთლად აუჩუყდა და ისეთი ზლუქუნი მორთო, იატაკზე ცრემლის გუბები დადგა.

ამის დანახვაზე ჯერ თეა ასლუკუნდა. მერე ირინემ გადმოყარა ცრემლი. სამსონიკა კი იდგა, იდგა და უცებ ისე მოალო პირი, დანარჩენებს მაშინვე ცრემლი შეაშრათ.

— არ გვინდა ტირილი! — ფეფიკომ კაბის კალთით ცრემლიც მოიწმინდა, ცხვირიც და მურაბის ლაქებიც. — რას ვიზამ, ასეთი

ბედი მქონია. ეს კაბა ბებუის ბებუის ბებუამ მიანდერძა! ამაზე უკეთესი და მოხდენილი კაბა ქვეყანაზე არ მეგულება, მაგრამ ზოგიერთებს თურმე კარადაში ბევრზე ბევრი კაბა უკიდია.

— ჩვენცა გვაქვს ტანსაცმლის კარადა! — წამოიძახა თეამ.

— რა თქმა უნდა, ამ ჩემს ლამაზ კაბას თქვენი დედიკოს უშნო კაბაში ვერ გადავცვლი, მაგრამ ცალი თვალთ მამინც შევხედავ. აბა, კარადისაკენ გავსწიოთ! — თქვა ფეფიკომ და სიმღერა წამოიწყო:

სულ ახლახან, ათასი წლის წინ,

ბებიკონამ შვილიშვილებს

კაბა აჩუქა!

სულ ახლახან, ათასი წლის წინ,

ჯადოქრების გონჯ დედოფალს,

ჯადოქრების გონჯ დედოფალს,

გული გაუსკდა!

შურისაგან, შურისაგან, გული გაუსკდა!

— შურისაგან, შურისაგან გული გაუსკდა!.. — აჰყვნენ ბავშვები და ასე მღერა-მღერით მივიდნენ კარადასთან.

ოჰო, კარადაში იმდენი ტანისამოსი ეკიდა, ალბათ ყველა ტიტლიკანა ჯადოქარს შემოსავდა. ფეფიკო სკამზე შეხტა და ყველაფერი ძირს გადმოყარა. იატაკზე ტანსაცმლის მთელი გორა დადგა და გახარებული სამსონიკა შიგ გადაკოტრილდა.

ფეფიკომ გროვიდან ხან ერთი კაბა ამოათრია, ხან მეორე. ასე მოიზომა, ისე მიიზომა, მაგრამ დედიკოს კაბებს იმ სიგრძე კალთები ჰქონდა, ვერც ერთი ვერ მოირგო, სწორედ რომ საფრთხობელას დაემსგავსა. ბოლოს სამეფლისო კაბა შეარჩია, აილო და კალთა მოაფხრინა. აი, ახლა კი მოუხდა!

ის ნაფხრენი თეამ შემოიხვია წელზე, აქაოდა საცეკვაო კაბა გამომივარა.

ამასობაში ირინე მამიკოს შარვალში ჩამჯდარიყო და ზედ ნიკაპზე იკრავდა.

სამსონიკამ კი დედიკოს ღამის პერანგი დაითრია, დედოფალი ვარო და თავზე წამოიცვა, მაგრამ თავი ვერ ამოყო, ამუნიად გადაიქცა და ხან ერთს ეცა, ხან მეორეს... მერე თვითონაც შეშინდა და ჭყვირილი მორთო. ძლივს მოაცილეს თავზე ჩამოცმული ღამის პერანგი.

ალბათ დიდხანს გაგრძელდებოდა ეს ფხრანაფხრუნნი, მაგრამ სწორედ ამ დროს გაისმა გაოცებული „მიაუ!“

10. „კრიჭი, კრიჭი!“

თურმე მეზობლის კატა შემოპარულიყო.

— დაიჭით, არ გაუშვათ! — იკივლა ფეფიკომ და გამოუდგა.

დამფრთხალი კატა დერეფანში გავარდა. იქ კარი ვერ იპოვა. ხან ზევით ახტა, ხან ტახტის ქვეშ შევარდა. მერე ფარდას მიახტა და ძირს გადმოიყოლა.

ფეფიკომ იშვირა ფეხი და ზედ შეაფრინდა.

საბრალო ციცუნია შიშისაგან ჩხაოდა, შველას ითხოვდა, მაგრამ ვინ იყო მშველელი.

— ახლა რა ვქნათ? — თეკოს ციცა შეებრაღა, ოღონდ გამოსარჩლება ვერ გაბედა.

— კრიჭი-კრიჭი ვქნათ!

— ეს რა არის? — ვერ გაიგო ირინემ.

— გავკრიჭოთ, ხომ ხედავ, საბრალოს დასცხა!

— გავკლიჭოთ? — იკითხა სამსონიკამაც.

ირინემ მაკრატელი მოარბენინა.

კრიჭი, კრიჭი, კრიჭი, კრიჭი...

კატა ფუმფულა გავკრიჭოთ

ცუგა ბომბორა გავკრიჭოთ

მამლაყინნას დიდი კუდიც...

მაკრატელი არ ისვენებს,

კიდევ რაა გასაკრეჭი?

აქ ჯავრისი გადაკრიჭოთ,

ეგერ ქოთნის ყვავილებიც,

ცოცხი არის მეტად დიდი...

კრიჭი, კრიჭი, კრიჭი, კრიჭი...

— ცოცხი არის მეტად დიდი, კრიჭი, კრიჭი, კრიჭი, კრიჭი... — ფეფიკოსთან ერთად მღეროდნენ ბავშვებიც.

— სდექ! — თითი ასწია ფეფიკომ. — ეგ ცოცხი კი არა, თლინთლინავია... ფუჰ, თვითმფრინავია!

ცოცხი გადარჩა გაკრეჭას, კატა კი მოულოდნელად დაუსხლტა ფეფიკოს, აივანზე გავარდა და იქ ყვავილების ქოთნები გადმოყარა.

— გაეკიდე! — იწივლა ფეფიკომ.

— როგორ გავეკიდო, იმას ოთხი ფეხი აქვს, მე კი ორი! — გაიბუსა თეა.

ამასობაში კატა გაქრა.

11. ალარ გვინდა ფაფის ხარშვა

ფეფიკომ უცებ მაკრატელი დააგდო, მუცელზე ხელი იტაცა და ამოიკვნესა.

— მშია!

— მეც! — ირინემაც მუცელზე დაიდო ხელი.

— მეც მშია, ბატონო! — განაცხადა თეამ.

— ღძე ალ მინდა, ჭამა მინდა! — სიტყვა შეაწია სამსონიკამაც.

— აბა, ბავშვებო, ვინ მეტყვის, რა არის ყველაზე იოლი გასაკეთებელი? აბა, ერთხმად!.. ყველაზე იოლია ფა...

— ფაფა! — შეეპასუხნენ გოგონები.

— სწორია! ფაფისათვის რა არის საჭირო?

— მანანის ბურღული! — თქვა ირინემ.

— რძე! — დაუმატა თეამ.

— შაქარი!

— მარილი!

— ღძე ალ მინდა, ფაფა მინდა! — ჭირვეულად გაიმეორა სამსონიკამ.

— მაშ, ახლა ამ კარადაში შევიხედოთ!

— ჯერ მე!.. მე უნდა ვნახო!.. ალა მე!.. — სამივე მიცვივდა სამზარეულოს კარადას, უჯრებს რახარუხი აუტეხეს.

ირინემ ბურღული გამოარბენინა, ცოტა იატაკზე დაეხრა, მაგრამ მერე რა, დიდი ამბავი! თეამ მარილი გადმოაპირქვა, სამაგიეროდ შაქარი ფრთხილად გადმოდგა, და რაც თითზე მიეწევა, მო-

ილოკა. სამსონიკამ თეფში დაამტვრია, მაგრამ ესეც არაფერი, ერთი თეფში იყო და ოთხად იქცა...

— მე სახელგანთქმული მზარეული ვარ, ჩემზე უკეთ არავინ იცის ფაფის მოხარშვა! — ხმამაღლა განაცხადა ფეფიკომ და ამღერდა:

*იოლია ფაფის ხარშვა,
გემრიელი ფაფის!
ჯერ ბურღული გადავყლაპოთ,
ძნელი არის მისი ყლაპვა!
კვნიტი-კვნიტი, შაქრის თავი,
და კარაქი ათი კოვზი!
მუცელს დღე ადგია ავი,
ყლუპი-ყლუპი რძით ჩავრეცხოთ,
ქაფქაფელა რძით!*

— იოლია ფაფის ხარშვა, გემრიელი ფაფის!.. — აჰყვნი ირინე და თეაც.

— მელე? — ვერ გაიგო სამსონიკამ.

*მერე უთოს გავაცხელებ,
და მუცელზე დავიდებ...
ისე სწრაფად ადულდება,
შიმშილსაც ვერ გავიგებ!*

— იოლია ფაფის ხარშვა, გემრიელი ფაფის!.. — ხტოდნენ ირინე და თეა.

— ღძე ალ მინდა! — ჭირვეულად წამოიძახა სამსონიკამ და რძიან ბოთლს ხელი გაჰკრა.

ბოთლი წაიქცა, რძე მაგიდაზე დაიღვარა ლიკლიკით.

— არიქა, რძე დაგვექცა! — იკივლა ფეფიკომ და პირდაპირ მაგიდიდან დაიწყო სვლეპა.

ირინემ და თეამაც თავები ერთმანეთს ატაკეს და ცხვირ-პირი დაღვრილ რძეში ჩაჰყვეს.

— ახლა ამას ბურღული მოუხდება! — ფეფიკომ პირი ბურღულში ჩაყო და უცებ, რაც ძალი და ღონე ჰქონდა, ჩაჰბერა... ფუჰ! — და წამში ოთხივენი თეთრ მტვერში ამოიგანგლნენ.

— ჰი-ჰი, მენისქვილეებს დავემსგავსეთ! — ახითხითდა ფეფიკო.

— მენისქვილეები ვართ, მენისქვილეები ვართ! — ტაში შემოჰკრა ირინემ.

თეამ და სამსონიკამ სამზარეულოში ბუქნა დაიწყეს. ამ დროს დერეფანში ზარის წკრიალი გაისმა...

12. ნამდვილი ბეზია მოვიდა

ფეფიკო უცებ დაფაცურდა.

— აჰ, აჰ, ძალიან გამიგრძელდა სტუმრობა! უნდა ვიჩქარო, თორემ მეცა მყავს დედიკო და გამიჯავრდება!

— ქალბატონო ფეფიკო ბებია-პირიქით, ცოტა ხანს კიდევ დარჩით! — ზრდილობიანად სთხოვა ირინემ. — ახლა ფეფო ბებო მოვა და გაგაცნობთ!

— სხვა დროს, სხვა დროს!

ფეფიკო მამიკოს კაბინეტში შეცუნცულდა, თავის ქოლგასა და ცოცხს ხელი წამოავლო და სკუპ, ფანჯრის რაფაზე შესკუპდა.

*მე ვარ ფეფო ბებია,
ოლონდ პირიქით!
მიყვარს შვილიშვილები,
ოლონდ პირიქით!
ახლა დაგემშვიდობებით,
ოლონდ პირიქით!
გკოცნით და გეფერებით,
ოლონდ პირიქით!*

შესტა ცოცხზე, ქოლგა ხმალივით შემართა და „ეჰეჰე!“ შესძახა. მოწყდა ფანჯრის რაფას და გაფრინდა მალლა, მალლა, სახურავების ზემოთ.

ბავშვები ხელს უქნევდნენ, დერეფანში კი ზარი ისევ წკრიალებდა.

— მე უნდა გავალო! — გაიქცა ირინე.

— არა, მე უნდა გავალო! — არ დათმო თეამ და უკან გამოუდგა.

— მე უნდა გავაგო! — კივილი ატეხა სამსონიკამ.

გაილო კარი და ზღურბლზე გამოჩნდა ნამდვილი ფეფო ბებო.

— აბა, ჩემო კუდრაჭებო! — თქვა ნამდვილმა ფეფო ბებომ და უცებ ლოყაზე ხელი იტკიცა. — უიმე, რას ჰგავხართ, შვილებო!

დედიკომ, ფეხი შემოდგა თუ არა, ხელები უღონოდ გაასავსავა. ირინემ და თეამ მორცხვად თავი დახარეს. სამსონიკამ კი უყურა,

რად უყურა ბებოს და უცებ ჰკითხა:

— ლა მომიტანე?

ამუნია ტიტკო

ბაბილინა ბებია პაპუჩის თავზე ხელი გადაუსვა და დაყვავებით უთხრა:

— ბებო გენაცვალოს, ხომ ხედავ, რამდენი საქმე მაქვს, თვალყურს ვერ გადავცნებ, ეზოდან მარტო არ გახვიდე, თორემ ახლო ტყეში ამუნია ტიტკო დაძვრება და დაგიჭერს!

ბაბილინა ბებია სოფელში ხის პატარა სახლში ცხოვრობს. სახლის წინ მწვანე ეზოა, ირგვლივ ეკლის ღობეა შემოვლებული. ეზოში ერთი ძირი კაკალი და უამრავი ბალი, ვაშლი, მსხალი, კომში და ლეღვი დგას. ეზოს იქით აკაციის ხშირი ტყე იზრდება. იმ ტყეში ცხოვრობს ამუნია ტიტკო და ბიჭუნას ცოტათი ეშინია მისი. თავისი ყურით გაიგონა ერთხელ პაპუჩიმ, ქალი რომ იძახდა: ტიტკო, შე არგასაზრდელო, მთელი დღე თამაშს უნდები, ლუკმა მაინც გაგახსენდესო.

ბაბილინა ბებია ხან სახლში საქმიანობს, ხან ბოსტანში და ყანაში. პაპუჩი ეზოში ერთობა: აგერ, ძალი სუნსულა უღრენს ვილაცას, იქნებ ამუნია ტიტკოს აშინებს. სუნსულა იმიტომ ჰქვია, სულ აქეთ-იქით დასუნსულებს, სახლ-კარს დარაჯობს... ჯორკოზე მეტიჩარა ფისო თამილა დასკუპულა და მზის სხივებში ნებივრობს... შორიახლო კრუხი ელეონორა იქეჭება ბალახში, თან თავის სამადსამ წინილას — კინის, თემოს და ვაჟიკას ეძახის, მოდით, მოდით, რამოდენა ჭია ვიპოვეო. ელეონორას ადრე თურმე ბევრი წინილა ჰყავდა, მაგრამ ეტყობა ამუნია ტიტკომ მოსტაცა სათითაოდ. ამიტომ კრუხი ელეონორა მეტად ეჭვიანია, სუნსულაც რომ მისუნსულდეს, ერთი ვაი-ვიშს ატეხს... ბოსელთან ძროხა ციციწო აბია, მზეზე თბება და თვალმილულული იცოხნება. მისი კვიჭი კი — ცუცქნა, დალეული ხბო — ღობის გადაღმა, აკაციებში ზმუის, დედიკოს ეძახის და ამუნია ტიტკოსი ფრჩხილისოდენაც არ ეშინია.

პაპუჩიც გულმაგრადაა, თუმცა, როგორც უკვე გითხარით, სულ ცო-ოტათი მაინც ეშინია. ფრთხილად გაიხედავს ხოლმე ტყისაკენ, უცნაურ ხმებს მიუგდებს ყურს: ნიავი აშრიალებს ფოთლებს, ქარი ტოტებს ახლის ერთიმეორეს, ვილაცა წაღღს აკაკუნებს, ვილაცა ჩირგვებში დაშლიგინობს... ალბათ ამუნია ტიტკო დაძრნის, შორიდან უთვალთვალებს პაპუჩის.

სალამობით დათუნია მობაჯბაჯდება, თაფლს ითხოვს. თავისი თვალთ ნახა ბიჭუნამ, კაკლის ჩრდილი როგორ გამუქდა, გამუქდა და დათუნიად გადაიქცა... ლამლამობით ჩირგვნარში ტურა კივის, დედიკომ გამლახა და მომეფერეთო, მაგრამ მაგ მატყუარას არაფერი დაეჯერება, ახლომახლო იმიტომ დაძვრება, იქნებ კრუხი ელეონორა გავაბრიყვო და წინილები მოვტაცოო... ხანდახან სუნსულა აყეფდება, ქვეყანას აქცევს, აჰყვებიან სოფლის ძაღლები და არის ერთი ღვლავი... დილდილაობით კი სახლის სახურავს გადაუქროლებს ცოცხზე ამხედრებული ჯადოქარი ფეფიკო. ზურგზე აბგა მოუგდია და სკოლისაკენ მიიჩქარის. ბაბილინას სახლის უკან რომ გორაკია, იმის თავზე მუხა დგას, იმ მუხის ფულუროში ცხოვრობს ჯადოქარი ფეფიკო. ქვევით, ლელის პირას ჯადოქრების სკოლაა. თურმე ძალიან მკაცრი მასწავლებელი ჰყავთ, აი, საბავშვო ბაღში რომ ლალი მასწავლებელია, ისეთი. ჯადოქარი ფეფიკო ერთი ძილისგუდა ვინმეა, სკოლაში მუდამ აგვიანდება. ამიტომაც მიფრინავს ასე ჩქარა. უცბად გადაიშხუილებს, თვალს ძლივს შეასწრებ.

ხან გაქნეული ტოტი გეგონება, ხან ქარისაგან აფრიალებული ფოთოლი, ხან კი შავი ყვავი, თავზე რომ გადაიყრანტალებს და გაქრება.

იმ დილას პაპუჩი მზემ გამოალვიძა, ყოჩაღად წამოხტა და ეზოში გავარდა. ბოსლიდან რძის ჩხრიალი მოისმოდა. ბაბილინა ბებია ძროხა ციციწოს წველიდა.

— ადექი, ბებო გენაცვალოს? — ჰკითხა ბაბილინა ბებიამ.

ძროხა ციციწომ თავი მოაბრუნა, მუუო! — მიესალმა.

ხბო კვიჭიმ დედიკოსაკენ გაინია, მაგრამ ბანარმა კისერზე მოუჭირა. ეგონა მე მეძახისო და სანყალობლად შეჰზმუვლა.

სუნსულა სიხარულისაგან გადაირია, ყირაზე გადაკოტრიალდა.

კრუხმა ელეონორამ თავისი წინილები — კინი, თემო და ვაჟიკა გააფრთხილა, ეზოში ყაჩაღანა პაპუჩი გამოვარდა და მოერიდეთო.

ფისო თამილას არაფრად ჩაუგდია ბიჭუნას გამოჩენა. ისეთი უსინდისო ფისოა, რძეს თუ მიართმევ, მაშინლა გაგეხახუნება.

სწორედ ამ დროს გადაიქროლა ჯადოქარმა ფეფიკომ. ეტყობა, ძალიან აგვიანდებოდა. სიჩქარეში კაკლის კენწეროს გამოედო და ჰაერში ამოტრიალდა. ზურგზე გადაკიდებული აბგა გაეხსნა, იქიდან სახატავი რვეული, ფანქარი და საშლელი გადმოუცვივდა. ერთი რვეულის, ერთი ფანქრისა და ერთი საშლელის გულისათვის გაქანებულ ცოცხს ხომ ვერ დაამუხრუჭებდა, ჯავრიანად შესჭყვივლა და წამში ჯადოქარების სკოლაში ამოყო თავი.

დამფრთხალი სუნსულა საცოდავად ანკმუტუნდა. ელეონორა აკრიახდა, აქაოდა, ჩემო წინილებო — კინი, თემო და ვაჟიკა, ციდან ქორი უნდა დაგვეცეს, სწრაფად ფრთებქვეშ შემომისხედითო. ძროხა ციციწომ ფეხი გააქნია. ბაბილინა ბებიას რომ არ ეყოჩაღა, რძიანი სათლი მინაზე გაგორდე-

ბოდა. მხოლოდ ცუცქენა კვიჭის არაფერი გაუგია, რძის სუნისაგან იყო გაბრუებული.

ამის შემდეგ დაიწყო, რაც დაიწყო. პაპუჩიმ სახატავი რვეული აიღო და ფურცლებიდან უცაბედად ბლის მწიფე კუნწულა გადმოვარდა.

— ბებია, ბებია, ბალი ვიპოვე! — აყვირდა გახარებული პაპუჩი.

— ჭამე, ბებო გენაცვალოს! — სულაც არ გაჰკვირვებია ბაბილინა ბებიას. მართალია, ხეზე ბალი უკვე აღარ ესხა, მაგრამ ვინ-ვინ და ბაბილინა ბებიამ კარგად იცოდა, რა ბედნიერები არიან ეს ჯადოქრები. საკმარისია, თავიანთ სახატავ რვეულში ბალი დახატონ, სული შეუბერონ და, აგე, დახატული ბალი ნამდვილ ბლად გადაიქცევა. გინდა ატამი დახატე, გინდა მსხალი, ბროწეული... რაც გემრიელზე გემრიელი სასუსნავი არსებობს, ხატე და ხატე შენთვის. ბაბილინა ბებიამ კი არა, დიდმა ბავშვებმაც კარგად იციან ეს ამბავი, მაგრამ პაპუჩი ხომ ცალ ხელზე რამდენი თითიცაა, იმდენი წლისა იყო და ჯადოსნური რვეულის არსებობა განაგონიც არა ჰქონდა.

ამიტომ ბევრი არ უფიქრია, კუნწულას ერთი ბალი მოანყვიტა და პირი ჩაიგემრიელა (თუმცა ხელები ჯერ დაბანილი არ ჰქონდა!.. ოჰ, ოჰ!), მეორე სუნსულას გაუნოდა. იმ სულელმა დასუნა, დასუნა და კუდის ქიციწით გაშორდა. აი, პირის გემო ვის არა აქვს! პაპუჩი კრუხ ელეონორასაკენ გაიქცა, იმას გაუუმასპინძლებიო. ელეონორა აქოთქოთდა, თავის წინილებს — კინის, თემოს და ვაჟიკას შეუძახა, არიქა, თავს უშველეთო და ოთხივე წამში დაიფანტა... ფისო თამილამ დამცინავად დაიკრუტუნა და ზურგი ზიზლით შეაქცია. პაპუჩიმ იფიქრა, ძროხა ციციწოს მაინც ვასიამოვნებო, მაგრამ იმან, ერთი შენც, თავი დამანებეო, ცოხნა განაგრძო. ხბო კვიჭის კი რძის სუნისაგან თავბრუ ეხვეოდა და საცოდავად ზმუოდა. ამასობაში ბაბილინა ბებია წველას მორჩა და კვიჭი თავის დედიკოსთან მიუშვა. იმანაც კარგად მოუღბინა. სხვა რა გზა ჰქონდა და პაპუჩიმ ის მეორე ბალიც თვითონ შესანსლა, მერე კი ბაბილინა ბებიას ჰკითხა:

— ბებია, შენ რატომ არ გიყვარს ბალი?

ბაბილინა ბებიას გაეცინა:

— იმიტომ რომ ჩემს პაპუჩის მეტი ერგოს!

პაპუჩიმ დაიმორცხვა. იმ ჯორკოზე ჩამოჯდა, ადრე რომ ფისო თამილა ნებვირობდა. ფისო თამილა ბაბილინა ბებიას ფეხებზე ეხ-

ახუნებოდა და კრუტუნებდა, იქნებ ცოტა რძე დავტყუოო. პაპუჩიმ რვეული მუხლებზე დაიდო და ფანქრის წვერი ენაზე დაისველა.

სუნსულამ კუდი გააქიცინა, მე დამხატეო. კრუხი ელეონორა შორიდან ფრთხილად ზვერავედა, თან თავის წინილებს — კინის, თემოს და ვაჟიკას სიფრთხილის გაკვეთილს უტარებდა. ძროხა ციცინოსათვის სულ ერთი იყო, გინდა დამხატე, გინდ არაო. ხბო კვიჭი დედიკოს ძუძუს არ ეშვებოდა და მისთვისაც სულ ერთი იყო.

ბაბილინა ბებიაშ რძით სავსე სათლს ხელი დაავლო და ბიჭუნა ხელმეორედ გააფრთხილა:

— ეზოდან არ გახვიდე, გენაცვალე, ამუნია ტიტკო არ შეგეფეთოს!

„სწორედ ამუნია ტიტკო უნდა დავხატო!“ — გაიფიქრა პაპუჩიმ. ეს რომ ბაბილინა ბებიას გაეგო, რა თქმა უნდა, დაუშლიდა. ჯადოსნურ რვეულში ბლის დახატვა კარგიცაა, მაგრამ ამუნიებისა — ძალზე საშიშია. პაპუჩიმ კი აიღო და დიდი წვალეებით ქალაღზე რალაც დაგრეხილი ხაზი გაავლო, ორივე ბოლო შეუერთა და უზარმაზარი ნესვი თუ გიდელი გამოუვიდა.

სანამ მიხვდებოდა, ეს რა დავხატეო, სუნსულამ ყეფა-წკმუტუნი ატეხა. კრუხმა ელეონორამ კი ისეთი ქაქანი მორთო, ალბათ წინილებს — კინის, თემოს და ვაჟიკას გულები გაუსკდათ.

ასწია თავი პაპუჩიმ და რას ხედავს! ეზოში უზარმაზარი „რალაცა“ გდია, ვერ გაიგებ, ნესვია თუ გიდელი.

პაპუჩის სულ ცო-ოტათი შეეშინდა. თუ ნესვია, ყუნწი უნდა ჰქონდესო, გაიფიქრა, თუ გიდელია — ბანარიო და ნახატს გრძელი ხაზი მიაბა.

იმ „რალაცას“ უმაღლე კუდი გამოეხა. თვითონ უძრავად ეგდო, კუდს კი აქეთ-იქით იქნევდა.

„ალბათ ეს არის ამუნია ტიტკო!“ — თან ეშინოდა, თან ფეხები არა აქვსო და, ეცოდებოდა პაპუჩის და იმ „რალაცას“ ოთხი ფეხი მიუხატა. მართალია, ორი გრძელი და ორი მოკლე გამოუვიდა, მაგრამ ამუნია ტიტკო კოჭლობით არ მოკვდებოდა. წამოეზარდა ფეხები იმ „რალაცას“ და ხან წინ გაიწია, ხან უკან. იქით ხეს მიანყდა, აქეთ ღობეს... თავი არ ება და გზას როგორღა გაიგნებდა.

პაპუჩიმ ფანქრის წვერი კვლავ ენაზე დაისველა და „რალაცას“ რაც ტანი ჰქონდა, ორი იმოდენა თავი მიუხატა.

ეს უკვე მართლაც ამუნია ტიტკო იყო.

„ვაიმე!“ — წამოიყვირა ამუნია ტიტკომ, წვრილ კისერზე შედგმული უშველებელი თავი ველარ ასწია და ნიკაპი პირდაპირ ბალახში ჩარგო.

პაპუჩიმ საშლელი აიღო და თავის წაშლას შეუდგა.

„რას მიშვრები, ფრთხილად, მეტკინა!“ — აკვილდა ამუნია ტიტკო, მაგრამ პაპუჩიმ ამასობაში თავი სულ მოშალა და ამუნია ტიტკო კვლავ ფეხებზე შემდგარ ნესვად თუ გიდელად გადაიქცა.

ბიჭუნამ იფიქრა, ხბო კვიჭის რომ აქვს, ისეთ თავს მიუფხატავო, მაგრამ ძროხა ციცინო შეებრაღა, სად ექნება ამუნია ტიტკოს გასაძლომი რძეო. სამაგიეროდ ბაბილინა ბებიას ბოსტანში უამრავი კომბოსტო და სტაფილო ეთესა და მოდი, ყურცქვიტას დავხატავო, გაიფიქრა.

სამწუხაროდ, პაპუჩის ფანქარი ცუდად ეჭირა. ხატვა მაინცდამაინც კარგად არ ეხერხებოდა და ისეთი თავი გამოუვიდა, ღომს შეაშინებდა. დიდყურა თავს გრძელზე გრძელი ცხვირი ჰქონდა, სწორედ კრუხ ელეონორას ნისკარტს მიუგავდა; საცრისოდენა თვალებს ბუსავით აბრიალებდა; ყურებამდე გახეულ პირში იმდენი ოღროჩოღრო კბილი ჩაუნყო, მტრისას...

„ღრრრ!“ — დაიღრიალა უცებ ამუნია ტიტკომ და წამობაჯბაჯდა. ძალღი სუნსულა აწკავენკავდა, კუდამოძუებული ღობისაკენ გავარდა, გადავხტები და ტყეში დავიმალებიო, მაგრამ ამუნია ტიტკომ პირი დააფრინა, „ჰამო!“ — და სუნსულა მის ხახაში გაუჩინარდა.

კრუხი ელეონორა გაიფოფრა, გაიფოფრა, ცხვირში ეცა ამუნია ტიტკოს, მისი წინილები კი — კინი, თემო და ვაჟიკა წია-წიათი აქეთ-იქით გაიფანტნენ. ეგ კიდევე ვინ არისო და ამუნია ტიტკომ კრუხ ელეონორასაც ყლაპი უყო.

მერე მოსდგა და ძროხა ციცინო და ხბო კვიჭიც იმ გზას გაუყენა. ფისო თამილამ დროზე უშველა თავს, „ფჩხხხ!“ — ისე დასწრავლა, ამუნია ტიტკომაც კი დაიხია უკან. ამასობაში თვითონ ხეზე ავარდა და მალღა ტოტზე დასკუპდა.

ამ დროს ბაბილინა ბებია გამოვიდა სახლიდან.

— დაიმაღე, ბებია, დაიმაღე, ამუნია ტიტიკო შეგჭამს! — შეჰყვირა პაპუჩიმ.

— აბა, ტიტიკო! — მოიხედა ბაბილინა ბებიამ და სანამ რამეს გაარჩევდა, ამუნია ტიტიკომ „ღრრრ... ჰამო“ და ბაბილინა ბებიაც გადასანსლა.

„ღრრრ!..“ — უფრო საშინლად აღმუვლდა ამუნია ტიტიკო, კბილი დააღრჭიალა და ახლა პაპუჩისაკენ წამობაჯბაჯდა.

პაპუჩიმ ჯოხს დაავლო ხელი და თავში ჩასცხო და ჩასცხო...

ამ ამბავში იყვნენ, როცა სკოლიდან ნამტირალევი ჯადოქარი ფეფიკო მობრუნდა. თურმე მკაცრმა მასწავლებელმა, ბაღში რომ ლალი მასწავლებელია, ისეთმა, ყური აუნია, ნურც დაიგვიანებ და ჯადოსნური რვეული, ფანქარი და საშლელი როგორც დაკარგე, ისევე იპოვეო.

კაკლის კენწერომდე რომ მოფრინდა, პაპუჩისა და ამუნია ტიტიკოს ორთაბრძოლა დაინახა. პაპუჩი თავგამოდებით უტევდა მტერს, ამუნია ტიტიკო კი ბრაზიანი ღმუილით უკან-უკან იხევდა.

ჯადოქარი ფეფიკო უმაღვე მიხვდა, რაც ხდებოდა.

„საშლელით ნაშაღე, საშლელით!“ — გადმოსძახა პაპუჩის.

პაპუჩიმ სწრაფად დაავლო ხელი საშლელს და ჩქარ-ჩქარა შეუდგა ნახატის ნაშლას.

„ვაიმე, კუდი!.. — აკივლდა ამუნია ტიტიკო, — ვაი, ფეხები!.. ვაიმე, ტანი!..“

პაპუჩი შლიდა და შლიდა, ამუნია ტიტიკო თანდათან ქრებოდა და ქრებოდა. ჯერ კუდი მოშალა, მერე ფეხები და, რა თქმა უნდა, ამუნია ტიტიკო მინაზე გაგორდა. ტანიც რომ მოშალა, კრუხი ელეონორა გადმოფრინდა ქოთქოთით და თავისი წინილები — კინის, თემოს და ვაჟიკას ძებნა დაიწყო... დარცხვენილმა სუნსულამ ყეფა მორთო, აქამდე თუ ვერ ვივაჟკაცე, აწი მაინც მიყურეთო... ბაბილინა ბებია სახლისაკენ წაცუხცუხდა, უიმე, ალბათ რძე გადმოვიდაო... სულ ბოლოს ძროხა ციციწო და ხბო კვიჭი გამოჩნდნენ. ძროხა ციციწო უდარდელად იცოხნებოდა, ხბო კვიჭის დრო ეხელთა და გამეტებით ურტყამდა დრუნჩს ჯიქანზე, იქნებ ცოტა რძე კიდევ გამოვადინოო.

„თავი მაინც დამიტოვე!“ — ცხარე ცრემლით ატირდა ამუნია ტიტიკო.

„ალარ შემჭამ?“ — შეეკითხა პაპუჩი.

„როცა მომშივდება, ჯერ კინის, თემოს და ვაჟიკას შევჭამ, მერე კრუხ ელეონორას, მერე ფისო თამილას, ძალს სუნსულას, ძროხა ციციწოს და ხბო კვიჭის, სულ ბოლოს ბაბილინა ბებიას... შენ კი, როცა ძალიან, ძალიან მომშივდება...“

„რალას უცდი? — გადმოსძახა ზევიდან ჯადოქარმა ფეფიკომ. — ეს ისეთია, საშლელსაც შეგიჭამს და მერე ველარ მოვერევი!“

აილო პაპუჩიმ და ამუნია ტიტიკოს თავიც ნაშალა.

ამ დროს ლობეს მეზობლის ბიჭი მოადგა:

— ბაბილინა ბებია!

— რომელი ხარ?

— მე ვარ, ტიტიკო!

— რა იყო, გენაცვალე?

— ბიჭები ბურთს ვთამაშობთ და პაპუჩიც გამოუშვი!

— კი, გენაცვალე, რძეს დავალევიწებ და გამოვუშვებ!

პაპუჩიმ პირზე ცივი წყალი შეისხა, ცხელი რძე ჩქარ-ჩქარა შეხვრიპა და ტიტიკოსთან ერთად საბურთაოდ გაიქცა...

ტყეში დადის პელმგელტურა

1. კვიჭი ბაიპარა

სოფლის ერთ ლამაზ ეზოში, რომელსაც გარს მაღალი ლობე ერტყა, ცხოვრობდა ძროხა ციციწი. ჰყავდა პატარა, მოცუცქნული ხბო კვიჭი. დედიკოს ძალიან უყვარდა თავისი შვილი, რძესა და ალერსს არ აკლებდა. ჩემი კვიჭისთანა ხბო, მთელი ქვეყანა რომ შემოიაროთ, არსად არისო, დაიტრაბახებდა ხოლმე. ძალღი სუნსულა კვერს უკრავდა ციციწის, მართლაც კარგი ხბოა, დედიკოს დამჯერეც რომ იყოსო. კრუხი ელეონორა ამბობდა, ცოტა თავქარიანიო. ფისო თამილა კი, რომელსაც საკუთარი თავი ქვეყანას ერჩივნა, ეშმაკურად ნაბავდა თვალებს და კვიჭის ისე აქებდა, გულაჩუყებული ძროხა ციციწი ერთ ფინჯან რძეს ჩამოუნველიდა.

მეზობლები სიამტკბილობაში ცხოვრობდნენ. ღამღამობით ძალღი სუნსულა დარაჯობდა ეზოს. ღობის გასწვრივ დასუნსულეებდა, მტერი საიდანმე არ შემოგვეპაროსო. ღობის იქით ტყე იწყებოდა და, ვინ იცის, ბნელ უღრანებში რანაირი ამუნეები იმალებოდნენ. იმ ღამესაც სუნსულა მოუსვენრად იყო, დასუნსულეებდა და დასუნსულეებდა. უცხო სუნი ეცა და იმიტომ. ოღონდ ისე შემოათენდა, ველარ გაიგო, ეზოს ვინ ეპარებოდა. დაღლილ-დაქანცულს გათენებისას ჩაეძინა. სიზმარში საშინელი ურჩხული გამოეცხადა და შეშფოთებული სუნსულა ძილში საცოდავად წკმუტუნებდა.

ამასობაში მზე ამოვიდა და ეზო განათდა. სხვაზე აღრე კრუხმა ელეონორამ გაიღვიძა და კაკანი ატეხა:

— კა-კა-კა, აქეთ, აქეთ, შვილებო!.. წინ კინი დადგეს, მერე თემო, ბოლოს ვაჟიკა!.. წისკარტები მაღლა ასწიეთ!.. ფეხები ააწყვეთ!.. აბა, ერთად!.. ერთი-ორი, ერთი-ორი!.. კა-კა-კა!..

ყოველ დილით ავარჯიშებდა თავის ბიჭებს კრუხი ელეონორა. ამბობდა, დილის ვარჯიში წინილებს „ა-კა-კაჟებსო“. მართლაც ყოჩალი და დაუზარელი წინილები ეზრდებოდა. თან ვარჯიშობდნენ, თან ხმაშენყობით მღეროდნენ. ახლაც ჯერ ვაჟიკამ წამოიწყო სიმღერა:

*გულყვითელა ვაჟიკა ვარ,
თავზარსა ვცემ ჭიალუას!..*

მერე თემომ ჩაურთო:

*ფრთაფართქუნა თემო-ბიჭმა
ფეტვის კენკვა უკვე ვიცი!..*

ამას კინიც აჰყვა:

*დედიკო არ გამიბრა ზოთ,
თორემ აქვარ ბიჭი-კინი!*

ბოლოს სამივემ ერთად დასჭექა:

*ჩვენს დედიკოს, ნიავ-ნიავ,
ვყავართ სამი ბიჭი,
კინი, თემო და ვაჟიკა,
სამი ოქრო ბიჭი!*

ამ დროს ზმორებით გამობრძანდა ფისო თამილა და უკმაყოფილოდ ჩაიკნავლა:

— მიაუ, რა ამბავია, გეთაყვათ, დილაუთენია რა აურზაური ატეხეთ, ძილი დამიფრთხეთ!

ფისოს კნავილზე სუნსულამაც წამოყო თავი და ერთი-ორი შეჰყეფა:

— ჰამ-ჰამ, მეზობლებო! ფრთხილად იყავით! წუხელ ისეთი ურჩხული დამესიზმრა, ღრრრ... თმა ყალყზე დამიდგა!.. გაღმა ტყეში, მგონი, საშინელი ამუნია დაძრწის, ღრრრ...

— მიაუ, ფიჰ, ამუნია!.. — აგდებით ჩაიკნავლა ფისო თამილამ, ტოტზე შეხტა და მოხერხებულად მოკალათდა.

ბოსლიდან ძროხა ციციწის ზმუილი მოისმა:

— კვიჭი, მუ-უ, გეყოფა, დედა, თამაში, მოდი, რძე მოგანოვო!
 მეზობლებმა ერთმანეთს გადახედეს.
 — ჰამ-ჰამ, კვიჭი არ გინახავთ? — იკითხა სუნსულამ.
 — არ გვინახავს! — ერთხმად უპასუხეს წინილებმა.
 — ფიჰ, სანამ შენ გეძინა, გაპარულა! — უდარდელად გაიზმო-
 რა ფისო თამილამ.
 — ქალბატონო ციციწო, კვიჭი ჩვენთან არ არის! — წკმუტუნით
 შეეხმინა სუნსულა.
 — კვიჭი!.. მუ-უ!.. კვიჭი!.. — ბოსლიდან გამოძუნძულდა შეშინებ-
 ული ციციწო. — მეზობლებო, ჩემი კვიჭი არ გინახავთ?
 — ნამეტანი თავქარიანია, გენაცვალე, შენი კვიჭი!.. კა-კა-კა!..
 წუხელ ჩემს კინის, კა-კა, კინალამ ფეხი დააბიჯა! — ჩაიკაკანა ელე-
 ონორამ.
 — წიავ-წიავ, ერთი დაებიჯებინა, კარგადაც ავა-წია-წიაქები!
 — განაცხადა კინიმ.
 — აბა, ვინმემ დაგვაბიჯოს, ისეთს ვუ-წია-წიაქებთ, რომ!.. —
 თემომ და ვაჟიკამ ნისკარტები ამაყად ააღერეს.
 — მოდით, ყველამ ერთად დავუძახოთ!.. აფ, აფ, კვიჭი, აფ, აფ!..
 — მუ-უ, კვიჭი, მუ-უ!..
 — კა-კა-კა, კვიჭი, კრიახ, კრიახ!
 — წიავ-წიავ, კვიჭი, წივ-წივ-წივ!
 — მიაუ, რა ამბავია, ხმაურისაგან თავი ამტკივდა, ფჩხ!.. —
 გაგულისდა ფისო თამილა. — ნეტა რას იკლავთ თავს, კვიჭი ალ-
 ბათ ამუნიაშ შესანსლა უკვე!
 — მუ-უ, ვაი-მუ-უ, ჩემს თავს უბედურს, კვიჭი, შვილო!.. — ატირ-
 და ძროხა ციციწო.
 — გაგიხმეს ენა, კა-კა-კა! — მიანყველა ფისოს კრუხმა ელე-
 ონორამ.
 — ჩემი რა ბრალია! — იწყინა ფისო თამილამ. — ეგერ სუნსუ-
 ლას დაესიზმრა ამუნია, თქვას, როგორია!
 — ჰამ, ჰამ, ამოდენა თვალეები ჰქონდა, ამსიგრძე კბილები, დაც-
 ქვეტილი ყურები!
 — ვაი-მუ-უ, მგელი ყოფილა!
 — კა-კა-კა, მელა ყოფილა!

— ჰამ-ჰამ, ალბათ ტურა იყო!
 — მელა, მგელი, ტურა!.. მიაუ, მე თუ მკითხავთ, ტყეში დადის
 მელმგელტურა! ისეთი საშინელია, მტრისას, მიაუ, ფჩხ!..
 — რა მეშველება, მუ-უ! — მოთქვამდა ძროხა ციციწო.
 — ნურაფრის გეშინია, დეიდა ციციწო! — შესძახა ვაჟიკამ. —
 საშინელი ამუნია კვიჭის ვერაფერს დააკლებს და ვერც აქ მობე-
 დავს!..
 და სამმა მამაცმა წინილამ საბრძოლო სიმღერა დასჭყქა:

*ამუნია მელმგელტურა,
 აქ ვერ მოხვალ, აქა!
 დეიდა ციციწო გირქენს!
 ძია სუნსულა გიკბენს!
 დედიკო ელეონორა
 ჩაგკრავს, ჩაგინისკარტებს!..*

— აქ ხომ ვერ მოვა, ავდგეთ და იქით ჩავუხტეთ! — დაიძახეს
 წინილებმა.
 — ყორღალ, ბიჭებო, ჰამ-ჰამ! — შეჰყეფა სუნსულამ. — ოღონდ
 ჭკუა ვიხმაროთ, ნუ ავჩქარდებით! თქვენ აქ მოიცადეთ, მე კი ტყე-
 ში გავიქცევი და დავზვერავე!
 მართლაც, ძალი სუნსულა ტყეში წასუნსულდა...

2. ფისო თამილა გაგვინახუნდა

მთელმა ეზომ მოიწყინა. ძროხა ციციწო ბოსელში დაბრუნდა.
 ფისო თამილა მზეს მიეფიცა და ხმადაბლა კრუტუნებდა. კრუხი
 ელეონორა ღობის ძირას იქექებოდა. წინილებიც მოწყენილობისა-
 გან ნისკარტებს ალებდნენ და ყვინთავდნენ.

უცებ, იცით, ვინ შემოგორდა? ვინა და ღტ-ღტ!
 წინილებმა თვალეები დააჭყიტეს:

— ეს ვინ არის?
 — რა ლამაზია!
 — ბურთია?

იცით, რასა ჰგავდა? ოქროსფერ მზეზე მოცინარე პირისახე რომ
 დახატო, აი, იმას.

ლტ-ლტ-მ ჩაიკისკისა:

— ჰაჰაჰა!.. ფრთები რას ჩამოგიყრიათ? ხომ არ მოიწყინეთ?...

ჰაჰაჰა!..

— მოდი რა, ერთად ვითამაშოთ! — სთხოვა კინიმ.

— დავეგობრდეთ! — შესთავაზა თემომ.

— სანამ სუნსულა მობრუნდება, ლამისაა ვიტყვიროთ! — შესჩივლა ვაჟიკამ.

— ჰაჰაჰა, — გაიცინა ლტ-ლტ-მ, — მოდით, ვითამაშოთ!.. გავგორდები და გამოვგორდები, თქვენ კი დამიჭირეთ, ჰაჰაჰა!..

გაგორდა და გამოგორდა ლტ-ლტ! გაგორდა და გამოგორდა! თან ფერად სხივებს აფრქვევს, თან კისკისებს, კვასკვასებს, ხითხითებს, ხარხარებს...

— აბა, დამიჭირე!.. აბა, დამიჭირე!..

კინი, თემო და ვაჟიკა წიავე-წიავეთ დასდევენ.

— დილაუთენია ძილს დაგიფრთხოვენ და არც მერე მოგასვენებენ! — უკმაყოფილოდ აკნავლდა ფისო თამილა. — მიაუ, რა მოუსვენარი წინილებია!

— ჰაჰაჰა, გამარჯობა! — ამოსძახა ლტ-ლტ-მ.

— ეს კიდევ საიდან გაჩნდა აქ! — ზიზლით გადმოხედა ფისო თამილამ.

— ვინც დამინახავს, ყველას ეცინება, ჰაჰაჰა!

— მე ვერ გამაცინებ! — გაიბღინძა ფისო თამილა. — რომ გავიცინო, დიდი პირი გამომიჩნდება და დავეუშნოვდები!

კინიმ, თემომ და ვაჟიკამ ფისო თამილას გამოაჯავრეს:

*ფისო, ფისო, პრანჭია,
ცხვირი დაგიმანჭია,
კუდზე თავვი გამოგბმია,
ველარ გავიკლანჭია!*

— ფჩხ!.. მიაუ! — გაგულისდა ფისო თამილა.

— ჰაჰაჰა, ამ უქნარასთან თამაში არ მინდა, ჰაჰაჰა!.. — გაიწკრილა ლტ-ლტ-მ და მიიმალა...

3. მელმგელტურამ მოიწყინა

ბნელ, უღრან ტყეში მელმგელტურამ მოიწყინა. არ იცით ეს ვინ არის? ჰო-ჰო-ჰო!.. მელა ხომ გაგიგონიათ? ტურაც? მგელი ხომ იცით და იცით! მელმგელტურა სამივეზე და ყველა სხვა მხეცზე ღონიერია. მარტოდმარტო ცხოვრობს, მოწყენილობისაგან არ იცის, რა ქნას და დარდიანად ღლინებს:

ასეთი უშნო, ასეთი გონჯი

რამ გამაჩინა?

ვინც კი შემომხვდა, პირი იბრუნა,

გული მატკინა!

ბოროტი რომ ვარ, ბოროტი რომ ვარ,

ვისი ბრალია?

ყველა შევსანსლო, ვინც კი შემხვდება,

ჩემი ვალია!

აი, ასე მღეროდა მაშინაც, როცა ტყეში თხიპნი-თხუპნი შემოეხეტა. ისეთი საძაგელი თხიპნი-თხუპნი იყო, იმაზე უფრო საძაგელი თხიპნი-თხუპნებშიც არ ერია. გაიგონა მელმგელტურას სიმღერა და მოტყაპუნდა.

— ოჰ, ოჰ, გული როგორ ამიჩუყე!

— ვინა ხარ? — მრისხანედ შეეპასუხა მელმგელტურა.

— ვინა ვარ და თხიპნი-თხუპნი!.. ყველაზე უფრო... ყველაზე უფრო...

— ყველაზე უშნო რომ ხარ, ამას კი ვხედავ! — გაანყვეტინა მელმგელტურამ. — თანაც ისეთი უგემური მეჩვენები, აბა, როგორ შეგსანსლო!

— ისეთი უგემური ვარ, ჩემისთანა მეორე თხიპნი-თხუპნი რომ შემხვდეს, თვითონვე ვერ ჩავატან გემოს!

— ხომ გაიგონე ჩემი სიმღერა? ჰოდა, ასეთი ხარ თუ ისეთი, მაინც უნდა შეგსანსლო! — წამოიმართა მელმგელტურა. ისეთი საშინელი ჩანდა, ვინც კი შეხედავდა, შიშისაგან მიწაში ჩაძვრებოდა.

— რანაირად უნდა შემსანსლო? — აჭყიპინდა თხიპნი-თხუპნი.
— შენ გგონია, აქა ვარ? მე სულაც არა ვარ! — და უცებ ხეზე გაიტყაპა, ზედ ჭუჭყიან ლაქად დააჩნდა.

— ერთი დამიხედეთ, როგორ გაქრა! — გაუკვირდა მელმგელტურას. — ჰეი, თხიპნი-თხუპნი ხარ თუ ვილაცა, გამოჩნდი და არ შეგჭამ!

თხიპნი-თხუპნი მელმგელტურას წინ დაეტყეპა:

— ოჰ, ოჰ, გული როგორ გამიხეთქე! შიშისაგან მთლად დავიჩუტე! რა მოწყენილობაა ამ უღრან ტყეში, ნეტა რითი ერთობი?

— მარტოდმარტო ვარ, მეგობარი არავინა მყავს! — შესჩივლა მელმგელტურამ. — არ ვიცი მოწყენილობისაგან რა გავაკეთო, ხანდახან ვტირი კიდევ!

— მიყვარს ტირილი! — განაცხადა თხიპნი-თხუპნიმ. — როცა ტირიან, უფრო ვსუქდები და ვიდლაბნები!.. მოდი რა, ერთად ვიტვიროთ!

— ვაი-ვუი! — აყმუვლდა მელმგელტურა, ცრემლი გადმოყარა.

— უფრო მაგრად! — აღნავლდა თხიპნი-თხუპნიც.

— ვუ-უი, ვუ-უი! — მოთქვამდა მელმგელტურა და თვითონვე კითხულობდა: — რატომ ვტირით?

— გვეტირება და იმიტომ! — პასუხობდა თხიპნი-თხუპნი.

სწორედ ამ დროს ტყეში ხბო კვიჭის სიმღერა გაისმა:

*მზე აცხუნებს ცაზე,
ტყეში სიო ქრის,
კვიჭი-ბიჭი მოკუნტრუშებს,
მოკუნტრუშებს და ვინ იცის,
თავში რა უქრის!..*

4. კვიჭი დაატყვევეს

ერთ ნათელ, მზიან დღეს ცუცქნა კვიჭი დედიკოს გაეპარა. ცა ლურჯი იყო. ბალახსა და ფოთლებზე ნამი ბრწყინავდა. ნორჩი ნეკერი თვითონ იხვენებოდა, მოდი, მომკვნიტეო. ყვავილები და ფრთახატულა პეპლები ჩურჩულებდნენ, წამო, ვითამაშოთო. ჰოდა, კვიჭიმ ჯერ ტყისპირას იკუნტრუშა, მერე შეჰყვა და შეჰყვა ტყის ბილიკს.

უცებ ღტ-ღტ შემოგორდა. ახტა-დახტა, ხან ერთ მხარეს გავარდა, ხან მეორეს. ტყე უფრო განათდა, ხალისიანი ფერებით აივსო.

— ჰაჰაჰა!.. — ჩაიკისკისა ღტ-ღტ-მ. — რამდენი მაცინე? თავში რა უქრისო...

— მუ-უ, შენ ვინა ხარ? — ჰკითხა კვიჭიმ.

— ვინა ვარ და ღტ-ღტ! ვისაც გავეთამაშები, ყველას ვაცინებ!.. ღტ-ღტ-ღტ!..

— კაი რა, ნუ მილიტინებ, მეცინება! — შეეხვეწა კვიჭი.

— ჰაჰაჰა... აქ რას აკეთებ? — ჰკითხა ღტ-ღტ-მ.

— თამაში მინდოდა და დედიკოს გამოვეპარე!

— მოდი, მე გეთამაშები!.. ღტ-ღტ-ღტ!..

— კაი რა, კაი რა, მელიტინება! — იცინის და იცინის კვიჭი.

— ჰაჰაჰა, გვეყოფა ამდენი თამაში, შინ დაბრუნდი! გახსოვდეს, მე შენი მეგობარი ვარ, როცა დაგჭირდები, დამიძახე და მოვალ!.. ახლა კი სხვა პატარებთან გავიქცევი, იმათ გავამხიარულებ!.. ჰაჰაჰა...

ღტ-ღტ როგორც გამოჩნდა, ისე გაქრა. ტყეში უცბად ჩამობნელდა, მოიქუფრა.

კვიჭიმ მიიხედ-მოიხედა და ამ დროს თხიპნი-თხუპნი გამოტყაპუნდა.

— ვაი, რატომა ხარ ასეთი შავი? — სულელ კვიჭის ეგონა, ღტ-ღტ დაბრუნდაო.

— იმდენი ვიცი, რომ ფერი დამეკარგა! — იცრუა თხიპნი-თხუპნიმ.

— რა ლამაზი იყავი, ახლა კი გონჯი ხარ! — დაენანა კვიჭის.

— მოდი, კიდევ წავითამაშოთ, მაშინ ლამაზიც მოგეჩვენები! — თხიპნი-თხუპნი ბურთივით გაიბერა.

— ახლა უკვე გვიანაა, მეტი თამაში არ მინდა! — შეშინდა კვიჭი. — დედიკო გამიბრაზდება!

— მეთამაშე, თორემ ვიტირებ! — ჩაისხლიპინა თხიპნი-თხუპნიმ.

— არ იტირო რა! — ასლუკუნდა კვიჭი.

— ვიტირებ კი არა, ვიღრიალებ!

— ოღონდ არ იტირო და გონჯი კი ხარ, მაგრამ მაინც მოგეფერები!

კვიჭი სულ ახლოს მივიდა და თხიპნი-თხუპნი უცბად ფეხებში შემოეხვია.

— ვაი-მუ-უ! — დაიზმულია კვიჭიმ. — დედიკო, მუ-უ!..
 — დავიჭირე, დავიჭირე! — გაუხარდა თხიპნი-თხუპნის.
 ბუჩქებიდან გამოვარდა საშინელი მელმგელტურა, დახედა კვიჭის და ჩაიღრინა.
 — ეს რა პატარაა, ლუკმადაც არ მეყოფა!
 — მუ-უ... არ შემჭამო რა! — ატირდა კვიჭი.
 — ბოროტი რომ არ ვიყო, არ შეგჭამდი, მაგრამ როცა მხეცი ბოროტია, სხვა რა გზა აქვს, პატარები უნდა შეჭამოს!
 — ხეზე მივაბათ! — თქვა საძაგელმა თხიპნი-თხუპნიმ. — მაგის ზმუილზე დედამისი მოვარდება და იმასაც ხელში ჩავიგდებთ!
 საბრალო კვიჭი ხეზე მიაბეს...

4. სუნსულა დაბრუნდა

სუნსულამ მთელი ტყე აღმა-დაღმა შემოირბინა. ბოლოს კვიჭის ნაკვალევს წააწყდა და მიჰყვა. სულ მალე იპოვა ხეზე მიბმული კვიჭი, მაგრამ მარტო ვერაფერს გახდებოდა და გულდამძიმებული შინ დაბრუნდა.

— ჰამ-ჰამ, დავიღუპეთ, მეზობლებო!
 — მუ-უ, მითხარი, სუნსულა, შემიჭამეს ჩემი კვიჭი? — ტირილით იკითხა ძროხა ციციწინომ.
 — დაბმული ჰყავს მელმგელტურას!.. ღრრ...
 — მაშ, ცოცხალია? — გაუხარდა ძროხა ციციწინოს. — მეზობლებო, თქვენ საფრთხეში ვერ ჩაგაგდებთ, მარტო წავალ მელმგელტურასთან. დაე, მე შემჭამოს, ოღონდ კვიჭის ხელი არ ახლოს!
 — კა-კა-კა, ქალბატონო ციციწინო, — აკაკანდა კრუხი ელეონორა, — მარტო რომ ნახვიდე, შენც შეგჭამს და შენს შვილსაც! ერთად წავიდეთ და შევებრძოლოთ, კა-კა!
 — ერთად შევებრძოლოთ, აფ-აფ! — აყეფდა სუნსულა.
 — მადლობელი ვარ, ელეონორა, მადლობელი ვარ, სუნსულა! — გული აუჩუყდა ძროხა ციციწინოს.
 — აბა, ჩემო ბიჭებო, კინი, თემო და ვაჟიკა! — მიუბრუნდა კრუხი ელეონორა თავის წინილებს. — საომრად მივდივარ და ვიდრე არ დავბრუნდები, ეზოდან ფეხი არ მოიცვალოთ!
 — რას ამბობ? — წამოხტა კინი. — ნივ-ნივ, ქალი საბრძოლად გაგიშვით და ვაჟიკაცები შინ დავრჩეთ?

— შენ შინ დარჩი, დედიკო, ჩვენ კი წავალთ! — განაცხადა თემომ.
 — შენ რომ გაგიშვით და ჩვენ შინ დავრჩეთ, ტოლები დაგვცინებენ! — თქვა ვაჟიკამ.
 მამაცმა წინილებმა მხარი-მხარს მისცეს და საომარი სიმღერა შემოსძახეს:

*გულყვითელა ვაჟიკა და
 ფრთაფართქუნა თემო-ბიჭი,
 ნიავ-ნიავ, ნივ-ნივ-ნივ!
 ბიჭი-კინი, ვრძელნისკარტა,
 სამი ბიჭი, ბიჭანჭური,
 ნიავ-ნიავ, ნივ-ნივ-ნივ!
 ჩვენი კვიჭის დასახსნელად,
 მელმგელტურას მივუხტებით!
 ნიავ-ნიავ, ნივ-ნივ-ნივ!
 ნინ დაგვიდექ, მელმგელტურა,
 შემოგიტევთ ვაჟიკაცურად!
 ნიავ-ნიავ, ნივ-ნივ-ნივ!*

— ყოჩაღ, ბიჭებო, აფ-აფ!
 — მუ-უ, გენაცვალეთ, პანანებო!
 — რაკი არ იშლით, აგრე იყოს! — დათანხმდა კრუხი ელეონორა.
 — კინი, თემო და ვაჟიკა-კა, წავედით!
 — წახვალთ და თავსაც წააგებთ, აი სულელები! — გადმოსჩხავლა ფისო თამილამ.
 — გაგიხმა, კა-კა-კა, ენა! — მიაწყველა კრუხმა ელეონორამ.
 — ჰამ-ჰამ, ღრრ... ამიტომაც მეჯავრება ეს ფაფიპარია! — შეჰყეფა სუნსულამ.
 მწყობრში ჩამდგარმა წინილებმა ერთხელ კიდევ შემოსძახეს:

*ნინ დაგვიდექ, მელმგელტურავ,
 ნიავ-ნიავ, ნივ-ნივ-ნივ!
 მოგიხტებით ვაჟიკაცურად!
 ნიავ-ნიავ, ნივ-ნივ-ნივ!*

ძროხა ციციწინო, ძალი სუნსულა, კრუხი ელეონორა და მისი შვილები — კინი, თემო და ვაჟიკა ტყის ბილიკს დაადგნენ.

ფისო თამილამ ზარმაცად გაიზმორა და ჩაიკრუტუნა:
— მიაუ, მეც ნავალ და შორიდან სეირს ვუყურებ!

5. მელმგელტურა სიცილს სნავლოვს

ბნელ ტყეში კი საბრალო კვიჭის ცრემლი ღვარად ჩამოსდის და ზმუის:

*დედიკოს არ ვუჯერებდი
სულელი ბიჭი!
მელმგელტურას ლუკმა ვხდები,
ვაი, ხბო კვიჭი!*

— ნუ ამბობ რა! ხომ იცი, როცა დარდი შემომანვება, აღარაფერი მაძლობს! — დაიღრინა მელმგელტურამ.

— მშია და დედიკოც მომენატრა! — აჭიჭყინდა კვიჭი.

— როცა შემომეჭმები, აღარავინ მოგენატრება!

— მშია, მშია, მშია! — გაჭირვეულდა კვიჭი.

— ეს რა შავ დღეში ჩავვარდი! — შენუხდა მელმგელტურა. — მერე რა უნდა გაჭამო?

— იცი, დედიკოს რა გემრიელი რძე აქვს! მაგრამ დედიკო შორსაა და ნორჩი ნეკერი და მწვანე ბალახი მაინც მომიტანე!

მელმგელტურამ ნეკერი და ბალახი მოუპოტნა.

— აჰა, შენ, ნეკერი, აჰა, ბალახიც!

კვიჭის მართლაც მოშივნოდა და გემრიელად ჩაახრამუნა.

— რა კეთილი ძია ყოფილხარ, მართლა უნდა შემჭამო? — ცნობისმოყვარედ შეეკითხა მელმგელტურას.

— კეთილი კი არა, ბოროტი ვარ! — თქვა მელმგელტურამ. — მართალია, შენისთანა ციცქნას გემოს ვერ ჩავატან, მაგრამ რაკი ბოროტი ვარ, სხვა გზა არა მაქვს!

— შენც ნუ იქნები ბოროტი! — შესთავაზა კვიჭიმ.

— ეს როგორ?

— როგორ და... როგორ და... მოდი, ვითამაშოთ!

— რომ არ ვიცი!

— ჩემს მეგობარს დავუძახებ და ის გასწავლის! — კვიჭიმ ხმამაღლა დაიძახა: — ლტ-ლტ!

უცებ განათდა, შემოვარდა მხიარული ლტ-ლტ.

— ჰაჰაჰა, აგერა ვარ!

— ეს რა ცხოველია, იჭმევა? — იკითხ მელმგელტურამ.

— ჰაჰაჰა, რა ცხვირი ჩამოგიშვია, ლტ-ლტ.. — სიცილით გაეთამაშა ლტ-ლტ.

— მელიტინება, აბა, ეს რანაირი თამაშია! — გაუკვირდა მელმგელტურას.

— ჰაჰაჰა, მე ლტ-ლტ ვარ, ყველას ვაცილებ!

— როგორ უნდა გავიცინო, როცა სიცილი არ ვიცი?

— ჩემნაირად აკისკისდი! ჰაჰაჰა!

მელმგელტურამ სცადა, მაგრამ ისეთი ხმა გამოსცა, კვიჭის კინალამ გული გაუსკდა:

— ღრრრ!..

— ისე კი არა, აი, ასე: ჰა-ჰა-ჰა!

— ჰხმ!.. ჰაჰაჰა!.. — გადაიხარხარა მელმგელტურამ.

— ვაშა, ახლა შენი არ მეშინია! — წამოიძახა კვიჭიმ.

— ყოჩაღ, ყოჩაღ! — დაბზრიალდა ლტ-ლტ. — უფრო მხიარულად!.. მეტი ხალისით!.. ჰაჰაჰა!..

მელმგელტურამ ახლა უფრო ხალისიანად გაიცინა.

— რა კარგია, რა კარგი! — აკისკისდა კვიჭი. — ამხსენით და ერთად ვიკუნტრუშოთ!

კვიჭი ახსნეს და ტყე მხიარული სიმღერით აივსო:

*მელა ქათმიპარია,
მგელი ცხვარიჭამია,
ტურიკელა გაქუცული,
სამივ შეუჭამია
ჩვენს ღონიერ მელმგელტურას,
ყველა შეუჭამია!*

ფისო თამილა მოსეირნობდა ტყეში და ეს სიმღერა გაიგონა.

— მიაუ!.. რაო? ყველა შეუჭამიაო? — ჩაიკრუტუნა ფისო თამილამ. — ძროხა ციცინოც, ძალღი სუნსულაც, კრუხი ელეონორაც და მისი აბეზარი წინილებიც? მარტო მე გადავრჩი?.. მიაუ, ყველაზე ჭკვიანი ვარ და იმიტომ!

6. ფისო თამილა მახეში გაევა

ამას რომ ამბობდა, გზაზე თხიპნი-თხუპნი შემოეყარა.

„აგერ კიდე ვერთი საკბილო!“ — გაიფიქრა თხიპნი-თხუპნიმ.

„მგონი დიდი ვირთხაა!“ — ფისო თამილას მოშივნოდა.

— აქ რას დაეხეტები? — მკაცრად ჰკითხა თხიპნი-თხუპნიმ.

„ნამდვილად ვირთხაა! — სანადიროდ გაემზადა ფისო თამილა.

— ხელში თუ ჩავიგდე, კარგადაც შევახრამუნებ!“

— აქ ერთი ხბო კუნტრუშებდა, მეთამაშეო, შემეხვეწა! — თქვა თხიპნი-თხუპნიმ. — შენც სათამაშოდ მოეხეტე?

— ასეთი წესი მაქვს, სანამ წრუნუნას შევჭამდე, ვათამაშებ ხოლმე! — ქედმაღლურად უპასუხა ფისო თამილამ.

„ჩემი არ ეშინია!“ — შეყოყმანდა თხიპნი-თხუპნი.

„ამ ვირთხას, ეტყობა, კატა არ უნახავს!“ — ფისო თამილამ ზურგი ამოიზნია, კბილები გამოაჩინა და საზარლად შესჩხავლა:

— მიაუ... ფჩხ!..

თხიპნი-თხუპნის სულაც არ შეშინებია.

ფისო თამილამ კამარა შეკრა, ზედ დაახტა, მაგრამ თხიპნი-თხუპნი თვითონ გარს შემოეჭდო.

— მიაუ, გამიშვი, მეტკინა! — აკნავლდა ფისო თამილა.

— შენს თავს დააბრალე! — ნიშნი მოუგო თხიპნი-თხუპნიმ.

— მიაუ, ვაი, მახეში გავები! — აჩხავლდა ფისო თამილა. — არიქა, არავინა ხართ?! მიშველეთ!.. მიაუ!

ამ დროს ჩვენი მამაცი წინილები სიმღერა მოისმა:

*ჩვენს დედიკოს, ნიავ-ნიავ,
ვყავართ სამი ბიჭი,
კინი, თემო და ვაჟიკა,
სამი ოქრო ბიჭი!*

— მიშველეთ!.. მეზობლები!.. ციციწო, ელეონორა, სუნსულა, მიაუ, კინი, თემო და ვაჟიკა, მიშველეთ... მიაუ!

— ჰამ-ჰამ, აქ ვილაცა შველას ითხოვს! — შეჰყეფა სუნსულამ.

— ვინა ხარ, მუ-უ!

— კრიახ, კრიახ! ფისო თამილას ჩხავილსა ჰგავს!

— უყურეთ, ფისო თამილას ვილაცა დაუჭერია! — აწიწივდნენ წინილები.

— მიაუ! — შემოსჩივლა ფისო თამილამ. — მე არ დამიჭერია, მე დამიჭირეს!

— ჰეი, შენ, ხელი უშვი! — მამაცი კინი სწრაფად მივარდა მტერს. თემომ და ვაჟიკამაც ნისკარტები მოიმარჯვეს.

— ნიავ-ნიავ, ნივ-ნივ-ნივ!

— მუ-უ, გირქენ!

— ლრრ... ჰამ-ჰამ, გიკბენ!

— კრიახ, კრიახ, ჩაგინისკარტებ!

თხიპნი-თხუპნიმ ხელი უშვა ფისო თამილას და ძირს დაეტყუა.

— მეგობრებო, მე არა ვარ! თქვენ გგონიათ, რომ ვარ? აბა, მიყურეთ...

და თხიპნი-თხუპნი სწრაფად წატყაპუნდა.

— გმადლობთ, მეზობლებო, თქვენ რომ არა, დავილუპებოდი! — ფისო თამილამ თავი დახარა. — ამიერიდან კარგად მეცოდინება, ვინც მეგობრებს გაჭირვებაში მიატოვებს, გაკიცხვის ღირსია! თქვენთან ერთად წამოვალ კვიჭის დასახსნელად...

7. ტყე ნთელია

ფისო თამილას სიტყვა არ ჰქონდა დამთავრებული, რომ უცებ ტყეში კვიჭის სიმღერა გაისმა:

*მზე აცხუნებს ცაზე,
ტყეში სიო ქრის,
კვიჭი-ბიჭი მიკუნტრუშებს —
ჰაჰაჰა... — და ვინ იცის,
თავში რა უქრის!..*

— ნიავ-ნიავ, კვიჭის ხმაა! — დაწიწილეს წინილებმა.

— აფ-აფ, კვიჭი მღერის! — შეჰყეფა სუნსულამ.

— კა-კა-კა, ცოცხალი ყოფილა! — აკაკანდა კრუხი ელეონორა. კვიჭის სხვა, წკრიალა ხმა აჰყვავს:

*მზე აცხუნებს ცაზე,
ტყეში სიო ქრის,
ღტ-ღტ მიიჩქარის,
ჰაჰაჰაჰა,
მეგობრისკენ მიიჩქარის,
ქარივით მიქრის,
ჰაჰაჰა!..*

— ნიავე-ნიავე... ჰაჰაჰა!.. — გაიხარეს წინილებმა.
ამ ორს, მესამე, ხრინწიანი, ბოხი ხმა აჰყვა:

*მზე აცხუნებს ცაზე,
ტყეში სიო ქრის,
მელმგელტურა საშინელი,
გონჯი, უშნო, კბილლოჯება,
მილაჯუნებს, მილაყუნებს,
ჰაჰაჰაჰა, არავინ იცის,
საითკენ მიდის,
ღრღრ!..*

გაიხედეს მეგობრებმა და რას ხედავენ! ტყის შუაგულში, პატარა მინდორზე საშინელი მელმგელტურა, მხიარული ღტ-ღტ და ცუცქნა კვიჭი ცეკვით უვლიან წრეს.

— შვილო, კვიჭი, მუ-უ! — გასძახა ძროხა ციცინომ.

მელმგელტურამ მრისხანედ დაიღრინა:

— ღრღრ!.. ესენი ვინ არიან?

— ღრრ, ჰამ-ჰამ! თქვენ თვითონ ვინ ბრძანდებით? — უკან არ დაიხია სუნსულამ.

— მაშ, ახლავე გაჩვენებ, ვინც ვბრძანდები! თუ ბიჭი ხარ, დამიდექ წინ!

— ძალიან არ შემაშინო, ჰამ-ჰამ!..

მელმგელტურამ და ძალღმა სუნსულამ საჩხუბრად წაიწიეს ერთმანეთისაკენ, მაგრამ ამ დროს კვიჭიმ იყვირა:

— შეჩერდით! რას აკეთებთ?.. მელმგელტურა, ჩვენ ხომ დავმეგობრდით!.. ეს ჩემი დედიკოა, ეს დეიდა ელეონორა, ეს სუნსულა

ძიაა, ესეც ფისო თამილა, ესენი კი წინილები — კინი, თემო და ვაჟიკაა! ჩვენ ყველანი ერთ ეზოში ვცხოვრობთ!

— ნიავე-ნიავე, ნივ-ნივ-ნივ! — თავი ღირსეულად დააქნიეს მამაცმა წინილებმა.

— ეს კი მხიარული და კეთილი მელმგელტურაა! — მეზობლებს გააცნო კვიჭიმ თავისი ახალი მეგობარი.

უცებ თხიპნი-თხუპნი მოტყაპუნდა, თან შორიდანვე დაიძახა:

— არ დაიჯერო, შენ კეთილი და მხიარული კი არა, ბოროტი და მტირალა ხარ!

— არა, კეთილი და მხიარული ხარ! — მოეფერა კვიჭი.

— უჰ, საძაგელო ხბოვ, შევცდით, რომ არ შეგსანსლეთ! — გაბრაზდა თხიპნი-თხუპნი.

ფისო თამილა წინ გადაუდგა:

— აქეთ მოიხედე, შავო ვირთხავ, ამას წინათ გული რომ გამიხეთქე, შენ არ იყავი?.. ფჩხ!.. მიაუ!

— მოდით, დავკორტნოთ ეს შავი ხოჭო! — წამოიძახა კინიმ.

— ნიავე-ნიავე, ნივ-ნივ-ნივ! — დაიძრნენ ძმები.

— მელმგელტურავ, მილალატე ხომ! — ატირდა თხიპნი-თხუპნი.

— ჭრელი პეპლები და მინდვრის ყვავილები მოგინდა? ახლავე სულ ცრემლის ნიაღვარს გადენ!

— რატომ? — სატირლად მოემზადა მელმგელტურა.

— რაც მეტს იტირებ, უფრო გავსუქდები, გავიდლაბნები, ბოლოს ყველას გადაგსანსლავთ!

— ჰაჰაჰა, ამან შეგაშინათ? — აგორდა და დაგორდა ღტ-ღტ, ახითხითდა, აკისკისდა, ახარხარდა. — ჰაჰაჰა, გადავუვლი და გამომოვუვლი, მთლად გავაბრტყელებ, ჰაჰაჰა!..

თხიპნი-თხუპნი დაპატარავდა, დაპატარავდა, ერთი ციცქნა გახდა.

— ჰაჰა, უყურეთ მთლად დაილია! — წამოიძახა კვიჭიმ და მხიარული სიმღერა შემოსძახა:

*თხიპნი-თხუპნი, უხეირო,
თხიპნი-თხუპნი, თხუპნია,
პირის დაბანაც არ იცი,
ხელის დაბანაც არ იცი,
თხიპნი-თხუპნი, თხუპნია!*

სიმღერას ცეკვა მოჰყვა და ყველანი საერთო ფერხულში ჩაებნენ.

— ნიავ-ნიავ, ნივ-ნივ-ნივ!

— კრიახ-კრიახ, კა-კა-კა!

— მუ-უ, მუ-უ!

— ჰამ-ჰამ, აფ-აფ-აფ!

— მიაუ, მიაუ, მიაუ-უ!

— მეგობრებო! — თქვა ბოლოს მელმგელტურამ. — ღრრრ...

ღრ... თურმე რა ბედნიერებაა, როცა კეთილი ხარ და უამრავი მეგობარი გყავს!.. ღრრრ... ჰაჰაჰა... ნახვამდის, მეგობრებო! ნახვამდის, კვიჭი!..

მელმგელტურა წავიდა.

წინილებმა კი გამოსამშვიდობებლად სიმღერა უმღერეს:

მელმგელტურავ, მეგობარო, ტყე ნათელია!

მზე აცხუნებს, ნიავი ქრის, ნიავ-ნიავ, ნივ-ნივ-ნივ!

გული მეგობრობით ხარობს, ნიავ-ნიავ, ნივ-ნივ-ნივ!

უმეგობროდ ეს ცხოვრება მოსაწყენია!..

მხიარულმა ღტ-ღტ-მ, ოქროსფრად დახატულ მზეს რომ ჰგავდა, უცებ თვალი ჩაუპაჭუნა კვიჭის:

— ღტ-ღტ... ჰაჰაჰა...

ხატია

სამი წლის ხატიას ძია მწერალმა ზღაპრების წიგნი აჩუქა. ძია მწერალი ბაბუასტოლა კაცია და ზღაპრეთში ცხოვრობს. მისი სახლის მეზობლად, გამოქვაბულში ბაყბაყდევი იძინებს, ჭალაში კი, ლელისპირას —

სამთავიანი გველეშაპი. ეზოს საჭყუმპალაოში სპილო გოგიტა ბანაობს, წყალს ხორთუმით აიღებს და ზურგზე გადაისხამს, ასე გრილდება. სხვენში ჯადოქარი ფეფიკო იმალება და სულ იმაზე ფიქრობს, ვის რა ოინი უყოს... დილდილაობით ჭიშკართან სკოლისაკენ მიმავალი სათამაშოები ჩაივლიან. აგერ, სხვაზე ადრე, წითელქუდა მიიჩქარის, ფეხდაფეხ დათუნია დრუნჩა მიბაჯბაჯებს, ეშმაკი მელაკუდა ბატ ტასიკოს მიაცილებს; ნაცარქექიაც და კომბლეს აგერ მოდიან. ნაცარქექიას ჩანთაში წიგნის მაგიერ ნაცარი უყრია, კომბლეს კი მხარზე კომბალი გაუდვია. ერთიც ოროსანია და მეორეც, თუმცა ნაცარქექიასი ბაყბადევსაც ეშინია, კომბლესი კი საზარელ მგელს, რომელსაც კომბლის შიშით ბეკეკასათვის კბილი ვერ გაუკრავს... მერე ბუთხუზა ბიჭუნები და წითელლოყება, ქერა გოგონები მოდიან, ცისფერი თვალები ფართოდ დაუჭყეტიათ... ერთი ზანგი ბიჭიც ურევია, ხუჭუჭა და შოკოლადისფერი... სულ ბოლოს ბარბის წრიპა თოჯინები ჩამწკრივდებიან. ისე კობტად აცვიათ, სხვა სათამაშოებს ზედ თვალი რჩებათ... ძია მწერალი ყველა სათამაშოს სათითაოდ იცნობს. ასე რომ არ იყოს, აბა საიდან ეცოდინებოდა, როგორ გაეზარდა ხორთუმით ბუტია სპილოს, ან სამელნედან კალმის წვერს როგორ ამოჰყვა საზიზლარი თხიპნითხუპნი, ან როგორ მღერის შვიდთავიანი დევუკა, ბავშვებს როგორ აცინებს პანანინა ღტ-ღტ, ან ცოცხზე როგორ დაფრინავს ონავარი ჯადოქარი ფეფიკო...

პატარა ხატია, ცხადია, ჯერ კითხვა არ იცის. ზღაპრებს ბებია უკითხავს, თან წიგნის ნახატებს აჩვენებს. ხატია იმახსოვრებს ამ ზღაპრებს და თავის სათამაშოებს უყვება. მერედა რამდენი სათამაშო აქვს ხატიას, იმდენი, რომ დათვლით ვერ დათვლი და სახლშიც ძლივს ეტევა. ზოგი შუშის კარადაში ჩამჯდარა, საღამოობით იქიდან უყურებენ ტელევიზორში მულტფილმებს. უფრო ძველი სათამაშოები სკივრშია ჩაყრილი, ანდა უბრალოდ წაღმა-უკულმა ჩაუჩურთავთ ძველ ჩანთაში და ესენი, რა თქმა უნდა, ერთმანეთს სიბნელეში ვერც ხედავენ.

ხატიას ყოველთვის ახალი სათამაშო ურჩევნია, მაგრამ ახალიც ხომ ძალიან ჩქარა ძველდება, თუ თოჯინას მკლავი მოაძვრე, ანდა კაბა შემოახიე, ან ცხვირი მოატეხე, თმა გაუნეწე, არ დაბანე და არ დავარცხნე, მოკლედ, თუ გააფუჭე და მიაგდე... რა ქნან ხატიასაგან მივიწყებულმა თოჯინებმა? არავინ იმათ არ ეთამაშება, არავინ ეფერება, არავინ უვლის, მაგათი ტირილ-ჩივილი არავის ესმის.

ერთხელ ხატია აივანზე ერთობოდა, რაც კი რამ სათამაშო ჰქონდა, ძველიც და ახალიც, აქ დაეყარა. სკოლობანა უნდა ეთამაშა. გროვიდან თითო-თითოდ არჩევდა სათამაშოებს და, რაკი სასკოლო მერხები არა ჰქონდა, ძირს სვამდა... პირველ რიგში ბარბის წრიბა გოგონები და ბიჭუნები ჩამომანკრივა, მეორე რიგში ნაირ-ნაირი ბუთხუზა ბიჭები და ლოყანითელი გოგონები... მერე რეზინის ცხოველები განლაგდნენ — დათუჩები, ბაჭიები, გოჭუნები, ბოჩოლები, ბატები, იხვები, მამლაყინნები, წინილები და ჭუჭულები, ხორთუმშვერილი სპილოები, „აბა, დამაცადეს“ მგელი, მუდამ რომ კურდღელს დასდევს შესაჭმელად, მწვანე ნიანგი, — ამათ გვერდით ხომ არც ერთ სათამაშოს არ უნდა დაჯდომა, დამტვრეული ავტოები, ერთიც ამწე-მანქანა და მატარებელი თავისი პანია ვაგონებით...

ალაგებდა ამათ ხატია და ვერც ალაგებდა! სათამაშოები ხმაურობდნენ, ჭყლოპინობდნენ, წივნივებდნენ, ადგილზე ვერ ისვენებდნენ, ხატია-მასწავლებელს არ უჯერებდნენ. ან რანაირად მოისვენებდნენ, როცა ზოგს ფეხი ჰქონდა მომძვრალი, ზოგს მკლავი ამოგდებული, ზოგს თავი განზე გადაღრეცოდა, ტანისამოსი ხომ წაღმა-უკულმა ეცვათ, რაც მალაზიიდან აქ ჩამოსახლდნენ, ხელ-პირი არ დაუბანიათ და თმა არ დაუვარცხნიათ...

— დანყნარდით, თორემ დაგსჯით! — უჯავრდებოდა სათამაშოებს ხატია-მასწავლებელი, თან ხელში წკეპლა ეჭირა.

აგერ ბიჭი-ცერეცო არა და არ უსმენს მასწავლებელს, ცდილობს თოჯინა-მაკრინეს ნაწნავში მისწვდეს. ხატია უჯავრდება, ყურს აუნევს და დახეთ უბედურებას, ბიჭ-ცერეცოს თავი მოსძვრა... ამაზე თოჯინა-მაკრინე გადაფიჩინდა, გვერდზე განვა და ცალი ფეხი აფშიკა. დაავლო ხატია ხელი და წკეპლა ტაკოზე მოსცხო. აღწავლებული თოჯინა ძირს დააგდო. მაკრინე თავდაღმა დაეცა და დარჩა ასე ტაკოაშვერილი... ამ დროს „აბა, დამაცადეს“ მგელი ბაჭიას მისწვდა, მაგრამ კომბლემ უმაღ კომბალი უთავაზა. ნიანგმა დრო იხელთა, გოჭუნას კბილი წაატანა, ვერ გამოზომა და კუდით ბარბის თოჯინას გამოედო. თოჯინა მეორეზე წაიქცა, მეორე — მესამეზე და წამში ბარბების მთელი რიგი ერთ მხარეს გადაყუნცულდა. ხატია ნიანგი კუდით აათრია. საძაგელმა კბილები ჰაერში გაანკაპუნა და გულგახეთილი ბაჭიები, გოჭები, ბატები, იხვები, წინილები და ჭუჭულები მიმოიფანტნენ... გაბრაზებულმა სპილოებმა ხორთუმებში ჩაჰბერეს, ავტოები თავისით დაიქოქნენ, თუმცა ბორბლები აღარც ჰქონდათ და საღლა წავიდოდნენ. სამაგიეროდ, მატარებელმა შეჰკივლა და ჩქ-ჩქ-ს ძახილით ვაგონები წაათრია. ამწე-მანქანა ბოლო ვაგონს გამოედო, გადაყირავდა და თავისი მალალი კოშკურათი დათუნია-დრუნჩას თავში სდრუზა. დათუნია ბურდღუნით ჩაგორდა თოჯინა-გოგონებსა და თოჯინა-ბიჭუნებში... ამათაც ერთი ვაი-უშველებელი ატეხეს.

მოკლედ, აირია ყველაფერი! ხატია-მასწავლებელს არავინ უსმენდა და მისი წკეპლისაც არავის ეშინოდა.

— ხატია, გენაცვალე, მულტფილმი დაიწყო! — გამოსძახა ბებია.

ხატია შინ შევარდა და ტელევიზორთან დასკუპდა. ისეთი კარგი მულტფილმი იყო, აივანზე მიყრილ-მოყრილი სათამაშოები გოგონას სულ დაავინწყდა.

იმ საღამოს, ძილის წინ, ბებიკო ჯადოქარი ფეფიკოს ზღაპარს უკითხავდა და ხატიას ალერსიანმა ხმამ დაუნანავა, მშვიდად დაიძინა.

დილით თავისი სათამაშოები გაახსენდა და აივანისაკენ გაიქცა. კარი გააღო და რას ხედავს? აივანი ცარიელია, სათამაშოები გაქურალა.

— ბებია, ბებია, ვინ წაიღო ჩემი სათამაშოები? — იკითხა ხატია.

— ჯადოქარმა ფეფიკომ აკრიფა! — ამოიხრხრა ბებია. — შენ ისინი აივანზე დაყარე და უყურადღებოდ მიატოვე. სიცივისა და

შიშისაგან მთელი ღამე ტიროდნენ. დაინახა ჯადოქარმა ფეფიკომ, შეეცოდა და თავის თბილ ბუნაგში შეიპატიჟა!

ხატია მონყინა, საჩვენებელი თითი პირში გაიჩქო, თვალები ცრემლით ავესო.

— ბებია, სად ცხოვრობს ჯადოქარი ფეფიკო?

— ეჰ, ჩემო კარგო, ჯადოქარი ფეფიკო ზღაპრეთში ცხოვრობს და მისი მონახვა ყველას არ შეუძლია!

— იცი რა, ბებიკო, — წამოიძახა ხატია, — მოდი, ძია მწერალს დავეურეკოთ, იმას ხომ ეცოდინება, სადაც ცხოვრობს ჯადოქარი ფეფიკო. ოღონდ ჩემი სათამაშოები დამიბრუნოს და სულ მოვეფერები!

— რა გაეწყობა, დავეურეკოთ! — დათანხმდა ბებია.

ტელეფონის ყურმილი აიღო, ნომერი აკრიფა და ჩასძახა:

— ძია მწერალო, თქვენთან პატარა ხატიას სურს ლაპარაკი!

— გისმენთ! — გაისმა ტელეფონში ხმა, რომელიც საოცრად ჰგავდა ხატიას ბაბუკას ხმას.

— ძია მწერალო, ძალიანა გთხოვთ, ჯადოქარ ფეფიკოს უთხარით, სათამაშოები დამიბრუნოს, მე მათ არ ვაწყენინებ და სულ მოვეფერები!

— ჩემო ხატია! — თქვა ტელეფონში ძია მწერალმა. — სათამაშოებს კიდევ უნდა ეთამაშო და კიდევ უნდა მოუარო. რაკი შენ ასეთი კარგი გოგო ხარ, ჯადოქარ ფეფიკოს შევეხვეწები და ვფიქრობ, სათამაშოებს დაგიბრუნებს!

ბებია მყურმილი გამოართვა, აპარატზე დადო და ხატიას მიუბრუნდა:

— ახლა ხელ-პირი დავიბანოთ, ვისაუზმოთ და ჯადოქარ ფეფიკოს დაველოდოთ!

ხატია ხელ-პირი დაიბანა, კბილები ჯაგრისით გაიხეხა, ფუნთუშას ცხელი რძე შეაყოლა.

აივნის კარზე ვიღაცამ დააკაკუნა.

— ალბათ ჯადოქარი ფეფიკო მოვიდა! — ღიმილით თქვა ბებია.

ხატია წამოხტა, მიიღბინა კართან, გამოალო და რას ხედავს... უკლებლივ ყველა სათამაშო აგერაა, კოხტად ჩამწკრივებულან, ხელ-პირიც დაბანილი აქვთ, ტანისამოსიც მოწესრიგებული, თვალები დაუჭყეტიათ და ხატიას შემოსცქერიან.

ხატია გაიხარა, ტაში შემოჰკრა. უნდოდა, ზრდილობიანი მადლობა ეთქვა ჯადოქარი ფეფიკოსათვის, მაგრამ სადაა... ცოცხზე შემჯდარი ფეფიკო ისე მაღლა მიფრინავდა, გაზაფხულის მერცხლისაგან ვერ გაარჩევდი.

იმ დღიდან ხატია ბეჯითად უვლის თავის სათამაშოებს. ხელ-პირსაც ბანს, ტანისამოსს ურეცხავს და უცვლის, კიდევ ეთამაშება და, რაც მთავარია, თამაშს რომ მორჩება, კოხტად მიაღებებს...

ჩემს პატარა
თანაგვტორებს მარიამს
და გვანცას

ცუნცულები

ყველა პატარა ცუნცულაა. დედიკოები თავიანთ შვილებს სულ ასე ეძახიან: გვანცას — გვანცულა-ცუნცულა, დათუნას — დათუჩი-ცუნცულა, მარიამს — მარიკუნა-ცუნცულა, ნიკას

— ნიკუშა-ცუნცულა, ანას — ანუკი-ცუნცულა, ლიზის — ლიზიკუნა-ცუნცულა... უჰ, ყველას ხომ ვერ ჩამოვთვლი?

ერთ დედიკოს ჰყავდა სამი წლის გოგონა და, ცხადია, ცუნცულას ეძახდა.

— ცუნცულ, ნაცუნცულდი! — ეტყოდა დედიკო. — ცუნცულ, მოცუნცულდი!

მზიანი დილით დედიკომ ცუნცულას პირი დაბანა, თმები დაუვარცხნა, ჩააცვა ლამაზი, ფურფუშელებიანი კაბა და უთხრა:

— ცოტა ხნით ეზოში იცუნცულე, მე კი საუზმეს მოგიმზადებ!

ეზოში ხილის ბაღი, ნაირ-ნაირი ყვავილები და მწვანე მდელოა.

ჰოდა, მირბის, მიცუნცულებს დედიკოს ცუნცულა და მიიმღერის:

*ცუნცულ-ცუნცულ, ცუნცულ-ცუნცულ,
ცუნცულ-ცუნცულ, ცუნცულ-ცუნცულ!..*

აგერ, ბუჩქთან ქათქათა ყურცქვიტა ჩაცუცქულა.

— შენ ვინ ხარ? — შეეკითხა ცუნცულა.

— მე დედიკოს ბაჭია ვარ! — უპასუხა პატარამ.

— შენი დედიკო ვინ არის?

— ჩემი დედიკო კურდღელია!

— მე „ცუნცულ-ცუნცულ“ ვიცი! შენა?

— მე კი „სკუპ-სკუპი“ ვიცი! — თქვა ბაჭიამ.

— მოდი, ერთად ვითამაშოთ! — უთხრა ცუნცულამ.

ცუნცულა და ბაჭია მირბიან და მიიმღერიან:

*ცუნცულ-ცუნცულ, სკუპ-სკუპ-სკუპ!
ცუნცულ-ცუნცულ, სკუპ-სკუპ-სკუპ!..*

აგერ, ხესთან ჭრელი, ფუმფულა პატარა იზმორება.

— შენ ვინ ხარ? — შეეკითხა ცუნცულა.

— მე დედიკოს კნუტი ვარ! — უპასუხა პატარამ.

— შენი დედიკო ვინ არის?

— ჩემი დედიკო კატაა!

— მე „ცუნცულ-ცუნცულ“ ვიცი, ბაჭიამ „სკუპ-სკუპი“! შენა?

— მე კი „მიაუ-მიაუ“ ვიცი! — თქვა კნუტმა.

— მოდი, ერთად ვითამაშოთ! — უთხრა ცუნცულამ.

ცუნცულა, ბაჭია და კნუტი მირბიან და მიიმღერიან:

*ცუნცულ-ცუნცულ, სკუპ-სკუპ, მიაუ-მიაუ!
ცუნცულ-ცუნცულ, სკუპ-სკუპ, მიაუ-მიაუ!*

აგერ, ბალახში ყვითელბუმბულა პანანა იქექება.

— შენ ვინ ხარ? — შეეკითხა ცუნცულა.

— მე დედიკოს წინილა ვარ! — უპასუხა პანანამ.

— შენი დედიკო ვინ არის?

— ჩემი დედიკო კრუხია!

— მე ვიცი „ცუნცულ-ცუნცულ“, ბაჭიამ — „სკუპ-სკუპი“, კნუტმა — „მიაუ-მიაუ“! შენა?

— მე ვიცი „წივ-წივ-წივ“! — უპასუხა წინილამ.

— მოდი, ერთად ვითამაშოთ! — უთხრა ცუნცულამ.

ცუნცულა, ბაჭია, კნუტი და წინილა მირბიან და მიიმღერიან:

*ცუნცულ-ცუნცულ, სკუპ-სკუპ-სკუპ!
მიაუ-მიაუ, წივ-წივ-წივ!..*

აგერ, გუბურასთან ყვითელწიწკარტა პატარა ბაჯბაჯებს.

— შენ ვინ ხარ? — შეეკითხა ცუნცულა.
 — მე დედიკოს ჭუჭული ვარ! — უპასუხა პატარამ.
 — შენი დედიკო ვინ არის?
 — ჩემი დედიკო იხვია!
 — მე ვიცი „ცუნცულ-ცუნცულ“, ბაჭიამ „სკუპ-სკუპი“, კნუტმა „მიაუ-მიაუ“, ნინილამ „ნივ-ნივ-ნივ“! შენა?
 — მე ვიცი „ყი-ყი-ყი“! — უპასუხა ჭუჭულმა.
 — მოდი, ერთად ვითამაშოთ! — უთხრა ცუნცულამ.
 ცუნცულა, ბაჭია, კნუტი, ნინილა და ჭუჭული მირბიან და მიიმღერიან:

*ცუნცულ-ცუნცულ, მიაუ-მიაუ,
 სკუპ-სკუპ-სკუპ, ყი-ყი-ყი,
 ნივ-ნივ, ნივ-ნივ-ნივ!..*

აგერ, შავბუმბულა პატარა გაფუყული დგას.
 — შენ ვინ ხარ? — შეეკითხა ცუნცულა.
 — მე დედიკოს ჭუჭი ვარ! — უპასუხა შავბუმბულამ.
 — შენი დედიკო ვინ არის?
 — ჩემი დედიკო ინდაურია!
 — მე ვიცი „ცუნცულ-ცუნცულ“, ბაჭიამ — „სკუპ-სკუპი“, კნუტმა — „მიაუ-მიაუ“, ნინილამ — „ნივ-ნივ-ნივ“, ჭუჭულმა — „ყი-ყი-ყი“! შენა?
 — მე ვიცი „ჭუკ-ჭუკ-ჭუკ“! — უპასუხა ჭუჭმა.
 — მოდი, ერთად ვითამაშოთ! — უთხრა ცუნცულამ.
 ცუნცულა, ბაჭია, კნუტი, ნინილა, ჭუჭული და ჭუჭი მირბიან და მიიმღერიან:

*ცუნცულ-ცუნცულ, სკუპ-სკუპ-სკუპ!
 მიაუ-მიაუ, ყი-ყი-ყი!
 ნივ-ნივ-ნივ, ჭუკ-ჭუკ-ჭუკ!..*

აგერ, ვარდისფერდრუნჩა ზურგით ხეს ეხახუნება.
 — შენ ვინ ხარ? — შეეკითხა ცუნცულა.
 — დედიკოს გოჭი! — უპასუხა დრუნჩამ.
 — შენი დედიკო ვინ არის?
 — ჩემი დედიკო კეთილი და მსუქანი ღორია!

— მე ვიცი „ცუნცულ-ცუნცულ“, ბაჭიამ — „სკუპ-სკუპი“, კნუტმა — „მიაუ-მიაუ“, ნინილამ — „ნივ-ნივ-ნივ“, ჭუჭულმა — „ყი-ყი-ყი“, ჭუჭმა — „ჭუკ-ჭუკ-ჭუკ“. შენა?
 — მე ვიცი „ლუტუ-ლუტუ“! — უპასუხა გოჭმა.
 — მოდი, ერთად ვითამაშოთ! — უთხრა ცუნცულამ.
 ცუნცულა, ბაჭია, კნუტი, ნინილა, ჭუჭული, ჭუჭი და გოჭი მირბიან და მიიმღერიან:

*ცუნცულ-ცუნცულ, სკუპ-სკუპ-სკუპ!
 ნივ-ნივ, ნივ-ნივ-ნივ!
 ჭუკ-ჭუკ-ჭუკ, მიაუ-მიაუ!
 ლუტუ-ლუტუ, ყი-ყი-ყი!..*

აგერ, ეზოს კუთხეში დიდყურა ტლინკებს ისვრის.
 — შენ ვინ ხარ? — შეეკითხა ცუნცულა.
 — დედიკოს ჩოჩორი! — უპასუხა დიდყურამ.
 — შენი დედიკო ვინ არის?
 — ჩემი დედიკო ყველაზე ლამაზი ვირია!
 — მე ვიცი „ცუნცულ-ცუნცულ“, ბაჭიამ — „სკუპ-სკუპი“, კნუტმა — „მიაუ-მიაუ“, ნინილამ — „ნივ-ნივ-ნივ“, ჭუჭულმა — „ყი-ყი-ყი“! შენა?
 — მე ვიცი „იყი-იყი-იაუუ“ — შეჰყროყინა ჩოჩორმა.
 — მოდი, ერთად ვითამაშოთ! — უთხრა ცუნცულამ.
 ცუნცულა, ბაჭია, კნუტი, ნინილა, ჭუჭული, ჭუჭი, გოჭი და ჩოჩორი მირბიან, მიტუნაობენ, მიტლინკაობენ და მღერაინ:

*ცუნცულ-ცუნცულ, სკუპ-სკუპ-სკუპ!
 ცუნცულ-ცუნცულ, ნივ-ნივ-ნივ!
 ცუნცულ-ცუნცულ, ჭუკ-ჭუკ-ჭუკ!
 ლუტუ-ლუტუ, ყი-ყი-ყი!
 იყი-იყი-იაუუ!..*

აგერ, ყავისფერი, თეთრშუბლა ბოჩოლა დაკუნტრუშებს.
 — შენ ვინ ხარ? — შეეკითხა ცუნცულა.
 — მე დედიკოს ხბო ვარ!
 — შენი დედიკო ვინ არის?

— ჩემი დედიკო ძროხაა!
— მე ვიცი „ცუნცულ-ცუნცულ“, ბაჭიამ — „სკუპ-სკუპი“, კნუტმა — „მიაუ-მიაუ“, ნინილამ — „ნივ-ნივ-ნივ“, ჭუჭულმა — „ყი-ყი-ყი“, ჭუკმა — „ჭუკ-ჭუკ-ჭუკ“, გოჭმა — „ლუტუ-ლუტუ“, ჩოჩორმა — „იყი-იყი-იაუუ“. შენა?

— მე ვიცი „მუუუ!“ — უპასუხა ხბომ.

— მოდი, ერთად ვითამაშოთ! — უთხრა ცუნცულამ.

ცუნცულა, ბაჭია, კნუტი, ნინილა, ჭუჭული, ჭუკი, გოჭი, ჩოჩორი და ხბო მირბიან, მიხტუნაობენ, მიკუნტრუშებენ და მღერიან:

*ცუნცულ-ცუნცულ, მუუ-მუუ!
სკუპ-სკუპ-სკუპი, ნივ-ნივ-ნივ!
მიაუ-მიაუ, ჭუკ-ჭუკ-ჭუკ!
ლუტუ-ლუტუ, ყი-ყი-ყი!
იყი-იყი-იაუუ!..*

აგერ, პატარას ენა გადმოუგდია და კუდს აქიცინებს.

— შენ ვინ ხარ? — შეეკითხა ცუნცულა.

— დედიკოს ლეკვი!

— შენი დედიკო ვინ არის?

— ჩემი დედიკო ეზოს ძაღლია!

— მე ვიცი „ცუნცულ-ცუნცულ“, ბაჭიამ — „სკუპ-სკუპი“, კნუტმა — „მიაუ-მიაუ“, ნინილამ — „ნივ-ნივ-ნივ“, ჭუჭულმა — „ყი-ყი-ყი“, ჭუკმა — „ჭუკ-ჭუკ-ჭუკ“, გოჭმა — „ლუტუ-ლუტუ“, ჩოჩორმა — „იყი-იყი-იაუუ“. შენა?

— მე ვიცი „აფ-აფ-აფ“! — უპასუხა ლეკვმა.

— მოდი, ერთად ვითამაშოთ! — უთხრა ცუნცულამ

ცუნცულა, ბაჭია, კნუტი, ნინილა, ჭუჭული, ჭუკი, გოჭი, ჩოჩორი, ხბო და ლეკვი მირბიან, მიხტუნაობენ, მიკუნტრუშებენ და მღერიან:

*ცუნცულ-ცუნცულ, ცუნცულ-ცუნცულ!
სკუპი-სკუპი, სკუპ-სკუპ-სკუპ!
მიაუ-მიაუ, მიაუ-მიაუ!
ნიავ-ნიავ, ნივ-ნივ-ნივ!
ყი-ყი-ყი, ყი-ყი-ყი!*

*ჭუკ-ჭუკ-ჭუკ, ჭუკ-ჭუკ-ჭუკ!
ლუტუ-ლუტუ, ლუტუ-ლუტუ!
მუუ-მუუ, აფ-აფ-აფ!
იყი-იყი-იაუუ!..*

ამ დროს დედიკომ ფანჯრიდან გადმოიხედა და გოგონას მოუხმო:

— ცუნცულ, მოცუნცულდი!

დედიკომ ცუნცულა მაგიდასთან დასვა და წინ მანანის ფაფა დაუდგა.

ბაჭია დედიკო-კურდღელთან მისკუპსკუპდა, კნუტი დედიკო-კატასთან მიკრუტუნდა, ნინილასთან დედიკო-კრუხი მოკაკანდა, ჭუჭულმა გუბურასთან დედიკო იხვს შეჰყიყინა, ჭუკს გაფხორილმა დედიკო-ინდაურმა მოაკითხა, გოჭი თავის კეთილ და მსუქან დედიკო-ლორთან მიღრუტუნდა, ჩოჩორი დედიკო-ვირთან მიყროყინდა, ხბო დედიკო-ძროხასთან მიკუნტრუშდა... ყველა დედიკომ თავის პატარებს საუზმე გაუმზადა

ლეკვმა და დედიკო-ძაღლმა ეზო ყეფით შემოირბინეს:

— აფ-აფ, აფ-აფ-აფ!..

ციცქნა გოგოსა და მისი მეგობრების უჩვეულო ფათერაკები

ვათიერაკი პირველი

ციცქნა გოგო ლოგინიდან უთენია წამოფრთხილდა. პერანგის ამარამ ირბინა ოთახებში, ხან სკამს გამოედო, ხან მამიკოს უშველელზე ფეხსაცმელს გაჰკრა ფეხი, იქ მაგიდიდან ლანგარი გადმოაგდო. დედას და მამას ჯერაც ეძინათ. „რა მოხდა?.. რა ამბავია ჩვენს თავს?“ — წამოიძახეს ძილ-ღვიძილში, ლოგინიდან წამოცვივდნენ, ხალათები გადაიცვეს და ციცქნა გოგოს დასაჭერად გამოუდგნენ. ციცქნა გოგო მხიარული ტკარცალით დარბოდა ოთახიდან ოთახში, ხან კარადის უკან დაიმალებოდა, ხან საწოლქვეშ და იქიდან იძახდა: „კუკუ, აბა, დამიჭირეთ!“ როდესაც ბუხარში აპირებდა შეძვრომას, მამამ პერანგის კალთაზე სტაცა ხელი. „რა იყო, ჭერი კინალამ თავზე დაგვანგრიე?“ — უსაყვედურა დედამ. „დღეს ჩემი დღეობაა!.. დღეს ჩემი დღეობაა!..“ — მამიკოს ხელიდან დაუსხლტა და ასკინკილა ჩამოუარა ციცქნა გოგომ. „უყურე ამ ახტაჯანას!“ — გაეცინა მამას. „ხუთი წლის გოგო ხარ და ასეთი ეშმაკუნა?“ — გაკვირვებისაგან ხელი გაშალა დედამ.

— რა მიყიდეთ? — ბოლოს ხტუნაობით დაილალა ციცქნა გოგო.

— შენ თვითონ მიხვდი! — თვალეები აუციმციმდა მამას.

ციცქნა გოგომ ჯერ სამზარეულოში შეიხედა. მაგიდაზე, კარადაში, მაცივარში ვერ ეტეოდა ტკბილეული, ლიმონათი, ხილი.

— გმადლობ, დედიკო, გმადლობ, მამიკო! — ციცქნა გოგომ დედას და მამას აკოცა და ახლა თავის ოთახში შეირბინა. ზღურბლზე რომ გადააბიჯა, ვილაცამ ფეხი დაუდო. ციცქნა გოგო იატაკზე გაიშოტა და მუხლი დაჰკრა. ტკივილისაგან თვალზე ცრემლი მოადგა, მაგრამ დღეს მისი დღეობა იყო და ხომ არ აღრიალდებოდა. იქვე, კუთხეში მიყრილი კოლოფებიდან თავი ამოეყო ერთ ცხვირმეჭეჭა დედაბერს და სიცილისაგან იფხრინებოდა. ციცქნა გოგო აიმრიზა, საჩხუბრად გაინია, მაგრამ დედაბერი სწრაფად ჩაიმალა ერთ-ერთ კოლოფში.

— ბოროტო დედაბერო, ტკბილეულზე არ დაგპატიეებ! — დაემუქრა ციცქნა გოგო და კოლოფებიდან სათამაშოების ამოლაგებას შეუდგა. ამიერიდან სათამაშოების კარადაში დასახლდა ცხრა-თავიანი ლილიპუტი დევი, აკვარიუმის ვეშაპუნა, მომღერალი ბატი, კატა ციცუნია და თითისტოლა ცუგა. ციცქნა გოგომ ყოველ სათამაშოს თავისი ადგილი მიუჩინა. ბოლოს ჯერი იმ კოლოფზე მიდგა, რომელშიც დედაბერი ჩაძვრა. კოლოფში მუყაოს ქრელი სახლი იდგა. ამ სახლში ცხოვრობდა ცნობილი ჯადოქარი ფეფიკო. ციცქნა გოგომ ეს სახლიც სათამაშოების კარადაში შეინახა... იმ დღეს ისე გაერთო, ვერც კი გაიგო, რა სწრაფად გაირბინა დრომ. ამასობაში სადილობაც მოახლოვდა. ციცქნა გოგომ სუფრა გაშალა და კარადის ახალი ბინადარი სათამაშოები მოიწვია. მხოლოდ ჯადოქარი ფეფიკოსათვის არაფერი უთქვამს — მასზე ხომ ნაწყენი გახლდათ. სადილზე უცხო სტუმარიც მობრძანდა, ზოოპარკის სპილო, სახელად გოგიტა. ეს იყო ერთი ზარმაცი, მაგრამ კეთილი ბიჭი. აქაოდა, პირველკლასელი ვარო, გოგიტას „დედაენა“ მუდამ ჯიბით დაჰქონდა.

მეგობრებმა კარგად მოუღებინეს, იცეკვეს და იმღერეს, ბევრი იცინეს. ციცქნა გოგოს „დღეობანა“ ისე მოეწონა, რომ სტუმრებს არწმუნებდა, ხვალაც ხუთი წელი შემისრულდება და ისევ მეწვიეთო. უარს, აბა, ვინ იტყოდა. მხოლოდ სპილო გოგიტამ თქვა, „დედაენის“ კითხვა უფრო მსიამოვნებსო, რაც სულ ტყუილი იყო. სპილო გოგიტას ხომ სწავლას ჭამა ერჩია. ახლაც სუფრის ბოლოს იჯდა, მკერდზე თეთრი ზენარი აეფარებინა და გემოზე მიირთმევ-

და: სამი კალათი თალგამი ამოათავა, ერთი სამფუთიანი ტორტი ზედ დააყოლა, თუ არ ჩავთვლით აუარებელ ქიშმიშსა და მოხალულ თხილს... ამის შემყურე ცხრათავიანმა დევმა გაცეცებისაგან ცხრავე პირი დაალო; ვეშაპუნას მესამასე სიზილალიანი ბუტერბროდი გადასცდა და დიდხანს ახველებდა, თან ცრემლი შადრევნებად გადმოსდიოდა, ოლონდ თვალებიდან კი არა, ზურგიდან, როგორც ეს ვეშაპებს სჩვევიათ; მომღერალმა ბატმა „ვაახო“ — ამოიხვნეშა; კატა ციცამ თევზის თავი დაითრია, საქმე ასე თუ წავიდა, მე არაფერი დამრჩებაო; ცუგას კი ისედაც სამი წვეთი ტკბილი ჩაი და ხაჭაპურის სამი ფინჩხი ყოფნიდა.

ამ დროს ჯადოქარმა ფეფიკომ გადმოიხედა თავისი სახლის ფანჯრიდან და დასჩხავლა: „აბა, აბა, რამდენს იცინით? გიბრძანებთ, ახლავე იტიროთ!“ ასეთი ახირებული ვინმე იყო, სიცილს ტირილი ერჩია. საბედნიეროდ, მისი ხმა არავის გაუგონია. რომც გაეგონათ, ვინ დაუჯერებდა... იფიქრა, იფიქრა, ნეტავი ამათ რითი ვაწყენინოო. ჩუმად მიეპარა და ვეშაპუნას კუდზე დაეჯაჯგურა, მაგრამ ძვრაც ვერ უყო. ახლა სპილო გოგიტას მიეპარა და ბეჭზე უჩქმიტა. სპილო გოგიტას ეგონა, ბუზი დამაჯდაო, ხორთუმით ლიმონათი გადაისხა და ჯადოქარი ფეფიკო განუწა. ძალიან გამწარდა ჯადოქარი, ერთი ამბავი დაანია, მეჭეჭიანი ცხვირი მრისხანედ აათამთამა. სპილო გოგიტა ბევრი ებოდიშა, მაგრამ ჯადოქარი ფეფიკო ოთახიდან მუქარით გავარდა...

ასე გადაემტერა ჯადოქარი ფეფიკო ციცქნა გოგოსა და მის მეგობრებს...

ფათერაკი მეორე

მეორე დილას ციცქნა გოგო მზემ გამოაღვიძა; ფანჯარაში შემოიჭყიტა და ისე შემოსცინა, ბალიშის ქვეშაც ვერ დაემალა.

— რანაირი ხარ, რა? — გაებუტა ჭყეტელა მზეს, მაგრამ ამ დროს ფანჯარაში მეზობლის ბეკეკა დაინახა. უკანა ფეხებზე შემდგარიყო და ციცქნა გოგოს უთვალთვალეებდა, თან ტუჩებს გამალებით აცმაცუნებდა.

— ბეკეკო, ბეკეკო! — მხიარულად წამოიძახა ციცქნა გოგომ და ფანჯარა ფართოდ გამოაღო.

— პეე!.. ეს რა ვნახე, ეს რა ვნახე!.. პეე!.. — აპეტელდა ბეკეკა.

თურმე სპილო გოგიტა ხის ჩრდილში კუნძზე ჩამოჯდა, მუხლებზე ანბანი გადაშალა — თუმცა წიგნი უკულმა ეჭირა, ირწმუნებოდა, ასო ძ-ილს ვსწავლობო. იმდენი იძახა „ძილ-ძილი, ძილ-ძილი“, ბოლოს და ბოლოს თვლემა მოერია, ძილმა თავის კანტური დაანწყებინა. სულელმა ბეკეკამ იფიქრა, ალბათ მირქენსო და საბრძოლველად მოემზადა. ამ დროს მოვარდა ჯადოქარი ფეფიკო, „დედაენას“ სული შეუბერა და წიგნიდან ჩიტებივით ამოფრთხილდა ყველა ასო ანიდან ჰაემდე... ზარმაცმა სპილო გოგიტამ თვალის მოფშვნეტაც ვერ მოაწრო, *ფაფუ!* მის წიგნში თეთრი გვერდებილა დარჩა.

ციცქნა გოგომ სწრაფად ჩაიცვა და ეზოში გავარდა.

სპილო გოგიტა კომპის ქვეშ იჯდა და ხმამაღლა ზღუქუნებდა, თან ხორთუმით თვალებს ისრესდა. მეგობრები გარს შემოეხვივნენ და ამშვიდებდნენ. აკვარიუმის ვეშაპუნა სიზილალიან ბუტერბროდს მუჭში ჩრიდა, შეჭამე და გული დაგვიამდებო. ცხრათავიანმა დევმა თექვსმეტი თვალიდან იმდენი ცრემლი გადმოღვარა, ეზოში ნაკადული გაჩნდა. მომღერალ ბატს გულზე დარდი შემოანვა და წამდაუნუნებუნებოდა: „ვაახ!..“ ყოჩალი ცუგა ისე იღრინებოდა, მტერსა და მოყვარეს გული უსკდებოდა. ყველამ იცოდა მისი სიმამაცე. ცუგა რომ შეულრენდა, კამეჩი რომ კამეჩია, ისიც კუდს აიპრეხდა და გაიქცეოდა. მარტო კატა ციცა იყო არხეინად, ნეტა ასე რას დარდობენ, ის ანბანი ხომ არ იჭმევასო.

— ნუ გეშინია! — დაამშვიდა სპილო გოგიტა ციცქნა გოგომ. — ნახავ, შენი ანბანი თუ არ დაგიბრუნო... ოლონდ ამიერიდან არ იზარმაცო და გაკვეთილი მართლაც ისწავლე!

გოგიტამ თავი დაუქნია, „დედაენა“ დამიბრუნეთ და ჩემზე ბეჯითი სპილო ქვეყანაზე არ იქნებაო...

ფათერაკი მესამე

ჯადოქარ ფეფიკოს არ ეშინოდა ურჩხულებისა და დევებისა, მგლისა და დათვისა, ბნელ ღამეში გზაზე შემოჩხილი ყაჩაღისა ან ფანჯარაში შემომძვრალი ქურდისა; ონავარ ბიჭებს იატაკის ჯოხით ეჩხუბებოდა და შურდულსაც ბიჭებზე უკეთ ხმარობდა...

ციცქნა გოგომ კარგად იცოდა ვისთანაც ჰქონდა საქმე და მეგობრებს ურჩია, ჯადოქარ ფეფიკოს ომი გამოვუცხადოთო. მარ-

თალია, გულადი მეგობრები ჰყავდა ციციქნა გოგოს, მაგრამ ახლა კი შეკრთნენ. ჯადოქარ ფეფიკოსთან პირისპირ შერკინება არ იყო ადვილი.

ბოლოს კატა ციცამ ასწია თათი.

— მიაუ, მე ვიცნობ ერთ გმირს, მას ქვეყანაზე ვერავინ მოერევა! ციციქნა გოგომ თავზე ხელი გადაუსვა.

— ციცუნია, ოღონდ გამაცანი და თევზის თავს არ გამოგილევ! კატა ციცამ ფუმფულა კუდი აპრიხა. ზედ კუდის წვერზე მეომარი რწყილი აჯდა... ის უბრალო რწყილი როდი იყო. ორი სამხედრო აკადემია ჰქონდა დამთავრებული და მუდმივ საცხოვრებლად კატა ციცას კუდის წვერი აერჩია. კუდის წვერი ხომ შესანიშნავი სათვალთვალ პუნქტია. რწყილს კი, აბეზარსა და ჩხუბისთავს, თვალთვალის უყვარდა და, როცა ვინმე არ მოენონებოდა, ზედ ცხვირზე ეტაკებოდა.

— მამაცო მეომარო! — მიმართა რწყილს ციციქნა გოგომ. — შენი დიდება ქვეყანას მოედო. შენი შიშით მიწაზე ჭიანჭველა ვერ დადის, ცაზე ჩიტი ვერ დაფრინავს. ჯადოქარმა ფეფიკომ საბრალო სპილო გოგიტა დაგვიჩაგრა. იქნებ დაგვეხმარო, თორემ ჩვენ არაფრად გვაგდებს!

— მერედა როგორ გაბედა?! — რწყილმა კბილები ისე დააღრჭიალა, ციციქნა გოგოსაც კი გააჟრჟოლა. — პატარების დაჩაგვრას არავის შევარჩენ! ჩქარა მომართვით ტახტრევანი, სასტიკად უნდა დავსაჯო თავხედი ჯადოქარი!

ციციქნა გოგომ ჯიბიდან თხილის ნაჭუჭი ამოიღო, რწყილი ნაჭუჭში ჩახტა და ყველანი გაეშურნენ ჯადოქარ ფეფიკოსთან, რომელიც ასეთ მოულოდნელ თავდასხმას არ მოელოდა.

— ქალბატონო! — ზრდილობით მიმართა ციციქნა გოგომ. — გთხოვთ, სპილო გოგიტას დაუბრუნოთ ანბანი! დღეს „ძილი“ უნდა ესწავლა, თქვენ კი ხელი შეუშალეთ!

— ჰა-ჰა, რასა ბრძანებთ? — გადაიხარხარა ჯადოქარმა ფეფიკომ. — აქედან დამეკარგეთ, თორემ შავ დღეს დაგაყრით!

— მაშ, ასე! — განრისხდა მეომარი რწყილი, თხილის ნაჭუჭის კიდეზე წამოსკუპდა, არწივივით მოავლო ბრძოლის ველს თვალი და ხმალი შეათამაშა. — მე სახელგანთქმული სარდალი ვარ! ხუთას ორმოცდაათი ომი გადავიხადე, შენისთანები ლუკმადაც არ მეყოფა!

ბებერი ჯადოქარი ფეფიკო ყურნაკლული იყო, თან თვალებშიც ცუდად იხედებოდა, ვერც რწყილი შეამჩნია და ვერც მისი ხმა გაიგონა.

რწყილმა არც აცია, არც აცხელა, ეტაკა პირდაპირ ცხვირში.

— ვაი! — შესძახა ჯადოქარმა ფეფიკომ.

რწყილმა ისევ და ისევ შეუტია.

— ვაი, ვაი, ვაი! — აკივლდა ბებერი ჯადოქარი, დაავლო ხელი ცოცხს, შეჯდა და გაფრინდა. მამაცი მეომარიც გამოუდგა. თქვენ კარგად იცით, რომ ჯადოქრები ძალიან სწრაფად დაფრინავენ. ჰოდა, გამწარებულმა ჯადოქარმა ფეფიკომ დედამინას გარს თხუთმეტჯერ შემოუფრინა, რწყილი კი მაინც ვერ მოიშორა. ამასობაში ორივე დაიღალა. ღონეგამოლეული რწყილი წყნარ ოკეანეში ჩავარდა. იმ ადგილას ტალღები ისე აიზვირთა, აბობოქრდა და გადაირია, იაპონიისა და კალიფორნიის ნაპირები ერთიანად წალეკა, უამრავი ქალაქი და სოფელი დაანგრია. სამას ხუთი ხომალდი გადააბრუნდა და ათას ხუთასი წყალქვეშა ნავი ჩაძირა. მსოფლიოში ცნობილმა ასტრონომმა განაცხადა, კოსმოსიდან უცხო სხეული შემოიჭრა და დედამინა თავისი ღერძიდან მემილიარდედი გრადუსით გადაიხარაო. იქ, სადაც რწყილი დაეცა, კუნძული ამოიზარდა. მალე იგი ქოქოსის პალმებით დაიფარა, ზედ კი პოლინეზიელთა ტომი დასახლდა.

მეგობრები გემს აგებენ

ჯადოქარი ფეფიკოსა და მეომარი რწყილის ცხრა მთისა და ცხრა ზღვის იქით გადაკარგვამ მეგობრები საგონებელში ჩააგდო.

— სხვა რა გზა გვაქვს, გემი უნდა ავაგოთ! — განაცხადა ციციქნა გოგომ. — სადმე ზღვის გაღმა ქვეყნებში უნდა ვეძებოთ ჯადოქარი ფეფიკო!

ციციქნა გოგოს ნათქვამი მეგობრებს ჭკუაში დაუჯდათ და უმაღვე საქმეს შეუდგნენ.

გემის აგება, მოგეხსენებათ, არც ისე ძნელია. საჭიროა ძველი გაზეთები, ნებო და მაკრატელი. მეგობრები ხუთი დღე-ღამე დაუღალავად მუშაობდნენ: ვეშაპუნა მაკრატელა კუდით ჭრიდა ქალღმერთს, სპილო ხორთუმით ნებოს უსვამდა, ლილიპუტი დევი ანებებდა, ბატი, ცუგა და კატა ციცა შველოდნენ. გაზეთის გემს სხვა

უპირატესობაც ჰქონდა. ხანგრძლივი მოგზაურობის დროს, თუ ვინმე მოიწყენდა, გემბანზე, კაიუტის კედლებსა და სხვაგან შეეძლო ნაირ-ნაირი ამბების ნაკითხვა და ნახატების დათვალიერება.

ჭრა-ნებვა რომ მოათავეს, ახლა ძრავა გაახსენდათ.

— დავაყენოთ აფრები! — შესთავაზა მომღერალმა ბატმა. — მე გემბანზე დავდგები, ფრთებს გავშლი და აფრაც მზად იქნება.

— გაცივდები და ხმაც ჩაგინწყდება, — თქვა სპილო გოგიტამ, — მაშინ ვინლა გვიმღერებს გზაში?

— მიაუ, ბუხარიც წამოვიღოთ! — აკრუტუნდა კატა ციცა. — ბუხრის პირას ძილი მიყვარს.

— აფ, აფ... — აყეფდა ცუგა, — ჩაიდან ვიშოვოთ, წყალი ავა-დულოთ და ორთქლის მანქანა მზადა!

— ერდოზე დამანვინეთ, კუდს წყალში ჩავყოფ და ამ ჩვენს გემს ჩიტივით გავაფრენ! — განაცხადა ვეშაპუნამ.

ცხრათავიან დევს რვა სულელი და ერთი ჭკვიანი თავი ჰქონდა. ჭკვიანი თავი აქამდე გემრიელად ხვრინავდა, ახლა კი გამოიღვიძა, „დიდი ატომი“ რად დაგავინწყდათო, ნაიბლუკუნა და კვლავ ძილს მისცა თავი.

დიდ ატომს თქვენ ალბათ არ იცნობთ!

ციცქნა გოგოს მამა ფიზიკის ინსტიტუტში მუშაობდა და ერთხელ შემთხვევით ჯიბეში ატომი ჩარჩა. საუცხოო სანახავი იყო. მისი პროტონი და ნეიტრონი მზესავით კაშკაშებდა. დიდგულოვანი ადამიანივით მასაც გარს ეხვია აურაცხელი პირფერა, ქლესა ელექტრონი, რომელნიც სულ მის ირგვლივ ტრიალებდნენ და ათასნაირ სასიამოვნო ამბებს ჩასჩურჩულებდნენ... ისე კი, არ იყო ურიგო ყმანვილი. თავისთვის ცხოვრობდა საწერი მაგიდის უჯრის შორეულ, ბნელ კუნჭულში. არავის არაფერს უშავებდა, თუმცა ისეთი ღონე ჰქონდა, რომ მოენდომებინა, ნამში სახლსაც კი აიტაცებდა.

ციცქნა გოგომ უჯრა გამოსწია.

— აფჩხი! — ცხვირი დააცემინა დიდმა ატომმა. — საიდან უბერავს? რა სასიამოვნო სურდო შემიყვარა!

არ გაგიკვირდეთ, დიდ ატომს ძალიან უხარია, სურდო რომ შეეყრება. ამ დროს სიცხე თითქმის მილიონ გრადუსამდე აუწევს ხოლმე და ისეა გავარვარებული, ვერავითარი თერმომეტრი ვერ უძლებს.

— ბატონო ატომო! — მიმართა ციცქნა გოგომ. — ალბათ მოგბეზრდათ ამ სიბნელეში ჯდომა! გადმობრძანდით ჩვენს გემზე, ერთად გავცუროთ შორეული ქვეყნებისაკენ!

— აფჩხი... უჰ! — ყოჩაღმა ატომმა ერთხელ კიდევ დააცემინა ცხვირი. — აფჩხი!.. ოღონდ, იცოდეთ, ზრდილობიანი მოპყრობა მიყვარს, ხელი არავინ გადამისვას ქოჩორზე!

სკუპ, სკუპ! დიდი ატომი უჯრიდან გადმოსკუპდა და ძლივ-ძლივობით შეეცია კაიუტაში. როგორც კი კაიუტის კარი შიგნიდან ჩაირაზა, გემი ისე ათუხთუხდა, კინალამ ღუზას მოწყდა.

დამავინწყდა მეთქვა, გემს ღუზა ჩაშვებული ჰქონდა წყლით სავსე გობში. შიგ წყალი ონკანიდან ჩადიოდა და მეორე კიდიდან ჩანჩქერივით იღვრებოდა.

გასამგზავრებლად უკვე მზად იყვნენ.

ციცქნა გოგომ კაპიტნის ერდოზე დაიკავა ადგილი. საჭე ცხრათავიანმა დევმა ჩაიგდო ხელში. მართალია, მეცხრე, ჭკვიან თავს ეძინა ხოლმე, მაგრამ დანარჩენი რვა თავის ორ-ორ თვალს რა გამოეპარებოდა!

ცუგა კაპიტნის თანაშემწედ დაინიშნა. თუმცა თამბაქოს არ ენეოდა, ყალიონგაჩრილი ამაყად დასეირნობდა ერდოზე. ერთ თათზე ღუზა მიიხატა, მეორეზე დაინერა — „ზღვა ჩემი სტიქიაა“.

კატა ციცამ სამზარეულოში დაიდო ბინა. იცოდა, თევზის თავი მუდამ მისი წილი იქნებოდა...

სპილო გოგიტა იუნგა გახდა. წონით ყველაზე მეტი იყო (ვეშაპუნას გარდა), სამაგიეროდ ასაკით ყველაზე პატარა. სიზარმაცე დაევიწყებინა, ბეჯითად მუშაობდა. ამასთან, ზურგზე აკვარიუმი ედგა. აკვარიუმში კი ვეშაპუნა ცხოვრობდა. ჩვენი იუნგა სულ იმის შიშში იყო, ეს აკვარიუმი ზღვაში არ გადამივარდეს და ვეშაპუნა არ დაგვეხრჩოსო.

მომღერალ ბატს, აბა, ვინ დაასაქმებდა? მოვალეობა არაფერი ჰქონდა. დინჯად, დარბაისლურად დასეირნობდა და ყველაფერზე იძახდა „ვახ, ვახო“. ხანდახან მოაჯირს შეახტებოდა და ხმას ინმენდდა: „ჰხმ... ვახხ... ვაახხ!..“

კარგი დარი იდგა. ცაზე ღრუბლის ერთი ქულაც არ ჩანდა და მამაცმა კაპიტანმა ბრძანა:

— ამოიღეთ ღუზა!

ქინძისთავი, ანუ ღუზა, გობის სახელურზე იყო მიმაგრებული.

— ნინ!

დიდმა ატომმა ერთი-ორჯერ ცხვირი დააცემინა. ეს რა შესანიშნავი სურდო შემეყარაო! — წამოიძახა, გავარვარდა და გემი გობის კიდისაკენ გააქანა. გემი თავბრუდამხვევი სისწრაფით გადაჰყვა ჩანჩქერს. მერე კარგა ხანს იცურავს ქორომებით სავსე ნაკადულზე, ეზოს რომ კვეთდა, გაძვრნენ მესერში და გზის გასწვრივ თხრილს მიჰყვნენ. გზადაგზა მამაც მოგზაურებს ბავშვები ჟრი-ამულით ესალმებოდნენ.

ნაკადული მალე მდინარეს შეუერთდა. ორი დღის შემდეგ მეგობრებმა გაშლილი ზღვა დაინახეს...

ფათერაკი მეოთხე

დინ-დან-დონი, მსოფლიოში სახელგანთქმული დელფინი, დიდი მამაცი ვინმე იყო. უყვარდა შორეული, ფათერაკებით აღსავსე მოგზაურობანი. თვეობით გადაიკარგებოდა ხოლმე. მერე მოულოდნელად დაბრუნდებოდა და ყვებოდა საოცარ ამბებს ახალ ქვეყნებზე, ზღვებსა და ოკეანეებზე, ზღვის საშინელ უფსკრულებზე. წყალქვეშ ჩაძირულ ქალაქებსა და ძვირფასეულობებით დატვირთულ ხომალდებზე, არსებებზე, ადამიანები რომ ჰქვიათ, ხმელეთზე ცხოვრობენ და ზღვების გადასალახავად მთელ სასახლეებს აშენებენ.

დინ-დან-დონი აკვარიუმის ვეშაპუნას ბიძაშვილად ერგებოდა. დიდი ხანი იყო, რაც ერთმანეთი არ ენახათ.

— ჰეი, ვეშაპუნა, ჩამოდი ზღვაში! — ამოსძახა კუდზე დაყრდნობილმა დინ-დან-დონმა.

აკვარიუმში ხომ ჩვენი დარბაისელი იუნგას, სპილო გოგიტას ზურგზე იდგა და დინ-დან-დონი ბიძაშვილს კარგად ხედავდა.

— ჰეი, დინ-დან-დონ, ბედნიერი ვარ, რომ გნახე, მაგრამ ექიმმა ზღვაში ჩასვლა ამიკრძალა! — შეეპასუხა გახარებული ვეშაპუნა და კუდი დაჰკრა. აკვარიუმში წყალი ისე აღელდა, სპილო გოგიტას ერთი ცისტერნა წყალი თავზე გადაესხა.

— ჰე-ჰე, ცოტა ფრთხილად, ძმობილო! — დაუყვირა სპილო გოგიტამ. — ბოლო-ბოლო, ოც ტონას მაინც იწონი!

დინ-დან-დონმა და ვეშაპუნამ მოიკითხეს ნაცნობ-მეგობრები და ახლობლები. ვეშაპუნას აინტერესებდა ზღვებისა და ოკეანეებ-

ის ამბები, ანტარქტიდისა და არქტიკის წყლებში ბევრი თუ არისო პლანქტონი, ვეშაპუნა ხელმწიფე ხომ ჯანმრთელად გვყავს, ჩემს არყოფნაში ზვიგენებთან ომი ხომ არ გადაგიხდიათო...

— ზვიგენები დიდ ომს გვპირდებიან, — აცნობა დინ-დან-დონმა, — ზვიგენთა მეფე დიდთავას უბრძანებია, დელფინებს ჭკუა უნდა ვასწავლო!

ციცქნა გოგო ყურს უგდებდა მეგობრებს, თან ჭოგრით გარემოს უთვალთვალებდა.

უცებ ლურჯ ჰორიზონტზე რალაც გამოჩნდა.

— აფ, აფ, ეს რა მოჩანს?! — აღელდა ცუგა. იგი გროტ-მაჩტის თავზე ამძვრალიყო და ცის კიდეს გაჰყურებდა.

ციცქნა გოგო თვალს არ უჯერებდა. იქ, სადაც ცა და ზღვა ერთდებოდა, სივრცე უთვალავ ფარფლს დაეფარა.

— ზვიგენები! — ერთხმად დაილრიალა ცხრა პირით ცხრათავიანმა დევმა. მას ხომ თვრამეტი თვალი აქვს და თვრამეტჯერ უკეთ ხედავს.

ციცქნა გოგოს გულს შიში არ გაჰკარებია. კაპიტნის ქუდი გაისწორა (შიგ კიკინები დამალა) და ხის ვერცხლისფრად შეღებილ ხმალს ხელი ზვიადად დაადო.

— მეგობრებო, დიდი ომი მოგველის და მზად იყავით!

— მიაუ, რა შეჭამს ამდენ თავს? — დაიჩხავლა ქალბატონმა ციცამ და სამარილე კასრის უკან დაიმალა.

— ბრძოლის ყიჟინა ხმას გამიფუჭებს, — განაცხადა მომღერალმა ბატმა, — თანაც კისერი წვრილი მაქვს, ადვილად ნამანწყვეტენ. კაიუტაში ჩავალ და მტრის შესაშინებლად ხანდახან ნისკარტს ამოვყოფ!

— ჰოჰოჰო, რა ბრძოლა მოგველის! — ხელები მოიფშვნიტა ლილიპუტმა დევმა, თან ზვიგენის კბილი არ მომწვდესო, ანძაზე აძვრა.

— მეც ბრძოლაში გადავეშვებოდი, მაგრამ რა გიყო, — უთხრა კეთილშობილმა სპილო გოგიტამ ვეშაპუნას, — აკვარიუმში ძირს როგორ დავდგა, ვაითუ წყალში გადამივარდე და დაიხრჩო!

ამასობაში ზვიგენთა ლაშქარი მოახლოვდა. ნინ დიდთავა მოუძლოდა. მის ზურგზე ჯადოქარი ფეფიკო მოკალათებულიყო. თურმე მეომარ რწყილს თავი რომ დააღწია, წყალში ჩავარდა და ერთიანად ამოილუმპა, თან ცოცხიც დაუსველდა. სველი ცოცხით ფრენა კი შეუძლებელია. რა უნდა ექნა? მოუსვა მკლავები და გა-

მოსცურა. ამერიკის ნაპირთან რომ მოცურავდა, დიდთავას შეეჩეხა და ციციქნა გოგოსთან საომრად წააქეზა. ჰოდა, გახარებული ჯადოქარი ფეფიკო ახლა დიდთავას ზურგზე ყირას გადადიოდა, ზვიგენის ფარფლზე ცოცხის ტარს ლესავდა, თან კი „ეჰეჰეო!“ — გაჰკიოდა.

— ჰეი, კაპიტანო! — ამოსძახა ციციქნა გოგოს დიდთავამ. — ჯერ ის ვეშაპი გადმომიგდე, მერე რიგრიგობით შენი მეგობრები, ბოლოს კი შენც გადაგსანსლავ!

— ჯერ ციციქნა გოგო შევჭამოთ, დანარჩენები მერე! — ტარგალესილ ცოცხს იქნევდა ჯადოქარი ფეფიკო.

— ყველანი შევსანსლოთ, ყველანი! — გაიძახოდნენ დანარჩენი ზვიგენებიც.

ციციქნა გოგომ ხმალი ხელში შეათამაშა. მზის სხივზე ხმლის პირმა ისე იელვა, მტერს თვალი დაუბნელა.

— გაბედეთ და მოდით, ისე მაქვს ხმალი ალესილი, რკინას კარაქივითა წერის! — უშიშრად შეეპასუხა ციციქნა გოგო.

— აბა, ჩემო მეომრებო, არ შემარცხვინოთ! — გოროზად ბრძანა დიდთავამ და ზვიგენთა არმია გემს მიესია.

ამ დროს წყლიდან დინ-დან-დონი ამოვარდა, ზედაპირზე კუდით დაერჭო და დასჭექა:

— ოლოლო, მედგრად იყავით, ჩვენც აქა ვართ!

დინ-დან-დონს დელფინების არმიისათვის მოეხმო.

ზვიგენები და დელფინები თავდაუზოგავად ეკვეთნენ ერთმანეთს. ზღვა ისე დულდა, გეგონება ვილაცამ ცეცხლი შეუწთოო.

ციციქნა გოგომ კაპიტნის ხიდურთან ზარბაზანი დადგა და მტერს ბლის კურკები დაუშინა. ერთიც იყო და ჯადოქარ ფეფიკოს ბლის კურკა პირდაპირ თვალში მოხვდა. სიბრაზისაგან გადაირია, კბილები დაალრჭიალა, გემბანზე ამოსვლა მოინდომა, მაგრამ ციციქნა გოგოს ვერცხლისფერი ხმლისა დიახაც რომ შეეშინდა.

— ჰეი, დინ-დან-დონ! — გასძახა ციციქნა გოგომ დელფინს. — მოდი, გამაჭენე!

დინ-დან-დონი მოცურდა, ზურგი შეუშვირა. ციციქნა გოგო ზედ ამხედრდა და ასე შეიჭრა ზვიგენთა რიგებში. ვისაც ციციქნა გოგოს ხმალი მისწვდა, თავქუდმოგლეჯილი გარბოდა. აირია მტრის რიგები. ციციქნა გოგოს ხმლის ელვარება თავგზას უბნევდა ზვიგენებს.

ამ დროს, როგორც ვთქვით, ლილიპუტი დევი ანძაზე ეკიდა და ცხრავე პირით ისე ღრიალებდა, ყურთასმენა წაიღო, ამიტომ მომღერალი ბატი განაწყენდა. მისი „ვაახ!“ თითქმის არავის ესმოდა. აკვარიუმის ვეშაპუნამ მთლად დაკარგა მოთმინება, წყალში კუდს ატყლაშუნებდა და დარბაისელი სპილო გოგიტა რამდენჯერმე განუნა. კატა ისე გათამამდა, ნეკათითის ოდენა ზვიგენი დაითრია და იმას ებრძოდა. მამაცთა შორის უმამაცესი გახლდათ ჩვენი პანია ცუგა. რა ვუყოთ, რომ ცეროდენა იყო და ასანთის კოლოფში იძინებდა. მისი ყეფა ვერ ფარავდა საბრძოლო ყიჟინას, სამაგიეროდ ბრძოლის დანყებისთანავე ერთი ამბავი ატეხა, დაცუნცულვდა გემბანზე, ყველაფერს სუნავდა და კბილებს „ლრრ!“ — აღრჭიალებდა, მაგრამ ომის სასწორი ამით ვერა და ვერ გადანონა. განსაკუთრებით დიდთავაზე ბრაზობდა. ზვიგენთა ხელმწიფე გარს უვლიდა გემს და მეგობრების გულის გასახეთქად ყვიროდა, კიდევ ათ დელფინს უპეები ამოვულურჯე, მალე თქვენი ჯერიც დადგებაო. „აფ, აფ!“ — პასუხობდა ცუგა, დიდთავას კი მისი ყეფა სასაცილოდაც არ ყოფნიდა.

არც ჯადოქარი ფეფიკო ისვენებდა. წინ და უკან დარბოდა დიდთავას ზურგზე, ცოცხს ურტყამდა მამაც დელფინებს, თან საშინლად ილანძლებოდა.

ბოლოს და ბოლოს პანია ცუგამ ველარ მოითმინა, სკუპ და გემბანიდან პირდაპირ ზვიგენთა ხელმწიფეს დაახტა თავზე. მას კი ტყუილად როდი ერქვა დიდთავა. მის თავზე საშუალო ზომის აეროდრომი დაეტეოდა.

ცუგას ეს თავდასხმა დიდთავას არ შეუმჩნევია, რაც ფრიადსანყენი იყო მამაცი მეომრისათვის. თანაც დიდთავას თავზე ცუგა ერთ საშინელ არსებას შეეფეთა და შეცბუნებულმა უნებლიეთ უკან-უკან დაიხია. იმ არსებამაც უკან დაიხია.

— რანაირი კიბორჩხალა ხარ, ოთხფეხა და გაუპარსავი? — ჰკითხა უცნობმა არსებამ.

— შენ თვითონ რანაირი ცუგა ხარ, არითმეტიკის მცოდნე ბულდოგიც ვერ დაგიტვლის ფეხებს! — შეეპასუხა ცუგა.

— მე ცუგა კი არა, კიბორჩხალა ვარ!

— აქ რას აკეთებ?

— ვცხოვრობ! დედაჩემმა ეს გემი მაჩუქა, იმოგზაურე და სარჩო იშოვეო.

— ეს გემი კი არა, ზვიგენია!
— არ ვიცი, ზვიგენი რას ჰქვია, ეს ჩემი გემია და საითაც მიინდა, იქით მივცურავ! — განაცხადა სულელმა კიბორჩხალამ.

— აი, ის დედაბერი მეკობრეა და წაგართმევს, — თვალთ უჩვე-
ნა ცუგამ, — მიდი, ფეხის გულზე შეულიტინე და გაიქცევა.

ჯადოქარი ფეფიკო ამ დროს ისე იყო ბრძოლაში გართული, არც
ცუგა დაუნახავს, არც კიბორჩხალა.

კიბორჩხალამ კი იარა, იარა... საათში ერთ მეტრს გადიოდა უკან-
უკან ჩოჩვით. ასე მიაღწია ჯადოქარ ფეფიკომდე და ზედ ფეხის
გულზე თავისი მარწუხებით ჩააფრინდა.

— ვაი, ვაი! — შეკუნტრუშდა ჯადოქარი ფეფიკო და წყალში
ტყაპანი მოადინა.

ამასობაში მამაცი ცუგა წინ გაცუნცულდა და უძირო უფსკრუ-
ლის პირას შეჩერდა. უფსკრული სულ თეთრი ხმლებით იყო სავსე.
ეს ზვიგენის პირი გახლდათ. ცუგა საშინელ დღეში ჩავარდებოდა,
ზვიგენს რომ თავის შუბლზე მოხეტილ მტერი შეემჩნია, მაგრამ
დიდთავა დელფინებთან ჩხუბით იყო გართული.

უცბად წყლიდან დინ-დან-დონი ამოხტა და დიდთავას წინ
კუდზე წამოიშარა. ზედ ციციქნა გოგო იჯდა და ხმალი შეემართა.

— დამაცადე, დინ-დან-დონ, დამაცადე ციციქნა გოგო! — წაისი-
სინა გააფთრებულმა დიდთავამ. — თქვენ მაინც დაგამტვრევთ
ცხვირ-პირს!

ეს რომ თქვა, ენა ზომაზე მეტად გამოყო. ცუგასაც ეს უნდოდა,
უმაღვე ჩააფრინდა ენის წვერზე.

— ვაიმე, დედიკო! — დაიღრიალა დიდთავამ და სიმწრისაგან
მუშტისტოლა ცრემლები გადმოყარა.

ციციქნა გოგომ მოუქნია და ხმალი ესროლა. ხის ვერცხლისფერი
ხმალი დიდთავას ხახაში გაეჩხირა და ზვიგენტა მეფემ პირი ვერ
დამუნა. ამასობაში არც დინ-დან-დონი დაბნეულა. ელვის უსწრაფე-
სად მივარდა და გვერდებში მუჯღუგუნე ჩააზილა. მას შემდეგ
დიდთავას კარგა ხანს ტკიოდა ნეკნები. მეფე გაგვილახესო, იხუვ-
ლეს ზვიგენებმა და უწესრიგოდ მიმოიფანტნენ. დელფინები კი
უკან გამოუდგნენ და სულ კუდით ქვა ასროლინეს.

ფათარაკი მესამე

დიადმა გამარჯვებამ დიდად გაახარა მეგობრები. ერთხმად
დაასკვნეს, რომ მათი ბელადი — ციციქნა გოგო ნამდვილი ზღვის
მგელია და საჩუქრად ხის ახალი ხმალი მიართვეს. ციციქნა გოგომ
მეგობრებს გმირობა შეუქო და მომღერალ ბატს სთხოვა, გამარჯ-
ვების აღსანიშნავად შენი სიმღერებით დაგვატკბეო. მომღერალმა
ბატმა ჯერ იუარა: „არც მიკროფონია, გენაცვალეთ, არც პროუექ-
ტორები. ასე შეიძლება რეპუტაცია გამიფუჭდეს!“ მერე, როგორც
იქნა, დაითანხმეს. ბატმა შეასრულა სახელდახელოდ შეთხზული
საკუთარი ორატორია, რომელიც იწყებოდა ფრიად ამალღებული
ბნკარებით: „ვაახ, რა ომი გადავიხადეთ! ვაახ, გაოცებისა და აღტ-
აცების ღირსია ქათქათა ბატის გმირობა... ვაახ, ვაახ!..“

ასეთ ამბავში რომ იყვნენ, უცბად კაიუტიდან გემბანზე წყლით
განუწული დიდი ატომი ამოხტა. „თავს უშველეთ!“ — იყვირა და
ციციქნა გოგოს ჯიბეში დურთა თავი.

თურმე ნუ იტყვიოთ! გაცხარებული ბრძოლის დროს ზვიგენებმა
გემს ფსკერი შეუფხრინეს და კაიუტებსა და ტრიუმებში წყალი თა-
ვისუფლად დათარეშობდა.

ეკიპაჟი საფრთხის წინაშე დადგა, მაგრამ ციციქნა გოგოს თავგ-
ზა არ აბნევია, მის გულს შიში არ გაჰკარებია. გამოსავალი უმაღვე
იპოვა. ბრძანა, აკვარიუმის ვეშაპუნა ზღვაში ჩასვითო.

— არ შემიძლია!.. გავცივდები!.. ცურვა დამავინყდა და დავიხ-
რჩობი!.. — ატირდა ვეშაპუნა, ცრემლებით მთელი გემბანი მორწ-
ყო, ისე ცახცახებდა, სპილო გოგითას მუხლები ეკეცებოდა.

რამდენი ეხვეწნენ, წყალში ჩადი, ჩვენ შენს ზურგზე მოვკალათ-
დებით და ნაპირზე გავალთო, აკვარიუმიდან მაინც ვერ ამოიტი-
ყუეს.

— წყალი ცივია, კუდი მომძვრება!.. — ზღუქუნებდა ვეშაპუნა.

ბოლოს მომღერალმა ბატმა თავი აკვარიუმში ჩაყო და ნისკარ-
ტით შეულიტინა. ვეშაპებს ძალიან ეშინიათ ლიტინისა. თუ არ გჯერ-
ათ, თვითონ სინჯეთ. ანტარქტიდასთან რომ ჩაივლით, პირველსავე
შემხვედრ ვეშაპს შეულიტინეთ და დაინახავთ როგორ გადაფრინ-
დება სიცილისაგან. ჰოდა, ჩვენი ვეშაპუნაც სიცილისაგან კინალამ
გაიგუდა. სულ „აჰ“ და „ოჰ“ იძახა და სიცილ-სიცილ აკვარიუმი-

ანად, კეთილი სპილოს ზურგიდან გადმოვარდა. „ბრახ!“ — აკვარ-რიუმი დაიმსხვრა და ნამსხვრევეები ზღვის ფსკერმა მიიბარა.

— ვაიმე, რა ცივია! — ჭყვივლი მორთო ვეშაპუნამ და ქვასავით ჩაიძირა. დიდი შიში ჭამა საბრალომ. პირი რომ გაალო, წყლით აევსო, „ყლუპო“ და ბარე ორ აუზს აავსებდა, იმდენი წყალი გადაყლაპა.

— კუდი გააქნიე, კუდი! — გადმოსძახა ზევიდან ციცქნა გოგომ. ვეშაპუნამ კუდი გააქნია და ზედაპირზე ამოცურდა, თან ისეთი შადრევანი ამოუშვა, მეგობრები ერთიანად განუნა.

ამასობაში გემი მთლად დაიშალა და წყლის ზედაპირზე გაზეთე-ბის ნაფხრენები მიმოიფანტა, გემი ხომ ძველი გაზეთებისაგან იყო აგებული.

ვეშაპუნამ ფართო ზურგი შეუშვირა მეგობრებს და სწრაფად გასცურა აფრიკის ნაპირებისაკენ, საითაც ჯადოქარი ფეფიკო მი-იმალა.

აფ-აფ-აფრიკა!

ბევრი დრო გავიდა თუ ცოტა, ბოლოს გამოჩნდა აფრიკა.

— აფ-აფ-რიკ-აფ! — მხირულად აყეფდა ცუგა.

— აფრიკა, ვაშა! — წამოიძახა ციცქნა გოგომ.

— ვაშა! — ხმა ააყოლეს დანარჩენებმა.

ყველაზე უნინ ჟირაფის თავს მოჰკრეს თვალი. აბა, რა იქნებო-და! ჟირაფს იმ სიგრძე კისერი აქვს, ქვეყნიერების კიდიდანაც შეგ-იძლიათ დაინახოთ... ჟირაფმაც სხვებზე ადრე შეამჩნია მოგზაუ-რები. თავდაპირველად მეგობრები ეგონა და ისეთი ყვირილი ატეხა, მთელი აფრიკა შეჰყარა. ხმაურზე ბაობაბის ტოტზე კუდით ჩამოკონწიალებულ მაიმუნს გაელვიდა და გადმოსძახა:

— შე სულელო ჟირაფო, ესენი ხომ მსოფლიოში სახელგანთქმუ-ლი ციცქნა გოგო და მისი მეგობრებია!

— აბა, რა ვიცოდი? — დაიმორცხვა ჟირაფმა.

— რადიოსათვის უნდა მოგესმინა! — გაიბღინა მაიმუნი.

თურმე ზვიგენებზე მეგობრების გამარჯვების ამბავი დელ-ფინებმა მსოფლიოს მოჰფინეს.

როგორც ვთქვით, ჩვენი სპილო გოგიტა ზოოპარკში დაიბადა და პირველ კლასშიც იქ დადიოდა. აფრიკა აქამდე მხოლოდ ტელე-ვიზორში ენახა. ახლა, მოჰკრა თვალი თუ არა, ცრემლები გადმო-

ყარა და ყველას გული აუჩვილა. გოგიტას ცრემლებს ვეშაპუნას შადრევნები დაემატა და მეგობრები მთლად დასველდნენ. თქვენ იცით, რომ აფრიკაში ძალიან ცხელა. ვინც გაინუნება, შეკუნტრუ-შებასაც ვერ მოასწრებს და უკვე მშრალია. ამიტომაც მოგზაურებს ისეთი ოხშივარი ასდიოდათ, თავზევით მალე ღრუბელი დადგა. ამას კიდევ ჭექა-ქუხილი და კოკისპირული წვიმა მოჰყვა, წვიმას კი შვიდ-ფერი ცისარტყელა.

აფრიკელები სტუმართმოყვარენი არიან და მოგზაურებს შესანი-შნავი შეხვედრა მოუწყვეს. ნაპირზე ჩამომწკრივდნენ სპილოები, ჟირაფები, ზებრები, მარტორქები, ქურციკები, ბეჭემოთები, ნიან-გები და ათასი სხვა უცნობ-ნაცნობი ცხოველი. ყველანი გულითადად ესალმებოდნენ უცხო ქვეყნიდან ჩამოსულებს. სპილოებმა ხორთუ-მები ასწიეს და ისე დაჰკრეს ბუკსა და ნალარას, ბინგო-ბონგოს ქვეყ-ნის დედაქალაქ ბინგო-ბონგოში მეფე ბინგო-ბონგოს გამოელვიდა. ოჰო! ეს არცთუ ისე პატარა ამბავი იყო, როგორც ერთი დანახვით შეიძლება მოგეჩვენოთ. მეფე ბინგო-ბონგო მსუყე სადილის შემდეგ თორმეტ საათს მაინც იძინებდა და ამ დროს მის სამეფოში თავი რომ თავგია, ისიც ვერ დაინრუნუნებდა.

მეფე ბინგო-ბონგოს ვინაობა ბევრმა იქნებ არც იცოდეს. სიყ-მანვილეში მას ყველა „გაქუცულ ტურიკელას“ ეძახდა, მერე ბებე-რი მეფე ლომის კარისკაცი გახდა, რადგან პირმოთნეობის ოსტა-ტი იყო. მეფე ლომის სიკვდილის შემდეგ ტურიკელამ პატრონს ტყავი გააძრო, თვითონ გადაიცვა და იმ დღიდან ყველას ლომი ეგონა. ამიტომაც, თუმცა სამეფოს მთელი არმია ლომებისაგან შედგებოდა, მხედართმთავრებად სულ გაქუცული ტურები ეყენა. მეფე ბინგო-ბონგოს ძალიან ეშინოდა ლომების შეთქმულებისა და ლომებს აიძულებდა ბალახი ეძოვათ, თუმცა ამ ქვეყანაში იმდენი ხორცი იყო, თხებიც კუპატს მიირთმევდნენ.

ახლაც, გამოელვიდა თუ არა, მრისხანე მეფე ბინგო-ბონგომ იფი-ქრა, ალბათ ლომები მიწყობენ შეთქმულებასო და ოცდაათი დიდგ-ვაროვანი ლომი გააშოლტვინა. ეგზეკუციას ცხადია ტურათმსა-ჯული მეთაურობდა. ამ ამბავში იყვნენ, როდესაც მეფე ბინგო-ბონ-გოს ტახტთან ჯადოქარი ფეფიკო გამოჩნდა.

— ქვეყნის მპყრობელო, შენს ვრცელ სამეფოში ციცქნა გოგო შემოიჭრა თავისი მეგობრებითურთ!

გაბრაზდა მეფე ბინგო-ბონგო, მხედართმთავრებს მოუხმო და უბრძანა, ახლავე ხელფეხგაკოჭილი ციციქნა გოგო მომგვარეთ და ჩემი ტახტის წინ დააჩოქეთო.

შეფიქრიანდნენ მხედართმთავრები, მათაც გაეგოთ ციციქნა გოგოს გამარჯვების ამბავი. მართალია, მეფე ბინგო-ბონგოს მსგავსად, ლომის ტყავები ეცვათ, მაგრამ სინამდვილეში მხდალი ტურები იყვნენ. ბრძანებას მაინც ვერ გადავიდოდნენ და მთელი ჯარი ფეხზე დააყენეს.

ციციქნა გოგო და მისი მეგობრები ნაპირზე გადმოსხდნენ. ზოოპარკის სპილომ თავისი ნათესავები იმდენი კოცნა, ხორთუმის წვერი ნახევარი სანტიმეტრით დაუმოკლდა. კატა ციცა მაიმუნს ხეზე გასვლაში გაეჯიბრა. ცუგა ბეჰემოტს ღონეს უსინჯავდა, ჩემოდენა თუ შეგიძლიაო. ბატი ჟირაფს ემუხსაიფებოდა, თქვენ ალბათ ჩემი გვარისა ხართ, თუმცა ჩემი ყელი უფრო ყარყარააო. ცხრათავიანი დევი მეჩეჩზე იჯდა და ერთბაშად ცხრა სხვადასხვა ცხოველს ესაუბრებოდა, რის გამოც ყურთასმენა აღარ იყო. ვეშაპუნა ნიანგებს ეკამათებოდა, თქვენ სიცხიან მხარეს ჩემი ანტარქტიდა მირჩვენიაო...

ციციქნა გოგომ ზანგის ბიჭი უნკუ გაიცნო. ბიჭის ნამდვილი სახელი უნკულულუ იყო, მაგრამ დედიკო მოფერებით უნკუს ეძახდა. იგი იქვე ნაპირზე ცხოვრობდა, დავრდომილ პაპას უვლიდა და ტყის ბინადრებთანაც მეგობრობდა, ამიტომ მეფის ტურებს დასანახად ეჯავრებოდათ. რასაც უნკუ იშოვიდა, ყველაფერი მეფე ბინგო-ბონგოს კარისკაცებს მიჰქონდათ. ახლა უნკუს სტუმრების გასამასპინძლებლად ქოქოსის ერთი კაკალიღა დარჩენოდა. ყოველ სტუმარს თითო სათითოე ქოქოსის რძე შეხვდა და მაინც ყველანი კმაყოფილნი დარჩნენ.

— ცოტა ხნის წინათ აქ ერთი დედაბერი ამოცურდა! — უთხრა უნკუმ ციციქნა გოგოს.

— ხელში ცოცხი თუ ეჭირა, ჯადოქარი ფეფიკო იქნება! — მიხვდა ციციქნა გოგო.

— ჰო, მეფე ბინგო-ბონგოს სასახლისაკენ წავიდა! — დაბეჯითებით თქვა უნკუმ.

მცირე თათბირის შემდეგ გადანყვიტეს გზის გაგრძელება. მეგზურობა უნკუმ იკისრა. როგორც ცნობილია, ვეშაპუნას ხმელეთზე სიარული უძძიმს. მეგობრებმა მოჭრეს მალალი ბამბუკები, გაა-

კეთეს უზარმაზარი საკაცე და ზედ ვეშაპუნა დაანვინეს. საკაცის ერთი ბოლო სპილო გოგიტას ეჭირა, მეორე კი ცუგას...

ასე შევიდნენ მეგობრები აფრიკის უღრან ჯუნგლებში...

ფათარაპი მუქვსე

ბევრი იარეს თუ ცოტა, ერთ ფართო ველზე გავიდნენ და რა ნახეს! მთელი მინდორი მბრღლვინავი ლომებითაა სავსე. შემალღებულზე კი ოქროს კარავი დგას. კარვის წინ სამეფო ტახტზე ბინგო-ბონგო წამოჭიმულა. გვერდით ჯადოქარი ფეფიკო ამოსდგომია.

— ამდენი ლომის კბილს ვინ გადაურჩება? — შეწუხდა ზანგი ბიჭი უნკუ.

— გულს ნუ გაიტყვხ, მოვიფიქრებთ რამეს! — ციციქნა გოგომ ხმალი შეათამაშა.

ორმოცდაათი ათასი ლომი ორმოცდაათი ტურის სარდლობით საომრად დაეწყო.

ციციქნა გოგომ თადარიგი დაიჭირა. გადანყვიტა თვითონ ცენტრში შეეცია. მისი მთავარი თანაშემწის ცუგას მრისხანე ყეფა უძალგულვანეს ლომსაც კი დაზაფრავდა. ზოოპარკის სპილო თავის ნათესავებს სარდლობდა და მარჯვენა ფრთა დაიკავა. ცხრათავიანი დევი ცხრა სხვადასხვა ტყის ბინადართ მეთაურობდა და მისი პოლკები მარცხენა ფრთაზე განლაგდა.

აკვარიუმის ვეშაპუნა ხმელეთზე აბა რას გაანყობდა! მას ხომ საასპარეზოდ წყალი სჭირდებოდა. თურმე ერთ ადგილას ბელურა დამჯდარიყო, მის ნაფეხურზე წვიმის წყალი ჩაგუბდა. ჩვენი ვეშაპუნა იმ გუბეში ჩასვეს და დარაჯად მომღერალი ბატი მიუჩინეს.

კატა ციცას მტრის ჯარების დაზვერვა დაავალეს. ხეზე აცოცდა და იქიდან გადახედა ბრძოლის ველს.

— ერიჰა! — ჩაიკნავლა კატა ციცამ. — აქ ხერხი ჯობია ღონესა!

კარგად დააკვირდა და ტახტზე ზვიადად მჯდარი მეფე ბინგო-ბონგოს ფეხებს შორის ტურის გაქუცული კუდი შენიშნა.

— ერიჰა! — კატა ციცას თავში თითქოს ნაპერწკალმა გაიელვა. იგი ყველაფერს მიხვდა და ციციქნა გოგოს გადმოსძახა: — ჩემო კაპიტანო, ნება მომეცი მტერს შევუტო! ისე ვეკვეთები, თავბედს ვანყევლინებ მეფე ბინგო-ბონგოს!

ესა თქვა და წინ გაიჭრა. ლომების არმიას გადაუდგა, რიხით შესჩხავლა:

— გამარჯობათ, ნათესავნო!

— რომელი ჩვენი ნათესავი ხარ, მიწას არ აჩნისხარ! — დაცინვით მიუგო ერთმა ლომმა.

— სახელოვანი კატა ციცა გახლავარ! ჩვენ, კატები, უმამაცეს-ნი ვართ ქვეყნიერების ზურგზე!

— უყურე მაგ ბაქიას! — აღშფოთდნენ ლომები. — თუ ეგეთი ძლიერი ხარ, მოდი და შეგვებრძოლე!

— თქვენზე ხელს როგორ გავისვრი, — დოინჯი შემოიყარა კატა ციცამ, — თუ ვაჟკაცია, თვით მეფე ბინგო-ბონგო გამობრძანდეს!

მეფე ბინგო-ბონგომ კატა ციცას ტრაბახი რომ გაიგონა, გამძვინვარდა, იმ უბედურს ახლოს რომ ვეჩვენო, გული გაუსკდებაო.

ამაყად გამობრძანდა მეფე ბინგო-ბონგო ჯარების წინ. მართლაც შესაზარი სანახავი იყო. დაღრენილი ლომის ტყავი ოსტატურად გადაეცვა, ნამდვილი ლომისაგან ვერ გაარჩევდით.

გაიფხორა კატა ციცა. ზურგი აიზნიქა, ბრჭყალები გამოაჩინა და ისე შესჩხავლა, ბინგო-ბონგო წამით შეკრთა. დრო იხელთა კატა ციცამ, შეჰკრა კამარა, ბინგო-ბონგოს ზურგზე მოახტა და ლომის ტყავი გადააძრო. ლომის თავიდან წუნკი ტურას დრუნჩი გამოჩნდა.

— ლომები, აი, ვინ არის თქვენი მეფე!

ბინგო-ბონგომ კუდი აიწურა და წკავწკავით მოუსვა ბრძოლის ველიდან. წამში აირია მთელი ლაშქარი. ახლალა მიხვდნენ ლომები, ვისაც ემორჩილებოდნენ. დაესივნენ თავიანთ მხედართმთავრებს, ლომის ტყავები გადააძვრეს და აკი მხდალი ტურები შერჩათ ხელში. სირცხვილნაჭამმა ლომებმა ცემა-ტყეპით გაყარეს თავიანთი ბატონები.

იმავე საღამოს ლომთა უხუცესებმა ერთი ჭალარა ლომი ციცა-ნა გოგოსთან გააგზავნეს, შენ და შენმა მეგობრებმა ხომ გავვათავისუფლეთ და მმართველიც თქვენვე დაგვინიშნეთო. კატა ციცას წინადადებით ბინგო-ბონგოს ქვეყნის მმართველად ზანგის ბიჭი უნკულულუ აირჩიეს...

შათერაკი მუშვიდი

ყვავების ქვეყანა ისეთი ბნელია, მზესაც კი ეშინია იქ შემოხეტება, ვაითუ გზა ამეზნესო. ბნელი კი იმიტომაა, უთვალავი ყვავი რომ აფრინდება, შავი ფრთებისაგან ცა იფარება. ამ მხარეში იმ დროს ორასი წლის ყვავი ყვანჩალა ბატონობდა. დამარცხებულმა მეფე ბინგო-ბონგომ და ჯადოქარმა ფეფიკომ ყვავების ქვეყანას მიაშურეს, რათა დახმარება ეთხოვათ ციცა-ნა გოგოს წინააღმდეგ ბრძოლაში.

ბებერი ყვანჩალა კილიმანჯაროს მაღალ მთაზე იჯდა და ნაყინს შეექცეოდა. აკი გითხარით, აფრიკაში ძალიან ცხელა-მეთქი. კილიმანჯარო კი ისეთი მაღალი მთაა, ზედ მუდამ თოვლი დევს. ყვანჩალას ნაყინი რომ მოუნდება, ყვავების ქვეყნიდან სად უნდა გაფრინდეს, თუ არა კილიმანჯაროზე. იქ იმდენი ნაყინია, მსოფლიოს ყველა ყვავს ეყოფა.

მეფე ბინგო-ბონგომ და ჯადოქარმა ფეფიკომ მიაღწიეს მთის ძირს. სირბილისაგან არაქათგამოცლილნი დადგნენ ქვევით და ატეხეს წივილ-კივილი, ბებერ ყვანჩალას გავაგებინებთო. ყვავი ყვანჩალა ცოტა ყურნაკლული იყო. ხმები გაიგონა, მაგრამ ვერ გაარჩია, ვინ ეძახდა და რას თხოვდნენ.

ამასობაში ციცა-ნა გოგომ და მისმა მეგობრებმა მოაღწიეს.

— ყვავმა ყვანჩალამ უთვალავი ყვავი თუ დაგვასია, გავვიძნელდება მათი დამარცხება!

— თუ არა ჩემი ბატური სიმამაცე, სხვა ვერაფერი გვიშველის! — განაცხადა მომღერალმა ბატმა.

თუმცა საბატეთში უჩვეულო ნიჭიერებით გამოირჩეოდა, მაგრამ მომღერალი ბატი მაინც ეზოს ბატი იყო. ყველა სხვა სიკეთესთან ერთად, მშვენიერი მადითაც ჯობნიდა სხვებს და ამან ბოლო დროს ერთობ დაამძიმა. ძალიან კარგად ცურავდა, მაგრამ ფრენა უჭირდა. ახლა სხვა გამოსავალი არა ჰქონდა, მეგობრების თვალში არ უნდოდა სასაცილო გამხდარიყო და რის ვაი-ვაგლახით ააღწია კილიმანჯაროზე.

— ყი-ყი-ყი, გამარჯობა ხელმწიფეო! — ქოშინით მიესალმა ბებერ ყვანჩალას.

ყვავი ყვანჩალა სახლისოდენა ნაყინს მისჯდომოდა და შეექცეოდა. სიამოვნებას მომწვევით და აბუზლუნდა:

— ვინა ხარ და როგორ გაბედე ჩემი შენუხება?

— თეთრი ყვავი გახლავარ, — იცრუა ბატმა, — მეფე ბინგო-ბონგომ გამომაგზავნა, ჯადოქარი ფეფიკო სწვევია სტუმრად და ცოტა ნაყინი გადმოგვიგოროსო!

— რალაც სულ სხვანაირად ყიყინებ! — შეეჭვდა ბებერი ყვავი. — იქნებ ყვავი ხარ, მაგრამ გეტყობა ბატებთან გაზრდილხარ, ხმაც და ფერიც გიცვლია! ჩემი ძმადნაფიცის გამოგზავნილი რომ არ იყო, შენს თავს გავაპუტვინებდი!

მამაცი ბატი შიშისაგან მთლად დაპატარავდა.

ყვავმა ყვანჩალამ კი ნიხლი ჰკრა ნაყინის გუნდას და დააგორა. ნაყინი გზა-გზა უფრო და უფრო გაიზარდა, გაიბერა, გრიალ-გრიალით ჩამოეშვა ფერდობზე. მეფე ბინგო-ბონგო და ჯადოქარი ფეფიკო გაქცევას შეეცადნენ, მაგრამ ნაყინის ზვავი წამოენია, გაიტაცა და იმდენი აგორავა, სანამ წითელ ზღვაში გადაისროდა. წითელ ზღვაში კი წყალი ცხელია, პირდაპირ ორთქლი ასდის. ნაყინის გუნდა დადნა და ტყვეები გაათავისუფლა. მეფე ბინგო-ბონგომ გაქუცული კუდი აიწურა და ჯუნგლებში მიიმალა. ჯადოქარმა ფეფიკომ კი არაბეთის უდაბნოებისაკენ მოუსვა.

ვათიარაკი მერკე

არაბეთის უდაბნოებს თუ მიაღწევთ, ზღაპრების ქვეყანაც იქვეა. თუმცა გზა მაინცდამაინც შორი არაა, მაგრამ დიდებმა რომც მოისურვონ, მის საზღვრებში ვერ შეაღწევენ. პატარების წინაშე კი გზა ხსნილია. ჰოდა, ჩვენმა მეგობრებმა ზღვის ნაპირამდე მშვიდობიანად მიაღწიეს.

მიიხედ-მოიხედეს, იქნებ აქ სადმე ხიდია გადებულო.

— აფ-აფ, უყურეთ, ცოცხალი ხიდი! — გაკვირვებით შეჰყეფა ცუვამ.

ზღვაზე, აფრიკასა და აზიას შორის, ერთი ვეება კაცი განოლილი-იყო. ფეხებით აფრიკის ნაპირს ეყრდნობოდა, თავი კი არაბეთის ნახევარკუნძულზე ედო. ძალიან უხერხული იყო ასე ნოლა. კაცი მძიმედ ქშინავდა. ამ პაპანაქება სიცხეში ოფლი ღვარად სდიოდა

და ზღვაში თქრიალი გაჰქონდა. თურმე ამიტომაცაა, რომ წითელი ზღვა ძალზე მლაშეა.

სხვა რა გზა ჰქონდათ და მეგობრები ფრთხილად დაადგნენ ხიდეკაცას. წინ ციცქნა გოგო მიდიოდა. ფეხდაფეხ ცუვა მიჰყვებოდა, მერე დანარჩენები მისდევდნენ.

ხიდეკაცას ცხვირამდე რომ მიაღწიეს, კატა ციცამ იფიქრა, ეს გვირაბი მოკლეზე გამიყვანსო და ცხვირში შეეხეტა. ხიდეკაცას სახე დაემანჭა, „აფჩიო!“ ერთი მაგრად დააცემინა და კატა ტყვიასავით გადაისროლა უკან, აფრიკის სანაპიროზე. დანარჩენებმაც ძლივს შეიმარეს თავი. ზოგი ღიღს ჩაეჭიდა, ზოგი ჯიბეს, ზოგიც წვერს... ყველაფერი მშვიდობიანად დამთავრდა და მალე მეგობრებმა არაბეთის ქვიშიან ნაპირზე დადგეს ფეხი.

კიდევ ცოტა და საოცარი ზღაპრების ქვეყანაში აღმოჩნდნენ. ბუნებრივია, აქაური გზები არავინ იცოდა ცხრათავიან დევზე უკეთ. ყველას თვალწინ პანანინა დევუკა გაიზარდა, გაიზარდა და უზარმაზარ დევად გადაიქცა. მაინცდამაინც ლამაზი არ ეთქმოდა, მაგრამ ციცქნა გოგომ ცხრავე ქოჩორი დაუვარცხნა და ცოტათი ადამიანს დაამსგავსა.

ზღაპრების ქვეყანაში სეირნობა საშიშია. თქვენ თუ იქ მოგზაურობას მოინდომებთ, ფრთხილად იყავით. კაცმა არ იცის, რა შეიძლება მოხდეს: სწორ გზაზეც კი აუჩქარებლად იარეთ, თორემ გადადგამთ ნაბიჯს და უფსკრული გაიხსნება, მის ფსკერზე დიდ ქვაბში გოგირდი დუღს; გზის პირას თუ ქვა გდია, მარცხენა მხრიდან მოხედეთ და გომბეშოდ გადაიქცევა, მაგრამ ჯადოსნური მათრახი თუ გადაჰკარით, თქვენს წინაშე მეფის მზეთუნახავი ასული წარსდგება; სადმე ჯოხს თუ წააყდით, ხელი არ ახლოთ, ვაითუ გველეშაპის კუდი აღმოჩნდეს; ტრიალ მინდორზე რომ გახვალთ, საკმარისია სამჯერ შეტრიალდეთ და თქვენს წინაშე ბროლის სასახლე აღიმართება; სამფერი წყალი თუ სადმე დაინახეთ, წითელი, თეთრი და შავი, შიგ არ ჩახვიდეთ, თორემ ოქროს, ვერცხლის ან ნახშირის კაცად გადაიქცევით; ბოთლი თუ იპოვეთ, საცობი არ მოხსნათ, თორემ ჯინი ამოვა, ჯინს კი ვინ იცის, რა აქვს გუნებაში; ჰაერში ხალიჩებითა და ცოცხებით კუდიანები დაფრინავენ. ძალიან გთხოვთ, არ გააჯავროთ, თორემ რომელიმე მათგანი ვარსკვლავს მოწყვეტს ციდან და გვესვრის. ხომ დაინგრა მაშინ მთელი ქვეყნიერება და დიდი ცოდვა დატრიალდა.

ცხრათავიანმა დევმა ყოველივე ეს კარგად იცოდა. თავისი მეგობრები მხრებზე შეისვა და ისე გაატარა უცნობი გზებით, რომელთაც ჯადოქარი ფეფიკოს ნაკვალევი აჩნდა.

ცხრა თვისა და ცხრა დღის შემდეგ, როცა ცხრა ზღვა, ცხრა მთა და ცხრა ქვეყანა გადაიარეს, უცბად მიადგნენ ჰიმალაის მაღალ მთებს...

ვათქარაჰი მეცხრა

ასე და ამგვარად, ჯადოქარი ფეფიკო სულ უფრო და უფრო შორს გარბოდა, სანამ ჰიმალაის მთებს წააწყდებოდა. სხვა გზა არ ჰქონდა და აწყვა თვალშეუწვდენ აღმართს. ციციქნა გოგო და მისი მეგობრები არც აქ მოეშვნენ და ფეხდაფეხ მისდიეს.

ციცაბო კლდეები, ღრმა უფსკრულები, მთის საზარელი მდინარეები, ცბიერი მყინვარები გზას უღობავდნენ მოგზაურებს. მოუსვენარი ჯადოქარი ფეფიკოც გზადაგზა ლოდებს აგორებდა, ზვავს ინვევდა და ბოროტად იმუქრებოდა, მაგრამ ამაოდ. ციციქნა გოგოს სიამამაცეს წინ ვერაფერი დაუდგებოდა.

დაულალავად სდიეს სამი დღე და სამი ღამე. ბოლოს ჯადოქარი ფეფიკო ჯომოლუნგმას მაღალ მწვერვალზე აფოფხდა და, ცოტა დააკლდა, კინალამ ცის გუმბათს მიარტყა თავი. ჯომოლუნგმა ხომ დედამინის ყველაზე მაღალი მწვერვალია.

მეგობრებმა მწვერვალს ალყა შემოარტყეს. ვეშაპუნა კუდს უბათქუნებდა ჯომოლუნგმას. ჯადოქარი ფეფიკო ორივე ხელით ჩააფრინდა მწვერვალს და მისი გადმოგდება ასე ვერ მოხერხდა. ზოოპარკის სპილო გოგიტა თოვლის გუნდას ესროდა, მაგრამ გუნდა უკანვე თავზე ეცემოდა. ცუგა, მომღერალი ბატი და კატა ციციკა მხრებით მიანვნენ მწვერვალს და მის ნაქცევას ლამობდნენ, ოღონდ ძვრაც ვერ უყვეს. ცხრათავიანი დევის მეცხრე თავს ჯადოქარმა ფეფიკომ ლოდი მოარტყა, კოპი დააჩინა. დევმა კოპზე შაურიანი დაიდო, მერე გაბრაზებულმა შურდულით კენჭები სტყორცნა, მაგრამ ძნელია მიზანში მოხვედრა, როცა ამდენი თვალით უმიზნებ.

ციციქნა გოგო კი ფრთხილად მიცოცავდა უფსკრულის თავზე. ჯადოქარი ფეფიკო ისე გაერთო, არც შეუნიშნავს უკნიდან მოპარული მონინააღმდეგე.

როცა შენიშნა, თვალში თოვლი მიაყარა, მაგრამ ციციქნა გოგო არ დაბნეულა, ხის ხმალი მიაბჯინა მკერდზე.

— დამნებდი, ჯადოქარო!

ჯადოქარ ფეფიკოს აბგა გაუვარდა და თოვლში უმწეოდ ჩაჯდა. აბგა გაიხსნა, იქიდან ანაბანა ამოცვივდა და ჩიტებივით შეფრთხილდა, მაგრამ ციციქნა გოგომ მოასწრო, კუდში ხელი სტაცა...

ერთმანეთზე გადააბეს ოცდაცამეტივე ასო.

„ანს“ დიდი ატომი შეება. სიამაყისაგან ისე იყო გავარვარებული, ძლივს აკავებდნენ.

„ბანზე“ მომღერალი ბატი ჩამოსკუპდა და „ვაახ!..“ — აღიღინდა.

„დონზე“ ცხრათავიანი დევი მოკალათდა.

სპილო გოგიტამ ხორთუმი „პარს“ გამოსდო, კუდი „სანს“.

კატა ციციკა „ფარზე“ ჩამოეკონწიალა, რადგან ძალიან უყვარს, როცა ეფერებიან: „ფისო, ფისო!“

ვეშაპუნამ თავი „ვინში“ შეყო, კუდით კი „შინს“ გადაეყრდნო.

ცუგამ „ძილი“ არჩია, რადგან თავი უკვე დიდად მიაჩნდა და სახელად „ძალი“ უფრო შემეფერებო.

ციციქნა გოგო „ჰაეს“ ქვემო კაუჭზე ჩამოჯდა და ასე გამოეშურნენ შინისაკენ.

ჯომოლუნგმას მაღალ მწვერვალზე ჯადოქარი ფეფიკო მარტო დარჩა. ახლაც, როცა ალპინისტები დიდი გაჭირვებით აღიან, ვილაცა მწვერვალიდან თვალეში თოვლს აყრის თურმე. ვინ უნდა იყოს, თუ არა ჯადოქარი ფეფიკო?

სპილო გოგიტამ იმარჯვა, მთელი „დედაენა“ გადააბულბულა და მეგობრებსაც წერა-კითხვას ასწავლის.

ცუგასა და კატა ციციკას ნახატებიანი წიგნები უყვართ, ცუგას ისეთი, სადაც დიდრონ-დიდრონი ძაღლები ხატია, კატა ციციკას კი — სხვადასხვა ნუგბარ-ნუგბარი ტკბილეული.

ვეშაპუნასა და მომღერალ ბატს გაუჭირდათ მეცადინეობა. ვეშაპუნას იმოდენა თავი აქვს, შიგ ცოდნა თავისუფლად დაეხეტება და ამიტომ საბრალო ვეშაპუნა ვერაფერს იმახსოვრებს. მომღერალი ბატი კი ასოებისაგან სიტყვას რომ შეაკონინებს, „ვაახ!..“ — უკვირს და ამასობაში ყველაფერი ავინწყდება.

ყველაზე მეტად ცხრათავიანი დევს უჭირს. ცხრა თავიდან ზოგი ნიჭიერია, ზოგი უნიჭო. ცხრავე რომ დაინყებს წიგნის კითხვას, ორი

ხელი გადაფურცვლასაც ვერ ასწრებს და აქვთ ერთი ჩხუბი და დავიდარაბა.

ციცქნა გოგომ კი ჯერჯერობით ზეპირად იცის „აი ია“ და „თითი“.

შაქრიყუყუ
და
სამი ჯადოქარი

თავი I. თათა ჯაჩნაძე და სხვები

1. ქალაქი ნადიგაიბა

კვირის დასაწყისს ქალაქ ნადიგაიგეში მეტად უცნაური ამბავი მოხდა. ნოტარიუსმა კოკომ ნასადილევს საკუთარ ოთახში, საკუთარ სანერ მაგიდაზე გემრიელი ძილი გამოაცხო და სრულიად მოულოდნელად თეატრალურ მოედანზე გამოეღვიძა. უნდა მოგახსენოთ, რომ ეს გახლდათ ქალაქის ცენტრალური მოედანი და

თეატრალური იმიტომ ერქვა, რომ ზედ თეატრის ლამაზი შენობა იყო წამომართული და მაღალ ფასადზე თეატრალური ნიღბები ეკეთა. თეატრის პირდაპირ ქალაქის რატუმას თავისი მძიმე სვეტები ჩამოემწკრივებინა, ასე გეგონებოდათ, საცაა ეს სვეტები ჯარისკაცებისთვის დაიძვრებინაო. რაკი სიტყვამ მოიტანა, მათ შორის, სიღრმეში ციხის ჩაშავებული შენობაც მოჩანდა. ოღონდაც, წინ ქალაქის არქივის ორსართულიანი სახლი ეფარებოდა და თვალში არავის ეჩხირებოდა... ნოტარიუსი კოკო კარგა ხანს გონს ვერ მოვიდა, ვერაფრით გაიხსენა მაგიდითა და სკამით რანაირად აღმოჩნდა შინიდან ასე შორს. ვაი, სირცხვილო, — გაიფიქრა ნოტარიუსმა კოკომ, — რას იტყვიან თანამოქალაქენი, ამ ყოფაში რომ დამინა-

ხონო. საბედნიეროდ, ქალაქ ნადიგაიგეში ნაშუადღევს ძილს დიდ პატივს მიაგებდნენ და მოედანზე იშვიათი გამვლელი თუ ჩანდა. ისინიც ისე მიდი-მოდოდნენ, ვითომ უჩვეულო არაფერი ხდებოდა.

არადა, არქივიდან არქივარიუსი ბუჭი გამოვიდა, უკან მიჰყვებოდა მამამისი ბუჭბუჭი, მას კი არქივარიუსის პაპა — ბუჭბუჭბუჭი. არქივარიუსმა საჩვენებელი თითი თეატრის ფასადს დაუმიზნა. „ბუჭ!“ — წამოიძახა და თითიდან ტყვია გამოისროლა. „ააცდინე!.. ააცდინე!..“ — გამოაჯავრა ბუჭბუჭმა, თითი დაუმიზნა და წამოიძახა: „ბუჭ-ბუჭ!“ ზედიზედ ორი ტყვია გავარდა და სიცილის ნიღაბს კუთხე ჩამოამტვრია. ახლა პაპა ბუჭბუჭბუჭმა გაიშვირა საჩვენებელი თითი, „ბუჭ-ბუჭ-ბუჭ!“ — შესძახა და ტყვიების ჯერი მიაყარა, ტირილის ნიღაბი სანახევროდ ჩამოამსხვრია. „ესეც ასე!“ — თქვა ბუჭბუჭბუჭმა და არქივის კუთხეში შეუხვია. „ესეც ასე!“ — თქვა ბუჭბუჭმა და უკან მიჰყვა. „ესეც ასე!“ — გაიმეორა უფროსების სიტყვები არქივარიუსმა ბუჭმა და ისიც გაქრა.

ნოტარიუსმა კოკომ თვალები მოიფშვნიტა, მეჩვენებო, მაგრამ უჩვეულო ამბები ამით არ დამთავრებულა. უცებ მსუბუქი ზუზუნი გაისმა. ციხიდან ერთი ხელისდადება ბზიკი გამოფრინდა. შორიდან ეგონა ბზიკი, თორემ რომ მოუახლოვდა, პანანკინტელა ვერტმფრენი აღმოჩნდა. ნოტარიუსი კოკო ბეცი გახლდათ, თვალებს მაინცდამაინც არ ენდობოდა, ისიც იფიქრა, ან ხის ფოთოლია, ან გიგანტური პეპელაო, მაგრამ თვალები რამდენიც არ იფშვნიტა, ცხადზე ცხადი იყო, მოედანი პანანკინტელა ვერტმფრენმა გადმოჭრა და თავზევით დაბზრიალდა.

კოკომ, ალბათ, მძინავსო, და ერთი-ორჯერ ჩაახველა — „ჰხმ, ჰხმ!“ ოღონდ ამ ხველებამ ვერაფერი შეცვალა. უფრო მეტიც, ვერტმფრენი პირდაპირ სანერ მაგიდაზე დაეშვა. ნოტარიუსმა, საბუთების ამოსაკითხად რომ ხმარობდა, ის ლუპა მოიმარჯვა და უცნაურ ვერტმფრენში სამი სულიერი აღმოაჩინა. ერთი ჭიას ჰგავდა, მეორე ბუშტს და მესამე მოზრდილ ჭიანჭველას. პირველი, ალბათ, მამაკაცი იყო, მეორე — დედაკაცი, მესამე კი — წითური ბიჭი.

სამივენი უმალ გადმოხტნენ ვერტმფრენიდან, დაერივნენ მაგიდაზე გაშლილ ქაღალდებს, სხვადასხვა გერბიან საბუთებს და გამალებული ხრამხრამით გადაჭამეს. ნოტარიუსმა კოკომ სამელნეს დასტაცა ხელი, ამ ყაჩაღებს მაგიდაზე დავასრისავო, მაგრამ ვერაფერი მოასწრო, რადგან დაუპატიჟებელი სტუმრები რასაც

ჭამდნენ, უმაღლე შეირგებდნენ და თვალსა და ხელს შუა იზრდებოდნენ. როცა ყველაფერი პირნმინდად მოასუფთავეს, გამხდარი კაცი სიმაღლით ნოტარიუსს კოკოს გაუტოლდა, დედაკაცი საკმაოდ ჩაგოდრდა, ბიჭი კი სკამის სიმაღლისა გაიზარდა და თუ დროზე პირს არ მომუნავდა, ალბათ სიდიდით მშობლებსაც გაასწრებდა.

— ე-ე! — ძლივა ამოღერდა კოკომ. — მაგიდაც არ შემიჭამოთ!

სამივენი შედგნენ. კაცმა ვერტმფრენი ჯიბეში ჩაიდო, მერე ნოტარიუსს კოკოს მიუბრუნდა და დაიკიკინა:

— ნოტარიუსო კოკო! მე ვარ ვეზირთვეზირი სახელგანთქმული არქივარიუსი ბუჰისა, მისი მამის ბუჰბუჰისა და პაპისა ბუჰბუჰბუჰისა, ვარ არანაკლებ სახელგანთქმული ჯადოქარი დიდი ჯაჯუ! ეს ქალბატონი ჩემი მეუღლე ჯაჯულიაა, ბიჭი კი ჩვენი ერთადერთი თვალისჩინი და პირმშოა!

— ჰხმ, ჰხმ! — ვერაფერი გაიგო კოკომ. — რითი შემიძლია გემსახუროთ?

— პირიქით! — ჩაიხითხითა დიდმა ჯაჯუმ. — ჩვენ მოვედით, რათა გემსახუროთ და ქალაქის თავად დაგსვათ!

— ე-ე, როგორ? — ენა დაება ნოტორიუსს კოკოს

— აბა, უყურე! — თქვა დიდმა ჯაჯუმ და თითი ქალაქის რატუსისაკენ გაიშვირა.

უცებ ფართო კარები გაიღო და იქიდან გამოეხეტა მუხის მდიდრული მაგიდა და მოოქროვილი სავარძელი. სავარძელში ქალაქის თავი იჯდა, მეტსახელად პირველი, სათვალე ცხვირზე ჩამოეწია და საბუთებს კითხულობდა. საქმეში ისე ჩაფლულიყო, ვერც მიხვდა, რომ უკვე გადააყენეს. მაგიდამ და სავარძელმა შეუჩერებლივ გადაირბინეს მოედანი, კუთხეში გაუჩინარდნენ და თავიანთი პატრონიც გააქრეს.

— მადლობა ღმერთს, ჩვენი დროც მოვიდა! — დაიჭრაჭუნა კოკოს დალაქავებულმა, ძველმა მაგიდამ, სკამი კი მხიარული ჭრიალით გამოეხმაურა.

— აბა, ჰე! — ხელი აიქნია დიდმა ჯაჯუმ.

ნოტარიუსის სკამი ყალყზე შედგა, მაგიდა ასფალტზე გასრიალდა. პატრონს სულის მოთქმაც არ აცალეს, ღია კარისაკენ გაიტაცეს, იქ ფართო კიბეზე აარბენინეს, განცვიფრებისაგან თვალეზგადმოკარკლულ მდივან ქალს ჩაურბინეს და კაბინეტში შეცვივდნენ.

— ჰხმ! — ჩაახველა ნოტარიუსმა კოკომ, მაგიდაზე თავისი როხო თავი დადო და თვალი დახუჭა.

ირწმუნა, რომ ყოველივეს სიზმარში ხედავდა...

2. მომღერალი ჩოჩორი ბენტო

ქალაქი წადიგაიგეს განაპირას სკოლიდან მომავალ თაია ვაჩნაძეს მომღერალი ჩოჩორი ბენტო შეხვდა.

— გამარჯობათ! — მოკრძალებით მიესალმა თაია.

ჩოჩორმა თავი დაუქნია. იქვე, გზის გადაღმა ქალაში მშვენიერი მოლი ბიბინებდა და ბენტო პირის ჩასაკტკბარუნებლად მიბაკუნებდა.

— ტელევიზორში თქვენი სოლოყროყინი მოვისმინე! — უთხრა თაიამ.

ჩოჩორი ბენტო შეჩერდა, თავი აიღერა და დარბაისლურად თქვა:

— დიახ, განსაკუთრებით „მზის ნიჟარა“ გამომდის!

— მშვენიერი სოლოყროყინია! — დაუდასტურა გოგონამ. — გეგონებათ, მართლაც ლურჯ ნიჟარაში ზიხარ და ცაში მიფრინავ!

— ეს ჩემი ოცნებაა! — განაცხადა ბენტომ. — „მზის ნიჟარა“ რომ მაპოვნინა, ცაში ავფრინდებოდი!

— ნუთუ მართლა არსებობს იგი? — გაუკვირდა თაიას. — ძვირფასო ბენტო, თუ თქვენ „მზის ნიჟარას“ იპოვით, გთხოვთ, მეც წამიყვანოთ! მინდა მთვარეზე გავფრინდე!

— რა თქმა უნდა, — დინჯად დაეთანხმა ბენტო, — იმედი

მაქვს, მალე ვიპოვი „მზის ნიჟარას“. გამიგონია, სადღაც ჩვენს ქალაქშია გადამალულიო. ჯადოქრები თურმე ამოდ ეძებენ. თუ არ ავჩქარდი, დამასწრებენ და დავიღუპებით!

ჩოჩორი ბენტო შებრუნდა და ჭალისაკენ ნაბაკუნდა, თან გზა-გზა თავის საყვარელ „მზის ნიჟარას“ ხმადაბლა მიჰყროყინებდა.

— ნახვამდის, ბენტო! — ხელი დაუქნია თაია.

— ნახვამდის, პატარა გოგო! — უპასუხა ჩოჩორმა ბენტომ. — გთხოვ, კონცერტზე მობრძანდე! კვირას ბავშვებისათვის ვიმღერებ!

— გმადლობთ, ბენტო! — თაიამ მძიმე ჩანთას ხელი შეუნაცვლა და მიმოიხედა. შარაზე გამვლელი არავინ ჩანდა. სკოლის ჭიშკართან ბავშვები თამაშობდნენ. წინ, მოსახვევთან ვაჩნაძეების პატარა სახლი ღია ფანჯრებით უთვალთვალებდა, თითქოს ეუბნებოდა, გულმაგრად იყავი, აქა ვარო...

3. რატომ სურს თაიას მთვარეზე გაფრენა?

იმთავითვე უნდა მეთქვა, — თაია დედით ობოლია.

თაია დედიკო ისეთი ლამაზი იყო, მისი ბადალი დედამიწის ზურგზე არავინ დადიოდა. სახელიც ლამაზი ჰქონდა — მზისია. თეთრი ხალათი ეცვა და თეთრ შენობაში მუშაობდა, რომლის კარზე ოქროს დიდი ასოებით ეწერა — „ინსტიტუტი“. მართა ბებო ამბობდა, ჩემი რძალი ლამაზიც არის და ჭკვიანიცო; ისეთი ჭკვიანია, აღარ ვიცი, თავი როგორ არ სტკივდებაო. მთელი დღე ინსტიტუტში მუშაობს, იმნაირ მანქანას იგონებს, მზის სხივებით რომ იკვებება, ლურჯ ნიჟარას ჰგავს და საითკენაც მოისურვებ, იქით გაფრინდებაო. იქნებ სწორედ მზისია დედიკომ ააგო „მზის ნიჟარა“, მაგრამ თუ ააგო, სადღა დაეკარგა?.. იქნებ აგებდა და ველარ მოასწრო, რადგან უნია მართა ბებოს სიტყვებმა, მართლაც ასტკივდა თავი, „აჰ!“ — ამოიკვნესა და სული განუტყევა...

დიახ!.. ლამაზი კაბა ჩააცვებს თაიას ლამაზ დედიკოს, ლამაზ კუბოში ჩააწვინებს. ის კუბო სასაფლაოზე წაასვენებს, მაგრამ უცებ მალლა, მალლა აინია, ჭირისუფლებს ხელიდან გაუსხლტა და ცის ლაყვარდში გაუჩინარდა. თაიამ თვალი გააყოლა და ნახა, როგორ იძირებოდა ლაყვარდში დედიკოს კუბო... მართა ბებომ პირჯვარი გადაინერა, ვაჩე მამიკოს კი თვალზე ცრემლი შეაშრა და ხელები ცისკენ აღმართა, თითქოს თვითონაც გაფრენას ლამობდა.

იმ დღიდან ცაში ცხოვრობს მზისია ვაჩნაძე, თაიას იქიდან გადმოჰყურებს. მთვარე რომ ამოქათქათდება, დედიკო, თითქოს დამალობანას თამაშობსო, გვერდიდან გამოაჭყყეტს, გოგონას თვალს ჩაუპაჭუნებს. უმთვარო ღამეების მოქარგულ ვარსკვლავეთში მსუბუქად გაკრთება და ჩუმი სიცილის ექო თაიას სმენამდე აღწევს... „დაგინახე, დედიკო, დაგინახე!“ — შესძახებს თაია.

„ჯადოქრებმა წაიყვანეს მზისია დედიკო! — ფიქრობს თაია. — ჯადოქრებს უნდა შევებრძოლო და დედიკო გავათავისუფლო!“

მიდის თაია შინისაკენ, მძიმე ჩანთას ერთი ხელიდან მეორეზე გადაანაცვლებს, თან ოცნებობს: აი, ჩოჩორი ბენტო იპოვის „მზის ნიჟარას“! და ორივენი — ბენტო და თაია გაფრინდებიან მთვარეზე მზისია დედიკოს დასახსნელად...

4. მართა ბებო შინაა

თაიას მართა ბებო უვლის. რაკი ბებია ვახსენე, მაინცდამაინც დედაბერს ნურავინ წარმოიდგენს. თაიას ბებოს თმებში ჭალარა ჯერ არ ურევია, არც პირისახე დანაოჭებია, ღონეც საკმარისი აქვს, სამსახურში ფეხით დადის და ჩურჩხელებსა და ტკბილისკვერს ბაზარში ყიდულობს. ამოდენა ოჯახი „მხრებზე აწევს“ (თაია ცდილობს წარმოიდგინოს „ოჯახი“, რომელიც მთქნარებით მართა ბებოს მხრებზე წვება!), „საქმე ახრჩობს“ („საქმეს“ ხელებზე შავი ხელთათმანები წამოუცვამს და ბებოს ყელში უჭერს!), „ჯარასავით ტრიალებს“ (ბებო სწრაფად ბრუნავს, ტანზე ფერადი ძაფი ეხვევა!).

მართლაც სულ ფაციფუცშია მართა ბებო. აგერ, დღესაც, სკოლიდან მობრუნებულ თაიას შორიდან ესმის საკერავი მანქანის რახრახი, ესე იგი მართა ბებო შინაა და კერავს.

ჭიშკარმა ჭრიალი გამოსცა: „სალამი ახტაჯანავ!“

ეზოს ძალღმა ბომბომ კუდი ააბათქუნა: „როგორა ხარ, გოგო თაია?“

კიბის საფეხურები აჭრაჭუნდა: „ნელა, ფეხებს ნუ მიბრაგუნებ!“ სახლის კარმა ამოიხრა: „ახლა მიმახეთქებს!“

ბრახ! — კარი ეხეთქება და ბინის კედლებს კვნესა აღმოხდებათ.

— ცოტა ფრთხილად, ბებო გენაცვალოს! — იღიმება მართა ბებო, სათვალეს შუბლზე აინევს. — თავზე სახლი ნუ ჩამოგვანგრე!

ფისო მირანდოლამ ზურგი ამოიზნიქა, ჭროლა თვალებმა გაკვესა.

კუთხის კარადამ იკითხა: „ჩამოვედით?“ ამას სულ მატარებლით მგზავრობა ესიზმრება.

კედლის საათმა კი მხიარულად — ტიკ-ტაკ, ტიკ-ტაკ!

ბებომ საკერავი მანქანის სახელური ერთხელაც დაატრიალა, აარახრაბა. „თავი ამტკივდა!“ — შესჩივლა თაიას საკერავმა მანქანამ. მართა ბებო მოუცლელია, მანქანას კი ხანდახან შეზეთვა სჭირდება. „ოჰ, თავი ამტკივდა!“ — შესძახებს ხოლმე საკერავი მანქანა, თუმცა იქნებ კეკლუცობს, ხედავთ, რამდენს ვმუშაობო.

თაიამ ჩანთა მოისროლა. ჩანთა იატაკზე გასრილდა, სამეცადინო მაგიდას მიაღწია. იქ უმალვე ჩუმი ფხუკუნი და კისკისი გაისმა. სკოლიდან მოსული სახელმძღვანელოები თაროზე დარჩენილებს ესალმებოდნენ, ცხელ-ცხელი ჭორებით უმასპინძლდებოდნენ.

თაიამაც სულმოუთქმელად ახარა ბებოს:

— ბებია, ბენტომ კონცერტზე დაგვპატიჟა!

— ჰმ! — ეჭვით შეხედა მართა ბებომ. — ალბათ წუხელ დაგესიზმრა, თორემ სად შეგხვდებოდა სახელოვანი ბენტო?

— აი, ჩემი ორი თვალით ვნახე! — თვალები დააჭყიტა თაიამ.

— ვინ იცის, კვირამდე რა მოხდება! — ამოიოხრა მართა ბებომ. — ამბობენ, ქალაქის მთავრობა შეიცვალაო. თუმცა ეგ ჩვენი საქმე არაა! გირჩევნია, ელპიტეს ერთი ტოლჩა რძე სთხოვო და დალიო. დილით მომპარა მაგ სასიკვდილემ... მალე მამაშენიც მოვა და ერთად ვისადილებთ!

ელპიტე მართა ბებოს ძროხაა. ერთი ეშმაკი და წუნურაქი ვინმეა. მართა ბებო მოსაწველად რომ მიუდგება, ქედს აბზეკს და რძეს გადამალავს. თაიას კი უარს არ ეუბნება, რაცა აქვს, უმალ ჩამოუნველის.

— მოხვედი, თვალისჩინო? — მოეფერა ძროხა ელპიტე და ჯიქანი მიუშვირა. ხელის ხლებაც არ დასჭირვებია თაიას, რძე თავისით ჩამორაკრავდა ტოლჩაში.

— ბებია მტკვა, მთავრობა შეიცვალაო! — აცნობა თაიამ.

— ჩვენ რა გვენადვლება, თვალისჩინო! — ელპიტე ცოხნას მოჰყვა.

ზღურბლზე ფისო მირანდოლა შემოეგება თაიას, ფეხებზე მოეხახუნა.

— ფისო, ფისო, არც შენ გენადვლება, მთავრობა რომ შეგვიცვალეს?

— ექიმმა რძე გამომინერა! — აკრუტუნდა ეშმაკი ფისო. — ასე მითხრა, გოგო თაია ძუნწი არ არის, ცოტას გინილადებსო!

ერთი ამოლოკვა ფისოს, ორი ყლუპი ტაიას და ტოლჩაც ცარიელია.

მართა ბებო კვლავ საკერავ მანქანას ამუშავებს და „ოჰ, თავი ამტკივდა!“ — ჩივის საკერავი მანქანა.

5. პაჩე მამიკოს როლები

— ბებია, მამიკო დღესაც კაციჭამიაა? — იკითხა თაიამ.

აქამდე არ მითქვამს, თაიას მამიკო ვაჩე ვაჩნაძე მსახიობია. კინოშიც იღებენ, თეატრშიც თამაშობს და ხანდახან ტელევიზორშიც გამოჩნდება. როლში ისე შეიჭრება, ავინყდება ხოლმე სინამდვილეში ვინც არის. ბოლო ერთი თვე კაციჭამიას თამაშობდა და მეტად საშიში გახდა. შინ მოვიდოდა და თვალს დააბრიალებდა: „ადამიანის სუნი მეცა-ა!“ მართა ბებო დაფაცურდებოდა, ჩვენს გარდა აქ ადამიანი არავინააო. ამიტომაც თავისი სკოლის ამხანაგები შინ არ მოჰყავდა თაიას, ვა-

ითუ, ვაჩე მამიკოს რომელიმე მათგანი შემოეჭამოსო. მართა ბებო ერთბაშად დუჟინ ვარიას დაახვედრებდა, შემწვარსა და მოხარშულს. ვაჩე მამიკო სწრაფად სანსლავდა ამდენ ხორავს და თვალს მანც აბრიალებდა — „ადამიანის სუნი მეცა-ა!“

მართა ბებომ კერვა შეწყვიტა და საკერავმა მანქანამ შვებით ამოისუნთქა: „მადლობა ღმერთს, ცოტათი წავთვლემ!“

კუთხის კარადა ძილბურანიდან ველარ გამოერკვა, თავისთვის ჩაიფშლუკუნა: „ჩამოვედით?“

ჩამქრალმა ბუხარმა გაიზმორა: „უჰ, ყურებმა მოისვენეს!“

კედლიდან დედიკოს სურათმა გადმოიხედა, შუბლზე ხელი მიიღო მზისია დედიკომ. ამდენმა ხმაურმა ალბათ შაკიკი დამართა.

— დღეს მამაშენს მგონი სხვა ზღაპარში უნდა ეთამაშა! — პასუხი დააგვიანა მართა ბებომ.

— რძე შესანიშნავია! — დაიკნავლა ფისო მირანდოლამ, წითელი ენა უღვაშებზე მოისვა. — ექიმმა გამომინერა...

ცულლუტი ფისო კვლავ ტოლჩისაკენ იყურება, თუმცა ტოლჩა უკვე ცარიელია.

— ტიკ-ტაკ, ტიკ-ტაკ!.. — გამოეხმაურა კედლის საათი და უცებ: — ტინლინტინ... ახლა ბატონი ვაჩე მოვა!

მართა ბებომ სათვალე ცხვირზე ჩამოიწია, საათს ახედა და დაფაცურდა:

— ანი მამაშენიც მოვა!

ბინას თითქოს შეეშინდა, კარ-ფანჯრებმა სული გაკმინდეს. მაცივრიდან თეფშებით ძეხვი და თხლად დაჭრილი ყველი გამოსრიდა. ფართო ლანგარზე ლამაზად შებრანული ვარიები დასხდნენ. სამზარეულოდან თავში ჩამჩარგული წვნიანის ქვაბი გამოეხეტა. მოდიოდა და მოხითხითებდა, გაზქურამ წითელი ენა ფსკერზე მომისვა და მელუტუნებო.

— ჩხაკ-ჩხუკ! — გაიჩხაკუნა ჭიშკარმა.

— სალამი, ძვირფასო პატრონო! — შეჰყეფა ძაღლმა ბომბომ.

— სალამი, პატრონო! — ბოსელში შეჰზმუვლა ძროხა ელპიტემ.

— პატრონი მოვიდა! — ჩაიკრუტუნა ფისო მირანდოლამ და ზარმაცად დაამთქნარა.

ვაჩე მამიკომ კარი შემოაღო, ფრთხილად მიმოიხედა, მირანდოლასკენ თითი გაიშვირა.

— გააგდეთ ეს კატა, თორემ შემჭამს!

მართა ბებო შემოტრიალდა, სადაა ცოცხიო. გახარებული ცოცხი ბუხრის ყურიდან გამოვარდა, მირანდოლას დაედევნა. აქანდაზი სიცილით ჩაბჟირდა... ფისო მირანდოლამ ავად შესჩხავლა და კარში დურთა თავი.

— საშინლად მომშვიდა! — ჩაიჟღურტულა ვაჩე მამიკომ. მაგიდაზე ფეტვის მარცვალი დაყარა და კენკვა დაიწყო. ესაა, ცხვირი

უშლიდა და რამდენჯერაც დაიხრებოდა, ცხვირს იმდენჯერ არტყამდა მაგიდაზე.

ძნელი მისახვედრი არ იყო, რომ ვაჩე მამიკოს ამჯერად ბელურას როლი რგებოდა.

თაიამ ამოიხრა. საჭმელი უგემურად მოკიკნა და უფროსებს გაშორდა, სამეცადინო კუთხეს მიაშურა, რათა წიგნებისა და რვეულების ჭორებისათვის ყური მიეგდო...

6. თაია მეცადინეობს

თაიას მაგიდაზე წიგნები და რვეულებია. ზოგიერთი წიგნი უფრო ჭკვიანია, ზოგიერთი — ნაკლებ ჭკვიანი. მთლად სულელებიც ურევია, მაგრამ ამას ხმამაღლა ვინ გააცხადებს. რვეული არც ჭკვიანია და არც სულელი. რასაც ჩასწერ, იმას ამოგძახებს! თაიას თავში ხან მეტად ჭკვიანური აზრი მოსდის, ხან — ჩურჩუტული და ყოველივე ეს რვეულში იყრის თავს.

ხელმარცხნივ ფანჯარაა. ცაზე მთვარე ქათქათებს და ოთახში იჭყიტება, ცდილობს თაიას რვეულში ოკრობოკრო ასოები ამოიკითხოს. გოგონას შეცდომა რომ მოუვიდეს, მთვარე უმაღლეს დედიკოს შეატყობინებს, თუმცა იქნებ იქ, ცის სკოლაში, მთვარე ოროსანია და ახლა თაიასაგან ინერს დავალებას.

ხელმარჯვნივ სარკეა. სარკეში თაია ჩანს. მართა ბებო ამბობს, ცხონებულ რძალსა ჰგავსო. რძალი ხომ მზისია დედიკოა, მზისია დედიკო კი მზეთუნახავი იყო... ნუთუ თაიაც მზეთუნახავია? ნამდვილი თაია ხანდახან თვალს შეავლებს სარკის თაიას. იფ!.. სკოლის ფორმაში ან შინაურ ხალათში მზეთუნახავი რანაირად იქნები!

მზეთუნახავი ისაა, ვინც კოშკშია გამომწყვდეული და მზის სხივი არ ეკარება. თაია დარში თუ ავდარში სკოლისაკენ მირბის... წვიმისაგან სველდება, მზისაგან შავდება, ზაფხულობით მდინარეში ბანაობს, ზამთრობით გორაკიდან ციგაობს... აი, „მზის ნიჟარა“ რომ ჰქონდეს, დასკუპდებოდა დედოფალივით და, ერიჰა, წინ და უკან იფრენდა სკოლასა და სახლს შორის...

თაიამ ამოიხვნეშა. სახატავი რვეული გადაშალა და ხატვას შეუდგა.

მართა ბებომ დახედა.

— რანაირი ქოთანია დაგინატავს, გოგო თაია?

— როგორ ვერ ხედავ, ბებო, ქოთანი კი არა, „მზის ნიჟარაა“! — პასუხობს თაია.

— ჯერ გაკვეთილი ისწავლე, ნიჟარები მერე ხატე! — მართა ბებო სათვალისგან მკაცრად იყურება.

— ლიტერატურაში გამეორება გვაქვს, არითმეტიკაში საკონტროლო გვქონდა, რუსული არ მოუციათ, კიდევ გვაქვს შრომა, ხატვა და სიმღერა! — ჩამოარაკრაკა თაიამ.

მართა ბებომ თავი უკმაყოფილო გააქნია.

7. ყოჩალი მაძებარი ბაციკუკუ

სალამოა. ვაჩე მამიკო კაბინეტში ჩაკეტილა. იქიდან ჟღერტული ისმის. ვაჩე მამიკოს რეპეტიცია აქვს. მართა ბებო სამზარეულოში საქმიანობს. ონკანიდან წყალი მოჩხრიალებს და თეფშებს ჩხაკუნს გააქვთ.

თაია მდელოსფერ დივანზე მოკალათებულა, ტელევიზორს უყურებს. ტელევიზორს მარტოობა არ უყვარს. გულმოსული ცივად ბზინავს, დაგავინწყდითო და იბუტება. საკმარისია ჩართო და გამოცოცხლდება. ხმასა და ფერს დაინმენდს და ეკრანზე მულტფილმების ორომტრიალია.

ახლაც ისეთი სასაცილო მულტფილმი გათავდა, დივანი და დივანზე დაყრილი პატარა, ფერადი ბალიშები გადაფიჩინდნენ.

ეკრანზე ძია დიქტორი გამოჩნდა.

— ყურადღება, ყურადღება! — გამოაცხადა ძია დიქ-

ტორმა. — დაიკარგა ჩოჩორი ბენტო! ვინც იპოვის, ჯილდო ერგება! ძია დიქტორმა ფოტო აჩვენა. ზედ გამოსახულ ბენტოს თავი ნაღვლიანად ჩაეჩინდა.

— მოგესხენებათ, ქალაქ ნადიგაიგეს მცხოვრებთ როგორ უყვართ ჩოჩორი ბენტო! — ძია დიქტორს ცრემლი მოერიდა, თვალზე ქათქათა ცხვირსახოცი აიფარა. — მისი თაყვანისმცემელთა თხოვნით მოგასმენინებთ ბენტოს სოლოყროყინის ერთ-ერთ ბოლო ჩანანერს.

ეკრანზე მწვანე ჭალა გამოჩნდა. ჩოჩორი ბენტო მუხლამდე ლორთქო ბალახში იდგა. თავი მოხდენილად ასწია, ყელი მოიღერა და ყროყინი მორთო. თავისი ასაკისათვის მეტად შესანიშნავად ყროყინებდა.

— სწორედ ამ ჭალიდან გაქრა ჩვენი ძვირფასი ბენტო! — თქვა ძია დიქტორმა.

ტელევიზორს გული აუჩუყდა, წამით ეკრანზე გამოსახულება წაიშალა, ჭრელი ზოლები აცახცახდა, „ბენტო ჩვენ ყველას გვიყვარდა!“ — ჩაიხრიალა.

— ვაი-მე! — თაიამ ლოყაზე ხელი იტკიცა. ეს ხომ სწორედ ის ჭალა იყო, სადაც ბენტოს შეხვდა და ჩოჩორმა თავის კონცერტზე დაჰპატიჟა.

ტელეეკრანი კი თანდათან დაინმინდა და დიქტორმა ამჯერად გაიღიმა.

— ყურადღება! ჩვენ მივიღეთ სასიხარულო ცნობა! ბენტოს ძებნა იკისრა სახელგანთქმულმა დეტექტივმა ბაციკუკუმ. იგი უკვე მოცურავს ჩვენი ქალაქისაკენ!

— ბებია, ბებია, დეტექტივი რას ნიშნავს? — გასძახა თაიამ.

პასუხად სამზარეულოდან ნამცხვრის სუნი გამოვიდა. მართა ბებოს არ ეცალა.

— მამიკო, მამიკო, დეტექტივი რას ნიშნავს? — ახლა ვაჩე მამიკოს გასძახა თაიამ.

კაბინეტში ჟღერტული შეწყდა და ვაჩე მამიკომ გამოიხედა.

— დეტექტივი მაძებარია! მე რომ ფისო მირანდოლამ შემჭამოს, დეტექტივი გამოიძიებს ამ ბოროტმოქმედებას, დაიჭერს და ციხეში ჩასვამს!

— მირანდოლა რანაირად შეგჭამს? — გაოცდა თაია.

— უმორჩილესად გთხოვ, რეპეტიციის დროს ხელს ნუ მიშლი! — განაცხადა ვაჩე მამიკომ და კარი მიიხურა.

თაია ტელევიზორს მიუბრუნდა.

— ქალაქის თავი ნოტარიუსი კოკო მიესალმება ბაციკუკუს ჩამობრძანებას! — თქვა ძია დიქტორმა.

ეკრანზე გამოჩნდა უზარმაზარი კაბინეტი. სიღრმეში, დალაქავებულ მაგიდაზე კოკოს ბანჯგვლიანი თავი იდო, ქალაქის პირველი კაცი გემრიელად ხვრინავდა.

ნუთით გამოიხედა და ჩაახველა:

— ჰხმ, ჰხმ, დიახ!..

მერე თავი კვლავ მაგიდაზე დადო და ძილი განაგრძო.

ნეტავი როგორია ეს ბაციკუკუ?.. თაიამ წარმოიდგინა უზარმაზარი დევკაცი. აგერ დააბიჯებს ქალაქ წადიგაიგეს ქუჩებში. თავით ხის კენწეროებს უტოლდება. ასწევს ფეხს და სახურავს გადააღაჯებს. „სალამი, გოგო თაია! — მოესალმება. — წავიდეთ, ბენტო და „მზის ნიჟარა“ მოვძებნოთ!“ აიყვანს თაიას, ხალათის ჯიბეში ჩაისვამს. იმოდენა ჯიბე აქვს ბაციკუკუს, თაია სასკოლო ჩანთიანად შიგ იოლად მოკალათდება...

აქ ფიქრი გაუწყდა თაიას, რადგან ეკრანზე ლურჯი ზღვა გადანიშალა... ეს რა არის?.. ზღვაზე ნავი მოცურავს, ნავში კაცი ზის. ტანზე შავი სერთუკი და შარვალი აცვია; ფეხებზე — შავი შტიბლეტები; თავზე ზოლებიანი კეპი ახურავს. დიდრონი, მუშტისტოლა თვალები ფართოდ, ცნობისმოყვარედ დაუჭყყტია.

ძია დიქტორმა მიკროფონი ზღვას გადააწვდინა და მოგზაურს პირთან მიუტანა.

— ბოროტმოქმედნი ვერსად წამივლენ! — განაცხადა კაცმა.

რა თქმა უნდა, სწორედ ეს იყო ბაციკუკუ.

სიტყვა დამთავრებულიც არ ჰქონდა, საშინელი ქარი ამოვარდა, ზღვის ზედაპირზე მრისხანე ტალღები აიშალა, ნავი აათამაშა.

ძია დიქტორმა სწრაფად თავს უშველა, მიკროფონიანად გაქრა. ბაციკუკუ ხელებით ნავის კიდეს ჩააფრინდა და ყოჩაღად უმკლავდებოდა სტიქიის მძვინვარებას.

ყოველივე ეს წამში მოხდა. თაია ისე დაიბნა, შველა ვერ მოისაზრა. ამასობაში ძლიერი ტალღები ეკრანს მოასკდა. ცხადია, მინამ ვერ გაუძლო, გასკდა და ზღვის მლაშე წყალი ოთახში გად-

მოთქლიშინდა. ნავი გადაყირავდა და ყოჩაღმა მოგზაურმა პირდაპირ სველ იატაკზე მოადინა ტყაპანი.

უმალ მივარდა გოგონა, ტელევიზორი გამორთო და მოულოდნელ სტუმარს ხელი დასტაცა. ეს არც ისე ძნელი იყო, რადგან ბაციკუკუ ერთიციცქნა აღმოჩნდა. თაიას იგი მოუხერხებლად ეჭირა. კაცუნა ასხმარტალდა, თან ყვიროდა:

— ახლავე ძირს დამსვი, ეს რა უზრდელობაა!

ხმაურზე კაბინეტიდან ვაჩე მამიკომ გამოიხედა, სამზარეულოდან — მართა ბებომ.

თაიას ბევრი არ უფიქრია, სტუმარი წინსაფრის მარჯვენა ჯიბეში ჩაიტენა. ეს წინსაფარი მართა ბებომ შეუკერა და მარჯვენა ჯიბე მარცხენაზე გაცილებით დიდი გამოუვიდა.

კაცუნამ თავი ამოყო, თვალები შიშით დაეჭყტა.

— აქ შავი ხოჭოებია! არ მინდა შავი ხოჭოები!

— ხოჭოები კი არა, მზესუმზირაა! — სწრაფად ჩააჩუმა თაიამ.

— გონება გამინათდა! — ხმა ძლივს გაიღო ბაციკუკუმ. — მზესუმზირა ძალიან მიყვარს!

— რა ხდება აქ? — ჩაიჟივჟივა ვაჩე მამიკომ.

— რა ხდება აქ? — მკაცრად იკითხა მართა ბებომ. — ეს რა წყალი აქცევია?

— საყვავილე გადმომივარდა! — იცრუა თაიამ და ტილოს მოსატანად გაიქცა. მისი ჯიბიდან გამალეებული კნანაკნუნი გაისმა. მირბოდა თაია და გზა-გზა მზესუმზირის ჩენჩო ცვიოდა...

კედლის რადიომ კი უცებ გამოაცხადა:

— უკანასკნელი ცნობის თანახმად, სახელგანთქმული დეტექტივი ბაციკუკუ ზღვაში დაიღუპა!

8. ბაციკუკუ ბოზოქროზს

— მე შენ გაგებუტე! — ამბობს ბაციკუკუ.

მაგიდაზე ფეხებგაბარჯლული დგას, თვალებს მრისხანედ აჭყეტს, თითს მუქარით უქნევს.

— დიახაც, შენთან ლაპარაკი არა მსურს!

ბაციკუკუ შეტრიალდება და გამალეებით მიემართება მაგიდის მეორე კიდისაკენ. მერე ასევე სწრაფად ბრუნდება.

ბოლთასა სცემს, თან ლოყები ბრაზით ებერება.

— უზრდელი! — წამოიძახებს. — ყანჩისფეხება! აქაოდა, გრძელი გავიზარდეთ, თავი მოაქვს... ფიჰ!.. უშნო!.. ბავშვი რომ ამოდენა გაიზრდება, ცხადია, უშნო იქნება!

— კარგი რა, ბაციკუკუ, მაპატიე! — თაიას თვალზე ცრემლი ადგება, თვითონაც ნაწყენია, მაგრამ შერიგება უნდა.

— როგორ გაბედე, თავხედო ყანჩავ, ჰაერში მაპრონიალე!.. მე შენ... მე შენ დუელში გამოგინვევდი... პისტოლეტებზე... გოგო რომ არ იყო!

ბაციკუკუ კვლავ მაგიდის ბოლოსაკენ გარბის, შემობრუნდება, ხელს გამოიშვერს და მრისხანედ იძახის:

— ბარიერთან!

და ამ დროს ლოყები ისე სასაცილოდ ებერება, თაია ხელის-გულეში ფხუკუნებს.

— მერე იმ შენს ჯიბეში... — ვერ მშვიდდება ბაციკუკუ. — როგორ გაბედე და ჯიბეში ჩამსვი!.. იცი, მე ვინა ვარ?

— დე-ტექ-ტივი! — ძლივს აკონინებს თაია.

— დეტექტივი?.. დიახაც! მერე როგორი?.. უ-უსახელგანთქმულესი და უ-უმამაცესი!

— ოჰ! — თაია განცვიფრებულია.

— შენ კი ჯიბეში ჩამსვი, იმ... ფუ... შავ ხოჭოებთან!

— ეს ხომ მზესუმზირებია!

— ჰო! — უცბად მშვიდდება ბაციკუკუ. — სხვათა შორის, მეტი ხომ აღარ დაგრჩა გემრიელი მზესუმზირები?

თაიას პატარა ჯიბეშიც აქვს ერთი მუჭა მზესუმზირა.

— აჰა, მიირთვი! — თან ეხვეწება. — შევრიგდეთ რა!

— შევრიგდეთ? — ბაციკუკუ მზესუმზირას აკნატუნებს, თან ჭოჭმანობს. — ჰო, კარგი, შევრიგდეთ, ოღონდ ჯიბეში მაშინლა ჩამსვი, როცა მომესურვება!

თაია იხდის და ლოგინში წვება.

— ძილი ნებისა, ბაციკუკუ! — ჩურჩულებს თაია.

— ძილი ნებისა, თაია! — პასუხობს ბაციკუკუ და სერთუკის კალთიდან მზესუმზირის ჩენჩოს იფერთხავს...

9. პანომოზრინდა

კაკ-კუკ! — ფანჯარაზე ისმის კაკუნის.

მთელი სახლი გასუსულა. თავის ოთახში მართა ბებოს სძინავს, კაბინეტში — ვაჩე მამიკოს. მართა ბებო მშვიდად ფშუტუნებს. ვაჩე მამიკო ხანდახან წამოიჟიჟივებს, ესიზმრება, ბელურებთან ერთად დავფრთხილავს.

სძინავს თაიას ოთახს, ტანსაცმლის კარადას, სკამს, მაგიდას...

მაგიდაზე ბაციკუკუ ზის, თვალი ფართოდ დაუჭყეტია და ასევე სძინავს.

ეზოში სძინავთ ხეებს, ვარდის ბუჩქს თაიას ფანჯარასთან, ღობეს და ბოსელს, ბოსელში — ძროხა ელპიტეს, ბოსლის სახურავზე — ფისო მირანდოლას, კიბესთან — ძალღ ბომბოს...

კაკ-კუკ! — ფრთხილი კაკუნი გაისმის ფანჯრის შუშაზე.

— ვინ არის? — კითხულობს თაია, შუშაზე კი — კაკ-კუკ!

თაია დგება, ფანჯარასთან მიირბენს, იყურება.

ცაზე მთვარე ქათქათებს, გარემოს ვერცხლის სხივებს აფენს, ბაღში ვერცხლისფერი ნისლი იბოლქვება.

თითქოს პეპელა ფარფატებს მთვარის სხივში, შუშას ეხლება.

— ვინ არის? — კვლავ კითხულობს თაია, სარკმელს აღებს.

სარკმელში პანანკინტელა გოგონა შემოფარფატდება, რაფაზე დგება.

— პანო ვარ!

— პანო? — უკვირს თაიას.

ლამის სტუმარს ვერცხლის შარავანდი ახვევია.

— სარკმელი დახურე, ნიავი წამიღებს! — ამბობს პანო.

თაია ხელს უწვდის. პანო ხელისგულზე გადმოფოფხდება.

— ხომ ლამაზი ვარ? — კითხულობს პანო.

მართლაც რომ! პანანინა ტანზე ბრჭყვიალა, ფოფინა კაბა აცვია, ფეხებზე — ვერცხლის ქოშები, მხრებზე ოქროს კულულები აყრია, თვალები ორი ცისფერი წვეთივით უბრწყინავს.

თაია მაგიდაზე დასვამს ლამის სტუმარს.

— სალამი, ბატონო! — საამოდ წკრიალებს პანოს ხმა.

ბაციკუკუ შეკრთება, ეღვიძება.

— თქვენ მე მიცნობთ?

— მთვარის სხივებზე რომ მოვრბოდი, ზღვაზე გიხილეთ. ბობოქარ ტალღებს უმკლავდებოდი!

— მე ბაციკუკუ ვარ!

— მე კი პანო! — პანანკინტელამ მუხლები მოხარა და თავი მოხდენილად დაუქნია. — აქეთ მოვფრინავდი და ძირს დავიხედე! ძილი ეფინა ქალაქს, სახლებს, ქუჩებსა და ბალებს... არსადა ჩანდნენ ლამის დარაჯნი... ქალაქის თავი სიზმრებს ებრძოდა... მტერს კი ამ დროს იქნებ არ სძინავს!

— ფრთხილად, ძვირფასო პანო! — ამბობს ბაციკუკუ. — ეს საშიში სინყნარეა!

— თქვენ მე დამიცავთ, ძვირფასო ბაციკუკუ! — ნაზად, ალერსით პასუხობს პანო და უცბად ჩივილით უმატებს: — ოჰ, დავიღალე! თაია პანოს ნაზად აიყვანს, ბალიშზე გადასვამს.

— შემცივდა! — ამბობს პანო. — რამე დამაფარე!

თაია თვითონაც უკვე ლოგინშია. ვერ ბედავს საბნის კალთა გადააფაროს, ვაითუ პანოს ემძიმოს.

— შენი კულული გადამაფარე!

პანო თაიას თმებში გაეხვევა. პანოს თვალები — ორი ცისფერი წვეთი მოჩანს მხოლოდ.

ფანჯარას რალაცა ხვდება. უცხოს დრუნჩი შუშაზე მიუჭყლეტია და ოთახში იჭყიტება. თაია და პანო გასუსულან. ბაციკუკუ მაგიდაზე ზის, მშვიდად ფშუტუნებს, ჩასძინებია. უცხო ფანჯარას შორდება.

— ველარა გვნახა! — ჩურჩულებს პანო. — ძლივს გავასწარი!

— ვინ იყო?

— მთვარის სასახლის ცისფერ დარბაზში დედოფალს სძინავს. — თვლელმა ერევა და თითქოს ლექსად ტიტინებს პანო. — მე მისი სიზმრის ნაფლეთი ვარ... დიდხანს გეძებე!.. შემოგივალა, ჩემო გოგონი, ნუ იღარდებო... ვერვინ დამიხსნის, „მზის ნიჟარას“ თუ ვერ იპოვი!.. გაიზარდე და ეძიეო!.. ფრთხილად იყავი, მტერიც ეძებს და არ დაგასწროსო!.. ეს საიდუმლო თან მომქონდა, სხივზე მოვქროდი. გზად დიდი ჯაჯუ შემეფეთა, მიწიდან ცამდე იკლავებოდა, უნდოდა თავის სიზმარში შევეტყუე... გამოვექეცი!.. იქ ჯაჯულია ხაფად კიოდა, ჩემი სიზმრის ლუკმა ხარო... მასაც გავექეცი!.. ის ონავარი პატარა ჯაჯუ, კატად ქცეული, კვალზე დამადგა, ფანჯრის შუშასთან მიმინწყვიდა...

ასე ტიტინებს ციციქნა პანო. უფრო და უფრო ხმას უკლებს, თაიას თითქმის აღარ ესმის.

— ოჰ, მეძინება! — ნიავეით ამოისუნთქა. — ოჰ, მეძინება!.. ძილი ნებისა, თაია, ძილი ნებისა, ბაციკუკუ! ახლა ძილში გავიპარები!

პანოს თვალები — ორი ცისფერი წვეთი ქრება... თაიას თვალი ეხუჭება... ეძინება...

10. მირანდოლა განანყენდა

მირანდოლა განანყენდა... ვაჩე მამიკოზე, მართა ბებოზე, ცოცხსა და აქანდაზზე, ყველაზე და ყველაფერზე, რაც ამ სახლშია, სახლის კედლებზე, იატაკსა და ქერზე, ფანჯრებსა და კარებზე, და, რა თქმა უნდა, თაიაზეც.

ფისო მირანდოლა ბოსლის სახურავზე აფოფხებულა, წევს, ძილი დაფრთხობია, გადაჰყურებს მთვარით განათებულ ეზო-გარემოს და შურისძიებაზე ფიქრობს.

ბოსელში ძროხა ელპიტე იცოხნება, მთელი ღამე პირი არ გაუჩერებია.

კიბესთან ძალი ბომბო წკმუტუნებს, საკუთარ სიზმრებს ეომება.

ბუჩქებში შრიალი ისმის, ალბათ ზღარბი დადის, ან თხუნელა, ან იქნებ ვირთხა...

არა, ეს არც ზღარბია, არც თხუნელა, არც ვირთხა... ბუჩქებიდან ბომბორა კატა გამოძვრა, უჩუმრად გადაჭრა ყვავილნარი, თაიას ფანჯარასთან მიიპარა. იმოდენაა, უკანა თათებზე რომ შედგა, დრუნჩი შუშას მიადო... რას ეძებს? რა უნდა?

მირანდოლამ ხმადაბლა ჩაჰკნავლა:

— ნათესავო, ჰე-ეი!

სტუმარმა თავი მოაბრუნა, თვალები გააკვესა. წამოვიდა, ბოსლის სახურავზე ტანი შეისროლა და მირანდოლას გვერდით აღმოჩნდა.

მირანდოლა ნაზად აკრუტუნდა, ბენვზე ენა მოუსვა. ასეთი ლამაზი და დიდი კატა ჯერაც არ ენახა.

სტუმარმაც ენა აუსვა.

გვერდივერდ წვანან და ჩუმ-ჩუმად კრუტუნებენ. პანო გამეყ-
ცაო, ჩივის სტუმარი, ციური სიზმრის ნაფლეთიანო. თაიას ბალიშზე
სძინავს. მინდა შევიდე და დავიბრუნო, მაგრამ კარი ჩარაზულიაო.

ჰო, მეც გამომადგესო, პასუხობს მირანდოლა, დამჩაგრეს და
გული მატკინესო. სამაგიეროს გადახდა მწადა, მაგრამ როგორო.

უნდა დამეხმაროო, თხოვს სტუმარი, ენით ალერსიანად ლოკავს.
თავად გადაგაქცევ, შეცუნცულდი და გამოიტაცეო.

მირანდოლას თავის ტყავში ყოფნა ეზიზღება, თანაც ეშინია,
ვაითუ თავად დავრჩე, ანდა შემოგეჭამოო.

სტუმარი წამოინია. რაც იყო, იმაზე დიდი გამოჩნდა, ზურგი
აიზნიქა და ავად შესჩხავლა — „ფჩხი!“ მირანდოლა გულგახეთ-
ქილი გადმოფრინდა, მინაზე დაებერტყა და პანია თავად გასუნ-
სულდა.

თავზარდაცემულმა მოიხედა. უზარმაზარი კატა გადმოჰყურე-
ბდა ბოსლის სახურავიდან, წითელ თვალებს აბრიალებდა, თვითონ
კი იმ კატის კბილის ოდენაც არ იყო.

— ვინ ჩხავის მანდ? — უკმაყოფილოდ დაიზმულია ელპიტემ,
მაგრამ პასუხი ვერ მიიღო.

გაცუნცულდა მირანდოლა, კედლის ძირში თავის სოროს მი-
აგნო. შიგ შეძვრა და მაშინლა მოაწვა სინანული. ვაი, სირცხვილო!
ამ სოროებში ხომ მისგან დაშინებული წრუნუნები იმალებოდნენ.
ჰო-ჰო, თუ გაიგეს, ვინც შემოიპარა, ცოცხლად აქედან არ გაუშვე-
ბენ!

შიშისაგან აცახცახებული მირანდოლა გაიქცა-გამოიქცა და
ოთახში შესაძრომი იპოვა.

მშვიდად ეძინა თაიას. მაგიდაზე ბაციკუკუ უსტვენდა ცხვირით.
საათი ფხიზლობდა კედელზე. თავის დანახვაზე ტიკტიკს მოუმა-
ტა, მაგრამ მთელ სახლს ძილქუში დასწოლოდა და ვერავინ გააღ-
ვიდა.

მირანდოლა საწოლის ფეხზე აძვრა. საწოლს არ ესიამოვნა, ძილ-
ში აჭრაჭუნდა. არც საბნის კალთას ესიამოვნა, კინაღამ გადმოაგ-
დო. ბალიშიც კი, სადაც თათებს დაადგამდა, იქ იჩუტებოდა, მა-
გრამ ბალიშს სიმსუქნე მორეოდა და ღონე აკლდა.

მირანდოლამ პანო ფრთხილად დაითრია და ზურგზე მოიგდო.

— სადღაც მივემგზავრები! — ძილში ჩაიჩურჩულა პანომ.

მირანდოლამ სწრაფად გაიარა თავგების ხვრელი, პანო გარეთ
გასვა, თვითონ კი შიგ დარჩა.

— ეე-ი, არ გამოდინარ? — კრუტუნით მოიხმო სტუმარმა.

— ოჰ, არა, აქაც არა მიშავს! — მორცხვად უპასუხა მირანდო-
ლამ. — იმედია, თავად არ დამტოვებთ და კვლავ ნათესავები აღ-
მოვჩნდებით!

— გამოდი, უნდა მოგეფერო!

მირანდოლამ ხმა გაკმინდა, კარგად ახსოვდა, თვითონ როგორ
ეფერებოდა თავებს.

— მგონი მომიტაცეს! — გამოფხიზლდით უცებ პანო. — ვაიმე,
მომიტაცეს!

პანოს ხმა ელპიტეს მისწვდა, ცოხნა შეწყვიტა, ბოსლიდან თავი
გამოყო და იკითხა:

— მუუ!.. ვინაა, აქ რომ დაეხეტება?

— ხმა ჩაიწყვიტე, ჩერჩეტო ძროხავ! — ბრაზით დაუცაცხანა
ბომბორა კატამ და პანო აიტაცა.

ამასობაში მირანდოლა გარეთ გამოძვრა, ოღონდ თავის სო-
როს დიდად არ გასცილებია. კვლავ კატად გადაქცეულიყო, თუმ-
ცა თვითონ ეგონა, ჯერაც თავი ვარო.

ელპიტეს უცხო კატისა არ შეშინებია, მოალო პირი და ზმუის:

— არიქა, ბომბო, მუ-უ!

ბომბო დაფეთებული წამოვარდა და გამორბის:

— ჰამ, ჰამ, ვინ დაეხეტება აქ?!

მირანდოლამ, ძალღმა პირი არ გამკრასო, კვლავ სოროში დურ-
თა თავი, მაგრამ ის ხომ უკვე კატა იყო და შიგ დრუნჩით გაიჭედა.
ტკივილისაგან აჩხავლდა, ოთხივე ფეხით უკან გაიწია და ძლივს
გამოძვრა.

უცხო სტუმარი ღობეს გადაეწვო. ბომბო მიჰყვა. მთვარით გან-
ათებულ შარაზე დაბნეული შეჩერდა.

კატა არსად ჩანდა, შარაზე კი ვილაც ბიჭი გარბოდა...

11. ბატყუკუ შეყვარებულია

მზემ ფანჯარაში შემოიჭყიტა. თაიამ თვალი გაახილა, მიიხედ-მოიხედა, პანო ვერსად იპოვა.

დალონდა.

უცებ ტირილის ხმა მოესმა.

მაგიდაზე ბაციკუკუ ზის. თვალიდან კურცხალი გადმოგორე-ბია და ახლა ლუპით ათვალიერებს.

— გონება გამინათდა! — მწუხარედ თქვა ბაციკუკუმ. — შეყვარებული ვარ!

— როგორ მიხვდი? — თაიას თვითონაც ძალიან უნდოდა შეყვარებული ყოფილიყო, მაგრამ მართა ბებოს, ვაჩე მამიკოს, ძროხა ელპიტეს, ძაღლ ბომბოს, ფისო მირანდოლას, სახლისა და ეზო-გარემოს გარდა, ცოტათი სკოლისა და ცოტათი სკოლისაკენ მიმავალი გზის გარდა, ლურჯი მდინარისა და მწვანე მდელოს გარდა, ყვავილებისა და ხილის გარდა... (მთელ სიას აქ ვერ დავატევ!) არავინაც არ უყვარდა.

— გული სხვანაირად მიცემს! — ამოიოხრა ბაციკუკუმ. — ტირილი მინდება, ასეთი კურცხალი არასოდეს ჩამომვარდნია უპედან. ესე იგი, ან ავადა ვარ, ან შეყვარებული. სიცხე მე არა მაქვს, ცხვირს არ ვაცემინებ, თავი არ მტკივა, მაშასადამე ავად არა ვარ!.. აქედან დასკვნაც იოლია! კაცი თუ ჯანმრთელია და მაინც ტირის, ის შეყვარებულია! ოღონდ ეგ არის, — მონყენით დააბოლოვა ბაციკუკუმ, — არ ვიცი, ვინ შემეყვარდა!

— რა ჭკვიანი ხარ, ბაციკუკუ! — აღფრთოვანდა თაია. — მეც არა ვარ უჭკუო და ვიცი, ვინც შეგყვარებია!

— ნუ დასცინი შენს მეგობარს! — თავი ჩაქინდრა ბაციკუკუმ. — ძნელია ჩემი გაბზარული გულის გამრთელება, მაგრამ თუ მივხვდები, ვინც შემეყვარდა, ეს ცოდნა წამლად დამედება!

— პანო შეგყვარებია და ვერ ხვდები!

— პანო? — თვალი დაჭყიტა ბაციკუკუმ.

— დიახ! წუხელ თქვენ ისე უყურებდით ერთმანეთს... ისე, ისე, რომ... „პანო!“ „ბაციკუკუ!“ — გამოაჯავრა თაიამ. — იმწამსვე გავიფიქრე!..

— აქამდე როგორ ვერ მივხვდი! — ბაციკუკუმ შუბლზე ხელი იტკიცა. — რა თქმა უნდა, ჩემი გული მთლიანად პანოს ეკუთვნის!

— მეგობრებისთვისაც ხომ დარჩა ცოტათი ადგილი? — ეშმაკურად გაიცინა თაიამ.

— პანო ჩემი გულის დიასახლისია, იგი ჩემს მეგობრებს კარს არ მიუკეტავს! — საზეიმო კილოთი წარმოთქვა ბაციკუკუმ.

— სამწუხაროდ, პანო გაქრა! — თაიამ ხელები სინანულით გაშალა.

— ვიცი, ჩვენი მტრების ოინებია! — ბაციკუკუმ მკერდზე მჯილი დაიკრა. — ისინი ვერსად წამივლენ! მთავარია დედუქციური მეთოდი!

12. ბატყუკუ ჰოლმისა სცემს

ბაციკუკუ მაგიდის კიდეზე შეყოვნდა, თითი ასწია და გაიმეორა:

— დიახ, დედუქციური მეთოდი!

თაიამ არ იცის, რას ნიშნავს „დედუქციური“, მაგრამ ეშინია, ბაციკუკუს ფეხი არ დაუცდეს და იატაკზე ძნეყვა არ მოადინოს.

ბაციკუკუ ყოჩაღად შეტრიალდება, ლიპს წინ გაიგდებს და მაგიდის ბოლოსაკენ გაექანება, იქიდან კვლავ აქეთ, მაგიდის კილისაკენ...

თაია სანოლზე ჩამომჯდარა და თვალეგაფართოებული უყურებს „დედუქციური მეთოდით კვლევას“.

— ჩემი მასწავლებლის შერლოკ ჰოლმის მეთოდი! — ამაყად განაცხადა ბაციკუკუმ. — დიდხანს ვიცხოვრე მის ბინაში, ბეიკერ-სტრიტზე, კუთხის კარადის ქვედა უჯრაში. გასაღების ჭუჭრუტანიდან ვუთვალთვალე ვეველაფერს და ძირისძირობამდე ავითვისე მისი მეთოდი!.. დიახ!

ბაციკუკუმ ზურგზე შემოინყო თავისი მოკლე, კოტიტიტა ხელე-ბი და კარგა ხანს ირბინა წინ და უკან.

— დიახ!.. რაც კი იცი, ტვინში უნდა გადახარშო და დასკვნაც გამოიტანო, აი, ესაა დედუქციური მეთოდი!.. რა გვაქვს ამ წუთისათვის? — თითი ჰაერში გააქნია. დიდრონი, მრგვალი თვალეები დაჭყიტა, განვართული უღვაშები ააცმაცუნა, დაიჯლანა და ცხვირი დააცემინა: — დიახ!.. ესე იგი ჩოჩორი ბენტო ქალაში ჩავიდა და გაქრა. უნდა მოვიპოვო, სად წავიდოდა? ფრთები არა აქვს, ვერ

გაფრინდებოდა!.. თხუნელა არ არის, მინაში ვერ ჩაძვრებოდა!.. ესე იგი გააქრეს!.. ვის უნდა გაექრო?

ბაციკუკუ კვლავ ბოლთასა სცემს, თითს ხან ერთ საფეთქელზე იტაკებს, ხან მეორეზე, ხანაც ხელისგულით შუბლზე ტკაცანს გააღდენს.

— მეტოქემ?.. უკეთესი მომღერალი ჩოჩორი მე არ გამიგონია!.. იქნებ ბენტოს სატრფო ჰყავს?.. ის კი სხვა ვირს შეჰყვარებია!.. ბოლო-ბოლო ტლინკებს მიაყრიდა, სხვანაირად ვირები არ ჩხუბობენ!

ბაციკუკუ მაგიდის კიდეზე ჩამოჯდა, მოკლე ფეხები ააქანავა და ცოტა ხნით დადუმდა.

— დიახ! — კვლავ გამოცოცხლდა. — ბენტო ჯადოქრებმა გააქრეს, ამას მკარნახობს დედუქციური მეთოდი!

— მეთოდი არ ვიცი მე! — განაცხადა თაიამ. — მე რომ ვყოფილიყავი, ჯადოქრებსაც ტლინკებს მივაყრიდი!

— ჯადოქრები კი ადგებოდნენ და კუნძად გაქცევდნენ! ამიტომ, — წამობაჯბაჯდა ბაციკუკუ, — ტლინკები ვირებს დავუტოვოთ, ჩვენ კი სასაუზმოდ გავემართოთ! სასადილოდან სასიამოვნო სუნი გამოდის!

13. ბაციკუკუ მასკინელს ეცნობა

— უკეთესი იქნებოდა, ძველებურად კაციჭამია ყოფილიყავი! — უკმაყოფილად ჩაიბუზღუნა მართა ბებომ.

ვაჩე მამიკო ცდილობს თეფშიდან მანანის ფაფა ამოკენკოს და ცხვირ-პირი ერთიანად მოეთხუპნა.

— ღმერთმა გვაშოროს! — ზრდილობიანად შეაწია ბაციკუკუმ.

თუ იცით, საიდან?.. თაიას წინსაფრის ჯიბიდან!

თაია გატრუნული ზის, ხანდახან ხელს გააპარებს და ჯიბეში პურისა და ყველის ფინჩხს იყრის, ბაციკუკუ კი მოხერხებულად მოკალათებულა და გემრიელად ილუკმება.

— ვინა თქვა, ღმერთმა გვაშოროსო? — ყური ცქვიტა მართა ბებომ.

ვაჩე მამიკო ხელსახოცით პირს ინმენდს და ხმა ვერ ამოუღია.

— მე ვთქვი! — თავი ჩალუნა თაიამ.

ბებია ეჭვით უყურებს.

— თითქოს კაცის ხმა იყო, ყელი ხომ არ გაგიცივდა?

— არა, კარგადა ვარ! — თაიას ცხვირი თეფში ჩაურგავს, მზე-რას მალავს.

— ჩაი მინდა! — ჩურჩულებს ბაციკუკუ.

თაიას ჩაი სულაც არ უყვარს. სანრუპავ ჩხირს ჭიქაში ჩაყოფს, მეორე ბოლოს კი — შეუმჩნევლად ჯიბეში. ბაციკუკუ გულმოდგინედ წუნწის.

მართა ბებო სათვალეს ისწორებს. შვილიშვილს ჭიქისთვის პირი არ მიუკარებია, ჩაი კი თავისთავად იკლებს.

— ბებიას მოტყუება სირცხვილია! — უკმაყოფილოდ ამბობს. — ჭკვიანი გოგონები ჩაის ჯიბეში არ ისხამენ!

მისწვდა მართა ბებო, ჯიბეში ხელი ჩაუყო და დამდურულივით შეჰკივლა:

— უი, უი, უი!

ვაჩე მამიკოს ხელსახოცი გაუვარდა, თან დაბნეულად იკითხა:

— რა იყო? რა მოხდა?

მართა ბებოს სერთუკისათვის თითები ჩაუვლია და ასე უჭირავს ასხმარტალებული ბაციკუკუ.

— ახლავე ხელი გამიშვით! ეს რა უზრდელობაა! — ყვირის ბაციკუკუ.

მართა ბებოს კი ხელის გაშვება ვერ მოუფიქრებია.

— არ დააგდო, ბებია, ეტკინება! — წივის თაია.

მართა ბებომ თითები გაშალა, ბაციკუკუ ჰაერში ამოტრიალდა და „თხლაპ!“ — პირდაპირ ფაფის ქვაბში...

ბაციკუკუს პირი ფაფით გამოეტენა, ძლივს გადაყლაპა და ბრაზით დაისისინა:

— დიახ, მარილი აკლია!

— რა ქენი, ბებია! — თაიამ ცრემლი გადმოყარა, მეგობარს ხელი გაუნოდა, ფაფის ქვაბიდან ამოიყვანა და სუფთა თეფშზე დასვა.

— ეს ვინ არის? — იკითხა გონსმოსულმა ვაჩე მამიკომ.

— ეს ვინ არის? — იკითხა დარცხვენილმა მართა ბებომაც.

— მე ვარ ბაციკუკუ, სახელგანთქმული დეტექტივი და მეცნიერებათა მეცნიერი! — საცოდავად შეეპასუხა ბაციკუკუ, თავპირზე და ტანზეც ფაფა ღვარად ჩამოსდიოდა. — ღირსეულ სტუმრებს თქვენ ცუდად ხვდებით! თაიას პატივისცემა რომ არა, ახლავე დულში გამოგინვევდით!

— რატომ არ გვითხარი, შვილო, სტუმარი თუ გყავდა! — თაიას უსაყვედურა ვაჩე მამიკომ.

— მეგონა, დამიშლიდით! — მჯილით თვალები ამოისრისა თაიამ.

— გვაპატიე, სტუმარო, ახლავე გაგისუფთავებ მაგ ტანსაცმელს! — მართა ბებომ სუფთა ხელსახოცი აიღო და ფაფით მოთხვრილი სტუმარი წუთში განმინდა, თან, რა თქმა უნდა, წაღმა-უკულმა ატრიალა და ბაციკუკუმ პირზე მომდგარი მწარე-მწარე სიტყვები ველარა თქვა.

— ფაფას ხომ არ აკენკავდით? — ზრდილობიანად ჰკითხა ვაჩე მამიკომ.

— უმჯობესია თეფშზე გადმოგიღებთ! — გულითადად შესთავაზა მართა ბებომ.

თავი II. ძირი ჯაჯუს ოჯახი

1. ვინ დადის სკოლაში აქლემით?

— აი, აქ იყო! — თაიამ ჩანთა ძირს დადო.

წინააღმდეგ სწორედ ამ ადგილას შემოეყარა მომდგარი ჩოჩორი ბენტო. მიბაკუნებდა თავისთვის და ტკბილად ყროყინებდა.

ბაციკუკუმ ჯიბიდან თავი ამოყო, მიიხედ-მოიხედა.

— დედუქციური მეთოდით თუ ვიმსჯელებთ, — თქვა დინჯად, — ჭალაში ნაკვალევს ვერ აღმოვაჩენთ, რადგან ბენტოს ზევიდან დასტაცეს ხელი და ასე წაიყვანეს!

— ვინ გითხრა? — ურწმუნოდ ჩაეკითხა თაია.

— გონებამ! — ბაციკუკუმ თითი ამაყად მიიღო შუბლზე. — აგერ შარგ ზაზე ამჩნევია უმნიშვნელო ნაკვალევი, თუ არ ვცდები, გამხდარი კაცისაა... აბა, ძირს დამსვი, ახლოდან დავათვალიერო!

თაიამ ბრძანება უმაღვე შეასრულა. სახელგანთქმულმა დედუქცივმა ლუპა მოიმარჯვა და გზაზე ფორთხვა დაინყო.

— დიას!.. უფრო სწორად, გამხდარი ბავშვისაა, ალბათ გოგონასი...

— ეს ჩემი ნაკვალევი! — თაიამ ჩანთას დაავლო ხელი.

ბაციკუკუ გაირინდა, მიწას ყური დაადო და წამოხტა:

— ამიყვანე ჩქარა!

თაიამ ბაციკუკუ ჯიბეში ჩაიბრუნა.

მოიხედა და გაკვირვებისაგან პირი დაალო.
შარაზე აქლემი გამოჩნდა... მოდის, მოაბიჯებს ამაყად. მოღერებულ კისერზე ეყვანი ჰკიდია. დინჯად მოიწვევა და ამ თავის ეყვანს — წინლინ-წინ, წინლინ-წინ... — მოანკარუნებს.

ორ კუზს შორის ბიჭი მოკალათებულა მოხერხებულად. მელნით დალაქავებული ჩანთა მუხლებზე უდევს და თვითონაც ირწვევა.

წითური, ქორფლიანი პირისახე მოაბრუნა, ქროლა თვალები დამცინავად შეავლო და დაეჯღანა:

— ჰიჰ, ბუზი არ გადაგეყლაპოს!

— ჰიჰ! — აგდებით შეეპასუხა თაია, აქაოდა შენი ფრჩხილისოდენაც არ მეშინიაო, თუმცა გული კი შეუქანდა.

ბიჭმა, იმ საძაგელმა, პირი მომუნა და დაუბერა. ისეთი ქარი ატყდა, მტვრის კორიანტელი დააყენა, გოგონას თვალეში შეეყარა.

— მაიმუნო, ქორფლიანო! — შეუძახა თაიამ.

— ყანჩა, ყანჩა! — უპასუხა ბიჭმა.

ამ დროს ბაციკუკუმ ამოყო ჯიბიდან თავი, თითები პირში ჩაიდო და ისე დაუსტვინა, კინალამ ცა ძირს ჩამოიღო.

აქლემი შიშისაგან შეკუნტრუშდა და ძუნძულით გაუტია. ბიჭი კუზს ჩააფრინდა, თან სასაცილოდ ხტუნაობდა.

— ყოჩაღ, ბაციკუკუ, ეგრე მაგას! — აკისკისდა თაია და გაქცეულებს გამოუდგა.

ბაციკუკუმ კი ჯიბიდან ჯაყჯაყით ამოსძახა:

— ნე-ელა, თა-აია, არ და-აგივარდე!

ასე შეცვივდნენ სკოლის ეზოში.

კიბის თავზე ქალბატონი დირექტორი იდგა და დოინჯშემოყრილი უყურებდა აქლემით მობრძანებულ ბიჭს.

— მეხუთეკლასელო ჯაჯუ! დაიხსომე, სასტიკად იკრძალება სკოლაში აქლემით სიარული! მოსწავლე რომ აქლემზე შევსვათ, მასწავლებელი რაზე უნდა შევაჯინოთ, მაგალითად?

მერე თაიას გადმოხედა და ბუზლუნით ჰკითხა:

— გაკვეთილი თუ იცი, გოგო, შენ?

ყველას ასე ეკითხებოდა და ამიტომაც ბავშვებმა მეტსახელად „გაკვეთილთუიცი“ შეარქვეს...

2. აბეზარი ჯაჯუ

ჰო, ჰო, ჰო!.. ნამდვილად ეშმაკს გადმოუვარდა აბგიდან. ჯაჯუ-ბიჭზე ხელიდან გავარდნილი და საძაგელი ვინმე ალბათ დედამიწის ზურგზე არავინ დაიბადება. ქროლათვალემა, ქორფლიანი და წითური რომაა, ეს უკვე ვთქვით. თმებში მუდამ მელანი აცხია, რადგან თავს კალმით იფხანს. იდაყვი და მუხლები გადაყვლეფილი აქვს. კურტაკზე ღილი არ უჩერდება. სრული ოროსანია, რამდენი გაკვეთილი ჩაუტარდებათ, დღიურში იმდენ ორიანს ჩაუხატავენ ლამაზად. თუმცა ჯაჯუს ეს სულაც არ ადარდება. როგორც კი ეზოში ჩავა, ის ორიანები ამოცვივდებიან, ჯარისკაცებივით ჩამწკრივდებიან და სხვა კლასებისაკენ მიემართებიან, რათა ზარმაცი და ანცი ბავშვების დღიურებში მოკალათდნენ...

ყოველივე ეს ხომ ორ-სამ დღეში გაირკვა. დღეს კი პირველი გაკვეთილი გეოგრაფიისაა და მეხუთეკლასელებს პატიკო მასწავლებელი უტარებს.

— გეოგრაფია ჩემი უსაყვარლესი საგანია! — განაცხადა ბაციკუკუმ. — პატარაობისას გლობუსში ვცხოვრობდი. ის გლობუსი ერთი სწავლულის კაბინეტში იდგა და მისგან ბევრი რამე ვისწავლე. ხანდახან მომწყინდებოდა, დავატრიალებდი და საბრალო სწავლულს გულს ვუხეთქავდი...

ბაციკუკუს ჩურჩული პატიკო მასწავლებელმაც გაიგონა და საჩვენებელი ჯოხი მერხზე დააკაკუნა.

— ვაჩნაძე! შენ არც ისე პატარა ხარ, სკოლაში თოჯინა რომ ატარო!

თაიას უნდოდა ეთქვა, თოჯინა კი არა, სახელგანთქმული ბაციკუკუა, რომლის შესახებაც ძია დიქტორმა ტელევიზორში გამოაცხადაო, მაგრამ სწორედ ამ დროს კარი გაიღო და ჯაჯუ-ბიჭი შემოვიდა. ალბათ აქლემი დააბინავა და ამიტომაც დააგვიანა.

— ბავშვებო, ჯაჯუ-ბიჭი თქვენი ახალი ამხანაგია! — გამოაცხადა პატიკო მასწავლებელმა. — დღეის იქით თქვენს კლასში ივლის!

თაიამ ხელი ასწია.

— ესეც ახალი ამხანაგია, ჩვენთან ერთად ივლის!

პატიკო მასწავლებელს გაუკვირდა, აკი თოჯინა მეგონაო.

— მე გახლავართ ბაციკუკუ! — დინჯად თქვა სახელგანთქმულმა დეტექტივმა. — გეოგრაფიას სიამოვნებით შევისწავლი, რადგან საჭიროა დეტექტივმა კარგად იცოდეს, რომელ ქვეყანაში ჩამოვარდა ტელეეკრანიდან!

— დიახ, დიახ! — ნირი ეცვალა პატიკო მასწავლებელს, ეტყობა ასეთი მოსწავლე არასოდეს ჰყოლია.

ჯაჯუ-ბიჭმა მერხს რომ ჩაუარა, თაიას დაეჯღანა, თანაც ისე, ნითურ მაიმუნს დაემსგავსა. თაიამაც ენა გამოუყო, რაც პატიკო მასწავლებელს არ შეუნიშნავს.

საჩვენებელი ჯოხით ნახევარსფეროების რუკასთან მივიდა და გაკვეთილის ახსნას შეუდგა.

ბაციკუკუ თვალუბრაყვეტილი უსმენდა. ჯაჯუს კი თანდათან ჩასთვლიდა. მასწავლებლის ხმა ნაკადულის რაკრაკივით ჩაესმოდა, ერთ ყურში შეუდიოდა, მეორედან გამოუდიოდა, თავში კი, ცხადია, არაფერი რჩებოდა.

დანარჩენი ბავშვები ქირქილებდნენ, ერთმანეთს იდაყვებს ჰკრავდნენ, შეხედეთ, ახალმა მოწაფემ რა გემრიელად გაუტიაო.

პატიკო მასწავლებელმა ახსნა შეწყვიტა, ფეხზე წამოაყენა და ჰკითხა:

— აბა, ჯაჯუ, მიპასუხე, აღმოსავლეთი საითკენაა?

ჯაჯუს ტვინი არ უჭყლეტია, ისე უპასუხა:

— დასავლეთში!

— როგორ? — გაუკვირდა მასწავლებელს.

— როგორ და ეგრე! — თითი რუკისაკენ გაიშვირა ჯაჯუმ.

აღმოსავლეთი გაცურდა, დასავლეთში გადაინაცვლა, დასავლეთმა — აღმოსავლეთში, შუა გზაზე ერთმანეთს თეთრი ქუდები მოუხადეს.

პატიკო მასწავლებელი სიბრაზისაგან გაფითრდა, მუშტი მაგიდაზე დასცხო და ბრძანა:

— ახლავე დატოვე კლასი და დედაშენი მოიყვანე!

ჯაჯუ-ბიჭმა უტიფრად ჩაიბურტყუნა:

— არა!

— როგორ თუ არა?

— არ მინდა და იმიტომ არა! — ჯიუტად გაიმეორა ჯაჯუ-ბიჭმა.

ამ დროს საოცარი რამ მოხდა. ჯაჯუ-ბიჭს სიტყვა დამთავრებულიც არ ჰქონდა, უცბად ადგილს მოსწყდა და თავით პირდაპირ ღია ფანჯრისაკენ გაფრინდა, თან უკან თავისი დალაქავებული ჩანთაც მიჰყვა.

თქვენ ალბათ იფიქრეთ, ჯაჯუ-ბიჭს და მის ჩანთას ფრენა ცოდნითო.

ყველაფერი იმით აიხსნება, რომ ბაციკუკუ გაჯავრდა. ბაციკუკუ თუ გაჯავრდა, უზომოდ ღონიერი ხდება. ამოდენა ბიჭს ქუსლებზე ხელი რომ ამოსდო, ფანჯრისაკენ მოისროლა და ჩანთაც უკან მიაყოლა.

ჯაჯუ-ბიჭი მეორე სართულის სიმაღლიდან თავზე დაეცა ფიზკულტურის მასწავლებელ ოხოხოს. ჯაჯუს კი საკუთარი ჩანთა დაეცა თავზე და დარეტიანებულმა, დაბოლმელმა ბიჭმა აქლემს მიაშურა.

ფიზკულტურის მასწავლებელი ოხოხო კარგა ხანს ეგდო ძირს. მერე ერთი ამოიოხრა — „ოხ-ოხ-ო!“ — აქაოდა რა საშიში პროფესია მაქვსო და წამოდგა, თან იმას ფიქრობდა, პატარა კაცს ყველა თავზე ახტება, თორემ მე რომ ნოტარიუს კოკოს ადგილას ვიჯდე, ვინ რას გამიბედავდაო.

პატიკო მასწავლებელმა რუკა ჩამოხსნა, ხან ასე შეაბრუნა, ხან ისე, მაგრამ აღმოსავლეთი და დასავლეთი ერთმანეთში რომ აგერევა, ძნელია, ხელახლა თავთავიანთ ადგილზე დააბრუნო. ამასობაში ოკეანეებისა და ზღვების წყალი ჩამოექცა, მერე კონტინენტები ჩამოუცვივდა, დაბოლოს, ჩრდილოეთისა და სამხრეთის ყინულეთი ჩამოიხერგა და დაფასთან თოვლ-ყინულის გორა დადგა. საკლასო ოთახში აცივდა, გარეთ კი ისე ცხელოდა, ხის ფოთლები ძლივსლა სუნთქავდნენ.

თაია ვაჩნაძე ფანჯარასთან იჯდა. ხანდახან მზერას გზისკენ გააპარებდა. იქ ხეებს მიღმა ჯაჯუ-ბიჭი თავის აქლემს მიაქანებდა.

— ბაციკუკუ! — ჩასჩურჩულა თაიამ. — რა ღონიერი ყოფილხარ!

3. ქალბატონი ჯაჯულია

ის იყო, გაკვეთილი თავდებოდა, გარედან წკარუნნი მოისმა. თანამ ფანჯარაში გაიხედა და გაკვირვებისაგან დაიძახა: „აჰ!“ ბავშვები წამოიშალნენ და ფანჯრებს მისცვივდნენ. პატიკო მასწავლებელმა მკაცრად თქვა: „აბა, აბა!“ მაგრამ თვითონაც დაინტერესდა და ფანჯარაში გაიხედა.

უყურებენ და თვალებს არ უჯერებენ! შარაზე, სადაც აქამდე ტრამვაის ხაზი არ გადიოდა, ახლა წრელი ტრამვაი მორახრახებს. მუშების ბრიგადა გზა-გზა ლიანდაგებს უგებს. ტრამვაი რომ გაივლის, უკანა ლიანდაგს აყრის და წინას წაუმატებენ, ასე მოიწვეს წრელი ტრამვაი, თან ზარს მოანკარუნებს... შიგ ერთადერთი მგზავრია — ჯაჯუს დედიკო ჯაჯულია. ფართო დივანი წამოუღია, ჭურჭლის კარადა და სასადილო მაგიდა, სიროფიანი ქილები და გაზქურა... გაზქურაზე ტაფამწვარი შიშხინებს... იმსიმსხოა ქალბატონი ჯაჯულია, დივანზე ძლივს ეტევა. პირს დააღებს, ტაფამწვარს გადასანსლავს, სიროფიან წყალს კათხით დააყოლებს... ხელში სანიავებელი უჭირავს, საკლასო დაფის სიფართისა იქნება. ოფლი წურწურით ჩამოსდის და სულ „ოჰ, ოჰ!“ — ხვნეშის.

ტრამვაი ეზოში შემოგრიალდა, კიბეს მოადგა. ქალბატონ ჯაჯულიას ჩამოსვლა არ შეუძლია, ან რისთვის უნდა ჩამოვიდეს, სკოლის კარებში მაინც ვერ შემოეტევა.

— ოჰ, ოჰ, ჩქარა მითხარით, თორემ სიცხისაგან ავორთქლდები! — ქალბატონი ჯაჯულია სანიავებელს მალ-მალე იქნევს.

პატიკო მასწავლებელი დაბნეული ლულლულებს:

— ქალბატონო, ქალბატონო!.. უკაცრავად, მაგრამ ძალიან ანცია, დიახ, ნამდვილი ჭინკაა!

ჯაჯულიას თვალებიდან ბოროტი ნაპერწკლები ცვივა.

— ოჰ, ოჰ, ნახეთ, ნახეთ, რამდენი ჭინკაა, ჭინკა-მაიმუნი რამდენია!..

— ქალბატონო, ქალბატონო, რას ამბობთ, რას ამბობთ?..

მაგრამ ქალბატონი ჯაჯულია უკვე ველარ ისმენს. „ოჰ, ოჰ, სიცხისაგან ავორთქლდები!“ — და მართლაც თანდათან ორთქლდება, ორთქლდება... წუთიც და სულაც აორთქლდა, მერე ტრამვაიც აორთქლდა, ლიანდაგიც, მუშებიც...

გონს მოსვლა ვერ მოასწრეს, კლასში ჭყვირილი გაისმა. რამდენიმე ბიჭი, — აქამდე სიზარმაცითა და სიანცით ცნობილი, — ძირს გაგორდა.

— რა ამბავი გაქვთ? — აღშფოთდა პატიკო მასწავლებელი.

ბიჭები ყირაზე გადავიდნენ და ყველამ დაინახა, რომ ესენი ბიჭები კი არა, ჭინკა-მაიმუნები იყვნენ.

დერეფანშიც ერთი ალიაქოთი და ჭყვირილი ისმოდა. სხვადასხვა კლასებიდან გამორბოდნენ ჭინკა-მაიმუნები, კიბეებზე გორგალივით მიგორავდნენ და სარდაფებში იმალებოდნენ.

— ეს ყველაფერი ჯაჯუს ოინებია! — ამოიხვნეშა პატიკო მასწავლებელმა. — მძიმე დღეები მოგველის!

— შვილიც გამოჩნდა და დედაც, — ჩაიბურტყუნა ბაციკუკუმ, — ახლა მამიკოც გამოჩნდება!

4. ვინ გვითვალთვალებს ბნელი ტემრიდან?

ღამეა. ბნელა. ეზოს გაღმა ტევრში აჩრდილები ილანდება.

ოჯახი აივანზე ისვენებს. ჩაი უკვე დალიეს. დღისით ცხელოდა და ახლა გრილი ნიავე ადამიანს სასიამოვნოდ ელამუნებოდა.

ვაჩე მამიკო სავარძელში ზის და მზერა ვარსკვლავებისაკენ მიუპყრია. ალბათ ელოდება წამს, როცა ვარსკვლავეთში მზისია ვაჩნაძის ლანდი გაკრთება.

მართა ბებო ჯორჯოზე ჩამომჯდარა, საქსოვ ჩხირებს ბნელშიც ისევე ყოჩაღად ამოძრავებს, როგორც დღის სინათლეზე.

თაია მოაჯირს გადაყრდნობია, შავ ტევრს შიშით გაჰყურებს. იქიდან ჭინკა-მაიმუნების შეკავებული ქირქილი და ჭყლოპინი ისმის. ქალაქი დაიცალა ანცი ბიჭებისაგან და მოსაწყენი გახდა.

ბაციკუკუ თაიას გვერდით, მოაჯირზე დასკუპებულა. ისიც ტევრს გაჰყურებს, ოღონდ უშიშრად.

ძროხა ელპიტე ეზოს კუთხეში განოლილა, იქიდან აურქარებელი ცოხნის ხმა აღწევს.

ფისო მირანდოლა ფერხთით გარინდებულა. დანაშაულსა გრძნობს და ამიტომ წყნარადაა, თვალში არავის ეჩხირება.

ძალლი ბომბო საფეხურზე მოკალათებულა. ხანდახან თავს ასწევს, ხმადაბლა, გამაფრთხილებლად ჩაიღრენს და კვლავ თათებზე დადებს.

— ბაციკუკუ, მგონი ვილაცა გვითვალთვალე! — ჩურჩულებს თაია. — იქ, ტევრში რალაც ილანდება!

ბაციკუკუს არ ესმის. ფიქრებით სხვაგან დაფრინავს, ოცნების რაშზე შემჯდარა და ცას უწვდენს.

— ოჰ, ჩემო ძვირფასო პანო, ნეტავი ვის სიზმრებში დაეხეტები! ცაზე ვარსკვლავები ჩახჩახებენ... ცის კიდე შავად შებურულა და იქ, მძიმე ღრუბლებიდან მთვარემ გამოიჭყიტა.

— ჭიტა, მე აქა ვარ!
თანდათან ამოდის სავსე მთვარე, მოგორავს, ვარსკვლავებს აქრობს.

— დედიკო არ მომინყინო! — ეუბნება თაია.
მთვარის სხივები ეზოს ეფინება, კუთხე-კუნჭულს გამოაჩენს, ტევრს გადაუვლის.

ბომბომ ყურები ცქვიტა, შეჰყეფა, მაგრამ თითქოს არავინაა.
— ბაციკუკუ, ვილაცა გვითვალთვალე! — ჩურჩულებს თაია, შიშით გული ეკუმშება...

5. ჯაჯუ-ბიჭის ოინეპი

ქალბატონი გაკვეთილითუიცი ისეთი ფიცხი ვინმეა, ამ სკოლის ბიჭებს, სხვა სკოლის ბიჭებთან შედარებით, დირექტორის მეცადინეობით, ყურები ნეკათითისოდენად დაგრძელებული აქვთ. ჰოდა, ვინც ჭინკა-მაიმუნად გადაიქცა, წარმოიდგინეთ, რა უშნოდ დაგრძელებული ყურები ექნებოდათ. მართალია, ამბავი ანცსა და ზარმაც ბიჭებს გადახდათ, მაგრამ ადამიანს ხომ ასეთი ბიჭებიც შეგეცოდება. ყველაფერი ჯაჯუ-ბიჭისა და ქალბატონ ჯაჯულის ბრალი იყო. რაკი ამ უკანასკნელს ვერაფერს უზამდა, გაკვეთილითუიციმ სასტიკი ბრძანება გასცა, ამიერიდან მოსწავლეებსა და მათს მშობლებს ეკრძალებათ სკოლისაკენ ტრამვაის ხაზის გაყვანა... მართალიც იყო!.. ყველამ რომ ტრამვაის ხაზი გაიყვანოს, გაკვეთილზე ვინ დარჩება? სულ წკარუნ-წკარუნით ისეირნებენ აღმა-დაღმა...

შეაყარე კედელს ცერცვი!.. ჯაჯუ-ბიჭმა კეფა სანერ-კალმით მოიფხანა და მომდევნო დღეს სპილოზე ამხედრდა.

აი, სეირი!

სპილოს ზურგზე ზოლებიანი ფარდაგი ეფინა. ხორთუმი მაღლა აეშვირა და შიგადაშიგ საყვირის ხმას გამოსცემდა. გრძელი, თეთრი ეშვები მრისხანედ აელერა და ვინც გზაზე შეეყრებოდა, ყველა თავქუდმოგლეჯილი გარბოდა.

ჯაჯუს ფარდაზე ფეხი მოერთხა, დალაქავებული ჩანთა მუხლებზე დაედო და უტიფრად ილმიჭებოდა.

ბავშვებიც და მასწავლებლებიც — ამ დროს ჩიტო მასწავლებელი ატარებდა გაკვეთილს — ფანჯრებს მიანყდნენ და მეცადინეობა მთელი ათი წუთით შეწყდა.

გაკვეთილითუიცი ისე გაცეცხლდა, კედლებზე ბათქაში დაიბზარა.

მოადგა სპილო სკოლის პარმალს, ჯაჯუ-ბიჭი ხორთუმზე ჩამოსრილდა და თავადერებული წამოვიდა. ეგ იყო, ზღურბლს გადმოაბიჯა თუ არა, გაკვეთილითუიცის და ჩიტო მასწავლებლის ხელებში აღმოჩნდა. უფრო სწორად, დირექტორს ჯაჯუს მარჯვენა, უფრო გაფლამებული ყური ეპყრა, ჩიტო მასწავლებელს — მარცხენა, ნაკლებ გაფლამებული... სანამ ასე დატყვევებული ბიჭი კლასისაკენ მიჰყავდათ, სპილომ ეზოს ყვავილნარი გადაჭამა და მოსალხენად სხვა ეზოებში გადავიდა.

სამასწავლებლოდან სხვა მასწავლებლებიც გამოიკრიფნენ და ავიშვიმდნენ:

— ამან მომპარა ნულიანი! — ცრემლს ძლივს იკავებდა მათემატიკის მასწავლებელი, ქალბატონი ალათი.

— თარიღები სულ ამირია! — ჯავრობდა ისტორიის მასწავლებელი ბატონი იაკინთე.

— დამიბრუნე რბილი ნიშანი! — მოითხოვდა რუსულის მასწავლებელი ლუდმილა რუსლანოვნა.

— ნახევარფეროების რუკას რა ეშველება! — მხრებს იჩეჩდა პატიკო მასწავლებელი.

— აგვიკლო მთელი სკოლა და ეგაა! — ყურს გემრიელად უჭმუჭნიდა ჩიტო მასწავლებელი.

ჯაჯუ-ბიჭს ყურები უხურდა, მაგრამ იხტიბარს არ იტეხდა.

გაკვეთილითუიციმ კი ამდენ ვიშვიშს ბეჭედი დაასვა:

— ხვალ მამაშენს მო-ი-ყვან!

6. დიდი ჯაჯუ

გავიდა ის დღეც. მომდევნო სწორედ შაბათი იყო. ზის თაია ვაჩნა-ძე თავის მერხზე. თვალი და ყური ჩიტო მასწავლებლისაკენა აქვს, ცოტათი ბაციკუკუსაკენ და ცოტათი ჯაჯუ-ბიჭისაკენაც, გული-სყური კი გზისკენ მიუპყრია. თაია მონყენილია, ჭინკა-მაიმიინებად გადაქცეული ბიჭები ეცოდება. ჩიტო მასწავლებელი დაფასთან დგას და აბრუნებს სიტყვებს — „საძაგელი ბიჭი“, „საძაგელმა ბიჭმა“, „საძაგელ ბიჭს“... — თან ნიშნის მოგებით ჯაჯუს შეხედავს ხოლმე...

ჯაჯუ-ბიჭი ამ დროს თავის რვეულში გულმოდგინედ წერს — „საძაგელი მასწავლებელი“, „საძაგელმა მასწავლებელმა“, „საძაგელ მასწავლებელს“... თან ფრთხილად გახედავს ხოლმე ბაციკუკუს, ჯერაც არ დავინყებია, როგორ ისროლეს საკლასო ოთახიდან.

— ძალიან მიყვარს გრამატიკა! — ჩურჩულებს ბაციკუკუ. — ერთ დროს ბიბლიოთეკის წიგნის თაროზე ვცხოვრობდი, გრამატიკის უზარმაზარი ტომის უკან...

თან ამას ყვება, თან თაიას საწერ-კალამი მხარზე გაუდვია და ცდილობს რვეულის ფურცლებზე ასოები გამოიყვანოს. დაწერილზე ხანდახან ფეხით შედგება, მელანი ქუსლზე ეცხება და ფურცელს თხუპნის.

უცებ თაიამ პირზე ხელი იტაცა, რომ არ წამოეძახა, ვაიმე, ეს ვინ მოდისო.

შარაზე მოაბიჯებს გრძელზე-გრძელი, ალვისხელა კაცი. ისეთი გამხდარია, სინათლე გასდის. წკნელივით ხელ-ფეხი აქვს, წვრილზე-წვრილ კისერზე პანია თავი უყანყალებს. ილიაში აუარება ცოცხი ამოუჩრია, გზა-გზა უცვივა, მაგრამ ყურადღებას არ აქცევს.

ჩიტო მასწავლებელმა ცარცი დადო, ფანჯარაში გაიხედა და თვალეები დაუმრგვალდა.

გრძელზე-გრძელმა კაცმა ღობეს გადმოაღაჯა, თან ისე დაიკლაკნა, ჩიტო მასწავლებელს შეეშინდა, არ გადატყდესო. კაცს არაფერი დაშავებია. ცოცხები ეზოში დაყარა, პირდაპირ მეორე სართულის ფანჯარას მოადგა და დაიკიკინა:

— სალამი, ჩიტო მასწავლებლო! მე ვარ დიდი ჯაჯუ, მამა ჯაჯუ-ბიჭისა! აი, გოგონებს საჩუქრები მოვუტანე!

ჩიტო მასწავლებელი გულმაგარი ქალია. კი შეკრთა, მაგრამ ფანჯარა მაინც გამოალო.

დიდმა ჯაჯუმ ამოიწია, ტან-ფეხი დაიპატარავა და რაფაზე რომ დასკუპდა, ოთახის პუდელზე მეტი არ იქნებოდა, უფრო სწორად, ბაციკუკუს სიდიდისა, ჰა და ჰა, ძლივს იქნებოდა.

„ნამდვილად ჯადოქარია!“ — გაიფიქრა თაიამ.

დიდმა ჯაჯუმ თვალი მოავლო გასუსულ ბავშვებს, ჯერ თაიას მიანჩერდა, მერე ბაციკუკუ აათვალეირა და ბოლოს კვლავ დაიკიკინა: — გისმენთ, ქალბატონო ჩიტო!

ჩიტო მასწავლებელს სხვა რა გზა ჰქონდა, ალაპარაკდა. მერე-და, როგორ უყვარს ლაპარაკი! დაიწყებს და სანამ ბოლომდე ჩავა, შენი დაგემართება. იმდენი ილაპარაკა პატარა ჯაჯუს მიღწევებზე ეშმაკობის დარგში და ვერმიღწევებზე ცოდნის დარგში, გაკვეთილმა ბოლომდე ჩაირბინა.

— ბუზის საკლავი არა გაქვთ? — ხმადაბლა ჰკითხა ბაციკუკუმ თაიას.

— რად გინდა?

— ტყაპ და რაფაზე მივასრისავ!

— არა გვაქვს! — შეეშინდა თაიას.

ჯაჯუს მამიკომ უსმინა, უსმინა ჩიტო მასწავლებელს, მოითენთა, თვლემა მოერიო, თანდათან უფრო და უფრო დაპატარავდა, თოვლის გუნდასავით გალხვა, რაფაზე დაიღვარა, იქიდან რაკრაკით ჩამოჰყვა კედელს და სპილოს მიერ გადაჭმულ ყვავილნარში მიწამ შეინოვა.

ყვავილები წუთში გამრთელდნენ, აფერადდნენ და ეზო სურნელით აივსო.

— გაქრა! — ტაში შემოჰკრა თაიამ.

— ეგე! — თითი გაიშვირა ბაციკუკუმ.

შარაზე გრძელზე-გრძელი კაცი მიაღაჯებდა და მიიკლაკნებოდა.

— ცოცხები? — გაახსენდა თაიას.

ეზოში დაყრილ ცოცხებს ახტაჯანა გოგონები მისეოდნენ და დაენაწილებინათ.

— ჩვენ არ შეგვხვდება! — თქვა თაიამ.

უცებ ერთი გოგონა შეჯდა ცოცხზე და ელვის უსწრაფესად ჰაერში აფრინდა. წამში სხვა გოგონებიც აფრინდნენ. ჰაერი აივსო მხიარული და შიშნარევი ჭყვივლით.

— კუდიანებად იქცნენ! — თავი სინანულით გააქნია ბაციკუ-
კუმ.

კუდიანებმა ცოცხები შეაბრუნეს და ქალაქის მიმართულებით
გაქრნენ.

— კიდევ კარგი, ჩვენც რომ არ შეგვხვდა! — თაიამ ბაციკუკუ
ჯიბეში ჩაისვა და შინისაკენ წავიდა.

თავი III. ჩოჩოლი ბენჯო

1. რა ძნელია ქალაქის მართვა!

ნოტარიუს კოკოს კვლავ ტკბილად ეძინა. დალაქავებულ მაგი-
დაზე დაედო როხო თავი და გემრიელად ხვრინავდა. „ხრრრ!“ —
ჩაისუნთქავდა და თან გაიბერებოდა, „ხრრრ!“ — ამოისუნთქავდა
და თან დაიჩუტებოდა. პატრონს ჩვეული მისი სკამი ხმას აყოლე-
ბდა, ოღონდ ამას „ხრრრ-ს“ ნაცვლად „ჭრრრ!“ გამოსდიოდა. და-
ლაქავებული მაგიდა მოთმინებით იტანდა ეგ ზომ პატივისცემი
თავის სიმძიმეს.

— ჰხმ! — ჩაახველა კოკომ და გემრიელად დაამთქნარა.

„ეჰ, მეტად ძნელი ყოფილა ქალაქის მართვა!“ — გაიფიქრა და
პირზე ხელი აიფარა, რათა მთქნარების დროს ხელმოსაწერი სა-
ბუთები არ გადაეყლაპა.

ზარი დაანკარუნა და შემოსულ მდივანს უბრძანა:

— ე-ე, წადი, გაიგე, ახალი რა ხდება წადიგაიგეში!

— ჩივიან, ბატონო! — მოახსენა მდივანმა.

— ვინ ჩივის და რას ჩივის, ე-ე, ჰხმ!.. ჩოჩოლის გამო იკლავენ, ვი-
თომ, თავს?

— ქალაქი დაცარიელდა, ბატონო, ცელქი ბიჭუნები და კუდრა-
ჭა გოგონები გაქრნენ!

— ე-ე! — გაუკვირდა კოკოს.

— ზოგიერთი მოქალაქეც ქრება, ბატონო, სოროებში მიძვრე-
ბიან!

— ე-ე! — უფრო განცვიფრდა ნოტარიუსი კოკო.

მდივანმა საქალაღდე გადაშალა და ახლა იქ ამოიკითხა:

— ქალაქის თავი შეიცვალა წადიგაიგეში! ძველი თავის, მეტ-
სახელად პირველის ნაცვლად, ნოტარიუსი კოკო დანიშნესო!

— ნუთუ? — შეიცხადა კოკომ, მაგრამ უმალ გაახსენდა თვითონ
ვინც ბრძანდებოდა და დასძინა: — ეგ უკვე ახალი არაა, ეგ ძველია!

„ეჰ, მეტად ძნელია ქალაქის მართვა!“ — გაიფიქრა კოკომ.

მდივანი გაუშვა, თავი მაგიდაზე დადო და ჩვეული ხვრინვა გა-
ნაგრძო...

2. ჩოჩორი ბენტო ჭალაში ღიღინებს

ჭალა უყვარდა ჩოჩორ ბენტოს, ჭალაში ამოსული ლორთქო ბალახი...

სახელგანთქმული მომღერლის ხვედრი იოლი როდია. რეპეტიცია და კონცერტი, კონცერტი და კვლავ რეპეტიცია... ქუჩაში ისე ვერ გაივლი, ნაცნობები რომ არ შეგხვდნენ. მიდიხარ და აქეთიქიდან გესმის შეძახილები — „ბენტოს გაუმარჯოს!“ „ბენტოს დიდება!“ „მიდი, ბენტო, შეჰყროყინე შენებურად!“ ქალაქის ვირები ხომ მთლად გაგიჟდნენ. ყველას თავისი ჩოჩორი მოჰყავდა, ერთი გასინჯე, ხმა და სმენა თუ აქვსო.

ბენტო ერთადერთი იყო და მისებურად ვერავინ ყროყინებდა.

ამიტომაც უყვარდა აქ, ქალაქის განაპირას, მყუდრო ჭალაში გასეირნება. ლორთქო ბალახი ფეხებქვეშ ეგებოდა, აქა-იქ შემორჩენილი ბებერი მუხები ფართო ჩრდილს აფენდა. ხის ვარჯებში ჩამალული ჩიტები საამოდ გალობდნენ. ესენი თეატრებში არ დადიან, არც ტელევიზორს უყურებენ, ამიტომაც არაფერი სმენოდათ ბენტოზე და არც თავს აწყენდნენ.

ბენტო მშვიდად ძოვდა. წყურვილს წყაროზე იკლავდა. ხანდახან მუხის ჩრდილში ჩასთვლემდა. და თუ ამ დროს მსმენელებით გავსებული თეატრი დაესიზმრებოდა, უნებლიეთ შეჰყროყინებდა... მოკლედ, ჭალაში ბენტო ბედნიერი იყო.

თაია ვაჩნაძე რომ კონცერტზე დაჰპატიჟა, შესანიშნავ გუნებაზე დადგა და თავის საუკეთესო სოლოყროყინს „მზის ნიჟარას“ დიდხანს უტრიალა. ტექსტიც საკუთარი იყო და მუსიკაც, მაგრამ ჩოჩორი ბენტო სრულყოფილებას ესწრაფვოდა და ერთხელ შეთხზულს მრავალგზის უბრუნდებოდა.

ის იყო, ყელის ვარჯიში დაამთავრა, თავზევით ბზუილი მოესმა. იფიქრა, ბზიკიაო, ბენტოს კი ბზიკი დიახაც რომ არ უყვარდა, მაგრამ ბალახზე ცოტა მოზრდილი ჩრდილი რომ დაეცა, შეკრთა. ამოდენა ბზიკი გაგონებთაც არ გაეგონა.

ბენტომ გონს მოსვლა ვერ მოასწრო, მდელიოზე ერთიციცქნა ვერტმფრენი დაეშვა. გვერდები ცისარტყელას ყველა ფერით უბრწყინავდა. უხილავი პროპელერები მსუბუქ ზუზუნს გამოსცემდნენ.

ვერტმფრენიდან გამხდარზე გამხდარმა კაცმა გამოყო თავი და ბენტოს მიაჩერდა.

— ია-ა! — შიშინად შეჰყროყინა ბენტომ.

კაცუნა გადმოხტა და წამში იმსიგრძე გაიზარდა, ბენტო მხოლოდ მის მუხლისთავებს ხედავდა და უკან უნდა დაეხია, რათა კარგად შეეხედა. კაცს მუშტისტოლა თავი ება, პირი კი ყურიდან ყურამდე გაეხსნა, ლაპარაკის დროს თითქოს კიკინებდა.

— მომღერალო ბენტო, მოგესალმები დიდი ჯაჯუ!

— მეც მოგესალმები, დიდო ჯაჯუ! — დარბაისლურად უპასუხა ბენტომ. — იმედია გულს მეტად არ გამიხეთქავ!

— მომღერალო ბენტო! შენ ხარ ავტორი სასიამოვნოდ მოსასმენი სოლოყროყინისა, რომელსაც „მზის ნიჟარა“ ჰქვია და მთელი ქალაქი ღიღინებს?

— დიახ! — თავმდაბლად დაუდასტურა ბენტომ. — ოღონდ მე ტრაბახი არ მიყვარს, ძალიან მორცხვი ჩოჩორი ვარ და თუ არ ვნითლდები, მხოლოდ იმიტომ, რომ სინითლე ჩემს ლამაზ ბენვს ვერ გაატანს!

— მითხარი, გეთაყვა, — კაცი მოიხარა და პირი დრუნჩთან მიუტანა, — იქნებ იცი, რა არის „მზის ნიჟარა“, ან ყური მოგიკრავს, თუ სად ინახება?

— ოჰ, ეს რომ ვიცოდე... — ოცნებით თვალელები მინაბა ბენტომ. — მზის ნიჟარით ხომ გავფრინდებოდი ლურჯი ცისაკენ!

— შენ თურმე ცაში ფრენა გყვარებია. — გაილიმა კაცმა. — ამაზე იოლი რა არის? გთხოვ, ჩაბრძანდე ჩემს ვერტმფრენში!

ჩოჩორმა ბენტომ მოკრძალებული მადლობა მოახსენა დიდ ჯაჯუს და ვერტმფრენისაკენ ნაკუნტრუშდა...

3. ბენტოს ოცნება უსრულდება

ვერტმფრენამდე რომ მიაღწია, ბენტომ მაშინლა იფიქრა, ამაში რანაირად ჩავეტევიო, რადგან ვერტმფრენი იმ ზომისა იყო, მოზრდილი კაცი ჯიბეში ჩაიდებდა.

— მობრძანდი, ბენტო! — ზრდილობიანად უთხრა დიდმა ჯაჯუმ და ხელი წამოავლო. ჰაერში გადაყირავებულმა ბენტომ ერთხელ დაიყროყინა — „იაა!“ გონს რომ მოეგო, ის და დიდი ჯაჯუ ვერტმფრენში აღმოჩნდნენ.

ჩოჩორს თვალეები გაუფართოვდა. ირგვლივ ბალახები ხეებივით აიშხვართა, ხოლო ის მუხა, რომლის ჩრდილში მანამდე ბენტო იდგა, თვალუნვდენელ სიმაღლეზე აიზარდა. ბალახის ღეროზე კუსტოლა ჭიამაიამ რომ გაირბინა, ჩოჩორი ბენტო მიხვდა, ვინც ვერტმფრენში ჯდება, ამგვარად პატარავდებაო.

სწრაფად დატრიალდა პროპელერი, აზუზუნდა, და ვერტმფრენი მიწას მოსწყდა, ბალახებიდან ამოფრინდა.

ცაზე კამარა რომ შეჰკრეს, ბენტოს სიმღერა მოუნდა და ბედნიერებისაგან თვალაცრემლებულმა დასცხო თავისი სახელგანთქმული სოლოყროყინი. დიდმა ჯაჯუმ კი, ვინც ასეთ ხმებს ჩვეული არ იყო, ყურები თითებით დაიცო.

ციდან დახედა ჩოჩორმა ბენტომ მშობლიურ ქალაქს. კრამიტის წითელი სახურავები მწვანე ხეებში ეფლობოდა. ქუჩებში უამრავი ხალხი ირეოდა, განსაკუთრებით ბაზარსა და სტადიონზე... თეატრალურ მოედანზე წამომართული თეატრის ლამაზი შენობა ცისკენ იყურებოდა, ალბათ უკვირდა, ეს რა მოფრინავსო... რატუმის მრავალრიცხოვან ფანჯარას ეძინა, რადგან იქ, სადაც ნოტარიუსი კოკო ჩასახლდებოდა, ყველა და ყველაფერი იძინებდა.

— რა აძინებთ ამ შუადღეს? — სიმღერა შეწყვიტა ბენტომ.

— ძილი ბედნიერებაა! — ჩაიკიკინა დიდმა ჯაჯუმ. — ჩვენ უნდა მივბაძოთ ქალაქის თავს! ამიტომაც უნდა დავხუროთ ბაზარი და სტადიონიც!

მართლაც თეატრმა დაამთქნარა, სტადიონიდან და ბაზრიდან ხალხი გამოიქცა, რატუმამ კი ხვრინვა ამოუშვა.

ქუჩებში ხალხი იძინებდა. ხეებმა ტოტები ძირს ჩამოუშვეს, იმათაც თვლემა მოერიო.

— ისე უნდა ვიმღერო, ყველა დავაღვიძო! — შფოთავდა ბენტო.

— ჩუმად, ნაშუადღევს ძილია! — დიდმა ჯაჯუმ თითი მუქარით დაუქნია, აქაოდა, არ გაბედოო.

ვერტმფრენი კი ზუზუნებდა და ქალაქის თავზე ლურჯ ჰაერს კვეთდა.

— აქეთ, აქეთ! ჩვენ არ გვძინავს! — არქივის უკან ცივი ლოდებისაგან აგებულმა შენობამ გისოსებიანი სარკმლები მოაბრუნა.

— ამას ძილი არასოდეს მოერევა! — ამყად თქვა დიდმა ჯაჯუმ.

ეს იყო ციხე და იგი ელოდა საპატიო სტუმარს!

ვერტმფრენი სწრაფად დაეშვა.

— მობრძანდით, ბედნიერნი ვართ თქვენი ხანგრძლივი სტუმრობით! — დაიბუბუნა ციხემ.

ეზოში დასხდნენ.

დიდი ჯაჯუ ვერტმფრენიდან გადმოხტა, ბენტო გადმოიყვანა. წამში ორივემ თავიანთი ზომები დაიბრუნეს.

დიდმა ჯაჯუმ ვერტმფრენი ჯიბეში ჩაიღო.

— აგერ მინდორი, აგერ ბალახი, იყროყინე რამდენიც გინდა! — დაცინვით თქვა და გალავანს გადააღაჯა.

ჩოჩორი ბენტო ციხის ეზოში დარჩა. ეზოს ერთი მხრივ მაღალი გალავანი ერტყა, მეორე მხრიდან ნაცრისფერი შენობის გისოსებიანი სარკმლები იღრინებოდა.

მიხვდა ჩოჩორი ბენტო, რომ მოატყუეს...

4. პანოიპარეზა

სევდა მოაწვა ჩოჩორ ბენტოს. ის იყო, გულსაკლავი ღიღინი უნდა დაენყო, სუსტი, ნაზი ხმა გაიგონა.

— ოჰ, მამაცო ბაციკუკუ, ნეტავი იცოდე, სად დამამწყვდიეს!

ბენტომ მოიხედა. შორიახლო, გისოსებიანი სარკმლიდან პანიაზე პანია გოგონა იყურებოდა.

— ვინა ხარ?

— პანო ვარ! შენ თვითონ ვინა ხარ?

— მომღერალი ჩოჩორი ბენტო როგორ არ გაგიგონია? — გაიოცა ბენტომ. — კვირას კონცერტი მაქვს, მე კი ციხეში ჩამსვეს!

— მეც დამატყვევეს! — თქვა პანომ. — კატადქცეულმა ჯაჯუ-ბიჭმა გამიტაცა. ალბათ სათამაშოდ ვუნდივარ, მაგრამ მე აქედან გავიპარები!

— აბა, აბა, ვერსად ვერ გამეპარები! — ჩაიფლრიალა გისოსმა.

— აბა, გაპარვა არ იყოს! — მრისხანედ დაიბუბუნა ციხემ.

— გაპარვაო? ვინ ბედავს აქ გაპარვაზე ლაპარაკს! — საიდანღაც მოვარდა ჯაჯუ-ბიჭი. — ჰე-ე, ეს ჩოჩორი აქ საიდან გაჩნდა? — ჭორფლიანი პირისახე დაჯლანა, ბენტოს ზურგზე მოახტა და გვერდებზე ქუსლები უთავაზა. — ჰე, ჰე, ჩოჩორი რად მინდა, თუ არ გამაჭენა!

ბენტოს შეურაცხყოფისაგან სუნთქვა შეეკრა. „იია!“ — შეჰყროყინა და ტლინკები ჰყარა, მაგრამ ბიჭი ვერ ჩამოვლო.

— ჯაჯუ, სად დაიკარგე? სადილი მზადაა! — გაისმა ქალის ჯაჯლანი. — ბოშო, სად დამეკარგა ეს ბავშვი!

— გაგხედნი, თუ ბიჭი ვარ! — დაიქაღნა ჯაჯუმ და უმაღლ გაქრა.

ბენტოს მუხლები მოეკვეთა და კარგა ხანს გონს ვერ მოვიდა.

— ჰეი, დამშვიდდი! — პანოს ხმა მოეფოფინა.

— მე ხომ ჩვეულებრივი ჩოჩორი არა ვარ! — წყენით თქვა ბენტომ. — მე არტისტი ვარ და ზურგზე ჯერჯერობით არავინ მიტარებია!

— საძაგელი ბიჭია! — გააფრთხილა პანომ. — ასე იცის ხოლმე, გიჟივით მოვარდნა. ჯადოქრების სკოლაში უსწავლია და უნდა აქლემად გადაგაქცევს, უნდა სპილოდ, მოინდომებს და ტრამვაი გახდები...

— აქლემად? — აღშფოთდა ბენტო. — კეთილშობილი ჩოჩორი ვარ და სულაც არა მსურს უშნო აქლემი გავხდე, ან თუნდაც ზონზროხა სპილო, მით უფრო, რკინის უტვინო ტრამვაი!

— ფრთხილად, გეთაყვა! — ჩასჩურჩულა პანომ. — არავინ გაიგონოს! უმჯობესია გაქცევაში მომეხმარო!

— როგორ მოვიქცე?

— ახლოს მოინი, გისოსს ყური მიადე, გამოვძვრები და შენს ყურში მოვკალათდები!

— სად მიდიხარ? — კვლავ აჟღერიალდა გისოსი. — ჩემთან უნდა დარჩე! ასეთი ლამაზი პატიმარი ჯერ არ მყოლია!

გისოსს ვინ მოუსმენდა. ბენტომ სარკმელს ყური მიადო. პანო ხომ პანანკინტელა იყო და გისოსებს შორის გაეცია, ჩოჩორის ყურში ხალვათად მოკალათდა.

— ვაიმე, გამეპარა! — აყვირდა გისოსი.

— გაგვეპარა, გაგვეპარა! — ბანი მისცა ციხემ.

ჩოჩორი ბენტო გისოსს მოშორდა, მაგრამ გასაქცევი გზა სად ჰქონდა...

5. ბენტოს გახედვნა მოუხდებოდა

— ვინ გაგვეპარა? — სახურავიდან დიდი ჯაჯუს გრძელზე-გრძელი კისერი და პანია თავი გამოჩნდა.

— ვინმე გაგვეპარა თუ? — იკითხა ქალბატონმა ჯაჯულიამ და კუთხის სარკმლიდან ცალი თვალი გამოაჭყიტა. მას ხომ იმოდენა თავი ჰქონდა, ფანჯარაში ორივე თვალით ვერ გამოიხედავდა.

— პანო გამეპარა! — აღრიალდა ჯაჯუ-ბიჭი, ბრაზისაგან კინალამ გასკდა.

— კიდობანში უნდა ჩაგეკეტა! — აჯაჯლანდა ქალბატონი ჯაჯულია. — გასაღების ჭუჭრუტანაში ვერ გაეტეოდა!

— ნუ ჯავრობ, შვილო, პანო გაგვექცა, მაგრამ აგერ ჩოჩორი მოგიყვანე და გაერთე! — დაიკიკინა დიდმა ჯაჯუმ.

— ტლინკებს იყრევინება! — იჩივლა ჯაჯუ-ბიჭმა.

— შენც აილე და გახედნე!

ბენტომ აღშფოთებით დაიყროყინა — „იიაა!“ მაგრამ მის ყროყინს ყური არავინ მიუგდო, პანოს გარდა, რომელიც ხმადაბლა ამხნევებდა:

— მედგრად იდექი, ვითომ ჩოჩორი კი არა, დიდი, გონიერი ვირი ხარ!

ჯაჯუ კი მუშტებით თვალებს ისრესდა, თან უახლოვდებოდა და ბოროტად დუღლუნებდა:

— ახლა გიჩვენებ სეირს!

ჩოჩორმა ზურგი შეაქცია და კვლავ ტლინკები ჰყარა, მაგრამ რიგიანად შეკუნტრუშებაც ვერ მოსწრო, ჯაჯუ-ბიჭი უკვე ზურგზე ჩაჰფრენოდა და გვერდებზე ქუსლებს ურტყამდა.

— ნელა, მეტკინა! — იწყინა ბენტომ.

— აჩუ, აჩუ! — აკივლდა ჯაჯუ-ბიჭი.

ბენტო ადგილს მონყდა, გაქანდა, გაქანდა და უცებ დაამუხრუჭა. ჯაჯუ-ბიჭმა თავი ვერ შეიმაგრა, ბენტოს ზურგს გადაეჯლო და ძირს დაებერტყა.

პანოს არ იკითხავთ! კინალამ ყურიდან გადმოვარდა, მაგრამ ვაჟკაცობა მაინც შეუქო:

— ყოჩაღ, ბენტო!

— არ ვარგა ასეთი სათამაშო! — გაბრაზდა ქალბატონი ჯაჯულია.

— ეს ჩოჩორი დასასჯელია! — დაეთანხმა დიდი ჯაჯუ.

უცებ პანომ შეამჩნია, რომ მისი სამალავი დაპატარავდა. „ვაიმე, — გაიფიქრა გოგონამ, — ბენტო პატარავდება!“ და ფრთხილად გამოიჭვრიტა.

ბენტო კი არ პატარავდებოდა, პირიქით, სწრაფად იზრდებოდა, ოღონდ ყური უპატარავდებოდა, რადგან ეს უკვე ჩოჩრის კი არა, აქლემის ყური იყო.

მირბის ბენტო, ციხის ეზოს წრეს უვლის და ამჩნევს, რომ ჩოჩორი კი არა, უკვე აქლემია.

ჯაჯუ-ბიჭი მოუსვენრად ხტუნაობს და ნიშნის მოგებით აჯავრებს:

— ეგეც შენ, ეგეც შენ!

პანო ცდილობს როგორმე დაიმალოს. ყური მოულოდნელად იზრდება, იზრდება და პანოს ცხვირნინ ჩამოპარტყუნდება.

„ეს რა ხდება? — უკვირს პანოს. — ეს არც ვირის ყურია, არც აქლემისა!“

გადასწია ჩამოპარტყუნებული ყური და რას ხედავს! აქლემი კი არა, ჩოჩორი ბენტო უკვე სპილოა.

მიგვანგვალეებს ზორბა სპილო, ხორთუმს ძლივს მიათრევს, თეთრი ეშვები მრისხანედ უელავს, თავი კი კვლავ ჩოჩორი ბენტო ჰგონია.

ჯაჯუ-ბიჭი სიცილით იფხრინება:

— ეგეც შენ, ეგეც შენ!..

დადლილ-დაქანცული ბენტო წრის ბოლოს აღწევს და პანო ხედავს, რომ სპილოს პარტყუნა ყური კვლავ ჩოჩრის ყურად გადაიქცევა. ბენტო კვლავ ბენტო ხდება!

მოირბინა ჯაჯუ-ბიჭმა და უთხრა:

— გიჯობს, დამემორჩილო, თორემ გაგიბრაზდები და ახლა ტრავმაი გახდები.

— იააა! — შესაბრალისად შეჰყროყინა ბენტომ...

6. ჯაჯულია შეჭმით ემუქრება

ამასობაში მოსალამოვდა. ეზოში დარჩენილ ჩოჩორ ბენტოს ციხის მაღალი კედლები უთვალთვალეებდნენ ფხიზლად.

— ჩემო მეგობარო პანო! — სევდა მოერია ბენტოს. — ხომ ხედავ, რა დღეში ჩავვარდი. გასაქცევი გზა მე არ ვიცი. შენ კი, გირჩევ, ჩემი ყურიდან გამოძვრე და ჩამავალი მზის სხივებს გაჰყვე!

— ჩემს საკანში არც ნიავეი შემოდოდა, არც მზისა და მთვარის სხივები, ამიტომაც აქამდე ვერ გავიქეცი! — უპასუხა პანომ. —

ბოლოს, შენ მოხვედი და გისოსებიდან დამიხსენი! ამიერიდან ჩემი მეგობარი ხარ და გაჭირვებაში ვერ მიგატოვებ!

ასე საუბრობდნენ ჩოჩორი ბენტო და მისი ახლადშეძენილი მეგობარი. ციხის კედლები ფიქრობდნენ, რა სულელია ეს ჩოჩორი, დაბაკუნობს და თავისთვის ლაპარაკობსო.

აგერ, ეზოს კუთხეში ჩასასვლელი აღმოჩნდა. ნეტავი ჭა ხომ არ არის? ჩაიხედა ბენტომ. პირდაღებული ჭაურის კედლებს საფეხურები მიჰყვება.

— არ ჩახვიდე! — ჩასჩურჩულა პანომ.

— უნდა ჩავიდე! — ამბობს ბენტო. — მწყურია!

ჩოჩორი რისი ჩოჩორია, თუ ჯიუტიც არ იქნება.

კიბეზე ჩასასვლელად ორი ფეხი უფრო მოხერხებულია, ვიდრე ოთხი. ბენტო წვალე-წვალეებით ჩადის... ძირამდე ჩააღწია. წყალი არსადაა, სამაგიეროდ თალიანი გვირაბი იწყება.

— იქითკენ არ შეუხვიო! — აფრთხილებს პანო.

ბენტო ხომ ჩოჩორია, იქითკენ მიდის, საითკენაც უკრძალავენ.

იქ კი, იცით, რა აღმოჩნდა? ჯაჯუღეთის სამზარეულო!

— ოჰოჰო, ეს ვინ გამოჩნდა! — აჯაყჯაყდა სახორცე კუნძი.

— აქ მოიყვანე, თავი გავაგდებინო! — დაინკრიალა პრიალა ნაჯახმა.

— ჩქარა, ცეცხლი! — უზარმაზარი, მუცელგაბერილი ქვაბი ღუმელზე შეგორდა და წყალი სტომაქში აითუხთუხა.

— შეშა მომისწრაფეთ, არ დამაკლოთ! — აგურგურდა ცეცხლი, ქვაბის ძირს შემოეხვია.

— მეგობრებო! — დაიყროყინა ბენტომ. — ჩოჩრის ხორცი არ იჭმევა!

თაროებზე ჩამომწკრივებულმა ქვაბებმა და ქვაბუნებმა, ჯამებმა და ჯამ-ჭურჭელმა ისეთი სიცილ-ყრიაძული ატეხეს, ყურთასმენა წაიღეს.

— არ იჭმევაო? — ქალბატონმა ჯაჯულიამ, სპილოს რომ დაიტევდა, იმოდენა ტაფა აიღო და ონკანის ქვეშ ხეხვა დაიწყო. — ჯერ მოზვრად გადაგაქცევე და მერე შეგჭამო!

— ეს ჩემი ჩოჩორია! — ჩაერია ჯაჯუ-ბიჭი. — ეგ რომ დაკლათ, მე ვისთან ვითამაშო?

— თანაც ეს ხომ მომღერალი ჩოჩორია და კვირას კონცერტი აქვს! — შემრიგებლურად ჩაურთო დიდმა ჯაჯუმ.

— უმჯობესია, შევჭამოთ! — თავისას არ იშლის ჯაჯულია. — დღეს წონაში საკმარისად ვერ მოვიმატე!

— ჩემი ჩოჩორია და არ მოგცემთ! — ჯიუტად გაიმეორა ჯაჯუ-ბიჭმა.

— დიახ, ჯაჯუს ჩოჩორი ვარ! — ხმის კანკალით შეეხმიანა საბრალო ბენტო.

— ეგ რა ჩოჩორია, — ჯაჯულის ბრაზისაგან ლოყები დაებერა, — ზურგიდან გადმოგაგდო და კინალამ კისერი მოიტეხე!

— მეტს არ ვიზამ! — შესაბრალისად ჩაიყროყინა ბენტომ.

— აქლემად გადავაქციეთ, აღარ ივარგა, სპილოდ გადავაქციეთ, აღარ ივარგა...

— ხვალ ტრამვაი გახდება და ქალაქში ვისეირნებ! — არ დათმო ჯაჯუ-ბიჭმა.

— ავიღებ და გაგნკეპლავ, ანდა ყურებით კედელზე ჩამოგკიდებ! — შვილს დაემუქრა ჯაჯულია.

— ნუ დავკლავთ! — გადანყვიტა დიდმა ჯაჯუმ. — კონცერტია გამოცხადებული და ბარემ ვამღეროთ! ოღონდ „მზის ნიჟარას“ ნუ იმღერებს, მოქალაქეებს გონებას ნუ აუთმღვრევს! უმჯობესია, დიდი ჯაჯუს ოჯახი შეაქოს!

„ნეტავი რა სჯობია, — სევდიანად გაიფიქრა ბენტომ, — ერთი დაკვლას მიპირებს, მეორემ ტრამვაი გახდებაო, მესამემ — მონაო...“

ხმამალლა კი ძლივს გაბედა ამის თქმა:

— იქნებ თავლაში გამიშვით ცოტა ხნით!

— ჰაჰაჰა... — სიცილი წასკდა ჯაჯულისას, სიცილისაგან ისე გაიბერა, სამზარეულოში ვერ დაეტია და დიდი ჯაჯუც, ჯაჯუ-ბიჭიც და ბენტოც კედლებს გააკრა. — მიდი, თავლის გზა ეძებე! აქ მომსვლელი ბევრი მინახავს, გზის გამგნები კი — არავინ...

წამოვიდა ჩვენი ბენტო, იარა ბაკიბუკით, იარა, ერთგან წყურვილი მოიკლა, უამრავი დერეფანი გაიარა და ისევ ჯაჯულეთს მიადგა.

— სხვა გზა არა გვაქვს, ღამე აქ უნდა გავათიოთ, — ნაღვლიანად წასჩურჩულა პანომ.

7. ჯადოქრების გუნაბი

ნადიგაიგეს მოქალაქეებს წარმოდგენაც არ ჰქონდათ, რომ ქალაქის ქვეშ მეორე ნადიგაიგე არსებობდა, რომელიც ალბათ ათას ერთ დერეფანს, დარბაზსა და საკანს მოითვლიდა. იკითხავთ, ვინ ცხოვრობს ამ მეორე ნადიგაიგეში? ჩოჩორ ბენტოსა და პანოსაც ეს აინტერესებდათ.

ბენტო დრუნჩით მიანვა კარს და თავი შეყო. კარს უკან, საყარაულში ორი უზარმაზარი სულიერი ხვრინავდა. ჯარისკაცის ტანისამოსი ეცვათ. თათებში შაშხანები ედოთ. დაღებულ პირებში ხმლებივით კბილები უელავდათ. ვერ გაიგებდით, კაცები იყვნენ თუ ვირთხები.

— ვაიმე! — შეაჟრჟოლა პანოს.

— მეც კი მეშინია! — ჩაიჩურჩულა ბენტომ. მუხლები უკანკალე-ბდა, მაგრამ შიშს სძლია და საყარაულოს ფრთხილად ჩაუარა.

— ასეთი რამ არ მინახავს, — ვერ ისვენებდა პანო, — მოკლე კაცებსა ჰგვანან, ანდა ვეებერთელა ვირთხებს...

— კაცვირთხებია! — დაუდასტურა ბენტომ, ვინრო და გრძელ დერეფანში ბაკიბუკით განაგრძო გზა.

კარგა ხანს იარა, თან ფიქრობდა: „ეჰეჰე, ვინ იცის, იმ მოსახვევში რა საფრთხე იმალება... ნეტავი კონცერტამდე არავინ შემეჭამდეს და...“

პანო ჩოჩრის ყურში ჩაცუცქულიყო და თავისთვის ტუტუნებდა: „ჩემო სათაყვანებლო ბაციკუკუ, ნეტავი იცოდე, რა საფრთხეში ვართ... სადა ხარ, ჩემო საყვარელო!“

უცებ ვილაცამ უკნიდან დაიჩხავლა:

— გზა მომეცი!

ორივეს ფიქრი გაუწყდა. ბენტო კედელს აეკრა.

გვერდით ჩაუქროლა გრძელცხვირა და სახედაჭმუჭნილმა დედაბერმა. ცოცხისათვის ველოსიპედის პედლები მოერგო და ფეხებით გამალებით ატრიალებდა. კვალდაკვალ ასეთივე დედაბრები მოაქროლებდნენ ველოცოცხებს, წივილ-კივილით ერთმანეთის გასწრებას ცდილობდნენ. ისეთი ბული დააყენეს, ბენტოს თვალთ დაუბნელდა.

ბოლო ველოცოცხმა რომ ჩაიქროლა, „იაა, ეგ რა იყო?“ — ყროყინით იკითხა.

— კუდიანების ლაშქარია! — ხმა აუკანკალდა პანოს. — მე ვერ დამინახეს, შენ კი აქაური ჰგონიხართ!

ბენტომ თავი უკმაყოფილოდ გააქნია, რითი ვგავარ აქაურებსო. ნაბიჯის გადადგმა მოინდომა და ვილაცამ უკნიდან რიხით შესძახა:

— გვერდზე გადადექ, ბენტერავ!

ჩასუქებულ კაცუნას მხრებზე ვირთხის თავი ება და ხანჯლებივით ალესილ კბილებს მრისხანედ აწკაპუნებდა. თავზე კო-

კარდიანი ქუდი ეხურა, მხრებზე ოქროს ეპოლეტები ეკეთა, ალბათ გენერლისაზე ნაკლები არ იქნებოდა.

— ერთი-ორი! — შესძახა კაცვირთხამ და მის უკან ჩამწკრივებულმა ასეთივე, ოლონდ უეპოლეტებო, მაგრამ შაშხანიანმა კაცვირთხებმა ფეხები აატყაპუნეს.

ბენტომ თვალები მაგრად დახუჭა. რამდენჯერაც გაახელდა, იმდენჯერ ხედავდა თეთრად გაალმასებულ კბილებს და შიშის ყროყინს იკლავდა.

ბოლო კაცვირთხამ რომ ჩაიარა, ხმა მაშინლა ამოიღო.

— ძვირფასო პანო! ერთი მითხარი, საიდან იცოდა ჩემი სახელი?

— აჰ, შიშისაგან კინალამ გავუჩინარდი! — ნიავივით შეეპასუხა პანო.

— ალბათ აფიშაზე ნაიკითხა, მე ხომ სახელგანთქმული მომღერალი ვარ! — ნათქვამი ხმამალალი გამოუვიდა ბენტოს.

— შენ ჩოჩორი ხარ! — დასწყვილა უცებ ვილაცამ და ბენტომ იგრძნო, რომ ზურგზე შეახტნენ. თავი მოაბრუნა და, თურმე, ჭინკა-მაიმუნე შემოსჯდომია. დერეფნის სიღრმიდან სხვა ასეთივე ჭინ-

კა-მაიმუნეები მორბიან და ესენიც ბენტოს ზურგზე ცდილობენ აბობლებას.

ოჰო, ამათი ჩოჩორს არ შეშინებია, „იაა-ო!“ — შესძახა და ისეთი კუნტრუში მორთო, ჭინკა-მაიმუნეები ძირს გადმობერტყა, ერთ-ორს კი ტლინკიც უთავაზა.

— როგორ მიზედავ! — დაიწყვილა იმ პირველმა. — მე, დიდი ჯაჯუს ჭინკა-მაიმუნს...

— მე კი ჯაჯუ-ბიჭის ჩოჩორი ვარ! — გაანყვეტინა ბენტომ.

ჭინკა-მაიმუნი დაიჩუტა, უკან-უკან დაიხია და მოუსვა.

ბენტომ გზა განაგრძო. ისევ კარს წაანყდა.

იქიდან ხმაური მოისმოდა.

— ახლა კი ვერავინ გვიშველის! — ამოიოხრა პანომ.

— დიახ, ფათერაკი მოგველის! — გულმოკლულად დაეთანხმა ბენტო და მოლიავებულ კარში თავი ცნობისმოყვარედ შეყო...

8. დიდი ჯაჯუს მხედრობი

ჩოჩორ ბენტოს თვალეები კინალამ გადმოუცვივდა. პანომ ჩოჩორის ყურიდან გამოყო თავი და კიდევ კარგი, ძირს რომ არ ჩამოვარდა.

უზარმაზარი დარბაზი აევსო უთვალავ არსებას, გაჰქონდათ ერთი ქოთქოთი, ჭახჭახი, კისკისი, წრიპინი... შუაში ოთხკუთხედებად დამწკრივებულ კაცვირთხებს მხრებზე შაშხანები გაედოთ. ხან ადგილზე ატყაპუნებდნენ უკანა კიდურებს, ხან წინ და უკან მიმოდოდნენ, მოკლედ, კაცვირთხების ალღუმი ტარდებოდა. მათ აღფრთოვანებით ესალმებოდნენ და მხიარულად ყირაზე გადადიოდნენ ჭინკა-მაიმუნეები. ველოცოცხებზე შემსხდარი კუდიანები კი ჭერქვეშ დაქროდნენ და ზევიდან დასწყაოდნენ დანარჩენებს.

— ერთი-ორი! — შესძახა კაცვირთხა გენერალმა და ჯარი ადგილზე გაქვავდა. ჭინკა-მაიმუნეები დაშოშმინდნენ, თუმცა ცოტაცოტაობით მაინც წყლოპინებდნენ. კუდიანებიც პედლების ტრიალს შეეშვნენ და ველოცოცხებით ძირს დაეშვნენ.

ზევიდან ჭრაჭუნი მოისმა.

ჭერზე საქანელა ეკიდა. ზედ ჯაჯუ-ბიჭი იჯდა და აღმა-დაღმა ქანაობდა, თან ეშმაკურად იღმიჭებოდა.

— დაგვინახავს! — ჩაიჩურჩულა პანომ.
ბენტომ ცოტათი უკან დაიხია, მაგრამ ცნობისმოყვარეობა წინ ეწეოდა და კისერი კვლავ წაიგრძელა.
კაცვირთხა გენერალმა ხელი ასწია და დასჭექა:
— გაუმარჯოს ჯაჯუ-ბიჭს!
— ვაშა, ვაშა, გაუმარჯოს! — აყვირდნენ, აკივლდნენ, აჭყლობინდნენ კაცვირთხები, კუდიანები და ჭინკა-მაიმუნები.
სიღრმეში დარბაზის კარი გაიღო. უზარმაზარი ბურთი გამოჩნდა. წითლად ლაყლაყებდა, პირზე ქონი ასკდებოდა.
— ბოშო, უკვე შეგროვდით? — იკითხა ქალბატონმა ჯაჯულიამ და წინსაფრით ტურ-პირი მოიწმინდა.
კაცვირთხა გენერალმა კვლავ ასწია ხელი და დასჭექა:
— ორმაგი ვაშა ქალბატონ ჯაჯულიას!
— ორჯერ ვაშა, ვაშა და ვაშა! — ატყდა ისევ ერთი ვაი-უშველე-ბელი.
კიდევ ერთი კარი გაიღო და იქიდან თავი გამოყო დიდმა ჯაჯუმ, ცნობისმოყვარედ გადმოხედა შეკრებილთ და ჩაიკიკინა:
— მოხვედით?
კაცვირთხა გენერალმა ერთხელაც დასჭექა:
— სამმაგი ვაშა დიდ ჯაჯუს!
— სამმაგი ვაშა!.. სამჯერ დიდება დიდ ჯაჯუს! — კინალამ თალი ჩამოიღო მხედრიონმა.
ბოლოს ყველანი დაწყნარდნენ და დიდმა ჯაჯუმ ბრძანა:
— ჩემო ერთგულნო! ვიცი, მოთმინება არ გყოფნით, კბილები გიკანკანებთ, საომრად შემართულნი ხართ! ცოტაც მოითმინეთ! უნდა გავძლიერდეთ და წადიგაიგე კი არა, მთელი ქვეყნიერება ჩვენი იქნება!
— დიდო ჯაჯუ! — დაიჭიჭყინა ჭინკა-მაიმუნმა, წელან ბენტოს ზურგზე რომ ცდილობდა ყირა გაეჭიმა. — მოგვბეზრდა მიწისქვეშ ცხოვრება! ზევით ასვლას ლამლამობით თუ გავბედავთ. მაშინაც ჩრდილებივით უჩინარნი და წყნარნი უნდა ვიყოთ! გვეშინია, ვინმემ არ შეგვაძინოს, გვეშინია, არ შემოგვათენდეს!.. გაგვიჭირდა ასე ყოფნა!

— გაგვიჭირდა!.. გაგვიჭირდა!.. — აჭიჭყინდნენ სხვა ჭინკა-მაიმუნები.
— დიდო ჯაჯუ! — იკივლა კუდიანმა, ამასწინათ პირველი რომ მიაქროლებდა ველოცოცხს. — ჩვენც ლამლამობით თუ გავინავარდებთ! გული გვისკდება, მზემ არ მოგვისწროს და ველოცოცხე-ბიდან ძირს არ ჩამოვცვივდეთ!.. გაგვიჭირდა ასე ყოფნა!
— გაგვიჭირდა!.. გაგვიჭირდა!.. — აკივლდნენ დანარჩენი კუდიანები.
— დიდო ჯაჯუ! — აწრპინდა კაცვირთხა გენერალი. — ზევით რომ ავიპარებთ, ძაღლებიც ჩვენ გვდევენიან, კატებიც და ადამიანებიც!.. ჩვენ, მიწისქვეშეთის მამაცი ჯარისკაცები, უბრალო ვირთხები ვგონივართ!.. წადიგაიგე როდის გახდება ჩვენი?
— ჩვენი!.. ჩვენი!.. — მხარი აუბეს დანარჩენმა კაცვირთხებმა.
— ძვირფასო პანო! — ჩაიჩურჩულა ბენტომ. — ჩვენ კი არა, მთელ ქალაქს მოელის თურმე საშიშროება!
— როგორმე ყველაფერი ბაციკუკუს უნდა გავაგებინოთ! — ყურში აფაჩუნდა პანო.
— ჩუმად! ახლა დიდი ჯაჯუ ილაპარაკებს! — ბენტომ შიში დაძლია და ნაბიჯი წინ გადადგა, თავით დერეფნიდან გამოძვრა.
— ჩემო ერთგულო მხედრიონო! — აკიკინდა დიდი ჯაჯუ. — მალე მოვიმკით ჩვენი გარჯის ნაყოფს. ჩვენი მთავარი მიზანია, ხელში ჩავიგდოთ „მზის ნიჟარა“. ეს ისეთი მანქანაა, ქალაქს კი არა, ქვეყნიერებას კი არა, ვარსკვლავებსაც დაგვაპყრობინებს!
— იაა! — გაკვირვებით დაიყოყნა ჩოჩორმა ბენტომ და მთელმა მხედრიონმა აქეთ მოიხედა...

9. კონცერტი

— ოჰო, ჩვენი ჩოჩორი მობრძანებულა! — თქვა დიდმა ჯაჯუმ.
— ჩოჩორი ჩემია! — საქანელადან სულსწრაფად გადმოსძახა ჯაჯუ-ბიჭმა.
— დიას, ჯაჯუს ჩოჩორი ვარ! — წაიბურტყუნა შეშინებულმა ბენტომ.
— მაშ, ჯაჯუს ჩოჩორო, დიდი ხანია, რაც გვისმენ? — შემპარავად იკითხა დიდმა ჯაჯუმ.
ბენტომ ყურები გულუბრყვილოდ გააპარტყუნა.

— თავლას ვერსად მივაგენი და აქამდე ახლალა მოვალნიე!
 — მერედა, რა გაიგე?
 — ვარსკვლავებს მივალნევთო... მეც წამიყვანენ-მეთქი და სიხარულით შევყროყინე!
 — არ დაუჯერო, ბოშო, შევჭამოთ და ეგაა! — ქალბატონ ჯაჯულიას პირზე ნერწყვი მოადგა.
 — არ დაუჯერო! — დაიკივლა კუდიანმა.
 — არ დაუჯერო! — დაინრიპნა კაცვირთხამ.
 — არ დაუჯერო! — დაიჯლანა ჭინკა-მაიმუნი. — მაგან ზურგზე არ შემისვა!
 — ჩემი ჩოჩორია და ხელი არ ახლოთ! — ზევიდან გადმოსჭყვივლა ჯაჯუ-ბიჭმა.
 — ამ სიგრძე კაცი ხარ და ბავშვის ჭკუაზე დადიხარ! — ავიშვიშდა ქალბატონი ჯაჯულია.
 — ჩვენი თათბირი დამთავრდა! — ბრძანა დიდმა ჯაჯუმ. — ახლა სახელგანთქმული მომღერალი გაგვართობს.
 — მგონი, გადავრჩით! — აფაჩუნდა ყურში პანო.
 ბენტომ კისერი მოიღერა, დრუნჩი ასნია და გადარჩენის სიხარულისაგან გრძნობამორეულმა თავისი სოლოყროყინი შემოსძახა:
 — იააა, იაააა!..
 — ვაშა! — ტაში შემოჰკრა ჯაჯუ-ბიჭმა.
 — უუუ!.. ააა!.. ეეე!.. — აკივლდნენ კუდიანები, ანრიპინდნენ კაცვირთხები, აჭიჭყინდნენ ჭინკა-მაიმუნები.
 — ბოშო, მართლა მომღერალი არ ყოფილა! — გაიბადრა ქალბატონი ჯაჯულია. — აფსუსია ამის შეჭმა!
 — ყოჩაღ, ყოჩაღ! — თავი დინჯად დაუქნია დიდმა ჯაჯუმ.
 — ამათ გამამხნევებელი კი არა, თვლემისმომგვრელი სიმღერა მოუხდებათ! — ჩასჩურჩულა პანომ მეგობარს.
 ბენტომ მსმენელებს თავი მოხდენილად დაუკრა და კვლავ სასიმღეროდ გაემზადა.
 თანდათან სინყნარე ჩამოვარდა და ჩოჩორმა ბენტომ ტკბილზე უტკბილესი სახედრული იავნანა ჩაილილინ-ჩაიყრორინა. მიჰყვა და მიჰყვა, თავდავინყებამდე მივიდა, თან მღერის, თან აქეთ-იქით ქანაობს... მასთან ერთად ქანაობენ ჭინკა-მაიმუნები, კუდიანები და კაცვირთხები... საქანელაზე ქანაობს ჯაჯუ-ბიჭი. გრძელზე-

გრძელ კისერზე წამოცმულ თავს აქანავენს დიდი ჯაჯუ, ქალბატონმა ჯაჯულიამ კი ისე გემრიელად დაამთქნარა, კიდეც კარგი, პირზე ხელი აიფარა, თორემ ნახევარი დარბაზი მის მუცელში აღმოჩნდებოდა.

— ბოშო, მთლად გამისკდა ყბები! — თქვა ქალბატონმა ჯაჯულიამ და დასაძინებლად წაგოგმანდა.
 — მეც ძილი მომერია! — ჩაიკიკინა დიდმა ჯაჯუმ და გაქრა.
 ჯაჯუ-ბიჭმა საქანელა ერთიჯ გააქანა, იშვირა თავ-ფეხი და პირდაპირ ძილში გადაეშვა...

10. ჯაჯუ-ბიჭის ეშმაკუნები

— ახლა როგორ მოვიქცეთ? — იკითხა ბენტომ, როცა თავისი უსაშველოდ გრძელი „იიიიიავნანა“ მოათავა.
 დარბაზში ისმოდა ხვრინვა, ფშვინვა, ფშლუკუნი, ცხვირით სტვენა, ტურჩების წკლაპუნი... მოკლედ, ყველას ეძინა.
 — იქნებ საიდუმლო ამოვხსნათ! — თქვა პანომ.
 — როგორ?
 — მე სიზმრებში შევიპარები, შენ კი, თუ გამიჭირდა, მიშველე!
 ბენტომ კარგა ხანს ვერ მოიაზრა, რას ითხოვდნენ მისგან, მაგრამ პანო ხომ ყურში ეჯდა და უხსნიდა. ჩოჩორი ბენტო ბაკიბუკით მიდიოდა, თან პანოს უქნევდა თავს.
 აგერ ჯაჯუ-ბიჭის საძილე ოთახი. ჯაჯუ-ბიჭი დევგმირივით გაშხლართულა. ხელ-ფეხი აქეთ-იქით გადაუყრია, ლოგინი ისეა ანგრეული, თითქოს ჯაჯუს ომი გადაუხდიაო. საბანი და ბალიში ძირს მოუსვრია. პირისახეზე შუქ-ჩრდილი უთამაშებს, მოუსვენარ სიზმარში ჩაფლულა.
 — წავედი! — პანო თითქოს ჰაერში გაფოფინდა.
 შეფრთხილდა პანო ჯაჯუ-ბიჭის სიზმარში და რას ხედავს, მთელი წადიგაიგე ათასი ჯაჯუ-ბიჭით გავსებულა. საითკენაც გაიხედავ, ყველგან ჯაჯუ-ბიჭია. ფანჯრებიდან იჭყიტებიან, სახურავებზე გადმოკიდებულან, ტელეგრაფის მავთულებზე დარბიან. ქუჩაში გავლა ჭირს, ყოველი მხრიდან გეხლებიან... არის ერთი ალი-აქოთი, განევ-გამონევა და ყველანი ასეთი ჯაჯუ-ბიჭებია, ერთნაირად ჭორფლიანები, ნოღაცხვირიანები, თმაგაჩეჩილნი, მელნით მოთხვრილნი, ერთნაირად ნიშნისმოგებით იღმიჭებიან, რალაცას

გამწარებით ეძებენ, აქეთ-იქით დასუნსულებენ, აღმა-დაღმა დაძვრებიან...

ვერ გაუგია პანოს, რას დაეძებენ ჯაჯუ-ბიჭები.

მერე ერთმა მოიხედა, პანოსკენ თითი გაიშვირა და იყვირა: „აგერ!“ ეს ათასი ჯაჯუ-ბიჭი პანოსკენ შემობრუნდა, ყველამ თითი გაიშვირა ერთიანი კივილით — „აგერ!“

გულგახეთილი პანო გაიქცა, შეეცადა, გადაესწრო. ბიჭები ყიყინით გამოედევნენ, აჰა, საცაა ხელს სტაცებენ...

„ვაიმე, დავიღუპე! — ფიქრობს პანო. — დამიჭერენ!“

ჩოჩო ბენტო დგას ჯაჯუ-ბიჭის სასთუმალთან და მძინარეს დაჰყურებს. ბიჭს სახე დაემანჭა, „არ გაუშვა, არ გაუშვა!“ — წაიჩურჩულა. ბენტო მიხვდა, პანოს იჭერენო და პირი მოალო:

— იაა!

ჯაჯუ-ბიჭი წამოჯდა, თვალი დააჭყიტა. სიზმარი, ცხადია, დაეფანტა. პანო ტყვიასავით გამოვარდა ჯაჯუ-ბიჭის სიზმრიდან და ჩოჩოს ყურში უშველა თავს.

— რა მოხდა? — იკითხა ჯაჯუ-ბიჭმა. — ვინ გამალვიძა?

— ჯაჯუს ჩოჩო ვარ! — ხმა მორჩილად გაიღო ბენტომ.

— მერე ძილს რას მიფრთხობ, წადი, დაისვენე! — ჯაჯუ-ბიჭმა საბანი თავზე წამოიხურა და სიზმარს დაუბრუნდა. იქ, წადიგაიგეს ქუჩებში ათასობით ჯაჯუ-ბიჭი მიმორბიდა, მაგრამ პანო გამქრალიყო...

11. პანოს და ბენტოს გასაუბრება

— ოჰ, ჩემო საყვარელო ბაციკუკუ! — ჩუმად ნუნუნებდა თავისთვის პანო. — როგორ შეგატყობინო ჩვენი ასავალ-დასავალი. შენი გამჭრიახი გონება გამოსავალს იპოვიდა, ღონე კი იმდენი გაქვს, ამ ჯაჯულეთს ჩამოაქცევდი...

— ძვირფასო პანო! — უკმაყოფილოდ შეანყვეტინა ბენტომ. — ბაციკუკუს ამბავი ჯერ არ მსმენია. ალბათ დიდად გონიერიცაა შენი მეგობარი და ღონიერიც, მაგრამ ჩვენც ხომ დავგჭირდა ვაჟკაცობისა და გონიერების გამოჩენა!

— ბენტო, ნუ მიწყენ! ვიცი, შენმა ვაჟკაცობამ და გონიერებამ გადამარჩინა, მაგრამ, რაც შორს მივდივართ, უფრო ვიკარგებით! აი, შენ უკვე ჯაჯუ-ბიჭის ჩოჩო ხარ!

— ჯაჯუ-ბიჭის ჩოჩო? — იწყინა ბენტომ. — ასე რომ არ მეტყვა, აქამდე შეგვჭამდნენ!.. მე თავისუფალი ჩოჩო ვარ, არტისტი და მომღერალი!

— ყველა ჩოჩო ვინმეს ეკუთვნის! — თქვა პანომ.

— ჯაჯუ თუ გამოკეთდა, შეიძლება მისი გავხდეს! — დაყაბულდა ბენტო. — არადა, მოვძებნი ვინმე გულკეთილ ბავშვს, დავუმეგობრდები და, როცა მოგვეპრიანება, ერთად ვიყროყინებთ!

— კარგი ბავშვები არ ყროყინებენ!

— ალბათ არ იციან, რა სასიამოვნოა ყროყინი! თუ დავმეგობრდით, ვასწავლი! — ბენტო ყროყინის იშტაზე დადგა და მოკლე „იაა!“ გამოსცა.

სიბნელეში ისეთი ხმაური მოისმა, თითქოს დიდი კასრი გადაბრუნდაო.

— ბოშო, ვინაა ძილს რომ მიფრთხობს! — ვილაცამ ჩაიდულდუნა...

12. ჯაჯულის სიზმარეთი

დიახ, ჩოჩო ბენტო ჯაჯულის საძილე ოთახში შეეხეტა. ის კი, რაც კასრი ეგონა, თავად ქალბატონი ჯაჯულია ბრძანდებოდა. ბენტომ სიბნელეს თვალი შეაჩვია. მის წინ ბალიშის მთა აღმართულიყო. ამ მთაზე რომ მეორე მთა იდო, ჯაჯულის თავი გახლდათ.

— სიზმარში რომ შემოეჭამო? — შეყოყმანდა ბენტო.

— ასჯერ დათვალე, ყროყინი მერე დაიწყე. ჯაჯულის გამოელვიძება, მე კი გამოვიქცევი! — დაარიგა პანომ.

ბენტომ სირცხვილით ველარ თქვა, ასჯერ დათვლა არ ვიციო. ათამდე ყოჩაღად ითვლიდა, მეთერთმეტე კი ისეთი ზღვარი აღმოჩნდა, ვერა და ვერ გადალახა.

„ბევრჯერ ათჯერ დავითვლი!“ — გაიფიქრა ბენტომ და როგორც კი პანო ყურიდან გამოფოფინდა, თვლას შეუდგა.

ჯაჯულის სიზმარეთი დიდ გვირაბსა ჰგავს. აქ თავისუფლად შეიძლება განავარდება. აზრი თუ გაკრთება, შორი-შორს მირბის და ორი სიტყვა ერთმანეთს ვერ ეწევა.

უამრავი ბილიკით დაფარულ გორაკებზე მოხვდა პანო. ამ ბილიკებზე მახინჯი ჯოჯოები მიმოდიან, თავზე ხონჩები შემოუდგამთ, ხონჩებზე ნუგბარ-ნუგბარი კერძი, ხილი და ტკბილეული აწყვია.

აგერ უზარმაზარი სამზარეულოა. გურგურებს ცეცხლი, თუ-
ხთუხებს ქვაბები, შიშხინებს ტაფები... აქ სხვა ჯოჯოები ტრიალე-
ბენ, კეპავენ, ბეგვავენ, ხარშავენ, აცხობენ... ყოველივე ამას
უზარმაზარ პირში ყრიან. პირი წისქვილივითაა, გაუჩერებლად
ფქვავს და ფქვავს...

— მოიტათ, მოიტათ! — ამბობს პირი ხანდახან. — მოიტათ, მთე-
ლი ქალაქი უნდა გადავჭამო!

უცებ ერთმა ჯოჯომ პანო დაინახა. „ესეც ლუკმაა!“ — პეპლის
საჭერი ბადე მოუმარჯვა. უნდოდა გაქცევა პანოს, მაგრამ ბადე
თავზე ჩამოეცვა და ველარ გარბის. ექაჩებიან ჯოჯოები, პირი კი
ხრიალებს:

— მოიტათ, ესეც ჩემი ლუკმაა!

ამ დროს ბენტო დგას, „ბევრჯერ ათჯერ“ ითვლის, მაგრამ სულ
რამდენი დათვალა, აღარ იცის. ჭოჭმანობს, ვაითუ, დროზე ადრე
ავყროყინდეთ, ანდა, პირიქით, დავაგვიანოო...

ბოლოს, მოთმინება რომ დაელია, ფრთხილად მიუახლოვდა ბა-
ლიშს, — ჯაჯულიას გაჩეჩილ თმებში ფეხებით არ გავებო და იმიტ-
ომ, — მიუშვირა დრუნჩი ყურს და ერთი გემრიელად შეჰყროყინა.

— ბოშო! — იკვილა ჯაჯულიამ და ავარდა, თავი ჭერს რეხვა და,
ბენტოს ზომისა რომ იქნებოდა, ისეთი კოპი დააჩნდა.

წამში გაქრა სიზმრის სამზარეულო, გაქრნენ ჯოჯოებიც, პეპ-
ლის საჭერი ბადეც და პანო სიხარულით გამოვარდა, ბენტოს ყურ-
ში შეიყუჟა.

ყოჩაღმა ჩოჩორმა, ცხადია, ცოცხლად მოცოცხა...

13. მძინარეთა დარბაზში

შორს გაქცევა ვერ მოასწრეს, როცა ჯაჯულიას კვილი წა-
მოენიათ:

— ლალატია-ა!.. გა-მა-ლვიძეს!..

კვილს გრიალი მოჰყვა, თითქოს თავდაღმართზე დიდი კასრი
მოგორავსო.

— ძვირფასო პანო, რაღაც მოგორავს! — შემკრთალი ხმით თქვა
ბენტომ.

— ეს ჯაჯულია მოგორავს, ჩემო ბენტო, თუ ვერ გავასწარით,
გადაგვივლის და დაგვტკეპნის!

ჩოჩორმა ოთხივე ფეხი აამუშავა და ისე გაუტია, ბნელი დერე-
ფანი წამში მოლია.

იმ დარბაზში აღმოჩნდნენ, სადაც ამასწინათ ვირების იავანა-
თი მთელი საკრებულო დააძინა.

იატაკი ახლაც მოფენილი იყო მძინარე კუდიანებით, ჭინკა-
მაიმუნებით და კაცვიროთხებით. ისმოდა გაბმული ფშუტუნა, ხვრი-
ნვა, წკმუტუნი...

პანო გაფაციცდა, ემანდ არ გადმოვვარდე და ვინმეს სიზმარში
არ აღმოვჩნდეთ.

ბენტო შეეცადა, ძილი არავისთვის დაეფრთხო და ისე გაეველო,
მაგრამ ეს ორი ფეხითაც ძნელია, მით უფრო — ოთხი ფეხით.

— ვაიმე, ვილაცამ დამაბიჯა! — შესჭახჭახა ჭინკა-მაიმუნმა.

— ოჰ, მგონი წიხლი მითავაზეს! — წამოიკვილა კუდიანმა.

— ვინ დაბორიალობს აქ! — მრისხანედ დაინრიპინა კაცვიროთხამ.

ჩოჩორმა ბენტომ, სიფრთხილეს პატრონი მოუკვდაო, გაექანა
და ხტუნვა-ხტუნვით გადაუარა დარბაზს, ზოგს დააბიჯა, ზოგს
ფეხი ამოჰკრა, ზოგიც მოჭეჭყა... ატყდა გნიასი და აურზაური.

ამასობაში დერეფნიდან ბრაზით გაბერილი ჯაჯულია შემოგ-
ორდა. შემოგორდა და ქვეშ მოიტანა ნახევრადმძინარე ჯადოქრე-
ბი, ქვეშ მოიტანა და იატაკზე გააბრტყელა, კედლებზე ააკრა... ვი-
საც გადაუარა, რაც ეკუთვნოდათ, კიდეც დაემართათ, სხვებმა
იხუვლეს და თავს უშველეს...

ჩოჩორი ბენტო ვის ახსოვდა. ტალღამ კედელზე მიაგდო. იქ კი
კარი იყო. ზედ ეწერა: „არ შემოხვიდე! ძილს ნუ დამიფრთხო!“

რაკი კითხვა არ იცოდა, გაფრთხილება არაფრად ჩააგდო და
კარს მიღმა აღმოჩნდა. ცხვირწინ შიშველი ფეხისგულეები დაინახა...

14. ვისია ფეხისგულეები?

ბენტოს შიში დაავინყდა და გაკვირვებული მიაჩერდა ფეხის-
გულეებს. წყვილი ფეხისგული, თითო ხუთი ვირისყურისოდენა,
გვერდიგვერდ წამომართულა.

დგას ბენტო და ფიქრობს, ვისია ეს გრძელი და წვრილი ფეხის-
გულეები და რა მოხდება, თუ მოვულუტუნებო.

— არ მოუღუტუნო! — ჩასჩურჩულა პანომ. — ჯერ თავი მოკუ-
ნახოთ და მის სიზმარში ჩავიხედოთ!

ბენტომ გვერდი ფრთხილად აუარა ფეხისგულეებს. სანოლი იმ
სიგრძე იყო, ბოლო არ უჩანდა. საბანიც, რა თქმა უნდა, გრძლად
ეფინა. მიჰყვა ბენტო ვინრო და გრძელ სანოლს, ნეტავი სად თავდე-
ბაო.

აგერ, აქ ალბათ მუხლისთავებია. მერე, კაი ხნის შემდეგ, ტანიც
გამოჩნდა და სულ ბოლოს, როცა ეგონა ეს ვილაცა არსად მთავრ-
დებო, პატარა ბალიშზე კომშისოდენა თავი დაინახა.

— დიდი ჯაჯუ! — კინალამ იყვირა ბენტომ.

— ჩუმაღ! — გააფრთხილა პანომ. — მე დიდი ჯაჯუს სიზმარს
ვენვევი, შენ კი ასამდე დაითვალე!

— ასამდე არ ვიცი! — გამოტყდა ჩოჩორი ბენტო.

— უკან, ფეხისგულეებამდე იარე, სანამ მიაღწევ, დათვლილიც
იქნება!

ბენტო უკან ნაბაკუნდა, პანო კი დიდი ჯაჯუს სიზმარში ძლივს
შეეტია.

საშინელი სივიწროვე იყო. ყოველი მხრიდან მოჩვენებები ეხვი-
ვნენ და პანო მათ შორის გაძვრა. ნამდაუნუმ აქედან და იქიდან
ანვებოდნენ, გვერდები მთლად დაულურჯეს.

პირველად ვერ მიხვდა, რა ზედახორაც იყო. თურმე ეს ქალაქი
წადიგაიგვა. ნანგრევებად გადაუქცევიათ, ვირთხებისა და ყორნებ-
ის სათარეშოდ. თვით დიდი ჯაჯუ ნიჟარისმაგვარ ხომალდში ჯდე-
ბა, შიგ წადიგაიგეს დამონებული მოქალაქენი ჩაუსხამს. მონები
მოთქვამენ და ცრემლს ღვრიან. „ნუ ტირით! — ამშვიდებს დიდი
ჯაჯუ. — ბედნიერნი ხართ, სხვაზე ადრე რომ დაგიმონეთ!.. სხვა
ქალაქებს უარესი დღე მოეღის!..“ ამ დროს პანოსაც შეასწრო მზე-
რა. გრძელი, კაუჭა თითები სტაცა. „გეგონა, გამექცეოდი!“ — ნიშ-
ნისმოგებით უთხრა და მონებს შორის ჩატენა...

ამასობაში ჩოჩორი ბენტო ბოლომდე ჩაბაკუნდა. თუმცა დიდად
არ სიამოვნებდა, მაგრამ დრუნჩი ფეხისგულზე მიუხახუნა. დიდმა
ჯაჯუმ ერთი ფეხის ფრჩხილებით მეორე ფეხისგული მოიფხანა.
ბენტომ ახლა მეორე ფეხისგულს მოუღუტუნა. დიდმა ჯაჯუმ პირვე-
ლი ფეხით მეორე ფეხისგული მოიფხანა. გაბრაზდა ბენტო, ამას
ეტყობა ვერ გავალვიძებო და მწარედ უკბინა.

დიდმა ჯაჯუმ ფეხები ამოიკეცა. ბენტომ, ფეხისგულეები გამექ-
ცაო, და უკან გამოუდგა.

ფეხისგულეები სანოლიდან გადმოვიდნენ და იატაკზე ტყუპად
დადგნენ. დიდი ჯაჯუ სანოლზე ჩამოჯდა. ყოველივე ამას ძილში
აკეთებდა და პანო, ჯერჯერობით, ტყვეობიდან ვერ გამოიქცა.

დიდი ჯაჯუ წამოიმართა და თავი გარეთ გაყო. წადიგაიგეში
უკვე თენდებოდა. დიდ ჯაჯუს სახეზე გრილი ნიავი მოხვდა და გამო-
ელვიდა.

„რა იყო, რა მესიზმრა!“ — გაიფიქრა დიდმა ჯაჯუმ და სიზმარი
თავიდან პირწმინდად ამოეხვეტა.

პანო თავქუდმოგლეჯით გამოიქცა, მზის სხივებს გაჰყვა, ქალა-
ქის თავზე გაირბინა. მიიჩქაროდა ბაციკუკუსაკენ, რათა წადიგაიგ-
ეს მომავალი დალუპვის ამბავი ეცნობებინა.

„მაპატიე, ძვირფასო მეგობარო ბენტო!“ — მიიჩქაროდა და მო-
თქვამდა პანო...

15. სელშეკრულება

ჩოჩორი ბენტოც ეცადა გაქცეულიყო, ოღონდ სად მიიმალეებოდა.
უცებ იგრძნო, რომ ქეროში ხელი ჩაავლეს და ძირს მოსწყვიტეს.
— იაა! — შესაბრალისად შეჰყროყინა ბენტომ და აფართხალდა,
მაგრამ ლონიერ ხელს ვეღარ დაუძვრა.

მალლა და მალლა რომ ასწიეს, გაყურდა, რადგან ამ სიმაღლი-
დან ჩამოვარდნა კარგს არაფერს მოუტანდა.

დღის სინათლეზე აღმოჩნდა. დიდ ჯაჯუს მინისქვეშეთიდან ამო-
ეყო თავი. ჩოჩორი ბენტო ზედ თვალებთან მოაპრონიალა და ყური-
დან ყურამდე გახეული პირით დაიკიკნა:

— ძილი შენ დამიფრთხე?

— ა-არა! — იცრუა ბენტომ.

— არ მიყვარს მატყუარა ჩოჩრები!

— დიდო ჯაჯუ! — მორჩილად თქვა ბენტომ. — კინალამ შემეჭამეს
და თავი შემოგაფარე!

— სწორად მოქცეულხარ! — დიდმა ჯაჯუმ ჩოჩორი ბენტო ილ-ლიაში ამოიჩარა. მიწისქვეშეთიდან ამოძვრა, ჯერაც მძინარე სახლებს გადააღაჯა და რატუშის ღია ფანჯარაში ძლივს შეეცია.

ნოტარიუს კოკოს როხო თავი მაგიდაზე ედო და ჩვეულებისამებრ ხვრინავდა.

დიდმა ჯაჯუმ დაუძახა:

— კოკო!

ნოტარიუსმა თავი ასწია.

— ჰხმ!.. მიღება დაიწყო?.. დიას!

— ნოტარიუსო კოკო! — თქვა დიდმა ჯაჯუმ. — დამინერე ხელშეკრულება, რომ ამიერიდან ჩოჩორი ბენტო დიდი ჯაჯუს თაყვანისმცემელია და თეატრის სცენიდან ხოტბას შეასხამს თავის პატრონსა და მფარველს!

ნოტარიუსმა კოკომ გერბიანი ქალაღი ამოიღო და იატაკზე დააფინა.

— დიდო ჯაჯუ, ჰხმ, გთხოვ თვითონვე დაწერო, რაც გსურს!

დიდმა ჯაჯუმ კალამი სწრაფად გააქანა და საჭირო სიტყვები ჩამოამწკრივა.

— ჩოჩორო ბენტო, ამ ქალაღზე ხელი მოაწერე! — უბრძანა ნოტარიუსმა კოკომ.

ჩოჩორი ბენტო დარცხვენილი დაჰყურებდა ასოთა მწკრივს.

— მე ხომ ჩოჩორი ვარ, ხელი არა მაქვს! — თქვა საცოდავად. — თანაც არც წერა ვიცი და არც კითხვა!

— ასწიე ჩლიქი!

ნოტარიუსმა კოკომ ბენტოს ჩლიქზე მელანი წაუცხო და ქალაღზე დაადებინა.

— ხელშეკრულება მზადაა! — ნოტარიუსმა კოკომ გერბიანი ქალაღი გაუნოდა დიდ ჯაჯუს, თავი კვლავ მაგიდაზე მიდო და ძილი განაგრძო...

16. მირანდოლა ცრუმოს

აღმოსავლეთიდან მზე ამოიწვერა და ქალაქ წადიგაიგეს სახურავები წითლად დააღიანდაგა.

პანო მზის ამ სხივებზე მიფარფატებს, სახურავიდან სახურავზე, სახლიდან სახლზე სტება, ქალაქის გარეუბნისაკენ მიიჩქარის, სა-

დაც პატარა სახლში თაია ვაჩნაძე ცხოვრობს და ბაციკუკუს თავშესაფარიც ეგულება.

აგერ სახლიც! დარაბები და კარი ჩაუგმანია, მშვიდად სძინავს. სახლმა ჯერაც არ იცის, რა საფრთხე მოელის, არც ბოსელმა იცის, სადაც ძროხა ელპიტე იცოხნება, არც კიბემ, რომლის საფეხურზე ძაღლ ბომბოს ტკბილი სიზმრები სწვევია...

ფისო მირანდოლა ზის ბოსლის სახურავზე, პირს იბანს.

— დილა მშვიდობისა, ქალბატონო ფისო! — ესალმება პანო.

— დილა მშვიდობისა, პანანინავ! — ფისო მირანდოლა ვითომ ვერ ცნობს მოულოდნელ სტუმარს. — მობრძანდი, ჩემს გვერდით ჩამოჯექი!

პანო შორიასლო დაეშვა, ფრთხილადაა, არ ენდობა, ვინ იცის, კატას რა უდევს გუნებაში.

მსუბუქმა ნიავმა დაუბერა, პანოს პანანკინტელა კაბის კალთები ააფარფატა.

— თაიას ალბათ სძინავს! — ამბობს პანო.

— გოგო თაიას ღრმა ძილით სძინავს! — თავს უქნევს ფისო მირანდოლა. — დილის ძილი ტკბილი ძილიაო!

— ბაციკუკუსაც სძინავს ალბათ!

— ბაციკუკუს არ სძინავს! — ცრუმოს ფისო მირანდოლა. — ბაციკუკუ ჩვენთან არ ცხოვრობს!

— სად წავიდა მამაცი ბაციკუკუ? — წუხს პანო.

— მამაცი ბაციკუკუ აღარა გეყავს! — მირანდოლამ თათები თვალზე აიფარა, ვითომც ავტირდიო.

— მოკვდა? — თავზარი დაეცა პანოს.

— დიას! გადაბრუნდა და მოკვდა! წითელ კუბოში ჩავანვინეთ, წავასვენეთ და დავმარხეთ!

— აჰ! — ამოიკვნესა პანომ და გულწასული ჩაიკეცა.

დილის ნიავმა უფრო ძლიერ დაუბერა, მსუბუქი გოგონა აიტაცა და წააფრიალა.

მწვანე ჭალაში დიდ მუხას ტოტები რომ ფართოდ გაუშლია, იმის ფოთლებში გონს მოეგი პანანა პანო.

— აჰ, ბაციკუკუ! — ჩაიჩურჩულა და ატირდა.

— ოჰ, პანო, პანო, ჩემო გულისვარდო! ნეტავ ვიცოდე, სად დამეკარგე! — წამოიძახა ბაციკუკუმ და გამოელვია.

კვლავ მაგიდაზე დასკუპებულს სძინებია. თვალედაჭყეტილი იყურება და პანოს მეტს ვერაფერს ხედავს. პანოს ხატი ძილიდან გამოჰყვია და ვერ იშორებს. ესიზმრა, ვითომ პანოს ათასნაირი ურჩხული ახვევია და ბაციკუკუ ვერაფერს შველის.

თანდათან გამოფხიზლდა. გახედა მძინარე თაიას, გახედა ფანჯარაში წითლად შემობრიალებულ დილის მზეს, ყური მიუგდო საათის ტიკტიკს და ამოიოხრა:

— ოჰ, პანო!

თაიამ თვალი გაახილა.

— არ გძინავს?

— გოგო თაია, — თქვა ბაციკუკუმ, — ნულარ ვაყოვნებთ, მოქმედების დრო დადგა!

— ჰო, უნდა ვიმოქმედოთ! — ჩაიბურტყუნა თაიამ და ბალიშს ჩაეხუტა.

დილის ძილი ტკბილზე ტკბილია...

1. ცრუ კვალი

— ფეხდაფეხ მიჰყევი! — უბრძანა ბაციკუკუმ თაიას.

ბაციკუკუ ხალათის ჯიბეში ზის, ზოლებიანი კეპი და დაჭყეტილი თვალეები ამოუყვია.

სკოლიდან ბრუნდებიან.

წინ ჯაჯუ-ბიჭი მიდის, თავის დალაქავებულ ჩანთას ხან მარჯვენათი მოათრევს, ხან მარცხენათი. ამისდა მიხედვით, ხან ერთ მხარეს გადაიხრება, ხან — მეორეს. ალბათ მეტად მძიმე ჩანთაა, რადგან რაც სხვას თავით დააქვს, ჯაჯუს ჩანთაში უწყევია.

ჯაჯუ-ბიჭი პირველად აფთიაქთან შეჩერდა. ვიტრინას შეხედა, საკუთარ ანარეკლს დაეჯღანა. ცალი თვალით უკან მოიხედა და თაიას ენა გამოუყო. სიამოვნებით დაანინკნიდა კიკინებს, ოლონდაც ბაციკუკუსი ეშინოდა.

თაიამ ძირს დაიხედა, ვითომც საკუთარი ფეხსაცმელების ჭვინტი მაინტერესებსო.

ჯაჯუ-ბიჭი აფთიაქს მოშორდა და ფურნესთან შეჩერდა. იქიდან გემრიელი პურის სუნი გამოდიოდა. მერე სათამაშოების მაღაზიასთან შეყოვნდა. ტკბილეულის დუქანში საღეჭი რეზინი იყიდა და პირში იტაცა.

თაიამ, ვილას დავინწყებიხარო და, გან-გან გაიხედა.

ასე და ამგვარად მიდის ჯაჯუ-ბიჭი, ფეხდაფეხ მიჰყვება თაია... ჯიბიდან კი ბაციკუკუ იჭყიტება.

საკმაო დრო გავიდა.

— ბებია გამინყრება! — ჩაიჭიჭყინა თაიამ.

— არ ჩამორჩე! — უბრძანა მამაცმა დეტექტივმა.

თაიას სხვა რა გზა ჰქონდა, ფეხდაფეხ მიედევნა აბეზარ ბიჭს, ის კი ყველა ვიტრინასთან და სადარბაზოსთან ჩერდება, თუმცა არსად არ შედის.

აგერ თეატრალური მოედანიც! რატუშამ ეჭვიანად გადმოსხედა. თეატრის ლამაზი შენობა ფართოდ ილიმება:

— მობრძანდით! მესტუმრეთ! ხვალ დიდი კონცერტი გვაქვს!
— ბენტო გაქრა, კონცერტი კი მაინც იქნებაო! — უკვირს თა-
იას.

ჯაჯუ-ბიჭი ჩერდება, უტიფრად უყურებს თაიას.

— ჰიჰ!

ჩანთა ძირს დააგდო, ზედ შეჯდა და... ჩანთა აფრინდა, ჯაჯუ-
ბიჭი ჰაერში აიტაცა, თაიას თავზევით გადაუქროლა... ბიჭმა ნიშ-
ნის მოგებით დააგდო — „ჰიჰ!“ და თეატრის მხარეს გაუჩინარდა.

— ახლა რაღა ვქნათ? — იკითხა თაიამ.

ბაციკუკუმ თითი შუბლზე მიიკაკუნა.

— ეგრე ვერავინ მომატყუებს! ხვალ თეატრში მივდივართ!

2. თეატრში მივდივართ!

თეატრში წასასვლელად ყველანი დილიდან ემზადებიან.
ფეხსაცმელები ბზინავენ, თეატრში მივდივართო და თავი მოს-
ნონთ.

თაიას კაბა ინაზება, არ დამწვანათ, ისე დამაუთოვეთო.

უთო ცდილობს, იქნებ ამაგი დამიფასონ და მეც დამპატიყონო.
ონკანში წყალი ჩხრიალებს, საპონი იხვენება, ერთხელაც ამა-
ქაფეთ, პირზე მოგეფერებითო.

კბილის ჯაგრისმა კიჭები სათითაოდ დაუთვალა გოგონას და
ჩემს საქმეს მოვრჩიო, ჩაილაპარაკა.

სავარცხელი არ ილღება, ოქროსფერ კულულებს ხან ასე დააყე-
ნებს, ხან ისე.

მართა ბებო ოხრავს, საგარეო კაბა დაუძველდა და ტანსაცმ-
ლის ჯაგრისს საყვედურობს, ცუდად მისუფთავებო.

საკერავი მანქანა იხვენება, მეც წამიყვანეთო, მაგრამ, წარმო-
გიდგენიათ, სპექტაკლის დროს რომ არახრახდეს.

კარადები და სკამ-ლოგინები მოუსვენრად ქრატუნებენ, ოღონდ
ამათთვის ვისა სცალია.

სახლი გაბუტული სდუმს. არსად პატიყებენ. ყველანი რომ გა-
იკრიფებიან, მოწყენისაგან ფანჯრებს მოიხურავს, კარს ჩაირაზავს
და ერთს გემრიელად წაუძინებს. თეატრიდან რომ დაბრუნდებიან,

მაშინლა გაიღვიძებს, სმენას გააფაციცებს, ვინ რა ამბავი მო-
იტანაო.

ბაციკუკუ სარკეში იჭყიტება. უღვაშებს გულმოდგინედ ისწო-
რებს, თანაც იმდენ ხანს, სარკეს თავი მოაბეზრა და სარკემაც ენა
გამოუყო.

— უზრდელი სარკე! — განაცხადა ბაციკუკუმ.

ფისო მირანდოლამ თავი მოიკატუნა, იყო თავისთვის გასუსუ-
ლი. მიხვდა, ვერაფერი გამოიგესო და თანდათან გათამამდა. ახლა
ერთ განამანიაშია. თაიას ძველი კაბები მიფხრინ-მოფხრინა, ცდი-
ლობს მოირგოს. ყელზე შუშის მძივები ჩამოიკონწიალა, ყურებზე
ბრჭყვიალა საყურეებს გააქვთ რაჩხარუჩხი. ქუთუთოები მოცის-
ფროდ შეიღება და ჭრელი თვალელები უფრო ეშმაკურად აუჭრელდა.

ძალღმა ბომბომ გრძელკალთებიანი შავი პიჯაკი და შარვალი
ჩაიცვა. თავზე ქვაბქუდა ჩამოიფხატა. პირში ყალიონი გაირჭო.
ყველაფერი ეს აქამდე ვაჩე მამიკოს კარადაში ინახებოდა იმ დრო-
იდან, როცა ვაჩე მამიკო ინგლისელი პოლისმენის ბობის როლს
თამაშობდა.

ყველაზე მეტად ძროხა ელპიტეს შემოსვა გაჭირდა. მართა ბე-
ბოს ვერც ერთ კაბაში ვერ ჩაეცია. მაშინ ორი ხალათი ერთმანეთს
გადააკერეს, მკერდზე კი წინსაფარი ჩაუმატეს. ამიტომ ძროხა
ელპიტეს უამრავი ჯიბე აღმოაჩნდა და შიგ უმალ ქატო ჩაიტენა.

— ცოხნას შეეშვი! — ურჩია თაიამ. — თეატრში ძროხებიც არ
იცოხნებიან!

ასე და ამგვარად, თეატრში წასასვლელად მოემზადნენ...

3. ყრმონა ტრამვაი

გზას დაადგნენ.

წინ მართა ბებო მიდის. ილღიაში კედლის საათი ამოუჩრია,
„ტიკ-ტაკ, ტიკ-ტაკ!“ — ხარობს კედლის საათი.

მერე თაია მოაბიჯებს, ცდილობს ბებოს ფეხი აუწყოს, მაგრამ
მოკლე ნაბიჯები აქვს და ეშლება, უნებლიეთ ჩამორჩება და ხტუნვა-
ხტუნვით დაეწევა.

ჯიბეში ბაციკუკუ უზის. ყოჩალი მაძებარი ბოლო ორ მზესუმ-
ზირას ატანს გემოს. ხანდახან თავს ამოყოფს და დაჭყეტილ თვა-
ლებს გარემოს მოავლებს.

ფეხდაფეხ ფისო მირანდოლა მოინმანნება, მძივებსა და საყურეებს მოაჩხარუნებს, ჭრელ თვალებს ეშმაკურად აცეცებს.

შემდეგ ძროხა ელპიტე მობაკუნობს. ხალათის კალთები ძირს მოსთრევს. დრუნჩს ჩუმ-ჩუმად ჯიბეში იყოფს, ქატოს ენას უსვამს.

დაბოლოს, ძალი ბომბო მოაბიჯებს დარბაისლურად. პირში ყალიონი გაუჩრია და თუმცა შიგ თამბაქო არ არის, მაინც აპლაკუნებს.

აგერ გაჩერება!

ქუჩის მოსახვევიდან გამოგრილდა წითელი ტრამვაი.

ზარის მაგიერ ყროყინებს.

მართა ბებო გაოცებულია, თაიაც გაოცებულია, მირანდოლაც, ელპიტეც და, რალა თქმა უნდა, ბომბოც.

ბაციკუკუ თვალებს აჭყეტს, მას არაფერი აოცებს.

ვატმანის ადგილას ჯაჯუ-ბიჭი ზის, უხეიროდ იჯლანება.

— ესეც ასე! — ეჭვით ამბობს ბაციკუკუ.

— ტიკ-ტაკ, ტიკ-ტაკ... მთავარია, არ დაგვაგვიანდეს! — ლელავს საათი.

— მოქალაქე მგ ზავრებო, შეიძინეთ ბილეთები! — აცხადებს ჯაჯუ-ბიჭი. — თეატრამდე თითო შაური. ძროხამ, რაკი ერთ სკამზე ვერ ეტევა, ორი შაური გადაიხადოს!

დიახაც, ვატმანს ვერ შეედავები!

ყველანი სხდებიან, ტრამვაი თეატრისაკენ მიექანება, თან კი არ ანკარუნებს, ჩოჩორივით ყროყინებს...

4. ტრამვაი ბაქრა

— ღრრ! — ყალიონი პირიდან გამოიღო ბომბომ. — ეს ბიჭი მეცნობა!

ცხადია, თაიასაც ეცნობა! ეს ხომ ჯაჯუ-ბიჭია! დახე, კვირაობით თურმე ტრამვაის ვატმანად მუშაობს.

— ეს ბიჭი კატაა! — განაცხადა ბომბომ.

— სისულელეა! — აკრუტუნდა ფისო მირანდოლა. — ბიჭი რანაირად იქნება კატა?

— ტრამვაი კი ვირის ჩოჩორს აგონებს! — ჯიბიდან ამოიჭყიტა ბაციკუკუმ.

ჯაჯუ-ბიჭმა მგ ზავრებისაკენ მოიხედა. მართლაც ჰგავს წითურ კატას, მაგრამ ნაღდად ჯაჯუ-ბიჭია!

ტრამვაი გაჩერდა და ახალი მგ ზავრები ამოვიდნენ. აგერ ალათი მასწავლებელი, აგერ ჩიტო მასწავლებელი, აგერ პატიკო მასწავლებელი, აგერ ლუდმილა რუსლანოვნა, აგერ ბატონი იაკინთე, აგერ გაკვეთილთუიცი, დაბოლოს, ფიზკულტურის მასწავლებელი ოხოხო.

თაია ზრდილობიანად ფეხზე წამოდგა:

— დაბრძანდით, დაბრძანდით, პატივცემულო!

წამოიმართა ბომბო, ყალიონი გულისჯიბეში ჩაიდო, ქვაბქუდა მოიხადა.

ფისო მირანდოლამ დრუნჩი ფანჯრისაკენ მიაბრუნა, ვითომცდა ვერავის ვხედავო.

დარბაისელი ძროხა ელპიტე გაფაშფაშებული ზის, სალამის ნიშნად თავს აქნევს.

მართა ბებო ყველას ღიმილით ესალმება:

— სალამი ჩიტო მასწავლებლო! სალამი ალათი მასწავლებლო! სალამი ლუდმილა რუსლანოვნა! სალამი პატიკო მასწავლებლო! სალამი ბატონო იაკინთე! სალამი ბატონო ოხოხო! სალამი ქალბატონო დირექტორო!

„ქალბატონო დირექტორო“ იმიტომ თქვა, ნამდვილი სახელი არ იცის და „გაკვეთილთუიცი“ ხომ არ დაუძახებს.

— დღეს ვატმანად ჩვენი ჯაჯუ-ბიჭია! — თავმომწონედ ამბობს გაკვეთილთუიცი.

— დიახ, დიახ, როგორ დაჭკვიანებულა! — კვერს უკრავენ სხვა მასწავლებლები.

ჯაჯუ-ბიჭი ხითხითებს. ტრამვაი სწრაფად მიექანება, მოსახვევზე ზარს კი არ ანკარუნებს, ყროყინებს.

— უნდა გავიგო, მართლა ბიჭი თუა! — ვერ ისვენებს ბომბო. — მივალ და დავსუნავ! ისეთი ყნოსვა მაქვს, უმალ გავარჩევ ქურდ-ბაცაცა კატას ბიჭისაგან!

— ქურდბაცაცები ძაღლებია! — იბუტება ფისო მირანდოლა.

ბომბო ყურს არ უგდებს, ნელ-ნელა უახლოვდება ვატმანის კაბინას, თან ცხვირი წინ გაუშვერია და ჰაერს გამალებით ყნოსავს.

— დიახ, ქურდის სუნი მცემს! — დაიღრინა ბომბომ.

ჯაჯუ-ბიჭმა მოიხედა. კბილებდალეხილი ბომბოს დანახვაზე ტრამვაი უცებ დაამუხრუჭა. დარბაისელი ძროხა ელპიტე სკამიდან გადმოვარდა და გაკვეთილითუიცი ძირს მოიყოლია. ფისო მირანდოლა პატიკო მასწავლებლის მუხლებზე აღმოჩნდა, პატიკო მასწავლებელი — ალათი მასწავლებლისა, ორივე ერთად — ჩიტო მასწავლებლისა. ბატონმა იაკინთემ და ლუდმილა რუსლანოვნამ შუბლები ერთმანეთს მიახეთქეს და კოპები დაიმსახურეს.

მართა ბებოს კინალამ საათი გაუვარდა და გაბრაზებულმა საათმა — „ტიკ-ტაკ, ტიკ-ტაკ, ნუ დამამტვრიე, ქალოო!“

თაია ხომ ფეხზე იდგა. გაქანდა და ბომბოს მიენარცხა, ბომბო — ვატმანის კარს. ჯიბეში ჩაჭყლეტილმა ბაციკუკუმ სული ძლივს მოიბრუნა და ბომბოს დასჭყვივლა:

— არ გაუშვა!

ვინ არ გაუშვა? ჯაჯუ-ბიჭი აორთქლდა, ტრამვაიც აორთქლდა და მგზავრები პირდაპირ ლიანდაგზე დაცვივდნენ. სადაც ტრამვაი იდგა, იქ აქლემი წამოიძარდა, ზედ ჯაჯუ-ბიჭი ამხედრებულა. აქლემმაც ვირივით დაიყოფინა და გაუტია, თან ჯაჯუ-ბიჭიც გაიტაცა...

— არ გაუშვა! — კვლავ დასჭყვივლა ბაციკუკუმ, მაგრამ სანამ ერთმანეთს ხელს შეაშველებდნენ და წამოდგებოდნენ, აქლემი გაქრა და, ცხადია, ჯაჯუ-ბიჭიც.

„დიდი კაცი რომ ვიყო, ტრამვაით ხომ არ ვიმგზავრებდი!.. ოხ-ოხ!“ — ამოიოხრა ოხოხომ.

მგზავრები კვნესა-კრუსუნით თეატრის გზას დაადგნენ...

5. ქალბატონი ჯაჯულია თეატრში მობრძანდა

— მობრძანდით, მობრძანდით, ძვირფასო მაცურებლებო! — თეატრს კარები ფართოდ გაუღია და გამვლელ-გამომვლელს ეპატიუება.

ქალაქის შენობებში ყველაზე ლამაზია. თუმცა ნიღბები დაუზიანეს, თავი მაინც მოსწონს. ხანდახან ზეცას ახედავს, ხომ არ წამოწვიმსო და ამოიოხრებს... იცით, რატომ?.. სახურავი აუხდიათ და ეშინია, წვიმა თავში არ ჩამივიდესო.

გუგუნე გაისმა. მოედნის თავზე ვერტმფრენი ჩამოეკიდა. გუგუნებს და გუგუნებს, ვილაცას ელოდება.

სად იყო, სად არა, ქალბატონი ჯაჯულია გამოგოგმანდა. იმოდენაა, უმალ მოედნის ნახევარი დაისაკუთრა, სხვები კი გან-გან ინევენ და ერთმანეთს ფეხებზე აბიჯებენ.

— ბოშო, ძლივს მოვალნიე! — ხვნეშის ქალბატონი ჯაჯულია, ოფლი წურწურით ჩამოსდის.

— გამარჯობათ, ქალბატონო ჯაჯულია! — ციდან ჩამოსძახის ვერტმფრენი.

— შენ უნდა ამნიკო ვითომ მე? — ქალბატონი ჯაჯულია ხვიხვინებს.

ვერტმფრენი ბრაზიანი გუგუნით პასუხობს — „დიახ, დიახ!“ დაბლა, დაბლა ეშვება, აჰა, ჯაჯულია უკვე სწვდება, ჩაეჭიდება. ვერტმფრენი ცდილობს აქაჩოს, ასფალტს მოწყვიტოს, საშინლად წუის, მაგრამ არაფერი გამოსდის.

— მაშ რა გეგონა, ბოშო! — სიცილისაგან თახთახებს ქალბატონი ჯაჯულია, თითქოსდა მთას მიწისძვრა არხევსო.

— გამიშვი, დავიმტვრევი! — ეხვეწება ნირნამხდარი ვერტმფრენი. ჯაჯულია ხელს უშვებს. სირცხვილნაჭამი ვერტმფრენი თავს შველის, სახურავებს მიღმა გადაიკარგება.

აგერ კუთხის ქუჩიდან წეროსფეხება ამნე მობაჯბაჯებს, წამდაუნუმ გამაფრთხილებლად აზარუნებს: „აბა, აბა, მიფრთხილდით, არაფერი დაგიშავოთ!“ გრძელი ისრის წვერზე ცხაური ჰკიდა. ამნე მოედნისკენ შემობრუნდება, ცხაურს დაუშვებს, თან კვლავინდებურად იმეორებს: „აბა, აბა, მიფრთხილდით!“

— ჰოოპლა! — ქალბატონი ჯაჯულია ცხაურზე შეგორდება, თან ამნეს ამხნევეებს: — ჰე და ჰე, ჰე და ჰე!

ამნე დაიძაგრა, დაიძაგრა, კინალამ წელში გადატყდა.

— ოჰ, რა მძიმეა! — ამოიოხრა.

შეისვენა და მეორეჯერ სცადა. აღმუვლდა ამნის ძრავა, ანივლდა, ლითონის ბაგირები დაიჭიმა.

— ოჰ, წელი მეტკინა! — ერთი კი შებარბაცდა, მაგრამ ცხაური ასფალტს ააშორა.

— ჰე და ჰე! ჰე და ჰე! — ამხნევეებს ჯაჯულია.

ამნე ძალ-ღონეს არ იშურებს. აჰა, ცხაური ზევით-ზევით ასწია, ისარი შეაბრუნა და ცხაური თეატრის გადახსნილ სახურავში ჩაუშვა...

6. მეზილეთი დიდი ჯაჯუ

შესასვლელთან ორი ფეხი დგას, შავად გაპრიალებული ჩექმები აცვია. ვინრო შარვლის ტოტები თითქოს ჭერიდან ეშვებო.

— ბილეთი! — დაიკიკინა ხმამ.

მართა ბებო დაიბნა, ფეხებს ხომ არ მიაწვდის ბილეთს!

თეატრის ფოიე ძალზე მაღალია, გუმბათს თვალს ვერ მიაწვდენ. იქ დიდი ჭალი ჰკიდია. მეზილეთეს თავი გუმბათზე მიუბჯენია. ზედ ლოყასთან უამრავი ნათურა კაშკაშებს. ალბათ ძალიან სცხელა და ამიტომაც კიკინებს ბრაზიანად.

წკნელივით წვრილი ხელი ბილეთს სწვდება. ამისათვის მეზილეთე წელში უნდა გაიღუნოს და სულ იმის ცდაშია, ყურით ბროლის ფირფიტას არ გამოედოს.

ყველას თითო ბილეთი აქვს და რიგრიგობით უწვდიან მეზილეთეს.

ფისო მირანდოლამ იფიქრა, იმ სიმალლიდან მეზილეთე რას დამინახავს, ბილეთს გადავმალავ და ნაყინში გადავცვლიო. ამიტომ კედელ-კედელ ქურდულად გაცოცდა. ამ დროს ერთი ჩექმა ამოძრავდა და ზედ კუდზე დააბიჯა. ეტკინა ფისო მირანდოლას, აჩხავლდა, ბილეთი სასწრაფოდ გაუწოდა.

ძროხა ელპიტე კარში გაიჭედა. არ ახსოვს, ბილეთი რომელ ჯიბეში შეინახა, დრუნჩს ხან ერთში ყოფს, ხან მეორეში, მაგრამ ვერ პოულობს. იქნებ ქატოსთან შემოეჭამა და ამის გამხელისა რცხვენია.

— ძია მეზილეთევ! დედიკოს გეფიცები, ელპიტეს ბილეთი ჰქონდა! — ასძახა თაიამ, ოღონდ მისი ხმა მეზილეთეს ვერ მისწვდა.

ელპიტეს უკან მასწავლებლები და დირექტორი გაკვეთილითუიცი დგანან და ლელავენ, ეს რა ამბავია, წარმოდგენაზე დაგვაგვიანდებაო.

თაია გაიქცა და გვერდითა კიბეს აჰყვა. კიბე რკინისაა, დახვეული და მაღლა, მაღლა მიიწევს.

მირბის თაია ფეხების ბაკაბუკით, ითვლის საფეხურებს, ოღონდ იმდენი საფეხურია, დათვლა უჭირს.

კიბე კი ვინროვდება, ვინროვდება და აი, უცებ, ჭერს ებჯინება. აქ პანია სარკმელია.

გაიხედა თაიამ. ბროლის ჭალი ბრდღვიალებს. მეზილეთეს თავი ისე ახლოსაა, შეგიძლია ყურში ხელი ჩაავლო.

— ძია მეზილეთევ! დედიკოს გეფიცები, ელპიტეს ბილეთი ჰქონდა და ქატოსთან ერთად შემოეჭამა!

— ჰო! — პასუხობს, მეზილეთე და თაია აქედან ხედავს, ჩექმამ რომ განზე გაინია და ელპიტე საცობივით შემოვარდა. თან მოდის, თან ხალათის კალთებს იკეცავს...

გაკვეთილითუიცი ცოფსა ჰყრის. ერთმანეთის მოყოლებით შემოდინან სხვა მასწავლებლებიც, მერე უცნობი დეიდები, ბიძიები და ბავშვები... სულ ბოლოს — ფიზკულტურის მასწავლებელი ოხობო...

7. მეუღლეს ვახი მოაჭამა

გუმბათზე ბროლის ჭალი ჩახჩახებს, დარბაზი გაჩირალდნებულია.

სცენაზე მძიმე ფარდა არის ჩამოშვებული, ზედ მასხარაა ამოქარგული. როცა ფარდა ირხევა, მასხარა ცოცხლდება და თვალებს აპაჭუნებს.

ზურგს უკან ფართო ლოყაა, რკინის გისოსებით შემორაგული. ლოყა ქალბატონი ჯაჯულიასია. გისოსები იმიტომაც აქვს, ვაითუ ჯაჯულიას მოეპრიანოს და მაყურებლებს გადასწვდესო.

ქალბატონი ჯაჯულია წარმოდგენაზე მარტო როდი მობრძანდება. თან თავის სამზარეულოსაც ეპატიჟება. კარადები გვერდი-გვერდ ვერ ეტევიან, მუდამ ჩხუბობენ და კარებით ერთმანეთს ეხეთქებიან.

გაზქურა მხიარულად გურგურებს, ნუგბარ-ნუგბარ კერძებს აშიშხინებს.

ჭურჭლეული ერთიმეორეს ეჩხაკუნება. ალტაცებისაგან ხტუნაობას იწყებენ, ზოგჯერ დაუცდებათ და იატაკზე იმსხვრევიან.

ჯაჯულია პირს არ აჩერებს, მუდამ რალაცა უნდა ჭამოს. როცა საჭმელი შემოეღევა, კედლებსა და რკინის გისოსებს ხრავს.

აგერ დიდი ჯაჯუც გამოჩნდება. ლოყაში ვერ იმართება და დაკეცილი შემოდის. ჯაჯულია მივარდება თავის საყვარელ მეუღლეს, ხან მკლავს მოაჭამს, ხან ფეხებს. დიდი ჯაჯუ კი არის თავისთვის, ლმობიერად ილიმება. რამდენიც არ უნდა მოაჭამონ, უმალ უმრთელდება. ის ხომ ჯადოქარია და ყველაფერი შეუძლია.

ჭერის კუთხეში ქანდარაა. ფერად პროექტორებს თვალები ჩაბნელებიათ. წარმოდგენა რომ დაიწყება, აბრიალდებიან და სცენას შვიდფერ სხივებს გადმოაფრქვევენ.

ქანდარაზე ჯაჯუ-ბიჭი გადმოდგარა და იჯლანება. გაკვეთილი-ითუიცი დარბაზიდან მუშტს უღერებს. დირექტორის მუქარას ბიჭი აინუნშიაც არ აგდებს.

ვაჩნაძეები პირველ რიგში სხედან.

მართა ბებო მასხარას მისჩერებია, ცოცხალი ჰგონია და პირჯვარს იწერს.

თაია მოუთმენლად ცმუკავს.

ბაციკუკუს ჯიბიდან თვალები დაუჭყეტია, სადარაჯოზეა და არაფერი არ უნდა გამოეპაროს.

ფისო მირანდოლა ინაზება. სხვა კატა აქ არ არის და ნეტა ვის ეპრანჭება?

ბომბოს თავი ღირსეულად უჭირავს, ჩიბუხი, ცხადია, გულის-ჯიბეში უდევს.

ელპიტე სავარძელში გაფლაშულა და მალულად იცოხნება.

მასწავლებლები მეორე რიგში სხედან. გაკვეთილითუიცი და აღათი მასწავლებელი ელპიტეს წამდაუნუმ ზურგზე უთათუნებენ, ცოტა ჩაინი, ნუ გვეფარებო. ელპიტე ცდილობს ჩაინოს და სულ მალე ალბათ იატაკზე აღმოჩნდებოდა.

— ტიკ-ტაკ!.. რატომ გვიანდება? — კითხულობს საათი.

ისმის მუსიკა. სინათლე თანდათან ქრება.

მოიხედა თაიამ. ქალბატონმა ჯაჯულიამ თავის ძვირფას მეუღლეს ფეხი უკვე მოაჭამა. დიდი ჯაჯუ კი, ვითომც არაფერიო, ღმობიერად ილიმება...

8. რა ხდება სცენაზე?

ფარდა გაიხსნა და სცენაზე გამოჩნდა... ვინ, თუ მიხვდებით?

— ბენტო, ბენტო! — იგრილა დარბაზმა, მაყურებლებმა ტაში დასცხეს.

მომღერალ ჩოჩორს შავი შლაპა ახურავს. ყურების გასაყრელად შლაპის ფარფლი ორგან გაუხვრეტიათ, ამიტომაც არ უვარდება თავიდან. ყელზე ჭრელი პეპელა-ჰალსტუხი უკეთია. ზურგზე წითელი მოსასხამი მოუსხამს.

— ახლა თქვენ მოისმენთ სიმღერას მეტად სევდიანსა და გულდასაწყვეტს!

ბენტომ მოწყენით დახარა თავი, ტაში თითქოს არც გაუგონია.

— აკი ბენტო მოიტაცესო? — იკითხა თაიამ.

— მეტად სევდიანს... მეტად სევდიანს... — ჩაიყროყინა ბენტომ.

— სევდიანი არ გვინდა, მხიარული რამე გვიმღერე! — თავისი ლოყიდან დაუძახა ქალბატონმა ჯაჯულიამ.

— დიახ, მხიარული სიმღერა გვირჩევნია! — ჩაიკიკინა დიდმა ჯაჯუმ.

— მოგხვდება ჩემი მათრახი! — ქანდარიდან დაემუქრა ჯაჯუ-ბიჭი.

— ბედნიერი ჩოჩორი ვიყავი! — ნაღვლიანად განაგრძო ბენტომ. — ჭალაში ლორთქო ბალახს ვძოვდი და, გულს რომ სიხარული მომანვებოდა, მხიარულად ვყროყინებდი...

— ჩვენს თეატრში უფრო ბედნიერი იქნები! — დიდმა ჯაჯუმ გისოსებში გამოყო თავი.

— ეცი ვირს პატივი! — დასძინა ქალბატონმა ჯაჯულიამ.

— ჩოჩორად დავიბადე და არ მინდა ხან აქლემი გავხდე, ხან სპილო, ხან ტრამვაი... მირჩევნია ჩემს ჭალაში ვიბალახო და ვირად გავიზარდო!

— ბრიყვო! — აკიკინდა დიდი ჯაჯუ. — აქლემი უდაბნოს მეფეა, სპილო — ჯუნგლებისა...

— როცა ტრამვაი ვხდები, ძალიან ვიტანჯები! — თქვა ბენტომ. — ჩლიქები მტკივა... ბორბლებად მექცევა და რელსებზე რახრახით მივგორავ!.. მე მინდა თავისუფლება?

— მაგრამ ხელშეკრულება?! — ჯაჯულიას სიბრაზის ცეცხლი წაეკიდა.

— შენ დაგავინწყდა ხელშეკრულება! — დიდმა ჯაჯუმ საიდანაც უზარმაზარი ქალღიმილი ამოაფრიალა და მაყურებლების თავზე გაშალა.

ზედ ოკრობოკრო, მსხვილი ასოებით ეწერა:

ხელშეკრულება:

ამერიდან მზად ვარ, ჩემი ყროყინით, სახედრის ღონით, ვირული მორჩილებით, ვემსახურო ჯაჯუს დიდ ოჯახს!

ჩოჩორი ბენტო

ქვემოთ ხელმონერის ნაცვლად, აღბეჭდილი იყო ბენტოს წინა, მარჯვენა ჩლიქის ანაბეჭდი.

უფრო ქვემოთ კი გაკრული ხელით ეწერა — „*ვადასტურებ, ქალაქის თავი, ნოტარიუსი კოკო!*“

ჩოჩორმა შიშით შეხედა ხელშეკრულებას და მორცხვად ჩაინუნუნა:

— მე კითხვა არ ვიცი!

— აგერ შენი ჩლიქის ანაბეჭდი! — ჯიუტად გაიმეორა დიდმა ჯაჯუმ. — ხელშეკრულების დარღვევას არავინ გაპატიებს! ვაი შენი ბრალი, ეს რომ არქივარიუსმა გაგიგოს!

დარბაზს შიშინამა ჩურჩულმა გადაურბინა და სიჩუმე ჩამოვარდა. ყველანი სდუმან.

— არქივარიუსი ვინაა? — იკითხა თაიამ.

ბაციკუკუმ ტუჩზე თითი მიიდო და ჩურჩულით აუხსნა:

— არქივარიუსი ისაა, ვინც არქივებში ძველ საბუთებს ინახავს! „ესეც ახალი საიდუმლოება!“ — გაიფიქრა თაიამ...

9. ვაჩე მამიკო ბენტოს ესარჩლება

— მან კითხვა არ იცის! — ჩიტის ხმით ჩაიჟღერტულა ვილაცამ. ხმა ვაჩე მამიკოს ეკუთვნოდა და იგი კულისებიდან მოისმოდა.

— ეი, ვინ იმალება მანდ კულისებში! — მუქარით შეუძახა დიდმა ჯაჯუმ.

— მე არ ვიმალები, მე გამოსასვლელად ვემზადები! — აუღელვებლად უპასუხა ვაჩე მამიკომ. — აბა, მუსიკა!

ორკესტრმა ნაზი მელოდიით აავსო დარბაზი. სცენაზე უზარმაზარი ფრინველი შემობათქუნდა, ისე გაირბინა, თითქოს მართლაც მოსწყდება იატაკს და გაფრინდებაო...

თავისუფლებას ესწრაფვოდა ტყვე ფრინველი და ბორკილები ვერ დაემსხვრია.

დარბაზი გასუსული უყურებდა და როცა ცეკვაც შეწყდა და მუსიკაც, დუმილი კვლავ გაგრძელდა...

შეჩერდა ვაჩე მამიკო, დარბაზს გახედა და გულმართლად თქვა:

— ხელშეკრულება უკანონოა!

— ასეთი სიტყვები პიესაში არ ეწერა! — იჭყვივლა ქალბატონმა ჯაჯულიამ. — ამ მსახიობს მხოლოდ ცეკვა-გალობა ევალებოდა!

— თუ ყველამ, რაც მოეპრიანა, ის ილაპარაკა, წარმოდგენა ჩაგვეშლება! — უკმაყოფილოდ აბუზუნდა დიდი ჯაჯუ.

— მე მომატყუეს, მომაშორეს მშობლიურ ქალას! — ჩაიყროყინა ჩოჩორმა ბენტომ. — მერე მიბრძანეს, აირჩიეო, ან გვემსახურე ვირის ღონით, არტისტის ნიჭით, თორემო, თითი მიქნიეს ცხვირ-წინ...

— მოქალაქენო, ეს სიმართლე ტყუილს უფრო ჰგავს! — განაცხადა დიდმა ჯაჯუმ.

მაყურებლები გაუბედავად აზუზუნდნენ, აქა-იქ წამოძახილიც გაისმა, რაც ცოტათი ჰგავდა ამბოხების ხმებს.

ზოგიერთებს ვერ გაუგია, სცენაზე რა ხდება, რა უცნაური სპექტაკლიაო, მხრებს იჩეჩავენ.

თაიას მოსწონს მამიკოს სითამამე, ეამაყება, მაგრამ დიდი ჯაჯუ გადმომდგარა მახრჩობელასავით და გოგონას ეშინია.

ბაციკუკუმ თავი ამოყო ჯიბიდან, პირთან ხელისგულები მოამრგვალა და მგრგვინავი ხმით დაიძახა:

— მოუხმეთ კოკოს, ნოტარიუსს, სიმართლე გვითხრას!

— ვინ იყო? — გაუკვირდა დიდ ჯაჯუს. ბაციკუკუ ვერ იპოვა და დარბაზის ბოლოს, საპატივცემლო სტუმრების რიგს გასძახა: — აქეთ მობრძანდით, ნოტარიუსო კოკო!

10. ნოტარიუსი კოკო

საპატივცემლო სტუმრები ბოლო რიგში ისხდნენ. ჭრელი ხალათები ეცვათ. თავზე თეთრკულულებიანი პარიკები ეხურათ, რადგან წადიგაიგეში კაცი თუ მელოტი არ იყო, საპატივცემლოც ვერ იქნებოდა.

ნოტარიუს კოკოსაც ჭრელი ხალათი ეცვა. როხო თავზე მასაც თეთრკულულებიანი, უხვად დაპუდრული პარიკი ჩამოეცვა.

ძლივს წამოდგა და წამოხანხალდა, რადგან სკამს ისე იყო შეზრდილი, სასიარულოდ ორი ფეხი ველარ ყოფნიდა. ცხვირზე სათვალე მოერგო, თან ისე წაენვდინა, თითქოს ეს სათვალე უნდა წასძერეს და ცდილობს ცხვირი მიუსწრაფოსო.

სცენამდე რომ მიაღწია, შეხედა ჩოჩორს და იკითხა:

— ეს ვინ არის?
 ბაჯბაჯით შემობრუნდა, ვაჩე შეათვალიერა და ხელახლა იკითხა:
 — ეს ვინ არის?
 ბოლოს დიდ ჯაჯუს ახედა და მესამეჯერ იკითხა:
 — ეს ვინ არის?
 საქმე ისაა, რომ ნოტარიუსი კოკო თავის მაგიდას იშვიათად შორდებოდა და თუ სადმე წავიდოდა, მეხსიერებასაც იმ მაგიდაზე ტოვებდა.
 დიდმა ჯაჯუმ ცხვირწინ ქალალდი აუფრიალა.
 — ნოტარიუსო კოკო! ჩლიქის ეს ანაბეჭდი ხომ ეკუთვნის ამ ჩოჩორს?
 — უნდა დაგიდასტურო? — იკითხა კოკომ.
 — შენი დამონმებული საბუთია და აბა არ უნდა დამიდასტურო?
 — გაუკვირდა დიდ ჯაჯუს.
 — მართლა ჩემი დამონმებულია? — ნოტარიუსმა კოკომ პარკის ქვეშ ხელი შეიყო, რათა მოეფხანა და დაბნეულად თქვა: — არაფერი მახსოვს, გონება თითქოს დამიბნელდა!
 — კიდობანივით ბნელია! — შეანია ბაციკუკუმ.
 დიდმა ჯაჯუმ მიმოიხედა, ბაციკუკუ მაინც ვერ იპოვა და დაასკვნა:
 — გადავაქციოთ კიდობნად!
 შეშინებულმა კოკომ ხელები გაასავსავა:
 — გამახსენდა, გამახსენდა!.. — მაგრამ ამასობაში თითქოს ქარმა დაუბერაო, ჩიკორივით დაბზრიალდა და ძირს მოადინა ბრგვანი, ოღონდ ეს უკვე ნოტარიუსი კოკო კი არ იყო, ეს გახლდათ მძიმეზე მძიმე კიდობანი. სახურავი ახდელი ჰქონდა, შიგ სიცარიელე ჩანდა. — გამახსენდა! — ამოიხვნეშა კიდობანმა და სახურავი რახუნით დაეცა.
 — მშვენიერი წარმოდგენაა! — განაცხადა ოხოხომ.
 — გადასარევი! — კვერი დაუკრა გაკვეთილითუციმ.
 — ყოჩაღ, ყოჩაღ! — გაისმა კანტიკუნტად და ტაშიც კი შემოჰკრეს.
 ამ დროს იკითხა ძროხა ელპიტემ:
 — მირანდოლა სად გაქრა?

11. ფისო მირანდოლას კუდი შველის

— მიაუ! — ჩაიკრუტუნა ფისო მირანდოლამ და ულვაშებზე ენა მოისვა.
 ასეთი დიდი ფრინველი, თანაც ასე ახლოს, ორ ნაბიჯზე, ჯერ არ ენახა.
 დარბაზი ხმაურობდა. რალაცას გაჰყვიროდნენ. ხმები ერთმანეთში აირია და ფისო მირანდოლას ვერაფრით გაეგო, რაზე ჩხუბობდნენ.
 დრო იხელთა და სკამიდან ჩასრიალდა, თან ალერსიანად კრუტუნებდა, აქაოდა ჩემთვის ვერთობი, კი არაფერს ვაშავებო. პირველად კუდი აქ დაეხმარა. სკამი ხომ ასაკეცი იყო, ვინმე რომ წამოდგებოდა, საზურგეზე ტკაცანს გაადენდა, კუდმა კი ეს ხმა შეარბილა. თუმცა თვითონაც ცოტათი მოინიკნა, სამაგიეროდ ფისოს სკამიდან ჩამოსვლა ვერაფერს გაეგო. ხომ ცხადია, რომ უმსხვერპლოდ რიგიანი არაფერი კეთდება!
 ყველანი უსმენდნენ დიდი ჯაჯუს კამათს ბენტოსთან და არავის შეუმჩნევია ფისო, რომელიც წინა რიგის გასწვრივ მიიპრებოდა.
 მირანდოლამ კულისებისაკენ გასასვლელი კარი იპოვა და კუდმა არც აქ უმტყუნა. ამჯერად კარმა მოინიკნა მტკივნეულად, ამით შეახსენა, ნუ აჩქარდები, ასეთ საქმეს სულსწრაფობა არ უხდებაო.
 კულისებიდან თავი რომ გამოყო, დარბაზისაკენ გაიხედა. იქიდან მოგუდული ზუზუნი და დიდი ჯაჯუს ლაპარაკი ისმოდა, მაგრამ დანახვით ვერაფერი დაინახა, რადგან ფერადი პროექტორები თვალეში ბარჩხალებდნენ. რაკი თვითონ ვერ ხედავდა, ფიქრობდა, ვერც მე მხედვენო და ამდენი მაყურებლის თვალწინ სცენაზე გამოძვრა.
 ეს რა ხდებაო და დარბაზმა ენა ჩაიგდო... აგერ ჩოჩორ ბენტოს სევდიანად ჩაუქინდრავს თავი და სამწუხარო ბედ-იღბალზე ფიქრობს. ვაჩე ვაჩნაძეს ფრთები გაუშლია, თითქოს ცაზე აფრენას ლამობს, რათა სამართალი იქ, მაღლა იპოვოს. ფისო მირანდოლა განოლილა და ეპარება, რომ მოინადიროს ქვეყნიერებაში ყველაზე დიდი ფრინველი.
 — ვაი! — პირზე ხელი იტაცა თაიამ და უცებ კინალამ ჯიბე მონყდა. თაიას ჯიბიდან სცენაზე ისკუპა ბაციკუკუმ. ბევრი ვერც და-

ინახავდა ციციქნა ვაჟკაცის ამ თავდადებას, პროჟექტორების შუქზე თითქოს პატარა ბურთმა გაიელვაო.

მერამდენედ უშველა აქ კუდმა ფისო მირანდოლას. იგრძნო, რომ ვილაცამ კუდში ხელი ჩაავლო და მოჰქაჩა. მოიხედა, მაგრამ ვერავინ დაინახა... ამასობაში უხილავმა ძალამ დარბაზისკენ მოისროლა და როცა მაყურებელთა თავზევით მიფრინავდა, მაშინ გაიფიქრა, კიდევ კარგი, კუდით რომ მომისროლეს, თორემ ხელი კისერზე რომ ეტაცათ, ხომ წამანყვეტდნენო...

მეტი ფიქრის დრო სად იყო! ფისო მირანდოლამ წამში გადაუფრინა დარბაზს, გისოსებში გაძვრა და ქალბატონ ჯაჯულის ცხელ ტაფაზე მოადინა ტყაპანი. რა თქმა უნდა, დაითუთქა, ემწარა და აჩხავლდა.

— ბოჰო, მომაშორეთ ეს კატა აქედან! — ზიზლით წამოიძახა ჯაჯულიამ, დაავლო ქეროში ხელი და უკან, დარბაზისაკენ მოისროლა.

ფისო მირანდოლა კვლავ გასრიალდა გისოსებს შორის, ცხადია, უკუმიმართულებით. პროჟექტორების შუქზე ვერაფერი გაარჩია. მოეჩვენა, სვეტს გადავანყდიო. თავის შესამაგრებლად ბრჭყალები მოიმარჯვავ. სამწუხაროდ, ეს სვეტი დიდი ჯაჯუს კინკრიხო აღმოჩნდა.

— საიდან გაჩნდა ეს კატა?! — დიდმა ჯაჯუმ ჩამოიბერტყა აბეზარი ფისო.

იმანაც გონს მოსვლა ვერ მოასწრო, ქანდარაზე აღმოჩნდა.

— ნათესავო, ე-ეი! — წაუმღერა ვილაცამ და დრუნჩზე მეგობრული წკიპურტი წაჰკრა.

შიშისაგან ცოცხალმკვდარმა ფისო მირანდოლამ ჯაჯუ-ბიჭში ძლივს შეიცნო ღამეული სტუმარი.

ფისოს ბრჭყვიალა მძივები და საყურეები მაყურებლების თავზე დაცვივდა. ბევრს ეგონა, ძვირფასეულობააო და სკამებქვეშ შეძვრნენ საპოვნელად, რამაც მთლად არია ყველაფერი...

12. არქივპარიუსი ბუჰი

ბაციკუკუმ ფისო მირანდოლა კუდით მოისროლა, მაგრამ ხელის გაშვება დაავინწყდა. ამიტომ ფისოსთან ერთად მთელ დარბაზს გადაუფრინა, თავი გისოსს ხეთქა და ძირს ჩამოვარდა.

სანამ გონს მოვიდოდა, სკამებს ქვეშ აქეთ-იქით გაძვრებოდა და თაიას ჯიბემდე მოაღწევდა, დარბაზში ბევრი რამ მოხდა.

ვაჩე ვაჩნაძემ დრო იხელთა და ისეთი სიტყვა თქვა, პიესის ტექსტში სწორედ რომ არ ეწერა:

— რაკი ხელშეკრულება უკანონოა, ბენტო თავისუფალია!

მთელმა დარბაზმა ერთხმად იგრიალა:

— ბენტო თავისუფალია! ბენტო თავისუფალია!

სხვაზე მეტად თაია გაიძახოდა, მართა ბებოც, ძალი ბომბოც, ძროხა ელპიტეც და, წარმოიდგინეთ, მასწავლებლებიც არ იზოგავდნენ ხმებს...

— მაშასადამე, ბენტო თავისუფალია! — დაასკვნა უცებ დიდმა ჯაჯუმ, თავი უკან, გისოსებს მიღმა შეეყო, მეუღლის გვერდით მოკალათდა. ღმობიერად იყურებოდა, აქაოდა, რაც ხალხს სურს, იმაზე თანხმობას ვიძლევიო: — თავისუფალია, ოღონდ მან დაარღვია ხელშეკრულება, რაც ასე არ მოეწონება არქივარიუს ბუჰს!

თქვა თუ არა, გაიღო გვერდითა კარი და დარბაზში შემოვიდა არქივარიუსი ბუჰი.

სკამის ფეხის სიმაღლისა ძლივს იქნებოდა. რაც სიმაღლე ჰქონდა, იმოდენა წონოლა ქუდი ეხურა. თეთრი, ქათქათა წვერი ქამარში ჩაეყოლებინა. კარტოფილა ცხვირზე ორი პანია თვალი ეჯდა.

თითი გაიშვირა არქივარიუსმა, წამოიძახა „ბუჰ!“ და თითიდან გამოსროლილმა ტყვიამ ბროლის ჭალის წამსხვრევეები გადმოაბნია. დარბაზი გაისუსა, სამარისებური სიჩუმე ჩამოვარდა.

სცენაზე შეაბიჯა ბუჰმა და ასე თქვა:

— წესრიგი მიყვარს, უწესრიგობა მძულს!.. თავისუფლება უწესრიგობაა!.. ჭეშმარიტი თავისუფალი ისაა, ვინც თავისუფალია თავისუფლებისაგან!.. ჩოჩორი ბენტო ამიერიდან ყველა თავისუფალზე თავისუფალია!

სახელოდან დირიჟორის ჯოხი გამოაძვრინა, ჩოჩორს ქედზე შეახო და ყველას თვალწინ საბრალო ბენტო ხის ჩოჩრად გადაიქცა.

— აჰ! — ამოიგმინა მთელმა დარბაზმა.

თვალის დახამხამებაც და გაქრა არქივარიუსი ბუჰი, ხის ჩოჩორი და კიდობანი კოკო... გაქრა გისოსებიანი ლოყა, ქალბატონი ჯაჯულია თავისი კარადებით, გაზქურითა და ჯამ-ჭურჭლით, დიდი ჯაჯუ და ჯაჯუ-ბიჭი.

მაყურებლებმა გონს მოსვლა ვერ მოასწრეს, თეატრალურ მოედანზე აღმოჩნდნენ. ისხდნენ ასფალტზე და ერთმანეთს გაოცებულნი შეჰყურებდნენ. თეატრის ლამაზი შენობა იქვე იდგა, ნაძალადევად ილიმებოდა და აფიშაზე ფართქალებდა ლამაზად დანერვილი სიტყვები: „წარმოდგენა გაუქმებულია!“

მაყურებელთა თავზე დიდმა, ლამაზმა ფრინველმა გადაიფრინა და თაიამ ცრემლები გადმოყარა:

— შეხედეთ, ვაჩე მამიკო მიფრინავს!

თავი V. ჯამისა და რილის თავგადასვლები

1. თათბირი

— ტირილი ვერ გვიშველის! — ბომბომ ლოყაზე ენა აუსვა თაიას. — გავიქცევი და პატრონს მოვძებნი!

— დროს ნუ ვკარგავთ! — ჯიბიდან ამოხტა ბაციკუკუ. — მე და ბომბო საძებრად წავალთ, დანარჩენები შინ დაგველოდონ!

— ტიკ-ტაკ, თუ დროზეა ლაპარაკი, უჩემოდ ვერსად წახვალთ! — ამაყად განაცხადა საათმა.

მართა ბებომ ლოყა ჩამოიხოკა და მოთქმით წაუტირა:

— შვილო, ვაჩე, სად დაიკარგე, ჩემო ერთადერთო!

— მეც აუცილებლად უნდა წამოვიდე! — თაიამ ჯიუტად გააქნია თავი. — მამიკო კიდევ რომ იპოვოთ, იგი ახლა ფრინველია და თქვენ არ დაგიჯერებთ!

— მაშასადამე, მივდივართ მე, ბომბო და თაია! — დაასკვნა ბაციკუკუმ. — ყბედი საათი ვერაფერში დაგვეხმარება, ელპიტემ კი, უმჯობესია, მართა ბებო შინ წაიყვანოს!

ბომბომ თაია ზურგზე შეისვა, ბაციკუკუ — კისერზე და ისინი იმ მხარეს გაიქცნენ, საითკენაც ვაჩე მამიკო გაუჩინარდა.

— შეურაცხყოფა მომაცენეს, ტიკ-ტაკ! — ჩაიტკიცია საათმა. — იმედია ბოდიშს მომიხდიან, თორემ გაფიცვას გამოვაცხადებ და დროს გავაჩერებ!

— მაგას ნუ იზამ! — შეეხვეწა ძროხა ელპიტე. — დრო რომ გააჩერო, შინ ვერასოდეს მივალწვეთ!.. — მერე მართა ბებოს მიუბრუნდა: — მუუ, პატრონო, შინ წავიდე, თორემ ლამისაა ჯიქანი გამისკდეს!

დამწუხრებული ელპიტე და მართა ბებო შინისაკენ გაემართნენ. კედლის საათი შეშინდა, აქ დამტოვებნო, და მართა ბებოს ილღიაში შეყო თავი, თუმცა ტიკტიკი აქაც ვერ მოიშალა...

2. საით გაფრინდა ვაჩე მამიკო?

მომღერალი ჩოჩორი ბენტო ხის თოჯინად რომ გადაიქცა, აღმოთებულმა ვაჩე ვაჩინაძემ ფრთები ააბათქუნა და იატაკს მოსწყ-

და... სურდა, თავგანწირვით ჰკვეთებოდა არქივარიუს ბუჰსა და ცხვირ-პირი დაეკორტნა, მაგრამ ჯადოქარმა თოჯინა და კიდობანი ზურგზე მოიგდო და გაფრინდა... ეს ისე სწრაფად მოხდა, მაყურებლებმა იფიქრეს, გაქრაო. ვაჩე ვაჩნაძემ ყოველივე სხვაზე უკეთ დაინახა და არქივარიუსი რაკილა გაფრინდა, თვითონაც უკან მიჰყვა.

სულაც არ გაჰკვირვებია, რომ არქივარიუსი ღია ფანჯრიდან პირდაპირ ცაში აიჭრა. არც დაფიქრებულა, ისე მიაშურა იმ ფანჯარას.

თეატრალურ მოედანზე გამოყრილი მაყურებლები პირდაღებულნი აჰყურებდნენ ცას. არქივარიუსი ბუჰი ისე სწრაფად მიიკარგა, იმას ვერავინ ხედავდა, სამაგიეროდ ვაჩე-ფრინველს გაეშალა ძლიერი ფრთები და აგერ სახურავების თავზე შხუილით მიჰქროდა.

— ვფიქრობ, კონდორია! — განაცხადა პატიკო მასწავლებელმა.

— ფრინველის ეს სახეობა მეცნიერთათვის უცნობია! — შეეკამათა ბატონი იაკინთე.

— მეცნიერება არ ვიცი მე, ასეთი ზორბა ფრინველი ზოოპარკშიც არ მინახავს! — მოჭრა დირექტორმა გაკვეთილითუიციმ.

„ნეტავი თოფი წამომეღო!“ — გაიფიქრა ფიზკულტურის მასწავლებელმა ოხობომ...

ამასობაში ვაჩე-ფრინველი მიიმალა.

ხალხის ყურადღება სულ სხვა სურათმა მიიპყრო.

რატუშიდან ბრაზიანი ჭრაჭუნ-ჭრიალით გამოგორდა ნოტარიუს კოკოს დალაქავებული მაგიდა. ფეხდაფეხ დანჯღრეული სკამი მოსდევდა და საცა იყო, დაიშლებოდა.

— ოჰ, ბედისწერავ! — გულჯავრიანად გმინავდა ნოტარიუს კოკოს მაგიდა.

— რა გვეშველება! — ჭრიალებდა სკამი.

ორივემ მოედანი გადაირბინა და ქალაქის ნაგავსაყრელის მიმართულებით მიიკარგა.

ოხობომ მონატრებული კაცის თვალებით გახედა სვეტებიან შენობას. ქალაქი უთავოდ დარჩენილიყო და, თუმცა მზიანი ამინდი იდგა, რატუშის სახურავიდან ობლის ცრემლები ცვიოდა.

ყოველივე ამას ვაჩე-ფრინველი, ცხადია, ვერ დაინახავდა. იგი ცის კაბადონზე მიფრინავდა, იქიდან კი წითელი სახურავები და ხეთა მწვანე ბულულები ჩანდა. ვაჩე-ფრინველს ერთადერთი ფიქრი

უტრიალებდა, როგორმე მისწვოდა არქივარიუს ბუჰს და დაეხსნა ჩოჩორი ბენტო.

აგერ ქალაქის გარეუბანიც, მწვანე ჭალა! წყაროსთან ასწლოვან მუხას გაუშლია ტოტები. არქივარიუსი ბუჰი მუხის მწვანე ვარჯში გაქრა.

ვაჩე-ფრინველი ფრთების ტყლაშუნით კენწეროზე ჩამოჯდა და ამ დროს მოესმა სუსტი, შეშინებული ხმა:

— ვაიმე, ეს ვინ არის?

3. ვინ შეშინდა?

ვაჩე-ფრინველმა მოხერხებული ტოტი შეარჩია და ფრთები შემოიწყო. იოლი არაა ფრინველობა, ფრთებს უჭირთ მძიმე სხეულის ზიდვა, ძნელია ტოტზე თავის შემაგრება...

მიმოიხედა ვაჩე-ფრინველმა და პანანკინტელა გოგონა დაინახა.

— პანო ვარ! — უთხრა გოგონამ.

— შეგაშინე?

— შემაშინე! ასეთი დიდი ფრინველი ჯერ არ მინახავს! რა გქვია?

— არ ვიცი! — უპასუხა ვაჩე-ფრინველმა. — დამავიწყდა! ვიცი, რომ ფრინველი ვარ და მივსდევ ბერიკაცს, მომღერალი ჩოჩორი ბენტო რომ მოიტაცა!

— სს-უ! — თითი ტუჩზე მიიღო პანომ. — ვისაც შენ მისდევ, ჯადოქრების ჯადოქარია! კიდევ კარგი, რომ ვერ შეგამჩნია, თორემ, ვინ იცის, რას დაგმართებდა!

— მე არავისი მეშინია! — მტკიცედ თქვა ვაჩე-ფრინველმა. — ურჩევნია, გააცოცხლოს ჩოჩორი ბენტო, თორემ კიდევ დავკორტნი და კიდევ ამ ღონიერი ფრთებით გავლახავ!

— გეხვეწები, ხმამალლა ნუ იმუქრები! არქივარიუსი ბუჰი ფულუროში ისვენებს და მეშინია, არ გაიგონოს!

— საბრალო, პანანინა გოგონა! — გული აუჩრყდა ვაჩე-ფრინველს. — ნურაფერს უფრთხი! შეგიძლია, ფოთოლში გაეხვიო და დაიძინო!.. მე ვუდარაჯებ შენს ძილს!.. მეტად დიდი ვარ და ფულუროში ვერ შევეტევი, აქ უნდა დაველოდო ბოროტ ჯადოქარს!

პანო დაღლილი იყო. ფოთოლში მოხერხებულად გაეხვია და მართლაც დაიძინა.

4. კალმა გომბომ სუნი იკრა

ამასობაში დალამდა კიდეც. თეატრი რომ თეატრია, იმანაც და-ამთქნარა და გაჩახჩახებული ნათურები, ძილი ნებისაო, თანდა-თან ჩაუქრა.

დაობლებულ რატუმას ძილი გაფრთხობოდა და ხშირ-ხშირად ოხრავდა.

ბომბომ და მისმა მგზავრებმა თეატრალური მოედანი რომ და-ტოვეს, ციხის კედლებთან გაიარეს. ციხემ მზერა გააყოლა.

— გელოდებით, მეგობრებო, თქვენთვის მზადა მაქვს საუკეთე-სო საკნები!

ქუჩები თანდათან დაცარიელდა. ჰაერში ველოცოცხზე ამხე-დრებულმა კუდიანმა გადაიქროლა.

— გათამამდნენ! — ჯავრმა შეიპყრო ბაციკუკუ. — დამაცადონ, ჭკუა ვასწავლო!

კუთხე-კუნჭულებიდან ხანდახან ჭინკა-მაიმუნები გამოყოფდ-ნენ თავს და იჭყანებოდნენ. ბომბოს ბალანი აეშალა, ბრაზით ილ-რინებოდა. თაია კისერზე უთათუნებდა და ამშვიდებდა.

ასე შემოირბინეს მთელი წადიგაიგე. კვლავ თეატრალური მო-ედანი გადაჭრეს. აქ უკვე არავინ იყო, მაყურებლები სახლებში გაკრეფილიყვნენ.

წინიდან ხმაური მოისმა.

მომიჯნავე ქუჩაში კაცვირთხებს ვილაც აუტაცნიათ და მიაქა-ნებენ.

— ვაიმე, ეს ხომ ჩვენი ფიზკულტურის მასწავლებელია!

მართლაც, კაცვირთხებს ოხოხო მიჰყავდათ. ფიზკულტურის მასწავლებელს მკერდზე ხელები დაეკრიფა, თვალეები ცისკენ აეპყ-რო და იძახდა:

— ოხ, ოხ, ოხ!..

— ღრრ! — ბასრი კბილები გამოაჩინა ბომბომ, გაჰკრა და გამო-ჰკრა.

თაია ბომბოს საყელურს ჩააფრინდა და, რაკი იარაღი არაფერი ჰქონდა, მტერს ქუსლები დაუშინა.

ბაციკუკუ ელვისუსდნრაფესად გადმოხტა ბომბოს კისრიდან და ვისაც კუდში მისწვდა, კედლებს მიანარცხა.

წუთიც და დამთავრდა ფიცხელი ომი. კაცვირთხები გაქრნენ. ფიზკულტურის მასწავლებელი ოხოხო ძირს ეგდო და წამოდგომას ლამობდა.

— ოხ, ოხ! — ამოიხვნეშა ოხოხომ, წამოდგა, თავი გააქნია, მე-გობრებს მადლობაც არ გადაუხადა და გზას ენია.

— უკმაყოფილო წავიდა! — გაუკვირდა ბომბოს.

— ალბათ გონს ვერ მოვიდა! — გამოექომაგა თაია. — მგონი, გზა ჩვენც აგვებნა!

— გონება მკარნახობს, ჭალისაკენ გავწიოთ! — შუბლზე ხელი იტკიცა ბაციკუკუმ.

კვლავ შეისვა ბომბომ თავისი მგზავრები და წავიდნენ.

აგერ, ქალაქის განაპირა ჭალას მიაღწიეს.

— ძნელია კვალის აღება! — ჩიოდა ბომბო. — პატრონი რომ ლომად ქცეულიყო, კიდეც ჰო, მინაზე კვალს დატოვებდა. ფრინვე-ლის კვალი ჰაერშია, გაიელვა და გაქრა...

წუნწუნი დამთავრებულიც არ ჰქონდა, შეჩერდა, თავი მაღლა ასწია:

— მგონი, სუნი მეცა!

5. ბაციკუკუ მუხაზე აღის

ჭალაში წამომართული მუხა მთვარემ გაანათა.

კენწეროზე რალაცა შავად ჩანდა.

— იქნებ არწივია! — ჭოჭმანით თქვა თაიამ.

— მე კი პატრონის სუნი მცემს! — განაცხადა ბომბომ.

თაიამ შეტყუებული ხელები პირთან მიიტანა და ასძახა:

— მა-მი-კო!

ბომბომ შეჰყეფა:

— აფ, აფ, პატრონო!

ბაციკუკუმ თითები პირში ჩაიდო და დაუსტვინა.

— ნუ ხმაურობთ, ძილს ნუ მიფრთხობთ! — შეაშრიალა მუხამ ფოთლები.

პანოს ფოთოლი შემოეცალა, სიცივისაგან შეაჟრჟოლა.

— დიდო ფრინველო, რალაც ხმები ისმის!

ვარე-ფრინველს ჩასძინებოდა და ვერაფერი გაიგო.

— აქ რომ მირანდოლა გვყავდეს, ხეზე ავუშვებდით! — დანაღვლიანდა ბომბო.

— გოგო თაია! — თქვა ბაციკუკუმ. — ხელში ამიყვანე და მაღლა

ამწიე, ტოტს თუ მივწვდი, ხეზე გავალ!

თაია თითის წვერებზე შედგა და ბაციკუკუ ასწია. მამაცმა დეტექტივმა ისეთ სიბნელეში შეყო თავი, ირგვლივ არაფერი ჩანდა.

უჩინარ ჩხირს გაჰკრა მხარი, ორივე ხელით ჩამოეკონწიალა.

— ბაციკუკუ, სად დაიკარგე? — ჰკითხა თაიამ.

— დამელოდე! — ჩურჩულით უპასუხა ბაციკუკუმ.

თვალი სიბნელეს შეაჩვია, უფრო დიდი ტოტი დაინახა და იმაზე გადაძვრა.

ტოტიდან ტოტზე, ტოტიდან ტოტზე ზევით მიიწევდა ბაციკუკუ.

წინ შუქმა გაიელვა. ბაციკუკუ ფრთხილად მიუახლოვდა.

ფულუროს დაელო პირი. შეიჭვრიტა და რას ხედავს! ფულუროს სიღრმისაკენ გზა მიემართება. გზის დასაწყისში ორი კაცვირთხა დაყუნცულა, თავები შაშხანებზე ჩამოუდვიათ და ყვინთავენ.

„დავიმახსოვროთ!“ — გაიფიქრა ბაციკუკუმ, ფულუროს გვერდი აუარა და გზა კენწეროსაკენ განაგრძო.

ვერცხლისფერმა სინათლემ იმატა, ტოტები შეთხელდა და იმიტომ. მთვარე თეთრად ქათქათებდა და ვარე-ფრინველი აშკარად გამოიკვეთა.

— ვარე-ფრინველო! — დაუძახა ბაციკუკუმ.

— ვინ ხარ? — იკითხა ფრინველმა.

— სახელგანთქმული ბაციკუკუ!

— ბაციკუკუ? — საბოლოოდ გამოფხიზლდა პანო. — ვაიმე, ბაციკუკუ!

— ველარა გხედავ! — ეჭვით მიმოიხედა ვარე-ფრინველმა. — იქნებ შენ ჯადოქარი ბუჰი ხარ?! იცოდე, ჯადოქარო, ვერ მომატყუებ!.. გამოდი და შემებრძოლე!

— მაშ, შეგებრძოლო?! — მჭახედ შესძახა ბებრულმა ხმამ და მუხის ფოთლებიდან არქივარიუსი გამოვარდა.

ბაციკუკუმ გონს მოსვლა ვერ მოასწრო, რალაცამ ჩაიქროლა, გვერდი გაჰკრა და ტოტიდან გადმოაგდო.

პანოს ფოთოლი ყუნწს მოსწყდა და ისიც გადმოვარდა. ოლონდეს იყო, პანოს ფოთოლი პარაშუტად გამოადგა და ნელი ფარფატით დაეშვა.

ბაციკუკუს, რა თქმა უნდა, არავითარი პარაშუტი არ ჰქონდა. მეტად უხერხულად, თავდაღმა ვარდებოდა. სახეზე და გვერდებზე წვრილი ტოტები სცემდა. მიფრინავდა და ფიქრობდა: „ნეტა ისეთი ტოტი დამხვდეს, გზაში დამიჭიროს და მინაზე სული არ გამაფრთხოზინოს!“

სიკვდილისა არამც და არამც არ ეშინოდა ბაციკუკუს, სირცხვილისა ეშინოდა და, რისაც ყველაზე მეტად გეშინია, სწორედ იმას ვერ აიცილებ თავიდან.

— დამიჭირე, თაია, დამიჭირე! — შეუძახა, მაგრამ სანამ თაია და ბომბო მიხვდებოდნენ, რა ხდებოდა, ბაციკუკუმ გაიშხულია და მინაში თავით ჩაერჭო...

6. ვიცხელი ომი მუხის კენწეროზე

ვარე-ფრინველმა არქივარიუსს ბუჰს ცხვირპირზე ფრთები ღონივრად აუბათქუნა. არქივარიუსი ხან ერთი მხრიდან მივარდებოდა, ხან მეორედან, გულმაგრად უტევდა. ვარე-ფრინველი ხანდახან შეხტებოდა, ბრჭყალებს უმარჯვებდა, ოლონდ ბრჭყალები ტოტზე თავის შესამაგრებლად სჭირდებოდა. შიგადაშიგ ცდილობდა ნისკარტი ჩაეცხო, მაგრამ ბუჰი სწრაფად ტრიალებდა და ვარე-ფრინველი ნისკარტს ვერ ახვედრებდა. სამაგიეროდ ჯადოქარი ღონიერ ფრთებს ვერ იცილებდა და რაკი წამდაუნწმ სახეზე ებათქუნებოდა,

ჯადოსნური ხერხისათვის ვერ მიემართა. ჯადოსნური ხერხის გარეშე კი, აბა, რანაირად მოერეოდა.

მიხვდა არქივარიუსი, რომ ბრძოლას ვერ მოიგებდა და ეშმაკობას მიმართა.

შორიასლო, ტოტზე ჩამოჯდა და საუბარი გაუბა.

— შენ, ჰეი, იცი თუ არა, ვინა ხარ და რა ხარ?

— ფრინველი ვარ, ცის შვილი! — უპასუხა ვაჩე-ფრინველმა.

— მაშ, რატომ გინოდებენ ვაჩე-ფრინველს?

— ვაჩე-ფრინველს?

— არტისტო ვაჩე! — მჭახედ შეუძახა არქივარიუსმა. — შენ ფრინველის ბუმბული გმოსავს, თორემ ადამიანი ხარ! ბრჭყალებიც სხვისი გაქვს, ფრთებიც და ნისკარტიც!

— არა მჯერა! — დაეჭვიანდა ვაჩე-ფრინველი. — თუ ადამიანი ვარ, ცაში როგორ დაფრინავ?

— არ იცი, რომ ადამიანი ხარ და იმიტომაც დაფრინავ!

„მართლაც ადამიანი ვყოფილვარ!“ — გაიფიქრა ვაჩემ და გაახსენდა, რომ ის მსახიობი ვაჩე ვაჩნაძეა, ჰყავს შვილი თაია და დედა მართა, რომ ახლა ღამეა, ის კი ქალაქის განაპირას, ჭალაში, მუხის კენწეროზე ჩამომჯდარა.

როგორც კი ამას მიხვდა, უმალ შეშინდა, ჩამოვვარდებიო და ხელები ტოტს სტაცა.

— აჰა, ხომ მიხვდი, რომ ადამიანი ხარ! — გაიხარა არქივარიუსმა. წვერიდან თმის ღერი ამოიგლიჯა, შეულოცა და ხელი ვაჩესკენ გაიშვირა.

ვაჩე ვაჩნაძე დაპატარავდა, დაპატარავდა, ხის თოჯინად გადაიქცა, ტოტს მოსწყდა, მაგრამ არქივარიუსმა ბუჰმა ჰაერშივე აიტაცა და ფულუროსაკენ გააქანა...

7. ბაციკუკუს ცხვირი უსივდება

— მგონი, ბაციკუკუ ჩამოვარდა! — ყური ცქვიტა ბომბომ.

მართლაც რომ! აგერ, მიწაზე ტან-ფეხი ჩანს, თავი კი არსადაა. ჩაავლო ხელი თაიამ ერთ ფეხს, ჩაავლო კბილები ბომბომ შარვლის ტოტს და ექაჩებთან.

— ერთი, ორი!.. — იძახის თაია.

— ერთი, ორი!.. — გულში იმეორებს ბომბო.

ვერა და ვერ ამოაძვრინეს, იმიტომ, რომ ცხვირი უშლის ხელს.

ბოლოს, როგორც იქნა, ფხრან! — შარვლის ტოტი ბომბოს კბილებში შერჩა, ბაციკუკუ კი საცობივით ამოვარდა და „უფ!“ — ფილტვები გაითავისუფლა.

— ხომ არაფერი გეტკინა? — ჰკითხა თაიამ.

— ცხვირი უსივდება! — შეებრალა ბომბოს.

— დასიებული თვითონ ბრძანდებით, მე თქვენ გებუტებით! — განაცხადა ბაციკუკუმ.

სწორედ ამ დროს ჩამოფარფატდა პანოც, ბაციკუკუს წინ დაეშვა.

უყურებს და ველარ ცნობს, რადგან ბაციკუკუს ცხვირი ისე გაუსივდა, რაც თვითონ არის, ორი იმოდენა გაუხდა და, ცხადია, ცხვირის გარდა არც არაფერი ჩანს. ბუნებრივია, ბაციკუკუმაც ვერ დაინახა პანო, რადგან ამასაც ცხვირი ეფარებოდა, თანაც ყველაფერი ხომ მუხის ჩრდილში ხდებოდა და პანო საერთოდ ვერავინ შენიშნა.

— გვაპატიე, ბაციკუკუ! — თავი მოიკატუნა თაიამ, თუმცა ვერ მიხვდა, მეგობარი რატომ ებუტებოდა.

— ჯარისკაცი ომში შეიძლება დაიჭრას, ან ტოტიდან ჩამოვარდეს, რაც ერთი და იგივეა, — წყენით თქვა ბაციკუკუმ, — მეგონა, ჰაერში დამიჭერდით. რაკი ვერ დამიჭირეთ, მიწაში თავით ჩავედი. უნდა გამებურლა და არქივარიუსის სამყოფელში ჩამეღწია. თქვენ კი ფეხებზე ხელი მტაცეთ და ისე ამომქაჩეთ, კინალამ ცხვირი ამეხა!

— გვაპატიე, ბაციკუკუ! — მოუბოდიშა ბომბომაც. — ოღონდ ახლა გვაპატიე და სხვა დროს მიწაში თავით რომ ჩაიჭედები, აღარ ამოგიყვანთ!

— ბაციკუკუ? — იკითხა პანომ. — სად არის აქ ბაციკუკუ?

— ვაიმე, პანო! — ტაში შემოჰკრა თაიამ, პანანკინტელა გოგონა აიყვანა და გულში ჩაიხუტა.

— გამარჯობა, პანო! — დაირცხვინა ბაციკუკუმ და თავი განზე მიაბრუნა, რადგან სულაც არ უნდოდა, პანოს მისი გასიებული ცხვირი დაენახა.

— მე თუ მკითხავთ, ცხვირზე მრავალძარღვას საფენი უნდა დავადოთ და მალე დაუამდება! — ბომბო ბალახებში ერკვეოდა, რაკი თავის ჭრილობებს თვითონვე ირჩენდა.

გაიქც-გამოიქცა, მრავალძარღვას სუნით მიაგნო და მოარბენინა. თაიამ წინსაფრის კიდე ჩამოიხია და ცხვირზე საფენი იმით დაადო.

— რაკი მიმკურნალეთ, იძულებული ვარ, შეგირიგდეთ! — დინჯად დაასკვნა ბაციკუკუმ. — ახლა კი, სანამ ცხვირი მომირჩება, უმჯობესია დედუქციური მეთოდი გავიხსენო!

ამოდენა ცხვირით ბოლთის ცემა შეუძლებელია და ბაციკუკუ კენჭზე ჩამოჯდა. სხვები ირგვლივ ჩაცუცქდნენ და გაიტრუნნენ, რათა ხელი არ შეეშალათ.

ცხვირი მართლაც სწრაფად უამდებოდა და სიდიდითაც კლებულობდა. სულ მალე პანომ გარკვევით გაარჩია, რომ სადაც აქამდე მარტო ცხვირი ჩანდა, იქ ბაციკუკუ გამოჩნდა. მერე ცხვირი უფრო დაპატარავდა და ახლა ბაციკუკუ, უბრალოდ, დიდცხვირა ჩანდა. მერე წითელცხვირა ბაციკუკუდ გადაიქცა და საფენიც თავისთავად ჩამოუვარდა... დაბოლოს, ბაციკუკუ კვლავ ბაციკუკუს დაემსგავსა და „დედუქციური მეთოდით“ კვლევაც დამთავრდა.

— გონება გამინათდა! — შუბლზე თითი იტაკა ბაციკუკუმ. — კენწეროდან ხმაური ხომ ისმოდა?

— ისმოდა! — თავი დაუქნია ტაიამ.

— ესე იგი ვაჩე-ფრინველი არქივარიუსს ბუჰს ებრძოდა!

— მერე?

— ძალიან ვწუხვარ, მაგრამ ბუჰმა ჯადოქრობით დაჯაბნა ვაჩე-ფრინველი და თავის ფულუროში გაიტაცა!

— ვაიმე! — ცრემლი გადმოაგდო თაიამ.

— საიდან მიხვდი? — გაუკვირდა ბომბოს.

— ვაჩე-ფრინველს რომ გაემარჯვა, აქედან გაფრინდებოდა, ან ჩოჩორ ბენტოს გააცოცხლებდა და ძირს დასვამდა. რაკი სინყნარეა და ომიც დამთავრდა... — ამოიოხრა ბაციკუკუმ. — სხვა გზა არ არის, უნდა დავედევნოთ!

— ახლავე დავედევნოთ? — იკითხა პანომ.

— უნდა დავედევნოთ! — ცრემლი შეიმშრალა თაიამ.

— დიახაც, დავედევნოთ! — შეჰყეფა ბომბომ.

— გატყობთ, ჩემსავით გონება ვერ გინათებთ! — თავმდაბლად წარმოთქვა ბაციკუკუმ. — ბომბო ხეზე ვერ აძვრება, თაია ფულუ-

როში ვერ შეეტევა... მაშასადამე, შინ უნდა დაბრუნდეთ! არქივარიუსს ბუჰს მე და პანო დავედევნებით!

8. მართა ბეჰომ და ძროხა ელპიტე ჩაის სკამზე

— ძვირფასო პატრონო! — მიმართა ძროხა ელპიტემ მართა ბეჰოს. — მაღლობა ღმერთს, შინ მშვიდობით მოვალწიეთ! შეხედეთ, სახლს როგორ გაუხარდა!

მართლაც, ფანჯრის მინებს სიხარულისაგან ბზინვა გაუდიოდა.

მართა ბეჰომ ფეხს აუჩქარა. ელპიტეც ჩქარობდა, რაკი ცურიდან რძე ჩამოსდიოდა.

კედლის აბეზარმა საათმა — ტიკ-ტაკ, ტიკ-ტაკ, მოვბრუნდითო, ქვეყანას გააგებინა.

— გვიხარია, დროზე რომ დავგვიბრუნდით! — შვეებით წამოიძახა ჭიშკარმა.

— ოჰ, მგონი გადავრჩით! — დაიჭრაჭუნა კიბემ.

— აწი არაფერი მიშავს! — ამოიფშვინა სახლმა და კარი გააღო.

— რა ხდება? — მართა ბეჰომ სათვალე ცხვირზე წამოიკვეხა და მიიხედ-მოიხედა.

— ტიკ-ტაკ, სიფრთხილეს თავი არა სტკივა! — ატიკტიკდა კედლის საათი. მართა ბეჰომ იგი თავის ადგილზე ჩამოკიდა და საათმა ენის გაუჩერებლად კედლებს ჭორის ძაფი გაუბა.

— ცეცხლი მომენატრა! — ამოიხვნეშა ბუხარმა. — ცეცხლი ავაგურგუროთ და მტერს დავაფრთხოთ!

მართა ბეჰომ ბუხარს შეშა ბლომად შეუკეთა და ცეცხლი დაანთო.

— რა ამბავია, ხომ არ ჩამოვედით? — კარადას, ალბათ, ისევ მატარებელი ესიზმრა.

ძროხა ელპიტემ სახლს შემოუარა და ბოსელს მიაშურა. ბოსლის კარიდან კაცვირთხამ გამოიჭყიტა და შაშხანა დაუმიზნა. ელპიტემ ქედი ბრაზით მოხარა და რქები მიუშვირა. კაცვირთხამ უკან დაიხია. ბოსელში სხვა უამრავი კაცვირთხა წრიპინებდა და იარაღს აჟღარუნებდა.

მართა ბეჰომ გამოიხედა.

— ელპიტე! — თავისკენ მოიხმო. — ბოსელში მარტო მოგწყინდება! მოდი, ჩამოგწველი, მერე ჩაიზე დამეწვიე!

ამჯერად ელპიტეს რძე არ გადაუმალა, თაია შინ არ იყო და ვისთვის უნდა შეენახა. მართა ბებომ სათლი მოუმარჯვა, ცურზე ხელი შეახო და ქაფქაფა რძე ჩხრიალ-ჩხრიალით ჩამოინველა.

— დავსხდეთ ბუხრის პირას და ჩვენებს დაველოდოთ! — ელპიტეს ქედზე მოეფერა მართა ბებო.

— ჰო, — დაეთანხმა ელპიტე, — კარები ჩავრაზოთ და ისე დაველოდოთ!

მართა ბებომ რძე მოადუღა, მერე გაზქურაზე ჩაიდანი დადგა. იმან სულ მალე სტვენა მორთო, წყალი აგიდულეთ, მობრძანდით და მოიხმარეთო.

ძროხა ელპიტე ბუხართან, სავარძელში ჩაეშვა. მართა ბებომ ჩაიდაასხა. თავისთვის, რა თქმა უნდა, ჩაის ჭიქაში, თან დაშაქრა და რძეც ჩაუმატა. ძროხისთვის კი — ალუმინის დიდ ქვაბში, თან შიგპურის ნაფხვენები და ქატო ჩაუყარა.

ისხდნენ ცეცხლის პირას, აუჩქარებლად მიირთმევდნენ ჩაის და დინჯად და გულჯავრიანად მასლაათობდნენ.

სახურავზე ფეხის ხმა გაისმა. ეს კუდიანები მოფრინდნენ და ცეკვა გამართეს.

იატაკქვეშ კაცვირთხებმა კბილები აამუშავეს, ალბათ გვირახები გაჰყავდათ.

ფანჯრებიდან ჭინკა-მაიმუნები იჭყიტებოდნენ და ქირქილებდნენ.

— ნუ გეშინიათ! — გურგურებდა ბუხარი. — ჩემი მუგუზალი ვის არ დააფრთხობს.

მართა ბებოს არავისი ეშინია. ჩაის ჭიქა ხელში შერჩა და ჩასთვლიდა.

ელპიტეც უშიშარი ვინმეა. ქვაბის ძირი რომ ამოლოკა, სავარძელში მოხერხებულად მიესვენა, თან თვლემდა, თან აულელვებლად იცოხნებოდა.

სახლმა თანდათან მიიძინა. არ ეძინათ მხოლოდ კუდიანებს, ჭინკა-მაიმუნებსა და კაცვირთხებს...

9. პატარა კუდიანი პიპიპი

თანდათან ირიჟრჟა. დალლილ ცას ფერი მთლად დაეკარგა. მზემ არაფერი იცოდა აქაური გაჭირვებისა და მხიარულად ამოაჭყი-

ტა, მაგრამ აქაოდა, რას იკრიჭებო და ღრუბლის ფთილა გადაეფარა, ცოტა ხნით ჩააქრო.

თავზევით გადაიშხულია კუდიანების ლაშქარმა. წეროების გუნდი გეგონებოდათ. ასეც იფიქრა ბომბოს კისერზე შემომჯდარმა თაიამ, ბომბოს კი თავი არ აუწევია, საკუთარ ნაკვალევს სუნავდა და მისუნსულეზდა.

უცბად „ბრახ!“ — თავზე ბრახვანით რაღაცა დაეცა. არც თაიას სტვენია, არც ბომბოს, მაგრამ შიშით ორივეს შეეშინდა.

— ღრრ! — აღმობდა ბომბოს, კბილები გაჰკრა და აკი ცოცხი შერჩა.

— მიშველე-ეთ! — მოისმა კვილი ზევიდან. ვიღაცა ყირამალა ვარდებოდა ციდან. თაიამ ხელი შეაგება, ოღონდ თავი ვერ შეიმაგრა, წაიქცა, ბომბოც წააქცია და ცით ჩამოვარდნილიც ძირს გაუგორდა.

ხედავენ, ერთი პატარა,

ჭორფლიანი, ცხვირპაჭუა გოგოა.

— ოჰ, ოჰ, ძლივს გადავრჩი! — წამოიძახა გოგომ.

— ვინა ხარ? — გაუკვირდა თაიას.

— პიპიპი! — უპასუხა გადარჩენილმა. — ასე რატომ მიყურებთ? მე პატარა კუდიანი ვარ, სულ რამდენიმე დღეა, რაც კუდიანი გავხდით, ჰოდა, ჯადოქრების სკოლაში ცოცხის ტარებას ვსწავლობ!

— ალბათ გაკვეთილს აცდენ! — შენიშნა ბომბომ.

— დიახაც, — დაუმონმა პიპიპიმ, — თაფლის კვერების გაკვეთილი ვარჩიე. ცოცხის ტარებას ისედაც მოვახერხებ-მეთქი! დახე, კარგად არ მცოდნია, გამისხლტა და გადმოვვარდი... შენ, ჰეი! — შეუტია უცებ ბომბოს. — ახლავე მომე ჩემი ცოცხი!

— რა უზრდელი ბავშვია! — იწყინა ბომბომ. — გადავარჩინეთ, ეს კი, მაღლობის ნაცვლად, ჩხუბობს!

— მადლობა უნდა გეთქვა! — დაარიგა თაიამ პატარა კუდიანი.
 — კუდიანები მადლობას არ ამბობენ! — შიშით გახედა ბომბოს პიპიპიმ. — თუ ცოცხს არ დამიბრუნებ, გომბეშოდ გადაგაქცევ!
 — შენ ისეთი ზარმაცი ყოფილხარ, თაფლის კვერების მოპარვის მეტი არაფერი გეცოდინება! — ნიშნი მოუგო ბომბომ.
 პიპიპიმ უცებ ფეხები გააბაჯაჯგინა, მუშტებით თვალები ამოისრისა და ჭირვეული ჯღავილი მორთო:
 — მომე ცოცხი, მომე ჩემი ცოცხი!
 — ბომბო, პატარებს ნუ ატირებ! — სთხოვა თაიამ.
 — ძაღლები პატარებს არ აწყენინებენ, მაგრამ ბომბოს ზრდილობიანი ბავშვები უფრო უყვარს! — თქვა ძაღლმა და ცოცხი პატრონს მიუტანა.
 პიპიპიმ ტირილი შეწყვიტა, ცოცხს შეაჯდა და გააქროლა.
 — ჰე, ჰე, ნავედი-ი! — მეგობრებს ხელი დაუქნია და ქალაქისაკენ გაფრინდა.
 — ძალიან მომრავლდნენ ეს კუდიანები! — ჩაიბუზღუნა ბომბომ.

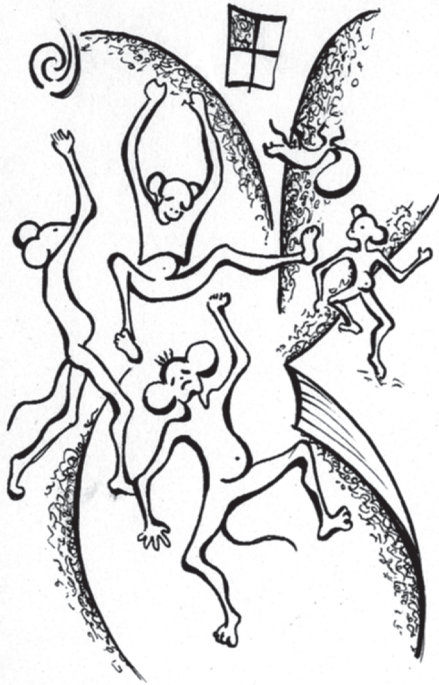
10. ოსოხოს ნუ მიეშველებით!

ბოლოს წადიგაიგეც გამოჩნდა.
 რა ხდება?
 სახლების წითელ სახურავებზე კუდიანებს ცეკვა-თამაში გაუმართავთ. ფეხებს აბრაგუნებენ, ცოცხებს იქნევენ და „ეჰეჰე!“ — ყიჟინებენ.
 ქუჩებში კაცვირთხები დასუნსულებენ. პანია შაშხანებს ჭახაჭუხით ისვრიან. ერთმანეთს გრძელ კუდეებზე აბიჯებენ, ჩხუბობენ, აყალმყალს ტეხენ... ჩანს, მთელი ქალაქი კაცვირთხების ხელშია, მცხოვრებთ კარ-ფანჯრები მაგრად ჩაურაზავთ და გარეთ ცხვირსაც არ ჰყოფენ.
 — მიდი, შენებურად! — მიუსისინა თაიამ.
 ბომბომ ღოჯები გამოაჩინა, ღრენით გაპკრა-გამოპკრა. მოულოდნელი მტრის გამოჩენაზე კაცვირთხებმა მოუსვეს. წადიგაიგეს ქუჩებში მზის სხივი ჯერაც სუსტად აღწევდა, მაგრამ კაცვირთხებს მაინც აბრმავებდა და ბომბო უსაშველოდ ძლიერ მხეცად ეჩვენებოდათ.

ერთგან ზედახორას წააწყდნენ. კაცვირთხების ხროვას ზურგზე კაცი მოუგდია და მიაქანებს.
 — ნიძლავს ჩამოვდივარ, თუ ისევ ოხოხო არ იქნება! — თქვა თაიამ.
 მართლაც ფიზკულტურის მასწავლებელი ოხოხო იყო, ხელები ზევით აეშვირა და ბედს მინდობილი ოხრავდა:
 — ოხ, ოხ, ოხ!..
 — ეს კაცი წუხელ ხომ გადავარჩინეთ? — გაოცდა ბომბო.
 — მივეშველოთ, თორემ წაიყვანენ და ეგაა!
 მიუხტა ბომბო ხროვას, დაჰკივლა თაიამაც. ხროვა აირია და მასწავლებელმა ოხოხომ ძირს მოადინა ბრაგვანი.
 — ოხ, ოხ, ოხ!.. — წელი ძლივს აზიდა ოხოხომ, გადამრჩენლებს უკმაყოფილოდ გადახედა: — მეგობრებო! გთხოვთ, მესამედ ნუ გაირჯებით! ასე ვერასოდეს ვენევი ღირსეულ თანამდებობას!
 შებრუნდა და წავიდა.
 უყურა, უყურა ბომბომ და გოგონას ჰკითხა:
 — გოგო თაია, მიხვდი, რაც გვითხრა?
 — ვერაფერს მიხვდი! — მხრები აიჩეჩა თაიამ. — მესამეჯერ რომ მოიტაცებენ, აი, მაშინ მიხვდები!

11. ჭინკა-მაიმუნები

ბომბოზე ამხედრებულმა თაიამ სკოლამდე მოაღწია. ჭიშკართან ჩანთებიან ბავშვებს მოუყრიათ თავი, სულ დარჩეულ-დარჩეული ფრიადოსნები არიან. არადა, შენობაში ვერ შედიან.
 სკოლის კარი დაკეტილია. ფანჯრებზე ფარდებია ჩამოშვებული. შიგნიდან ისეთი ხმაური მოისმის, თითქოს ათასი ჩვილი ერთად ჩხაოდეს.
 — რა ხდება? — იკითხა თაიამ.
 — რა ხდება? — შეჰყეფა ბომბომაც.
 — სკოლა წავართვეს! — დაიჩივლა ერთმა ბავშვმა. თაიამ კართან მიიბრინა და დააბრაახუნა:
 — ახლავე გაგვიღეთ!
 პასუხი არავინ გასცა.
 — ცხადია, ჭინკა-მაიმუნები მაიმუნობენ! — მიხვდა თაია.

— ალბათ ჯერაც ღამე ჰგონიათ. — ბომბომ კარი დასუნა. — ვინმე რომ გამიღებდეს, ისე შევეუვარდები, კუდით ქვას ვასროლინებ!

— შესვლით კი შევიპარები, — ჩაფიქრდა თაია, — სახანძრო კიბით სახურავზე ავძვრები და ბუხრის მილით ჩავაღწევ!

— სახანძრო კიბეზე სიარული მე არ მეხერხება, — მოიწყინა ბომბომ, — იძულებული ვარ, აქ დაგელოდო!

— მთავარია ვერ მიცნონ, მეც ჭინკა-მაიმუნს უნდა დავემსგავსო!

— ასეთი ლამაზი, ქათქათა

გოგო ჭინკა-მაიმუნად ვერ გადაიქცევა! — თავი ურწმუნოდ გააქანა ბომბომ.

— ამაზე იოლი არაფერია! — ტაში შემოჰკრა თაიამ. — აბა, ბავშვებო, გახსენით ჩანთები, ამოიღეთ სამელნეები და მელნით პირი დამაბანინეთ!

ბავშვები თაიას შემოეხვივნენ. ბომბომ გაკვირვებისაგან პირი დაალო და ენა გადმოუვარდა. ნუთში ჩვენი თაია ლურჯკანიან მაიმუნად გადაიქცა. თმებიც ისე გაეჩეჩა, უარესად მაიმუნსაც არ გაეჩეჩებოდა. ხომ ცნობილია, რომ მაიმუნები აკვნიდანვე თმებს არ ივარცხნიან!

— გოგო თაია, ნუთუ ასეთი დარჩები! — შიშისა და მწუხარებისაგან ბომბომ ანკმუტუნდა.

— რა გაენყობა! — გაეცინა თაიას. — მეგობარო ბომბო, კართან ფხიზლად დადექი და დამელოდე!

გოგონამ სკოლას შემოურბინა და სახანძრო კიბეს აუყვია. ბიჭებისათვის ალბათ ეს იოლია, მაგრამ მართა ბებოს რომ ენახა, მისი შვილიშვილი სად მიძვრებოდა, აუცილებლად ლოყებს ჩამოიხოკდა.

მიდის თაია მალლა და მალლა, მიძვრება და მუხლები უკანკალეებს, ძირს ჩახედვისა ეშინია.

აგერ სახურავიც! თაია ახლა სახურავზე მირბის, ფრთხილობს, ფეხი არ დამიცდესო...

ბოლოს, ბუხრის საკვამლე მილიც! აქამდე თაიას თეთრი კაბა ეცვა. საკვამლე მილში, ცხადია, გაშავდა, და ანი მაინც ვერავინ გაარჩევს ჭინკა-მაიმუნისაგან.

პირდაპირ დირექტორის კაბინეტში აღმოჩნდა. გაკვეთილი — თუცი სკამზე ზის, ყურებზე ხელები აუფარებია, თვალეები მაგრად მოუხუჭავს და ხმამაღლა იმეორებს:

— არაფერი მესმის! ვერაფერს ვხედავ! რაც მეჩვენება, სულ ტყუილია!

კაბინეტი სავსეა ჭინკა-მაიმუნებით. ყირაზე გადადიან, ჭყლოპინობენ... კუდი კუდზე გადაუბამთ და დირექტორის ირგვლივ ცეკვა-ცეკვით ტრიალებენ.

თაიამ, აქაოდა მეც ჭინკა-მაიმუნი ვარო, თვითონაც ყირა გაჭიმა, გადაკოტრიალდა და გადმოკოტრიალდა, ფანჯარას ასე მიაღწია, ფარდას ჩაავლო ხელი და გადასწია.

აქამდე ჩაბნელებულ კაბინეტში მზის სხივები გადმოიღვარა. ჭინკა-მაიმუნები ჟრიამულითა და ვაივაგლახით მიანყდნენ კარებს და ოთახი წამში დაიცალა.

გაკვეთილითუციმ თავი ასწია, მიმოიხედა და ეჭვით წაიბურტყუნა:

— ხომ ვამბობდი, მეჩვენება-მეთქი!

უცებ თაია დაინახა, თვალი დახუჭა, ხელები გაასავსავა და წამოიძახა:

— მეჩვენება!.. მეჩვენება!..

თაიამ ხელი ჩაიქნია და ჭინკა-მაიმუნებს დერეფანში გაედევნა.

მთელი სკოლა ისეა ჩაბნელებული, ღამე გეგონება. თაია დარბის ერთი ფანჯრიდან მეორისაკენ, გადასწევს ფარდას, მზეს შემოუშვებს და ჭინკა-მაიმუნები კისრისტეხით გარბიან.

ერთგან პატიკო მასწავლებელი შეუპყრიათ. რაკი სხვანაირად ვერ მოერიენ, ნააქციეს და მსოფლიო რუკაში გაახვიეს... ოჰ, ოჰ, როგორ იტანჯებოდა! ტროპიკული სიცხისაგან ნელზე თუ ოფლი ასკდებოდა, თავი და ფეხები პოლარეთების ყინულისაგან ეყინებოდა... თაიამ ღონეს მოუხმო, რუკაში გახვეული პატიკო მასწავლებელი იატაკზე რამდენჯერმე გადააბრუნა და რუკა შემოხსნა. პატიკო მასწავლებელმა, როგორც კი წამოიწია, აჰა, ხომ ჩაგიგდე ხელშიო, თქვა და ყურზე სტაცა. ცხადია, ჭინკა-მაიმუნი ეგონა. თაიას ეტკინა, სალაპარაკოდ სად ეცალა, აიღო და ხელზე უკბინა. პატიკო მასწავლებელმა ცივად უშვა. „ბოდიში, პატმასნ!“ — ზრდილობიანად დაუგდო თაიამ და გაიქცა.

ახლა სხვა მასწავლებლებს არ იტყვიო? ალათი მასწავლებელს სათვალე შინ დარჩენია. ჰგონია, რომ მერხზე თავისი მოწაფეები უსხედან და გულმოდგინედ უხსნის: „ბავშვებო, ნულს მივეუმატოთ ნული, უდრის ნულს!“ ბავშვები რალაც უჩვეულოდ ზუზუნებენ. შემორბის თაია, ფარდას გადასწევს და ჭინკა-მაიმუნები, თითქოს გახვეტესო, ისე გაქრებიან. „კვლავ შენ ანცობ, არა, ჯაჯუ-ბიჭო?“ — მკაცრად კითხულობს ალათი მასწავლებელი.

ჩიტო მასწავლებელი კუთხეში მიუმწყვდევიათ. ამას ვერ მოატყუებ. ხელში სახაზავი უჭირავს და ჭინკა-მაიმუნებს მედგრად იგერიებს, ვისაც მისწვდა, კოპითაა დაჯილდოებული. თაია საშველად მივარდება, ოღონდ ვერც თვითონ ეკარება, რადგან ჩიტო მასწავლებელი მასაც სახაზავს უღერებს.

უცებ „ბრახ!“ და თაია იატაკზე გაიშოტა!
რა მოხდა?.. რა და მიუხვდნენ!

ერთმა ჭინკა-მაიმუნმა ფეხი დაუდო და ძირს გაშოტა. უმაღვე დაესიენ. ყველა ცდილობს თვითონ გაკოჭოს. ერთმანეთს არ აცლიან, თოკი ჰგონიათ და კუდებს ექაჩებიან. იმ ადგილას ზედახორა დადგა, თაია კი ქვემოდან გამოფოფხდა და კარგა შორს გაასწრო. უკან რომ მოიხედა, იმ ადგილას ჭინკა-მაიმუნების მთელი მთა იგორგლებოდა.

ერთმა იკივლა, თითი თაიასაკენ გამოიშვირა. მთა წამში დაიშალა.

თაია კიბის მოაჯირს შეახტა და სლიპინ-სლიპინით ჩასრიალდა. უკნიდან ჟივილ-ხივილით მოსდევენ ჭინკა-მაიმუნები, კირნიკორნით მოგორავენ კიბეზე.

თაიამ ყველას დაასწრო, კარს მივარდა და რაზა გადაავდო.

გაიღო ფართო კარი. ძალი ბომბო საშინელი ლაფლაფით შემოჰყვა სინათლეს. თავზარდაცემულმა ჭინკა-მაიმუნებმა წივილ-კივილით სარდაფს მებაშურეს.

სკოლა გაიწმინდა!

12. მართა ბებოს ელდა ეცა

მართა ბებო და ძროხა ელპიტე მთელი ღამე ბუხრის პირას ისხდნენ. ხან ჩათვლემდნენ, ხან ქვითქვითს იწყებდნენ.

— სად ხარ, შვილო ვაჩე! — წამოიკვენესებდა მართა ბებო. — სადა ხარ, ჩემო საყვარელო შვილიშვილო თაია!

— მუ-უ, მუ-უ! — თანაგრძნობით ამოიზმუვლებდა ძროხა ელპიტე. — ნეტავი სად არის მამაცი ბომბო და ჩვენი სახელგანთქმული სტუმარი ბაციკუკუ!

სახურავზე კუდიანები დაბრაგუნებდნენ, ფანჯრებში ჭინკა-მაიმუნები იჭყიტებოდნენ. იატაკქვეშ კაცვიროთხები რალაცას ხრავდნენ და ხრავდნენ.

ერთი-ორჯერ ღრიჭოდან კაცვიროთხამ ამოყო ცხვირი, მაგრამ კედლის საათმა ატეხა შფოთი: „ტიკ-ტაკ, ტიკ-ტაკ!“ კარადამ ძილში იკითხა: „ჩავედით?“ ბუხარმა მუგუზალი გააღვივა და ცეცხლი ააბრიალა.

ბოლოს გათენდა. მართა ბებოს და ძროხა ელპიტეს გემრიელად ჩაეძინათ.

მზე კარგა მაღლა ამოიწია, ოქროსფერი სხივი კედლის საათს დაეცა და იმანაც ხმამაღლა დარეკა:

— სალამი მზეო! ტიკ-ტაკ, ტიკ-ტაკ, ტინლინ-ტინ!

მართა ბებომ თვალი გაახილა და წამოიძახა:

— შვილო, ვაჩე! შვილო, თაია!

ძროხა ელპიტემაც გაიღვიძა და დაიზმუილა:

— ბომ-ბო!

პასუხად ყეფა მოისმა:

— აქა ვარ, აქა!

მართა ბებო და ძროხა ელპიტე ისე წამოცვივდნენ, რომ სავარძლები გადააყირავეს.

— ეს ვინ მოგიყვანია? — უკმაყოფილოდ დაიჭრიალა ჭიშკარმა.

— ეს ვინ არის? — გაკვირვებით იკითხა კიბემ.

— არ გავიღებ! — გაბრაზდა კარი, მაგრამ შიგნიდან მართა ბებომ უბიძგა და გაიღო.

გაიხედა და ელდა ეცა. ბომბოს თმაგაჩეჩილი, ლურჯი მაიმუნი მოჰყვებოდა.

— ნუ გეშინია, ბებია, თაია ვარ! — მხიარულად შემოვარდა მაიმუნი.

მართა ბებომ უკან დაიხია. უყურა, უყურა, თვალს ვერ დაუჯერა. ძროხა ელპიტეს ზმუილი პირზე შერჩა, ესეც უყურებს და ველ-არა ცნობს.

ატირდა მართა ბებო, შენ არა ხარ ჩემი შვილიშვილიო, ჩემი კალმით ნახატი გოგოო.

— კალამი რითი ხატავს? — კუდის ქიცინით იკითხა ბომბომ.

— მელნით! — უპასუხა ძროხა ელპიტემ.

— მელანს ჩვენი საპონი ჩამორეცხავს! — განაცხადა ბომბომ.

მართა ბებომ ტირილი შეწყვიტა, ხელები გაასავსავა.

— მართლა მელნით მოითხუპნე?

შეიყვანეს გოგო თაია აბანოში, ჩასვეს ცხელი წყლით სავსე გობში, თავზე ცხელი წყალი დაათქლიშინეს. იმდენი ხეხეს, იმდენჯერ აქაფდა საპონი, შრომასა და გარჯაში მთლად დაილია, ფრჩხილისოდენა გახდა. ძლივძლივობით გააცალეს მელნის ფერი და ბოლოს ნამდვილმა კუდრაჭა თაიამ გამოიხედა...

თავი VI. ჯადოქრების შიკრიკი

1. პანო ჯიბეში მოკალათდა

ბაციკუკუ ენერგიულად სცემს ბოლთას, თან თითი შუბლზე მიუდვია. პანო ბალახის ღეროზე ზის, ობობას ქსელივით გამჭვირვალე კაბის ფოჩები ღამაზად დაულაგებია. პანანკინტელა ვერცხლის ქოშები ცვარს დაუნამია. ზის პანო და მოთმინებით შეჰყურებს ბაციკუკუს.

ნეტავი ასე რას აუღელვებია მამაცი ბაციკუკუ? პანომ დანვრით უამბო, რაც ბენტოსთან ერთად გადახდა ჯადოქრების ბუნაგში...

დილის მზემ გამსჭვალა მიდამო და ფოთლებში უამრავი წვეთი აკიაფდა.

ბაციკუკუ შედგა.

— დიას! — თქვა და მეტი არაფერი.

სხვა რამეც ხომ არ ანუხებს მამაც ბაციკუკუს? სწორედაც რომ! ბოლოს და ბოლოს გულისნადები ხომ უნდა გაუმჟღავნოს პანოს. სამწუხაროდ, მეტად მორცხვი ვინმე გახლავთ და თუ ალაპარაკდება, მხოლოდ სავაჟუკაცო საქმეზე...

— შემცივდა! — ჩაიწუნუნა პანომ. — თხელი კაბა ველარ მათბობს!

— დიას! — გაიმეორა ბაციკუკუმ. — ძვირფასო პანო... დიას!.. უზრდელობად ნუ ჩამომართმევ, ბაციკუკუმ კარგად იცის რაინდობის წესები, მაგრამ სიმართლეს თვალი უნდა გავუსწოროთ. წინ არაერთი ფათერაკი მოგველის! მე, სახელგანთქმულმა ბაციკუკუმ თავი დავიმცირე და ჩემი მეგობრის თაიას წინსაფრის ჯიბეში მოვკალათდი. მრავალი საათი გავატარე იქ. მაგონდება ტკბილი წუთები, როცა მოხალულ მზესუმზირას გიახლებოდი. იყო სევდაც, როცა გულის დარდი დამეუფლებოდა. თავს გადამხდა სამარცხვინო შემთხვევაც, — ფაფის ქვაბში ჩამაგდეს... დეტექტივისა და მაძებარის გზა რთულია და ფათერაკებით სავსე! ამიტომ გთავაზობ, ისე როგორც მე ვიჯექი თაიას ჯიბეში, შენც ჩემი სერთუკის მარჯვენა ჯიბეში ჩაბრძანდი, რაკი მარცხენაში ლუპა ანუ გამადიდებელი შუშა მიდევს!

პანომ უსიტყვოდ გაუნოდა ხელი. ისეთი პანანკინტელა იყო, ბაციკუკუს საჩვენებელ თითს თუ დაეტოლებოდა.

ძნელია ასეთი პანანკინტელას სიყვარული. უნდა უყურო, ისიც ლუპით, მოფერებით კი ვერ მოეფერები.

ბაციკუკუმ ფრთხილად აიყვანა პანო და სერთუკის მარჯვენა ჯიბეში ჩაისვა.

იქ მართლაც წესრიგი და სისუფთავე სუფევდა. პანო უცბად ჩათბუნდა და იკითხა:

— ახლა როგორ მოვიქცეთ?

— წინ ფულუროსაკენ! — ხელი გაიშვირა ბაციკუკუმ. — ჯადოქრების სამფლობელოში ბევრ საიდუმლოს ფარდა აეხდება!

ბაციკუკუმ ხეს შემოურბინა, დაბლა დანეული ტოტი შეარჩია და შეახტა. ეს არც ისე ძნელი აღმოჩნდა, რადგან საქვეყნოდ ცნობილია, რა მუხლმაგარი ვაჟკაცია ბაციკუკუ. მართალია, ჯიბეში პანო ეჯდა, მაგრამ გოგონა ისეთი ფიორა გახლდათ, წონა თითქმის არა ჰქონდა.

ტოტიდან ტოტზე გადაძვრა ბაციკუკუ, მალლა და მალლა აჰყვა. დღის სინათლეზე, ცხადია, გზას უკეთ იკვლევდა.

აგერ მიაღწია კიდეც, ფოთლებს შორის გამოკრთა ფულუროს ვინრო ყელი.

— ფრთხილად, ბაციკუკუ! — წასჩურჩულა პანომ.

— სიმამაცე და გონიერება ძმები არიან! — ხმადაბლა შეეპასუხა ბაციკუკუ. — ჩემო პანო, დაიხსომე, ჩუმად იჯექი! ძალიან თუ გამიჭირდა, თავს უნდა უშველო და ყველაფერი ჩვენს მეგობრებს შეატყობინო!

პანოს უნდოდა ეპასუხა, საფრთხეში ვერ დაგტოვებო, მაგრამ ლაპარაკი უკვე არ შეიძლებოდა.

ბაციკუკუმ ფულუროში შეიხედა...

2. არქივარიუს გუჰის გუნაგი

ფულუროს ჩასასვლელთან ბილიკი იწყებოდა. ორი კაცვირთხა შაშხანებს ჩამოყრდნობოდა და ყვინთავდა.

ბაციკუკუმ ჯიბეში ლუპა მოიძია და ბილიკზე დააგორა. შუშამ მსუბუქი ნკარუნით გაირბინა დარაჯებს შორის, თან სხივთა ანარეკლი მიმოაბნია.

კაცვირთხები გამოფხიზლდნენ, კისრები წაიგრძელეს, ეს რა ვნახეთო, და უკან გამოუდგნენ. ბაციკუკუ სწრაფად ჩაძვრა ფულუროში და ფეხაკრფით მიჰყვა. კარგა მანძილი გაიარა, ალბათ უკვე მინისქვეშ იყო ჩაღწეული, როცა ფეხების ტყაპატყუპი მოესმა.

ერთგან ჩაღრმავებული ნახა და იქ ჩაიმალა. დარაჯები ხელცარიელნი ბრუნდებოდნენ.

„ლუპა ვერ იპოვეს! — გაიფიქრა ბაციკუკუმ. — ეჰ, შესანიშნავი გამადიდებელი შუშა დავკარგე!“

სინანული დიდხანს არ გაჰყოლია. ცოტაც გაიარა და თავის ლუპას წაანყდა, ნაპრალში გაჩხერილიყო.

— ჩემო პანო! — თავმომწონედ მიმართა ბაციკუკუმ. — ერთი გმირობა უკვე ჩავიდინეთ, მინისქვეშეთში ჩავეშვით და ლუპაც დავიბრუნეთ!

— გული მიფანცქალეხს! — შეეხმინა პანო. — არქივარიუსს რომ გადავანყდეთ, თოჯინებად გადაგვაქცევს!

საუბარი დამთავრებული არც ჰქონდა, მოზრდილ დარბაზამდე მიაღწიეს.

კედლების გასწვრივ, უზარმაზარ თაროებზე უთვალავი საქალდე ელაგა, იატაკი კი დახრული ქალღმერთით იყო მოფენილი.

— აი, რატომ ირჩია ბუჰმა არქივარიუსობა! — ხელი შუბლზე შემოირტყა ბაციკუკუმ. — ჯერ ერთი, ამ ქალღმერთით კაცვირთხათა არმია იკვებება. მეორეც, ეს ქალღმერთი საბუთებია, საბუთები მეხსიერებაა, მისი მოსპობით მეხსიერება ისპობა, ესე იგი წარსული არ გემახსოვრება. თუ წარსული დაგავინცდა, ადამიანიც არა ხარ!

— ბაციკუკუ, რა ჭკვიანი ხარ! — აღფრთოვანებით წასჩურჩულა პანომ და უცებ შიშით იკითხა: — ეს რა არის?

— მუზეუმსა ჰგავს! — არცთუ დამაჯერებლად აუხსნა ბაციკუკუმ.

მომდევნო დარბაზში გააღწიეს და უთვალავი თოჯინა დაინახეს, ზოგი ქვისა და ზოგი ხისა: ქალი და კაცი, მოხუცი და ახალგაზრდა, დედა და შვილი, მოზრდილები და ბავშვები...

— არქივარიუსი ალბათ მოქანდაკეცაა, ხომ? — ხმა აუკანკალდა პანოს.

— ისეთი მოქანდაკეა, საჭრეთელიც არ სჭირდება!

სინყნარეში ხვნემა მოისმა. კიდობანმა პირი დაალო და ხმაურით დაიხურა.

— უცნაური კიდობანია, თავისით იხურება! — გაუკვირდა პანოს.

— ეს ნოტარიუსი კოკოა! — აუხსნა ბაციკუკუმ. — აგერ ჩვენი ბენტოც!

მომღერალი ბენტო თითქოს თეატრის სცენაზე იდგა, ოღონდ არც მღეროდა და ვერც ვერაფერს ხედავდა.

— ახლა ხომ მიხვდი, რანაირი მოქანდაკეა არქივარიუსი ბუჭი!

— ყველას თოჯინად აქცევს, ვინც წინააღმდეგობას გაუწევს, ამიტომაც ქალაქში მარტო ლაჩრები დარჩნენ! — მწუხარედ თქვა პანომ. — აგერ, ვაჩე-ფრინველი ვიცანი!

ვაჩეს ფრთები და ბუმბული დასცვენოდა, ჩვეულებრივი ადამიანის თოჯინად გადაქცეულიყო, მაგრამ ისე იდგა, თითქოს ეს თოჯინაც გაფრენას ლამობდა.

— ვფიცავ, ჩემი მეგობრები დავიხსნა და ყველა სხვა, ამ ბუნაგში რომ ელოდება ჩემნაირ გამათავისუფლებელს! — საზეიმო კილოთი წარმოთქვა ბაციკუკუმ, პანო კი ნაზად, ალერსით შეეპასუხა:

— ოჰ, ბაციკუკუ, როგორი მამაცი ხარ!

უმალ გრგვინვასავით გაისმა არქივარიუს ბუჭის მრისხანე ხმა:

— დიახ, უკმაყოფილო ვარ!

პანო ჯიბეში გაინაბა. ბაციკუკუმაც იფიქრა, აღმოგვაჩინეს და დავილუპეთო.

თოჯინებს ამოეფარა და ისე გაიხედა.

დიდი დარბაზის სიღრმეში ოქროს ტახტზე არქივარიუსი ბუჭი იჯდა. თვალებს ბოროტად აბრიალებდა. საიდანღაც დიდ ჯაჯუს გამოეყო თავი და მორჩილად დაეხარა. არქივარიუსი ბუჭი დიდი ჯაჯუს ცხვირისოდენა ძლივს იქნებოდა, მაგრამ როგორც კი თითს მიუშვერდა, დიდი ჯაჯუ შემკრთალი უკან იხევდა.

— არქივარიუსო ბუჭ! — თავს აკანტურებდა დიდი ჯაჯუ. — იმ საძაგელი გოგონას ხელში ჩასაგდებად ლამის მთელი ქალაქი დავიპყარი. ცოტაც და „მზის ნიჟარის“ კვალსაც მივაგნებთ!

— იცოდე, მამაჩემი თუ გაბრაზდა, მის რისხვას შენც ვერ გადაურჩები! — დაემუქრა არქივარიუსი ბუჭი.

დიდი ჯაჯუ ელდანაცემი ჩანდა, უკან-უკან დაიხია და გაქრა.

— ხედავ? — ჩასჩურჩულა ბაციკუკუმ პანოს. — თურმე არქივარიუსს მამა ჰყოლია. აი, ის იქნება მთავარი ჯადოქარი!

არქივარიუსმა ბუჭმა ტაში შემოჰკრა. საიდანღაც ოქროთი მოკაზმული ეტლი შემოგრიალდა. ცხენების ნაცვლად თორმეტი წყვილი ვირთხა ება. არქივარიუსი სავარძელში ჩაჯდა და ვირთხებს მათრახი გადაუტყლაშუნა.

— ჰე, ჰე!

ბაციკუკუ ელვისუსწრაფესად წამოფრინდა და ეტლის საზურგეს ჩამოეკიდა...

3. ეტლით მგზავრობა

ეს არცთუ იოლი რამ იყო...

ეტლი საშინელი სიჩქარით მიხრივინებდა ოღროჩლო გზაზე. არქივარიუსი უკან არ იხედებოდა. მათრახს მარჯვედ იქნევდა, ვირთხებს ზურგზე უტყლაშუნებდა და ისინი ისე სწრაფად გარბოდნენ, ვერანაირი რაში ვერ დაენოდა.

ბაციკუკუ მაგრად ჩაჰფრენოდა ეტლის საზურგეს. იმაზე წუხდა, ჯიბიდან პანო არ ამომივარდეს და არ დავლუპოო. ცხადია, პანოსაც არ ადგა კარგი დღე.

მხნეობა მაინც არ დაუკარგავთ. საუბარი შეუძლებელი იყო, მაგრამ ერთი-ორი გამამხნევებელი სიტყვა მაინც მოახერხეს.

— ჩე-ე-მო პანო, გა-ა-მაგრდი!

— ძლივს ამბობდა ბაციკუკუ.

— ბა-აცი-კუკუ, გა-ა-მაგრდი!

— პასუხობდა პანო.

ვინმემ შეიძლება იფიქროს, რა იმსიგრძე გზებია მიწისქვეშეთში. ოჰო, იქაცაა შორეული გზები, მოედინება წყალუხვი მდინარეები, გუბდება ღრმა და ფართო ტბები... ზოგან მთები წამომართულა, ზოგან უფსკრულებს დაუღია პირი...

აგერ ჩანჩქერი ეცემა გუგუნით, მგზავრებს წვრილი, გამჭვირვალე წვეთები აწვიმს...

აგერ ტბის პირს მიუყვებიან და მსუბუქი ტალღები ლოკავს ნაპირს...

აგერ მდინარე მოჩქარალებს, თეთრად აქაფებულა, ხიდზე ეტლის ბორბლები ხრიგინებენ...

— ჰე, ჰე! — დასჭყვივლა არქივარიუსმა და უზარმაზარ ალაყაფის კარებში შეგრიალდნენ. ყოველი მხრიდან წრიპინით გამოეშურნენ მოსამსახურე ვირთხები. არქივარიუსმა სადავე დააგდო და ძირს ჩამოხტა.

ბაციკუკუმ, რა თქმა უნდა, წუთით დაასწრო. რანაირი დეტექტივი იქნებოდა, თუ ყოველივეს ზუსტად ვერ გამოზომავდა. ეტლი გაჩერებულიც არ იყო, ბაციკუკუ და პანო უკვე ლოდს ამოფარებოდნენ და იქიდან უთვალთვალდნენ...

4. გუჰის მამა გუჰუჰი

ბაციკუკუსა და პანოს გაოცებას საზღვარი არა ჰქონდა. მრისხანე არქივარიუსი მუხლებზე დაეცა და წვერი დაიგლიჯა.

— ოლონდ მაპატიე, მამიკო! ამჯერადაც მაპატიე! — პატარა ბიჭივით წუნუნებდა და ცრემლს ღვრიდა.

არქივარიუსის წინ ორი-სამი მტკაველი ბერიკაცი იდგა, თავზე ღერი თმა არ შერჩენოდა, ქათქათა წვერი კი ჩექმის ყელს ეფინა.

ეს გახლდათ არქივარიუსის მამა ბუჰუჰი.

ბერიკაცი მჭიმუნვარედ აჰყურებდა არქივარიუსს, მარჯვენაში წკეპლა ეჭირა და ჩექმაზე ნელ-ნელა იტყლაშუნებდა.

— მაშასადამე, ამჯერადაც გაპატიო, არა? — ჩაეკითხა.

პასუხს არ დალოდებია, სწვდა წვერზე, მოჰქაჩა, მუხლებზე გადმოიგდო და წკნელი მოსცხო და მოსცხო საჯდომზე.

— ვაი, ვაი, მეტკინა, მამიკო!.. არ მცემო, მამიკო! — აჭყივლდა არქივარიუსი.

— ძვირფასო პანო, მსგავსი სურათი სიცოცხლეში არ მინახავს! — თქვა ბაციკუკუმ. — არ მეგონა არქივარიუსზე ხნიერი და ძლიერი ვინმე თუ იქნებოდა. ახლა დავრწმუნდი, არქივარიუსზე ძლიერი მამამისი ბუჰუჰია!

— ნუ აჩქარდები, ბაციკუკუ, იქნებ ამათზე ძლიერი ვინმეც მოიძებნოს!

ბერიკაციმა ბუჰუჰმა შვილს ხელი უშვა.

— ნებას გაძლევ, ამიხსნა, თუ რა დააშავე!

არქივარიუსი სლუკუნ-სლუკუნით ალაპარაკდა:

— როგორც გადანყვებილი გვექონდა, ქალაქ წადიგაიგეს ჩვენი ლაშქარი შევეუსიეთ. ეჭვი, ცხადია, ვაჩნაძეების სახლზე მივიტანეთ. სახლის პატრონი ვაჩე ვაჩნაძე და ოჯახის მეგობარი ჩოჩორი ბენტო თოჯინებად ვაქციე და ჩემს მუზეუმში გამოვფინე!.. დარწმუნებული ვარ, მაგათთან ინახება „მზის ნიჟარა“, თუმცა ამაზე თვითონ არაფერი იციან.

— სს-უ! — თითი პირზე მიადო ბუჰუჰმა.

— უცხო აქ არავინაა, ვინ უნდა მოგვისმინოს! — გაიოცა ბუჰმა.

ბუჰუჰმა გამჭრიახი თვალები მიმოავლო თავის სამყოფელს, ხელი ასწია, საჩვენებელი და შუათითი დაუმიზნა ლოდს, რომლის უკანაც ბაციკუკუ და პანო იმალებოდნენ. თითებიდან მეხივით გამოვარდა ორი ტყვია და ლოდზე ასხლტა.

— თუ ვინმე გვისმენს, შიშისაგან გული გაუსკდება! — თქვა ბუჰუჰმა. — „მზის ნიჟარა“ რომც მოვიპაროთ, ფასი არ ექნება, რადგან ვერ ავამუშავებთ. მისი ამუშავება კი შეუძლია ერთადერთ ვინმეს — თაია ვაჩნაძეს!

— ცოტაც მაცალე და იმ გოგონასაც ხელთ ვიგდებთ!

— მე კი გაცლი, მაგრამ მამაჩემი დაგვაცლის? — ამოიხვნეშა ბუჰუჰმა.

— უნდა ვეახლოთ და მუხლებში ჩაუვარდეთ! — შიშით დაიკნავლა ბუჰმა.

— სხვა რა გზა გვაქვს, უნდა ვეახლოთ! — ბუჰუჰმა ტაში შემოჰკრა და გასძახა: — ეჭვი, ეტლი!

წამში შემოგრიალდა ოქროს ეტლი, ოცდაოთხი წყვილი ვირთხა ება.

ჩასხდნენ მამა-შვილი და არქივარიუსმა გრძელი მათრახი გადაუშხუვლა.

კითხვაც ზედმეტია. პანო, რა თქმა უნდა, ბაციკუკუს ჯიბეში იჯდა, მამაცი მამებარი კი ეტლის საზურგეზე ეკიდა...

5. კვლავ ეტლით მგზავრობა

საშინელი გრიალითა და რახრახით მიჰქროდა ოქროს ეტლი, იფიქრებდით, საცაა დაიშლებო.

— ძვირფასო პა-ანო!.. — ძლივს ჩურჩულებდა ბაციკუკუ, ეშინოდა, ენა არ მოეკვნიტა. — ე-ეს ე-ეტლი ისე ზ-ზრიალებს, ა-ალბათ ზე-ევით მიწისძვრაა!

ვინ იცის, ზევით რა ხდებოდა, მაგრამ ჯადოქრების ამ თავბრუდამხვევ ქენებას მხოლოდ და მხოლოდ ასეთი მამაცი, მრავალ ფათერაკში განვრთნილი დეტექტივი გაუძლებდა. მას ხომ თავგანწირვა სიმღერად უჩნდა, ფათერაკის გარეშე კი ცხოვრება არ შეეძლო. ეგაა, პანო ებრალებოდა, თუმცა სიფრიფანა და ნაზი პანო ისეთი ფიორა იყო, ასეთ ჯაყჯაყა ეტლშიც ნარნარად მგზავრობდა.

დიდხანს მიჰქროდნენ. ვერავინ დაითვლის, რამდენი მიწისქვეშა ქალაქი და სოფელი გაიარეს, რა მანძილი დაფარეს. იქნებ ისე გაშორდნენ წადიგაიგეს, უკან დასაბრუნებელ გზას ვერც იპოვიდნენ.

— ჰე, ჰე! — მიჰკიოდა არქივარიუსი ბუჰი და ოცდაოთხი წყვილი ვირთხის ფეხების ტყაპატყუპს ფარავდა.

ჩუმად, შეშინებული ოხრავდა ბუჰბუჰი, მელოტი ოფლით ეწინ-წკლებოდა, ალბათ ამასაც მოელოდა თავისი მამიკოს წკეპლა...

6. ბუჰბუჰბუჰი

და აი, კიდევ ერთი მოსახვევი. წინ მდიდრული თაღედია, რომლის თავანზე აწერია: „დიადი ჯადოქარი ბუჰბუჰბუჰი“.

იღება ალაყაფის კარები, დაღლილი ვირთხები მძიმედ მიათრევენ ოქროს ეტლს.

არქივარიუსი ბუჰი მკვირცხლად ჩამოხტა ეტილიდან, მამიკო ბუჰბუჰს ხელი გაუწოდა, ჩამოსვლაში მიეხმარა.

ბაციკუკუ ეტლს ეფარება, მერე ფეხდაფეხ მიჰყვება არქივარიუს ბუჰს, მის ჩრდილში იმალება.

ბუჰი ქუდს იხდის, ძირს აგდებს. მამა-შვილი მუხლებზე ეცემა, აქაოდა ხმის ამოღებას ვერ ვბედავთ, თავს ვერ ვიმართლებთ, ვიცით, რა დამნაშავეებიცა ვართო...

ბაციკუკუ სარგებლობს წამით, ბუჰის ქუდექვეშ შეძვრება და იქ მოკალათდება. ქუდი ხომ ჯადოსნურია, საითკენაც პატრონი წავა, ქუდიც იქითკენ მისდევს. საკმაოდ ძველი ქუდია, ალბათ არქივარიუსს აკვანშივე ერგო. ამიტომაც გაფხავებულია, ერთგან ნაჩვრეტიც აქვს და ბაციკუკუს შეუძლია იქიდან გაიჭვრიტოს.

წინ საფეხურებია!.. შემალლებულზე ტახტი დგას და ზედ ერთი მტკაველა წვეროსანი მოკალათებულია. ფუმფულა, თეთრ წვერში ძლივს მოჩანს წითელი, ბუშტუკა ცხვირი და პირი, თვალები კი ჭალარა ბანჯგვლებში ჩაჰკარგვია.

— მოიტათ ყურები, მოიტათ, უნდა აგახიოთ! — მუქარით ჩიფჩიფებს ბუჰბუჰბუჰი.

ბუჰი მამის უკან იმალება, ბუჰბუჰი კი მორჩილად სლუკუნებს:

— მაპატიე, მამიკო, ცოტაც და შენი ბრძანება შესრულდება!

— ტყუილბრალოდ გასწავლეთ ჯადოქრობის ანაბანა! — ბრაზობს ბუჰბუჰბუჰი. — რამდენი ხანია „მზის ნიჟარა“ მჭირდება!

— დღესვე აღმოვაჩინდი, მაგრამ თურმე თაია ვაჩნადემ უნდა წარმოთქვას მის ცხოვრებაში ყველაზე ამაღლებული და სანატრელი სამი სიტყვა! — შესჩივლა ბუჰბუჰმა.

— მერედა იცით, ის სამი სიტყვა? — იკითხა ბუჰბუჰბუჰმა. — ჯერ ნიჟარა უნდა აღმოვაჩინოთ, მერე თაია შევიპყრათ და ვათქმევინოთ ის სიტყვები. დიდხანს ვიფიქრე, რა უნდა იყოს ცხოვრებაში ყველაზე სასიამოვნო, ყველაზე ამაღლებული, ტკბილად მოსასმენი სიტყვები და ბოლოს დავასკვენი: „შვილებო, მე თქვენ მძულხართ!“

— მეც ბევრი ვიფიქრე, — ჩაურთო ფრთხილად ბუჰბუჰმა, — უმჯობესია: „მამიკო, მე შენ მძულხართ!“

— მე კი უფრო მართალი მგონია: „წინაპარნო, მე თქვენ მძულხართ!“ — შეანია ბუჰმაც.

— კარგები მყავხართ! — მოეწონა ბუჰბუჰბუჰს. — ამ სიტყვებზე უფრო მშვენიერი რა უნდა იყოს! მიდით და ჩაუნერგეთ ეს სიტყვები გოგონას, ოღონდ ფრთხილად, თორემ შეიძლება ჩაჯდეს „მზის ნიჟარაში“ და უჩვენოდ გაფრინდეს!

— მაგ ნუ გედარდება! — ჩაიხიბითხითა არქივარიუსმა. — როგორღა ჩაჯდება, თაია ისეთი ყანჩაა, ნიჟარა კი ხელისგულისოდენაა. დაპატარაების ჯადოსნურ ოსტატობას მარტო ჩვენა ვფლობთ!

— სამწუხაროდ, შვილო და შვილიშვილო, ჩვენს ბოროტებასაც საზღვარი აქვს! — ძლივს ჩიფჩიფებდა ბუჰბუჰბუჰი. — ცოტაც და მთლად დავჭკნებით, „მზის ნიჟარა“ კი არსებობას გაგვიხანგრძლივებს!

— ჯადოსნურ მეცნიერებათა საიდუმლოება ვერ უნდა გაიგოს გოგო თაიამ! — თქვა არქივარიუსმა ბუჰმა. — დიდ ჯაჯუს ბრძანე-

ბა უნდა გავუგზავნოთ, რომ ვაჩნაძეების ოჯახის არც ერთი წევრი ჯადოქრების სკოლაში არ მიიღოს!

— ჭკვიანი შვილიშვილი მეზრდება! — ესიამოვნა ბუჭბუჭბუჭს.
— ახლავე შიკრიკი გავაგზავნოთ!

7. ჯადოქრების შიკრიკი

სამივე ჯადოქარმა — პაპამ, შვილმა, შვილიშვილმა — ტაში შემოჰკრა და დაიძახა:

— შიკრიკი!

უცებ არქივარიუსის ქუდი ამოძრავდა და იატაკიდან ბაციკუკუს სიმაღლეზე აინია.

გაოცებულმა ბუჭმა ქუდს ხელი დასტაცა და ქუდის ქვეშ აკი კაცუნა აღმოაჩინა.

— მე გახლავართ შიკრიკი!

— საიდან გაჩნდი? — შეეჭვდა არქივარიუსი ბუჭი.

— არ ვიცი!.. აი, ამ ქვაში უსასრულოდ დიდხანს მეძინა. მოულოდნელად გავიგონე — „შიკრიკი!“ და ამოვხტი. თურმე ქვაზე ქუდი იდო. ამოვხტი თუ არა, ქუდში აღმოვჩნდი!

— ასეთი ძალა აქვს ჩემს ჯადოსნურ სიტყვას! — ამაყად განაცხადა არქივარიუსმა ბუჭმა. — ვთქვი და უმაღვე ქვიდან შიკრიკი დაიბადა!

— იგი ჩემმა ჯადოსნურმა სიტყვამ დაჰბადა! — გაგულისდა ბუჭბუჭი.

— განა ჩემი სიტყვა თქვენზე ძლიერი არაა! — აჩიფჩიფდა ბუჭბუჭბუჭი. — თუ არა გჯერათ, ახლავე ქვაში დავაბრუნებ!

— ნუ ჩხუბობთ! — ოდნავადაც არ აღელვებულა ბაციკუკუ. — ბუჭმა რომ წამოიძახა „შიკრიკი“, მკერდამდე ამოვინიე, ბუჭბუჭის სიტყვამ მუხლამდე ამომიყვანა, ბუჭბუჭბუჭისამ კი მთლად გამათავისუფლა!

ჯადოქრებმა ერთმანეთს თავმომწონედ გადახედეს და არქივარიუსმა ბუჭმა ბაციკუკუს უთხრა:

— გიბრძანებთ, შეჯდე ჩვენს სწრაფმავალ რაშზე, გაეშურო დიდი ჯაჯუსაკენ და გადასცე ჩვენი ნება-სურვილი: ამიერიდან, დღეის იქით, არც ერთი ვაჩნაძე არ ჩარიცხოს ჯადოქრების სკოლაში!

ბუჭმა ნეკათითიდან ბეჭედი წაიძრო და გაუნოდა:

— უჩვენე ეგ ბეჭედი და დაგიჯერებს!

ბაციკუკუმ ბეჭედი ჯიბეში ჩაიდო (პანოს ჩაუგორა კალთაში!), ჯადოქრებს თავი ღირსეულად დაუკრა.

არქივარიუსმა ტაში შემოჰკრა და დაიძახა:

— რაში ჯადოქრების შიკრიკს!

ფეხების ტყაპატყუბი მოისმა და ბნელი დერეფნიდან გამოგვანგვალდა უზარმაზარი თეთრი ვირთხა. სამი მტკაველი კუდი მაინც ექნებოდა, კბილები კი ისეთი, ალბათ მთელ ქალაქს გადალრლნიდა.

ვირთხას ზურგზე უნაგირი ედგა, პირში ლაგამი ჰქონდა.

ბაციკუკუს დანახვაზე კბილები უსიამოვნოდ გაანკაპუნა. ბაციკუკუს სიმამაცის ამბავი მთელ დედამიწასაა მოდებულნი და ვირთხის კბილები რანაირად დააფრთხობდა.

უნაგირზე შესკუპდა და გვერდებში დეხები უთავაზა.

ვირთხა ბრაზით აწრიპინდა და, რაც ძალი და ღონე ჰქონდა, მოცოცხა...

8. ვირთხას ეჭვი ეპარება

თავდაუზოგავად მიჰქრის ვირთხის მხედარი ბნელ დერეფანში. ჯიბეში პანო უზის. პანო ჯადოქრის ბეჭედს ათამაშებს, თითებზე იზომავს. ბეჭედი ისე ბრწყინავს, ბაციკუკუს ჯიბის ღამეს დღედ აქცევს.

„მე შენ ბეჭედს გაჩუქებ!“ — ოცნებობს ბაციკუკუ.

„ნიშნობის ბეჭედსა ჰგავს!“ — პანოც ოცნებობს.

„ოლონდ პანანკინტელა ხარ! — სწუხს ბაციკუკუ. — რა იქნება ცოტათი გაიზრდებოდე!“

„ოლონდ დიდი და ბაჯბაჯა ხარ! — სწუხს პანო. — რა იქნება ცოტათი დაპატარავდებოდე!“

ვირთხამ კი სრბოლას უკლო, კბილებს ავად აკანკანებს, შიკრიკი ემჩატება და ეს აეჭვებს.

უცებ ადამიანის ხმით ალაპარაკდა:

— შიკრიკო, შიკრიკო, ძალიან მსუბუქი მეჩვენები!

— ბრიყვო! — გაგულისებთ პასუხობს ბაციკუკუ. — ტვირთს გამსუბუქებ, თორემ თუ მოვინდომე, დევივით გავიზრდები!

— მაშ, ცოტათი მაინც გაიზარდე! — დაცინვით სთხოვს ვირთხა. ბაციკუკუ ძირს ჩამოხტა, ვირთხას თვალეზზე ლუპა ააფარა.

— აბა, შემომხედე!

ვირთხამ შემოხედა და გაოცდა. ეს ერთი ციცქნა ბაციკუკუ კიდეც გასქელდა და კიდეც გაიზარდა, იმოდენაა, გვირაბში ვერ ეტევა.

ელდა ეცა ვირთხას, სასწრაფოდ შესთხოვა:

— მჯერა, ბატონო შიკრიკო, გემუდარები, მეტს ნუ გაიზარდები!

ბაციკუკუ კვლავ ამხედრდა სულელ ვირთხაზე, დეზი ჰკრა და სიბნელეში გააჭენა...

9. ბაციკუკუ პანოს ემშვიდობება

თვალის დახამხამება და მგზავრები ჯაჯუღეთის კარებთან აღმოჩნდნენ. ბაციკუკუ უნაგირიდან ჩამოხტა და ვირთხას მიმართა:

— თვალეზში ახლაც გეპატარავეები?

ვირთხას მართლაც პატარად მოეჩვენა თავისი მგზავრი, ოღონდ ბედის მეორეჯერ გამოცდა არ ინება, შებრუნდა და ტყაპატყუპით მოუსვა.

— ოჰ, ძვირფასო ბაციკუკუ! — ჯიბიდან თავი ამოყო პანომ. — იმ რაშის გახსენებაზე გული შიშისაგან მიმდის. ისევ დავრწმუნდი, როგორი უშიშარი ყოფილხარ!

— ძალიან ნუ შემაქებ, ჩემო პანო, თორემ გავწითლდები! — ბაციკუკუმ თავი მორცხვად დახარა, თან სერთუკის ღილს აწვალდა.

— მეტად თავმდაბალი ვაჟკაცი ბრძანდები! — ალერსით წაიჩურჩულა პანომ.

ბაციკუკუმ ჯიბიდან ფრთხილად ამოიყვანა პანანკინტელა ქალბატონი, ხელისგულზე დაისვა. პანომ კაბის კალთები გაისწორა. ამანაც დაიმორცხვა და წამნამები ძირს დაუშვა, მაგრამ გოგონას ამ სიმორცხვეს ბაციკუკუ ლუპაში თუ დაინახავდა. ლუპას კი ბაციკუკუს თვალიდან ჩამოვარდნილი კურცხალი დაეცა, გამოსახულება გაიდლაბნა.

ნეტა გული რამ მოუკლა მამაც ბაციკუკუს?

— ერთმანეთს უნდა დავშორდეთ, პანო! — ამოიოხრა ბაციკუკუმ. — აქედან გზა უკვე იცი! ნადი, ნიავს გაჰყევი, ვაჩნაძეებს უა-

მბე, რაც გადაგვხდა! შინ ეძებეთ „მზის ნიჟარა“! მე კი ჯაჯუღეთში შევალ!

— ვერ დაგტოვებ, ბაციკუკუ! — ატირდა პანო.

— ორივენი აქ რომ ჩავრჩეთ, იქ „მზის ნიჟარასაც“ მოიპარავენ და თაიასაც! — თქვა ბაციკუკუმ. — ჩემზე ნუ იდარდებ, მე ისეთი კერკეტი კაკალი ვარ, ვერავინ მომერევა!

ხელი გაიშვირა ბაციკუკუმ იქითკენ, საითკენაც ჩუმი ნიავი მოძრაობდა.

— ოჰ, ბაციკუკუ! — ამოიოხრა პანომ.

— ოჰ, პანო! — ჩაიჩურჩულა ბაციკუკუმ.

ნიავემა პანო აიტაცა, ააფარფატა და გასასვლელისაკენ წაიღო. სინათლეზე რომ გააღწია, მზის სხივებზე გაირბინა, ქალაქის თავზე.

— პატიმარი გაქცეულა! — დაიბუბუნა ციხემ და გისოსებიანი სარკმლები მოაბრუნა.

— ვინ გაქცეულა?.. ვინ გაქცეულა?.. — იკითხა ჯერ თეატრმა, მერე რატუშამ. ორივენი ძილ-ბურანში იყვნენ და ვერაფერი გაიგეს.

ქალაქის ახალმა თავმა ფანჯარაში გამოიხედა. თუ მიხვდებით, ვინ ჩაბრძანდა ქალაქის თავის საპატიო სავარძელში? ფიზკულტურის მასწავლებელი ოხობო მესამეჯერ მოიტაცეს კაცვირთხებმა და სანუკვარი ოცნება აღუსრულეს — ქალაქის თავად დასვეს. ნოტარიუს კოკოსაგან იმით განსხვავდებოდა, რომ ამას უძილობა სჭირდა. რატუშას ეძინა, ქალაქს ეძინა, ოხობო კი მხოლოდ ამთქნარებდა. ახლაც დაამთქნარა და პანოს შეეშინდა, არ გადამყლაპოსო.

სწრაფად გაშორდა იქაურობას...

10. ბაციკუკუ დაუმეგობრდა პიპიპის

— ჰეი, არ დაგეჯახო!

ბაციკუკუ განზე გახტა. თვალიც ვერ შეასწრო, ისე ჩაუქროლა ვილაცამ, მაგრამ შორიახლო დაამუხრუჭა, უკან-უკან დაიხია და გაჩერდა.

გაფშეკილ ცოცხზე შემჯდარი პატარა კუდიანი იყო.

— შენ ვინ ხარ? — ჰკითხა კუდიანმა.

— თვითონ ვინა ბრძანდები? — ამაყად გაიფხორა ბაციკუკუ.
— პიპიპი, კუდიანებში ყველაზე პატარა! — მხიარულად ჩაიკისკისა კუდიანმა.

— მე კი ბაციკუკუ ვარ, სამმა ჯადოქარმა შიკრიკად გამომავ ზავნა დიდ ჯაჯუსთან!

— მომიჯექი, წამში მიგიყვან!

ბაციკუკუ ცოცხზე შემოუჯდა პიპიპის, გაჩხინკულ წელზე ხელი მოხვია.

— აბა, ჰე! — შეჰკვივლა პიპიპიმ და გააქროლა.

წუთიც და დარბაზთან აღმოჩნდნენ.

— ჩამოდი! — წასჩურჩულა პიპიპიმ. — მე ვერ დავენახვები. გაკვეთილიდან გავეპარე. ამასწინათ დამემუქრა, თუ კიდევ გამიცდენ, ჯადოქრების სკოლიდან გაგრიცხავო.

— ძნელია იქ სწავლა?

— არც ისე! — უდარდელად ჩაიკისკისა პიპიპიმ. — ნამცხვრის გამოცხობა, ჯემისა და მურაბის გაკეთება, კომპოტის მოხარშვა უკვე ვისწავლე! ცოცხის მართვის უფლება ჯიბეში მიდევს... ახლა ისეთ რაღაცას მასწავლიან, თავში სრული დომხალი მაქვს. ეს დააპატარავო, ის გაზარდო, ეს გააუჩინარო, ის კვლავ გამოაჩინო, ფიჰ, სულაც არ მაინტერესებს!

— ასე მართლაც გაგადგებენ სკოლიდან! — შეწუხდა ბაციკუკუ. — პიპიპი, კუდიანებიდან თუ გაგრიცხეს, გოგო თაიას სკოლაში მიგიღებთ!

— ბაციკუკუ, შენ კარგი მეგობარი ჩანხარ! — გაუხარდა პიპიპის. — ჩვენ, კუდიანები არავის ვუყვარვართ, დაგვინახავენ და ქვებს გვესვრიან!

— მე ვიქნები შენი მეგობარი! — მარჯვენა გაუნოდა ბაციკუკუმ და პიპიპიმაც თავისი პატარა, გაძვალტყავებული ხელი შეაგება.

— თუ დაგჭირდი, მახსენე და იქ გავჩნდები! — შესძახა პიპიპიმ, მოახტა ცოცხს და სიბნელეში გაუჩინარდა...

11. საუბარი დიდ ჯაჯუსთან

უზარმაზარ მაგიდას უზარმაზარ სკამებზე უზარმაზარი ცოლი და ქმარი უსხდნენ.

ქალბატონი ჯაჯულია მოკლე დროში იმოდენა გაზრდილიყო, კანში ვერ ეტეოდა. საჭმელს ლუკმა-ლუკმა როდი მიირთმევდა, კუდიანების მთელი ლაშქარი ხონჩებით პირდაპირ პირში აყრიდა.

მეუღლის პირისპირ ოთხად მოკეცილი იჯდა დიდი ჯაჯუ. წინ პანია თეფში ედო და წინილის ფრთას წინკნიდა.

ჯაჯუ-ბიჭი ზევით, საქანელაზე ქანაობდა, ხანდახან მაგიდას გადაუქროლებდა, გადმოიხრებოდა და, რაც მოეწონებოდა, აიტაცებდა. ღმეჭა-ღმეჭით ილუკმებოდა, ძვლებს კი აქეთ-იქით ისროდა და თუ რომელიმე კუდიანს მოარტყამდა, სიცილით იჭაჭებოდა.

— დიდო ჯაჯუ! — ასძახა ბაციკუკუმ, მაგრამ ჯაჯულია ზუსტად ამ დროს შემწვარი ვარიას ძვლებს ტკვერავდა და ბაციკუკუს ხმა ვერავინ გაიგონა.

ხან აქედან უარა ბაციკუკუმ მაგიდას, ხან იქიდან, ვერსაიდან მიუდგა.

იფიქრა, იფიქრა და ბოლოს „გონება გაუნათდა“, კუდიანმა რომ ხონჩა ჩამოატარა, ზედ შეახტა.

ხონჩა, ცხადია, მაგიდაზე აარბენინეს და ჯაჯულიას პირისაკენ გააქანეს.

ბაციკუკუმ თავს უშველა, ხონჩიდან გადმოხტა, ამ დროს ლიმონათის ჭიქა წააქცია, და შუშხუნა ნაკადს ძლივს გაასწრო.

— ბოშო, გამექცა მგონია შემწვარი ვარია! — გაუკვირდა ჯაჯულიას, პუტკუნა ხელი გაიშვირა, მაგრამ გაქცეულს ვერ მისწვდა.

ბაციკუკუ მწვანილის ზვინში გაძვრა, ნამცხვრის კრემზე ფეხი დაუცდა და გასლიპინდა, ლავაშებს შორის გზა ძლივს გაიკვლია. მწნილმა თავბრუ დაახვია და შიგ კინაღამ ჩაიხრჩო. მწვანე წინაკის სიმწარემ ტანსაცმელში გაატანა, ხახვმა კი ცრემლი გადმოაყრევინა... ცოტა ხნით ყურძნის მტევანში შეიმალა, სული მოითქვა, წვენი მოწრუპა, მერე ვაშლსა და მსხალს შორის გვერდულად გაეგია. საზამთროს თესლზე კვლავ გასრიალდა... დაბოლოს, დაღლილმა და აქოშინებულმა დიდი ჯაჯუს თეფშამდე ძლივს მიაღწია.

დიდმა ჯაჯუმ წინილის ფრთას პანია ხორცი მოანიწკნა, თეფში კიდევ დაუდო:

— მიირთვი!

ბაციკუკუს მართლაც მოშიებოდა, სული მოიბრუნა და მერე თქვა:

— დიდო ჯაჯუ, შენთან გამომავ ზავნეს არქივარიუსმა ბუჰმა, მამა ბუჰბუჰმა და პაპა ბუჰბუჰბუჰმა!

ჯაჯულისას ლუკმა კინალამ გადასცდა. დიდი ჯაჯუ მოეშვა ნი-ნილის ფრთას. მხოლოდ ჯაჯუ-ბიჭი ქანაობდა უდარდელად თავის საქანელაზე.

ბაციკუკუმ ჯიბიდან ბეჭედი ამოიღო და თეფშის კიდეზე დადო.

— შემოგიტვალეს, ვაჩნაძეების გვარისანი ჯადოქრების სკოლაში არავინ მიიღოთო! — მერე ეშმაკურად დაუმატა: — ამის შემონება კი მე დამავალეს!

— ვემორჩილები უდიადეს ჯადოქრებს! — ჩაიკიკინა დიდმა ჯაჯუმ. — აქედან, შიკრიკო, ჩემი კარის მოხელეს გაგაყოლებ!

დიდმა ჯაჯუმ შიკრიკი ძირს გადმოსვა და მოხელეს გასძახა:

— მირანდოლა!

ბნელი კუთხიდან მირანდოლა გამოცუნცულდა...

12. ფისო მირანდოლას ჩივილი

ალბათ იფიქრეთ, ბაციკუკუმ იცნო ფისო მირანდოლა და გული შეუღონდაო. ნურას უკაცრავად, ფისო მირანდოლას მშობელი დედა ვერ იცნობდა. მხოლოდ კუდი შერჩენოდა ადრინდელი, დიდი და ფუმფულა, ტანით კი საშუალო ზომის თავს ვერ ასცილდებოდა. აბა, მხოლოდ ფუმფულა კუდი რა ბედენაა! საბრალო მირანდოლას კუდი მუდამ კარში ეჭეჭყებოდა, რადგან, ტანის სიპატარავის გამო, გასწრებას ვერ ახერხებდა. თანაც მეტი უბედურება რა იქნება, ვინმე თუ დასჯას მოუნდომებდა, კუდში ჩაავლებდა ხელს და კედელს მიახლიდა.

ამიტომაც ვერ იცნო ბაციკუკუმ ფისო მირანდოლა. სამაგიეროდ, ფისომ უმაღლესი იცნო ჯადოქრების შიკრიკი, არც ის დავინწყებია, როგორ მოისროლეს თეატრის სცენიდან, მაგრამ ზედმეტი არაფერი წამოსცდენია, პირიქით, ალერსით აკრუტუნდა:

— მიაუ, წამობრძანდი სტუმარო!

ფისო და ბაციკუკუ კარისაკენ დაიძრნენ. ამ დროს „ტრახ!“ და ბაციკუკუს ზურგზე გამოხრული ძვალი მოხვდა. ემწარა. ტკივილით ხომ ეტკინა, თან კინალამ წაიქცა. ოინბაზი ჯაჯუ-ბიჭი საქანელაზე სიცილისაგან ჩაბჟირდა. ბაციკუკუმ დასტაცა ძვალს ხელი და უკანვე გაუქანა. „ტრახ!“ და ჯაჯუ-ბიჭს უპე ამოებუშტა. აღრი-

ალდა ჯაჯუ-ბიჭი, ცრემლი ჰყარა. დიდმა ჯაჯუმ და ჯაჯულიამ შვილს შეხედეს, მაგრამ ვერაფერს მიხვდნენ. ფისო მირანდოლა და ბაციკუკუ დარბაზიდან გასხლტნენ.

— მიაუ, გაბედულმა სტუმარმა ველარ მიცნო? — ნაზად იკითხა ფისომ.

— სახელი მეცნობა, მაგრამ ასეთი პატარა ტანის, კუდფათქუნა ფისო არასოდეს მინახავს! — უთხრა ბაციკუკუმ.

— თაიას ფისო ვარ, — შესაბრალისად დაიკნავლა მირანდოლამ, — ეჰ, რა ცხოვრება მქონდა! მართა ბებო ნუგბარ-ნუგბარ ლუკმებს მირჩევდა, ელპიტე ქაფქაფა რძეს მინილადებდა, გოგო თაია მეფერებოდა, ბომბო მიცავდა...

— ასე ვინ დაგაპატარავა? — გაკვირვებით იკითხა ბაციკუკუმ.

— ჯაჯუ-ბიჭმა! — ამოიოხრა მირანდოლამ. — ზარმაცზე ზარმაცი ბავშვია. ჯადოქრების სკოლაში გაკვეთილი ბოლომდე არ ისწავლა. დაპატარავებას ასწავლიდნენ და, რაკი მხოლოდ სანახევროდ იცის, ტანი დამიპატარავა, კუდი კი ადრინდელი შემრჩა. ზრდის წესი არ იცის, ჯერ არ გაგვივლიაო... ჰოდა, დავრჩი ასე!

— ეჰ, საბრალო ფისო! — თავზე ხელი გადაუსვა ბაციკუკუმ. — ლალატის გამო ისჯები! ეცადე, დამეხმარო! ამით დანაშაულს გამოისყიდი და, ვინ იცის, იქნებ საკუთარ ქურქსაც დაუბრუნდე!

— მიმსახურე, სტუმარო! — ჩაიკრუტუნა ფისო მირანდოლამ. — აგერ სკოლამდე მივალნიეთ!

13. გაუჩინარების გაკვეთილი

— სკოლა?.. აბა, სად არის სკოლა?

ირგვლივ არაფერი ჩანს. სამაგიეროდ ხმები ისმის — კისკისი, ჭყიპინი, ხვიხვინი...

ფისო მირანდოლა სადაც იდგა, იქ აორთქლდა. ბაციკუკუმ იგრძნო, რომ თვითონაც აღარ არის. რანაირად? დახედა და არსადაა მისი მოკლე მკლავები და კოტიტა თითები, არსადაა ჩანს მისი საყვარელი ღიპი და ღონიერი ფეხები, მოკლედ, ტანზე დაიხედა და მიხვდა, რომ აღარ არის.

— ფისო, სადა ხარ? — იკითხა ბაციკუკუმ.

— თვითონ სადა ხარ? — კითხვა შეუბრუნა ფისო მირანდოლამ.

— სადაც ვიდექი, იქა ვარ!

— მეც იქა ვარ, სადაც ვიდექი!
უფრო ახმაურდნენ უჩინარი არსებანი, ვერ გაიგებ, ჩხავიან თუ სიცილით სკდებიან.

ვილაცამ მკაცრად ბრძანა:

— დანყნარდით!

იკლო ხმაურმა, ხმამ კი განაგრძო:

— ჩვენ ვისწავლეთ გაუჩინარება! ახლა გადაშალეთ ხუთას ორ- მოცდამეთერთმეტე გვერდი და ამოიკითხეთ ხერხი, რომლის დახმარებითაც კვლავ გამოვჩნდებით!

მოსმა ფურცლების შრიალი, რასაც ზუზუნი მოჰყვდა:

— იმისათვის, რომ... იმისათვის, რომ გაუჩინარებული კვლავ გამოჩნდეს... საჭიროა... საჭიროა...

ალბათ ანაბანა ყველას თანაბრად არ ეხერხებოდა, უჩინარმა მასწავლებელმა მკაცრად შეუძახა:

— ჩუმად წაიკითხეთ! ვინც სწორად წაიკითხავს, გამოჩნდება, ვინც ვერა, უჩინარობით დაისჯება!

თითქოს სიმს ჩამოჰკრესო, დაიჟღერია და აგერ, ორ ნაბიჯზე მაგიდა და სკამი აღმოცენდა. მაგიდასთან პატიკო მასწავლებელი დგას, ხელში საჩვენებელი ჯოხი უჭირავს.

დააკვირდა ბაციკუკუ, თითქოს პატიკოა და არც არის პატიკო, ცხვირ-პირი ვირთხასავით წაგრძელებია.

„ეგრე იოლად ვერ მომაცყუებთ!“ — გაიფიქრა ბაციკუკუმ.

ცრუპატიკომ ჯოხი მაგიდაზე დააკაკუნა. ხან ერთგან, ხან მეორეგან მერხები ამოიზარდა. პატარა ჭინკა-მაიმუნები უსხდნენ და იჭყანებოდნენ.

— ყოჩაღ, ვატყობ, ყველამ სწრაფად წაიკითხა! — შეაქო ცრუ- პატიკომ.

უჩინარმა ფისომ დაიკნავლა და ხმამალა გამოაცხადა:

— მიაუ, სამი ჯადოქრის შიკრიკი მობრძანდა!

— მეტად განსწავლული მასწავლებელი იმედია დამიბრუნებს, რაც მეკუთვნის! — აულელვებლად დაუმატა ბაციკუკუმ.

ცრუპატიკომ ვირთხის სახე მოაბრუნა, კბილები პირმოთნედ გამოაფინა, თავი დახარა და უმალ ფისოც გამოჩნდა და ბაციკუ- კუც. მერე ჭინკა-მაიმუნებს მიუბრუნდა და ჩაინრიპინა:

— ბავშვებო, მივესალმოთ სტუმრებს!

— უუუ! ააა! იიი! — აჭაჭყანდნენ ჭინკა-მაიმუნები და მერხე- ბზე მხიარულად ყირა გაჭიმეს.

ამ დროს შემოჭენდა ჯაჯუ-ბიჭი. ახალთახალ ველოცოცხზე გა- დამჯდარიყო. გასიებულ თვალზე მეკობრესავით შავი სახვევი გა- ეკეთებინა. თითი ბაციკუკუსაკენ გაიშვირა და ბრაზით დაიყვირა:

— ამან გაბედა და თვალში მომარტყა!

ფისო მირანდოლა უმალვე გაიძურნა.

ცრუპატიკომ ბაციკუკუს მხარზე ჯოხი დაადო და სახელგა- ნთქმული დეტექტივი ბოლო მერხზე აღმოჩნდა... თუმცა სურვილი ოღონავადაც არ ჰქონია, სხვებზე ვით ყირა გაჭიმა და შესჭიხვინა:

— უუუ! ააა! იიი!

მიხვდა ბაციკუკუ, ჭინკა-მაიმუნად გადააქციეს და ამიერიდან ჭინკამაიმუნურად უნდა ეცხოვრა...

თავი VIII. შემოსევა

1. ლოდინი

— დღეს პარადია! — გამოაცხადა ტელევიზორმა.

დიქტორი საოცრად შეიცვალა. ცხვირპირი ვირთხას მიუგავს. წვრილი თვალები ბოროტად უელავს. სიტყვებს წრიპინით გამოცემს.

— ხმა მთლად გაუფუჭდა! — ჩაიბზულუნა მართა ბებომ.

— ტელედიქტორი კი არა, ტელევირთხაა! — უკმაყოფილოდ დაასკვნა ძროხა ელპიტემ.

კმაყოფილი რატომ იქნება? საკუთარ ბოსელში თივა და ჩალა გემოზე ვერ ჩაუხრამუნებია. განოლილა ბუხრისპირას და სათლიდან უგემურ ჩაის ხვრეპს.

— ყველაფერს ვირთხის სუნი უდის, სახლსაც კი! — ვერ ისვენებს ელპიტე.

სახლი დუმს, გაჭირვებას მოთმინებით იტანს. გრძობს, იატაკქვეშ ვირთხები კოჭებს უხრავენ. ღამლამობით კუდიანები სახურავზე ტაშ-ფანდურს მართავენ... ღობისმიღმა ტევრიდან ჭინკა-მაიმუნები იჭყიტებიან, ტურებივით ხავიან. ეზოში შემოსვლას ვერ ბედავენ, რადგან ძალღი ბომბო დასუნსულებს სახლის ირგვლივ, ავად იღრინება...

თავი მოწყენილია. ძნელია წყნარად იჯდე ბუხართან, იგონებდე ვაჩე მამიკოს, მზისია დედიკოს, ჩოჩორ ბენტოსა და ბაციკუკუს... მამაცი დეტექტივის იმედილა შერჩენია, იმას ელოდება, მაგრამ ჯერჯერობით არაფერი ისმის...

— კაკ-კუკ! — ვილაცა ფანჯარაზე აკაკუნებს.

ბომბოს ყეფა არ ისმის. ნუთუ ბომბომ მომხდური ვერ შენიშნა?

— ვილაც გვესტუმრა! — მართა ბებომ ყური მიუგდო.

— ვილაც გვესტუმრა! — ელპიტემ შიშნეულად ჩაიზმუილა.

თავი შეფრთხილდა, ფანჯარასთან მიიბზის.

— კაკ-კუკ! — სარკმელს პანანკინტელა პანო ეხლება.

თავი სარკმელს ალებს, ხელს უწვდის.

პანო ხელისგულზე ჩამოჯდება.

— ვინ არის? — მართა ბებო სათვალეს მოიმარჯვებს, მაგრამ სტუმარს მაინც ვერ ხედავს.

ძროხა ელპიტე თანაგრძნობით აქნევს თავს:

— საბრალო გოგონავ, ასე რამ დაგაპატარავა, ოჯახში რძე და თივა არა გქონდათ?

პანო ძროხას ყურს არ უგდებს. თავის უყვება მიწისქვეშეთის საოცარ და დაუჯერებელ ამბებს...

2. დღეს პარადია

— დღეს პარადია! — კვლავ გაიმეორა ტელევიზორმა.

ტელევირთხამ კბილები გამოაჩინა, თითქოს ღიმილ-ღიმილ მსმენელთა შეჭმას აპირებსო.

— წადიგაიგეს მოქალაქეებს, — განაცხადა ტელევირთხამ, — რომლებიც ერთსულოვნად უჭერენ მხარს ქალაქის ახალ თავს ოხ-ოხოს, უფლება ენიჭებათ ტელევირთხის მეშვეობით თვალი ადევნონ პარადის მსვლელობას!

თეატრალური მოედანი... თეატრის შენობის ფრონტონზე სიცილისა და ტირილის ნიღბები ისე ჯღანაობენ, ვერ გაიგებ სიცილია თუ ტირილი... არქივის ჩაბრმავებული შენობის თავზე ციხის ფხიზელი სარკმლები იმზირებიან... რატუშა ყოჩალი ჯარისკაცვიით გამართული დგას.

რატუშის კიბეზე გამოჩნდა ქალაქის თავი ოხოხო. იგი მეტად უჩვეულოდაა შემოსილი. ფეხებზე დადებული ბორკილი სიარულს სულაც არ უშლის, პირიქით, სასიამოვნოდ ჩხარუნებს. ტანზე მაჯისსიმსხო თოკი აცვია. რანაირადო? მხრიდან წელამდე მჭიდროდა აქვს შემოხვეული, რა თქმა უნდა მკლავებიც შიგა აქვს მოყოლილი. თოკის ბოლო ჭიპთან ღამაზადაა განასკვული. ასე რომ, ქალაქის თავს ოხოხო სიარულიც შეუძლია და თუ მოენატრა, თავის აქეთ-იქით მიბრუნებაც.

— იმედია, ეს მოხდენილი მოდა სწრაფად გავრცელდება წადიგაიგეში! — შეანია ტელევირთხამ.

რატუშის წინ სახელდახელო ტრიბუნა დაუდგამთ. ირგვლივ შაშხანიანი კაცვირთხების საპატიო ყარაული დგას.

ოხოხომ ბორკილის ჩხარუნით ტრიბუნაზე ააღწია, გადახედა მოედანს და სიხარულით ამოიხსრა:

— ოხ-ოხ-ო!..

არქივის მხრიდან ქალბატონი ჯაჯულია გამოგოგმანდა. ფეხდაფეხ დიდი ჯაჯუ მოყანყალეზდა.

ქალბატონი ჯაჯულია ტრიბუნაზე შედგა. ტრიბუნა უმაღლესად ადგირავდა, მაგრამ მეორე მხარეს დიდმა ჯაჯუმ აასწრო და გაანონანსწორა. ოხოხო ჯერ ქალბატონ ჯაჯულიას მიასკდა, მერე დიდ ჯაჯუს, მერე მათ შორის ჩაიჭყლიტა და სული ძლივს მოიბრუნა.

— ოხ-ოხ-ო! — აქაოდა, რა ბედნიერ დღეში ვარო.

დასცხო ციხის საგანგებო ორკესტრმა. ატყდა ჟღერიალი, რახ-რახი, რეკვა და წკარუნნი...

ამას მოჰყვა ქვაფენილზე შიშველი თათების ტყაპუნნი. კაცვირთების რუხმა არმიამ დაფარა თეატრალური მოედანი. ყველას ერთნაირად წამახული ცხვირი აქვს, ალესილი კბილები, წვრილი, ბოროტი თვალები...

— ოხ! — ამოიკვნესა ოხოხომ, ვითომდა მთელი ცხოვრება ასეთ თავისუფლებაზე ვოცნებობდიო.

— ბოშო, ესაა ჩვენი ჯარი? — გაიხარა ჯაჯულიამ.

— გაუმარჯოს! — ჩაიკიკინა დიდმა ჯაჯუმ.

— ახლა ვიხილავთ ჩვენს მამაც მფრინავებს! — გამოაცხადა ტელევიზორმა.

ველოცოცხებზე ამხედრებული უთვალავი კუდიანი საშინელი ნივილ-კივილით გამოცვივდა საიდანღაც და თეატრალური მოედანი წამში ჩამოაბნელეს. კუდიანებს უკან ჭინკა-მაიმუნები ესხდნენ და ხმის სიმებს იგლეჯდნენ.

— უჰ, თავი ამატკიეს! — თქვა მართა ბებომ.

— გამოვრთოთ ეს ტელევიზორი, ყურთასმენა წაიღო! — აბუზლუნდა ძროხა ელპიტე.

თაიამ თითი ღილაკს მიაღო.

— ვინც გამომრთავს, მოლაღატეა! — მოასწრო ტელევიზორმა და ჩაქრა...

3. „მზის ნიჟარა“

— მართა ბებო! თუ გახსოვს, ჩვენს სახლში ნიჟარა გვექონდა? — ჰკითხა თაიამ.

— ნიჟარა? — მართა ბებო ჩაფიქრდა. — ადრე გვექონდა! დედაშენმა მზისიამ მოიტანა ინსტიტუტიდან. კარგა ხანს იღო მაგიდაზე.

— მე არ მახსოვს! — ჩაიღუღუნა მაგიდამ.

— მერე ბუხრის თავზე შემოვდევიო! — განაგრძო მართა ბებომ.

— ჰო, შუბლი დამიმშვენეს! — ჩაიცინა ბუხარმა. — ლურჯად ბრწყინავდა და მზისია დიასახლისის ხუმრობდა, ჩვენი ბუხარი ცალთვალა დევს დაემსგავსაო...

— უბრალო ნიჟარა როდი იყო, ლურჯად ანათებდა, — გაიხსენა მართა ბებომ. — მზისიამ მთხოვა, თვალი ფხიზლად გეჭიროს, ვინმემ არ მოგვპაროსო... ვის უნდა მოეპარა?

— ერთხელ ქურდი შემომეპარა! — ამოიხვნეშა სახლმა.

— მე კი განგაში ავტყეხე! — ატიკტიკდა საათი. — დავანკარუნე და დავანკარუნე ზარი... ტინლინ-ტინ...

— ამოვიქმინე და თვალებში ნაცარი შევაყარე! — დაიკვეხა ბუხარმა.

— მე კი ნიჟარა გადავმალე! — წამოსცდა კუთხის კარადას.

— ჰო, მართლა, გამახსენდა! — შუბლზე ხელი იტკიცა მართა ბებომ. — არ მოგვპარონ-მეთქი და კარადაში შევინახე!

— რაც ჩემშია, ის ჩემია! — კარადამ უჯრები ჩაიკეტა.

— რაც კარადაშია, ყველაფერი ჩემია! — გასაღები მოარგო მართა ბებომ. — ეს სულელი კარადაც ჩემია და თუ ვერ გაიღო, გავტეხოთ!

— აგერა ვარ! — სამზარეულოდან დაიძახა ხორცის საკეპმა ნაჯახმა.

— ნაჯახი რა საჭიროა! — შეშინდა კარადა, კარიც გააღო, ზემო უჯრაც გამოსწია და შუაც, ქვემო კი ვითომ დაავინყდა.

— ამ უჯრებში არაფერია! — ჩაიხედა მართა ბებომ. — ამათში ჭინჭებს ვინახავ და ყოველდღე ვამონმებ. ქვედაში კი რამდენი წელია არ ჩამიხედავს!

— ჩამეყანგა და არ მეღება! — თავი შეაბრალა კარადამ.

— რა გაეწყობა! სადაა ნაჯახი?

— აბა, მიმიშვით! — მოვარდა ხორცის საკეპი ნაჯახი.

— ნაჯახი რა საჭიროა, თვითონაც გაიღება! — დათმო კარადამ.

გაიღო უჯრა და ლურჯმა სინათლემ გამოაბრიალა... მთელი ოთახი სილურჯით აივსო და ფანჯრებიდან ეზოშიც გამოანათა...

4. დიდი ჯაჯუს საუბარი ბომბოსთან

— სალამი, ძაღლო ბომბო! — დიდი ჯაჯუ მკლავებით ტელეგრაფის მავთულს ჩამოეყრდნო და ზევიდან დახედა ბომბოს.

— შენი სალამი არაფრად მჭირდება! — უკმაყოფილოდ ჩაიღრინა ბომბომ. — ხომ გაქვს გრძელი ფეხები, გზაც აგერაა და გაიარე!

— ზრდილობით ვერ დაიკვებხნი! — ჩაიციხა დიდმა ჯაჯუმ. — რომ იცოდე, ვინცა ვარ, ასე უკმეხად არ დამელაპარაკებოდი!

— როგორ არ ვიცი? ჯადოქარი ხარ, მაგრამ შენს იქით სხვა ჯადოქრებიცაა. სულაც არ მეშინია თქვენი ჯადოქრობისა. გაიარე, თორემ კბილებით შარვლის ტოტს აგაგლეჯ!

— ოჰ, ოჰ, შიშით გული არ გამიხეთქო! — გამოაჯავრა დიდმა ჯაჯუმ. — გატყობ, პატარა, უჭკუო ძაღლი ხარ, მე კი შენთვის სიკეთე მინდოდა!

— ჰმ, სიკეთე!.. — ყური გააპარტყუნა ბომბომ. — კაი სიკეთეა, ჩემი პატრონი, დიდზე დიდი არტისტი და კეთილზე უფრო კეთილი კაცი თოჯინად გადააქციეთ! მერედა რა კარგად მივლიდა, საუკეთესო ძვალს გადმომიგდებდა! ახლა ისე ვინ მომეფერება?

— აგერ არა ვარ? გინდა, ჩემი ჯარების მთავარსარდლად დაგნიშნო?! —

— ფიე, ვირთხების მთავარსარდლად? — ბომბომ უკანა ფეხებით მინა მოფხოჭნა და დიდ ჯაჯუს მტვერი მიაყარა.

— სულელო ძაღლო! — ეწყინა დიდ ჯაჯუს. — ცოტა ხანიც და მთელი წადიგაიგე ჩვენს ხელთ იქნება. შეგიძლია ძაღლებში უპირველესი ძაღლი გახდე. სამაგიეროდ ბევრს არაფერსა გთხოვ, ისლა ამისხენი, შენი პატრონის ფანჯრიდან ლურჯად რატომ ანათებს?

— აი, ამიტომ! — ბომბომ პირი დაალო და დიდ ჯაჯუს კანჭზე ეცა. დიდმა ჯაჯუმ აინია, ტელეგრაფის მავთულზე შედგა და წავიდა.

ბომბო კარგა ხანს ყეფდა გააფთრებით, თუმცა დიდი ჯაჯუ უკვე შორს იყო...

5. რა ვუყოთ ამ ნიჟარას?

თაიამ ნიჟარა ფრთხილად აიღო და მაგიდაზე დადო.

ყველანი ცნობისმოყვარედ მიაჩერდნენ.

— რა ვუყოთ ამ ნიჟარას? — იკითხა მართა ბებომ.

— ბაციკუკუ ჩვენთან რომ იყოს, მიხვდებოდა! — თქვა პანომ.

— აქ ჩვენ დედუქციური მეთოდი უნდა მოვიხმოთ! — თაიამ შუბლზე თითი მიიღო და ჩაფიქრდა.

— რა? — ყურებს არ დაუჯერა მართა ბებომ.

— რისი ქციური? — გაკვირვებით დაიზმულია ძროხა ელპიტემ. პანომ, რაკი ეს სიტყვა არ იცოდა, გაჩუმება არჩია.

— თქვენ არაფერი იცით! — განაცხადა თაიამ. — დედუქციური მეთოდი... ეს არის... ყველაზე უკეთესი მეთოდი!

— მერე, მერე? — ეჭვით დაეკითხა მართა ბებო.

— დავინწყოთ შორიდან! — დინჯად გაიარ-გამოიარა თაიამ. — ჯერ ვიკითხოთ, რა არის ნიჟარა?

— ნიჟარა ლოკოკინას სახლია! — ძროხა ელპიტეს თავში ჭკუა თავისუფლად და ლალად დანავარდობდა.

— ნიჟარა წყალში ჩნდება! — ახსნა მართა ბებომ. — სხვადასხვა ჭიაღუები საკუთარი ზურგიით საკუთარ სახლს დაათრევენ და ეს არის ნიჟარა!

— ეს ჩვენი ნიჟარა წყალში გაჩენილსა ჰგავს?.. ან ლოკოკინის სახლს?

— ა-არა!

ნიჟარა ლურჯი შუშისას ჰგავდა, თითქოს გამჭვირვალე იყო, თუმცა კრიალა ზედაპირს ლურჯი შრეები აჩნდა.

— ეს ნიჟარა დედიკომ გამოიგონა ინსტიტუტში! — დაასკვნა თაიამ.

— მერე ეს იმ ქციურმა მეთოდმა გითხრა? — დაეკითხა ძროხა ელპიტე.

— არ ვიცი, ვინ გიკარნახა, მაგრამ მართლაც ჩემმა რძალმა გამოიგონა! — მართა ბებოს გული აუჩვილდა და უპე თავსაფრის ბოლოთი ამოიმშრალა.

— ეს პირველი! — ნეკათითი მოკეცა თაიამ. — მეორე, — თაიამ არათითიც მოკეცა, — ჯადოქრებს სურთ ეს ნიჟარა ხელთ იგდონ!

— რად უნდათ?

— ლამაზი რომ არის? — ძროხა ელპიტეს ცნობისმოყვარეობა წვავდა.

თაიამ შუათითიც მოკეცა.

— ამ ნიჟარას რალაც ძალა აქვს, თანაც ძალიან დიდი! აბა, ჯადოქრების მთელი ჯარი რისთვის დაიძვრებოდა ჩვენი ქალაქის დასაპყრობად?

— გადასარევი ჭკვიანი ქციური მეთოღია! — პატივისცემით თქვა ძროხა ელპიტემ.

— მეოთხე, მაგრამ არაუკანასკნელი, — აქ თაიამ საჩვენებელი თითიც მოკეცა, — გარედან რაკი ვერაფერს ვხედავთ, შიგნიდან უნდა მოვინახულოთ!

— გავტეხოთ? — იმედი გაუცრუვდა ელპიტეს.

— ჩემი რძლის ნიჟარას არ გაგატეხინებთ! — გადაჭრით თქვა მართა ბებომ.

— კი არ გავტეხოთ, აი, ამ ჩასასვლელიდან უნდა ჩავიდეო.

ნიჟარის ღია პირი უჩვენა თაიამ.

— ჩვე-ენ? — ერთხმად იკითხეს მართა ბებომ და ძროხა ელპიტემ.

— ჩვენ ვერ შევეტევეთ, მაგრამ პანო?.. — გაელიმა თაიას და მეხუთე, ცერათითიც მოკეცა.

6. პანოს უჩვეულო ექსკურსია

— ვინ პანო? — იკითხა მართა ბებომ, სათვალე ცხვირზე გაისწორა და კარგა ხანს ათვალეირა პანანკინტელა გოგონა. — მე კი პეპელა მეგონა!

— პანო ვარ! — მორცხვად თქვა გოგონამ.

— კიდევ კარგი, რომ პეპლები მიყვარს და არას ვავენებ! — მართა ბებოს უნდოდა მოფერებოდა, მაგრამ ვერ გაბედა. — ნიჟარაში როგორ ჩავუშვავთ, ვაითუ იქ ჩაიკარგოს!

— თუ დავიკარგე, ბაციკუკუს უამბეთ ყველაფერი! — პანომ თითები კაბის კალთას შეახო, მუხლები ლამაზად მოხარა და მეგობრებს ასე გამოემშვიდობა.

ნიჟარის შესასვლელთან მოიხედა, გაილიმა, ოღონდ მის ღიმილს ხომ მხოლოდ ლუპით დაინახავდნენ.

თაია მაინც მიხვდა, მილიმისო, და ხელი დაუქნია.

ნიჟარაში კიბე ჩადიოდა. ლურჯი სინათლე იფრქვეოდა ყოველი მხრიდან, ლურჯი ნისლი იბოლქვებოდა.

საფეხურების გარჩევა უჭირდა.

ფრთხილად ჩაჰყვა.

ჯერ მომცრო საკანში მოხვდა. ნისლი შეთხელდა. კედლები გამჭვირვლე აღმოჩნდა და ოთახი კარგად ჩანდა. აგერ მართა ბებოს სათვალეს ხან შუბლზე აინევს, ხან ცხვირზე ჩამოინევს, ნიჟარას ათვალეირებს... თაია გატრუნული დასცქერის... ძროხა ელპიტეს პირი დაუღია, იქნებ ზმუის კიდეც, მაგრამ ხმა აქამდე ვერ აღწევს... უფრო შორს ჩანს კუთხის კარადა, ბუხარი იყურება ცნობის-მოყვარედ, კედლის საათს ბეჯითად მიაქვს თავისი ორი ისარი... ფანჯრებიდან დღე იყურება, თითქოს კითხულობს, აქ რა ხდებაო...

პანომ გზა განაგრძო და მომრგვალებულ დარბაზში აღმოჩნდა. წინ ფართო ეკრანია, ეკრანის ქვეშ ფერადი ნათურების წყება, სხვადასხვა ღილაკი ნაირ-ნაირი წარწერებით... იქვე სამი სავარძელი დგას... შუათანას აწერია: „თაია ვაჩნაძე, კომანდორი“.

კედლების გასწვრივ სავარძლებია ჩამკრევებული. ზედ სახელები აწერია და პანო დამარცვლით კითხულობს: „ვაჩე ვაჩნაძე, მსახიობი“, „მზისია ვაჩნაძე, მეცნიერი“, „მართა ვაჩნაძე, დიასახლისი“...

დიახ, ეს უბრალო ნიჟარა როდია, ეს არის ხომალდი — „მზის ნიჟარა“! იმთავითვე, გამოგონებისთანავე მზისია ვაჩნაძემ ხომალდის კომანდორად თაია დანიშნა!

პანომ ისე გაიხარა, თავბრუ დაესხა. სასწრაფოდ გაბრუნდა, დარბაზი გადაჭრა, გამჭვირვალე საკანიც, კიბის საფეხურებზე აბაკუნდა და მაგიდაზე გადმოხტა. სული მოითქვა და თქვა:

— ესაა „მზის ნიჟარა“!

— ბოლოს და ბოლოს რას ნიშნავს „მზის ნიჟარა“? — იკითხა მართა ბებომ.

— „მზის ნიჟარა“ ხომალდია. შიგნით მართვის პულტია და კაიუტები ყველასათვის — ვაჩე მამიკოსათვის, მართა ბებოსათვის, თაიასათვის... ყველა ჩვენთაგანისათვის... ოღონდ არ ვიცი, თქვენ როგორ ჩაეტევი!

ერთმანეთს გადახედეს.

— ტვინი ამიდულდა! — შუბლზე ხელისგულები მიიჭირა თაიამ.

— აქ დედუქციური მეთოდიც არაფერს გვიშველის, ერთ საიდუმლოს ამოხსნი და იქვე მეორე გამოჩნდება!

სწორედ ამ დროს ძაღლმა ბომბომ შეჰყეფა და კარზე დააკაკუნეს...

7. არქივარიუსი გვესტუმრა

— ჩქარა გამიღეთ! — დაიჭყვივლა ვილაცამ.

— გავულო ამ ცხვირპაჭუას? — იკითხა კარმა.

თაია მივარდა და გამოალო.

პატარა ჯადოქარი პიპიპი იყო.

— ბომბო ჩააჩუმეთ, აქ მობრძანდება არქივარიუსი ბუჰი! — სწრაფად ჩაარაკრაკა და ცოცხით ზევით აფრინდა, სახურავის კიდეზე ჩამოსკუპდა.

— ბომბო, გაჩუმდი! — გაუწყრა თაია.

ბომბომ უკმაყოფილოდ ჩაინკმუტუნა, არ დამიჯერებთ და მერე ინანებთო.

რალაცამ გაიშხულია და აივანს დაასკდა. თვალის დახამხამე-ბაში იმ ადგილას არქივარიუსი ბუჰი ამოიზარდა.

— მივესალმები შესანიშნავ გოგო თაიას!

— მეც მივესალმები არქივარიუს ბუჰს! — დინჯად და უშიშრად უპასუხა თაიამ.

— ფანჯრიდან ლურჯი სინათლე გამოდის, მინდა გავიგო, რა ანათებს!

— რაც ანათებს, მაგიდაზე გვიდევს!

— გოგო თაია, რას ითხოვ იმის საფასურად, რაც მაგიდაზე გიდევთ?

— მამაჩემს ვაჩეს!

არქივარიუსმა ბუჰმა თითები გაატკაცუნა. სახურავის კიდიდან პატარა ჯადოქარი პიპიპი ჩამოკოტრიალდა.

— გავარდი და ვაჩე ვაჩნადის თოჯინა მომიტანე!

პიპიპი ცოცხზე მოხერხებულად შეჯდა და ტყვიასავით გავარდა.

წუთიც არ გასულა, თოჯინა მოაქროლა.

არქივარიუსმა ბუჰმა წვერიდან ბენვი ამოიგლიჯა, თითზე დაიხვია, რალაც ჩაიჩურჩულა. ბენვს ცეცხლი წაეკიდა და დაიფერფლა.

თოჯინამ თვალი გაახილა, გაიზმორა და თქვა:

— უჰ, რამდენი მძინებია!

ამ ზმორებაში გაიზარდა კიდეც. თაია მივარდა და ჩაეხუტა.

არქივარიუსმა ბუჰმა დრო იხელთა, კარში შევარდა და ლურჯად მოელვარე ნიჟარას დააცხრა... დააცხრა და მოზიდა, მოზიდა, მაგრამ მაგიდას ვერ მოსწყვიტა.

— გოგო თაია, მომეცი! — დაიძახა გაბრაზებულმა.

თაიას გაეცინა.

ვაჩე მამიკომ ოთახში შეიხედა.

— ეს ვინ არის?! — მრისხანედ დაიყვირა და არქივარიუს ბუჰს წვერში სწვდა.

არქივარიუსი დიდი ჯადოქარი იყო, მაგრამ ვაჩე ისე ექაჩებოდა, ისე ანჯღრევდა, ბუჰმა ვერც ბენვი ამოიგლიჯა, ვერც შეულოცა, ვერც საჩვენებელი თითი დაუმიზნა, და ამიტომ ტყვიაც ვერ დაახალა.

— მოსცხეთ მაგას! — მართა ბებომ იატაკის ჯოხს დაავლო ხელი. ძროხა ელპიტე სარქენად გაემზადა. ბუხრის კუთხიდან ჩხუბისთავი აქანდაზი გამოვარდა. მაგიდამ ოთხივე ფეხზე ცხენივით დაიწყო ხტუნაობა.

არქივარიუსმა ბუჰმა ამდენს ვერ გაუძლო და თავს უშველა.

ეზოში ძალლი ბომბო გაედევნა და ამანაც გაჰკრა კბილი.

გამწარებულმა ბუჰმა ქუჩის ბოლოდან მოიხედა, საჩვენებელი თითი დაუმიზნა, „ბუჰ!“ — შესძახა და გაისროლა.

ტყვიამ სახურავი გახვრიტა. სახლმა უნებლიეთ ამოიკვნესა.

ვაჩნაძეებს ეს გასროლა არც გაუგონიათ. მართა ბებო კოცნიდა შვილს, თაია კოცნიდა მამიკოს, ბომბო მხიარულად აბათქუნებდა კუდს, ძროხა ელპიტემ სიხარულისაგან პიჯაკის კალთა შემოაღებდა პატრონს. პანო იდგა მაგიდაზე, ნიჟარასთან და თვალზე ცრემლი უბრწყინავდა, თუმცა მის ცრემლს ვინღა დაინახავდა.

— გოგო თაია, საიდან მიხვდი, არქივარიუსი რომ ამ ციციქნა ნიჟარას ვერ მოერეოდა? — ჰკითხა მართა ბებომ.

— დედუქციური მეთოდით დავადგინე! — ამაყად აუხსნა თაიამ. — ვინც ბოროტია, იმისთვის ეს ნიჟარა მძიმეა! ასე რომ არ იყოს, აქამდე წავგვართმევდნენ!

8. ვაჩე მამიკოს მორიგი როლი

ვაჩე მამიკოს დაბრუნების აღსანიშნავად მართა ბებომ უზარმაზარი ნამცხვარი გამოაცხო. მაცივრიდან შუშხუნა ლიმონათები გამოალაგა და გემრიელად მიირთვეს.

ძროხა ელპიტემ ზედაც არ დახედა ნამცხვარს. იგი არც ძალღმობოს დახატვია გულზე. ამიტომ ბომბოს ძეხვის ნაჭერი მიართვეს, ელპიტეს კი ეზოდან მთელი ბლუჯა თივა შემოუტანეს.

პანომ ნამცხვრის ფინჩხი შეჭამა, ზედ წვეთი ლიმონათი დააყოლა და კიდევ დათვრა, მიწვა ნიჟარის გვერდით და მიიძინა.

ძროხა ელპიტემ თივა შეახრამუნა და კმაყოფილმა თქვა:

— იმედია, პატრონი ამიერიდან კაციჭამიას როლს არ ითამაშებს!

— არც ბელურას როლი გვინდა, — ჩაურთო მართა ბებომ, — სირცხვილია, ამოდენა კაცი მაგიდას უჯდეს და ფეტვს კენკავდეს!

— მამიკო თეატრიდან რომ გაფრინდა, ბელურა კი არა, არნივზე ძლიერი ფრინველი იყო! — გამოესარჩლა თაია.

— ჩემო კარგებო! — გაელიმა ვაჩე მამიკოს. — დროა საკუთარი თავი გავიხსენო. ეს იქნება ჩემი საუკეთესო როლი!

— როგორ? — იკითხა თაიამ.

— საკუთარი თავის თამაში არ გამიგია მე! — უკმაყოფილოდ ჩაიბურტყუნა მართა ბებომ.

— ეჰ, როდისღა უნდა იცხოვრო? — ამოიოხრა ელპიტემ. — დღე-დაღამე ხბორებიც არ თამაშობენ!

— კი არ ვითამაშებ, ვიცხოვრებ ვაჩე ვაჩნაძის ცხოვრებით! — აუხსნა ვაჩე მამიკომ. — ესაა როლი კაცისა, რომელსაც ჰყავს მამაცი გოგონა, დაუღლეელი დედა, უამრავი მეგობრები... ამ კაცს მტრებმა წაართვეს საყვარელი მეუღლე და მეგობარი მზისია... ჩვენ მტერს უნდა შევებრძოლოთ და მზისია დავიხსნათ!

— ვაშა! — ტაში შემოჰკრა თაიამ.

— ვაშა! — გამოელვიდა პანოს.

მართა ბებომ პირჯვარი გადაინერა და ჩაიჩურჩულა:

— ჩუმად, ჯადოქრებს ათასი ყური აქვთ!

ვაჩე მამიკომ ტელევიზორი ჩართო:

— მოდით, გავიგოთ, რა ხდება წადიგაიგეში!

9. რა ხდება წადიგაიგეში?

— გაგახსენდით, ხომ? — მუქარით იკითხა ტელევიზორმა. — დიახაც, ათასი ყური მაქვს!

— გამორთე ეს სასიკვდილე! — მიანყევლა მართა ბებომ.

— შპიონი! — რქა მოუღერა ძროხა ელპიტემ.

— ერთს გავუქანებ! — თაიამ ხელი ხორცის საკეპ ნაჯახს წაავლო.

— ვაშა, დავამტვრიოთ! — იკივლა ნაჯახმა.

ტელევიზორს ნირი შეეცვალა.

— მეგობრებო, მეც ხომ ოჯახის წევრი ვარ!

ამასობაში ეკრანი დაინმინდა და ტელევიზორის წვრილმა, ბოროტმა თვალებმა გამოანათა.

— მოქალაქენო! — ბრძანა ტელევიზორმა. — ქალაქის თავის ოხოსოს ბრძანებით დღეს მოხდა ქალაქ წადიგაიგეს მოსახლეობის აღწერა. აღმოჩნდა, რომ ქალაქში ცხოვრობს ასიათასი ჯარისკაცი, — ტელევიზორმა კაცვირთხების პარადი აჩვენა, — ოციათასი მფრინავი მანდილოსანი, — ახლა ველოცოცხებზე შემსხდარი კუდიანები გამოაჩინა, — აგრეთვე არანაკლები რაოდენობის შავი ანგელოზები, — ტელევიზორმა ჭინკა-მაიმუნები აწყლოპინდნენ, — დანარჩენები ვალდებულნი არიან ჩაენერონ მეორე რიგის მოქალაქეებად, რათა ერთგულად ემსახურონ პირველი რიგის ზემოჩამოთვლილ მოქალაქეებს!

აქ ეკრანზე გამოჩნდა რატუშა, მერე ქალაქის თავის კაბინეტი და თვით ოხოსო.

— ოხ-ოხ-ო! — ამოიოხრა ოხოსომ.

— ვერაფერი გავიგე! — მხრები აიჩეჩა მართა ბებომ. — ესე იგი წადიგაიგეში მარტო ვირთხები და მაიმუნები ცხოვრობენო?

— დანარჩენები უნდა გვემსახურონო! — მუშტი მოკუმა ვაჩე მამიკომ.

— რა ჩემი ბრალია! — შეშინდა ტელევიზორი.

ეკრანზე თეატრალური მოედანია.

მოქალაქენი აქა-იქ მიდი-მოდიან. ზოგს მხარზე კუდიანი უზის, ზოგს — ჭინკა-მაიმუნი... ზოგი მოქალაქე ეტლში შეუბამთ, სავარ-ძლებში კაცვირთხები ჩამჯდარან დიდკაცურად და მიერეკებიან.

— მალე კვლავ დაგვიკაკუნებენ! — ხმადაბლა თქვა თაიამ და იმავე წამს სარკმელს რალაც მოხვდა, მინა ჩაიმსხვრა და შიგ ცოცხ-ის ტარი გაეჩხინა. მერე ტარი გაქრა და ჩამტვრეულ სარკმელში პატარა კუდიანი პიპიპის დაბნეული სიფათი გამოჩნდა.

— ვაიმე, ცოცხი ვერ შევიკავე! — ჩაიკნავლა კუდიანმა. — თქვენ-თან სტუმარი მოდის!

10. აქლემის მხედარი

ზანაზალაკების ხმა გაისმა. ყველანი აივანზე გავიდნენ. ჭიშ-კარს აქლემი მოსდგომოდა. კუზებს შორის ჩია, მელოტი ბერიკაცი ჩაკარგულიყო. თეთრი წვერი მუხლებს უფარავდა. მნახველი იფი-ქრებდა, აქლემის ორ კუზს შორის ბამბის ფუთა დევსო.

ბომბო გადაირია. საშინელი ლაფლაფით ღობეს მივარდა. ცდი-ლობდა, მისწვდენოდა ბერიკაცს და ძირს ჩამოეთრია. აქლემს ეში-ნოდა, მხედარი კი ძაღლის შემოტევას არაფრად აგდებდა.

ასნია ხელი, საჩვენებელი და შუათითი ტყუპად დაუმიზნა.

— ბუჰ-ბუჰ!

თითქოს შაშხანას გამოჰკრესო, ზედიზედ ორმა ტყვიამ დაინივ-ლა. ბომბო ცოტათი დაცხრა, პატრონისაკენ წკმუტუნით მოიხედა:

— რა ვქნა, თავი შევაკლა?

— დაწყნარდი, ბომბო! — გასძახა თაიამ, თან გაიფიქრა, ნეტა ვინ უბედური გადააქციეს აქლემადო.

ბერიკაცი, რა თქმა უნდა, ჯადოქარი ბუჰბუჰი ბრძანდებოდა. წამიც და აქლემის ზურგიდან აივანზე გაჩნდა. არათუ ვაჩე მამი-კოს, სიმაღლით თაიასაც ველარა სწვდებოდა.

— მივესალმები მამაცთა შორის უპირველესს, გოგო თაიას!

— სალამი და მეორეჯერ სალამი ჯადოქარ ბუჰბუჰს! — გამოა-ჯავრა თაიამ.

ბუჰბუჰმა წვერზე ხელი ჩამოისვა და დინჯად მოიბოდიშა:

— შევიტყვე, ჩემმა ბიჭმა, არქივარიუსმა ბუჰმა განყენინათ!

— არა უშავს, ჯერაც პატარაა! — გაელიმა თაიას. — ბავშვები მეტად სულსწრაფები არიან!

— ნამდვილად ასეა! — დაეთანხმა ბუჰბუჰი. — გოგო თაია, დიდე-ბული მსახიობის ვაჩე ვაჩნადის ასულო, — აქ ვაჩე მამიკოს ახედა ალმაცერად, — თქვენს სახლში ინახება ერთი პატარა, უმნიშვნე-ლო ნიჟარა, არაფერი ფასი რომ არა აქვს...

— ძვირფასო ბუჰბუჰ! — შეაწყვეტინა თაიამ. — თქვენთან ინა-ხება პატარა ჩოჩრის თოჯინა, რომელსაც თქვენთვის არაფერი ფასი არა აქვს, ჩვენ კი მისი ყროყინი სმენას გვიტკობოდა!

— ჭკუით ბერიკაცსაც აჯობებ! — შეაქო ბუჰბუჰმა და თითები გაატკაცუნა.

ზევიდან პატარა კუდიანი პიპიპი ჩამოგორდა.

— გაფრინდი და ჩემს შვილს ბუჰს ჩოჩრის თოჯინა გამოართვი! იქ მისულიც არ იქნებოდა, პიპიპი აქ რომ გაჩნდა, და ჩოჩორ ბენტოს თოჯინა მოიყოლია.

ჯადოქარმა ბუჰბუჰმა წვერიდან თმის ღერი ამოიძრო, შეულო-ცა. თმის ღერს ცეცხლი წაეკიდა და დაიფერფლა.

ჩოჩორმა ბენტომ თვალი გაახილა, საკმარისადაც გაიზარდა, ფეხები ააბაკუნა და შეჰყროყინა:

— იაა, ეს რამდენი მძინებია!

ვაჩე მამიკომ ქედზე მოუთათუნა, თაია კისერზე მოეხვია და თვალეებში აკოცა.

ბუჰბუჰმა დრო იხელთა, იატაკზე ფეხი არ დაუკარებია, ისე გაჩნ-და მაგიდასთან, ნიჟარას ხელი სტაცა, მაგრამ ადგილიდან ვერ დაძრა.

— გოგო თაია, უბრძანე!

— რა უნდა ვუბრძანო?

— სამი სიტყვა უთხარი: „მე შენ მძულხარ!“

— მე შენ მძულხარ! — გაიმეორა თაიამ.

ნიჟარა თითქოს უფრო მიეწეა მაგიდას.

— ბუჰბუჰ! — ჩაერია ვაჩე მამიკო. — ჩანს, ეს ის სიტყვები არაა! დატოვე ჩემი სახლი, თორემ მაკრატელს მოვუხმობ და მაგ ჯადოს-ნურ წვერს ძირამდე შეგიკვეცავ.

ბუჰბუჰი სიბრაზისაგან მწვანე ფერის გახდა. ალბათ ვაჩე მამი-კოს ტყვიას დაახლიდა, მაგრამ ვერ მოასწრო, რადგან საკერავი მანქანის უჯრიდან უშველებელი მაკრატელი ამოვარდა, გაპრი-ალებული დანები აატკაცუნა და „აბა, წვერი მაჩვენეთო!“ — გა-

მოექანა. ბუჭბუჭმა, ამოდენა მაკრატლის დანახვაზე, იშვირა ფეხი და ოთახიდან გაფრინდა.

— გოგო თაია, საიდან იცოდი, ეს სიტყვები ჯადოსნური რომ ვერ იქნებოდა? — შეეკითხა ძროხა ელპიტემ.

— დედუქციური მეთოდი დამეხმარა! — თვალი ეშმაკურად ჩაუკრა თაიამ. — ამ სიტყვებს რომ ვამბობდი, ბუჭბუჭს ვგულისხმობდი, „მზის ნიჟარას“ რატომ ეწყინებოდა?

— ნეტა გამაგებინა, რა ისეთი დედას ქციური მეთოდი! — ინატრა ელპიტემ.

ამ დროს დაინახა პანომაც ჩოჩორი ბენტო.

— ბენტო, მეგობარო! — ხელი დაუქნია.

— პანო, როგორ მიხარია, აქ რომ გხედავ!

ბენტომ მაგიდას ბედნიერი კუნტრუშით შემოურბინა.

— მეგობრებო! ჩემი დიდი მეგობრების, ბატონ ვაჩესა და პატარა ქალბატონ თაიას საპატივცემლოდ უნდა შევასრულო ჩემი უშესანიშნავესი სოლოყროყინი „მზის ნიჟარა“!

მართლაც რომ, ბენტოს უშესანიშნავესი სოლოყროყინი გამოუვიდა!

11. ბუჭბუჭბუჭის მობრძანდა

— ეეჰ, ჩემი მოკლე ჭკუა მკარნახობს, ამათგან მოსვენება არ გვექნება! — ამოიოხრა ძროხა ელპიტემ.

მართლაც, ცოტა ხანიც და ჩამტვრეულ სარკმელში პატარა კუდიანმა პიპიპიმ დარცხვნილი სიფათი შემოყო.

— ამათგან მოსვენება არ იქნება! — ჩაიჭიჭყინა. — აქეთკენ მოემართება ჯადოქრებში უდიდესი ბუჭბუჭბუჭი!

— ჯადოქარ ბუჭბუჭბუჭს ხელის მაგიერ ტყვიამფრქვევი აბია, თუ გავვიბრაზდა, დაგვწყვეტს! — შეკრთა პანო.

— თუ შემოვიდა, ვურქენ! — გადაწყვიტა ძროხა ელპიტემ.

— საქსოვის ჩხირებით თვალებს ამოვიჩიქნი! — დაიქადნა მართა ბებო.

— ნაჯახს დავკრავ თავში! — ვაჩე მამიკომ ხორცის საკეპ ნაჯახს დაავლო ხელი.

— ისე ჩავაცხელო, სული გავაფრთხობინო! — გაიხარა ჩხუბის-თავმა ნაჯახმა.

სახლი ხმაგაკმენდილი უსმენს ნაირ-ნაირ ქადილს და ფიქრობს, რა მეშველება, ომი რომ ატყდეს, ამათ ხომ თავზე ჩამოვემხოვო.

— დამშვიდდით! — წამოიძახა თაიამ. — ვერავინ დაგვჩაგრავს, რადგან უჩვენოდ „მზის ნიჟარას“ ამ მაგიდიდანაც ვერ აიღებენ! ჯერ მე უნდა ჩავძვრე შიგ!

— რა ჭკვიანი გოგონა ხარ, — პატივისცემით შეხედა ძროხა ელპიტემ, — დედიკოს მეთოდი თუ გიშველის, თორემ რანაირად უნდა ჩაძვრე, ვერ გამიგია!

— მაგი მეც არ ვიცი! — მხრები აიჩეჩა თაიამ. — მოდით, ჯერ სტუმარს შევეგებოთ!

მართლაც დრო იყო! ძალი ბომბო კვლავ გააფთრებით იცავდა ჭიშკარს. ყეფა მაშინლა შეწყვიტა, როცა თავისიანები აივანზე იგულა.

ლობის მიღმა უზარმაზარი სპილო იდგა, ხორთუმით აკაციის ტოტებს ამტვრევდა და აუჩქარებლად ნთქავდა. ზურგზე თეთრი წვერი გადაჰფენოდა. იმ ფუმფულა წვერიდან ორი პანია თვალი და წითელი, ბუჭბუჭა ცხვირი მოჩანდა.

ეს გახლდათ ჯადოქარი ბუჭბუჭბუჭი!

— მივესალმები გოგონებსა და ბიჭუნებს შორის უმამაცესს გოგო თაიას!.. — იყივლა ჯადოქარმა.

— მეც მივესალმები ჯადოქრებს შორის უპირველესს, ბუჭბუჭბუჭს! — აულელვებლად უპასუხა თაიამ.

— გავიგე, რომ თავი შეგანყინეს ჩემმა უღირსმა შვილმა ბუჭბუჭმა და ორმაგად უღირსმა შვილიშვილმა ბუჭმა, რომლებსაც იმოდენა ღონეც არ აღმოაჩნდათ, ხელისგულისოდენა ნიჟარა მაგიდას რომ ააღლიტონ!

— თქვენი ბიჭუნები, პატივცემულო ბუჭბუჭბუჭ, ცუდად იქცევიან! თქვენმა ანცმა და მოუსვენარმა შვილიშვილმა ბუჭმა ნოტარიუსი კოკო კიდობნად აქცია!

— ოჰ, ოჰ, დიდი უსამართლობაა! — თვალთმაქცურად შეიცხადა ჯადოქარმა, ადგა და სპილოს ზურგზე გაიარ-გამოიარა, საკუთარი წვერი ხან იქით ათრია, ხან აქეთ და მთლად აეჩეჩა. ზოგჯერ ფეხი შიგ ებლანდებოდა და ეცემოდა, მაგრამ ეგ არაფერი, კვლავ ბეჯითად სცემდა ბოლთას. უცებ გაჩერდა, წითელი ცხვირი მოაბრუნა: — გოგო თაია, ჩვენში დარჩეს და ნოტარიუს კოკოს კიდობნობა ურჩევნია, იძინებს და იძინებს!

— ბუჭბუჭბუჭ! იქნებ კიდობნად ყოფნა ბედნიერებაა, მაგრამ იქვენ ხომ მისთვის არ გიკითხავთ, სურდა თუ არა კიდობნობა?

— რაკი ჩემი პატარა მეგობარი ასეთი კეთილია, — ბოროტად გამოსცრა ჯადოქარმა, — ამ უსამართლობას გამოვასწორებ!

აჩეჩილი წვერიდან ხელი ძლივს გამოაძვრინა და თითები გაატკაცუნა.

უმალ სპილოს შუბლზე პატარა კუდიანი პიპიპი გაჩნდა.

— ახლავე გაფრინდი და კიდობანი კოკო მომიბრუნინე! — უბრძანა ბუჭბუჭბუჭმა.

პატარა კუდიანმა ცოცხი შეაბრუნა და ხეთა კენწეროებს გადაევლო...

გავიდა წუთი, მეორე... პიპიპი არ ჩანს!.. ვაჩნაძეები აივანზე იცდიან. სპილომ აკაცის ხე მთლად გაძარცვა, იტენის და იტენის პირში. ჯადოქარი ბუჭბუჭბუჭი საბოლოოდ გაიხლართა საკუთარ წვერში. ბუჭბუჭბუჭი ცხვირი უფრო და უფრო უნითლდება, პანია თვალეში ბოროტი ცეცხლი მატულობს...

12. როცა გაკვეთილს ცუდად სწავლობენ!

მიჰქრის პატარა კუდიანი პიპიპი ქალაქის თავზე...

ქუჩები, მოედნები, ჭრელი სახურავები და ბალები ისე სწრაფად მიექანებიან, ვერაფერს გაარჩევ. წუთიც და პიპიპი ქალაქში აღმოჩნდება, ცოცხს დიდი მუხის ტოტზე ჩამოჰკიდებს, თვითონ კი ტოტიდან ტოტზე გადასკუპდება და პირდაპირ ფულუროში დურთავს თავს.

შესასვლელთან კაცვირთხები ყვინთავენ.

— გამოიღვიძეთ, უქნარებო! — დასჭყვივლებს პიპიპი.

კაცვირთხები ჯარისკაცებივით სმენაზე დგებიან, წვრილ თვალეებს შიშით აჭყეტენ. პიპიპი დერეფანში გარბის, თან ხითხითებს, ამათ ხომ დავუხეთქე გულეზიო.

არქივარიუსი ბუჭი კაბინეტშია. სხვადასხვა ნახაზებსა და მტვრიან ქალაქებში ჩაფლულა, ეძებს იმ სამად სამ სიტყვას, რომელმაც „მზის ნიჟარა“ უნდა გააცოცხლოს... პიპიპის ვერ გაუგია, რად უნდა არქივარიუსს ამდენი ქალაქი. პატარა კუდიანს წიგნი არ უყვარს, კითხვა და სწავლა გულზე მაინცდამაინც არ ეხატება. ცოცხზე

ფრენა და ჰაერში წაღმა-უკულმა ბრუნვა-ტრიალი, გაგისხარიათ, ურჩევნია...

— არქივარიუსო ბუჭ! — მოწინებით მიმართავს პიპიპი. — დიდმა ჯადოქარმა ბუჭბუჭბუჭმა შემოგიტვალა, კიდობანი კოკო გამოიგზავნეო!

— ჰმ, მე ქონებას ვიხვეჭ, ესენი მინიავებენ! — ჩაიბუზღუნა არქივარიუსმა, უარი მაინც ვერ გაბედა: — ჯანდაბას, მოკიდე ხელი და წაილე!

პიპიპიმ კიდობანი კოკო ზურგზე მოიგდო და წამოიღო.

მოაქვს პატარა კუდიანს მძიმე კიდობანი და ფიქრობს, სადაური სამართალია, სხვები ადამიანებს კიდობნებად აქცევენ, მე კი მათრევიანებენო. ბუჭს რომ კოკო კვლავ ადამიანად ექცია, ხომ თავისივე ფეხით წამოვიდოდაო.

კიდობანი კოკო მძიმედ აწვეს პატარა კუდიანის სუსტ მხრებს და, თითქოს პიპიპის ნაფიქრალს კითხულობსო, ხმაურით ოხრავს.

გაიარა პიპიპიმ დერეფანი, მხრები უფრო ეტკინა და ფიქრი განაგრძო: „რა იქნება, კოკო მე თვითონ ვაქციო ადამიანად? ორნაირად მოვიგებ! ჯერ ერთი, თავისი ფეხით წამოვა. მეორეც, ბუჭბუჭბუჭი დარწმუნდება, რა ჭკვიანი კუდიანიცა ვარ და იქნებ მთლად კუდიანების ლაშქრის უფროსად დამნიშნოს!“

ამასობაში პიპიპიმ კაცვირთხებამდე მიაღწია. მათაც შაშხანების ჩხაკუნით სამხედრო სალამი არ დაუგვიანეს.

პიპიპიმ კი გაიფიქრა, ეშმაკმა წაიღოს ჩემი თავი და ფეხი, თუ ჯადოქრული სიტყვები ვერ გავისხენო!

მიღის პატარა კუდიანი და თავს იმტვრევს.

ბოლოს გასასვლელს მიაღწია. მხრებზე შემოდებული კიდობნითურთ ვერ გაეცია. ძირს დადო, სახელურს ჩაეჭიდა და გააჩოჩა. ექაჩება და თან ცდილობს გაიხსენოს, მაგრამ ვერაფრით ვერ იხსენებს.

ასეა, როცა გაკვეთილს ბეჯითად არ ისწავლი!

პიპიპიმ გამხდარი ზურგი ფულუროდან გარეთ გაყო, კიდობანი ერთხელაც გამოქაჩა და „ვაშა!“ — თავში ჯადოსნური სიტყვები გაუცოცხლდა, გაუცოცხლდა და სიხარულით ჩამოარაკრაკა.

თვალის დახამხამებაც არ დასჭირვებია, კიდობანი კოკო ნოტარიუსს კოკოდ გადაიქცა, გადაიქცა და თავისი ღიპით ფულუროს ყელში გაიჭედა.

— ჰხმ, რა დიდხანს მიძინებია! — ჩაახველა ნოტარიუსმა კოკომ და გაკვირვებით მიმოიხედა: — რატომ არ მიშვებენ?

პიპიპის აქ უნდა გახსენებოდა სხვა სიტყვები, რათა კოკო დაეპატარავებინა ანდა მუხა შუაში გაეხლიჩა, მაგრამ სწორედ ეს გაკვეთილი გამოტოვა ამასწინათ და ერთი სიტყვაც არ იცოდა.

შეშინებული პიპიპი ცოცხს მოახტა და მოუსვა...

13. ბუჭბუჭბუჭი ჭიჭინა ზესკდება

სპილო ხორთუმს მონყენით აქნევს. აკაცია ხომ ჩამოღლიტა, სხვას ვერაფერსა სწვდება. ეზოში კი ვერ გადმოდის, რადგან ბომბო ფხიზლადაა, ყური დაუცქვეტია, ენა გადმოუგდია...

ვაჩნაძეები და მათი სტუმრები აივანზე გამოფენილან. დგანან და ელოდებიან პატარა კუდიანს პიპიპის, მაგრამ ჩვენ ხომ ვიცით, შეშინებული პიპიპი თავის მრისხანე ბატონს დაემალა.

საკუთარ წვერში ჩახლართული ჯადოქარი ბუჭბუჭბუჭი ჭიჭინაზე სკდება, ბრაზისაგან იბერება და იბერება. წინათ წვერიდან მხოლოდ ცხვირი და თვალეები მოუჩანდა, ახლა ფუნჩულა წარბებსა და ქოჩორს შორის შუბლი ამოებურცა, ლოყები ამოებუშტა, მკერდი და ღიპი ბურთივით დაუმრგვალდა.

— გასკდება, მგონია! — თქვა მართა ბებომ.

— ახლა რალაც მოხდება! — შეკრთა ძროხა ელპიტე. — მე ყველაზე დიდი ვარ და დროზე უნდა დავიძალო!

შებრუნდა და კარში გაუჩინარდა.

— პანო, შენ ყველაზე პატარა ხარ, შინ შებრუნდი! — სთხოვა თაიამ.

პანო უხმოდ შეფარფატდა შინ.

— ბომბო! — მოუხმო თაიამ.

ძალღმა პატრონს შეხედა.

— გისმენ, თაია!

— შინ შედი, ელპიტესა და პანოს მიხედე!

ბომბო ანკმუტუნდა, მაგრამ თაიამ მკაცრად გაუმეორა — „ბომბო!“ და ძალღი დამორჩილდა.

— ძვირფასო ბენტო! არ მინდა ისევ ხის თოჯინად გადაიქცე! გათხოვ, შინ შებრძანდე!

— იაა! — ჩაიყროყინა ბენტომ და ისიც ბომბოს მიჰყვა.

— ბებია, სახლი სტუმრებით აივსო, გეხვეწები, მიხედე! — ახლა მართა ბებოს მიუბრუნდა თაია.

მართა ბებოც შინ შევიდა, მართლაცდა სადილობამ დააგვიანა. ჯადოქარი ბუჭბუჭბუჭი სიბრაზისაგან ისე გასივდა, სიდიდით სპილოს გადააჭარბა. სპილოს ტვირთი ემძიმა, სადაც იდგა, კინალამ იქვე ჩაიკეცა.

— გოგო თაია! — ბოროტად დაისისინა ჯადოქარმა ბუჭბუჭბუჭმა. — ჭკუით მაჯობე, ხომ? პატარა კუდიანს ხომ დავსჯი და დავსჯი, ჩემს რისხვას ვერც შენ გადაურჩები!.. რაკი „მზის ნიჟარას“ მშვიდობიანად არ მითმობ, ომს გიცხადებ!

ესა თქვა და ხელი დაუმიზნა. ჯადოქრის თითები ტყვიამფრქვევის ლულებსა ჰგავდა.

— არიქა, თავს უშველეთ! — იკივლა სახლმა და კარები ფართოდ გააღო. ვაჩე და თაია შინ შეცვივდნენ. სახლმა ყველა კარფანჯარა ჩაირაზა და საშიშროებას თავგანწირვით შეეგება.

— ბუჭ-ბუჭ-ბუჭ! — შესძახა ჯადოქარმა და სახლი ტყვიით დაცხრილა.

— ოჰ, როგორ მეტკინა! — ამოიკვნესა სახლმა.

— ომი, ომი! — იყვირა ბუჭბუჭბუჭმა და სპილო წადიგაიგეს რატუშისაკენ წაგვანგვალდა...

14. მტარმა ალყა შემოგვპარტყა!

— ყურადღება! — გამოაცხადა ტელევირთხამ. — მიუხედავად იმისა, რომ ქალაქის თავი ოხოხო დღენიადაგ ზრუნავს მოქალაქეთა კეთილდღეობისათვის, ზოგიერთი შეუგნებელი პირი წინააღმდეგა მის სურვილს, ბედნიერი მომავალი გამოუჭედოს თანამოქალაქეებს! არ გაჭრა მოფერებამ, თავზე ხელის გადასმამ! ამიტომაც დღეს ოხოხომ ომი გამოუცხადა მეამბოხეებს!

— ჩვენზეა ლაპარაკი! — თქვა მართა ბებომ.

ეკრანზე ქალაქის თავი ოხოხო გამოჩნდა და სინანულით ამოიხრა:

— ოხ-ოხ-ო!

— სადილობასაც არ გვაცლიან! — გაგულისდა ვაჩე მამიკო. — დროზე ვჭამოთ და თავდაცვისათვის გავემზადოთ!

— სანამ შემოგვიტევდნენ, ამ ნამცხვარს მოვუღებინოთ! — თანამ საკმაოდ მოზრდილი ნაჭერი აიღო.

ძალი ბომბო კართან განვა, თუ ვინმე შემოვარდა, კანჭებში ვწვდებიო. თავის სოროც ახლოს იყო და ბომბო უხილავ წრუნუნებს უღრენდა.

ძროხა ელპიტემ ჩამტვრეული სარკმლისაკენ მიმართა რქები.

— ფიქრი ნურაფრისა გაქვთ, მაგრად დავდგები! — ჩაიდუდუნა მრავალგზის დაცხრილულმა სახლმა. — იმედია ბუხარი უშიშრად შემამაგრებს!

— ისე ვარ ნაშენი, ვერავინ დამანგრევს! — ნაიტრაბახა ბუხარმა.

კედლის საათი რამდენი ხანია ტიკტიკებდა, მომისმინეთ, მომისმინეთო... ყური რომ მიუგდეს, ესლა თქვა, მეგობრებო, მაგრად იდექით, თორემ მე თუ დამამტვრიეს, დრო გაჩერდება და სამყარო დაილუპებაო.

პანომ ნამცხვრის ფინჩხი გადაყლაპა, ლიმონათს კი არ გაკარებია.

— თქვენ ისადილეთ, მე კი დავზვერავ! — პანანკინტელა პანო ბუხარში შეფრინდა და ნიავს აპყვა. სანამ ბუხრის მილს მიჰყვებოდა, შავ პეპელას დაემსგავსა. თბილმა ნიავმა მალლა ააფარფატა.

რამდენიმე კუდიანმა გადაუქროლა, მაგრამ ზედაც არ შეუხედავთ. ალბათ იფიქრეს, ბუხრიდან ამოვარდნილი მჭვარტლია, ან პანანინა შავი კუდიანო.

პანო ხის კენწეროებს ასცდა და ზევიდან დახედა ქალაქ წადი-გაიგეს.

თეატრალურ მოედანზე, რატუშის წინ კაცვირთხათა არმია მოძრაობდა... ნიაღვარივით მოედინებოდნენ, სხვადასხვა ქუჩებით აქეთკენ მოიწვევდნენ.

მეორე მხრივ, ჭინკა-მაიმუნებს გადაეშავებინათ გარეუბნის მისადგომები.

ველოცოცხზე ამხედრებულმა კუდიანებმა, შორიდან რომ ჭილყვავებს ჰგავდნენ, მზის სინათლე ჩააქრეს და გარემოს შავად გადაეფოფრნენ.

„დავილუპეთ!“ — გაიფიქრა პანომ და ძირს დაეშვა.

ბუხრის მილში ჩაბრუნდა... წყლიან გობში რომ დაიბანა, ისევ თეთრ-მწყაზარი გახდა და მეგობრებს მოახსენა:

— რა გვეშველება, მტერმა ალყა შემოგვარტყა!

თავი VIII. ჯაქოსნყრი სკოლა

1. შენც ჩვენაირი მაიმუნი ხარ!

ბაციკუკუმ ყირა რომ გაჭიმა, მიხვდა, თუ რა უბედურება ჭირდა. სად იყო მისი შესანიშნავი სერთუკი და შარვალი, შავი შტიბლეტები და ზოლებიანი კეპი, უფრო მეტიც, სადღა იყო მისი მოკლე, მაგრამ ღონიერი ხელ-ფეხი, ანდა მომცრო ღიპი. პირისახეზე არაფერს ვიტყვი, რადგან სარკე არსად ჩანდა. სამაგიეროდ ბაციკუკუ კარგადაც ხედავდა თავის გაჩხინკულ, ბალნიან ხელ-ფეხს, ტიტველი ტანიც ხომ ასევე ბენვით დაჰფარვოდა და სხეულში ქაჯი შესჯდომოდა, მოუსვენრად ხტუნაობდა და ყირაზე გადადიოდა... თანაც მარტო კი არ იყო ამ დღეში, მთელი კლასი ასეთივე ჭინკა-მაიმუნებით იყო გავსებული, მხიარულად ჭყაოდნენ, ყირაზე გადადიოდნენ, ერთმანეთს ხან ყურებით დაათრევდნენ, ხან კუდებით...

— შენ, ეი! — გვერდში მჯილი უთავაზა ჭინკა-მაიმუნმა. — შენ ის თოჯინა არა ხარ, თაია ვაჩნაძემ კლასში რომ მოგათრია?

— თოჯინა კი არა, სახელგანთქმული ბაციკუკუ ვიყავი! — ღირსეულად შეეპასუხა ბაციკუკუ. — ახლა უკვე არ ვიცი, ვინა ვარ!

— ისეთივე მაიმუნი ხარ, როგორც ჩვენ!

— ესე იგი, შენ თაიას თანაკლასელი ხარ! — დაასკვნა ბაციკუკუმ. — ალბათ ზარმაცი და ანცი იყავი, იმიტომ გადაგაქციეს ჭინკა-მაიმუნად!

— თაიას უკან ვიჯექი და კიკინებს ვანიწკნიდი! აქ სულ ასეთები ვართ, ანცები და მოუსვენრები!

— რაკი სულ ყირაზე გადადიხარ, ალბათ თავს ბედნიერად გრძნობ!

ჭინკა-მაიმუნი შეჩერდა, თითი პირში იტაკა, უყურა, უყურა ბაციკუკუს და ასლუკუნდა:

— დედიკო მინდა!

— გულს ნუ გაიტეხ, გვეშველება რამე! — გაამხნევა ბაციკუკუმ და ღრმად ჩაფიქრდა.

ჩაფიქრება არც ისე იოლი საქმე გახლდათ. ახლა ხომ ბევრად უფრო პატარა თავი ჰქონდა, ტვინიც, ცხადია, ნაკლები, თანაც

მისხალი სიღინჯე არ შერჩენოდა, ხტუნვა-ხტუნვაში კი რანაირად უნდა ეაზროვნა.

— ჰეი, — ყურში ხელი ჩაავლო და თავისკენ მოაბრუნა ჭინკა-მაიმუნი, — ერთი მითხარი, აქ რას გასწავლიან?

— დღეს პირველ გაკვეთილად გვექონდა „როგორ მივიღოთ ორი-ანები!“ მეორე გაკვეთილად — „როგორ ვეჯღანოთ ტოლებსა და მასწავლებლებს!“ მესამე გაკვეთილად — „რატომ სჯობია, რომ უფროსებს არ დავუჯეროთ!“ მეოთხე გაკვეთილად — „როგორ დავანყვიტოთ ნერვები დედიკოს და მამიკოს!“ ბოლო გაკვეთილად გვექნება — „რასაც არ გასწავლიან, ნუ ისწავლი!“

— ეს ბოლო გაკვეთილი ძალიან მოსაწონია! — თქვა ბაციკუკუმ. — ამიხსენი, რასაც არ გასწავლიან, იმისი სახელმძღვანელოცა გაქვთ?

— ეგერ, რკინის უზარმაზარი წიგნია, ფურცლებიც რკინისა აქვს, ყველა ჭინკა-მაიმუნი ერთად რომ მიესიოს, ვერ გადაფურცლავს!

— ლაპარაკი! — უცებ იატაკიდან ამოიზარდა მასწავლებელი და მაგიდაზე დააკაკუნა. ცრუ პატიკოს მაგიერ ამჯერად გაკვეთილს ცრუ ჩიტო მასწავლებელი ატარებდა და ამასაც ცხვირ-პირი ვირთხას მიუგავდა.

კუთხის მაგიდაზე მართლაც იდო უზარმაზარი რკინის წიგნი, რომლის გადაფურცვლა ალბათ მასწავლებელსაც გაუჭირდებოდა...

2. ფისო მირანდოლას კუდი ისევ მიუჭეჭყეს

ფისო მირანდოლა გაკვეთილიდან რომ გაიძურნა, ამას ლალატად ნუ ჩავუთვლით. ბაციკუკუს ხომ ვერაფერს უშველიდა, მეც ჭინკა-მაიმუნად გადამაქცევნო და ამისი შეეშინდა.

დამფრთხალი ფისო კარგა დიდ მანძილზე დაშორდა ჯადოქრების სკოლას და შეისვენა. ზის ჩვენი ფისო და ფიქრობს, რა ვქნა, რა წყალს მივცე თავიო. ეტყობა, ასეთი ბედი აქვს, პანანინა ტანითა და უზარმაზარი კუდით უნდა იცხოვროს. მართა ბებოს კაი-კაი სადილები, თაიას მოფერება, ელპიტეს ქაფქაფა რძე ვერ შეიფერა და ამიტომაც ისჯება. ბომბო რომ ბომბოა, იმისი ღრენაც ენატრება ფისოს. ისე, ყასიდად იღრინებოდა ძალი ბომბო, თორემ ერთხელაც არ უწყენინებია. მარტო ცოცხი და აქანდაზი აბეზრებდნენ

თავს, აქაოდა, სისუფთავეს ჩვენ ვიცავთ, ფისო კი ვინა გდია, თავიც ვერ დაუჭერიანო. ვაი რომ ყველაზე პატარა წრუნუნასაც ვერ მოერევა ამიერიდან.

ფისო მირანდოლას ამ სევდიან ფიქრებში ჩაეძინა. სიზმარში სულ ცოცხსა და აქანდაზს გაურბოდა. უცებ გრიალი მოესმა. მოეჩვენა, რომ ჭერი ჩამოინგრა და ფისო ქვეშ მოიყოლია. ეს ალბათ ასეც იყო! ფისოს თავში რაღაც მოხვდა და კუდიც მწარედ მიეჭეჭყა.

შესჩხავლა საბრალო მირანდოლამ და გაქცევა მოინდომა, მაგრამ მის კუდზე ვილაცა იჯდა. იქვე ცოცხიც ეგდო, ეგაა აქანდაზი არსადა ჩანდა... ეჰ, კატა რომ გაჩნდა, ალბათ ცოცხიც იქვე გაუჩინეს...

— გამიშვი! — შესჩხავლა ფისო მირანდოლამ.

— სადაც ჩამოვარდნას ვაპირებდი, მაინცდამაინც იქ რად წამოწევი? — შემოუტია პატარა კუდიანმა პიპიპიმ.

— მაპატიე პიპიპი, რომ მცოდნოდა, ცოტა იქით გადავიწეოდი! — თავი შეაბრალა ფისომ.

— მიპატიებია და შევრიგდეთ! — პიპიპიმ კუდი გაუშვა. — არ ვიცი კატასთან მეგობრობა რა ხეირს მომიტანს, თუმცა კუდიანების მასწავლებლები სულ იმას ჩაგვჩიჩინებენ, კატები ჩვენი მეგობრებიანო!

— შევეცდები ერთგული მეგობარი ვიყო! — თქვა გულმოცემულმა ფისო მირანდოლამ. — ოლონდ, გთხოვ, ამიხსნა, ასე უცნაურად რატომ დამეცი თავზე?

— რა უბედური ვარ! — დალონდა უცებ პიპიპი. — რა მეშველება? ყველაზე საშინელი ჯადოქარი, სამჯერ ბუჰი, ესე იგი ბუჰბუჰბუჰი გავაბრაზე! ისეთი ვინმეა, ციდან ჩამომიყვანს, ზღვის ფსკერზე მიპოვის, მინაში მომძებნის... მის თვალებს ვერაფერი დაემალება!

— ვაი, ვაი! — თათები თავზე შემოიკრა ფისო მირანდოლამ.

— ისე შემეშინდა, სადაც ვიჯექი, მინაში იქვე ჩავძვერი. ახლა ბუჰბუჰბუჰს ჩემთვის არა სცალია და, იქნებ მანამდე რამე ჯადოსნური ხერხი ვილონო!

— მართალი ხარ! მე და შენ ერთი კაცი გვიშველის, მამაცთა შორის უმამაცესი, სახელგანთქმული ბაციკუკუ! — გაამხნევა მირანდოლამ. — ოლონდ ჯერ ჩვენ უნდა მივეშველოთ!

მოსხნა ფისო მირანდოლამ გუდას თავი და პატარა კუდიანს ყოველივე ჩაუკაკლა...

3. სად დავმალეთ პიპიპი

— მე ვიცი სად უნდა დაიმალო! — წამოიკნავლა უცებ ფისო მირანდოლამ.

— სად?

— ჯადოსნურ სკოლაში კუთხის მაგიდაზე რომ ჯადოსნური წიგნია, იმის ქვეშ. მაგაში ვერანაირი ჯადოსნური მზერა ვერ გაატანს!

— ჭინკა-მაიმუნების საკლასო ოთახში რანაირად შევიპაროთ?

— მაგი მე მკითხე! — ფისო მირანდოლამ თათი შუბლზე მიითათუნა, ვითომდა ჭკუა კარგად მიმუშავებსო. — ახლავე გზას გაუდგეთ!

პატარა კუდიანი ცოცხზე შეჯდა, მირანდოლა კალთაში ჩაისვა და წამში ჯადოსნური სკოლის კართან გაჩნდნენ.

პიპიპი კარს უკან დაიმალა, ფისო მირანდოლამ კი შეიჭყიტა.

შესვენება იყო და მასწავლებელი არ ჩანდა. ჭინკა-მაიმუნები მხიარულად ჯღანაობდნენ, ერთმანეთს წიგნებს, რვეულებსა და ფანქრებს ესროდნენ, ყურებს აწინკნიდნენ, კუდებით დაათრევდნენ, იდგა ერთი აყალმაყალი და ღრიანცელი.

— შეიძლება? — ზრდილობიანად იკითხა ფისო მირანდოლამ.

ამ ხმაურში მის კრუტუნს ვინლა გაიგონებდა? ვინც ყველაზე ახლოს იყო, იმანლა დაინახა და თვალი დააჭყიტა.

მირანდოლამ იფიქრა, შევალ, გავივლ-გამოვივლი, იქნებ ბაციკუკუ გამოვარჩიო სხვებისაგანო. თვითონ ისეთი პატარა იყო, არცა ჩანდა, სამაგიეროდ უზარმაზარ კუდს მოათრევდა.

— ფუმფულა კუდი! — გაიკვირვა იმ პირველმა ჭინკა-მაიმუნმა და ჩააფრინდა ფისოს კუდს.

მირანდოლამ შესაშინებლად — „ფრჩხიო“, მაგრამ ჭინკა-მაიმუნს მისი არ შეშინებია. მოიქნია და ფისო ჭინკა-მაიმუნების გუნდში გადაისროლა.

— ვაშა! — იკივლა გუნდში იმან, ვინც სხვას დაასწო, დაავლო კუდში ხელი და კედელს მიანარცხა.

მწარედ შესჩხავლა ფისო მირანდოლამ და ვილაცას თავზე დაეცა. იმ ვილაცამ სხვა მიმართულებით მოისროლა.

აქ კი რომელიღაც ჭინკა-მაიმუნმა ჩაბლუჯა და დანარჩენებს შეუტია:

— მონყდით აქედან!

მირანდოლამ კუდი მოხერხებულად შემოიკეცა და გაიტრუნა. ცხადია, მისი მფარველი ჭინკა-მაიმუნი ბაციკუკუ იყო.

ზარი დაირეკა და კლასში საიდანლაც ალათი მასწავლებელი გაჩნდა. თუმცა იქნებ არც იყო ალათი მასწავლებელი, რადგან ცხვირ-პირი უფრო ვირთხას მიუგავდა.

— დაწყნარდებით თუ არა, დაჯღანულო მაიმუნებო? — ალერსით იკითხა ცრულათიმ. — დასხედით, სანამ ყურებს აგახევდეთ!.. უნდა დაგთვალთ!

ჭინკა-მაიმუნები დაშოშმინდნენ. ცრულათი ჯადოსნურ არით-მეტიკას ასწავლიდა. ჩოჩორ ბენტოსაგან განსხვავებით, რომელიც არითმეტიკაში მოიკოჭლებდა და მხოლოდ ათამდე შეეძლო დათვლა, ცრულათი ბარე ცამეტამდე ითვლიდა. ერთხელ რომ დაითვლიდა, თითს მოლუნავდა, მერე — მეორეს... სულ სამი თითის მოლუნვა უხდებოდა. ამაზე მეტი ცოდნა ან რა საჭირო იყო. რისი ჯადოქარი იქნებოდა, უცოდინრდაც იოლად თუ ვერ გავიდოდა.

დაიწყო ცრუ ალათიმ დათვლა. ამ დროს ხელის შეშლა დიდ ბოროტებად ითვლებოდა. ისე გულმოდგინედ ითვლიდა, სასწავლო წლის მანძილზე ერთხელაც არ შეშლია.

— დაიმალე! — ჩასჩურჩულა ფისო მირანდოლამ ბაციკუკუს.

ბაციკუკუ მერხში ჩაძვრა.

ცრულათიმ ორჯერ ცამეტი კი დაითვალა, მაგრამ მესამეჯერ თორმეტზე შეყოვნდა და ჩაფიქრდა.

— მგონი აკლია! — აღელდა ცრულათი და მეორეჯერ დაიწყო დათვლა.

— გამოჩნდი! — კვლავ ჩასჩურჩულა ფისო მირანდოლამ ბაციკუკუს.

ცრულათიმ ბოლომდე ჩაიარა და ეჭვით გაიფიქრა: „ახლა სწორია! იქნებ შევცდი?“

მესამეჯერ რომ დათვალა, ისევ ერთი აკლდა, მეოთხეჯერ — არ აკლდა, მეხუთეჯერ — აკლდა, მეექვსეჯერ — არ აკლდა, მეშვიდეჯერ — აკლდა... ცამეტჯერ ასე რომ გადაითვალა, ცრულათიმ თავზე ხელები იტაცა და იკივლა:

— მატყუებენ!

ჩიკორივით დაბზრიალდა, თვალიც ვერავინ შეასწრო, სადღაც კედლებს მიღმა ექოსავით გაისმა მისი ხმა, მირბოდა და მიჰკიოდა:

— მატყუებენ!.. მატყუებენ!..

დამფრთხალმა ჭინკა-მაიმუნებმა ერთმანეთს გადახედეს, იხუ-ვლეს და კარისაკენ მოუსხვეს...

საკლასო ოთახში დარჩნენ ფისო მირანდოლა და ჭინკა-მაიმუნად გადაქცეული ბაციკუკუ.

ამათ, რა თქმა უნდა, პატარა კუდიანი პიპიპი დაემატა, იმ მაგი-დის ქვეშ შეძვრა, რომელზეც რკინის დიდი წიგნი იდო...

4. ბაციკუკუმ თავი ცოდნით გამოიტენა

— პიპიპი! — მიმართა ფისო მირანდოლამ. — ბუჰბუჰბუჰს ჯერ შენთვის არ სცალია! სანამ მოიცლიდეს, ბევრი რამ მოესწრება. აგერ, ჩემი მეგობარი ბაციკუკუ გაიცანი!

პიპიპიმ ჭინკა-მაიმუნს ეჭვით გამოხედა.

— იქნებ ცდები, ეს ხომ ჩვეულებრივი ჭინკა-მაიმუნია!

— ამის შემონმება იოლია. ნოტარიუსი კოკო ხომ გააცოცხლე, ახლა ამასაც მოუხერხე რამე!

— ის სიტყვები უკვე დამავინყდა! — დალონდა პიპიპი. — ბევრ-ნაირი სიტყვა ვიცი, მაგრამ ნახევრამდე რომ მივალ, მავინყდება!

— აი, რას ნიშნავს სიზარმაცე! — დანანებით თქვა მირანდოლამ. — ჯაჯუ-ბიჭიც შენნაირად სანახევროდ სწავლობდა და ამიტომ ასე დამამახინჯა!

ბაციკუკუს ყველაფერი ესმოდა, პასუხად კი მხოლოდ ჭყლოპინი შეეძლო. ჭინკა-მაიმუნები ხომ მხოლოდ ჭინკა-მაიმუნებთან ლაპარაკობენ, დანარჩენებს კი ვერაფერს აგებინებენ.

— რაც გაგახსენდება, ის მაინც სინჯე! — ურჩია პიპიპის ფისო მირანდოლამ. — ამ ჭინკა-მაიმუნს თავი თუ დავუბრუნეთ, ისეთი ჭკვიანია, აუცილებლად გამოგვადგება!

პიპიპი ძალიან, ძალიან ჩაფიქრდა. შუბლი შეჭმუხნა. პაჭუა ცხვირზე ჭორფლები უფრო დააჩნდა. გაჩეჩილი თმები მთლად აეზღარბა. ფიქრისაგან ისე დაიძაბა, საფეთქლებზე ოფლი ჩამოსდიოდა.

— ნახევრად კი ვიცი, — ყოყმანით შეხედა ბაციკუკუს, — გინდა ნახევრად მაინცა ვთქვა?

ჭინკა-მაიმუნი მოუსვენრად ცქმუტავდა, პატარა კუდიანის სიტყვებზე თავი სწრაფად დააქიცინა.

პიპიპიმ ჯადოსნური სიტყვები ნელ-ნელა ჩამოამწკრივა, ცხადია, რომლებიც გაახსენდა.

მართლაც, ჰოი, საოცრებავ, ჭინკა-მაიმუნს მხრებზე ბაციკუკუს თავი გამოემა. თვალეზი ფართოდ და ცნობისმოყვარედ დაეჭყიტა, ლოყები საყვარლად გაებუშტა. ოლონდ ტან-ფეხზე რომ დაიხედა, სირცხვილისაგან განითლდა და დასცხა.

— პიპიპი, — ალაპარაკდა ბაციკუკუ, — შენ კარგი მეგობარი ხარ!

— ვაი, ვაი, რა მეშველება! — თავზე ხელი შემოიკრა პიპიპიმ. — რა მეშველება, მალე ბუჰბუჰბუჰში ჩემთვისაც მოიცლის, ან ხის უტვინო თოჯინად მაქცევს, ანდა ცოცხად და ვინმე კუდიანი ჩემზე იჯირითებს!.. ვაი, ვაი...

— დამშვიდდი, პიპიპი, რამეს ვილონებთ! — ბაციკუკუმ გონება აამუშავა. სამწუხაროდ, ჭინკა-მაიმუნის ხელ-ფეხი ფიქრის საშუალებას არ აძლევდა, ცქმუტავდა და ხტუნაობდა, წამსაც არ ასვენებდა. — ნეტავი ამ ხელ-ფეხს რამენაირად შემიკრავდეთ, იმდენს მახტუნავებენ, ტვინი მთლად გამომილაცდა!.. პიპიპი, ისეთი რამე არ იცი, ჭინკა-მაიმუნი რომ დაანყნარო?

— ყველანაირი ჯადოსნობა ამ წიგნში წერია! — აუხსნა პიპიპიმ. და თითი ქვემოდან აჰკრა მაგიდას. — ოლონდ შიგ იმდენი ფურცელია, მთელი ცხოვრება რომ იკითხო, ბოლომდე ვერ ჩახვალ!

— იქნებ გადავფურცლოთ? — ბაციკუკუ რკინის ყდას დაეჯა-ჯგურა. ცხადია, ძვრაც ვერ უყო.

ფისო მირანდოლას თათების ღონეზე ხომ ლაპარაკიც ზედმეტია.

— ჯადოსნური წიგნი ჯადოსნურად უნდა გადაფურცლო! — პატარა კუდიანი მაგიდიდან გამოფოფხდა, ცოცხის ტარი ყდას მოუმარჯვა, უბრძანა აფრინდიო. ცოცხი ჭერისაკენ აფრინდა და წიგნის ყდაც გადააბრუნა. — აი, ასე!

ბაციკუკუ მაგიდაზე შეხტა, წიგნის პირველ გვერდზე გაიარ-გამოიარა. მეტად პატარა იყო და წიგნის გვერდი ფართო მოედნად ეჩვენებოდა. ერთბაშად მხოლოდ ასოს, დიდი-დიდი, მარცვლის წაკითხვა შეეძლო.

მიცუნცულებს ბაციკუკუ სტრიქონის გასწვრივ, მიხტუნაობს, ხანდახან ყირაზე გადადის, თან ასო-ასო, მარცვალ-მარცვალ კითხულობს.

სტრიქონის ბოლოს შეყოვნდება, იხსენებს, რა ასოები და მარცვლები წაიკითხა, აკონინებს სიტყვებს, სიტყვებისაგან — წინადადებებს...

ოჰო, საინტერესო რაღაც წერია: აქაოდა, ამ წიგნის შესწავლა ორნაირად შეიძლებაო. თუ დრო გაქვს და დიდხანს იცოცხლებ, დღეში თითო სიტყვა უნდა დაიზუთხოო. ამნაირად, ასი წლის შემდეგ ყველაფერი გეცოდინება. თუ მეტი იცოცხლებ, ხომ გამოიყენებ, თუ ვერ იცოცხლებ, ცოდნა მინაში ჩაგყვებაო... მეორენაირად ჯადოსნური გასაღები უნდა დაიხმაროო. ჯადოსნური გასაღები ჯადოსნური სიტყვებიაო... სამჯერ იტყვი — *არბადაკარბა* (ჩუმიად ყურში ჩაგჩურჩულებთ: ესაა გადაბრუნებული *აბრაკადაბრა!*) და ცოტა ხნით ბევრი გეცოდინება, დიდი ხნით კი — ცოტაო...

— გონება გამინათდა! — თქვა ბაციკუკუმ. — მართალია, უმჯობესია ბევრი ხნით ბევრი ვიცოდეთ, მაგრამ არჩევანის დრო აღარა გვაქვს!

ას წელს ვინლა მისცემდა?.. ცრულათიმ ალბათ უკვე მიაღწია სადაც საჭიროა და რამდენიმე წუთში ჭინკა-მაიმუნების მოსათვინიერებლად მოცვივდებიან.

— არბადაკარბა!.. არბადაკარბა!.. — ზედიზედ გაიმეორა ბაციკუკუმ და იგრძნო, რომ ტვინში ქარიშხალი აგუგუნდა. საიდანღაც შემოგრიალდა მილიონი სიტყვა და კუთხე-კუნჭულში დასახლდა. ბაციკუკუს მოეჩვენა, თავი კვახივით მისკდებაო, მაგრამ სიტყვები მალე მოწესრიგდნენ და ბაციკუკუმ იყვირა: — ვაშა!

ასე იმიტომ გაიხარა, საჭირო სიტყვები იოლად ჩამოაწიკნიკა. უმაღვე საკუთარი ტან-ფეხი დაიბრუნა. სერთუკიც თავისი ეცვა (ფაფაში ჩავარდნის შემდეგ ცოტათი შელახული!), შარვალიც, შავი შტიბლეტებიც, ზოლებიანი კეპიც და შესანიშნავი ლუპაც კი, ურომლისოდ დეტექტივი აბა რანაირი დეტექტივია.

იქნებ იფიქროთ, თუ ასეთი იოლი სიტყვებია, ფისო მირანდოლამ და პიპიპიმ რატომ ვერ წარმოთქვესო. ფისო მირანდოლა ენას იჩლექდა და იმიტომ. პიპიპი კი სათქმელს სანახევროდ თუ იტყოდა და ამით ყველაფერი ფუჭდებოდა.

ისე, ცოტა ხანს მეც ვიცოდი ეს სიტყვები. ერთხელ ორმა უზრდელმა ბიჭმა გამაბრაზა და ბატებად ვაქციე. ისინი თვალაცრემლებულნი შემომყიყინებდნენ, ყი-ყი-ყიო, ვითომ გვაპატიე, მეტს არ

ვიზამთო. გული მომიბრუნდა და კვლავ ბიჭებად ვაქციე. ისე გაიქცნენ, ქუსლებილა უჩანდათ... სამწუხაროდ, ის სიტყვები უკვე გადამავიწყდა და ვერაფრით ვიხსენებ...

თითი შეახო ბაციკუკუმ ფისო მირანდოლას, წარმოთქვა საჭირო სიტყვები და მირანდოლას ტანი თვალის დახამხამებაში გაეზარდა. ფისო ისეთივე ლამაზ, ფუმფულა კატად გადაიქცა, როგორსაც ადრე ვიცნობდით...

ამასობაში უცნაური ხმაური გაისმა...

5. ჯაჯუ-ბიჭის ნახევარცოდნა

თითქოს ცხენი მოთქარუნებსო, ხმა ფლოქვებისას ჰგავდა.

პატარა ჯადოქარი პიპიპი უმაღვე მაგიდის ქვეშ შეძვრა. ფისო მირანდოლა საკუთარ კუდს ამოეფარა, ის კი დაავიწყდა, წინანდებურად პატარა ტანი რომ არა ჰქონდა.

მამაცი ბაციკუკუ, ჯადოსნური ცოდნით შეიარაღებული, დონჯშემოყრილი იდგა გადაშლილ წიგნზე და ასე ელოდებოდა.

ხედავენ, ცრულათი შემოჯირითდა, ფეხებს ცხენივით მაღლა ისვრის, ხანდახან შესჭიხვინებს.

ჯაჯუ-ბიჭს პირზე ლაგამი ამოუდვია მასწავლებლისთვის, კისერზე შემოსკუბებულა და მოჰკვივის:

— აჩუ, აჩუ!

— ოჰ, დავიღალე, მეყოფა! — დაიკვნესა ცრულათიმ, ჩაიჩოქა და უცებ კუთხის სოროსაკენ ვირთხად მოუსვა.

ჯაჯუ-ბიჭი, რა თქმა უნდა, იატაკზე აღმოჩნდა და ფეხი ეტკინა კიდევ, რადგან ასე მოულოდნელად იმ სიმაღლიდან დაეცემა.

მიმოიხედა და ხედავს, მაგიდის ქვეშ პიპიპი დამალულა, ფისო მირანდოლა კი საკუთარ კუდს ეფარება.

— მე თქვენ გაგაქრობთ! — დაიჭყვივლა ჯაჯუ-ბიჭმა.

— მიაუ, მეგონა დიდი ჯაჯუ გამოჩნდებოდა! — სულაც არ შეშინებია ფისო მირანდოლას. — დიდი ჯაჯუ ალბათ ვაჩნაძებთან საომრად გაემართა!

— ამისი არც მე მეშინია! — მაგიდიდან გამოძვრა პატარა კუდიანი პიპიპი.

ჯაჯუ-ბიჭი სიბრაზისაგან ნაკვერჩხალივით განითლდა, წითურ თმაზე თითქოს ცეცხლი წაეკიდა. რაც ენაზე მოადგა, ის ჯადოსნური სიტყვები თქვა, მაგრამ ჯაჯუ-ბიჭი ხომ ზარმაცი მონაფე იყო და პატარა კუდიანზე მეტი არც მან იცოდა.

პიპიპი სანახევროდ დაიჩუტა, ოღონდ სანამ მთლად გაქრებოდა, გამამრთელელებელი სიტყვები შეაგება და კვლავ თავისი სახე მიიღო.

რაკი ამას ვერ მოერიდა, ჯაჯუ-ბიჭი ფისო მირანდოლას მიუბრუნდა.

— ავიღებ და წრუნუნად გადაგაქცევ!

ფისო მირანდოლამ სწრაფად იწყო კლება, ცოტაც და წრუნუნად გადაიქცეოდა, მაგრამ ბაციკუკუმ საპასუხო სიტყვები შეაგება და ჯადო მოხსნა. მირანდოლა მირანდოლად დარჩა.

ახლალა დაინახა ჯაჯუ-ბიჭმა ჯადოსნურ წიგნზე წამომართული ბაციკუკუ. ისე დაიბოღმა, ბურთივით გაიბერა და კინაღამ გასკდა. ისეთ სიტყვებს იგონებდა, ბაციკუკუ მთლად ფერფლად ექცია, მაგრამ ვერაფრით აგონდებოდა. ახლალა ნანობდა, რომ თავის დროზე კარგად არ დაიზუთხა, რასაც ასწავლიდნენ, მაგრამ სინაწული გვიანი იყო.

ბაციკუკუმ ისეთი სიტყვა ესროლა, რომელსაც ჯაჯუ-ბიჭის ნახევარცოდნა წინ ვერ აღუდგებოდა...

6. ჯიბის ტყვე და ჯიბის სტუმარი

ბაციკუკუმ სამჯერ ზედიზედ წამოიძახა:

— ანედოსილ-ფრჩხი!

ეს კი ჯადოსნურ ენაზე ნიშნავს ფრჩხი-ლისოდენას!.. რა თქმა უნდა, მარტო ეს სიტყვა საკმარისი არ არის, ამას სხვა რამეც უნდა დაემატოს, ოღონდ მე კი არა, ის დასამატებელი სიტყვები ახლა ბაციკუკუსაც არ ახსოვს.

ასეა თუ ისე, წამოიძახა ბაციკუკუმ სამჯერ ეს სიტყვა და ჯაჯუ-ბიჭმა სწრაფად იწყო კლება, თანაც ისე სწრაფად, გეგონება, მთლად გაქრებო. გაქრობით არ გამქრალა, მაგრამ მართლაც ფრჩხილისოდენა გახდა, ყურს თუ არ მიადებდი, ისე მის ნათქვამს ვერ გაიგონებდი, ლუპის გარეშე კარგად ვერ დაათვალიერებდი.

— აჰა, ახლა კი ჩემი ხარ! — შესჩხავლა ფისო მირანდოლამ, ზურგი აიზნიქა და კამარა შეკრა.

ოჰ, ოჰ!.. მართლაც ბენვს გადაურჩა ჯაჯუ-ბიჭი. შიშისაგან გაქცევაც ვერ მოახერხა, ადგილზევე ჩაცუცქდა და ხმა გაკმინდა.

ფისო მირანდოლამ ჰაერშივე იგრძნო, რომ კუდმა მაგრად მოჰქაჩა. ამიტომაც ჯაჯუ-ბიჭს ვერ მისწვდა, ნახევარ გზაზე ძირს მოადინა ბრაგვანი. ცხადია, კუდი პატრონს თავისით არ მოჰქაჩავდა.

ეს ბაციკუკუ გადმობტა მაგიდიდან და მირანდოლას კუდს ჩააფრინდა.

გაანჩხლდა ფისო მირანდოლა, სწრაფად შემოუტრიალდა, რაკი დიდი კატა იყო, ბაციკუკუც ეპატარავა.

— არ მოეშვები ამ ჩემს კუდს?! — ბრაზით წაისისინა, დაიძაგრა, კბილები ავად გამოაჩინა და „ფრჩხი!..“ — საზარლად შესჩხავლა.

ოღონდაც, ბაციკუკუს შეშინება არც ისე იოლი იყო. იგი ოღნავადაც არ შემკრთალა, თითი ფისოსაკენ გაიშვირა და სამჯერ სწრაფად გაიმეორა:

— ანედოსილ-ფრჩხი!.. ანედოსილ-ფრჩხი!.. ანედოსილ-ფრჩხი!..

ფისო მირანდოლამ ადგილიდან დაძვრაც ვერ მოასწრო, ისე სწრაფად დაპატარავდა, ჯაჯუ-ბიჭსაც გაასწრო.

გახარებულმა ჯაჯუ-ბიჭმა უმაღვე კუდში ჩაავლო ხელი და ჰაერში აპრონილა.

ბაციკუკუმ მოჩხუბრები გააშველა. ფისო მირანდოლა აიყვანა, თავზე თითი გადაუსვა და უთხრა:

— ნუ მინყენ, ბრაზიანო ფისო, მალე გაგამრთელებ! ახლა კი ჩემი ჯიბის სტუმარი იყავი!

ფისო მირანდოლა ბაციკუკუს მარჯვენა ჯიბეში აღმოჩნდა.

ახლა ჯაჯუ-ბიჭი აიყვანა ბაციკუკუმ და უთხრა:

— გირჩევნია, ჭკუას მოუხმო, ჯაჯუ-ბიჭო!.. ფიქრის დრო საკმარისი გექნება, რადგან ამიერიდან ჩემი ჯიბის ტყვე იქნები!

ჯაჯუ-ბიჭი სერთუკის მარცხენა ჯიბეში ჩაისვა.

მეტი ჯიბე რაკი არ ჰქონდა, ლუპა კისერზე ჩამოიკიდა და პიპიპის მიუბრუნდა:

— უმჯობესია აქაურობას გავეცალოთ, მაგიდის ქვეშ ჯდომა ხეირს არაფერს მოგიტანს!..

7. ცოცხის მგზავრები

პატარა კუდიანი ცოცხზე შეჯდა, უკან მამაცი ბაციკუკუ შე-
მოისვა, თან გააფრთხილა:

— მაგრად ჩამჭიდე, არ ჩამოვარდე!

ბაციკუკუმ ხელი მაგრად ჩასჭიდა და ცოცხი შხუილით მოსწყ-
და იატაკს.

დერეფანში გაფრინდნენ.

კლასიდან გაპარული ჭინკა-მაიმუნები სირბილით ბრუნდებოდ-
ნენ. ფეხდაფეხ ცრუმასწავლებლები მოსდევდნენ და წკნელებით
მოერეკებოდნენ.

ცოცხის მხედრებმა ისე სწრაფად ჩაიქროლეს, ჭინკა-მაიმუნე-
ბი მიჰყარ-მოჰყარეს, ცრულათი ერთ მხარეს გადაყირავდა, ცრუ-
პატიკო — მეორეს.

— უზრდელი! — წამოიძახა ცრუპატიკომ.

— უზრდელი! — იკივლა ცრულათიმაც, მაგრამ პიპიპის ესენი
ვერ მიეწეოდნენ.

მეგობრებმა მიწისქვეშეთი მშვიდობიანად გალიეს და მიწისპ-
ირზე ამოფრინდნენ.

იარალის ჩხაკუნის მოისმა. სადარაჯოზე მდგომმა კაცვირთხებ-
მა შაშხანები შემართეს და ტყვია წივილ-წივილით მოაყოლეს, მა-
გრამ პიპიპის ცოცხი ტყვიაზე სწრაფად მიფრინავდა.

სულ მალე ქალაქის თავზე აღმოჩნდნენ. წადიგაიგე დაავადე-
ბულივით ხვნეშოდა. ყველა კარი და ფანჯარა ჩარაზული იყო. ქუ-
ჩებში მოქალაქენი არ ჩანდნენ.

რატუმის ფანჯრიდან დადარდიანებული ოხოხო იყურებოდა და
ოხრავდა: „ოხ-ოხ-ო!“

გარეუბნიდან საყვირის ხმა და დოლების ბრახუნი მოისმოდა.

აგერ გამოჩნდა ვაჩნაძეების პატარა სახლიც. კარ-ფანჯრები
დაეგმანა და მედგრად უმკლავდებოდა ურიცხვ მტერს.

კაცვირთხებს ალყა შემოერტყათ, ლობე-ყორესა და ხე-ბუჩქებ-
ში ისხდნენ და იქიდან ისროდნენ.

ჭინკა-მაიმუნები მათთან ერთად წყანაობდნენ, ყირაზე გადა-
დიოდნენ და ტურებივით გაჰკიოდნენ.

ცა გადაეშავებინა ველოცოცხებზე ამხედრებულ კუდიანებს.
სახლის სახურავზე ბუქნავდნენ წივილ-კივილით და ცოცხებს იქ-
ნევდნენ.

პიპიპი მობუქნავეებში შეიჭრა, ბუხრის თავზე შემომსხდარი
ორი-სამი კუდიანი გადმოაყირავა. ამათ გონს მოსვლა ვერ მოას-
წრეს. მეგობრები ბუხრის მილში ჩასრიალდნენ...

8. ვაშა, ჩვენც ალყაში ვართ!

ბუხარში ცეცხლი არ ენთო. ცოცხის მგზავრები პირდაპირ ნაც-
არში ჩაცვივდნენ და ისეთი ბული დააყენეს, ორ ნაბიჯზე არაფერი
ჩანდა.

პატარა კუდიანმა პიპიპიმ ცხვირი დააცემინა.

ცხვირი დააცემინა ბაციკუკუმ, თანაც ბულს ბული მიუმატა.

მარჯვენა ჯიბეში დაამცხიკვა ფისო მირანდოლამ, მარცხენაში
— ჯაჯუ-ბიჭმა.

ცხვირი დააცემინეს ვაჩე მამიკომ, მართა ბებომ... რა თქმა უნდა,
ელპიტემ და ძალღმა ბომბომ...

პანომ რომ დაამცხიკვა, არავის გაუგონია...

ცხვირი დააცემინა გოგო თაიამ და ბოლოს ბუხარმა ცხვირი ისე
დააცემინა, მტვერში გახვეული პიპიპი და ბაციკუკუ ოთახში
მოისროლა...

ბუხარმაო?.. სახლმა ცხვირი დააცემინა და ბუხრის ყელიდან
ფერფლი და ნაცარი ამოყარა...

დაფრთხნენ სახურავზე მობუქნავე კუდიანები, შეახტნენ ველო-
ცოცხებს და ყვავებივით ჰაერში აირივნენ...

დაფრთხნენ ჭინკა-მაიმუნები და ბუჩქებში ჩაიკარგნენ.

შეკრთნენ კაცვირთხები, ლობიდან წამახული ცხვირები გა-
მოყვეს და გაცეებულნი უყურებდნენ სახლს, რომელიც ცხვირს
ზედიზედ აცემინებდა და ვერაფრით დაშოშმინებულყო...

— რა მოხდა? — იკითხა არქივარიუსმა ბუჭმა.

— რა მოხდა? — იკითხა ბუჭბუჭმა.

— რა ხდება? — მრისხანედ იკითხა ბუჭბუჭბუჭმა.

— ბოშო, რაცხა ფარსაგია ჩვენს თავს! — თქვა ქალბატონმა
ჯაჯულიამ.

— რაღაც აფეთქდა! — დაასკვნა დიდმა ჯაჯუმ.
სახლში კი მტვერი თანდათან დაინმინდა.
პიპიპიმ ფანჯარაში გაიხედა და წამოიძახა:
— ვაჰა, ჩვენც ალყაში ვართ!

თავი IX. „შის ნიჟარა“

1. საჭიროა ანედოსილ-ფრჩხი!

ერთმანეთის ნახვა ისე გაუხარდათ, ისე გაუხარდათ, მეტი რომ არ შეიძლებოდა.

ვაჩე მამიკომ ტაშიც კი შემოჰკრა.

მართა ბებომ სათვალისგან გამოხედა ბაციკუკუს და შენი სერთუკ-შარვალი როგორ ბრძანდებო, იკითხა.

თაიამ ბაციკუკუ ხელში აიტაცა და გულში ჩაიკრა. ბაციკუკუს, ცხადია, ესიამოვნა, მაგრამ მაინც წამოიძახა:

— ნელა, გოგო, ჯიბის სტუმარი და ჯიბის პატიმარი არ დამიბეგვო!

თაიამ ბაციკუკუ მაგიდაზე დასვა, მერე პიპიპის მიუბრუნდა:

— გამარჯობა, პიპიპი, ჩვენო კეთილო მეგობარო! — და პატარა კუდიანს ქორფლიან ლოყაზე აკოცა.

კუდიანებს, ხომ იცით, არც არავინ კოცნის, არავინ არ ეფერება და პიპიპიმ მეტად დაიმორცხვა.

პანო ხომ მაგიდაზე იყო. სიხარულისაგან ისე აღელდა, ჭიქას ამოეფარა და იქიდან გაჰყურებდა ბაციკუკუს.

მამაცმა დეტექტივმა ერთი ჯიბიდან პანანკინტელა ფისო ამოსვა, მეორე ჯიბიდან — პანანკინტელა ჯაჯუ-ბიჭი.

— ბაციკუკუ! — თავისთვის ჩაიჩურჩულა პანომ, სამალავიდან გამოვიდა, ფისო მირანდოლას ზურგზე ხელი გადაუსვა და გაიფიქრა: „კატაც ასეთი უნდა! ამაზე მეტი კატა არც უნდა იზრდებოდეს!“ მერე ჯაჯუ-ბიჭს შეხედა და გაიფიქრა: „არც ცელქი ბიჭი უნდა იზრდებოდეს ამაზე მეტს!“

ჯაჯუ-ბიჭს ყველანი დევებად ეჩვენებოდა, საცოდავად მობუზული იდგა, პირში თითი გაერჭო და სლუკუნებდა: „აი, დედიკო მოვა, აი, მამიკო მოვა, გიჩვენებენ თვალის სეირს!“

ჩოჩორმა ბენტომ თავი ასწია, ჯაჯუ-ბიჭი შეათვალიერა და მოფერებით უთხრა:

— საბრალო ჯაჯუ-ბიჭო! თუ დაჭკვიანდები, შენი ჩოჩორი ვიქნები!

— ესაა „მზის ნიჟარა“! — აუხსნა თაიამ ბაციკუკუს. — ყველანი ამ ნიჟარაში უნდა ჩავსხდეთ და გავფრინდეთ! ოღონდ ეს ნიჟარა ერთი ციციქნაა, ჩვენ კი აი რამოდენები ვართ!

— მაშასადამე, საჭიროა ანედოსილ-ფრჩხი! — თითი ზევით ასწია ბაციკუკუმ.

— ეს რაღაა? — ყველამ ერთხმად იკითხა.

მარტო პატარა კუდიანმა, ფისო მირანდოლამ და ჯაჯუ-ბიჭმა იცოდნენ, რაც იყო ანედოსილ-ფრჩხი. ფისო და ჯაჯუ-ბიჭი ხმას ვერავის გააგონებდნენ. პიპიპის უნდოდა ეთქვა, ნუ აჩქარდები, ჯერ ყველანი მაგიდაზე ავძვრებით და მერე თქვიო, მაგრამ ბაციკუკუმ არ დააყოვნა, ის სიტყვები ჩაიბურტყუნა, რაც ჩვენ არ ვიცით, და ბოლოს სამჯერ წამოიძახა:

— ანედოსილ-ფრჩხი!.. ანედოსილ-ფრჩხი!.. ანედოსილ-ფრჩხი!.. ოჰოჰო, რა საოცრება მოხდა!

— უიმე, სახლი იზრდება! — გაკვირვებით ხელები გაასავსავა მართა ბებომ.

— მაგიდა და ავეჯიც დიდდება! — დაასკვნა ვაჩე მამიკომ.

— ბუხარი პირს აფრენს! — შიშით დაიზმუილა ძროხა ელპიტემ.

— სორომ უნდა გადამყლაპოს? — დაინკავწკავა ძალღმა ბომბომ.

— მგონი, ვვარდები! — დაიყოყნა ჩოჩორმა ბენტომ.

— ცოცხის სამართავად ძალა არ მეყოფა! — დაიჩივლა პატარა კუდიანმა პიპიპიმ.

— ყველანი ვპატარავდებით! — აუხსნა ბაციკუკუმ თავგზააბ-ნეულ მეგობრებს.

დიახაც, ყველანი პატარავდებოდნენ და ეგონათ, ირგვლივ ყველაფერი დიდდებაო.

მართა ბებოს, ნუთის წინ რომ გაუვარდა, ის სათითო ციხე-კოშკად მოეჩვენა. ნემსი იმსიგრძე ჩანდა, ძვრასაც ვერ უზამდა. ნემსში

გაყრილი ძაფი მახრჩობელა გველივით მიიგრავებოდა და მართა ბებომ შიშისაგან თვალზე ხელი აიფარა.

ვაჩე მამიკო იატაკის ჭრილში ჩავარდა და ძლივს ამოძვრა. ადრე ფიცარი კარგად დალაგებული ეგონა, ახლა კი ფიცარსა და ფიცარს შორის ისე იყო მოლიავებული, ვაჩე მამიკო შორიდან გამობოდა, ერთი ფიცრიდან მეორეზე რომ გადამხტარიყო.

თაია რომ პატარავდებოდა, ნიკაპი კინალამ მაგიდის კიდეს ჩამოარტყა. ააცდინა, მაგრამ ცხვირი მაინც დაარტყა, ცოტათი ემწარა, თუმცა მაგიდის კიდე ისე სწრაფად გაიქცა ზევითკენ, ჭიჭყინის დროც არ შერჩა. თანაც ძირს ძაფის გორგალი დახვდა. თაიას ფეხი დაუცდა. გორგალი გაგორდა და ჩვენი თაიაც თან გაიყოლა. ხან ზევით გადაეწვლო გორგალს, ხან ქვეშ მოჰყვა. ზევით რომ აღმოჩნდებოდა, „ვაიო!“ — შესძახებდა, გორგალი რომ გადაუვლიდა — „უიო!“ ბოლოს ძროხა ელპიტემდე მიგორდნენ და ზედ გადაუარეს. თაიამ ელპიტეს ხელი სტაცა და მასთან დარჩა.

— რა ამბავია ჩვენს თავს, გოგო თაია?

ძროხა ელპიტემ, როგორც კი ყველაფერი ატორტმანდა, ოთხივე ფეხი გააფაჩაჩხინა და გორგალი რომ არ მოგორებულებოდა, ალბათ ასევე იქნებოდა ფეხებგაჩაჩხული.

ჩოჩორი ბენტო ნუთის წინ სტუმრების საპატივცემლოდ სოლოყროყინის შესრულებას აპირებდა, დაალო კიდეც პირი, მაგრამ ყელიდან ისეთი ხმა ამოუვიდა, როგორც ნემსით დაჩხვლეტილი ბურთიდან, და ვაჟკაცური სოლოყროყინის ნაცვლად სუსტი წანწრუნუნებალა შეძლო, რაც, საბედნიეროდ, არავის გაუგონია.

ძალღმა ბომბო თავის სოროსთან აღმოჩნდა. აქ ერჩინა ყოფნა. ფიქრობდა, იქნებ ცუდლუტი წრუნუნა გამოძვრეს, კბილი გავკერაო. უცაბედად სორო გაფართოვდა, დიდ გვირაბს დაემსგავსა. ბომბოს თავისუფლად შეუძლია შიგ შეეხეტოს, ოღონდ სულელი როდია. სოროს უნდა გადამყლაპოსო და თავპირისმტვრევით გამოიქცა უზარმაზარი სვეტივით აღმართული მაგიდის ფეხისაკენ.

პატარა კუდიან პიპიპის, ცხადია, არაფერი გაჰკვირვებია. ცოცხში ჩავარდა და კარგა ხანს იფართხალა, სანამ გამოძვრებოდა. „ეჰ, ბაციკუკუ, — გაიფიქრა პიპიპიმ, — ჯადოსნობის წესებს მოფრთხილება უნდა, საქმე თუ წაახდინე, იოლად ვერ გამოასწორებ!“

ისედაც პატარა ბაციკუკუ უფრო რომ დაპატარავდა, პანო მაშინ დაინახა და თვალები გადმოკარკლა. მის წინ ტანაშოლტილი ქალწული იდგა, ისეთი ლამაზი, ცით მოვლენილ ფერიას ჰგავდა.

— პანო, ჩემო გულისვარდო, რა ლამაზი ყოფილხარ! — მორცხვად უთხრა.

შეხედა პანომაც და ბაციკუკუს ვაჟკაცური აღნაგობა და პუტკუნა ლოყები დიხაც რომ მოეწონა.

— ბაციკუკუ! — ნაზად შეეპასუხა და ხელები გაუწოდა.

ჯაჯუ-ბიჭმა თითები პირში ჩაიდო, დაუსტვინა და გამოაჯავრა:

— შეყვარებულები, შეყვარებულები!..

ფისო მირანდოლამ ჩაიკრუტუნა:

— კარგია, რომ ყველანი დავპატარავდით, მაგრამ წრუნუნა რომ გამოცუნცულდეს, ერთიანად გადაგვჭამს!

ბაციკუკუ გონს მოეგო. ვაჟკაცმა უპირველესად ვალი უნდა მოიხადოს, საალერსოდ კი სხვა დროს მონახავს...

2. როგორ ავძვრეთ მამიდაზე?

სახლი კარგა ხანია ცხვირს არ აცემინებდა. ამან ჯადოქრები გაათამამა და შეტევაზე გადმოვიდნენ. შინ ჩაკეტილებს ესმოდათ კუდიანების კივილი, ჭინკა-მაიმუნების ჭყვირილი, კაცვირთხების წრიპინი... ბუჰმა არ დააყოვნა, გაიშვირა თითი და წამოიძახა: „ბუჰ!“ თითიდან ტყვია გამოვარდა და სახლის სახურავზე ასხლტა. ბუჰ-ბუჰმა დაუმიზნა თითები და „ბუჰ-ბუჰ!“ — ორი ტყვია აძგერა კედლებს. ბუჰბუჰბუჰმა ტყვია ხოშკაკალასავით მოაყარა... სახლი მდგრად იდგა, მაგრამ საბრალს ყველა ფიცარი ტკიოდა და ოხვრა-კვენესას ძლივს იკავებდა.

ბაციკუკუ მიხვდა, რომ შეცდომა დაუშვა. ასე არ უნდა აჩქარებულყო. მაგიდის კიდესთან მიიბრინა და გადაიხედა.

— ფრთხილად, საყვარელო! — ნიავევით მიადევნა პანომ.

მართლაც სიმალლისაგან თავბრუ დაგესხმევა კაცს. იატაკი ისე შორსა ჩანს, სული შეგიგუბდება.

ქვევით, მაგიდის ფეხთან რაღაცა ფუსფუსებს. ძლივს გაარჩია ბაციკუკუმ, — ეს მართა ბებოა.

აგერ დედისაკენ ვაჩე მირბის, იატაკის ღრიჭოებს თავგამოდებით ახტება.

ოთახის კუთხიდან ძალღი ბომბო მოეშურება, მეორე კუთხიდან კი — ჩოჩოჩო ბენტო. ძაღლის წკავწკავი აქამდე ვერ აღწევს, ვერც ჩოჩოჩის ყროყინი.

აგერ, ძაფის გორგალთან ძროხა ელპიტე და გოგო თაია ნაქცეულან. ალბათ ვერ მიმხვდარან, რა ფათერაკიც დაეცათ თავზე.

პატარა კუდიანი ცოცხში ჩახლართულა და საცაა გამოძვრება...

„როგორ გინდა ესენი მაგიდაზე ამოიყვანო?“ — დალონდა ბაციკუკუ.

გონებისათვის უნდა მოეხმო და შეცდომა გამოესწორებინა.

პიპიპიმ ცოცხიდან ერთი ღერი ფიჩოჩხი ხვნიშა-ხვნიშითა და წვალეებით გამოაძვრინა. რაკი მთელ ცოცხს ვერ მოერეოდა, ახლა ამ ფიჩოჩხით უნდა ემოგზაურა. მართლაც შეჯდა და „ერიჰა-ა!“ პირდაპირ მაგიდაზე ამოფრინდა.

„აი, ვინ დამეხმარება!“ — გონება გაუნათდა ბაციკუკუს.

— მეგობარო პიპიპი! ჩაფრინდი დაბლა და იმ გორგალის ბოლო ამომიტანე, თან ბუხართან რომ თხილის ნაჭუჭი გდია, ისიც არ დაგავინყდეს!

პიპიპიმ ფიჩოჩხი შეაბრუნა და იატაკზე დაეშვა. ჯერ თხილის ნაჭუჭი მოძებნა. საკმაოდ ემძიმა, მაგრამ სხვა რა გზა ჰქონდა, წამოიღო. მერე გორგალს დაეტაკა, გადავავორებ და ბოლოს გავათავისუფლებო. თურმე იმოდენა ღონე არც შერჩენოდა.

წამოხტა თაია და მხრით მიანვა.

მოიბრინა ძროხა ელპიტემ და რქებით მიებჯინა.

სამივემ ერთად, როგორც იქნა, გადააგორეს და ძაფის ბოლო წამოიღეს.

პიპიპიმ ბოლო მაგიდაზე ააფრინა.

წყლის სურაზე გამოაბეს, მეორე ბოლოზე თხილის ნაჭუჭი ჩამოჰკიდეს და შესანიშნავი ლიფტი გამოუვიდათ.

— ჯერ ვაჩე ამოვიდეს, სხვების ამოყვანაში დაგვეხმარება! — გადმოჰკივლა ბაციკუკუმ. თვითონ ფიქრობდა, გადმოვკივლეო, თორემ მისმა ხმამ ძლივს ჩააღწია.

ვაჩე მამიკომ იფიქრა, ეს ძაფი იქნებ სულაც განყდეს. ჯობია მე დავიღუპო, ვიდრე დედაჩემი და ჩემზე ახალგაზრდებო.

ჩაჯდა თხილის ნაჭუჭში. ბაციკუკუმ, მირანდოლამ, და პანომ ბოლო გამოსწიეს და ლიფტი დაიძრა.

ჯაჯუ-ბიჭსაც ეჭირა ბოლო, მაგრამ ყასიდად, რადგან არც ტყვეობა ეხატებოდა გულზე, არც დამტყვევებლები.

როგორც იქნა ააღწია ვაჩემ და უმალ თვითონაც ბოლოს დაავლო ხელი.

ახლა ძალღი ბომბო და ჩოჩორი ბენტო ამოაბრძანეს.

ამათ შემდეგ ძროხა ელპიტე... თხილის ნაჭუჭში ხომ ძლივს ჩაეტია, ამ სიმალლეზე ძროხის აზიდვა არც ისე იოლი გახლდათ და მეგობრებს შუბლზე ოფლმა დაასხა, ხელისგულებზე კი კოჟრები გაუჩნდათ.

მართა ბებო თავდაპირველად ცივ უარზე დადგა. რა დროს ჩემი ძაფზე პორწიალია, მიჯობს, იატაკზე დავრჩე და სული აქ ამომძვრესო. თაია მოეფერა, ჩემო ლამაზო ბებიკო, აქ რომ დაგტოვო, სოროდან წრუნუნა გამოძვრება და შეგჭამს. მაშინ მე რა მეშველება, ძილის წინ კაი ზღაპრებს ვინ მომიყვება და დაბადების დღეზე ტკბილ ნამცხვრებს ვინ გამომიცხობსო... რა ექნა მართა ბებოს — ჩაჯდა ნაჭუჭში, დახუჭა თვალები და წავიდა-ა...

თურმე ამდენი ხახუნით ძაფი გაცვდა, ნაჭუჭმა რომ მაგიდის კიდეს მიაღწია, ძაფი ისე დაწვრილდა, საცაა განყვეტაზე იყო.

ბაციკუკუ გადაიხარა და მართა ბებოს ჩააფრინდა, ვაჩემ მამიკო კი — ბაციკუკუს ფეხებს, ვაჩემ მამიკოს — პიპიპი, პატარა კუდიანს — ჩოჩორი ბენტო, ჩოჩორს — მირანდოლა, ფისოს — პანო, პანოს — ჯაჯუ-ბიჭი, ცხადია, ყასიდად, ვითომც მეც გეხმარებითო.

— ერთი და... ორი და... სამი! — ყვირის ბაციკუკუ და მართა ბებო მაგიდაზეა. თხილის ნაჭუჭი, სამწუხაროდ, ამოტრიალდა, იატაკზე გაგორდა და ღრიჭოში გაქრა.

ძირს გოგო თაია დარჩა. თვალაცრემლებული იყურება მალლა. მაგიდის კიდეზე კი მისი ახლობლებისა და მეგობრების თავები ჩამწკრივებულა.

— მეგობარს გაჭირვებაში არ ტოვებენ! — წამოიძახა პიპიპიმ, მოახტა თავის ფიჩოჩხს და თაიას გვერდით დაეშვა.

მოისვა ფიჩოჩხზე და აღმა მოფრინავენ.

ფიჩოჩხი ისეთი გაფშუტულია, სადაცაა დაიფშვნება. მაშინ ხომ ორივენი იატაკზე ჩამოცვივდებიან და დაიმტვრევიან.

როგორც იქნა, ააღწიეს და ფიჩოჩხი მართლაც გადასაგდები გახდა.

მეგობრებმა ტაშით დააჯილდოვეს პატარა კუდიანი.

გარედან კი მტრის ჯარების ხმაური უფრო და უფრო ძლიერდებოდა.

— აბა, აჩქარდეთ! — ბრძანა ბაციკუკუმ.

3. თაია პანნაქი კომანდორია

მაგიდის ვრცელ ზედაპირზე, რომელიც აეროდრომივით ფართოდ გადაშლილიყო, ლურჯად ციმციმებდა „მზის ნიჟარა“.

მეგობრები იქითკენ დაიძვრნენ.

გზაზე ჩანგალი დახვდათ, გარდიგარდმო ეგდო და შორიდან შემოუარეს.

მერე წვნიანის თეფშს წააწყდნენ, მომცრო სტადიონსა ჰგავდა და მის ჩრდილქვეშ გაიარეს.

იქვე მალაყელიანი ბროლის თასი იდგა, შიგ ვარდისფერი ლიმონათი კამკამებდა. წყურვილი ყველას მოაგონდა, მაგრამ თასის ბროლის ფეხზე ვინ აძვრებოდა. ნაქცევა კი კატასტროფას გამოიწვევდა, ლიმონათის ნიაღვარს ცოცხალნი ვერ გადაურჩებოდნენ.

ბოლოს ნიჟარამდე მიაღწიეს. შესასვლელი ცოტათი მალალი აღმოჩნდა. ქალაღდის ხელსახოცი ოთხად გაკეცეს და საფეხურად დაიდეს. აწი ნიჟარაში იოლად შეაღწევდნენ.

არადა, საშიშროება მატულობდა.

— ამდენს ვერ გავუძლებ! — ჩაიდუდუნა ბუხარმა.

სახლმა ტკივილისაგან დაიჭრაჭუნა, ალბათ მალე ჩამოემხო-ბოდა კიდევც.

სახურავეზე ბრაგუნი ისმოდა, კუდიანები ძველებურად გათამამდნენ და ცეკვავდნენ.

იატაკქვეშეთში კაცვირთხები გამალებით ხრავდნენ სახლის კოჭებს.

ჭინკა-მაიმუნები ეზოში შემოცვივდნენ, კედლებს გარედან ფხაჭნიდნენ, უფრო თამამნი ფანჯარაში იჭყიტებოდნენ.

— წინ, მეგობრებო, წინ! — ბაციკუკუმ ხელი შესასვლელისაკენ გაიშვირა.

პირველი პანო შეფარფატდა, ფეხდაფეხ ბაციკუკუ მიჰყვა, ბაციკუკუს — გოგო თაია, თაიას — მართა ბებო, ბებოს — ძროხა ელპიტე, ელპიტეს — ჩოჩორი ბენტო, ბენტოს — ფისო მირანდოლა, მირანდოლას — ჯაჯუ-ბიჭი, ჯაჯუს — პატარა კუდიანი პიპიპი, პიპიპის — ვაჩე მამიკო, ვაჩეს — ძალლი ბომბო... ბომბომ მტერს ერთი-ორჯერ მიაყეფა და პატრონს ცუნცულთ მიჰყვა...

კედლებიდან ლურჯი შუქი იფრქვეოდა, ლურჯი ნისლი იბოლქვებოდა და საფეხურებს ძლივს არჩევდნენ.

მომცრო საკანში მოიყარეს თავი.

ნისლი შეთხელდა, თანდათან გაქრა.

გამჭვირვალე კედლებიდან კარგად ჩანდა ოთახის ჭერი და იატაკი, ბუხარი და კარ-ფანჯრები, ფანჯრებში ჭინკა-მაიმუნების დაჭყეტილი თვალები...

მეგობრებმა გზა განაგრძეს და მოზრდილ დარბაზში აღმოჩნდნენ.

ორივე მხარეს სავარძლებია ჩამწკრივებული. ზედ სახელები აწერია. ყველას თავთავისი ადგილი ეკუთვნის, ოჯახის წევრებს, სტუმრებს, მეგობრებს, ცხოველებსა და ჯაჯუ-ბიჭსაც კი — ტყვეს...

წინ ფართო ეკრანია, ფერადი ნათურების წყება, სხვადასხვანაირი ლილაკები... ლილაკებზე წარწერები...

ეს, რა თქმა უნდა, ხომალდის მართვის პულტია.

სამი სავარძელი დგას. შუა სავარძლის ზურგზე აწერია: „თაია ვაჩნაძე, კომანდორი“.

— დაბრძანდი, კომანდორო! — თქვა ვაჩე მამიკომ.

— აი, ეს თქვენი სავარძელია, კომანდორო! — პატივისცემით დასძინა ბაციკუკუმ.

თაია ჩაჯდა კომანდორის სავარძელში. მარცხნივ ვაჩე მამიკოს ადგილია, მარჯვნივ ბაციკუკუსი. სხვებიც მოკალათდებიან, ვისაც სადა სურს.

აგერ ლილაკი, ზედ აწერია: „ენერჯია“. დააჭირა თითი თაიამ, უმაღვე სინათლემ იმატა.

მეორე ლილაკზე აწერია: „ძრავა“. თაიამ თითი დააჭირა. რალაც ათუხთუხდა, აგუგუნდა... „მზის ნიჟარას“ ძირიდან ცეცხლის ენები გამოვარდა, მართა-ბებოს მაგიდის გადასაფარებელი ამოუნვა.

აინია „მზის ნიჟარა“, მსუბუქად გასრიალდა. წვნიანი თეფში ორად გააპო, ლიმონათიანი ბროლის თასი გადააყირავა და ლიმონათის ნიაღვარი წამოვიდა.

„მზის ნიჟარამ“ წრეს შემოუარა. გაოცებულმა კარადამ ჭრაჭუნად დაიწყო. საათმა სირბილს მოუმატა — ტიკ-ტაკ, ტიკ-ტაკ... ბუხარმა მტვერი და ნაცარი ამოიფშვინა... პიპიპის ცოცხი წამოინია, მაგრამ უღონოდ დაეცა, რადგან თუ ზედ კუდიანი არა ზის, ცოცხი ისე ვერ გაფრინდება.

თაიამ საჭეს ხელი ჩასჭიდა და წინ გადასწია. „მზის ნიჟარა“ აწივლდა და ტყვიასავით გავარდა სარკმელში, რომლის შუშა პიპიპიმ ადრე ცოცხის ტარით ჩაამტვრია...

4. ჯადოსნური სიტყვა „ედრაზი“

„მზის ნიჟარამ“ სარკმლიდან ლურჯად გამოანათა და უმაღვე ალყაში მოექცა. სახლის სახურავიდან კუდიანები წამოიშალნენ და გარს შემოეხვივნენ. ჩხაოღნენ და იჯლანებოდნენ, ველოცოცხებით ერთმანეთს ეხლებოდნენ. ცდილობდნენ, ნიჟარა ხელში ჩაეგდოთ, მაგრამ ერთმანეთს უშლიდნენ და ვერ ახერხებდნენ.

ქვევიდან ჭინკა-მაიმუნები ასჭყაოდნენ, კაცვირთხები კი შაშხანებს უშვერდნენ, ოღონდ კუდიანები დაგვეხოცებო და ველარ ისროდნენ.

სამი ჯადოქარი — ბუჰი, ბუჰბუჰი და ბუჰბუჰბუჰი თითებს უმიზნებდნენ, თან კუდიანებს უკიოდნენ:

— მიგვიშვით!.. გვასროლინეთ!..

კუდიანებს მათი კვილი არ ესმოდათ. ამ აურზაურსა და ორომტრიალში ყოველ კუდიანს თვითონ სურდა ეს ერთი მუჭისოდენა „მზის ნიჟარა“ ხელში ჩაეგდო და აქედან გაესწრო.

— გონება გამინათდა! — წამოიძახა ბაციკუკუმ. — გოგო თაია, ამ ლილაკს დააჭირე!

ლილაკზე ეწერა: „თავდაპირველი მდგომარეობა“.

ვინ იცოდა, რას ნიშნავდა „თავდაპირველი მდგომარეობა“, მაგრამ თაიამ თითი მაინც დააჭირა.

კინალამ სავარძლიდან გადმოვარდა, რადგან სავარძელი კიდეც გაფართოვდა და სიმაღლეშიც აინია.

მართვის პულტიც გადიდა, ფერადი ნათურები მომრავლდა, ეკრანი ფართოდ გაიშალა და ზედ მთელი წადიგაიგე გამოჩნდა. იატაკი სადღაც ძირს წავიდა, ჭერმა მალლა აინია, კედლები განზე გაცოცდა...

„მზის ნიჟარა“ კვლავ სახლის თავზე ეკიდა, ოღონდ თვითონ გამხდარიყო სახლზე დიდი.

კუდიანები, წამის წინ რომ გარს ეხვივნენ, თავზარდაცემულნი მიმოიფანტნენ.

— ჩვენი ნიჟარა ისე სწრაფად იზრდება, მთლად არ გასკდეს! — შეფიქრიანდა მართა ბებო.

— ნიჟარა შორს გასაფრენად ემზადება! — თქვა ვაჩე მამიკომ.

„მზის ნიჟარა“ გუგუნით ეკიდა ჰაერში და უცნაურ, ცისფერ სხივებს აშუქებდა.

კუდიანებმა ველოცოცხები ყოჩაღად აამუშავეს და გადაიკარგნენ. ჭინკა-მაიმუნები ბურჩებში ჩაძვრნენ. კაცვირთხები მინაში იმარხებოდნენ.

ბუჰი, ბუჰბუჰი და ბუჰბუჰბუჰი ქვევიდან იყურებოდნენ და სროლას ვერ ბედავდნენ.

— დროა ჩვენც დავიბრუნოთ ჩვეული ზომები! — განაცხადა ბაციკუკუმ. — სანამ მეხსიერება დამიქვეითდებოდეს, ჯადო უნდა მოვხსნა!

ანედოსილ-ფრჩხის გაუქმება არც ისე იოლია. დიდხანს იმტვრია თავი, მეხსიერებიდან გამოიხმო საჭირო სიტყვები და სამჯერ შებრუნებით წარმოთქვა: „ედრა ზი... ედრა ზი... ედრა ზი!..“

ყოველივე გამეორდა, ოღონდ პირუკუ: პატარა მართა ბებო კვლავ დიდ მართა ბებოდ გადაიქცა, პატარა ვაჩე მამიკო — დიდ ვაჩე მამიკოდ, თაიაც, ბენტოც, ელპიტეც, ბომბოც, მირანდოლაც ისეთნი გახდნენ, როგორც ამ ამბის დასაწყისში იყვნენ... ჯაჯუ-ბიჭი კვლავ ისეთივე წითური და თმაგაჩეჩილი გახდა, მაგრამ ამჯერად არ იჯლანებოდა, მონყენილი იჯდა კუთხეში და თავის საფიქრალს ჩაღრმავებოდა... პიპიპი, ეს პატარა კუდიანი, იმოდენა წამოიზარდა, თავისუფლად შეეძლო ცოცხის გაჭენება, მაგრამ, სამწუხაროდ, თავისი ცოცხი ვაჩნაძეების სახლში დარჩა... პანო კვლავ პანანკინტელად დარჩა, ბაციკუკუ კი იმოდენა, როგორც ტელეეკრანიდან გადმოვარდა. მამაც დეტექტივს ადრე ეს სულაც არ აწუხებდა, ახლა კი პანოს მოწყენით მიმართა:

— შენც ჯადო ხომ არ გადევს, ოდნავაც რომ არ იზრდები?

პანომ ველარაფერი თქვა, თავი დახარა და წამნამებზე ცრემლი გაუკრთა, ოღონდ ეს ცრემლი არავის დაუნახავს.

ბაციკუკუ ჩაფიქრდა, მერე თითი პანოსაკენ გაიშვირა და კვლავ სამჯერ გაიმეორა უჩვეულო სიტყვა „ედრა ზი“. სიმართლე გითხრათ, დღესაც არ ვიცი, რომელი ენიდანაა ეს სიტყვა. ხან თავიდან წავიკითხე, ხან ბოლოდან. თუმცა ფიქრის დრო ვინ მოგცა. პანო თითქოს იატაკიდან აფრინდაო, წამში წამოიმართა, წამოიმართა და ყველას თვალწინ თაიასაც გადაასწო, მართა ბებოსაც და ვაჩე მამიკოს მხრებამდე მისწვდა... ყველანი ენაჩაგდებულნი და ალტაცებულნი მიაჩერდნენ.

ბოლოს ძროხა ელპიტემ ჩაიზმულია:

— ბატონებო და ქალბატონებო! მე რომ ფეხების მაგიერ ხელები მქონდეს, ტაშს დავუკრავდი!

ვისაც ხელები ჰქონდა, ტაში დასცხო.

ბაციკუკუ უცებ შეტრიალდა და კუთხეში მიდგა, რათა არავის ენახა მისი დაჭყეტილი თვალები. დიახ! ბაციკუკუს უპეებიდან ორი დიდი კურცხალი გადმოუგორდა.

პანო მიუახლოვდა ბაციკუკუს, ვერ გაბედა ხელში აეყვანა თავისი რჩეული, ჩაცუცქდა და მოკრძალებით უთხრა:

— ბაციკუკუ, სანამ ჯადოსნური ცოდნა მეხსიერებიდან ამოიშლებოდეს, იქნებ შენზეც გეთქვა ის უცნაური სიტყვა!

— რა თქმა უნდა! — გაიხარა პიპიპიმ. — სანახევროდ მეც კი ვიცი!

— ჰო, ნახევარი მეც ვიცი! — განაცხადა ჯაჯუ-ბიჭმა.

— ბაციკუკუ, ყველანი გთხოვთ, ერთხელაც დაძაბო მეხსიერება! — შეეხვეწა თაია.

— ეჰ, მაგაზე იოლი რა არის! — ამოიხრა ბაციკუკუმ. — ოღონდ თუ გავიზარდე, რანაირი დეტექტივი ვიქნები? დედუქციური მეთოდი ხომ მისტერ ჰოლმსის კარადაში ვისწავლე, გეოგრაფია — გლობუსში, დიდი გონება და პატარა ტანი საუკეთესო იარაღია წამდვილი მაძებარისათვის!

— თვითონ მისტერ ჰოლმსი საკმაოდ მაღალი კაცი იყო! — ეშმაკურად ჩაურთო ვაჩე მამიკომ.

მეტი ხვეწნა არ დასჭირვებია, ბაციკუკუმ იბუტბუტა, იბუტბუტა და სამჯერ გაიმეორა ის უცნაური სიტყვა:

— ედრა ზი... ედრა ზი... ედრა ზი!..

ყველას თვალწინ ბაციკუკუ გაიზარდა და პანოს მთელი მტკაველით გადაასწრო.

მეტად წარმოსადეგი მამაკაცი აღმოჩნდა, საყვარელი ღიბი და პუტკუნა ლოყები ამშვენებდა, კობხად აპრეხილი უღვაშები და ფართოდ დაჭყეტილი, ცნობისმოყვარე თვალები.

— პანო! — მკლავები გაშალა ბაციკუკუმ.

— ბაციკუკუ! — შესძახა პანომ და კისერზე ხელები შემოჰხვია, ჩაეხუტა, მაგრამ სწორედ ამ დროს მოხდა უბედურება.

ბაციკუკუ უცბადვე დაპატარავდა, შეყვარებულის მკლავებს შორის ჩასრიალდა და ნიკაპი კინალამ პანოს ფეხსაცმლის ჭვინტს დაჰკრა.

— კარგად ველარა ვთქვი, რალაც სიტყვა გამომრჩა! — თქვა დამწუხრებულმა ბაციკუკუმ.

— ბაციკუკუ, დარჩი როგორიცა ხარ, მე ასეთიც მიყვარხარ! — პანომ ცრემლი ნეკათითით მოსწმინდა თავის რჩეულს და ჯიბეში ჩაისვა...

5. ცაში მივფრინავთ!

სამი ჯადოქარი გონს მოეგო. თეთრ წვერებს იგლეჯდნენ და რაც კი ჯადოსნური სიტყვა ახსოვდათ, ზედიზედ იმეორებდნენ, იქნებ რამემ მაინც გაჭრასო. თეთრი წვერების ნაგლეჯებით მიდამო ისე დაიპენტა, როგორც საახალწლო ნაძვისხე ბამბის ქულებით.

„მზის ნიჟარის“ ლურჯ კედლებში ბოროტი ჯადო ველარ აღწევდა.

კომანდორმა თაია ვაჩნაძემ მზადყოფნა გამოაცხადა. ყველანი თავთავიანთ ადგილებზე დასხდნენ და თაიამ საჭე გადასწია.

ეკრანზე გაჩნდა წარწერა: „ნინ!“

„მზის ნიჟარა“ ადგილიდან დაიძრა და მსუბუქი გუგუნით სივრცეში გასრიალდა.

მწვანე სანახებში ფართოდ გაიშალა ქალაქი ნადიგაიგე. კრამიტის წითელი სახურავები ემშვიდობებოდნენ მოგზაურებს, მშვიდობით იფრინეთ და მალე დაგვიბრუნდითო, უთვლიდნენ...

თეატრის შენობამ მზერა გააყოლა და ოცნებით ამოიოხრა — „ფანტასტიურია!“

რატუშამ კი მწუხარედ — „ოხ-ოხ-ო!“

ციხის დაბოლმილი შენობა მთლად ჩაშავებულიყო და ჭიჭინაზე სკდებოდა.

ქუჩებში მოქალაქენი გამოჩნდნენ და ზევით იყურებოდნენ, ქუდეზსა და ქოლგებს უქნევდნენ.

მგზავრები გახალისდნენ, ბაციკუკუც კი — თავისი რჩეულის ჯიბეში.

ჩოჩორმა ბენტომ მშვენიერი სოლოყროყინი შემოსძახა და, რა თქმა უნდა, ყველას ასიამოვნა.

შორს დარჩა ნადიგაიგე, ირგვლივ გაშლილ მთებსა და ველებს შეერწყო.

იქ, ციხის ეზოდან, რომელიც ხელისგულისოდენა ჩანდა, ვილაცა წამოიძარა, გამოიწვია, გამოიწვია, „მზის ნიჟარისაკენ“ გამოიწვია.

— მამიკო! — იყვირა ჯაჯუ-ბიჭმა და სარკმელს მივარდა.

— გამიშვით ჩემს მამიკოსთან!

მართლაც დიდი ჯაჯუ იყო. ხელები გამოეშვირა და ცდილობდა „მზის ნიჟარას“ მისწვდნოდა. ისე დაწვრილდა, ისე გაიჭიმა, საცაა განწყდებოდა.

— შვილო, ჩემო შვილო! — კიოდა დიდი ჯაჯუ.

საკუთარ სიმძიმეს ველარ გაუძლო, ამოიკვნესა და ჯაჭვის გორგალივით ციხის ეზოში ჩაიკეცა.

ჯაჯუ-ბიჭი კუთხეში მიჯდა, ხელები პირისახეზე აიფარა და ხმადაბლა აფშლუკუნდა.

„მზის ნიჟარამ“ ლაყვარდამდე ააღწია. ცაზე ღრუბლის თეთრი ქულები დაიძრა. ამ სიმალლიდან ნადიგაიგე უკვე არ ჩანდა, იგი მქრქალ ნისლში ჩაიძირა.

— ეს რა არის? — შეჰყეფა ძაღლმა ბომბომ.

ღრუბლებს შორის უზარმაზარი, ჭრელი ბურთი გამოჩნდა.

— დედა! — იკივლა ჯაჯუ-ბიჭმა.

ქალბატონი ჯაჯულია ნიავის ფრთებზე მოცურავდა. ისე გაბერლიყო, საჰაერო ბუშტს დამსგავსებოდა.

„მზის ნიჟარას“ მოუახლოვდა. პირი მაგრად მოეკუმა, ლოყები დაჰბერვოდა და ხელებს იქნევდა. ცდილობდა „მზის ნიჟარა“ ჩაებლუჯა, მაგრამ ხომალდი უფრო სწრაფად მიფრინავდა და მალე ჩამოიტოვა.

— დედა! — ერთხელაც დაუძახა ჯაჯუ-ბიჭმა.

— შვილო! — პირი დაალო ჯაჯულიამ და ჰაერი სტვენით გამოუშვა, დაიჩუტა, დაიჩუტა და ძირს, მიწისპირისაკენ დაეშვა.

ჯაჯუ-ბიჭს თვალებზე ცრემლი მოადგა.

— უყურეთ, ტირის! — წამოიძახა პიპიპიმ.

— არ შეიძლება, ბავშვი მშობელს წაართვა! — უკმაყოფილოდ თქვა მართა ბებომ.

— ვაჟკაცები ცრემლს იკავებენ! — თავზე ხელი გადაუსვა ვაჩე მამიკომ.

— გინდა რძე ჩამოგიწველო? — შეეკითხა ელპიტე.

ბომბომ მოირბინა და ლოყაზე ენა აუსვა.

მირანდოლა თავისი ფუმფულა კუდით გაეხახუნა.

— ჯაჯუ-ბიჭო, გამაგრდი, მე შენი ჩოჩორი ვიქნები! — უთხრა ბენტომ.

— ჩვენ მალე დავბრუნდებით! — ერთხმად წამოიძახეს პანომ და ბაციკუკუმ.

თაია ჯაჯუ-ბიჭს გვერდით მიუჯდა.

— ჯაჯუ-ბიჭო, სიტყვას გაძლევე, როგორც კი დავბრუნდებით, შინ გაგიშვებ!

„მზის ნიჟარა“ ცის ლაჟვარდს გასცდა...

6. ცის ზეიმი

— მეგობრებო! — საზეიმო კილოთი შეჰყროყინა ჩოჩორმა ბენტომ. — ჩემი ოცნება აღსრულდა, ჩვენ კოსმოსში ვიმყოფებით!

„მზის ნიჟარა“ უჩუმრად მიფრინავს. ცის ერთი მხარე უკიდევანო ცისფერ პლანეტას უჭირავს. დღე-ღამის გამყოფი ხაზი ჩრდილოეთიდან სამხრეთისაკენ ჰკვეთს. ღრუბელთა თეთრ ქარავენებში გამოკრთება ლურჯი ოკეანეები და ზღვები, მწვანე კონტინენტე-

ბი, თეთრი ყინულეთი და წითელი უდაბნოეთი... ღამის მხარეს უამრავი ქალაქი ციმციმებს... ერთი მათგანი ალბათ წადიგაიგეცაა.

— ჩვენი დედამინა ყველაზე ღამაზია მთელ სამყაროში! — პანომ ხელები სასოებით მიიკრა გულზე.

— უყურეთ, რამდენი ვარსკვლავია ცაზე! — წამოიძახა პიპიპიმ.

ცაზე მართლაც უთვალავი ვარსკვლავი მიმოზნეულა.

— აი, ის დიდი დათვის თანავარსკვლავედია! — აუხსნა ვაჩე მამიკომ.

— აქ დათვის რა უნდა? — შემკრთალი ხმით იკითხა ჩოჩორმა ბენტომ.

— აბა სადაა დიდი დათვი? — ბომბომ ღოჯები გამოაჩინა.

— ჩემო ბომბო, აი იმ ვარსკვლავებს ჰქვიათ დიდი დათვისა!.. აგერ პოლარულთან პატარა დათვის თანავარსკვლავედიცაა... ეგერ ლომისა, ძაღლისა, დელფინისა...

— მთელი ზოოპარკი ყოფილა! — უდარდელად ჩაიკრუტუნა ფისო მირანდოლამ.

— თუ თავს დაგვესხნენ, მაგრად დავხვედებით! — გულმაგრად შეჰყეფა ბომბომ.

— სულელო ბომბო, — გაეცინა თაიას, — ვარსკვლავები ისე შორსაა, აქამდე ვერასოდეს მოაღწევენ!

ამ დროს საიდანღაც ვარსკვლავი გამოვარდა, მოფრინავდა და მოიძახოდა: „ბიპ, ბიპ, ბიპ!..“ ახლოს რომ ჩამოიქროლა, წამოიძახა:

— სალამი მეგობრებო!.. ბოდიში, არა მცალია!

— აკი ვერ მოგვწვდებიანო? — იკითხა ძროხა ელპიტემ.

— ეს ვარსკვლავი კი არა, დედამინის თანამგზავრია! — აუხსნა თაიამ.

— ეგერ კუდიანი თანამგზავრი! — პირჯვარი გადაიწერა მართა ბებომ.

მართლაც ცაზე თეთრი და გრძელკუდიანი ლაქა გამოჩნდა.

— ბებია, ეს თანამგზავრი კი არა, კომეტაა!

— კომეტაა თუ რალაცა, კუდიანია! — ურწმუნოდ თქვა მართა ბებომ.

— ასე შორს რანაირად გაფრინდა? — იკითხა პიპიპიმ, მას კომეტა თავისნაირი კუდიანი ეგონა.

მეორე თანამგზავრმა გადაჭრა გზა. ტანზე სხვადასხვანაირი რკინები აეხუნძლა და ციბრუტივით ტრიალებდა. ალბათ მოუცლელი ვინმე იყო, „არ მცალია, არ მცალიაო!“ და ჩაიქროლა.

— ყველას სადღაც მიეჩქარება! — უკმაყოფილოდ თქვა ბაციკუკუმ. — ასე გზასაც ვერ გაიკითხავ!

— ვარსკვლავები არსად ჩქარობენ! — დაამშვიდა პანომ.

შორეული ვარსკვლავები მართლაც ადგილიდან არ იძროდნენ, მაგრამ აი, ერთი გადაადგილდა, მეორეს თვალი ჩაუპაჭუნა და გასძახა:

— ახალი პანანა შემოგვემატა!

მეორემ პასუხი ოცი წუთის შემდეგ დაუბრუნა:

— დიახ, დედამინა კვლავ გვასაჩუქრებს!

— აკი არ იძვრიანო? — მართა ბებომ იკითხა.

— ესენი ვარსკვლავები კი არა, პლანეტებია! — ვაჩე მამიკომ ყველაფერი იცოდა.

სწრაფად მიფრინავს „მზის ნიჟარა“.

აი, დედამინის ჩრდილს გასცდა და ცაზე წითლად ავარვარდა მცხუნვარე მზე, გაკვირვებით მოიხედა და იკითხა:

— ეს ვინლა დაემატა ჩემს სამფლობელოს?

— დედამინა მიგზავნის! — ჩაიბუბუნა ნამგალა მთვარემ.

დედამინა თანდათან კლებულობდა, მთვარის ნამგალი კი იზრდებოდა და იზრდებოდა, ბურთგადანაყლაპსა ჰგავდა...

მზე, დედამინა, მთვარე, პლანეტები, ვარსკვლავები... სამყარო უსასრულო და ფერადოვანი ყოფილა.

ჯაჯუ-ბიჭმა მოიხედა, მორცხვად გაიღიმა და თქვა:

— მგონი, ცის ზეიმია!

7. ნამგალს არაფერი ჩამოვტახნო!

— მე თუ მკითხავთ, ძალიან ჩქარა მივფრინავთ! — განაცხადა ძროხა ელპიტემ. — ამ ნამგალს რომ დავეჯახოთ, ვაითუ ბოლო მოვატეხოთ! იცოდეთ, მთვარე ვერ გამთელდება და ყველაფერი ჩვენ დაგვბრალდება!

— ნამგალი კი არა, ბურთია! — პანოს ჯიბიდან გადმოიხედა ბაციკუკუმ. — მთვარია, ვიპოვოთ ადგილი, სადაც მზისიას სძინავს!

— მე ხომ მზისიას სიზმარში დავიბადე! — ალაპარაკდა პანო. — სიზმარით მახსოვს, თითქოს ბროლის სასახლეში ვცხოვრობდით!

— პანო, — მიესიყვარულა თაია, — შენ თუ დედიკოს სიზმარში დაიბადე, ჩემი პატარა დაიკო ყოფილხარ!

— ჩემი შვილიშვილი ყოფილა! — დაასკვნა მართა ბებომ.

— და, რა თქმა უნდა, ჩემი შვილი! — გაუღიმა ვაჩე მამიკომ.

— ესე იგი ჩემი პატრონიც ყოფილა! — კუდი გააქიციანა ძალღმა ბომბომ.

— ძალიანაც არ მჭირდება? — აიმრიზა ფისო მირანდოლა. — მეყოფა, ისედაც ბევრი პატრონი მყავს!

— ტოლჩა რძე თაიასავით შენც გეკუთვნის! — ძროხა ელპიტემ ხელზე ხაოიანი ენა აუსვა.

— პანო ჩემი უახლოესი მეგობარია! — საზეიმოდ გამოაცხადა ჩოჩორმა ბენტომ. — დედამინაზე რომ დავბრუნდებით, მის საპატრივცემლოდ კონცერტს გავმართავ!

— იმ კონცერტზე მეც დამპატიყე! — სთხოვა პიპიპი.

— მეც! — ჯაჯუ-ბიჭმა ქედზე მოუთათუნა ბენტოს.

— პიპიპიც ჩემი მეგობარია! — თქვა ბენტომ. — ჯაჯუ-ბიჭის ჩოჩორი ვარ! — შუბლი მიუხახუნა ბენტომ და ჯაჯუ-ბიჭი კისერზე მოეხვია.

— ეჰ, ორ ცეცხლს შორის ვიწვი, — სევდა მოერია ბაციკუკუს, — ნამდვილი დეტექტივი კლიტის ჭუჭრუტანაში უნდა გაძვრეს, პანოს რჩეული კი დიდი უნდა იყოს...

ამ მასლაათში მთვარე აგერ, გვერდით აღმოჩნდა, ცა სანახევროდ დაფარა. უამრავ მრისხანე მთაგრეხილსა და კლდეს შორის ვრცელი ზეგნები და ტაფობები გადაიშალა, მრგვალი კრატერებით დაცხრილული.

— ნყალი არსადაა! — თავი უკმაყოფილოდ გააქნია ბომბომ.

— აქ თავგებს ვერ დაიჭერ! — ამოიოხრა მირანდოლამ.

— ქატოს ლეჭვა მოგიწევს, მეგობარო ბენტო, ბალახი აქ არსად ბიბინებს! — უთხრა ძროხა ელპიტემ ბენტოს.

— ბალახს ვინ ჩივის, ნიავიც არ ქრის, რაკი ჰაერიც არ არის! — აუხსნა ჭკვიანმა ჩოჩორმა.

„მზის ნიჟარა“ ნელა და რბილად დაჯდა მტვრიან ველზე.

ირგვლივ ცაღანვდილი მთები წამოიძვრა.

მზე თვალისმომჭრელად ანათებდა.
განაპირა მთის ძირას ბროლის სასახლე ბრწყინავდა...

8. საუბარი მთვარის დედასთან

— სადა ვართ? — იკითხა ჩოჩორმა ბენტომ.
— წვიმების ზღვაში, არქიმედეს კრატერთან! — უპასუხა ყოველისმცოდნე ვაჩე მამიკომ.
— არც წვიმაა სადმე და არც ზღვა! — ჩაიზმულია ძროხა ელპიტემ.
— შინ, დედამინაზე მინდა! — ჩაიკნავლა ფისო მირანდოლამ.
— აქ ცოცხი რომ მქონდეს, მაინც ვერ ვიფრენ! — ჩაურთო პიპიპიმ.
— მთავარია დისციპლინა! — ხელი ხელს შემოჰკრა ბაციკუკუმ.
— დისციპლინა თუ არ გვექნა, საქმე არ გამოვა. ამიტომ ზედმეტი ლაპარაკი უნდა შეწყდეს... მოვემზადოთ გასასვლელად!
თქმა იოლია, საქმეა ძნელი! მთვარეზე გარეთ მხოლოდ სკაფანდრებით დადიან. აბა, ქვეყნიერებაზე სად მოიძებნება სკაფანდრი ფისო მირანდოლასათვის, ან ბომბოსათვის. ძროხა ელპიტე ხომ ორი კაცის სკაფანდრშიც ვერ ჩაძვრება, თანაც რქებს სად წაიღებ, ხომ არ მოახერხავ?... არც ჩოჩორის სარგო სკაფანდრია სადმე!
— გადაწყდა, ცხოველები დარჩებიან, ადამიანები წავლენ! — ბრძანა ბაციკუკუმ.
— მე დაგჭირდებით! — თქვა ძროხა ელპიტემ. — უცებ გზაზე გემრიელი რძე რომ მოგინდეთ, უჩემოდ ვერსად იშოვით!
— მე უფრო დაგჭირდებით! — ჩაერია ჩოჩორი ბენტო. — თუ მოგწყინდათ, გზა-გზა გიმღერებთ!
— ცოტა ხნით ურძეოდაც გავძლებთ და უსიმღეროდაც! — არ დათმო ბაციკუკუმ.
— რომ იცოდეთ, როგორი საჭირო ვარ, — ანკმუტუნდა ძალღი ბომბო, — კუდიანი ვარსკვლავი თუ დაგესხათ თავზე, ისე შევუყეფ, რომ...
— „მზის ნიჟარას“ თუ ვინმე დაესხა თავს, იმას შეუყეფე! — გაანყვეტინა ბაციკუკუმ.

— ბაციკუკუ სწორია! — ჩაიკრუტუნა ფისო მირანდოლამ და გემრიელი ძილისათვის მოეწყო. — ცხოველი ცხოველია, ის იქ უნდა იყოს, სადაც საშიშროება ნაკლებია.

სკაფანდრების ჩაცმა რომ დაიწყეს, ბაციკუკუს ზომისაც ვერსად აღმოაჩინეს. რა უნდა ექნათ, მამაც დეტექტივს შინაურ ცხოველებთან ხომ ვერ დატოვებდნენ. ვაჩე მამიკომ გულისჯიბეში ჩაისვა და როცა საჭირო იყო, ბაციკუკუ თავის განკარგულებებსა და რჩევა-დარიგებებს იქიდან ამოსძახებდა.

ცოტა ხანიც და მთვარის მტვრიან ზედაპირზე ფეხი დადგა ვაჩე მამიკომ, მას მიჰყვა მართა ბებო, მერე თაია, პანო, პიპიპი და ჯაჯუ-ბიჭი...

— წინ, მეგობრებო! — ვაჩე მამიკოს ჯიბიდან რადიომიკროფონში ჩასძახა ბაციკუკუმ. მთვარეზე ხომ ჰაერი არაა და მხოლოდ რადიოთი ლაპარაკობენ.

მამაცთა რაზმი გზას დაადგა. პირველი, ცხადია, ვაჩე მამიკო მიდიოდა. გულისჯიბეში მოუსვენრად წრიალებდა ბაციკუკუ. სათვალთვალოდ ღილისოდენა შუშის საჭვრეტი ჰქონდა დარჩენილი და ბროლის სასახლის ანარეკლს გარდა, ვერაფერს ხედავდა.

მართა ბებოს ხალვათი და მოუხერხებელი სკაფანდრი ერგო და ძლივს მიაბიჯებდა.

გოგო თაია დინჯად მიდიოდა. კარგადაც ესმოდა, რა პატივი ერგო; მთვარეზე ხომ არც ისე ბევრ ადამიანს გაუვლია.

პატარა კუდიანი პიპიპი რბილ მტვერზე რომ შედგა, შეკუნტრულდა და, წარმოიდგინეთ, ერთი ათი ნაბიჯით გადახტა, ბათქანი მოადინა და ავარდნილი მტვერი კარგა ხანს ნელ-ნელა ეშვებოდა ძირს.

— აბა, დამიჭირე! — შეუძახა ჯაჯუ-ბიჭს.

შესჭიხვინა ჯაჯუ-ბიჭმა და გამოუდგა. ახტებოდა და ათი ნახტომისას გადაეველებოდა.

წუთში მთელი ტაფობი თავისი ნაკვალევებით გადახაზეს. მთვარეზე კი, მოგეხსენებათ, ნაკვალევი მილიონი წელი არ წაიშლება.

— დაშოშმინდით! — უბრძანა ბაციკუკუმ.

— დაშოშმინდით, ბავშვებო! — გაიმეორა ვაჩე მამიკომაც.

პიპიპიმ და ჯაჯუ-ბიჭმა დაჭერობანას თამაში შეწყვიტეს, მაგრამ ხითხითს ვერ იკავებდნენ.

აგერ მთის ძირიც, მზეზე ბროლის გამჭვირვალე სასახლე ბრწყინავს.

— ვინ მოდის? — გაისმა სკაფანდრში ხმა.

— ადამიანები ვართ! — უპასუხა ვაჩე მამიკომ.

— რამ მოგიყვანათ? — იკითხა ხმამ. — აქ მხოლოდ სიკვდილი ბატონობს!

— აქ ჩემი მეუღლეა!

— აქ ჩემი რძალია! — თქვა მართა ბებომ.

— აქ ჩემი დედიკოა! — ხმა აუკანკალდა თაიას.

— ჩემიც! — დაუმატა პანომ.

— მყუდროებას ნუ გვირღვეთ! — ჩაიდუღუნა ხმამ. — ვინც თავი შემომადგარა, სამუდამოდ უნდა იძინოს!

— ჩემი დედიკო აქ როგორ გაჩნდა? — იკითხა თაიამ.

— ჯადოქრებმა მოიფიქრეს მისი დაღუპვა, რათა ხელთ ეგდოთ „მზის ნიჟარა“. ამიტომაც სიკვდილის ძილი მოუვლინეს. ისლა მოასწრო, შემევედრა, შემეფარეო... ჯადოქრებს ხელიდან გამოვტაცე და მისი კუბო ცად ავიყვანე... როგორ ყმუოდნენ სიმწრისაგან ის ჯადოქრები — ბუჰი, ბუჰბუჰი, ბუჰბუჰბუჰი... ახლა აქ არის დედაშენი, მშვიდადა სძინავს!

— თვითონ ვინ ხარ? — კრთომით იკითხა თაიამ.

— მთვარის დედა ვარ!

— დედაშვილობას, — შესთხოვა თაიამ, — შენც ხომ დედა ხარ!

— მეც დედა ვარ! — გაიმეორა მთვარის დედამ. — ჰო, დედა ვარ!

— მაშინ გაგვიღე ეს კარები, გვაჩვენე დედა!

პასუხად დუმილი ჩამოვარდა.

იდგნენ და ელოდნენ, იმედი ეწურებოდათ.

უცბად ყურმილში დაინკრიალა ბროლის ზანზალაკებმა და სასახლის კარები გაიღო...

9. დედიკო, მე შენ მიყვარხარ!

თაიამ სხვებს გაასწრო, კიბე სწრაფად აირბინა და კარში შევარდა.

უზარმაზარ ბროლის დარბაზში აღმოჩნდა. იატაკიც ბროლისა იყო, მაღალი კედლებიც, თალოვანი ჭერიც... კედლებსა და ჭერზე უამრავი ბროლის ფირფიტა ეკიდა და ირხეოდა, მზის სხივები ატან-

და ყოველი მხრიდან, ფირფიტებზე ათასნაირად ტყდებოდა და ცისარტყელას ყველა ფერით ავსებდა სივრცეს.

შუა დარბაზში, შემალღებულზე გამჭვირვალე კუბო იდგა. კუბოში მზეთუნახავს ეძინა.

მიირბინა თაიამ და დახედა. დიდი ხნის წინათ ენახა პატარა თაიას ეს ქალბატონი. ცოცხალი იყო მაშინ მზისია დედიკო, პირისახე უცინოდა, კბილები თეთრად უკრიალებდა, ცისფერი თვალები შუქს ასხივებდა, ოქროს თმები მხრებზე ეყარა... ვაჩე მამიკოსთან ცეკვავდა და მისი ბედნიერი სიცილი ზანზალაკების წკრიალსა ჰგავდა...

იდგა ახლა გოგო თაია და ცრემლს ძლივს იკავებდა.

მივიდა ვაჩე მამიკო, შვილს გვერდით ამოუდგა და ისიც უხმოდ დაჰყურებს მზისიას.

ბაციკუკუ იყურება ჭუჭრუტანიდან და ხმას ისიც ვერ იღებს, რადგან თვალებზე მასაც ცრემლი მოადგა და ის ჭუჭრუტანა გაიდლაბნა.

მივიდა პანო და ვაჩე მამიკოს ამოუდგა, მხარზე თავი მიაყრდნო. ძლივს მიაღწია მართა ბებომ, ესეც ჩუმად დგას და რძალს დაჰყურებს.

მოირბინეს ჯაჯუ-ბიჭმა და პატარა კუდიანმა პიპიპიმ. ნირშეცვლილნი გაჩერდნენ, სიცილი ჩაიხშეს, ცელქობის გუნებაზე აღარ არიან.

მართა ბებო აფშლუკუნდა, ვაჩე მამიკომ კი მძიმედ თქვა:

— ტირილის დრო არა გვაქვს, მზისია დედიკო ყველამ ერთად „მზის ნიჟარაში“ უნდა გადავასვენოთ!

გარს შემოუდგნენ ბროლის კუბოს, ასწიეს და წამოასვენეს. მძიმე არც იყო, რადგან მთვარეზე ყველაფერი ბევრად უფრო მსუბუქია.

დაეშვნენ კიბეზე და გაივაკეს, საკუთარ ნაკვალევს გაუყვნენ.

უკან მოიხედეს. ბროლის სასახლე გამქრალიყო. იმ ადგილას მკაცრი, მიუვალი კლდეები იყო წამომართული და შავ ჩრდილს აფენდა.

მზემ გადაინია, ჩრდილები დაგრძელდა.

სწრაფად განვლეს გზა.

იქ, არქიმედეს კრატერთან, წვიმების ზღვაში სამუდამოდ დარჩა „მზის ნიჟარის“ მგზავრთა ნაკვალევი. ეს სწორედ ის ადგილია, სადაც მთვარეზე მისულ პირველ ადამიანთა ნაკვალევია.

სომალდში შეაღწიეს, ბროლის კუბო დაასვენეს, კარები დაგ-
მანეს და სკაფანდრები გაიხადეს.

ყველანი გარს შემოეხვივნენ მზისია ვაჩნაძეს.

ძროხა ელპიტემ ცრემლი გადმოაგდო, მაგრამ არაფერი უთქ-
ვამს. არ დაუყვებია ძალღ ბომბოს, კნავილი არ დასცდენია ფისო
მირანდოლას, არ აყროყინებულა ჩოჩორი ბენტო.

ჩუმად იდგნენ და არავინ იცოდა, რა ექნა.

გოგო თაიამ ხელი გადაუსვა გამჭვირვალე ბროლს და, ჰოი, საო-
ცრებავ, ბროლი თითქოს დადნა, აორთქლდა, გაქრა.

მზისია დედიკოს ლოყები შეეფაკლა, წამნამები შეუთრთოლდა.

— სძინავს? — ჩუმად იკითხა მართა ბებომ.

— სძინავს! — სიხარულისგან ძლივს ამოღერდა ვაჩე მამიკომ.

— დედიკო! — ჩასჩურჩულა გოგო თაიამ. — დედიკო, მე შენ
მიყვარხარ!

სწორედ ეს იყო ის ჯადოსნური სიტყვები, სამმა ბოროტმა ჯა-
დოქარმა რომ ვერ იპოვა.

მზისია დედიკოს გაელიმა და თვალი გაახილა.

— ოჰ, რამდენი მძინებია! — თქვა და წამოიწია.

— ვაშა! — გულისჯიბიდან ისკუპა ბაციკუკუმ. ამ ხნის მანძილზე
ის ხომ გულისჯიბეში იჯდა და ყველას დაავინყდა.

— ჰამ, ჰამ! — შეჰყვებოდა ძალღმა ბომბომ და ერთი გემრიელად
გადაკოტრილდა.

— იაა! — შეჰყროყინა ჩოჩორმა ბენტომ და ტლინკები ჰყარა.

— მუუ! — შეჰზმუვლა ძროხა ელპიტემ და ქალბატონისთვის
მეტად შეუფერებელ კუნტრუსს მოჰყვა.

ფისო მირანდოლა კინალამ გაიტანეს და მართა ბებოს მხარზე
უშველა თავს.

ჯაჯუ-ბიჭი ყირაზე გადავიდა, ეგონა ამისი ოსტატი ვარო, მაგ-
რამ პატარა კუდიანმა პიპიპიმ ისეთი ყირა გაჭიმა, ჯაჯუ-ბიჭსაც
კი შეშურდა.

მზისია დედიკომ მიმოიხედა, პირისახე გაუცისკროვნდა.

— შვილო! — ჩაიჩურჩულა და გოგო თაია ჩაიხუტა, მერე ვაჩე
მამიკოსაც ჩაეხუტა და მართა ბებოსაც.

გულმაგრად კი იყვნენ, მაგრამ სიხარულის ცრემლს მაინც ვერ
იკავებდნენ.

პანომ ხელი გაუნოდა და მორცხვად უთხრა:

— დედიკო, მეც შენი ვარ!

ბაციკუკუმ მოიწინა.

— მე კი არავისი არა ვარ!

— ბაციკუკუ! — ხელში აიყვანა თაიამ. — შენ ჩვენ ყველას გვიყ-
ვარხარ!

— დიახ, ჩვენი ოჯახის მეგობარია! — დადასტურა ვაჩე მამიკომ.

— ჩემი ყველაზე საპატივცემლო სტუმარია! — დასძინა მართა
ბებომ.

— ბაციკუკუ ჩემია! — თქვა პანომ და მამაცი დეტექტივი ჯიბე-
ში ჩაისვა.

ყველანი რომ დამშვიდდნენ, მზისია ვაჩნაძემ სომალდი დაათვა-
ლიერა.

— ამ სომალდს მე დავარქვი „მზის ნიჟარა“, იმიტომ, რომ ნი-
ჟარას ჰგავს, მზესავით პატარა გულით მუშაობს და მხოლოდ სი-
კეთეს ემსახურება. ბოროტ ჯადოქრებს უნდოდათ ხელში ჩაეგდოთ
და მისი დახმარებით მთელი სამყარო დაეპყრათ!

— ჩვენ კი ხელიდან ავაცალეთ! — თქვა ვაჩე მამიკომ. — ბორო-
ტი ჯადოქრები იქ დარჩნენ, წადიგაიგეში, ვიჩქაროთ და ქალაქი
გადავარჩინოთ!

გასაფრენად გაემზადნენ.

— დედიკო, შენ იქნები „მზის ნიჟარის“ კომანდორი! — უთხრა
გოგო თაიამ.

— ვინც სომალდს ქმნის, იმას „გენერალური კონსტრუქტორი“
ჰქვია! — აუხსნა მზისიამ. — მე მინდა, რომ „მზის ნიჟარას“ კომან-
დორი კვლავაც ჩემი გოგონა იყოს!

გოგო თაია კომანდორის სავარძელში ჩაჯდა, თითი ღილაკს
დააჭირა, ძრავა აამუშავა, მერე საჭე გადასწია და ლურჯი სომა-
ლდი მთვარის ზედაპირს მოსწყდა.

— მშვიდობით! — მოისმა მთვარის დედის შორეული ხმა.

— მშვიდობით! — ჩაიბუბუნა მთვარემაც.

„მზის ნიჟარამ“ გეზი დედამინისაკენ აიღო...

10. დაბრუნება

მეტად უცნაური ამბავი მოხდა იმ დღეს წადიგაიგეს თეატრალურ მოედანზე.

მზიან ნაშუადღევს ციდან უზარმაზარი ლურჯი ბურთი დაეშვა, მსუბუქი გუგუნით ასფალტს შეეხო და მოქალაქენი მიხვდნენ, რომ სახელგანთქმულ წადიგაიგეს საპლანეტთაშორისო ხომალდი ეწვია.

ქალაქის თავმა ოხოხომ გუგუნის გაიგონა, ფანჯრიდან გაიხედა და თავი გააქნია:

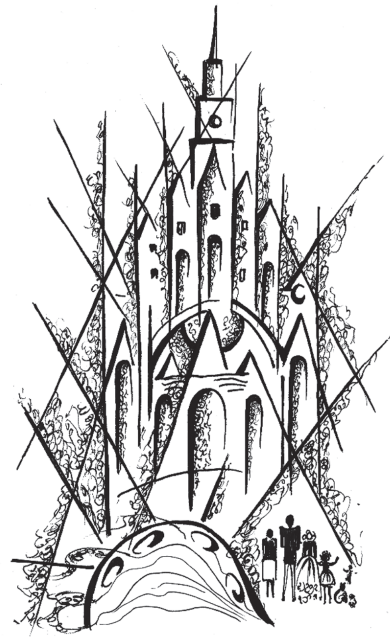
— ოხ-ოხ-ო!..

უმაღვე ფეხებიდან საპატიო ბორკილები ჩამოსცვივდა, მკლავებზე საპატიო ბანარი შემოეხსნა. გახარებულ ოხოხოს გაახსენდა, რომ ის ქალაქის თავი კი არა, ფიზკულტურის მასწავლებელია. დაადო თავი და სკოლისაკენ მოკურცხლა.

ნოტარიუსი კოკო ამ დროისათვის კარგა ხნის გათავისუფლებული იყო ტყვეობიდან. საამისოდ მუხის გადახერხვა გახდა საჭირო, სხვანაირად ფულუროდან ვერ გამოეტეოდა. იჯდა ახლა თავის კანტორაში, როხო თავი მაგიდაზე დაედო და გემრიელად ხვრინავდა. გუგუნის რომ მოესმა, გამოედვიდა, რა ხდება, კვლავ ქალაქის თავად ხომ არ მნიშნავენო, მაგრამ ძილი ისე გაუტკბა, ქალაქისას კი არა, ქვეყნის მეთაურობას სჯობდა. ნოტარიუსი კოკო ძილს მიუბრუნდა. სიზმარში ვითომც კვლავ ფულუროში გახლდათ გაჭედილი და აცრემლებული იხვენებოდა, ამომიყვანეთ, თორემ ვირთხებმა ფეხები მომაჭამესო.

არქივარიუსის მუზეუმში ერთბაშად გაიღვიძა ყველა თოჯინამ, გაკვირვებულებმა მიმოიხედეს და გასასვლელს მიაშურეს. იქიდან მთელი დღე მოედინებოდა გამრთელებულთა კოლონა და წადიგაიგეს უბრუნდებოდა.

თეატრალურ მოედანზე უცნაურობას უცნაურობა წაემატა. კუთხის ქუჩიდან მუხის მდიდრული მაგიდა გამოჯირითდა. მას თან მოოქროვილი სავარძელი მოჰყვებოდა. ქალაქის თავი, გვარად პირველი, საბუთებს ხელს აწერდა. ისე იყო მუშაობაში ჩაფლული, ალბათ ვერც გაიგო, რომ მოხსნილი ბრძანდებოდა და მის არყოფნაში ბარე ორი ქალაქის თავი გამოიცვალა... სკამ-მაგიდამ თავისი

პატრონი რატუმში შეაჯირითა. პირველმა თავი ასწია და იკითხა: „ახალი რა ხდება წადიგაიგეში?“

ჰო, ჰო, ჰო! იმდენი რამე ხდებოდა, ყველაფერს ვერც ჩამოვთვლი!

ჭინკა-მაიმუნები ერთბაშად, ერთ ნუთში მოსწავლე ბიჭუნებად გადაიქცნენ, კუდიანები კი მოსწავლე გოგონებად. ბიჭუნებმა ჯღანვა შეწყვიტეს, გოგონებმა ცოცხები ამოიიღლიავეს და ახლა დირექტორი გაკვეთილითუიცი, პატივცემულ პატიკო მასწავლებელთან, ჩიტო მასწავლებელთან, ალათი მასწავლებელთან, ლუდმილა

რუსლანოვნასთან ერთად, ცდილობდა ბავშვები ორ რიგად დაენყო, რათა სკოლის გზაზე დაეყენებინა... გაკვეთილითუიცი ირწმუნებოდა, ოლონდ ესენი მერხებამდე მიმავანინეთ და ორიანებთან მებრძოლ დამრტყმელ რაზმებად ჩამოვაყალიბებო...

კაცვირთხები?.. სად იყვნენ კაცვირთხები?.. ვირთაგვებზე თუ ლაპარაკობთ, მართლაც ბოლო დროს მომრავლდნენ, მაგრამ ახლა რატომღაც ყველამ ერთად მიწისქვეშა ხვრელებს მიაშურა გულისხეთქებით.

„მზის ნიჟარა“ თანდათან დადუმდა, გაყუჩდა. იდგა დიდი, ლურჯი ბურთი თეატრალურ მოედანზე, ლურჯ სხივებს აფენდა ირგვლივ. აგერ რატუმის ნაცრისფერი სვეტები მხიარული ლურჯი ფერის გახდა, ცისფერი დაეფინა თეატრის ლამაზ შენობასაც თავისი განუყრელი ნიღბებით — სიცილისა და ტირილისა... არქივის ორსართულიანი, უფერული სახლიც თითქოს გამოცოცხლდა. მის უკან მიმალულ ციხეს მრისხანება სულაც არ ეტყობოდა, ცდილობდა თვალეში არავის შესჩხირებოდა, დაბლა-დაბლა იწევდა და უცებ, ზედმეტი მცდელობისაგან ჩაიფშვნა, მისგან მხოლოდ ღორღი და მტვერი დარჩა...

გაიხსნა „მზის ნიჟარის“ კარი.

გოგო თაიამ გადმოდგა ფეხი, ხელი ჩაუვლია მზისია დედიკოსათვის. მათ პანო და ვაჩე მამიკო მოჰყვებიან.

მთელი ქალაქი აქ შეყრილა. მოქალაქენი აღტაცებისაგან ქუდებს ცაში ისვრიან. ისმის „ვაშას“ შეძახილები და ტაშისცემა.

აგერ მართა ბებო გამოვიდა, თან თავისი განუყრელი მეგობარი ძროხა ელპიტე მოჰყავს.

აგერ ძაღლ ბომბოს პირში ყალიონი გაურჭვია, წინა თათები ზურგზე შემოუნყვია და ისე მოაბიჯებს, თითქოს ტაში და დიდება არაფრად ეპიტნავებოდეს.

სამაგიეროდ ფისო მირანდოლა გაინაზა, ისე აკრუტუნდა, ისე გაიქნია თავისი ფუმფულა კუდი, მთელი საკატეთი გადარია.

პატარა კუდიანი პიპიპი ერთი ცუნცულა გოგონა აღმოჩნდა. როგორც კი ჩამოიბრინა, გაკვეთილითუიციმ სტაცა ხელი და მოსწავლეთა რიგში უკრა თავი.

ჯაჯუ-ბიჭი უჩვეულოდ დადინჯებულა, ჩოჩორო ბენტოსათვის კისერზე ხელი შემოუხვევია და ისე მოაბიჯებს.

ჩოჩორომა ბენტომ ფეხები გაჩაჩხა და მსმენელთა გასახარად ერთი გემრიელი სოლოყროყინი შემოსძახა:

— მადლობელი ვა-არ!..

ტაშმა ისე იგრიალა, კინალამ ცა ჩამოიქცა.

ხალხს კალათბურთელივით მაღალი, გამხდარი კაცი და მეტად მსუქანი, დაბალი ქალი გამოეყვნენ.

— ჩვენი ჯაჯუ! — იკივლა ქალმა.

— შვილო ჯაჯუ, ცოცხალი ხარ?! — გადაირია კაცი.

ჯაჯუ-ბიჭმა კი აულელვებლად უთხრა:

— დედა, მამა! რა ამბავია? დამშვიდდით, ხალხი გვიყურებს!

კაცსა და ქალს ენა ჩაუვარდათ, ისე გაუკვირდათ შვილის სიღინჯე. ძნელი მისახვედრი არ არის, რომ ესენი დიდი ჯაჯუ და ქალბატონი ჯაჯულია გახლდნენ. დღეის იქით ჯადოქრობის მთელი სიბრძნე თავიდან ამოშლოდათ და ერთი ჩვეულებრივი მშობლები გამხდარიყვნენ. წინასწარვე ვიტყვი, ქალბატონი ჯაჯულია სკოლის ბუფეტში იწყებს მუშაობას (ხომ იცით, როგორ უყვარს ნამცხვარი და ჯემი!), დიდი ჯაჯუ კი — თეატრში მეზილეთედ (თეატრი მისი გატაცებაა!).

— ჯაჯუ-ბიჭო, მე ხომ შენი ჩოჩორო ვარ? — ჰკითხა ბენტომ.

— შენ ძალიან კარგი ჩოჩორო ხარ და ყოველთვის ჩემი იქნები!

— ალუთქვა ჯაჯუ-ბიჭმა.

სულ ბოლოს ხომალდის ზღურბლზე გამოჩნდა მამაცი ბაციკუკუ, ზოლებიანი კეპი დაუქნია შეკრებილთ და განაცხადა:

— მოქალაქენო! მოგესალმებით და აქვე გემშვიდობებით სახელგანთქმული დეტექტივი ბაციკუკუ! თქვენი ქალაქი მშვენიერია, მაგრამ შორეული მხარეების ფათერაკები მიხმობენ!

თაიამ „მზის ნიჟარის“ გლუვ ზედაპირს ხელი შეახო და ჩასჩურჩულა ჯადოსნური სიტყვა:

— ანედოსილ-ფრჩხი!

უზარმაზარი ხომალდი უცებ დაპატარავდა, დაპატარავდა, თვალსა და ხელს შუა დადნა, ერთი ხელისდადება ნიჟარად გადაიქცა.

თაიამ აიღო და ჯიბეში ჩაიღო...

— ბაციკუკუ! — თვალზე ცრემლი მოადგა პანოს. — ნუთუ უნდა დაგვტოვო? ერთხელაც გაიხსენე ის ჯადოსნური სიტყვა!

— რომელი? ანედოსილ-ფრჩხი? — უნებლიეთ წამოსცდა ბაციკუკუს და პირზე ხელი იტაცა.

მშვენიერი, ტანაშოლტილი პანო წამში დაპატარავდა, ისეთივე პანანკინტელა გახდა, როგორც ადრე იყო.

ყველანი შენუხდნენ, მაგრამ ნუხილი არაფერს შველოდა და შინისაკენ გამოემართნენ...

11. ბაციკუკუს სევდა

სალამოა, მიდამოს ბინდი ეფინება.

სახლში სიმშვიდეა, საათი ნელა ტიკტიკებს.

ტელევიზორი დაბალ ხმაზეა ჩართული.

ჩოჩორო ბენტოს სოლოყროყინს გადმოსცემენ.

— იაა! — მეგობრების პატივსაცემად ხმას არ იშურებს ბენტო.

მართა ბებო ჯორკოზე ზის და ქსოვს.

ვაჩე მამიკო და მზისია დედიკო გვერდიგვერდ სხედან, მაღიმალ შეხედავენ ერთმანეთს, არაფერს ამბობენ, მაგრამ ბედნიერად ელიმებათ.

გოგო თაიასაც ელიმება, ისიც ბედნიერია და იმიტომ.

ძროხა ელპიტე ეზოში, მდელიოზე წამონოლილა და მშვიდად იცოხნება.

ძალი ბომბო ჭიშკარს დარაჯობს, ხანდახან ყურებს დაცქვეტს, ბინდს აკვირდება.

ფისო მირანდოლა მართა ბებოს ფეხებთან განოლილა და თავისთვის კრუტუნებს.

პანო და ბაციკუკუ მოაჯირზე ჩამომსხდარან, დაუსრულებლად ჩურჩულებენ, სათქმელი ბოლომდე ვერ უთქვამთ...

უცებ ბომბო წამოინია... რა ამბავია?.. რა იყნოსა?..

ბაციკუკუ ბინდს აკვირდება. ღობის მიღმა, ბუჩქებში რაღაც გაშლიგინდა.

— ბომბო, ეცი მაგათ!

ბომბო წამოვარდება და ყეფით უტევეს. ბუჩქებში სამი ჯადოქარი ჭყვირის. არქივარიუსი ბუჭი, მამა ბუჭბუჭი და პაპა ბუჭბუჭბუჭი უცბად ვირთხებად გადაიქცევიან და სოროს მიეტანებიან.

ბომბო დგას, ხან იყეფება, ხან წკმუტუნებს... რა ქნას? მტერი დაეკარგა!

— უნდა წავიდე! — ნაღვლიანად ამბობს ბაციკუკუ. — ისეთ ქვეყანას მივაგნებ, სადაც გავიზრდები!

— მეც გავიზრდები! — უხსნის პანო. — თითებზე დაითვალე, — ხელის თითებს უჩვენებს, — ამდენი წლის შემდეგ თუ დაბრუნდები, გაზრდილი დაგხვდები!

მართა ბებო ოთახში შედის. კარადის უკან, ძველმანებში თაიას აკვანია გადანახული და ის გამოაქვს. ზედ ლეიბს და ჭრელ საბანს დააფენს, აბრეშუმის ლამაზი ნაჭრებით გაანწყობს. პანოს ამ ქსოვილებში გაახვევენ, პირში სანოვარას ჩაუდებენ და დაურწვენ.

მზისია დედიკო აკვანზე დაიხრება და „იავნანას“, ნაზად უმღერის.

მართა ბებო კმაყოფილი ამბობს:

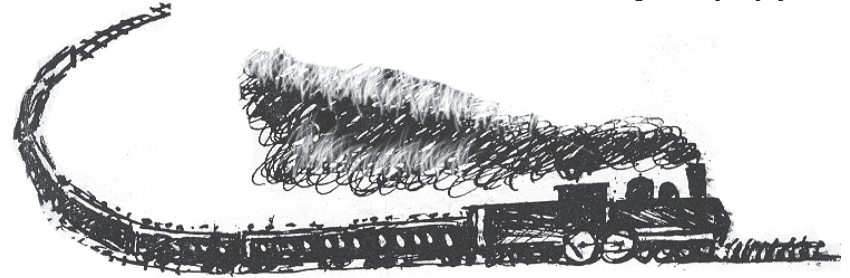
— ღმერთმა ორი გოგონა მოგვცა, ერთი ბიჭილა გვაკლია!

ბაციკუკუ აი, აქ იდგა ამწუთას... იდგა და აღარა დგას... სად წავიდა?.. აღბათ სევდამ წაიყვანა...

— ბაციკუკუ! — ეძახის თაია.

ბაციკუკუ შორსაა, იგი ახალ ფათერაკებს ეძებს... დრო გავა, ოდესმე ჩამოაკითხავს პანოს... დიახ, ყველაფერი ასე მოხდა, აი აქ, ამ ქალაქში, ლურჯი ცის ქვეშ!

მატარებელი

დრო, როცა მატარებელში აღმოვჩნდი, მეხსიერების მიღმა დარჩა. უკვე წამოზრდილს, მოცალეობის ჟამს, დედა მიყვებოდა ჩვენი პირველი ვაგონის თაობაზე. მამა ლარიბი ოჯახიდან იყო და ბაბუაჩემმა ეს მოხანხალებული, დაშლის პირას მისული ვაგონილა დაუტოვა. ადრე, ალბათ, საქონლის გადასაყვანად იყენებდნენ, იატაკს ნაჩლიქარი აჩნდა, კედლებს რქების ნაჩხვერი. რაც მთავარია, თავზე არ გვანვიმდა (ხომ არსებობს ისეთი ვაგონებიც, სახურავი საერთოდ რომ არ გააჩნიათ!). ოლონდაც, კედლების ჭუჭრუტანებიდან სინათლის ვინრო ზოლები და სიცივე ატანდა. იატაკი ალაგ-ალაგ ამომტვრეული იყო და პატარაობისას იმით ვერთობოდი, რომ ძელების უსასრულო რბოლას ვუცქერდი. ჩქარი მოძრაობისას ისინი ერთმანეთს ერწყმოდნენ, მაგრამ თუ მატარებელი სვლას შეანელებდა, მათი დათვლაც შეიძლებოდა. პირველად ასე ვისწავლე ათამდე თვლა, მერე ოცამდე და ა. შ.

მამა ლანდად დამამახსოვრდა, რადგან ადრე დაგვეკარგა. მე და ჩემზე ორი წლით უფროს დაიას ნატას დედა გვიყვებოდა, მატარებელი დაგვიბომბესო. აფეთქებებისაგან თურმე ვაგონი ისე ირყეოდა, ლამისაა, ლიანდაგიდან გადავარდნილიყო. მამამ სანადირო თოფს დაავლო ხელი, მუდამუჟამს მიხურული კარი განზე გასწია და ჰაერში გაისროლა, თვითმფრინავის ჩამოგდებას ლამობდა, იქიდან კი ტყვიამფრქვევით დაცხრილეს. მამას თოფი ხელიდან გაუვარდა და ვაგონიდან გადაეშვა. იმ ადგილს, სადაც ის იდგა, ნატყვიარი შერჩა. დედამ კარი სწრაფად მიხურა, ხოლო მამა დარჩა სადღაც, რომელიღაც გეოგრაფიულ წერტილში, რკინიგზის მიწაყრილზე. მატარებელი ისე სწრაფად მიქროდა, წამიც და ის ადგილი უკან მოვიტოვეთ. შემდგომ დედა ნალვლობდა, იქნებ ცოცხალი იყო და ვერაფერი ვუშველეთო.

ღიახ, მეხსიერებაში ესლა შემრჩა — მამა, რომელიც ღია კარში ვარდებოდა. დედამ არ იცოდა, რომ ჩემი პირველი გახსენება სწორედ იმ დაბომბვას უკავშირდებოდა. იგი ჩემს სულში უზარმაზარი, შავი შიშის სახით ჩასახლდა. ყურთასმენის ნამლები ზრიალი, ორთქლმავლის განწირული კვილი, ვაგონის ტორტმანი, ყველაფერი ერთმანეთში აირია და ვგრძნობდი, რომ ჩემი პატარა სამყარო, ამ კედლებით შემოფარგლული, ინგრეოდა და ამ ნანგრევებში მე ვიჭყლიტებოდი. დედა მოთქვამ-

და, ნატა ტიროდა, ხოლო მე, შიშისაგან გათანგული, თვალბდაჭყეტილი მიხურულ კარს მივმტერებოდი და ვერაფერს ვხედავდი, გარდა უმნიფარ ტვინში დაბადებული საზარელი ურჩხულისა, რომელიც ვაგონს გარედან შემობლაოდა.

ვერაფრით გამეგო, სად აღმოვჩნდი, რა სამყაროში გამოვიღვიძე და რას ნიშნავდა ყოველივე, რაც ამ კედლებს მიღმა ხდებოდა. თვითგადარჩენის ინსტინქტი მკარნახობდა, რომ გაუცნობიერებელი საშიშროებისაგან დედა დამიცავდა, ან პატარა ნატა. ჩემი დაიკო დედას ეხმარებოდა. განა ორი წელი რა ისეთი დიდი დროა, მაგრამ იმთავითვე უფროს მფარველად აღვიქვამდი. მართლაც დიდივით მივლიდა, — მაჭმევდა, მეთამაშებოდა, მასეირნებდა ვაგონის ერთი კუთხიდან მეორისაკენ და უკან. ეს ბაჯბაჯი შორეულ მოგზაურობად მესახებოდა, რადგან საოჯახო ნივთების ლაბირინთში ვიკარგებოდი. მაშინ, თუ არ ჩავთვლი სიზმარში მინავლულ გარეთა ურჩხულს, მეგონა, რომ ესაა ერთადერთი სამყარო, მუდამ რყევადი, უწონადობაში გადმოკიდებული, მოზანზარე, არამდგრადი. ამას შეჩვეული ვიყავი, ისევე როგორც ადამიანი, რომელიც მინაზე დგას და ვერ ამჩნევს, რომ დედამინა სივრცეში ბრუნავს. რელსებზე ბორბლების უწყვეტი დაგადუგი, ვაგონის ჭრიალი ოდნავადაც ვერ არღვევდა სინყნარეს, რადგან ეს ხმები იმ სამყაროს ნაწილი იყო, რაშიც ვარსებობდი და თუ საიდანმე, შემთხვევით სხვა რამ ხმაური შემოაღწევდა, ჩემთვის შეუცნობელი და გაუგებარი, სწორედ ის მაფორიაქებდა, ქაოსი, დისჰარმონია შემოჰქონდა ერთხელ და სამუდამოდ არსებულ წესში.

სიზმარი რეალობის გაგრძელებად მეჩვენებოდა. კუთხის ქეჩაზე მეძინა დედას ჩახუტებულს. დედის მშვიდი ძილი, მისი თბილი არსებობა შიშს დევნიდა. ძილის რიტმიც ვაგონის მოძრაობაზე ეწყობოდა. ბორბლების დაგადუგი ჩემი იავნანა იყო. ამ დროს თითქოს მივფრინავდი სივრცეში, უსასრულო შორეთში, სადაც ხანდახან წამომენოდა ხმები — ადამიანთა გადანალაპარაკევი, ძალის ყეფა, მამლის ყვილი, შემხვედრი მატარებლების გუგუნის... უამრავი სხვა ხმა მიდასტურებდა, რომ ჩვენი სამყაროს გარდა არსებობდა ჩემთვის ჯერაც შეუცნობელი სამყაროები.

დღისით ვისხენებდი ამ სიზმრებს და ჩემს თავს ვეკითხებოდი: „რა არის იქ, ამ მოქანავე კედლებს მიღმა?“

ცოტათი რომ წამოვიზარდე, პირველ ჭუჭრუტანას მივწვდი. ფიცრიდან კოჟრი ამოვარდნილიყო და იმ პატარა ნახვრეტში გავიჭყიტე. ვიხ-

ილე რალაც მწვანე, ვაგონის გასწვრივ რომ ერთ მთლიან ლაქად მიქროდა. „ეს ტყეა! — მითხრა ნატამ. — ტყეში ხეებია და ხეებს ფოთლები ასხია!“ მე არ ვიცოდი, რა იყო „ტყე“, „ხე“, „ფოთლები“ და ჩემთვის დავასკენი: „გარეთ სამყარო მწვანეა!“ მოგვიანებით ჭუჭრუტანაში პატარა, მცოცავი გორაკები გამოჩნდა. „ეს ქვიშაა! — ამიხსნა ნატამ. — უდაბნო ქვიშისაგან შედგება!“ მე არ ვიცოდი, რა იყო „ქვიშა“ და „უდაბნო“. „გარეთ სამყარო ნაცრისფერია!“ — გავიფიქრე. მერე მატარებელი დიდხანს მიიწედა უზარმაზარი, მოლივლივე სივრცის გასწვრივ. „ეს ზღვაა! — ნატამ უკვე ყველაფერი იცოდა. — ბევრი წყალია!“ წყალი მე მხოლოდ ჭიქაში მენახა და ასე გადავწყვიტე: „გარეთ სამყარო ლურჯია!“ მერე იყო ხორბლის ყანები და ჭოჭმანში ჩავვარდი — „გარეთ სამყარო ყვითელია!“

ღამლამობით ჭუჭრუტანაში ყველანაირი ფერი კვდებოდა და ზედ უკუნი ეფინებოდა, რომელშიც ხანდახან თუ გაიღვებდა სუსტი ნათება, იქნებ ციციანთელასი, იქნებ შორეული, სუსტი ვარსკვლავისა. მე ოხვრით ვჩურჩულებდი: „გარეთ სამყარო შავია, ყველაფერი გაქრა!“

ასე, ამ ჭუჭრუტანიდან შევიცანი სივრცე, რომელშიც ჩვენი მატარებელი მიექანებოდა და კიდევ ნატასაგან, რომელმაც ჩემზე მეტი იცოდა, რადგან სიმაღლით მისწრებდა და იმ ვიწრო, ნაგრძელებულ ღრიჭოში იყურებოდა, კედლის ორ ფიცარს შორის რომ დარჩენილიყო...

2

— რა ჰქვია ამ ბიჭს?

ნინა ვაგონში გასასვლელად ფანერის ვიწრო კარი იყო დატანებული და გამცილებელი იქიდან დაუკაკუნებლად შემოვიდა.

მელოტი კაცი იყო, სათვალისანი, ჭალარა უღვაშები პირში უძვრებოდა. ნატას შიშისაგან თვალები გაუფართოვდა.

დედასაც შევატყვევ, დაბნეული ჩანდა. იდგა და ხელებს ხალათის ჯიბეებში მალავდა.

გამცილებელი მკაცრად დამყურებდა, არ ვიცოდი, სად გავქცეულიყავი, სატირლად გავემზადე და დედას ამოვეფარე.

— ლოთი! — უპასუხა დედამ.

— რა სახელია „ლოთი“! — უჟმურად თქვა გამცილებელმა.

— ღვთის რჩეულია.

— ღმერთი არ არსებობს! — მკაცრად გააწყვეტინა გამცილებელმა და დაასკვნა: — ალბათ უბილეთოა!

— ჩვენ მუდმივი ბილეთი გვაქვს. — დედას ხმა აუკანკალდა.

— მუდმივი არაფერია! — თქვა გამცილებელმა. — მეცოდებით მე თქვენ, მარტო ქალი და ორი ბავშვი! — ჯიბიდან გაყვითლებულ ქალაქში გახვეული პურის ნაჭერი და თევზის კონსერვის მომცრო ქილა ამოიღო, მაგიდაზე დადო.

დედამ კარამდე მიაცილა.

გამცილებელი ზღურბლზე შეჩერდა, თითოთ დედას ნიკაპზე შეეხო და დამტკბარი ხმით გაიმეორა:

— მეცოდებით მე თქვენ!

დედას გააჟრჟოლა, შესცივდასავით...

გამცილებელი კარს მიღმა გაუჩინარდა, ხოლო დედა სკამზე მონყვეტით დაეცა და ხელები მუხლებზე უღონოდ დაუშვა.

თვალებში ცრემლი და შიში ედგა.

ტირილი მომინდა, მაგრამ ვერ გავბედე. ველარ მივხვდი, რატომ შეემინდა ძიასი, რომელმაც პურის ნაჭერი და თევზის კონსერვი დაგვიტოვა.

ნატამ ამოისლუკუნა. ჩემზე ორი წლით უფროსი იყო და მეტიც ეს-მოდა...

3

დღისით დედა გვტოვებდა, ფანერის კარით გადიოდა, რათა პური ეშოვა. მე და ნატა მარტონი ვრჩებოდით. ნატა ლოგინს ალაგებდა, ჭურჭელს დარეცხავდა. მე ვიჯექი და ველოდებოდი. ნატა ხელებს გაიმშრალებდა, წინ დამიჯდებოდა, ცდილობდა გავერთე. შიშსა და შიმშილს ასე ვდევიდით. შიმშილი მუდამ მტანჯავდა, კუჭი მენვოდა და ხმადაბალ ზმუილს ვინყებდი. ნატასაც შიოდა, მაგრამ არასოდეს ტიროდა. რაც უფრო მშვიდდებოდა, მით უფრო მეძალეობდა შიში — ვაითუ დედამ დაგვტოვოს, ვაითუ პური ვერ გვიშოვოს და მაშინ მე და ნატა შიმშილით დავიხოცებით. პური საზრდოა, საზრდო თუ არ გვექნება, ვერ გავიზრდები და ვერასოდეს მივწვდები იმ ღრიჭოს, საიდანაც ნატა იცქირება... მატარებელი ჩქარა მიქრის, დრო ნელა მიზოზინებს, ნატას მოყოლილი ზღაპარი უსასრულოა, მაგრამ ლოდინი თავდება, დედა კარს შემოაღებს და დაღლილი იტყვის — „მოგიკვდეთ, შვილებო, დედა,

დაგხოცეთ ხომ შიმშილით!“ ჭვავის პურის სამი ნაჭერი სამივეს ერთი დღის სიცოცხლეს გვჩუქნის. ასე ვიზრდებოდი პურის ერთი ნაჭრიდან მეორემდე და ვერ შევამჩნიე, როდის ავნვდი იმ ღრიჭოს კედლის ფიც-არსა და ფიცარს შორის.

გავიჭყიტე.

ვაგონების უსაშველოდ გრძელი რიგი ლიანდაგის მრუდს მიჰყვებოდა და შემდეგ დამეთვალა ათი, თხუთმეტი, ოცი ვაგონი, თუმცა მატარებლის თავს მაინც ვერ ვხედავდი, იგი სადღაც შორეთში იკარგებოდა. იქიდან მოისმოდა შორეული დაგადუგი და ელმავლის გაბმული კივილი, გზა მომეცით, მოვდივარო. ჩვენ უკან სხვა ვაგონი არ არსებობდა და მეხსიერება ბნელით იყო მოცული, რადგან არსაიდან მოვდიოდით. ხშირად მიფიქრია, რა იყო უკან, სად იწყებოდა ყველაფერი? პასუხი არ მქონდა და ფიქრით უნებლიეთ გადავწვდებოდი იმას, თუ რა არის წინ, შემდგომ ვაგონში ანდა შემდგომის შემდგომში... მე ვხედავდი სატვირთო ვაგონებს, რომელთაც სახურავი არ ჰქონდათ, ვხედავდი ღია პლატფორმებს, უფრო შორს კი საძილე ვაგონებსაც. რა იყო იქ, წინ?... გონების თვალს შორეულ მომავალში ვერ ვაწვდენდი და აწმყოთი ვკმაყოფილდებოდი, ვიჭყიტებოდი ღრიჭოში და ვინოვდი იმას, რასაც ვხედავდი.

დილაუთენია მზე აღმოსავლეთიდან ამოდიოდა და ჩრდილები გრძლად ლაგდებოდა ლიანდაგის გასწვრივ. ხოლო საღამოს მზე დასავლეთით ჩადიოდა და ჩრდილები პირუკუ წვებოდა. მე წამოვედი აღმოსავლეთიდან, თუმცა ვერ ვიხსენებდი, თუ რა დავტოვე იქ, აღმოსავლეთში. მე მივდივარ დასავლეთისაკენ! — ვასკვნიდი და არ ვიცოდი, რა მელოდა იქ, დასავლეთში...

ერთხელ დედამ თქვა, ნატა სკოლაში უნდა მივაბაროთო. ჩააცვა ერთადერთი ლამაზი კაბა და იმ კარით გავიდნენ, საითკენაც პურის საშოვნელად მიდიოდა ხოლმე.

დავრჩი მარტო და შევიგრძენი მარტოობის სევდა, ოღონდ ეს იყო ბავშვური გრძნობა, რაიც ღრმა ტკივილთან არაა დაკავშირებული. ბავშვის სევდა მსუბუქია, ჰაერში ნისლივით განფენილი, მცირედი სიხარულიც რომ გაჰფანტავს. იმ სევდას ვინრო ღრიჭოდან დანახული სამყაროს ფრაგმენტები ანელებდა. ვხედავდი მხოლოდ არსებულის ნაწილს, ზევით ცა არ ჩანდა, ქვევით — მიწა. აგერ ხეთა ტანი მინარნარებდა, მაგრამ არ ვიცოდი, სად იყო ფესვი და სად კენწერო... კარგა ხნის

შემდეგ, როცა იმ ღრიჭოს ავცდი და მისთვის თვალის გასასწორებლად ვიკუზებოდი, დედამ მითხრა, დროა შენც სკოლაში მივაბაროო. ჩამაცვა ერთადერთი მოკლე შარვალი, ერთადერთი მოკლესახელოიანი პერანგი და ტილოს იაფი ფეხსაცმელები.

ვაგონიდან ვაგონში გადასვლა იყო ჩემი პირველი თავგადასავალი.

4

შიშით გული ამიფართქალდა. ღია კარში გამაყრუებელი რახრახი, დაგადუგი, გრიალი შემოიჭრა. ჩვენი ვაგონი თითქოს სადღაც ვარდებოდა, წინა ვაგონის მაღალი კედელი აღმა-დაღმა ქანაობდა. ეს ვაგონები ერთმანეთს რკინის უზარმაზარი ხელებით ჩასჭიდებოდნენ. ძირს ლითონის მოძრავი ხიდურა ეფინა, ხტოდა და რახუნობდა. ვაგონებს შორის ლიანდაგის უწყვეტი ნაკადი მისრიალებდა. მუხლებაკანკალებულმა შევაბიჯე ხიდურაზე, მეგონა, გადამაგდებდა და ჩემი პატარა სხეული უხილავ ბორბლებში დაიგლიჯებოდა. აქეთ-იქით გახედვა ვერც მოვასწარი, თუმცა ვიგრძენი, რომ გვერდებიდან სინათლე მეღვრებოდა. წინა კარში შევასწარი და შვებით ამოვისუნთქე — „გადავრჩი!“

ზევიდან ცა დამნათოდა.

ღიას, ამ ვაგონს რკინის მაღალი, ჟანგისფერი კედლები ჰქონდა, ჭუჭრუტანა ვერსად დავლანდე. სამაგიეროდ ზემოდან სახურავი არ ეხურა და ცაზე მცხუნვარე მზე ეკიდა.

პირველად ვნახე მზე, ცის სილურჯე და ღრუბლის თეთრი, ფუმფულა ქულა.

მიმოვიხედე. ოთხრიგად ისხდნენ ჩემი კბილა გოგო-ბიჭები. ხოტორა თავები ბიჭებისა იყო, ნაწნავებიანი, თეთრი ბაფთებით — გოგონებისა. წინ მაღალი, გამხდარი ქალი იდგა, ხელში საჩვენებელი ჯოხი ეჭირა.

სათვალისადად გადმოხედა და მითხრა:

— მე ნორა მასწავლებელი ვარ! — ჯოხით მერხზე მიმითითა. — დაჯექი, იმედია, არ იცელქებ!

შიშიანად დავჯექი. გვერდით მჯდომმა ბიჭმა იდაყვი გამკრა.

— გიგი მქვია, შენა?

— ლოთი!

— ლოთი? ხი-ხი...

მან არ იცოდა, რომ ლოთი ღვთის რჩეულია (ხომ ასე ამიხსნა დედამ?)

დედის გახსენებაზე უკან მოვიხედე. კარზე, საიდანაც შემოვედი, მომცრო სარკმელი ამოეჭრა.

წამოვხტი და იმ სარკმელთან მივირბინე.

დავინახე, რომ ჩვენი ვაგონი მატარებელს მოსწყვეტოდა. იგი ჯერ-აც მოგორავდა, მაგრამ ჩვენ შორის მანძილი თანდათან მატულობდა. იქ, ღია კარში დედიკო იდგა, ხელებს მინვდიდა და სასონარკვეთით მიხმობდა, ოღონდ ხმა ჩემამდე ვერ აღწევდა.

დედიკოს უკან, ჩრდილში, უღვაშა გამცილებელი დავლანდე. წელზე ხელი შემოეჭდო და არ უშვებდა.

წამიერი იყო ეს სურათი და მე ვერაფერს ვშველოდი.

ყური მტკივნეულად მომქაჩეს. ნორა მასწავლებელი ბეცად დამყურებდა და წვრილი ტუჩებიდან მაშხეფებდა:

— ხომ გიბრძანე, ნუ იცელებ-მეთქი!

— დედა მინდა! — საწყლად წავიკნავლე.

— უკანა გზა არ არსებობს! — დამჩხავლა. — წინ იჩქარე, იქნებ ოდესმე ნატას მაინც მიენიო!

ისევ გიგისთან დამსვა.

— ლოთი, ხი-ხი... — ჩაიხითხითა გიგიმ.

თავჩალუნული ვიჯექი, მერხზე ჩემი ცრემლები წვეთ-წვეთობით ეცემოდა და ვფიქრობდი: „ნეტავი ისეთი ღონე მქონდეს, გამცილებელი გადავაგდო!“ წარმოვიდგინე კიდეც, როგორ იგლიჯებოდა ვაგონის სწრაფ ბორბლებში და ტანში გამაჟრიალა...

5

ლამეა. ზურგზე ვწევარ. თავზევით ვარსკვლავიური გუმბათი ბრუნავს. ჩემი სიცოცხლის მოკლე მანძილზე პირველად გავიაზრე, რომ სამყარო უსაზღვროდ ვრცელია. მის სიდიადეს ვაგონის კედლის ღრიალს ვერ იხილავ.

და მაინც, ჩემი პირველი ვაგონი მენატრება, მისი დაბზარული იატაკი და კედლები, ბინდიანი ჰაერი, რომელსაც გარდიგარდმო ჭუჭრუტანებიდან შემოღწეული სხივთა ძაფები კვეთავს.

დედა მენატრება. დედა სითბო და მოფერებაა. უცებ აღმოვაჩინე, რომ არ ვიცი, რა ჰქვია დედას და რა ჰქვია მამას. დედა — დედაა, მამა — მამა! არავინ, ნატამაც კი, არ მითხრა, თუმცა იქნებ არც ნატამ იცოდა, არასოდეს გვიკითხავს და პასუხიც არ მიგვიღია.

ცაზე მირიადი ვარსკვლავი ბრუნავს, ყოველ მათგანს, ალბათ, თავისი სახელი აქვს. მე ერთისაც არ ვიცი. იმ კაცის სახელიც არ ვიცი, ვაგონის გამცილებლისა, პური და კონსერვი რომ მოგვიტანა და ჭაღარა უღვაშები პირზე ეფინებოდა. მე ის უნდა მომეკლა, მაგრამ პატარა ვიყავი და ღონე არ მერჩოდა. ახლა ის და დედა დამეკარგნენ, არ ვიცი, ოდესმე თუ შემხვდებიან, არ ვიცი, ღონე თუ მეყოფა შურისძიებისათვის.

გვერდით, ხელის განვდენაზე გიგის სძინავს. ირგვლივ, ძირს დაგებულ ქეჩებზე სხვა ბავშვებსაც სძინავთ. ზოგის სახელი უკვე გავიგიე, ზოგისა — ვერა.

აგერ, ჩემგან მარცხნივ პატარა გოგონა გატრუნულა — ნინი. ხელი გავაჩოჩე და მისი თბილი ხელი დამხვდა. ჟრუანტელმა დამიარა, თუმცა ვერ ვხვდები, რატომ დამიარა ჟრუანტელმა, რატომ აველდდი. ნინი ხომ ერთი ჩვეულებრივი გოგონაა, დღისით წესიერად არც შემიხედავს. მხოლოდ თვალები აქვს უცნაური — კატისებური, ჭროლა და ოდნავ მოელმო.

დღისით ნორა მასწავლებელს მივჩერებოდი. ჩავგჩიჩინებდა, არ იცელებოთო, გვარწმუნებდა, რომ ბედნიერები ვიყავით, ასეთი ვაგონი რომ გვერგო, ფოლადისაა და მყარი. იგი დიადმა მემანქანემ ააგო. ოდესლაც, როცა ჩვენ არც ვიყავით, ორთქლმავალს იგი მართავდა და, რაკი ბავშვები ძალიან უყვარდა, ეს ვაგონი გვაჩუქა.

მინდოდა ბედნიერი მეც ვყოფილიყავი, მაგრამ არაფერსაც არ ვგრძნობდი.

დიადი მემანქანის სურათი ნორა მასწავლებლის ზურგსუკან, საკლასო დაფის თავზე ეკიდა. ეს იყო ჩვენი ტოლსწორი ბიჭუნა ტალღოვანი ქერა თმითა და ანგელოზისებური გამოხედვით. ოდესლაც იგი ჩვენსავით პატარა იყო, — ასე გავიფიქრე, — მერე საზრდო გაუჩნდა და დიად მემანქანედ გაიზარდა. მეც გამიჩნდა საზრდო — კარტოფილის წვნიანი, უხორცო კატლეტი და ვაშლის კომპოტი. მეც ჩქარა გავიზრდები და დიადი მემანქანე გავხდები!

ავყურებდი ვარსკვლავებით მოჭიქულ ცას და ვოცნებობდი იმ დროზე, როცა ძალას მოვიკრებ და მოვნახავ დროში ჩარჩენილ ჩვენს ვაგონს, დედას, რომლის სახელი არ ვიცი, და მამას, ვისზე მოგონება იმ ვაგონში იმალება.

თანდათან ძილი წამომეპარა. დილით წვეთები დამეცა. ცა საწვიმარო ღრუბლებით დამძიმებულიყო. ნორა მასწავლებელი შემოვიდა და

ქოლგები დაგვირიგა — თეთრი და ჭრელი ყვავილებით მოჩითული. თვითონაც ქოლგა ეჭირა, ოღონდ დიდი და შავი. ერთი ქოლგა დაგვაკლდა და, რაკი ახალი ვიყავი, მე არ მერგო. „ნინი, შეიფარე!“ — უბრძანა გოგონას ნორა მასწავლებელმა. ვიჯექით მე და ნინი ერთი ქოლგის ქვეშ, გვერდიგვერდ, ვგრძნობდი მისი ჩხინკა, პატარა სხეულის სიმხურვალეს, მაჟრჟოლებდა და პირზე ოხშივარი ამივარდა. ნინისაც ლოყები ნითლად აუღვივდა, ჭროლა თვალები გან-გან წაიღო... წვიმამ შხუილით გადაგვიარა და ჩვენთვის არავის ეცალა, გარდა გიგისა, რომელმაც ეჭვიანად ჩაიხითხითა — „ლოთი, ხი-ხი!..“ ღრუბლები დაიხლიჩა, მზის სხივები ფერად ფარდებდად ჩამოეფინა. ასეთია ცა — ხან ღრუბლიანი, ხან მზიანი, ხან მთვარიანი და ხანაც ვარსკვლავებით მოჭყელილი... ამ ცვალებადი ცის ქვეშ მიექანება ჩვენი მატარებელი, არ ვიცი საიდან, არ ვიცი საითკენ... სამყარო ისაა, რასაც ვხედავთ! ჩვენ კი ვხედავთ ერთმანეთს, ოთხ კედელს, ნორა მასწავლებელსა და ცას თავზევით...

ნორა მასწავლებელს თვალში აღტაცების ცრემლი ჩაუდგა, იგი გვიყვება დიადი მემანქანის ცხოვრების ამბავს — ჭკვიანი, ნიჭიერი და, ცხადია, ფრიადოსანი ბავშვი იყო დიადი მემანქანე (ხოლო ჩვენ უჭკუო, უნიჭო და, ცხადია, ცუდოსნები გახლავართ!). მანამდე არც მატარებელი არსებობდა და ის რომ არ დაბადებულყო, ვინ იცის, დღეს ჩვენ სად ვიქნებოდით.

ოღონდაც, მე არც ახლა ვიცი, სადა ვართ!

უცებ ორივე მხარეს მალლა ატყორცნილი ხეთა კენწეროები ვიხილეთ. ეს ალვის ხეებია და მათი კენწეროები ზევიდან დაგვყურებენ. ცაზე ხანდახან წეროთა ქარავანი გადაიფრენს, ანდა არწივი, ან ძერა გადმოეკიდება... ყოველივე ამაზე წიგნებში წერია და უკვე ვიცით, რომ ალვის ხეს ფესვები მიწაში აქვს, ფრინველებს ბუდე ტოტებში, ან ბუჩქებში, ან ბალახში... ჩვენ ვსწავლობთ კითხვას. ჩვენ ვიცით რიცხვების მეცნიერება, ვიცით ისტორია, რომელიც დიადი მემანქანის დაბადებით იწყება, ვიცით გეოგრაფია, რომელშიც ჩვენი ვაგონის ოთხი კუთხე და ოთხი კედელია ჩახაზული. ასტრონომია კი შორეულ ვარსკვლავებს გვაცნობს. ვარსკვლავებს ღამლამობით ვხედავთ და ამიტომ გვეჩვენება, რომ ისინი ახლოსაა, მაგრამ ვერ ვხედავთ ალვის ხის ფესვებს, ვერ ვხედავთ ბუდეებს, ტყეს, ბუჩქებს, ბალახს... რასაც ვერ ვხედავთ, იქნებ არც არსებობს?

მივეჩვიე ჩემს ახალ ვაგონს, ტოლ-სწორებს, რომელთაც ჩემი სახელი აცინებთ, გიგის, რომელიც მეგობრად ჩავინერე, და ნინის, რომელიც არ ვიცი ჩემთვის ვინ არის, თუმცა ვცდილობ დავიცვა სხვა ბავშვებისაგან, უფრო გიგისგან, რომელიც მუდამ იმის ცდაშია, თმები მოაწინკნოს და აატიროს, თუმცა მე უფრო ღონიერი ვარ და თუ მოვინდომე, გიგისაც ავატირებ.

მერე ვიჩხუბეთ! ნინი ტიროდა, მე კი გიგის ხელი ვკარი და მერხიანად გადავაყირავე. ნინი უფრო ატირდა და მე მივხვდი, რომ იგი იმიტომ ტიროდა, რომ გიგის ეტკინა. გიგი წამოფოფხდა, თვალები მასაც ცრემლით ავსებოდა. სტაცა ხელი ნინის და უკან, სულ ბოლო მერხზე გადასხდნენ. მე არ შემეძლო მათთან ერთად გადასვლა. მე წინ უნდა მევლო, რათა ნატას წამოვწეოდი, მაგრამ პირველად მაშინ მივხვდი: ვინც წინ მიიწევს, უკანა გზას იჭრის და წარსულს კარგავს...

ამასობაში შეუმჩნევლად ვიზრდებოდი. ვფიქრობდი, რომ ოდესმე იმ სიმაღლეზე ავიწევი, რომ ვაგონის კედლებს ზევიდან გადავყუდები და ჩემი თვალით ვნახავ, რაც იმის იქითაა. წიგნიდან მალევე გავიგე, რომ ვერავინ იზრდება იმაზე მეტად, რამდენიც მისთვისაა განკუთვნილი.

წელიც მიილია და ჩვენ ყველანი, ვინრო კარით მომდევნო ვაგონში გადავბარგდით. ის ისეთივე იყო, როგორიც დავტოვეთ. გადასასვლელი ხიდურაც საშიშრად ხმაურობდა და ირწეოდა, მაგრამ ამჯერად არაფრის მეშინოდა და სხვებსაც კი გავასწარი...

— რა უბედურებაა, რანაირ სახელს არქმევენ ბავშვს! — ბრძანა ამ ვაგონის მასწავლებელმა კარლომ.

ეს იყო გამხდარი, ნონოლა კაცი, ჭაღარა, სტალინურ უღვაშებზე წერილი ცხვირი ზევიდან წამოეკოხა.

ამან არ იცოდა, რომ „ლოთი“ ღვთის რჩეულის სახელია, რადგან არ იცოდა „ღმერთი“.

მისთვის არსებობდა მხოლოდ ეს ვაგონი, ისეთივე როგორც წინა, ოღონდა ნითლად შეღებილი, თუმცა ფერი უკვე ძვრებოდა და ზედჟანგის ლაქები მიმოზნეულიყო.

დავჯექი და მიმოვიხედე. მერხების ოთხ მწკრივს ბავშვები მომლოდინედ უსხდნენ. ისინი აქ ჩემთან ერთად გადმოვიდნენ, თუმცა ახ-

ლებიც დაგვემატა, არ ვიცი საიდან, რომელი კარიდან შემოსულნი. წინა მერხზე წინი და გიგი დავლანდე და გულში წყენამ გამკრა. ისინი ხომ უკან მოვიტოვე, ახლა კი, თურმე, გადამასწრეს. ხშირად ნელიად მავალნი გვასწრებენ მოჩქარეთ.

კარლო მასწავლებელმა საჩვენებელი ჯოხი მაგიდაზე დააკაკუნა და წვრილი, უფერული თვალელები უფრო მონკურა.

— ღვთის იმედი ნუ გექნებათ, ღმერთი არ არსებობს! — ჯოხი ცისკენ აიშვირა და წაუმღერასავით: — აიხედეთ მალლა, აბა სადაა ღმერთი?.. ღმერთო, გადმომხედე-ე!

წარმოვიდგინე, რომ უღრუბლო ციდან მეხი იქუხებს და კარლოს მულოტზე დაეცემა.

ღმერთმა არ გადმოიხედა და მე გამეცინა.

— შენ! — თვალელებიდან ეკლები ამოეჩაჩხა კარლოს. — ადექი და კუთხეში დადექი! პირით კედლისაკენ მანამ იდექი, სანამ სიცილის სურვილი დაგეკარგება!

ვიდექი კუთხეში, შუბლით კედელს მიყრდნობილი. მზით გამთბარი რკინის კედელი სიმხურვალეს გამოსცემდა და ჩემთვის ვფიქრობდი: „ღმერთი არის? კარლო სიცივეს ასხივებს, კედელი — სითბოს! არის ღმერთი?“

ცხრა წლისამ დავტოვე კარლო მასწავლებლის ვაგონი. ხიდურაზე რომ შევედექი, თვალელებში მზემ მომაჭყიტა და წამიერ დამაბრმავა. გული შიშით შემიხტა. რკინის მოაჯირს ორივე ხელით ჩავაფრინდი, ზურგზე კი თანაკლასელები მანვებოდნენ, ისინი, ვისაც ვზას ვულობავდი.

წინ პლატფორმა-ვაგონების რიგი გრძელი რახრახით მიექანებოდა. ერთნაირი, დაბალბორტიანი ვაგონები ერთიმეორეს მისდევდა, ათამდე იქნებოდა, ამათ კი მწვანე საძილე ვაგონი მიუძღოდა და ის, რაც იმის იქით იყო, აქედან არ ჩანდა.

ზურგზე მონოლილებმა პლატფორმაზე გამიტანეს. ჩოჩქოლსა და შეხლა-შემოხლაში მერხამდე ძლივს მივალნი და სხვაზე წინ მოვთავსდები, რათა მომდევნო გადარბენის დროს ყველასთვის გამეხსნო.

ვაგონის ბორტები წელამდეც არ მწვდებოდა და შემეძლო რკინიგზის მიმდებარე სივრცეები მენახა. ირგვლივ მწვანე სანახები გადაიშა-

ლა. უამრავი სახლი და სახლაკი მიმოიფანტა, სოფელი სოფელს ცვლიდა, შორეთში ქალაქებიც ილანდებოდა, — ყველაფერი ის, აქამდე წინგნებში რომ ამომეკითხა და მათი არსებობა მაეჭვებდა.

უკვე ვიცოდი, რომ ჩემი სიყმანვილე ამ მოძრავ ვაგონებზე უნდა გამეტარებინა, დიდი დრო გავიდოდა, სანამ საძილე ვაგონამდე გავალწვდი. ცვალებადი და ამავე დროს ერთფეროვანი ცხოვრება მელოდა. ცვალებადი იმიტომ, რომ პლატფორმის დაბალი ბორტი თვალთახედვას ვერ მიფარავდა და შემეძლო სამყაროს ნაირფერობის შეცნობა. პლატფორმიდან პლატფორმაზე გადარბენა ნიშნავდა მომდევნო საფეხურს, ცოდნის ახალი პლასტების დაძლევას. ხოლო ერთფეროვანი იმიტომ, რომ ეს მატარებელი არასოდეს ჩერდებოდა, აქედან ვერასდროს ჩამოვიდოდი, ფეხისგულით მიწის სიმკვრივეს ვერ შევიგრძნობდი, ხიდან ნაყოფს ვერ მოვწყვეტიდი და ბუჩქიდან ყვავილს. ბევრჯერ მინახავს ვაგონის ბორტიდან გადავარდნილი მავანი, საკუთარი მოუთმენლობის მსხვერპლი, ვინაც იკარგებოდა დროის იმ მონაკვეთში, რასაც ჩვენს ჩქარგზაზე ვტოვებდით. არაერთხელ მომძალეობია სურვილი, მეც გადავშვებულიყავი ვაგონიდან, დავრჩენილიყავი რომელიმე უსახელო სოფელში, სადაც პატარა სახლაკებში უამრავი ადამიანი ცხოვრობს და ისინი სულაც არ დარდობენ, რომ სამუდამოდ რჩებოდნენ იმ დროში და იმ გარემოში, სადაც დაიბადნენ. ოღონდაც, მე ბოლო ვაგონში დაბადებულს, მიზნად დავისახე მთელი ამ მატარებლის თავი, რაღაც უსაშველო ძალა, შეუჩერებლად რომ ეზიდებოდა უთვალავი ვაგონის რიგს. დიახ, მე უნდა აღმესრულებინა ბავშვობის პატივმოყვარული ოცნება, გავმხდარიყავი დიადი მემანქანე და სწორედ მე უნდა მიმეყვანა ჩემი მოძრავი სამშობლო ბედნიერ შორეთში.

დრო იყო ნელი და ამავე დროს ჩქარიც. წამი დიდხანს გრძელდებოდა, მაგრამ დღე და ღამე სწრაფად მონაცვლეობდა და ამ პლატფორმიდან მომდევნოზე გადასვლას ვერაფერი შეაჩერებდა. ვცდილობდი, სხვებს არ ჩამოვრჩენოდი, უფრო ხშირად ტოლ-სწორებს ვასწრებდი კიდეც. ჩემზე ამბობდნენ, ნიჭიერი ბავშვია, ყველაფერს იოლად ითვისებსო. ერთი პლატფორმა ჰგავდა მეორეს, ერთიდან მეორეზე უკვე უშიშრად გადავრბოდი და ვგრძნობდი, ძალ-ღონეც მემატებოდა და თვალსაწიერი მიფართოვდებოდა.

სამი თუ ოთხი პლატფორმა რომ მოვინაცვლე, წინ გაჭრილ ბრბოში წინი და გიგი დავლანდე. ხელიხელჩაკიდებულნი მირბოდნენ. არ ვიცი,

რა დავარქვა იმას, რა გრძობამაც შემიპყრო. თითქოს მილალატეს, თითქოს მარტო დამტოვეს, რალაც წამართვეს. ფეხებს ძალა დავატანე, სწრაფად მივეწიე და გიგის დავეჯახე. იგი ვაგონის ბორტს მიღმა გადაფრინდა და კინალამ ნინიც გადაიყოლა. გოგონას დროზე ვტაცე ხელი, ბიჭი კი ცალი ხელით ბორტს დაეკიდა. „გადაარჩინე!“ — შემთხოვა ნინიმ. ხელი გავუწოდე, მაგრამ იმან ქვევიდან ამომხედა. თვალეები მძულვარედ უნათებდა და მივხვდი, არასოდეს, არასოდეს მაპატიებდა. შევეყოყმანდი, დრო კი დაიკარგა, იმან ვაგონის ბორტს ხელი უშვა და მიწაყრილზე დაგორდა.

იმ ადგილს სწრაფად გავშორდით. ნინი ტიროდა, ხოლო მე, სხვა რა გზა დამრჩენოდა, ნინის ხელი ჩავავლე და წინ, შემდგომი პლატფორმისაკენ გავიყოლე...

8

ღამეა. რიგით მეშვიდე პლატფორმაზე ვარ და არ მეძინება. მატარებელი სწრაფი დაგადუგით მიიჩქარის. მარჯვნივ და მარცხნივ უკუნსიბნელეში ხანდახან ტევრებს მიღმა ჩამალული სუსტი ნათურა თუ გაკრთება.

ცაზე ვარსკვლავთცვენაა. მირიადი ვარსკვლავი სანინალმდეგო მიმართულებით გარბის. ხანდახან კუდიანი ვარსკვლავი გასრილდება და ჩაქრება, ჩაინავლება.

ნიავი უბერავს. დღისით, როცა ცხელა, ნაკლებ შემანუხებელია, ხოლო ღამით ცივია და მაძაგძაგებს. შორიახლო ნინის სძინავს. საბანში გახვეულა. სურვილი მკლავს მასთან ერთად ჩავთბუნდე, მაგრამ ვერ ვებედავ.

ხელი გავატოკე. ფრთხილად შევეხე. ლოყისძირში, სათუთ კანზე მომიხვდა. გოგონამ ამოიოხრა და ჩაიჩურჩულა: „გიგი!“

გველნაკბენივით ხელი უკან წავიღე...

ძილი არ მოდის...

მაღე გათენდება.

მერვე პლატფორმაზე გიგის აჩრდილი მესხიერებაში მქრქალდება, ვერც კი გამიაზრებია, მართლაც არსებობდა თუ სიზმრისეული ჩრდილების სამყაროდან მესტუმრა. ვფიქრობ, ნინის მესხიერებიდან ამომლილია, ნინის გონებას, მის შუქიან ღიმილს უკვე მე ვიპყრობ...

მეცხრე პლატფორმაზე პირველად ვაკოცე. ეს იყო სასწაული. ბაგე ბაგეს რომ შევახე, ტანში ჟრუანტელმა დამიარა და ვიგრძენი, რომ ნინიც ათრთოლდა. ორივეს თავბრუ გვესხმოდა, მაგრამ არ ვიცოდით იმ კოცნას რა უნდა მოჰყოლოდა. ეს მოხდა შებინდებისას, როცა მასწავლებელი პლატფორმიდან უკვე გავიდა, ბავშვები კი თავისთვის ერთობოდნენ და ყურადღება არავის მოუქცევია.

მეათე, ბოლო პლატფორმაზე, როცა ჩვენ წინ საძილე ვაგონის ბნელი კედელი მიქანაობდა, შიში ვძლიე და ნინის საბანქვეშ შევუძვერი. სუსტად მიწვედა წინააღმდეგობას, მაგრამ მისი მხურვალე სხეული ალერსს ითხოვდა და ვიგემე ქალწულის ნეტარი სიტკობება. ნინი ასლუკუნდა, ყურში ჩურჩულით მომაოროტელა: „ვიცი, მიმატოვებ!“ ტუჩებში ვაკოცე და ჩურჩულითვე ვუპასუხე: „შენზე მეტად არავინ მყვარებია, ვფიცავ, არასოდეს მიგატოვებ!“

დღისით, შუადღის მზე რომ კეფაზე გვაჭერდა, მეათე პლატფორმის დატოვების ზეიმი გაიმართა. დიტო მასწავლებელს ჩვენი ბოლო ნამუშევრები ენყო წინ და მოუთმენლად ველოდით განაჩენს. ზედა რვეული აიღო და გამომინოდა: „ნაიკითხე!“ ჩემი თემა იყო, ნინა დღეს დაწერილი. გულმა რეჩხი მიყო, ვიფიქრე, არ მოენონა-მეთქი. კითხვა ენის ბორძიკით დავიწყე, მაგრამ მერე გავთამამდი და ხმას შესაბამისი რიხი შევძინე. ნამუშევარი მოიხილავდა დიადი მემანქანის ცხოვრების იმ მონაკვეთს, როცა ის ჯერაც არ იყო დიადი მემანქანე. ის გახლდათ ახალგაზრდა, ოფლსა და კვამლში გამოყვანილი ცეცხლფარეში, რომელიც ფართო ნიჩბით ქვანახშირს საცეცხლურში ყრიდა და ორთქლმავალს აძლევდა ძალას, ეთრია ეს ჩვენი უსასრულოდ გრძელი და მძიმე მატარებელი. ორთქლმავალი არასოდეს მენახა. ჯერაც პატარა ვიყავი, როცა მითხრეს, რომ ის თბომავალმა შეცვალა, ახლა ელმავალი მიგვაქანებდა და მჯეროდა, რომ ის დრო დადგებოდა, როცა ბირთვული მანქანა ჩაგვებმებოდა და უფრო სწრაფად გაგვაქროლებდა. ასევე მეწერა იმ ჩემს თხზულებაში. დიტო მასწავლებელს თვალეებიდან კურცხალი გადმოუგორდა და მითხრა: „ძაან ნიჭიერი ახალგაზრდა ხარ! შორს წახვალ, თუ, ცხადია, ქალებმა ბორკილი არ დაგადეს!“ — თან ნინის მრავლისმეტყველად გადახედა. ნინის სირცხვილის აღმური აუვარდა. მეც გავწითლდი...

ჩვენ, ყველანი, ათვაგონგამოვლილები საძილე ვაგონში გადავბარგდით!

ნატა მხოლოდ თვალ-წარბით ვიცანი. საოცრად შეცვლილიყო — პირმრგვალი, ლოყებდაბერილი... ტყუპები ხელებში ეჭირა და მუცელი კვლავ წამოზრდოდა. „ხომ ლამაზებია?“ — მკითხა. პატარა, დორბლიან ბაყაყებს ჰგავდნენ. უკბილო პირები მოელოთ და უფერული თვალებით მათვალთვლებდნენ. „ალბათ მამას დაემსგავსნენ!“ — გავიფიქრე. მართლაც, კუპეს სიღრმეში ტიპი წამოიმართა, ისიც გაბერილ გომბე-შოს მივამსგავსე და ზიზლი ვიგრძენი.

— ვაჰ, ცოლისძმავ, ყოჩაღ რომ აქამდე მოაღწიე! — დონდლო მკერდზე მიმიხუტა და კინალამ გამგუდა. — ეს რა ლამაზი დაგიტრევიდა, ჰა! — ნინიზე თქვა.

ნინის პირი სირცხვილისაგან აეტკიცა. სიძის ზედმეტი გაშინაურება არაფრად მეპიტნავა, ერთი სული მქონდა, როდის გავეცლებოდი, მაგრამ ნათესაობა ბორკილია და ადამიანი იოლად ვერ დაეხსნება.

— მეზობლად კუპე თავისუფალია, თქვენთვის ვინახავდით! — თქვა კუკურამ (ასე ერქვა ჩემს ძვირფას სიძეს).

სხვა კუპეებს ათვარგამოვლილები სწრაფად დაეპატრონენ, საქმე დასწრებაზე მიდგა და ჩვენც, მე და ნინიმ, ეს კუპე დავიკავეთ.

— ამიერიდან ეს არის ჩვენი საცხოვრისი! — თქვა ნინიმ და უმაღლ დალაგებას შეუდგა.

უხერხულად ვიდექი ზღურბლზე, ნინი კი ლილინებდა და ყოჩაღად ტრიალებდა. მტვერი გადანმინდა, ფანჯარაზე ორი ნაქარგი ფარდა ჩამოკიდა, საიდანაც ლარნაკი გამოაჩინა, შიგ ხელოვნური ყვავილები იდო, ალბათ თვითონვე გამოჭრა ფერადი ქალღმერთისაგან. აბა, აქ, ვაგონში საიდან გაჩნდებოდა ნამდვილი ყვავილები! ყვავილები გარეთ, მინდორში ხარობენ და ჩვენი სწრაფი მატარებლიდან მხოლოდ მათს სიჭრელეს ვხედავდით.

ბინდისპირზე კუკურამ თავის კუპეში დაგვპატიჟა. პატარა მაგიდასთან ვინროდ ვისხედით, მე ნატასთან, კუკურის კი ნინი ისე მიემწყვდია, ეჭვიანობის ფარული ჭია მღრღნიდა, ხოლო ნინის ელეთმეღეთი მოსდიოდა.

სკამლოგინის დანარჩენი ადგილი ნატას ბაყაყუნებს ეჭირათ და საწოვარას მონდომებით წუნნიდნენ.

მყავე ღვინოს ვსვამდით, მე — ღვინის ჭიქით, ხოლო კუკურა — ლუდის კათხით. გრძლად და მოსაბეზრებლად მიედ-მოედებოდა, ცხოვრებას უჩიოდა. ნიჭიერი ბავშვი ვიყავი, დიადი მემანქანის თავგადასავლები და ვაგონების გეოგრაფია სულ ზეპირად ვიცოდით. დიდ მომავალს მინინასწარმეტყველებდნენ, მაგრამ ორმა რამემ შემეშალა ხელი — ამ ბაყაყუნებმა და საფრთხეებმა, ნინა ვაგონებში რომაა ჩასაფრებულიო... ვერ გავიგე, რა საფრთხეებზე მელაპარაკებოდა, მაგრამ იმან აბდაუბდა სადღეგრძელოებისაკენ გაუხვია და მეც არ ჩავიძიებავარ. დავიღალე, მოვითენთე, სიძეს კათხაც ვერ ერეოდა, მე კი პატარა ჭიქითაც დავითვერი. თვალები მებლიცებოდა და კუკურა უფრო გაბერილი და დეფორმირებული მეჩვენებოდა — უზარმაზარი, თვალებგადმოკარკლული გომბეშო... „ერთი შენი კარგებიც!“ — ამოვ-ილულლულე და ნატას მომრგვალებულ მხარზე დამეძინა.

არ მახსოვს ჩემს კუპემდე როგორ მიმიყვანეს. თვალი გავახილე, თურმე ნინისთან ჩახუტებულს მძინებია. ქალს სასურველი თბილი სურნელი ასდიოდა. სრული ბედნიერების აღსაქმელად ხელს მიშლიდა კეფაზე მოწოლილი ტკივილი, კუჭის ძმარვა და მოულოდნელი გახსენება დიტო მასწავლებლის სიტყვებისა, ნიჭიერი ყმანვილი ხარ, შორს წახვალ, მაგრამ ქალი ბორკილიაო. კუკურას სიტყვებაც ჩამესმა, მეც ნიჭიერი ვიყავი, მაგრამ ცოლ-შვილმა ბორკილი დამადო და ამ კუპეს იქით ვერსად გავაღწიეო. ვინეკი ზურგზე და ვფიქრობდი ჩემს განვლილ გზაზე და შესაძლო მომავალზე. ვისხენებდი იმ პირველ ვაგონს, სადაც დავიბადე, ჭუჭრუტანებს იატაკზე და კედლებზე, საიდანაც ვცდილობდი სამყაროს შეცნობას, ვისხენებდი იმ ორ ვაგონს, სახურავები რომ არ ჰქონდათ, წვიმის დროს მე და ნინი ერთი ქოლგის ქვეშ ვისხედით, ღამით კი შემეძლო ვარსკვლავიანი ცა მეხილა... მერე კი ვაგონ-პლატფორმების რიგს, საიდანაც თვალწარმტაცი სივრცეები იშლებოდა, მაგრამ სწრაფი გადარბენის გამო მის მშვენიერებას ბოლომდე ვერ აღვიქვამდი. ახლა კი, აჰა, ვიყავი კუპირებულ ვაგონში, საკუთარ კუპეში, ლამაზ ცოლს ჩახუტებული, რომლის ნიაღში, შესაძლოა, ჩემი ნაშეიერი ბაყაყუნა იზმორებოდა. საქონლის გადასაყვანი ვაგონის ბინადრისათვის ეს იყო უდიდესი მიღწევა, მაგრამ ფიქრში ფეთქავდა აზრი — ნუთუ ამას ვესწრაფოდი?

თავი მტკიოდა, ფიქრს ვერ ვუღრმავებოდი და თვალი კვლავ დავხუჭე...

დროის საზომი მატარებელში ცრუა. სიჩქარის შენელებისას დრო ნელა მიზოზინებს, აჩქარებისას იგი საერთოდ კვდება და დღეები მეხსიერებაში კვალსაც კი არ ტოვებენ. კუბეში ცხოვრება — მოსაწყენი ერთფეროვნება — დროის მიღმა მიედინება. მე და ნინის თვლემა-ზმანება გვეუფლება, რაიც ადამიანს ამყოფებს სადღაც სიცოცხლესა და სიკვდილს შორის. უფრო და უფრო ვრწმუნდები, კუბეში ცხოვრება ხაფანგია, ლამაზი ცოლი — ბორკილი. კედელზე მიკრული კალენდარი მხოლოდ ციფრთა კრებულია, რომელიც ხანდახან გაგაკვირვებს — „რამდენი დრო გასულა?“ სად გაქრა ის საათები და წუთები, რომლებმაც შეავსეს შუალედი იმ დღიდან ამ დღემდე? აი, რომელიღაც თვის რომელიღაც ღამეს ვნევერ ჩვენი პატარა კუბეს ვინრო თაროზე. ნინის ჩემი მკლავი თავქვეშ ამოუდგია და, ალბათ, სძინავს. იგი ჯერაც თბილი და სასურველია, თუმცა არც ისე, როგორც კუბეში ცხოვრების პირველ დღეებში. თვალგახელილი ბნელ ჭერს მივჩერებივარ, არაფერი ჩანს, მაგრამ ვიცი, რომ იქ ზედა თაროა, ზედ საოჯახო ხაბაკუბაკი გვიყრია, მერმის კი ჩემი პატარა ბაყაყუნა დაიძინებს.

უცებ ნინი შეირხა. მივხვდი, ცდილობს სიბნელეში დამათვალეიეროს. მკლავი უკვე დამიბუჟდა, მინდა გამოვაცალო, მაგრამ ჯერჯერობით ვითმენ.

— გძინავს? — ჩურჩულით მეკითხება.

— არა!

— გავიპაროთ, რა! — სიტყვებს თითქოს სლუკუნი ამოაყოლაო.

— სად გავიპაროთ?

— გადავხტით! დავრჩეთ დროში, გიგი რომ დარჩა, ისე...

თურმე გიგი აქამდე ხსომებია. გულში ეჭვმა გამკენნლა. ცოტა ხანს ვიყუჩე, მერე ამოვდერღე:

— ჩვენ ხომ არ ვიცით, სად, რომელ დროში აღმოვჩნდებით?

— სულ ერთია, კუბეში სული მეხუთება!

— ვაითუ გადახტომისას ცუდად დაეცე და მუცელი მოგეშალოს!

ამაზე არაფერი მიპასუხა. დუმილი გაგვიგრძელდა. მინდოდა რაღაცა კიდევ მეთქვა, ეჭვი გამეფანტა, მაგრამ მშვიდი, თანაბარი სუნთქვა მომესმა.

არჩევანი? რა არჩევანი აქვთ კუბეში გამომწყვდეულთ? ეს მატარებელი ხომ არასოდეს ჩერდება! უნდა დავბერდეთ და დავიხოცოთ. ლონისაგან თანდათან დავიცლებით, დავკარგავთ ყველაფერს, რის გამოც ჯერ კიდევ ერთმანეთისათვის სასურველნი ვართ. დადგება ჟამი, როცა შეგვჯავრდება ეს ერთფეროვნება და კუბეს სამოთხე ჯოჯოხეთად გადაიქცევა... თუ გადავხტები, დავრჩები დროში, საიდანაც არსაითკენ მიდიან და დღე დაემსგავსება დღეს... ოღონდაც, არსებობს მესამე გზაც — ის მიემართება დიადი მემანქანის სავარძლისაკენ! სავარძელი ერთია, მისკენ კი უამრავი პატივმოყვარე სუბიექტი მიისწრაფის. ამ კუბედან მხოლოდ იმას შეიცნობ, რაც ერთი ფანჯრიდან ჩანს, ხოლო პირველი, მენინავე ელმავლიდან გადაიშლება გზა, რომელიც მომავლისაკენ მიექანება.

მკლავს, რომელიც ნინის ჩაუხუტებია, უკვე ვერა ვგრძნობ... და მაშინ გავიფიქრე: გამოვაცლი! თუ გაიღვიძა, ჩავეხუტები და ჩემსავე ბორკილებს უფრო შემოვიჭედავ, მაგრამ თუ ვერ გაიღვიძა, კუბედან გავალ და აღარ დავბრუნდები.

ფრთხილად გამოვაცოცე... ნინიმ ამოიოხრა, „ლოთი!“ — ჩაიბუტბუტა და ღრმა ძილში შებრუნდა.

ნილი ნაყარი იყო. უჩუმრად ჩავიცვი და კუბედან გავედი.

ყველა სხვა კარი მიგმანული იყო, ჩვენიც მივხურე და დერეფანს დავუყევი...

რამდენიმე ვაგონი მოვინაცვლე.

ვაგონიდან ვაგონში ხმაურიანი ხიდურებით გადავდიოდი. რბილი ხალიჩით მოფენილ დერეფნებს სუსტი ნათურები მქრქალი სინათლით ავსებდა. ფანჯრებს წკვარამი აწვებოდა და ვერ გამერკვია, რა დრო დადგა.

კუბეთა კარები მჭიდროდ მიეხურათ, შიგნით, ალბათ, მატარებლის მგზავრებს ეძინათ.

ნინის ქალური სითბო და სურნელი კარგა ხანს მომყვებოდა. რაც უფრო ვმორდებოდი, მით უფრო მიპყრობდა სინანული, მაგრამ ჯიუტად ვდევნიდი ეჭვებს, თავს ვირწმუნებდი, რომ მიზნის მისაღწევად აუცილებელია თავგანწირვა. „ვისაც საკუთარი სიცოცხლის სასწორზე შეგ-

დება არ ძალუძს, უკვდავება არ ელოდება!“ — ფფიქრობდი, თუმცა ვერ ამომეხსნა, რისთვის მჭირდებოდა ეს „უკვდავება“.

მომდევნო ვაგონში შევიჭყიტე და თითქოს საბურველმა ამოიქმინაო — „ჰაჰ!“

შესასვლელთან ზოლებიანი ბუდრუგანა იდგა და ზოლებიანივე შლაგბაუმი გზას მიკეტავდა.

ბუდრუგანას დირეზე ფორმიანი კაცი თვლემდა...

თვალი დაჭყიტა და მომაჩერდა.

— არ შეიძლება! — ამოიყვია. — ნაბრძანები მაქვს, არავინ გავატარო!

ხელი ზურგსუკან წაიღო, ეტყობა, იარაღს წაატანა.

მივხვდი, ხვეწნა აქ არ გაჭრიდა. არ დავაყოფნე, ძირს დავეცი და შლაგბაუმის ქვეშ გავსრიალდი.

— ჰაჰ! — წამოიძახა გაოცებულმა და წამოინია, თან სასტვენს გამაყრუებლად ჩასტვინა.

წამოვხტი და წინ გავქანდი.

ჩემს უკან კუპეთა კარები ზედიზედ იღებოდა და ზორბა კაცები გამორბოდნენ.

— შეჩერდი, გესვრი! — მომძახოდნენ, მაგრამ შეჩერებაც სიკვდილს უდრიდა.

ვაგონის ბოლოს კარი ჩაკეტილი დამხვდა.

მოვიხედე, დერეფანი შეიარაღებული კაცებით ავსებულიყო.

საპირფარეშოში შევვარდი და კარი ჩავრაზე.

გარედან დაეჯაჯგურნენ.

ფანჯარა ჩამოვწიე და გარეთ ძლივს გავეტიე.

ცივმა ქარმა ვაგონს ლამისაა მომწყვდიტა, მაგრამ მოვასწარი და სახურავის კიდეს ჩავებლაუჭე.

— შეჩერდი! — მდევარნი ყვიროდნენ.

კარი შემოხეთქეს, ოღონდ მე უკვე ავიწიე და სახურავზე გადავგორდი.

წამოვიჭერი და წინა ვაგონის სახურავზე გადავხტი...

აღმოსავლეთის რიჟრაჟი ნათდებოდა. დამდეგი დღის სინათლე ფეხდაფეხ მომდევდა. ამ ადგილიდან მატარებლის არც თავი ჩანდა,

არც ბოლო... მატარებლის კუდს მზე დაჰნათოდა, ელმავალი კი ჯერაც ღამეს მიჰკიოდა.

მივრბოდი სინათლისა და ბინდის ზღვარზე და მოძალებული ქარი ცდილობდა სახურავიდან ჩემს გადაგდებას.

უცებ მოწყვეტით გავჩერდი. წინ, ჩემგან მესამე ვაგონის სახურავზე კაცი იდგა და თოფს მიმიზნებდა.

სროლა არ გამიგონია, ყურთან კი ტყვიამ ბზიკივით გაიწილა, ოღონდ ზურგიდან.

მოვიხედე, უკანა ვაგონიდან მესროდნენ. იქაც, სახურავზე რამდენიმე კაცი იდგა და თოფებს მიმიზნებდნენ.

ძირს გავერთხე.

ახლა თავზევით ტყვიები წიოდა. ვერ მივხვდი, მე მესროდნენ თუ ერთმანეთს.

გზა ფორთხვით გავაგრძელე, სახურავის წინა კიდეზე მივალწიე.

გადავეკიდე და პირდაპირ ხიდურაზე დავეცი.

უკანა ვაგონიდან ბავშვიანი ქალი გამოდიოდა და ხელი იმან მტაცა.

— გაგიჟდით? — შემეკითხა.

— ნინი? — გაოცებით წამოვიძახე.

იმან უცხოდ შემომხედა, ვერ მიცნო და მოზარდთან ერთად (ეს იყო ბიჭი!) წინა ვაგონში გაუჩინარდა.

„ნუთუ მართლა ნინია? — თავს ვიმტვრევდი. — ნუთუ ეს ბავშვი ჩემია?“

ეს შეუძლებლად მეჩვენებოდა, რადგან ბიჭუნა საკმაოდ გაზრდილიყო.

„ვერ მიცნო!“ — ესე იგი, თუ ეს მართლაც ნინია, დიდი დრო გასულა. ალბათ ძალიან შევიცვალე. სარკე მჭირდება, რათა ჩავიხედო. არც კი ვიცი, როგორ გამოვიყურები.

კვალზე მივყევი, მაგრამ ვერ მივწიე.

დერეფანში კაცს გადავანწყდი, ისიც ჩემსავით მიიჩქაროდა.

— წარმოგიდგენიათ, ცოლმა ჩამიარა და ვერ მიცნო! — ყალბი სიცილით მომმართა. მეცნო, თითქოს სადღაც ადრე მენახა.

გადავასწარი და ვაგონიდან რომ გავდიოდი, ერთხელაც მოვიხედე.

თითქოს კეტი დამარტყესო, იმ კაცში ჩემი „მე“ ამოვიცანი — პირისკანი ოდნავ მიმჭკნარი ჰქონდა, თმები ჭალარას დაეპენტა.

„რა არ მოეჩვენება კაცს!“ — გავიფიქრე და სწრაფად გავშორდი...

დღემ მომისწრო. ნათურები ჩაქრა, ფანჯრებს მიღმა კი მწვანე სანახები გადაიშალა.

მატარებელმა სვლა ოდნავ შეანელა, ალბათ იმიტომ, ლიანდაგიდან არ გადავარდნილიყო.

ამ დროს მომდევნო ვაგონში შევდიოდი და გავშეშდი.

ღია კარში იდგნენ ქალი, რომელიც ნინის მივამსგავსე, კაცი, რომელიც ჩემს სიჭაბუკეს ჰგავდა და ბიჭუნა, რომელიც მგავდა მე იმ პირველ, საქონლის გადასაყვან ვაგონში.

— გადავხტეთ? — ქალის ხმაც მეცნო.

— ჰო, ხომ გადავწყვიტეთ! — ვუპასუხეთ მე და კაცმა.

ქალმა ხელი ჩაავლო ბიჭუნას და ვაგონიდან გადაეშენენ.

რკინიგზის მინაყრილი ლორთქო ბალახს დაეფარა და დავინახე, თუ როგორ დაგორდნენ მწვანე ფერდობზე ქალი და ბიჭუნა და გზისპირა ბუჩქებში გაიხლართნენ.

მეც ხომ უნდა გადავმხტარიყავი, ის კაციც, მაგრამ ბოლო წამს თავი შევიკავე, კაცი კი უკვე წინ, დერეფანში მიიჩქაროდა.

კარი მივაჯახუნე და წინ წასულს მივედევნე.

დროის სათვალავი კარგა ხანია დამეკარგა. აგერ მავანს გადავასწარი, ამჯერადაც „მეს“ რომ მივამსგავსე... მერე მეორეს გადავასწარი, მესამეს... მივიჩქაროდი და ვასწრებდი კაცებს, რომლებიც თითქოს მგავდნენ, მაგრამ ჩემზე დაბერებულები მეჩვენებოდნენ — თმაქალარანი, მხრებში მოხრილნი, მძიმედ მავალნი... მე მათ ვასწრებდი და ვგრძნობდი, ჩაშრეტილი თვალებით ზურგს რომ ბოროტად მიბურღავდნენ.

„ნუთუ ამდენი დრო გავიდა?“ — ეჭვით ვეკითხებოდი საკუთარ თავს. მინდოდა ვინმესგან სარკე მეთხოვა, ჩამეხედა, მაგრამ მეშინოდა, არ მენახა თეთრად დაპენტილი თმები და სახის ნაოჭები... გულს ვიმხნევებდი, იგი ძველებურად მიცემდა, ღონეც ძველებურად მერჩოდა და ფეხს უფრო და უფრო ვუჩქარებდი, რათა ყველასათვის გადამესწრო, თუმცა ეს იოლი არ იყო, რადგამ ამ გზაზე უკვე მრავალნი მიდიოდნენ.

უკვე მერამდენე ხიდურაზე შევაბიჯე, რათა მომდევნო ვაგონში გადავსულიყავი, იქიდან კი ყაყანი და აურზაური მომესმა. კისერი წავ-

იგრძელე, იქნებ რამე დამენახა. დერეფნის ბოლოს წესრიგის დამცველნი მავანთ თავში რეზინის კეტებს ურტყამდნენ. ნაცემნი ცდილობდნენ უკან დაეხიათ, სხვები ამათ ზურგზე აწვებოდნენ და იქაურობა ისე გადაიჭედა, ნემსიც ვერ გაძვრებოდა.

მავანი მავანს საშინლად აგინებდა, ვილაცამ ვილაცა ფეხქვეშ ჩაიდო და დაუნდობლად თელავდა, სხვები ცდილობდნენ ვაგონიდან გადაეგდოთ მეტოქე, ერთმანეთს თავს კედელზე არტყემევიანებდნენ და სისხლის შხეფებით კედლები ინუნებოდა.

— რას მომანეკი! — მიღრიალა წინ მდგომმა. — ვერა ხედავ, არ ატარებენ!

ნაბიჯით უკან დავიხიე...

ჩემი სამშობლო — მატარებელი უამრავ სიურპრიზს მიმზადებდა. გამახსენდა ჟამი საქონლის ვაგონიდან სასკოლო ვაგონში გადასვლისა, როცა ხიდურაზე შიშისაგან გული მიფართქალეზდა. შემდგომ უამრავი ასეთი ხიდურა დავძლიე და არასდროს შემშინებია.

წელან სახურავზე გადავირბინე და გადავრჩი. ავიხედე, იქნებ კვლავაც ზევით ავმძვრალიყავი, მაგრამ ზევით ტყვიის ნივილი მესმოდა და მივხვდი, სახურავზე ამძვრალეებს ცხრილავდნენ.

შიში ცოდნით დაიძლევა. კარგად მქონდა შესწავლილი ვაგონების გეოგრაფია. დიდი არჩევანი არ მრჩებოდა. რაკი პირდაპირი გზა ჩაიკეტა, სახურავზეც ვერ ავიდოდი, მაშინ არსებობდა კიდევ ერთი — ყველაზე რისკიანი, სადაც გადარჩენის შანსი ნულზე ოდნავ მეტი იყო... ფარ-ხმალის დაყრას არ ვაპირებდი, ჭოჭმანი, ვიცოდი, შიშს გამიძლიერებდა და წუთის შემდეგ ხიდურის ქვეშ ამოვყავი თავი.

ღიას, აქ რელსებზე შემადრწუნებელი გრიალით ბრუნავდა ფოლადის ბორბლების ორი წყება და სისწრაფეში რკინიგზის ძელები ერთიან, ნაცრისფერ ხალიჩად აღიქმებოდა.

ორი წყვილი ამორტიზატორი ეხლებოდა ერთმანეთს, სამუხრუჭე მისაბმელი ქანაობდა...

თავდაღმა ვეკიდე და ვმარჩიელობდი, თუ როგორ გამეღწია ფოლადის ფსკერქვეშ და ცოცხალი დავრჩენილიყავი, რადგან მცირედი შეცდომაც სიკვდილს უდრიდა.

ყოველი შვერილი და ჭანჭიკი გამომადგებოდა, უფრო კი მიღების სისტემა, ალბათ სამუხრუჭე, ვაგონს რომ მთელ სიგრძეზე გასდევდა.

სწორედ ამ მიღზე დავეკიდე, ბოლომდე დარწმუნებული არ ვიყავი, რომ ის არ მოწყდებოდა, მაგრამ ნელინელ, აუჩქარებლად ვინაცვლებდი ხელებს... ერთგან ზედ გადავანეჭი, შევისვენე, ზურგით მეტალის ფსკერს ვეხახუნებოდი. ვცდილობდი, მზერა ამერიდებინა ბორბლებისათვის, მათ გამაყრუებელ გრიალს მუქარად აღვიქვამდი... შეუძლებელია გადარჩენა, როცა სიკვდილს ხახაში უძვრები...

ფრთხილად, ფრთხილად!... — ვიმხნევებდი თავს. როგორმე ბენვის ხიდზე ბოლომდე უნდა გავიარო, ოღონდ თუ ჩავვარდი, უმჯობესია უმაღვე მოვკვდე, რადგან ეს მატარებელი არასოდეს ჩერდება და ორ რელსს შორის გამომწყვდეულს ვაგონების მთელი შემადგენლობა ვერასოდეს გადამივლის.

დროის სათვალავი დამეკარგა. ღონე თანდათან მაკლდება და ვფიქრობ იმ წამზე, როცა მკლავები საბოლოოდ დამალალატებს.

კიდევ ცოტა და მეტი ძალა აღარა მრჩება. თუ ჯერ კიდევ მივძვრები, მხოლოდ სულის სიმტკიცე და სიჯიუტე მიმერეკება. ყოველი კუნთი, ყოველი იოგი ამტკიცდა. ვილაცა თითქოს ჩამძახის, დანებდი, ხელი უშვი. სიკვდილი წამიერია, ყველაფერი განქარდება, პატივმოყვარეობა არარაა, მარადისობის წინაშე ყველაზე დიადი საქმეც საპნის ბუშტია. დღეს ხარ, ხვალ არ იქნები, რისთვის იტანჯები? რა ხეირს გამოელი?

არ ვიცოდი, ასე რისთვის ვიტანჯებოდი! დამავინწყდა, როგორ მოვხვდი აქ, ვაგონის ფსკერქვეშ, ფოლადის ბორბლებს შორის, სასიკვდილოდ განწირული... დამავინწყდა ადრინდელი ცხოვრება, დედა, ნატა, ნინი, ბიჭუნა, რომლის სახელიც კი არ ვიცოდი.

და აჰა, როცა ტვინშიც და გულშიც სიცარიელემ დაიბუდა, წინა ვაგონის ხიდურამდე ავაღწიე, ზედ ავზიდე ჩემი უგრძობი ტანი, დავეგდე და გავითიშე...

კომმარი მესიზმრა. უკანა ვაგონის კარი გასკდა და იქიდან ბრბო გამოცვივდა. ზედ მაბიჯებდნენ, მე კი ტანის აზიდვას ვცდილობდი... ყოველ წამონევაზე ვილაცის ჩექმა გადამივლიდა, ძირს მიმაკრავდა... ძვლებს ლანალუნნი გაჰქონდა, ხორცი მეგლიჯებოდა... მინდოდა, მეყვირა, მაგრამ პირიდან ხმა არ ამომდიოდა.

„რას გდია აქ? გადაადგეთ ხიდურიდან!“ — ჩამესმა და ვიგრძენი, რომ ხელი ჩამავლეს და მალლა ამისროლეს.

თვალი დავაჭყიტე. არავინ იყო. ხიდურა რახრახებდა, ხტოდა და მეც მასთან ერთად ვძაგძაგებდი.

ძლივს გავიმართე ნელში, წინა ვაგონისაკენ გადავდგი ნაბიჯი და კარი შევადე.

მისაღებში აღმოვჩნდი. კედელზე უზარმაზარი სარკე ეკიდა, სარკეში ჩანდა ღია კარი და უცნობი, ამ კარში რომ შემოდოდა.

კაცი ჭალარას დაეპენტა. ნაოჭიანი პირისახე და ხელები გამურული ჰქონდა, ტანისამოსი მტვერში ერთიანად ამოგანგლოდა.

კარი ზურგით მივხურე და მაშინლა მივხვდი, რომ ეს კაცი მე ვიყავი — დიადი მემანქანის კარიბჭეს და სიბერის კარიბჭეს თურმე ერთდროულად მოვალნიე.

სანერ მაგიდასთან ახალგაზრდა, კობტა ოფიცერი იჯდა.

წამოხტა, ქუსლი ქუსლს მიარტყა და მხედრული სალამით მომესალმა.

— გელოდებიან! — ყოჩაღად მითხრა და ოქროთი მოვარაყებულ კარზე მიმითითა.

ნაბიჯი რომ გადავდგი, კარი გაიღო და მთელი ვაგონის სიგრძეზე გაჭიმულ სალონში აღმოვჩნდი.

გრძელი, მწვანე მაუდგადაფარებული მაგიდის ორსავე მხარეს სავარძლებში ჩამსხდარმა ბატონებმა ჩემკენ მოიხედეს.

ასაკით საუკუნოვანებს ზოგს ფრაკი ეცვა, სხვებს აქსელბანტებიანი მუნდირები.

მაგიდის თავზე, უზარმაზარი, ჭერამდე აწეული პორტრეტის ქვეშ გამელოტებული ჩია კაცი იჯდა და უფერული თვალებით შემომყურებდა.

პორტრეტზე გამოსახული დიადი მემანქანე ქვანახშირით იყო გამურული და ტანზე მტვრითა და ფერფლით ამოგანგლული მემანქანის ჯუბა ეცვა.

— ჰგავს? — ჩიფჩიფით იკითხა ჩია კაცმა და გაძვალტყავებული თითი მომაშვირა.

— ჰგავს, ჰგავს! — თავი დაუკანტურეს დანარჩენებმა.

— ბატონებო, დროა შევისვენოთ! — თქვა იმ პირველმა და თავი ჩამოუვარდა.

სხვებმაც მას მიბადეს და სალონში გაისმა ფშვინვა, მსუბუქი ხროტინი, უაზრო ჩიფჩიფი.

საკრებულომ დაიძინა.

იქნებ ხაფანგს მიგებენ-მეთქი და კედლის გასწვრივ ფრთხილად გავიარე.

ბერიკაძებს წყნარად ეძინათ.

ბრინჯაოს ხიდურით ელმავალში შევედი...

16

ძრავების მოგუდული გუგუნის მომესმა.

ფანჯრების გასწვრივ ვინრო დერეფანილა დარჩენილიყო. დანარჩენი სივრცე, იატაკიდან ჭერამდე, მეტალის ფირფიტებით იყო შეჭედ-ილი და სწორედ ამ კედელს მიღმა უწყვეტად მუშაობდა პერპეტუუმ მობილე, უხილავი მანქანა, რომელიც, ვინ იცის, როდის ჩაირთო, ამიერვერაგინ გათიშავდა და ასე მიაქანებდა უსასრულო მატარებელს, შეჩერება რომ არ ენერა.

დერეფანში არავინ შემხვედრია. ფანჯრებზე მუქი მუშამბები აეფარებინათ და გარეთ ვერ ვიხედებოდი.

ამ ელმავლიდან მომდევნოში გადავედი, მომდევნოდან კიდევ მომდევნოში... სათვალავი დავკარგე.

ბოლო კარით მოზრდილ კაბინაში გავედი.

სწორედ აქ იყო სამართავი პულტი. პანელებზე უთვალავი ნათურა ციმციმებდა, უამრავი ლილაკი ჩამწკრივებულიყო.

სამართავ რიჩაგთან ერთი სავარძელი იდგა. ზედ კაცი იჯდა და წინ განოლილ ლიანდაგს გაჰყურებდა.

თავზე რკინიგზელის კეპიანი ქუდი ეხურა.

„დიადი მემანქანე!“ — გავიფიქრე სასოებით.

ხმადაბლა ჩავახველე, მაგრამ კაცს თითქოს არც გაუგონია.

ნელა მივუახლოვდი. მუხლებში ძაბუნის ჩამელვარა. იქნებ იმიტომ, რომ დიადს შევეყარე, ანდა იმიტომაც, რომ ეჭვი მიპყრობდა.

წინ მთა აღმართულიყო და მატარებელი შეუწყვეტლად მისკენ მიექანებოდა.

„დიად მემანქანესაც ჩაეძინა!“ — ვიფიქრე და ხმამაღლა მივმართე: — ჰეი!

კაცი არ განძრეულა.

მივირბინე და მხარზე ხელი შევახე.

— ჰეი!

ქუდი გადაქანდა და ცარიელი თავის ქალა ძირს რახრახით გაგორდა.

თავზარი დამეცა, დამუნჯებული დავეყურებდი იმას, რაც ოდესღაც „დიადი მემანქანე“ იყო, ახლა კი რკინიგზელის ფორმაში ჩაყრილი ჩონჩხის გროვად გადაიქცა.

უცებ რალაცამ გულის კოვზთან შემიღივინა და ისტერიული ხარხარი ამიტყდა. ვიცინოდი, მუცელზე ხელს ვირტყამდი, წელში ვიკაკვებოდი, ვხარხარებდი და ვხარხარებდი...

მერე სიცილი ჩამიწყდა, შიში დამეუფლა.

„ვგავდი, დიახაც ვგავდი ამ ჩონჩხის გროვას!“

უდიერად ჩამოვფერთხე სავარძლიდან ის, ვინც ოდესღაც დიადი მემანქანე ბრძანდებოდა, ჩავჯექი და რიჩაგს ხელი ჩავავლე.

მატარებელი წინ აღმართული მთისაკენ მიექანებოდა.

რიჩაგს მივანექი, ოლონდ მატარებელს სვლა არ შეუწელებია, იგი კარგა ხანია, მართვას არ ემორჩილებოდა.

შეჰკვივლა ელმავალმა და შეგრიალდა შავ გვირაბში.

„გაღმა სხვა სამყაროა!“ — იმედს ჩავებლაუჭე, თუმცა ვერც ლიანდაგს ვხედავდი, ვერც გვირაბის კედლებს.

სადღაც შორს სინათლე აციმციმდა.

„გასასვლელია!“ — ვიგუმანე, მაგრამ ის, რაც ციმციმებდა, არ ჰგავდა დღის სინათლეს, იგი წითლად ლუდლუდებდა და კაბინაში ცხელმა ჰაერმა და დამწვრის სუნმა შემოაღწია.

წუთიც და მატარებელი შეგრიალდა უკიდევანო მღვიმეში, რომელიც გალიცლიცებული იყო გამდნარი რკინის ზღვით, — თუხთუხებდა, დუღდა, ბუებუებდა, ისროდა მწველ შხეფებს, გუმბათზე შავი კვამლი იბოლქვებოდა და ჭექა-ქუხილისაგან ირგვლივეთი ერთიანად ზანზარებდა.

წარმოსახვაში მოულოდნელად გაიელვა ნინიმ და ბიჭუნამ, რომლის სახელიც არ ვიცოდი.

აფეთქება წამიერი იყო და სამყარო გათავდა...

ნინი პატარა სახლის დირეზე იჯდა. ბიჭუნა მის მკლავს ჩახუტებო-
და და თავი მხარზე სანდომიანად მიეყრდნო.

ეზოში ატმისა და ტყემლის ხეები თეთრ და ვარდისფერ ყვავილებს
დაეპენტა.

აღმოსავლეთის ცაზე მზე შუბისტარზე გაჩერდა.

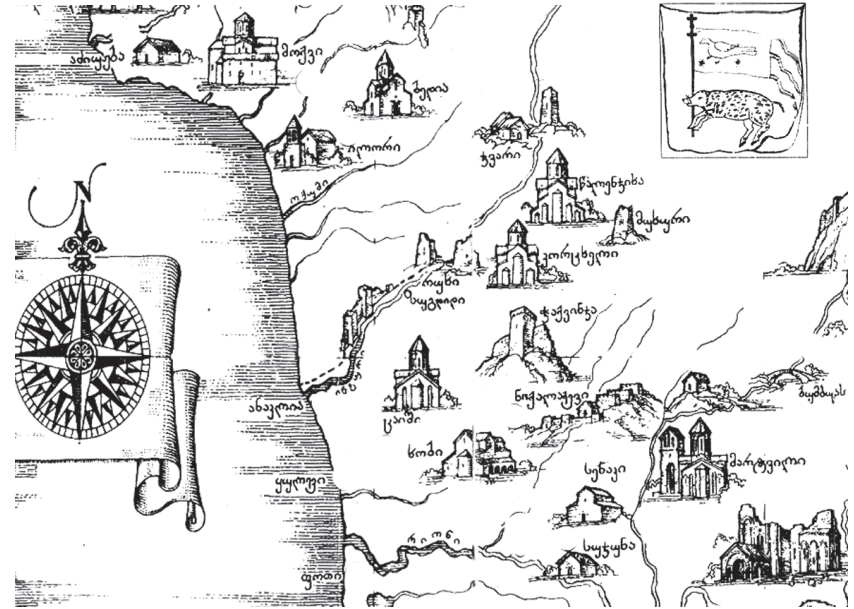
„რალაც მოხდა!“ — გაიფიქრა ნინიმ.

— დე, რალაცა მოხდა! — ჩაიჩურჩულა ბიჭუნამ.

დრო გაჩერდა...

იანვარი-თებერვალი, 1909

მოგზაურობა ხელჯობი სამკრწილოში

მეგობარმა დამირეკა, ჩვენი საერთო ძმაცაყვი გვანჯი მანია სამოგ-ზაუროდ გვიწვევს სამეგრელოში და, მე რომ შენს ადგილზე ვიყო, გავყვებოდიო. თვითონ მრავალი წლის წინანდელ ავარიას ძლივს გადაურჩა და თედოს ძვალი ცუდად ჰქონდა შეხორცებული. ბუნებრივია, ფეხით დიდ მანძილზე ვერ ივლიდა, თუმცა მეც არ გახლავართ დიდი ვინმე ბაყბაყდევი. გაისად სამოცდაათი მისრულდება და პრობლემები, რაც ასაკოვან ადამიანს წამდაუნუმ თავს ახსენებს, მეც მანუხებს: ხან წნევა ამინევს, ხან ფეხი ამტკივდება, დღეს რომ თინეიჯერით დავაბიჯებ, მეორე დღეს ხელჯოხს ვეყრდნობი... ზოგჯერ უღონობა დამეუფლება, ზოგჯერ უძილობა მტანჯავს... მოკლედ, მივექანები თანდათან დაღმართზე... დაეტიე შინ, — ვუბრძანე საკუთარ თავს, — წახვალ და სხვისი სათრევი გახდები. რა დროს აღმა-დაღმა ხეტიალია, საცაა კარზე მიქელ-გაბრიელი მოგიკაკუნებს და სამოთხის პასპორტს გამოგიწერს.

სალამოს გვანჯი შემომეხმინა, ჯემალო, ხომ მოდიხარო. უარის თქმა ვერ მოვასწარი, ნაირ-ნაირ ფერებში დამიხატა ჩვენი მომავალი თავგადასავლები — ათდღიანი ტურისტული ტურნე დავგეგმეო, ერთხელ უკვე ვიმოგზაურე, ახლა ხელმეორედ მივდივართ და უსიკვდილოდ ყველა რაიონს შემოვივლითო. რაც ადრე გინახავს, თვალს ხელმეორედ შეავლებ, რაც აქამდე არ გინახავს, ჰა, ბურთი და მოედანიო... რა ვიცი, აბა, — ჭოჭმანით ვუპასუხე, — თუ რამე არ ამტკივდა, თუ წნევამ არ ამინია და გულიც არ ამიჩქარდა, თუ მუხლებში ძაბუნი არ ჩამეღვარა, იქნებ ვირისკო-მეთქი, უკანდასახევი გზა მოვიტოვე.

იმ ღამეს ძილი გამიტყდა, წავიდე-არწავიდე თემა ტვინს მიბურღავდა და არ მომასვენა. ბოლოს სასწორის პინაზე ისეთი აზრი დავდე, წასასვლელად რომ მიბიძგებდა: წელს თუ არ წავალ, ორ-სამ წელიწადში კიდევ უფრო დავბერდები და ვერც ვერასოდეს წავალ-მეთქი.

დღისით გვანჯის დავურეკე — „მოვლივა-არ!“

კარგა ხანია, რაც მატარებლით არ მიმგზავრია. ვიფიქრე, ბოლო დროს რეკლამებით შემოთავაზებულ, გარედან ლამაზ, შიგნიდან სავარძლებით განწყობილ მატარებელს გავყვები-მეთქი. დღისით თბილისში ცხელოდა. უმნიშვნელო საქმეების მოსაგვარებლად ქალაქში ვიხეტიალე. ნაშუადღევს ჩემი ამერიკული ხელჯოხის კაკუნით ვაგზალს მივაკითხე (უნდა გითხრათ, რომ ეს ხელჯოხი ჩემი მეგობრების ცხოველ ინტერესს იპყრობს, მეც ილიასა და აკაკის ძეგლი რომაა რუსთაველზე, იმაზე მივუთითებ და თავმდაბლად ვამბობ, წამდვილი კლასიკოსი ასეთი ხელჯოხით უნდა დადიოდეს-მეთქი. მერე რა, რომ ხელჯოხი მხოლოდ აკაკის უკავია, ასაკოვანი ილიაც ხმარობდა და მგონი ყველა სხვა „თერგდალეულიც“). სალაროს მოსაძებნად იმდენ კიბეზე ავედი და ჩავედი, ფეხებში ღონე გამომელია და შინ დაბრუნებული, კარგა ხანს ვეგდე ტახტზე და ვმარჩიელობდი — იქნებ უმჯობესია ეს ბილეთი სანაგვეში მოვისროლო და სენაკამდე ჩვეულებრივ სამარშრუტოს გავყვე-მეთქი. ეს მხოლოდ იწილო-ბინილო იყო და ის დღე გაზეთების კითხვას და ტელევიზორს შევალე, თან აუჩქარებლად ვალაგებდი საჭირო ნივთებს სამგზავრო ხელჩანთაში, რადგან წინასწარ ვიცოდი, რაიმე აუცილებლად დამავინწყებოდა (ამჯერად თურმე პირსახოცი დამრჩა და მესამე დღეს სენაკში ვიყიდე).

სალამოს ისე ჩავიცვი, როგორც ჭიპმოჭრილ მოგზაურს ეკადრება. საერთოდ ჩემი ჩაცმულობა არც ჩემს ასაკს შეეფერება, არც ჩემს სიღარბაისლეს. ერთი ნათესავი გოგონა ხუმრობით „თინეიჯერ ბაბუს“ მეძახის, რადგან ვერ ვეგუები კოსტუმთან-ჰალსტუხთან ჩაცმულობას. ამჯერადაც მაცვია ახალგაზრდული მაისური და ჯინსები, ფეხებზე მაშიები (თუ განმარტებით ლექსიკონს დავესესხები), რუსულად რომ „ბასანოჟკებს“ ეძახიან. თავზე ამერიკული კეპი მახურავს... მოკლედ, ყველაფერი ისე მაქვს მორგებული როგორც რაჯ კაპურის სიმღერაშია ცნობილი ფილმიდან „ბატონი-420“. მხარზე ჩანთა გადავიკიდე. ხელჯოხი ხელში მოვიგდე, რადგან ასაკით დამძიმებულ ჩემს სხეულს ორი ფეხი კარგად ვერ ზიდავს.

ვაგზლის ბაქანზე რომ გავედი, მატარებელი ჯერაც არ ჩანდა. მიმოვიხედე, მინდოდა მერხი მომეძებნა. სამწუხაროდ, მგზავრებზე მზრუნველ რკინიგზის ხელმძღვანელობას ჩემი ფეხები ფეხებზე ჰკიდია. იდექი რამდენიც გინდა და ჯოხზე დაყრდნობილი ელოდე მატარებელს! მეც ვდგავარ და ირგვლივ ბალზაკის ასაკის ქალბატონები მახვევია, თანაბრად ჯანიანები და ლოყადაბრანულები. ესენიც დგანან და მეგრულ-ქართულად ქოთქოთებენ. დედა, რა დამემართა, — გაიძახის ერთი, — მთელი დღე ფეხზე გავატარე და მხოლოდ ერთი სულუგუნი გავყიდე, სულ დაილია, ძა, მუშტარი... ერთმანეთს უყვებოდნენ, რომელი მეზობლისაგან რამდენი სულუგუნი წამოიღეს და აქედან რა იხიერეს. კიდევ კაი, ქალების ღონე გვშველის, თორემ ჩვენი ბიზნეს-ურემი ლაფშია ჩაფლული... საუბარში მეც ჩავერთე, უმაღლეს ვავარკვიე ფასები და ბიზნესის მასშტაბები, თუმცა რომელი მყიდველი მე ვიყავი, ჩემნაირი მუშტრის ხარჯზე ვაჭრობის ლოკომოტივი ვერც დაიძვრება.

გავიდა ლოდინის დროც და ჩამოდგა ფოთის მატარებელი. ბილეთი პირველი ვაგონისა მაქვს და, ლოგიკის თანახმად, შემადგენლობის თავში მგონია, მაგრამ მშობლიური რკინიგზა ლოგიკას არას დაგიდევს და თურმე ვაგონები უკუღმა დანომრილი. მივაკაკუნებ ამ ჩემს ჯოხს, ცარიელი ვაგონის ფანჯრებში ვიჭყიტები. საოცარია, მაგრამ ბილეთები მხოლოდ ბოლო ვაგონისათვის გაყიდულა და მიდის ეს ცარიელი შემადგენლობა, ერთი ბოლო, მგზავრებით გადაჭედული ვაგონით... შეთქმულების თეორიის თანახმად, სალაროებში, ალბათ, სულ მასონები სხედან და ჩვენთვის სრულიად გაუგებარ, მაგრამ ჩვენს გასამწარებელ ლოგიკას ემორჩილებიან.

ვაგონში სავარძლები წინდაუკან განულაგებიან. პირველივე რიგის პირველივე სავარძელი მე მეკუთვნის. ვჯდები ზურგით დასავლეთისაკენ, ზემოხსენებული ასაკის ქალბატონის გვერდით. ზედაც ეტყობა, რომ ესეც მცირე ბიზნესის ლამაზი წარმომადგენელი გახლავთ. ბოლჩები და ჩანთები ირგვლივ შემოიწყო, თავით კედელს მიეყრდნო და ძილს მინებდა. უკვე მცხეთას გავცდით, როცა თვალი დაჭყიტა და ეჭვით შემათვალისწინა. თურმე ნავაჭრიანი ხელჩანთა სავარძელს უკან გადაუვარდა და ტვინში წამით გაუელვა, ამ „თინიჯერმა ბაბუმ“ ხომ არ ამნაზნაო. დანაკარგი მალევე აღმოაჩინა, გულში ჩაიხუტა და ძილი განაგრძო. მოშორებით თავისუფალი სავარძელი აღმოვაჩინე და იქ გადავბარგდი. აბა, დღენიადაგ გზებზე გაკერილ ბიზნესმენს ხომ არ

შევანუსებდი და იმანაც, სიხალვათე რომ იგრძნო, ჩემი სავარძელიც აითვისა.

მირბის მატარებელი, მირახრახებს, ისე ქანაობს, ლამისაა რელსებიდან გადავარდეს. სავარძელი ანცად ხტუნაობს და მეც ისე მახტუნავებს, ძილზე ოცნებაც კი წარმოუდგენელია. ხანდახან ელექტროძრავა აგუგუნდება, ვერ გამიგია, სად უყენია და რისთვის. ძილგამქრალი მგზავრები ხმამაღლა ყაყაინებენ. ახალგაზრდების ერთი ჯგუფი ბედნიერად ტკარცალებს. სადღაც ვილაცამ მობილურით როკი ჩართო... იქით ბლუზი... უფრო შორს რესტორნული ვართალაღე... ფანჯრებზე უკუნი აფენია. ზედ თუ მიენებები, კენტი ნათურის გაელვებას დაინახავ, არადა ორივე მხრიდან ვაგონის შიდა ხედი ირეკლება, თითქოს სამი ვაგონი ერთად მირახრახებოს.

მოკლედ, დარწმუნებული ვარ, ამაზე მეტი ხმაური ჯოჯოხეთშიც არ დამხვდება. სხვა რა გზა მაქვს, ხუთი-ექვსი საათით წამებისათვის მორჩილად განვენყვე და დაგადუგით სენაკს რომ მივალნიე, უკვე ველარ ვიხსენებდი, მთელი გზა ვფხიზლობდი, ვთვლემდი თუ ეს აუტანელი დგრიალი და ხტუნაობა მხოლოდ მესიზმრა.

ქალაქი ისეა განათებული, ველარ ვარკვევ, ღამეა თუ რიჟრაჟი მოიპარება. სადგურისწინ, მოედანზე ტაქსისტები მუშტარს ელოდებიან. ვირჩევე მანქანას. ღამაზი მანქანა ღამაზი ფული ღირს. მცირეელი-ტრაჟიანში ვჯდები და ათ ლარს მოჭრით ვთავაზობ.

მივდივართ!

ქუჩებში ხალხი ჯერაც არ ჩანს, იშვიათი მანქანა თუ ჩაგვივლის. ძველი სენაკის გზას ვადგავართ. ადრე ამ სოფელში ხშირად ჩავდიოდით. აგერ ქავთარაძეების წყვილი ოდა. პაშუტია ბებია უკვე აღარაა, აღარაა რევაზი, რომელსაც მონაფეობის ჟამს ტყვიამ თვალეში გაუარა და თავისი მოკლე სიცოცხლე ბნელში გაატარა, აღარაა აბესალომი, ღამაზი და მხიარული, მუდამ თავის ტკივილს რომ უჩიოდა და უიღბლო ავარიის დროს სწორედ თავი გაეჭყეჭა... სევდა მიპყრობს... მშვიდად სძინავთ სახლებს... სძინავს სოფლის სკოლას... სოფლის სასაფლაოს... ახალ ეკლესიას... თვლემენ ბუმბერაზი ხეები...

გარე-მიდამოში ბინდი იცრიცება. ჰორიზონტიდან, ხეთა კენწეროების მიღმა დიადი მზეთუნახავი აპირებს ამობრწყინებას.

მძლოლი გულს მიშლის. საუბრის თემა ერთია — გაჭირვება და პოლიტიკა. ბენზინის სიძვირეს უჩივის. ვხედავ, რომ ბევრი რამ კეთდებაო, მაგრამ... ამ „მაგრამში“ ჩუმი პროტესტი და ტკივილია ჩაბუდეებული.

წარწერა გავარჩიე — „ნოქალაქევი“. გზაჯვარედინზე ვჩერდებით და მობილურით ვრეკავ ჩემთვის უცნობ მასპინძლებთან. ბოდიშით ვალვიძებ. ასიოდე მეტრი გამოიარეთ და ჭიშკართან დაგხვდებითო.

მზე ჯერ არ ამოსულა, მაგრამ დილის ნათება სოფლის ორღობეს ეფინება.

ჭიშკართან ახალგაზრდა კაცი მელოდება. ეს ძაძამიების ოდა-სახლია, ჩვენი ტურნეს საოჯახო სასტუმრო... კაცს გენადი ჰქვია. კიბის თავზე გამხდარი, გახუნებულ შავებში ჩაცმული ქალბატონი დგას, ამ კაცის დედა და სახლის დიასახლისი. მეორე სართულის საძილე ოთახისაკენ მიმაცილებენ და მე დროს არ ვკარგავ — დილის გემრიელი ძილი უნდა გამოვაცხო!

მზის სხივმა მომაგნო და ლოგინიდან წამომავდო. ფანჯრიდან გადავიხედე. ახლა აგვისტოს ბოლოა. ეზო-კარი და სამეზობლო მამულეები მწვანეთა ნაირფერში ჩაფლულა, ბუნება სიჭარმაგეში გადავიდა.

ვერ ვიტყვი კიბეზე ჩავიბინე-მეთქი, რადგან საფეხურებზე ჩასვლისას ხელჯოხს ვიშველიებ. დიასახლისს, ქალბატონ ჟოზეფინას ვესალმები. სამზადიდან საუზმის სურნელი გამოდის. დიასახლისს ორი ახალგაზრდა ქალი ეხმარება. პატარა გოგონა და ბიჭუნა ცნობისმოყვარედ მათვალაიერებენ. ტრადიციულად ქალაქელი ნათესავისათვის სოფელი აგარაკია და სოფლის თითქმის ყველა ოჯახში ულევს სტუმრიანობაა.

უკანა ეზოს კუტიკარიდან ტანადი და სახიერი ახალგაზრდა გამოდის. სახელად რამაზი რქმევია, გვარად ხელაია. იგი ჩვენი პირველი მეგზურია. გავარკვიე, რომ სოხუმიდანაა დევნილი, პირველი პრეზიდენტის ერთგულეობა დღესაც შერჩენია, რადგან თავისი ეს რწმენა ტყვიის წვიმებში გადაატარა. ომის სინდრომი... ომის სისასტიკე ვინაც განიცადა, იმას სამუდამოდ შემორჩა ჟამის ნაკვალევი. მის ნერვებს

დაჭიმული სიმების ჟღერადობა ახლავს. ცდილობს მშვიდად, წყნარად გელაპარაკოს, თუმცა ადრინდელ განცდათა ფარული კვალი ხმის დაძაბულ თრთოლვაში ვლინდება. მის ქცევაში, მიხრა-მოხრაში კაი ყმა ამოიკითხება, უღალატო და ბოლომდე ერთგული.

— კაი კაცი! — მხიარული შეძახილი მესმის.

ჭიშკართან ტაქსი დგას. გვანჯი უკვე ეზოში შემოსულა და ორი მამაკაციც ახლავს.

გვანჯი ასაკში ერთი წლით მისწრებს, მაგრამ დღესაც ადრინდელივით ცქაფი და დაუღლეელია. მაღალი, ხმელი, ახალგაზრდულად შემართული, მუდამდღე ნაირ-ნაირი იდეებით ატაცებული, შეუსვენებლივ მავალი, მავანთა გზისმკვლევი და წარმომჩენი, უშურველი, გულლია, სხვათა მიღწევებით ბედნიერი და უმადურთა მიმართ მომთმენი... ძნელია მეორე ასეთი კაცის პოვნა, ვისთანაც სასურველია ძნელ გზებზე სიარული.

— აი, კაი კაცი! — მხიარულად გაიძახის და მაცნობს ახალ მეგობრებს.

ბატონი თამაზ ლუკავა ბეჭებპრტყელი, მოსული კაცია, მრგვალი თავი ქალარა ჯვარით აუქოჩრია. ხელში მუდამ ციფრული ფოტოაპარატი აქვს მომარჯვებული, მშობლიური მხარის ძეგლებზე, ადამიანებზე და ლამაზ ლანდშაფტებზე ნადირობს.

ბატონი დავით სალია, სკოლის ახალგაზრდა დირექტორი, ლოყაპუტკუნა, ღონივრად მავალი, ტრადიციული მცირე ქართული ღიპის მატარებელი (ქართველ მამაკაცთა უმრავლესობას რომ ამშვენებს).

— სხვები გზაში შემოგვიერთდებიან! — ოპტიმისტურად გვიხსნის გვანჯი.

ოპტიმიზმი მისი ნატურის თვისებაა, თავისი შემტვევი ოპტიმიზმით მუდამ მინგრევს ჩემს სკეპტიციზმს.

სალამ-ქალამი... ხელის დაბანა... გრილოში გაშლილი საუზმე...

კუტიკარით გავდივართ უკანა ეზოში, იქიდან ტეხურის ნაპირზე და აუჩქარებლად მივემართებით სამანქანო ხიდით ნანას (დედას) მოედნისაკენ. მეგობრები ცდილობენ ფეხი ამიწყონ. ხიდიდან გავყურებთ ციხე-გოჯის შთამბეჭქდავ კარიბჭესა და გალავანს, ოცდასამი

საუკუნის წინ ეგრისის და სვანეთის ერისთავმა ქუჯიმ რომ ააგო ტეხურის ნაპირზე. მისმა ბასტიონებმა გაუძლეს არაბთა და ბიზანტიელთა არაერთ დარტყმას. ბოლოს იგი დაარბია სისასტიკით სახელგანთქმულმა სარდალმა მურვან-ყრუმ, თუმცა იმის შემდეგაც მრავალი საუკუნე უძლებდა ჟამთასვლას.

ბუნებრივია, თავდაპირველად მუზეუმი მოვიანახულებთ. ადრე ეს სახლი კანტორა იყო, ახლა კი გადაუკეთებიათ არცთუ დიდ, მაგრამ თანამედროვე სამუზეუმო შენობად, საინტერესოდ მოწყობილი საგა-

მოფენო დარბაზებით. აქ გამოფენილია დიდი ნაწილი იმ მონაპოვრებისა, რაც ციხე-ქალაქის ტერიტორიაზე აღმოჩნდა.

კვლავ დღის სინათლეზე გავდივართ და კარიბჭისაკენ მივემართებით. ვხვდები, რომ სიტყვები არ მყოფნის შთაბეჭდილებათა გადმოსაცემად. ცხადია, სამეცნიერო ნაშრომებში ყოველი წვრილმანი გაზომილი და აღწერილია, მაგრამ მშრალი ფაქტების მიღმა რჩება კიდევ რაღაცა — განცდა, რომ დროის უღრმესი შორეთიდან გესმის წინაპართა გამოძახილი.

დავსვირნობთ ნაქალაქარის ფართო ეზოში, ყოველ ნაბიჯზე რომ ეტყობა ძველთაძველი არსებობის ნაკვალები. შევდივართ ასაკოვან ეკლესიაში და სანთლებს ვანთებთ.

აქვე ახლოს არქეოლოგთა სადგომია. წინ გვეგებება ექსპედიციის ხელმძღვანელი ბატონი დავით ლომიტაშვილი, კარგი ვაჟკაცი და შესანიშნავი მოსაუბრე. ხატოვნად დაგვისურათა არქეოპოლისის საუკუნოვანი ისტორია, აღმშენებლობანი და ნგრევანი, წარსულის აღმოჩენები და მომავლის ჩანაფიქრები... აქ პოლიტიკაც გაკრთა, აქამდე ხომ

ბევრი არაფერი მსმენია არქეოლოგიის პოლიტიზირებაზე. მავანნი ცდილობენ მოიძიონ კოლხური ცული, მერე სადმე ყუბანის მიდამოებში ჩამარხავენ და ზარზეიმით „აღმოაჩენენ“, რათა თავიანთ ისტორიულ პრეტენზიებს მოარგონ... ისტორიის გამყალბებლებსა და შანტაჟისტებს შინაგამცემნიც უწყობენ ხელს, ერთ მუჭა ვერცხლზე რომ ყიდიან ღირსებას... ერთიც დამამახსოვრდა ამ საუბრიდან: არქეოლოგია უბრალოდ მინის თხრა როდია. სანამ წერაქვს დაარტყამდე, ხანგრძლივი და სკრუპულუზური სამუშაოა ჩასატარებელი. ზუსტად უნდა იცოდე, სად თხრი და რის მოპოვებას ელი. ჯობს სულაც არ გათხარო, ვიდრე ვერ შეძლო აღმოჩენილის გადარჩენა და შესწავლა... არაპროფესიონალმა იქნებ რაღაცა აღმოაჩინოს, მაგრამ სავარაუდოდ უფრო მეტს გაანადგურებს.

გამოვემშვიდობეთ ენაწყლიან მასპინძელს და გავემართეთ ტეხურის კლდოვანი ნაპირისაკენ. აქ, მინდვრის ბოლოს უნიკალური გვი-

რაბი ჩადის წყლისპირამდე. კლდეში გამოკვეთილი საფეხურებით დაბლა ვეშვებით. გვირაბის ჭერზე მცირე ლიობია სინათლისათვის დატანებული. ოდესღაც ციხე-ქალაქის დამცველები აქედან იღებდნენ წყალს...

აგერ ტეხურიც, წყლის მსუბუქი ტალღები ელამუნება ლოდებს.

ამოვდივართ გვირაბიდან. იქვე ახლოს რკინის საფეხმავლო ხიდია გადატყორცნილი. იქიდან, ერთი მხრივ, ტეხურის ვიწრო და კლდოვანი ხეობა ჩანს, მეორე მხრივ ციხე-ქალაქი, თავზევით კი, მაღალ მთაზე, ციტადელი...

ხიდის ქვეშ სუფთა და გამჭვირვალე წყალი მოსჩქევს, ფსკერზე კენჭებს დაითვლი... ზაფხულის სიცხეა და გრილ ჩქერალებში ბავშვები წიოკობენ.

შინ შევბრუნდით, ძაძამიებთან, სადაც მეგრული სადილი გველოდებოდა...

ნასადილევს, მცირე შესვენების შემდეგ, სადადიანო სოფელ ბეთლემისაკენ გავწიეთ. ხრემის სამანქანო გზა მთის ფერდობს აღმა მიჰყვება. ზევით ტყე-ბუჩქნარი გარბის, ქვევით, ხეთა ტოტებს შორის, აქაფებული ტეხური მოჩხრიალებს, მცირე კანიონში მიიკვლევს გზას. კამკამა წყალი ლოდებს გორგორინათი გადაუვლის, მისი ჩხრიალი შორს გაისმის. სალი კლდეები ზოგან მდინარეს ავიწროებს. ერთგან დედამოკაა, აქ კლდეები ძალიან ახლოსაა. ლეგენდის თანახმად, ორსული ქალი მტერს გაუბრუნდა და უფალს შველა შესთხოვა. კლდეები ერთმანეთს მიუახლოვდნენ, რათა ქალს გადახტომა შეძლებოდა...

თანამგზავრები წინ მისწრებენ, მე კი აუჩქარებლად ვადგამ ფეხს, ვცდილობ არ ვიტკინო, თუმცა მუხლები მაინც მეღლება... როცა ადამიანს ღონე არ გყოფნის, სულის ღონეს უნდა მოუხმო.

ლამაზია სამეგრელოს მთისპირეთი. უხვი ტყით მოსილი მცირე და დიდი გორაკები ერთიერთმანეთზე აგრაგნილან. ყოველ მოსახვევზე უფრო და უფრო წარმტაცი ხედი იშლება. ციდან მზე აცხუნებს, მაგრამ ხეობიდან მდინარის სუნთქვა გრილ ნიავად ამოფოფინდება და პირზე გელამუნება.

გზის ბოლოს, ხელმარჯვნივ ფერდობზე მომცრო სოფელი ბეთლემია შეფენილი. მცირე ბონდის ხიდზე გადავდივართ, რათა ტყეში ჩამალუ-

ლი, ან უკვე მიტოვებული ბანაკი შევათვალეოთ. ხიდი ფეხქვეშ ირწევა, ძირს კი მდინარის გამჭვირვალე ჩქერალები მიედინება.

ჩრდილში შევისვენეთ, მერმე კი დაბლა, ხეობისაკენ დავეშვით. აქ ტეხურის პირას მოზრდილი ველია. ირგვლივ მწვანე მთები შემოჯარვია, ზევიდან ულურჯესი ცა ჩამოგვმხოვია. შუა მინდორზე ჟანგისფერი მიწებიდან ცხელი წყალი მოთქრიალებს, ორთქლის ღრუბელსა და გოგირდის სურნელს აყენებს.

უამრავი მანქანით ამოსული ახალგაზრდობა ერთობა. ცხელი, გოგირდოვანი წყალი ტეხურში იღვრება და მდინარის წყალს შეათბობს, არბილებს... ამიტომაც მოჭყუმპალავეთა ჟრიამული არ წყდება...

დიახ, რომანტიკული განწყობა მეუფლება, მაგრამ ჩემს ამაღლებულ რომანტიზმს ანელებს ტრადიციული ქართული დაუდევრობა — საჭმლის ნამუსრევი, ცელოფნები, ცარიელი, ჭუჭყიანი ბოთლები... დღენიადაგ ტრადიციებს მივტირით. რა იქნება საკუთარი, მშვენიერი ბუნების განადგურების „ტრადიცია“ წარსულში ჩავტოვოთ?

უკანა გზაზე კეთილმა ძიამ თავის ჟანგიან „ჟიგულში“ ჩაგვტენა და ძაძამიებთან ჩაგვიყვანა...

სამარშრუტო ტაქსი ისე იყო გადატენილი, მეგონა ფეხს ვერ შევდგამდი. ჩემმა ტოლსწორმა ქალბატონმა ხელჯოხი დამინახა და ადგილი დამითმო. თუმცა ამით ჩემი რაინდული თავმოყვარეობა ილახებოდა, მაგრამ ბევრი თავპატიჟი არ დამიდვია.

მარტივში ადრეც ვყოფილვარ. კომუნისტების დროს „დროის“ კორესპონდენტად ჩავედი და სითამამედ ის მიმაჩნდა, რომ ჩემს წერილში გეგეჭკორი არც მიხსენებია (სათაურად „მარტივის გაზაფხული“ დავანერე). მეორეჯერ აქ თამაზ ბაძალუა ჩამოვიყვანე. თამაზი ლოყანითელი, ჩაფსკენილი ვაჟკაცი იყო. უალრესად ნიჭიერი პოეტი და იტალიური პოეზიის უბადლო მთარგმნელი. ერთად ვისვენებდით გაგრაში. მე მანქანით ვიყავი და იქიდან ერთად დავბრუნდით. მასთან მგზავრობა მსიამოვნებდა. ჯერ მის სოხუმურ ცოლოურს ვესტუმრეთ, მეუღლე და პატარა თუთაცირა ჩავისვით. ზუგდიდში ჩემი ანგარდაცვლილი დის სახლში შევიარეთ. მერე მარტივში ავედით და თამაზმა ცოლ-შვილი თავის მშობლებთან დატოვა. იმერეთში ჩემს სიდედრ-სიმამრთან ერთი ღამეც გავატარეთ... მისი და მისი ოჯახის მოულოდნელმა დაღუპვამ გული საშინლად მატკინა და ეს მგზავრობა ამიტომაც ჩამრჩა მეხსიერებაში სამუდამოდ.

ახლა ვზივარ მგზავრებით გაჭედნილ ამ სამარშრუტოში და გზის გასწვრივ მწვანეში ჩაფლულ ოდა-სახლებს ვათვალიერებ.

ბანძაში ნახევარი საათით შევყოვნდით, მგზავრების უმრავლესობა აქ ჩადიოდა, დიდ ბაზრობაზე.

გზა მარტივისაკენ უფრო და უფრო ღამაზდებოდა, რადგან თანდათან გვიახლოვდებოდა გორაკიანი სამეგრელოს ტყიანი გრაგნილები.

ცენტრში, მუზეუმთან ჩვენი მორიგი გიდი, მარტიველი პოეტი და ჟურნალისტი ბატონი მურმან ნონორია გველოდება. ადრე აქ გივი ელიავას ვსტუმრობდი, კაცს, რომლის ფანატიკური გატაცების საგანი ეს მუზეუმი და ამ ღამაზი მხარის წარსულის კვლევა გახლდათ.

ბატონმა მურმანმა ჩვენთვის ახლობლის „ვენი“ გამოიხმო და სანამ მანქანა მოვიდოდა, ეზოში შეგვიძღა. მუზეუმი სარემონტოდ დაკეტილი იყო, მაგრამ ეზოც საინტერესო აღმოჩნდა, რადგან აქ, ქალა-

ქის ცენტრში, გივი ელიავასა და მის თანამოაზრეებს საკოლექციო ვენახი გაუშენებიათ, უამრავი სხვადასხვა ჯიში იყო წარმოდგენილი.

ბოლოს „ვენიც“ გამოჩნდა, შიგ კომფორტულად განვთავსდით და სოფელ სალხინოს მივაშურეთ დადიანებისა და მიურატების მამულის მოსანახულებლად. იქ ახლა მამათა მონასტერია და ხუთიოდე ბერი მოღვაწეობს.

ჭიშკართან ჩამოვედით. მიმოვიხედე. აქეთ და იქით, ეზოებში ორი სოლიდური შენობაა, საბჭოური ეპოქის ნიმუშები. იქითაც და აქეთაც კვარცხლბეკებზე სტალინები დგას — ვერცხლისფერი და რუხი. ჩემი სიყმანვილის დროს ასეთი ძეგლებით მთელი ქვეყანა იყო მოფენილი. მოგვიანებით, შიგნით, ეკლესიასთანაც რუხი კვარცხლბეკი ვნახე, ალბათ, ადრე ზედ სტალინი იდგა. ერთი ახალგაზრდა ბერი გავიცანით. ეკლესიასთან მანც ამ კვარცხლბეკს რა უნდა, რატომ არ ანგრევთ-მეთქი, ვკითხე. რას გვიმლისო, წყნარად მიპასუხა, იქნებ ოდესმე წმინდანად შერაცხონო. სახტად დავრჩი. არ მეგონა, რომ ჩვენს რელიგიურ წრეებში ვინმეს ასეთი მკრეხელური აზრი მოუვიდოდა — მეოცე საუკუნის უდიდესი და უსასტიკესი ტირანი წმინდანთა გალერეაში შეეყვანა...

ჭიშკარს მიღმა უღამაზეს ხევზე ხიდი იყო გადებული. ზედ მოკირწყლული გზა გადიოდა და ეს სამუშაო ამ წუთასაც გრძელდებოდა. ჯერ ეკლესიას მივაშურეთ და სანთლები ავანთეთ. მონასტრის ახალგაზრდა წინამძღოლმა ბერი ანგია გამოგვაცოლა. მწვანე მინდორს, სადაც ოდესღაც სამეგრელოს დიდგვაროვნები დაჯირითობდნენ, ხეივანი მიჰყვებოდა. ველის ბოლოს ძველი მარანია. ზედა სართულზე ქვით აწყობილი მშვენიერი თაღედია. ქვედა სართულის სიგრილეში ღვინის კასრები და ენოთეკაა. მამა ანგიამ ტაბლასთან დავგსხა, ფიალებში ოჯალეში ჩამოგვისხა და დავგლოცა...

წამოსვლის წინ მომცრო, კოხტა სასტუმროში შეგვიყვანა, პატარა მუზეუმს უფრო ჰგავდა. ბერები ეზოს ყვავილნარით ამკობდნენ... ყველაფერი იყო ღამაზი და ფაქიზი...

და მანც, მცირე სევდა გამომყვა. მონასტერში შემოსვლისას ქალის ტირილი შემომესმა. ოცდაოთხი წლის ჭაბუკს ბერად აღკვეთა გადაუწყვეტია და დედა არ ანებებდა. აქ, თუ არ ვცდები, ჩვიდმეტი წლის ბერიც ჰყოლიათ. უფალი, ალბათ, მაპატიებს და მკრეხელობად არ ჩამითვლის, თუ ვიტყვი, რომ მერჩივნა ამ ერთიციცქნა ქვეყანაში ახალგაზრდებს ოჯახები შეექმნათ, ხოლო მონასტრის კარები ჩემი

ასაკის ადამიანებს შეეღოთ ცოდვათა მოსანანიებლად... ოლონდაც, არანაირი უფლება არა მაქვს სხვათა ქმედებათა განსჯისა.

8

უკანა გზაზე, ჩვენი მასპინძელი, ბატონი მურმანი ნაირ-ნაირი ამბებით გვახალისებდა.

ერთგან კარგა მოზრდილი მთის გასწვრივ ვიარეთ. თურმე ტაბაკონა გახლდათ. „ჭინკეშობაზე“ აქ უამრავი ჭინკა და ავი სული იყრისო თავს. აქამდე ტაბაკონა თვალთაც არ მქონდა ნანახი, თუმცა ჩემი რომანის „მარადი მხედარის“ პერსონაჟები მის თავზე დაქროდნენ მეგლზე ან ცოცხზე ამხედრებულები...

აგერ სიმინდის მშვენიერი, ლალანა ყანა გამოჩნდა, რომელსაც თურმე „ნაჩურია“ რქმევია. ვინც მეგრული არ იცის, მაგის შინაარსს ვერ ამოიკითხავს. მე კი მხოლოდ იმიტომ ვბედავ, დღევანდელ ახალგაზრდულ ლიტერატურაში მეტად მოდურია ე.წ. „სლენგი“, უფრო სწორად ბილნსიტყვაობა და უხამსობა... თურმე მავან დადიას (დადიანს) გლეხის ლამაზი დედაკაცი მოსწონებია და ამ მინდორზე გაუტყუებია. არიან

ერთ ამბავში და აკი ქმარი წამოადგათ თავზე. გლეხმა წალდს წაავლო ხელი და, აჰა, დადიას თავი უნდა წააცალოს. დადიამ უთხრა, ხომ იცი, ჩემს მოკვლას არავინ გაპატიებს, პირველსავე ხეზე ჩამოგახრჩობენ. უმჯობესია ეს წალდი მოისროლო და სანამ მიანვდენ, იქამდე ეს მიწა შენი იყოსო. გლეხი, ეტყობა, საკმაოდ ღონიერი აღმოჩნდა და წალდი ისე შორს მოისროლა, რომ გულდანყვეტილმა დადიამ ამოიოხრა: „ძაან ძვირი დამიჯდა ეს ჩურიო!“

9

გზატყეცილიდან გადავუხვიეთ და სოფლის ოღროჩოღრო, მოხრეშილ ორლობეში მივჯაყვყავებთ. ეს სოფელი ინჩხურია. თუ გვანჯის დავესესხები, აქაური ყოფილა ცნობილი ჰიმნოგრაფი იოანე მინჩხი. ვინ იცის, ათი საუკუნის წინ რანაირი იყო ეს სოფელი, მაგრამ ახლა ეს ტრადიციული მეგრული დასახლებაა, მწვანე ეზოებით, ოდა-სახლებითა და ხილნარით.

მარჯვნივ, ჩიხში შევუხვიეთ, სიღრმეში ჭიშკარია. ლობეებს მიღმა, ორთავ მხარეს თხილის რიგები ჩამწკრივებულა. ეზოს სიღრმეში ორსართულიანი სახლი დგას, გვერდით, ორთვალის ბელეტაჟი. ეზო დაფერდებულია ჭიშკრისაკენ. კუთხეში ხის ჯვარი აღუმართავთ.

აი, ამ ლამაზ, გლეხურ მამულში დაიბადა წმიდა მღვდელმონაშენ პატრიარქი ამბროსი (ხელაია). იმ დროს, ალბათ, აქ პატარა მეგრული ოდა იქნებოდა, ხოლო სახლები უფრო გვიანდელი აშენებულია.

მოულოდნელ სტუმრებს შემოგვეგებნენ ამ ოჯახის დიასახლისი ქალბატონი მზევიანარი და პატრიარქის პირდაპირი შთამომავალი თეა, რომელიც ამჟამად მარტვილის მუზეუმის თანამშრომელია. გასაოცარი სულაც არაა ის, რომ ადრე თეამ არც იცოდა, რომ დიდი ადამიანის შთამომავალი იყო. ოლონდაც, ყოველი ფარული გაცხადების! სახეგაცის-კროვნებულები ისეთი სიხარულით გვხვდებიან, რომ აშკარაა, ეამაყებათ ისეთი წინაპრის ყოლა, ვისმა ქმედებებმა და სიტყვებმა ოციანი წლების წყვდიადიდან ამოანათა. დიახ, ის იყო ადამიანი, ვინაც დაუპირისპირდა ქვეყნის დამაქცევართ, გენუას კონფერენციას საპროტესტო წერილი გაუგზავნა, ბოლშევიკური სამსჯავროს წინაშე წარმდგარმა კი ცოტნესული სიტყვები წარმოთქვა: სული ჩემი ეკუთვნის უფალს, გული ჩემი — სამშობლოს, ხოლო გვამი ჩემი საჯიჯგნად თქვენთვის მიმიცია, მტარვალნო.

მასპინძლების სიხარულმა ჩვენც აგვიტაცა და გავგახალისა. შეგვიძინენ ბელეტაჟში, სადაც მცირედი კუთხე მოუწყვიათ, ხატები და წმინდანის გამოსახულებებით. ოჯახის შეწუხება არ გვინდოდა, მაგრამ დიასახლისი შეუვალი იყო — ხელაიების ოჯახიდან სტუმარი ისე ვერ გავა, თუ არ დაილოცებო. თვალისდახამხამებაში სუფრა გაიშალა. დავსხედით, ჭიქები ავნიეთ. კარგა დიდხანს ვისაუბრეთ წმინდა მღვდელმონაშემეზე. ვგრძნობდი, ჩვენზე ღვთიური მადლი გადმოედინებოდა... ამ ჩვენს გზაზე ეს წუთები აღმოჩნდა ყველაზე შთამბეჭდავი და სათუთად მოსაგონი.

მარტვილის ღვთისმშობლის ტაძარში სამი ათეული წლის წინათ ვყოფილვარ, კომუნისტების დროს. ბევრი რამ მეხსიერებაში წარიშალა, მაგრამ მახსოვს როგორ ავდიოდი უსასრულოდ მაღალ და ნაცრისფერ კიბეზე. ცხადია, ის ბუმბერაზი ხეები გაღმა-გამოღმა ფერდობზე რომ

აშხვართულან, მაშინაც არსებობდა. სატაძრო ნაგებობებიც იქვე იყო, ოღონდ მიტოვებულისა და უპატრონოს შთაბეჭდილება დამრჩა. მაშინ არც მღვდელმსახურნი მინახავს, არც მომლოცველნი.

ახლა კი, ხელაიების მამულიდან წამოსულებს, ამაღლებული განწყობილებით პირთამდე სავსეებს გველოდა არაჩვეულებრივი განცდა ლაჟვარდოვან ცასთან სიახლოვისა.

ჯერ მივიდიოდი თანამედროვე, მთაზე იკანკლედურად ამაველ გზაზე. ყოველ მოსახვევზე ქალაქისა და სოფლის შორეული სანახების ხედი უფრო და უფრო ფართოვდებოდა, უფრო წარმტაცი ხდებოდა. მწვანეში ჩაფლული ეს შორეული სივრცეები სამშობლოს განცდას გიცხოველებს.

მთის თავზე, მანქანების საგანგებო სადგომზე დავტოვეთ ჩვენი „ვენი“. შეგვეძლო ტაძარში პირდაპირი კიბით ასვლა, მაგრამ ვარჩიოეთ გალავნის გასწვრივ მიმავალ გზას დავდგომოდით. ხელმარცხნივ, გალავანამდე მწვანე ფერდობი არბის, მოვლილი და ყვავილებით დამშვენებული. ხელმარჯვნივ, დაღმართზე ულამაზესი ფიჭვნარია აყელყელავებული, მაღალი ხეები, რომელთა მიღმა ქალაქის პანორამა კრთის.

კომპლექსის ეზოს საპირისპირო კალთას ბუმბერაზი ხეები მძლავრი ფესვებით ჩაჭედილან, ამათ მიღმა კი ტყიანი მთები და მწვანე სანახები გადაშლილა.

ეზო მოწესრიგებული და სუფთაა... ღვთისმშობლის ტაძარი... უძირო ჭა... ზღუდეზე გადამდგარი მცირე ტაძარი...

ძნელია სიტყვის ჩარჩოში ჩაატო ყველაფერი. მე არც ვცდილობ რაიმე აღვწერო, მხოლოდ ის მინდა, ჩემი ემოცია დავაფიქსირო.

ტაძარში სიმშვიდეა. ფრესკებიდან წმინდანები და დიდგვაროვნები გადმოგვყურებენ. წყნარად ციმციმებს უთვალავი სანთელი, მღუმარებას მათი ჩუმი ტკაცუნის არღვევს.

აგერ ეკატერინე ჭავჭავაძისა და ნიკო დადიანის საფლავები. ყოველივე სიცოცხლესა და სიკვდილზე, უფალსა და მარადისობაზე ჩაგაფიქრებს...

ძაძამიებთან მცირე ხნით ტახტზე წამოვწეკი, დაღლილი ვიყავი, მაგრამ მაღევე წამოვხტი.

სალამოს მიმწეხრი დგებოდა. ჩემი თანამგზავრები ტეხურისაკენ წასულან გადასაღებად.

მეც აუჩქარებლად დაუყევი ორღობეს და ბილიკით ნაპირისაკენ დავეშვი.

ლოდნარზე სიარული მიჭირდა და ფეხს ფრთხილად ვადგამდი.

რკინის ხიდამდე მივალნიე. აქ ჩემები ჩამომსხდარიყვნენ. მეც მოზრდილი ლოდი შევარჩიე და ჩამოვჯექი.

ხიდქვეშ საჭყუმპალაო იყო და სოფლისა და სტუმრად ჩამოსული ბიჭუნები შესეოდნენ.

თამამნი და გულმაგარნი ხიდის მოაჯირიდან, საკმაოდ დიდი სიმალიდან ხტებოდნენ, წყალში დგაფანს მოადენდნენ.

უფრო მორიდებულნი ხიდის ქვედა არმატურაზე ჩამოჩოჩდებოდნენ, სიმაღლეს იმოკლებდნენ და მერე ხტებოდნენ.

ერთი ბიჭუნა რკინის შევრილზე იდგა და ყოყმანობდა.

— ანი ვერც გადმოხტება! — თქვა თამაზმა და ბიჭი მაშინ წამოვიდა, გაბედა.

ბინდი მატულობდა. ბიჭებისათვის ეს მზის მორიგი ჩასვლა და ახალი დღის ლოდინი იყო, ჩემთვის — მარადიული სახლისაკენ მიმავალ გზაზე შემდგომი ნაბიჯი...

სენაკის გავლით აბაშაში ჩავედით. იქ სამუზეუმო ასაკის „ვოლგა“ ვიქირავეთ და შიგ ჩავეკვებეთ.

ნჯღრევა-ნჯღრევით მივდივართ სოფლის მტვრიან შარაზე. გზისპირა ღობეებზე გადმონოლილი ხილნარი მტვრითაა შეფიფქული.

აგერ, კონსტანტინე გამსახურდიას ეზო-კარს მივადექით. აქ დაიბადა დიდი მწერალი, თუმცა კონიასი აქ არაფერია, გარდა გეოგრაფიული წერტილისა, რადგან ვილაც ვიგინდარა და რეგვენმა თავმჯდომარემ, შურისძიები ბოლმით შეპყრობილმა, აქაურობა გაანადგურა, ხეებიც კი გაკაფა.

ბატონი კონსტანტინე არაერთხელ მინახავს მწერალთა კავშირში, მომისმენია მისი გამოსვლები. ის მუდამ ერთ სავარძელში ჯდებოდა, შავ როიალთან რომ იდგა. იმ დროს შემედლო ახლოს გავცნობოდი, მაგრამ ბუნებით მორიდებული ვიყავი და ეს შანსი ხელიდან გავუშვი.

ორი ღიმილისმომგვრელი შემთხვევა მახსენდება, რაიც მხოლოდ და მხოლოდ მწერლის არაორდინალურ ხასიათზე მიუთითებს.

ერთხელ ბატონი კონსტანტინე რუსთაველზე, ოპერის წინ მისეირნობდა. შემთხვევით იქ მყოფი მეათეკლასელი გოგონები აედევნენ. მათ შორის იყო ჩემი ნაცნობი ექიმის ქალბატონ მერის ქალიშვილი, ტანმაღალი და ლამაზი გოგონა. კონსტანტინე უცებ შეჩერდა, თვალი შეავლო ცნობისმოყვარე გოგონებს და მკაფიოდ წარმოთქვა: „მაღლობა ღმერთს, რომ საქართველოში ჯერ კიდევ იზრდებიან ეგეთი ცხენივით გოგონები!“ გასაგებია, ბავშვებს რაც დაემართებოდა. ქალბატონ მერის ქალიშვილი ცრემლის ღვარღვარით მოვარდა დედასთან და შესჩივლა: „დედიკო, კონსტანტინე გამსახურდიამ ცხენი მიწოდა!“ ქალბატონ მერის გაცინა და დაუყვავა: „შე სულელო, არ იცი, რომ კონიას ცხენები ქალებზე უფრო უყვარს!“

უნივერსიტეტში აკაკი შანიძის იუბილე ტარდებოდა. დარბაზი პროფესორებითა და სტუდენტებით აივსო. ტრიბუნაზე მომხსენებელი იდგა. ამ დროს პირდაპირ სცენაზე შემოდის ბატონი კონსტანტინე, ირგვლივ არც იხედება. დარბაზი ახმაურდა. მომხსენებელს ენა დაება. ბატონი კონსტანტინე სავარძელში ჯდება, თავის შლაპას მაგიდის ქვეშ მოიქნევს (მაგიდას ერთმანეთზე გადანული ფეხები ჰქონდა!). მომხსენებლის შემდეგ პირდაპირ ტრიბუნისაკენ მიემართება, დარბაზს გადახედავს და სიტყვას ასე იწყებს: „მე, მაგალითად, გრამატიკა სულ არ მჭირდება!“ (ცხადია, სიტყვის დანარჩენი ნაწილი იუბილარის ქებას მიუძღვნა).

ბუნებრივია, ასეთი ხასიათის კაცი ვილაც თავმჯდომარეს კოჭებს ვერ გაუგორებდა და იმასაც ბოლმის სენი გაუღვივდა.

ამიტომაც დარჩა მხოლოდ მწვანე მინდორი, რომლის სიღრმეში მეგრული ოდა დგას, რა თქმა უნდა, სხვა დროს აგებული ხელისუფლების დანაშაულის გამოსასყიდად.

სამაგიეროდ სახლს უკან მოედინება მომცრო ზანა, „მსოფლიოს უუმცირესი და უმოკლესი მდინარე“, როგორც მწერალი გვარწმუნებს. ცხადია, ამაზე მცირე მდინარეებიც არსებობენ, მაგრამ მას რომანტიკული ხიბლი იმიტომაც ახლავს, რომ მის გამჭვირვალე, რბილ წყალში პატარა კონია წყუმპალობდა.

იგი მოედინება მომხიბლავ ჩეროში, ზედ მცირე ხილია და აქაურობა სინყნარესა და სიგრილეს აფენს...

13

ოციოდე წუთის შემდეგ ჩვენ სუჯუნაში ვართ.

ორსაუკუნოვანი გუმბათოვანი ტაძარი ეზოს სიღრმეში დგას. ხელმარჯვნივ სასაფლაოა, მის მიღმა შაოსანი დედები დგანან, ეს შინმოუსვლელთა ძეგლია.

ხელმარცხნივ მონაზონთა სამყოფელია, რადგან ჩვენ ვიმყოფებით სუჯუნის დედათა მონასტერში.

ამასწინათ ქარბორბალამ გადაიარა და ხეები ნაუქცევია. ახლა მონაზვნები და სოფლის ახალგაზრდები ეზოს მონესრიგებას ცდილობენ.

შარაგზის მიღმა, ზედ სკოლის გაგრძელებაზე აკაკი ხოშტარის სასახლეა. დიდ ქველმოქმედს, ეტყობა, მშობლიური კუთხის ნოსტალგია აწუხებდა და 1915 წელს ეს სასახლე აუშენებია, ოღონდ ისტორიის ქარტხილებმა საშუალება არ მისცეს თუნდაც ერთი ღამე გაეთია საკუთარ სახლში.

კიბესთან განოლილი ქვის ლომის თათებში კატას ეძინა ნებიერად, სიმბოლური სურათია — ლომის აშენებული კატამ მიისაკუთრა.

თუმცა ამჟამად, მგონი, სამართლიანობა ზეიმობს, რადგან ამ სახლში გიმნაზია იხსნება და მის ფართო ოთახებში მონაზვნები საქმიანობენ. არა მგონია, ამ სახლის სახელოვან მფლობელს ეს ამბავი სწყენოდა.

14

ნაშუადღევს ისევ სენაკში შევბრუნდით. პირსახოცის საყიდლად ბაზრობაზე შევეხეტე. აქაც, როგორც ბევრ სხვა ადგილას, კარგად ჩანს, რომ ვაჭრობა ნახევარ საქართველოს კვებას.

მერე ქალაქის მუზეუმს ვენვიეთ. მეორე სართულზე მოზრდილი დარბაზი ჟიული შარტავას გვანსენებს. აქ უმთავრესად ფოტოებია გამოფენილი. ბატონ ჟიულის მხოლოდ ერთხელ შევხვედრივარ. დიდუბის პანთეონთან დაკრძალვაზე მოვიდა და გავესაუბრე. იმდროინდელ კომუნისტურ-ჩინოვნიკურ ნომენკლატურაში გამოირჩეოდა ნიჭიერებით, პრინციპულობითა და პატიოსნებით, ჭეშმარიტი მამულიშვილი იყო. აფხაზეთშიც იმიტომ წავიდა, უყვარდა აფხაზები და, ალბათ, არც ეგონა, რომ მისი ადრინდელი აფხაზი მეგობრები გაიმეტებდნენ. არადა, სეპარატიზმის სენი ისეთი დაავადებაა, ადამიანს აბრმავებს, სიძულვილისა და სისასტიკის მორევში ითრევს. მიჭირს ამ კაცთმოყვარე პიროვნების ბოლო წუთების წარმოდგენა.

ვათვალისწინებ ამ ფოტოსურათებს... ბავშვი, ჭაბუკი, კაცი... კაცი, რომელიც სინათლეს ასხივებს... სევდიმომგვრელია ფიქრი ჟიული შარტავას ბედ-იღბალზე. რამდენჯერ უნდა გადავფურცლოთ ჩვენი სამშობლოს ისტორიის მომდევნო ტრაგიკული ფურცელი.

მეზობელ დარბაზში მხარის ეთნოლოგიის ნიმუშებია გამოფენილი, დერეფანში და მომცრო კაბინეტში — მიხა ცხაკაიას დროინდელი ავე-

ჯი (ყვარებიან ჩვენს პროლეტარულ ბელადებს ბურჟუაზიული ფუფუნება!), მაგრამ ეს უკვე ნაკლებ საინტერესოა.

სადგურის მოედნამდე ჩავისეირნეთ, იქ მანქანა დავიქირავეთ და ქალაქის გავლით აღმართს შევუყევით. გზის ბოლოს, მთის ფართო უბეში თეკლათის დედათა მონასტერია. ჭიშკარი ჩაკეტილი დაგხვდა. ეზოს შემოვუარეთ. შინაურული კუტიკარი შევალეთ და მწვანე აღმართს ავყევით. სერზე ტაძარი იდგა. იქ ჟიული შარტავას სული ღვთისმშობელს შევავედრეთ.

ერთხანს ეზოში, ტაძრის წინ ვისვენებდით. აქედან ულამაზესი პანორამა იშლება.

უკვე შეღამებულზე შინ დავბრუნდით, ძაძამიებთან.

ადრეული შემოდგომის ნელთბილი საღამო ჩამოწვა.

15

„პაზიკის“ მარკის ავტობუსით გავემგზავრეთ ჯერ ჩხორონწყუსკენ, მერე მუხურში. ეს უკანასკნელი ყოველთვის იყო გამორჩეული თავისი ლანდშაფტით, ხობისწყლის სიკამკამით, ჰაერითა და თაფლით. ამიტომაც აქ ზაფხულობით საბავშვო ბალები ჩამოჰყავდათ და პატარა დისკვილებისა და ძმისშვილების მოსანახულებლად ჩამოვდიოდით. ერთხელ ცირამუების სტუმარიც ვიყავი ზამთრის პირზე, ხერხემალი ამტკივდა და ბუხარში შეყრილი რცხილის მოგიზგიზე ცეცხლზე „ვიმკურნალე“.

ხობისწყლის ძველთაძველი ხიდიდან ვიყურებით. ამ ხიდს „ნაცხას“ უწოდებენ, მეგრულის არმცოდნეც ადვილად მიხვდება, რომ აქ ჩქარი მდინარე კლდოვან ნაპირს ენარცხება... ფართო რიყზე დამსვენებლები შავდებიან ან წყალში ჭყუმპალაობენ.

ვდგავარ და ამ სოფლის შვილს ლაშა გახარიას ვიხსენებ. მრავალი წლის წინათ მწერალთა კავშირში ახალგაზრდა პოეტების საღამო ტარდებოდა. ბევრი ვინმე ავიდა ტრიბუნაზე, იქიდან ზოგი პოეტურ საძმოს მართლაც შემოუერთდა, უმრავლესობა პოეზიის სამყაროდან გაქრა. ლაშას ვიცნობდი როგორც ჟურნალისტს და ცოტათი გამიკვირდა კიდევ მისი ტრიბუნაზე გამოჩენა. ლექსი დედას ეძღვნებოდა. თითქოს უცაბედად ყველანი გადავსახლდით სადღაც სოფლის სახლში, დედის თბილ კერისთან. დარბაზში ამკარად ვიგრძენით ომბალოსა და უცხო სუნელის სურნელი... მონუსხულნი ვუსმენდით... მერე ტაშმა

იგრილა, ლაშა იმ საღამოს გმირად გადაიქცა... წლები გავიდა და აჰა, დავინახეთ ლაშას უცნაური ფერისცვალება. მოდიოდა „ციხკარში“, გვანერებდა ქუჩაში და ლექსებს გვიკითხავდა ქართულ და მეგრულ ენებზე (კარგი ქართული იცოდა-მეთქი რომ ვთქვა, ამით ვის გავაკვირებ, მაგრამ მისი მეგრული საოცარი სავსეობით გამოირჩა). თითქოს რალაცნაირად ატაცებული იყო, თითქოს ეჩქარებოდა, თითქოს იცოდა, რომ ამ სამყაროს დიდხანს ვერ შერჩებოდა... მერე მოულოდნელად წავიდა, ცად ამალდა... მე არ მინდა ტერენტი გრანელს შევადარო ლაშა გახარია, ან არჩილ ფირცხალავა, მაგრამ მათში საერთო ბედისწერა იკითხება...

ხიდს გავშორდით. სოფლის ცენტრი აქვეა. ერთგვარად მიუხედავია, სისუფთავეზე ზრუნვა ხომ ჩვენი წესი არ არის. ტრადიციებზე ჩივილით დღენიდავ ჰარაკირის ვიკეთებთ, მაგრამ რატომ არა გვაქვს ტრადიცია, რომ საკუთარი კუთხე არ დავანაგვიანოთ.

აქა-იქ დიდრონი ხეები გაზრდილა. ზედ შუა მოედანზე უზარმაზარი ქაფურის ხე დგას, ვინ იცის ვინ რომელი მხარიდან ჩამოასახლა.

დასასვენებელ სახლს მივაკითხეთ, „ლუგელა“ ჰქვია. მოვნესრიგდით და წყლისპირას, ბონდის ხიდთან ჩავედი. ხიდის თავზე ჩამოვჯექი და წყლის ჩხრიალს მივუგდე ყური... მდინარეში პატარები ანცობდნენ.

წინა ჯგუფს შურუბუმუს სარეკორდო მღვიმე და ლუგელას წყარო აურჩევია, მეგზურობა თვითონ პირველმკვლევარს იგორ ფიჩხაიას გაუნევია, ჩვენ კი ოცინდალეზე ასვლა გადავწყვიტეთ (ბაზილიკაა მაღალი მთის წვერზე). იქ მხოლოდ ორხიდიანი მანქანით აისვლებოდა, ოღონდ ასეთი მანქანა ვერ ვიშოვეთ. გადაწყდა ფეხით ასვლა. ჩემი მტკივანა ფეხების გადამკიდემ ვერ გავბედე და დავრჩი. დანარჩენები აღმართს შეუყვნენ. შეღამებულზე თამაზი დაბრუნდა. გაბუტული ჩანდა. „რა ჯიუტი კაცია ეს გვანჯი! — მეუბნება. — შუა წელამდე რომ ავედით, არ დამიჯერა, ბილიკს გადაუხვია და ჩიხში აღმოვჩნდით. ვეუბნები, ღამდება, დავბრუნდეთ-მეთქი. არაო... ახლა ის და დავითი გზას მობილურით ინათებენ და ვინ იცის, როდისლა ჩამოაღწევენ!“

ვიცოდი, გვანჯი მარცხს ვერ შეეპუებოდა და შუა გზიდან არ დაბრუნდებოდა, ამიტომაც არაფერი ვთქვი.

„ლუგელაში“ ლტოლვილი ბავშვები ისვენებდნენ. წამდაუნუმ ჩავვირბენდნენ და გვესალმებოდნენ: „გამარჯობათ, მასნ!“ მეც ვპასუხობდი, „მასნ“ კი არა „ძია“ ვარ-მეთქი.

ნავახშმევს ეზოში თამაშობდნენ. ჩავაკითხე და ერთგან თავშეყრილებში ჩავჯექი, აბა, ზღაპრები თუ გიყვართ-მეთქი. ატყდა მხიარული ჟრიაბული — „მოგვიყვი, რა, მასწ!“ მეც ხან ეს მოუწყვი, ხან ის... კიდეც, კიდეცო, იძახიან. ერთი ასეთი ზღაპარი მაქვს: „იყო ერთი ღტ-ღტ, არც თავი აქვს, არც ფეხი, არც ტანი, მაგრამ როგორც კი დავუძახებთ — „ღტ-ღტ“ — იმნამსვე მოვარდება და გავგაცინებს...“ გოგონებმა წამში დაიხეპირეს და იმეორებენ — „არც თავი ჰქონდა, არც ფეხი...“ გვერდით ცუცქენა გიორგი მეჯდა, მოუსვენარი და ეშმაკის ფეხი, იმან გააგრძელა — „არც ხელი ჰქონდა, არც ფეხი, არც ტრაკი...“ ატეხეს ერთი კისკისი... სიცილით მეც ბევრი ვიხალისე, ცხადია.

ოცინდალედან საკმაოდ გვიან დაბრუნდნენ. ბნელში ბილიკი ძნელი დასაძლევია აღმოჩნდა. ბაზილიკამდე რომ ააღნიეს, მზე ჯერაც ჩასული არ ყოფილა და შორეული, გაბრწყინებული ხედები სანახავად ღირდა.

16

გზისპირას ჩამოვსხედით და გამვლელ მანქანას დაველოდეთ.

თამაზსა და დავითს გადაუდებელი საქმეები გამოუჩნდათ და ჩამოგვშორდნენ.

გვანჯი კვლავაც დაუზარელი და ოპტიმისტია, მე კი მხოლოდ გვანჯისა და საკუთარი თავის იმედი მაქვს.

ისეთი რახრახი მომესმა, ვიფიქრე, ტანკი ხომ არ გვიახლოვდება-მეთქი. გავიხედე და, ჩემი ასაკისა არა, მაგრამ არც ბევრად ნაკლები რომ იქნებოდა, ისეთი თვითმცლელი მობობლავს. შემეშინდა, ნანილები გზა-გზა არ დაუცვივდეს-მეთქი. თუმცა ჯერჯერობით მეც მხნედ მოვაბიჯებდი, ფეხები არ წამძრობია და ამას რა ღმერთი გაუწყნებოდა.

გავვიჩერეს. შოფერი და კიდეც ერთი ქარმაგი კაცი გვებოდიშებინ, რომ კომფორტის საშუალება არა აქვთ.

გვანჯი ახალგაზრდულად პირდაპირ ძარაში ხტება და ხრეშზე მოკალათდება, მე კი, რაკი ინვალიდს უფრო სათუთად უნდა მოვექცეთ, კაბინაში ვეტყნები.

დავიძარით და ხალისიანად მივრახრახებთ, თან ვმუსაიფობთ მეჯოგე კვარაცხელიების თემაზე. ესაა, მანქანის ძაგდავისაგან ხმაც გვიცაგდაგებს, მაგრამ ეგ არაფერი...

ხუთიოდე კილომეტრზე ჩამოგვსვეს, აგერ თქვენი საკვარაცხელიოვო.

მთისძირას მრგვალი მინდორია. მინდორის ირგვლივ, წრეზე, კარმიდამოები ჩამომწკრივებულა და ჭიშკრებით ერთმანეთს გაჰყურებენ. ამათ უკან უზარმაზარი, ტყე-ბუჩქნარით მოსილი მთა აღმართულა, ზევით სალი კლდის ფიქრიანი შუბლი გადმომხობია.

ეს თურმე ლაკადაა. ჩემი რომანის („კიბე იაკობისი“) პერსონაჟი გერაკვარაცხელია ამ მთაზე ნახირს აძოვებდა და ცისმარე დილით ლორთქო ბალახზე ფეხშიშველა მოსეირნე უფალს შეეყრება. ამბავი პოეტურად კი აღვწერე, მაგრამ აქამდე ეს მთა ნანახი არც მქონდა.

წინ ჩვენი ასაკის კაცი შემოგვეგება. მივესალმეთ და ავუხსენით, რაც გვინტერესებდა. აქ იციან და ამაყობენ კიდევაც თავიანთი სახელგანთქმული მეჯოგე წინაპრებით. თურმე, როგორც ამას თავის წიგნში წერს აკაკი ბაქრაძე, „რუსეთ-იაპონიის ომის დროს, 1904 წელს ძიკი კვარაცხელიამ რუსეთის იმპერატორს ნიკოლოზ მეორეს აჩუქა ასი დარჩეული ხარი, ერთი ასაკის, ერთნაირი წონის, ერთი ფერის...“ წარმოუდგენელია, მაგრამ ფაქტია... თადა კვარაცხელიას, თურმე, ყუბანში 800 სული საქონელი ჰყავდა. მოვიდა ერთი გაჭირვებული ქართველი, გახსნა სადალაქო. თადამ თქვა: სირცხვილია, ქართველი კაცი იდგეს და რუსის ჭუჭყიან თმებს კრეჭდეს. თითო მეჯოგემ ვაჩუქოთ ორ-ორი ძროხა და ისიც მეჯოგე გავხადოთ... ასეც მოხდა!

ახლა სწორედ ამ თადას შთამომავლებს მივაღებთ. შემოგვეგებნენ კარგად მოსული ვაჟკაცი და დაი მისი, კიდეც ერთი ძმა შინ არ იყო... ლამაზი ეზო, ძველი ოდა და იქვე ახლადაგებული, ორსართულიანი, თანამედროვე სახლი კი არა, სასახლე... ესაა, ერთი ნაკლი მაინც აღმოაჩნდა დიდი კვარაცხელიების ბარაქიან ოჯახს — გვიანდება ნეფისა და პატარძლების შემოსვლა...

17

სამარშრუტო ტაქსის დავემგზავრეთ და სულ მალე წალენჯიხის ცენტრში აღმოვჩნით. ბატონი ტარიელ კაკაჩია გაგვეცნო და ჩვენზე ზრუნვა იტვირთა — მანქანაც გვიშოვა და საექსკურსიოდაც წამოგვყვა. სოფელი ობუჯი მაინტერესებდა. ჩემი მონაფეობის ჟამს ხშირად მიყვებოდნენ ლეო ქიაჩელის ბავშვობაზე, იმაზე, რომ მწერალმა სოფელს ბიბლიოთეკა აჩუქა და ა. შ. ლეო ქიაჩელის ცხოვრებაზე დანერვილ წიგნსაც ვურედაქტორე. ავტორი ბატონი აკაკი თოფურია იყო.

მაშინ მე და ბატონი აკაკი შევეკამათით. პატარა ლეოს სოფლიდან რომ მიაცილებდნენ, ბაბუამ ეტლში ჩასვა და ცხენს „ლაჯებში“ მოუთათუნაო. უტაქტოდ გამომივიდა, მაგრამ ვუთხარი, უმჯობესია გავაზე ან ზურგზე მოუთათუნოს-მეთქი. „შე გაფუჭებულ!“ — მიყვირა და გამეცალა. წიგნი უკვე გამოსული იყო, ზედ რედაქტორად მე ვენერე და ტროტუარზე შემხვდა. თავი დახარა და გვერდით რომ უნდა აევლო, ხელი ვტაცე და არ გავუშვი, მოვეფერე... იმ დღიდან ჩემი მეგობარი გახდა. რაც უნდა დამებეჭდა, საკუთარ წარმატებად აღიქვამდა... მოკლედ, იმის თქმა მინდა, ლეო ქიაჩელის სახელთან ბევრი რამ მაკავშირებდა, მაგრამ უმთავრესი ისაა, რომ მიმაჩნდა და მიმაჩნია, რომ იგი ერთი საუკეთესო ქართველი მწერალია.

ბუნებრივია, რომ ხელიდან არ გავუშვი შანსი, მენახა მისი სოფელი და სახლ-მუზეუმი. წინასწარვე ვიტყვი — იქიდან გულდანყვეტილი წამოვედი. სოფლის ცენტრში დგას ობელისკი და ორი შენობა — ერთი ბიბლიოთეკაა, მეორე — ტრადიციული მეგრული ოდა. კონსტანტინე გამსახურდიასი არ იყოს, ეს ოდაც პირობითად არის ბატონი ლეოსი, რადგან რეალურად ის სახლი, სადაც მწერალი ცხოვრობდა, არ არსებობს და სულაც სხვა ადგილას იდგა. შევედით ე.წ. „ბიბლიოთეკაში“. პირველი ოთახი ჩინოვნიკის, ე. ი. გამგის სოლიდური კაბინეტი გახლდათ. საკუთრივ ბიბლიოთეკა მეორე ოთახში აღმოვაჩინე — მოუვლელი და მტვრიანი წიგნების არცთუ დიდი რიგი. თაროების მიღმა, პირდაპირ იატაკზე დაყრილი და დაფლეთილი ქალაქების გროვა, ალბათ, ადრე წიგნებად იწოდებოდა... ამათ უკან საკმაოდ დიდი დარბაზია ღონისძიებებისათვის. კედლებზე აქ ფოტოსურათები ეკიდა, ოღონდ ბუზებისაგან ისეა დაჭმული და შელახული, იქიდან ვერაფერს ამოიკითხავთ.

ვიფიქრე, იქნებ „მეგრულ ოდაში“ უკეთესი ვითარებაა-მეთქი. იქ მართლაც ბევრი ფოტო დამხვდა, თუმცა რად გინდათ, ესენიც ისე იყო მწერებისგან დასვრილი თუ შეჭმული (არ ვიცი ამას რა დავარქვა!), რომ მნახველი იქიდან იმედგაცრუების მეტს ვერაფერს გამოიტანს.

რაც შეეხება მწერლის ბიუსტს, იგი ბრინჯაოსი მეგონა, მაგრამ ისეთი ლაქები აჩნდა, ალბათ სხვა მასალაა და ჟანგი მოერია.

ლეო ქიაჩელს, ალბათ, ენადა მშობლიურ სოფელში კულტურის კერა დაეარსებინა, თუმცა იმას, რაზეც ზემოთ ვილაპარაკე, ვერაფრით ვუნოდებ კულტურის კერას...

(ისე, ამ განწყობის შესამსუბუქებლად უნდა ვთქვა, რომ მომდევნო თვეს წალენჯიხაში გახლდით ტერენტი გრანელისადმი მიძღვნილ

ზეიმზე. იყო ამაღლებული, ნათელი მოვლენებით აღსავსე დღე, რომელსაც ასხივოსნებდა ტრაგიკული ბედის დიდი პოეტისადმი გულწრფელი სიყვარული.

და კიდევ, მაცხოვრის ფერისცვალების ათასწლოვანი ტაძრიდან, წალენჯიხას რომ გადმოსცქერის, ღვთიური მადლი ეფინება ქალაქსა და მთელ ამ მხარეს).

დღე ღრუბლიანია. წვიმამაც არ დააყოვნა, მსუბუქად ცრის. ჩვენი მანქანა ვინრო ორლობით მიდის. მივემართებით იმ უბნისაკენ, სადაც ნიკოლოზ შენგელაია დაბადებულა, ადამიანი, ვინაც კინოხელოვანთა მთელ დინასტიას დაუდო სათავე.

ჭიშკართან გავჩერდით. ფართო ეზო მწვანე, სველი მდელოთი გადაბინებულა. მინდვრის ბოლოს, ხეებს შორის აგურის მოკრძალებული შენობა ჩანს. იქ, როგორც გავიგეთ, მომცრო კინოსაპროექციო დარბაზია. ეზოს ხელმარცხნივ გუბურაა, თევზის მოსაშენებლად გამოდგება, ოღონდ ახლა ამოსანმენდია.

მეზობელი სახლიდან დიასახლისი გადმოდის. „აი, ამ ადგილას იდგა ოდა!“ — თითოთ გვიჩვენებს იგი, მაგრამ იმ ადგილას ოდის ნაკვალევაც გამქრალა, ხასხასა ბალახი ხარობს.

დიახ, ახლო წარსულში, სამოქალაქო ომის მწარე დღეებში ვილაცამ ცეცხლი შეუნთო ხის ოდას და ჩაფერფლა. დარწმუნებული ვარ, ამის გამკეთებელს თავი პატრიოტი ეგონა. „ოჰ, წმინდა გულუბრყვილობავ!“ ჩვენ, საქართველოს მოტრფიალენი რამდენი ხანია ამ საქართველოს, გამორჩეულად კი მის კულტურასა და სულიერებას ვანადგურებთ!

მცირე ხნით შოთა ფიფიას სახლთან გავჩერდით. ფართო ეზოს სიღრმეში ტრადიციული, დაბალ ბოძკინტზე შემდგარი მეგრული ოდა იდგა — ხის სახლი, აივანითა და მოჩუქურთმებული რიკულებით დამშვენებული, საუკუნეზე მეტს რომ მოითვლიდა. ეზოში თანამედროვე, ორსართულიანი სახლიც დგას, მაგრამ ფიფიები წინაპართა ამ ოდას ვერ ელევიან. იგი ჩვენი ეთნოლოგების კვლევისა და აღწერის საგანი გამხდარა... დავიარეთ ფართო და ხალვათი, მაღალჭერიანი ოთახები. უკანა ოთახის მაღალ კედელზე კი წარსულიდან რომანტიკული სევდის გამონათება აღმოვაჩინე. სახლის პატრონს კედლებზე თანამედროვე მპალერი აუკრავს. მხოლოდ ერთი ადგილი დაუტოვებია. იქ დიდი

ქართული ასოებით ეწერა — „გახსოვდეთ, არ დამივიწყოთ!“ ეს დანაბარები ეკუთვნოდა ქალწულს, ვინაც ადრე დატოვა საწუთრო... კატო ფიფია, მამიდა კატო იყო ოცდაოთხში დახვრეტილი 25 წლის პოეტის დანიელ ფიფიას და. ეს ის პოეტია, ვინაც დაგვიტოვა პოემა „ხუმლა კოჩი“ (ხმელი კაცი) და ლექსი „ბორჯი“ (დრო), მის კალამს ეკუთვნოდა სხვა მრავალი ლექსი თუ ნაშრომიც.

თაობები შეიცვლება და ვინც აქ შემოვა, მუდამ შეახსენდება ოჯახის სევდიანი ანგელოზი და უდროოდ დაღუპული პოეტის ამბავი...

წალენჯიხაში „ვოლგა“ დავიქირავეთ და საჩინოს გავლით ჩქვალერში ჩავედით. მთისპირეთის ეს სოფლები ერთიერთმანეთზე წარმტაცი პეიზაჟებით გამოირჩევა. ჯერჯერობით გზები არ ვარგა, მაგრამ ამონგრეულ გულღვიძლს მთავრობის დაპირებებით ვინყნარებთ — გაკეთდება... საჩინო გვანჯის ცოლოურების სოფელია. ოჯახში შევიარეთ, პატარა შვილიშვილს მოვეფერეთ და გზა გავაგრძელეთ. საღამოს პირზე მივადექით ჭანტურიების ოჯახს. უფროსი ზურაბი, შინაურულად გამა ჭანტურია სახიერი კაცია, თავისი სოფლისა და გვარის დიდად მოყვარული... მისი სახლის კედლებზე უამრავი სურათი ჰკიდია გამორჩეული წინაპრებისა, მაგიდაზე კი გადაშლილია შთამბეჭდავი „გენეალოგიური ხე“. ხის მძლავრად დატოტილ ვარჯში იმდენი სახელი წერია, იმის შესასწავლად დღეები დაგვჭირდება... დიასახლისი რომ შემოგვეგება, თითქოს ტვინში ნათურა ამენთო — „აუჰ, კალენიკა მასწავლებელი!“ თავის დროზე ჯვარის საღამო სკოლა დავამთავრე და ეს ქალბატონიც იმ სკოლაში მუშაობდა. ძალიან გამეხარდა, თავი ნათესავეებში ვიგრძენი. გვიანობამდე სასიამოვნო მუსაიფში გავატარეთ. პატარა მარიამი ცდილობდა ჩემთვის მოეყოლა თავისი ბავშვურ-ჩურჩუტული ამბები. კალენიკე მასწავლებელმა სკოლის დროინდელი ფოტოსურათი გამოაჩინა. კლასში სულ შვიდნი ვიყავით და ახლა ვიკვლევდით თანაკლასელებისა და ჩვენი მასწავლებლების ბედ-იღბალს...

უკვე ლოგინში ჩანოლილს განცდილისაგან ფიქრები მომეძალა, არადა ხვალ გამოცდა ელოდა ჩემს ხელჯოხსა და დაღლილ ფეხებს...

დილით, ნასაუზმევს ინწრის ჩანჩქერისაკენ გავემართეთ. ჩქარა ვერ მივდიოდი და გვანჯი და ბექა ფეხს მიწყობდნენ. ზომიერი აღნაგობის, სხარტი ჭაბუკი ბექა აფაქიძე ჩვენი ახალი მეგზური იყო და გზას მიადვილებდა.

სოფლის ორღობებს დავუყევით. ხანდახან ვჩერდებოდი და გავყურებდი ტალღოვან გორაკებზე მიმოზნეულ ოდებსა და ეზო-კარებს. წელიწადის ეს დრო ყველაზე გამორჩეულია, დაღვინებული კაცივითაა, ჯერაც ღონე უხვავდა აქვს, მაგრამ იცის, მალე ზამთარი მოუკაკუნებს.

გზად სახელგანთქმული ქირურგის ეგნატე ფიფიას სახლში შევედი. დიასახლისმა მეორე სართულზე აგვიყვანა. აივანზე გრძელი მაგიდა და ორი ძელსკამი იდგა. თურმე ბატონ ეგნატეს უყვარდა სტუმრების აქმილება. ოთახებში ნამდვილი სამუზეუმო ექსპოზიცია დაგვხვდა — უამრავი ფოტო, ქირურგიული ინსტრუმენტები, ნამუშევრები... უკანა აივანიდან ფიფიების ყანა და ბალი ჩანდა, მწვანე მთებით შემორაგული სივრცე გადაიშალა.

კარგა ხანს მოგვინია ორღობებში სიარულმა. იქნებ მანძილი არც ისე დიდი იყო, როგორც მეჩვენებოდა, მაგრამ ჩემთვის ხომ ყოველი ნაბიჯის გადადგმა პრობლემა გახლდათ, რადგან ნაშალ ქვებში მიწვედა სიარული.

სოფელს გავცდით და ბილიკი მთის ხრიოკ ფერდობზე გაინელა. ქვევით, ხევში ინწრა მოქოთქოთებდა. ზედა კალთა თანდათან ხშირმა ბუჩქნარმა დაფარა, უფრო ზევით კი ტყემ. იქიდან უჩინარი ტყისმჭრელები საშეშე ხეებს აგორებდნენ და ჩვენ ვუყვიროდით, ფრთხილად, არ გაგვიტანოთ, ჩვენ მოვდივართ.

ბილიკი თანდათან დავინროვდა. ნაბიჯიც და ბზის ჩრდილოვან ტევრში აღმოვჩნდით. ფერდობზე შეფენილ ბზას ფითრი მოსდებოდა. ქვევით, ტოტებს მიღმა ხანდახან ხმაურიანი ჩქერალი გამოკრთოდა. ძირს ბზის წვრილი ფოთლები ეფინა, ნეშოდ ქცეული და რბილი. ჩვენი გზის გასწვრივ დიდი დიამეტრის წყალსადენის მილი განოლილიყო,

ინწრის სათავიდან სასმელ წყალს ატარებდა. წყალი ცივი ჩანდა, რადგან მილი ერთიანად შეოფლილიყო. როგორც გვანჯიმ ამიხსნა, მშენებლები შეეცადნენ ტყე არ გადაეთელათ და წყალსადენის გასაყვანად მძიმე ტექნიკა აქ არ შემოიყვანეს, ეს მილები დამრეც ფერდობზე ხელით შემოაჩოჩეს.

წინ ფრთხილად მივიწვევით. ხან კვანჯლარა ბზას ჩავავლებდი ხელს, ხან კლდის ნაშვერს. ზოგჯერ ხელჯოხს ვეყრდნობოდი, ზოგჯერ ხელს მიშლიდა და მაშინ იგი ბექას მოჰქონდა.

გვანჯი მიყვება: ენგურჰესს ელემს მოუწდათ ჯვარისაკენ წყლის გასაყვანად გვირბის გაყვანა. ასეთი მცდელობა ჯერ კინჩხასთან რომ ჩანჩქერი იყო, იქ ჰქონდათ. აფეთქების გამო ის ჩანჩქერი გაქრა, წყალი კირქვი-

ან შრეებში დაიკარგა. ახლა იქ, სალ კლდეზე მცირე წყალი ინრიტება, ხეობაში კი ლოდნარი ისეა დახვავებული, თითქოს დევებს ებუქნავათ... ინწრის ჩანჩქერსაც ასეთი ბედი ელოდა. მძიმე ტექნიკის ჩარევა და აფეთქებები აქაურობას გაანადგურებდა, თანაც ამის საჭიროება არც იყო. ამოდენა, ქვეყანაში უდიდეს წყალსაცავთან არსებულ სოფელს წყლის პრობლემა რატომ უნდა ჰქონოდა, მაგრამ ვილაცას ამ საქმიდან კარგი ფულის მოტეხვა მოუწდა. ახალგაზრდა ჟურნალისტმა გვანჯი მანამ მაშინდელი პრესის ფურცლებიდან შეუტია ამ პროექტს. დიდმოხელენი შეფუცხუნდნენ და პროექტი ჩაიშალა. თანასო-

ფლელემა გვანჯის ლალატი დააბრალეს, ჩვენთვის წყალი დაენანაო...
ოლონდაც ინწრა გადარჩა!

არცკი ვიცი, რამდენი ხანი მიყვებით ბილიკს. მერე წყლისაკენ
დავეშვით. ვეება ლოდებზე ვიხობიალეთ. ლოდიდან ლოდზე გადა-
სვლა ძალიანაც მიჭირდა, მაგრამ უკან ხომ არ გავბრუნდებოდი.

ერთგან, ჩანჩქერამდე მცირე მანძილია რომ რჩებოდა, ყინული-
ვით ცივ წყალში მომინია გატოპვა. ფეხსაცმელები გავიძირე (ბექამ თა-
სმებით მხარზე გადაიკიდა), ჯინსის ტოტები ავიკაპინე და ჩემი თეთრი
წინდებით წყალში ჩავედი.

მალე სველ ლოდზე ავძვერი და ჩანჩქერის პირისპირ აღმოვჩნდი.

სხვათა შორის, ნიაგარას ჩანჩქერზეც ვარ ნამყოფი. ამიტომ აქ რას
უნდა გავეკვირვებინე, მაგრამ ოცდაათი მეტრის სიმაღლიდან ქუხი-
ლით დაშვებული ქაფქაფა ნაკადი საუცხოო რამ სანახავია. ირგვლივ
შემოჯარული ბზით დაფარული ფერდობები უფრო შთამბეჭდავსა
ხდის აქაურობას. წყლის გამჭვირვალე წინწკლებით ჰაერია გაჯერე-

ბული და პირისახეზე მესხურება... დამბურძგლა, მაგრამ ნამდვილად
ღირდა აქ ამოსვლა.

სველი წინდების ამარა მარცხენა ფერდობს ავუყევი. დაჯღვარკულ
ხეებს ვეჭიდებოდი და ისე მივცოცავდი. კვლავაც წყალსადენამდე ავა-
ლნიე და სველ ბილიკზე ვიარე. მღვიმიდან გამომდინარე მცირე ნაკა-
დიც გადავლახეთ (იგი ინწრას გვერდიდან შეერთვოდა) და ჩანჩქერის
თავზე აღმოვჩნდით.

მთებიდან მზემ გამოაჭყიტა და მომეჩვენა, რომ ცოტათი გავთბი.
სალი კლდის თავზე ვიდექით და ფერხით კამკამა წყალი ვარდებოდა.
უკან, მაღალი ხეობიდან რამდენიმე მომცრო ჩანჩქერიც ჩანდა, მაგ-
რამ იქ ასვლა მე არ შემეძლო.

შევსვენეთ და შინიდან გამოყოლილი ხაჭაპური მივირთვით.

წყალსადენის მილი პირდაპირ მღვიმიდან გამოდიოდა. ბექა და გვან-
ჯი შიგ შეძვრნენ და დამეკარგნენ.

გზივარ მზეს მიფიცხებული, ვუსმენ წყლის უწყვეტ შხუილს, თან
ტვინში საშიში ფიქრები მიტრიალებს. ვაითუ, ეს მღვიმე შორია და
დატოტვილი, ვაითუ, გზა აებნეთ და ვერც გამოძვრნენ... სანამ ჩემი
მტკივანა ფეხებით სოფელში ჩავჩოჩილდები და ხალხს მოვუხმობ,
რამდენი ხანი გავა...

წუთი ბევრად მეტია, ვიდრე საათის ისარი ამას აღნიშნავს. მგონია,
რომ დიდმა დრომ გაიარა.

ბოლოს საუბარი მომესმა და შვებით ამოვისუნთქე.

„აქედან ისე როგორ წახვალ, მღვიმეში თუ არ შეიჭყიტე!“ — მაქე-
ზებს გვანჯი.

„იქ სტალაქტიტები და სტალაგმიტებია!“ — კვერს უკრავს ბექაც.

წამოვდექი, რათა ეს სასჯელიც მიმელო. ბექა წინ გავიდლოლე. მცირე
მანძილზე წყლის მიღზე მივდივარ და ბნელ ლოდნარში აღმოვჩნდით.
აქ არ არის მინისქვეშა ბილიკები, როგორც ანაკოფიაში მინახავს, აქ
ჭერიდან მონგრეული და ერთმანეთზე ახორხლილი ლოდებია და ვერ
გამირკვევია საითკენ, რომელი სიღრმეებისკენ მიიწევს ეს ბნელი ხვრე-
ლი. აგერ სტალაგმიტიც, თუმცა იგი არაა ჭრელად მოციაგე, როგორც
წარმომედგინა, უბრალოდ ნაცრისფერია... დავასკვენი, რომ ჩემგან აწი
სპელეოლოგი ვერ შედგება. ამიტომ ოციოდე მეტრი ვიხობიალე და
უკან გამოვძვერი. მზეზე გამოსულს გადარჩენილივით გამეხარდა.

სოფელში დაბრუნებაც არ იყო ჩემთვის იოლი. დაღლილი ფეხები-სათვის ეს ქვიანი დაღმართები საკმაოდ მძიმე დასაძლევია. სახსრები მწარედ მტკიოდა და გზა-გზა ვისვენებდი.

ბოლოს სოფლამდე ჩავაღწიეთ. ორღობეში მანქანა წამოგვეწია, ჩამსვეს და ჭანტურიებთან მიმარბენინეს.

ამ თავგადასავლის შედეგმა მალევე გამიარა. ამჯერად ფეხების ტკივილი არც არტრიტითა და მისთანებით ყოფილა გამოწვეული, უბრალოდ კუნთები დამეჭიმა და მეორე დღეს არც არაფერი მტკიოდა.

22

მზე ჯერ კიდევ არ იყო ჩასული, მეზობლის ბიჭებმა კარზე სტალინ-ისდროინდელი „ვილისი“ მოგვაყენეს და ჩქვალერიდან ჯვარამდე მიმავალი დანგრეული გზით ჩავრახრახდით. მშობლიურ ჯვარზენს თვალი გადავავლე და ათიოდე წუთში მანიების ოჯახში აღმოვჩნდი, სადაც მაგანასა და ენგურის თავშესაყართან არაერთგზის ვყოფილვარ მაშინ, როცა ოთხი ვაჟუკაცის დედა ცოცხალი იყო.

ახლა, როგორც ეს ზღაპრებში ხდება, ოთხივე ძმა მამისეულ სახლში შეიყარა — შოთა (ხუტა), გალაქტიონი (გალა), გვანჯი და ბონდო. ვუყურებდი და ვუსმენდი ძმებს. თითქოს ჰგავდნენ ერთმანეთს და განსხვავდებოდნენ კიდევ. სხვადასხვა გზებით დიოდნენ ცხოვრების ასპარეზზე, მაგრამ ჰქონდათ საერთოც — იდეათა და გატაცებათა სიუხვე. მათი ზოგჯერ რეალური, ზოგჯერ ფანტასტიკური ნაფიქრალი მუდამყამს ერთ პოსტულატს ეყრდნობოდა: კიდევ რა მოვიფიქროთ და რა გავაკეთოთ, სამშობლოს საქმეს რომ შევეწიოთ... იდეა ხან დიდს მოიცავს, ხან მცირეს, მაგრამ არასოდეს აქ არ იგულისხმება პირადი გამორჩენა, აქ მხოლოდ წადილია საქვეყნო საქმეების კეთებისა.

ჩამოლამდა, ცა ვარსკვლავებით მოიჭიქა. ჩვენ კი ვისხედით და ვმალაათობდით.

ღამე მეძინა ძველ სახლში, სადაც რუდუნებით ნაგროვები წიგნებია, კედლებიდან უამრავი ფოტო დაგვცქერის, ნივთები ათეული წლობით ცოცხლობენ.

დილით მე და გვანჯი კაშხალზე ავედით. დიდხანს დავცქეროდი მთებს შორის ჩაჭედებულ ხელთქმნილ კედელს, რომელიც წყლის უკიდევანო მასას აკავებდა. ამ საოცარ მშენებლობაში მეც ვიყავი ჩართული,

წყლის გადასაგები გვირაბის კედელს ვაბეტონებდი. ახლა ის გვირაბი დახურულია, რადგან ზედმეტი და იმ ადგილში, სადაც ოფლს ვღვრი-დი, შეუძლებელი იქნება ოდესმე შეღწევა.

წამუშაოდევს ჩემს მეგობარ, მწერალ მურად ჭანტურიას ვესტუმრე და ვისაუბრეთ ძველსა და ახალზე, ლიტერატურული ცხოვრების სიდუხჭირეზე... იმ დროზე, როცა უფრო ახალგაზრდები ვიყავით და იმე-დები გვასულდგმულვებდა.

23

ერთი დღით აქ დავრჩი, არსად არ მენადა წასვლა.

ეზოს ერთი კუთხე ფიჭვნარს უჭირავს, გეგონება საიდანღაც ტყე გადმობარგებულაო. არადა, თავის დროზე ეს ფიჭვები ხუტამ გაახარა... აუჰ, რამდენი წელი გასულა იმ დღიდან, აქ რომ ვიყავი. ტანწერნეტა, სწორად ასვეტილი ფიჭვები მალა ატყორცნილან, ძირს ქრელი ჩრდილი ეფინება... მე და ხუტა პირისპირ ვსხედვართ და ვსაუბრობთ.

მახსოვს ზომიერი სიმაღლის ბეჭებპრტყელი, ღონიერი ვაჟუკაცი. მაშინაც ბილა უღვაშები ჰქონდა, ცხადია, შავი. გამჭრიახი თვალებით შემომყურებდა და მიყვებოდა ამ თავის კუთხე-სამშობლოზე. ყვე-ლაფერი იცოდა ამ მშვენიერი გეოგრაფიული წერტილის შესახებ, ანკარა და მჩქეფარე მაგანასა და მღვრიე და ბობოქარი ენგურის შესა-ყართან რომ გაშლილა (მაშინ ხომ ენგური ლალად დიოდა)... იგი ბალებს აშენებდა, მრავალტაროიანი სიმინდის ჯიში გამოჰყავდა, საქონელს ამრავლებდა... სუფთა და კამკამა ჰაერს აკვირდებოდა, ამინდის გამოც-ნობა შეეძლო... საზოგადო საქმეებს გადაგებულნი, რეალობისა და ირე-ალობის ზღვარზე მცხოვრები, ელოდა ზღაპრულ პრინციპს, მაგრამ დროის კანონი მკაცრია... შარშან ახალგაზრდობის ელექსირს მთა-ვაზობდა, წამალს, რომელიც ასაკს უკან შემობრუნებდა... აქ, ფიჭვნარის ქრელ ჩრდილში მიყვებოდა, თუ რამდენი ხე-ბუჩქი გაახარა, უნდოდა სოფელი უფრო დამშვენებული ეხილა, მაგრამ უჩიოდა მავანთ, მის და-რგულს გულგრილად რომ ეკიდებოდნენ და ღუპავდნენ...

დრომ, ცხადია, თავისი კვალი ყველას დაგვატყო და არც მისთვის ჩაუვლია უკვალოდ... დედა და მამა აღარ არიან, ასაკოვანი ბიჭები და-ობლდნენ.

გალამ ქალაქური ცხოვრებით იცხოვრა. მრენველობის ეკონომისტმა და უპარტიომ ბარემ ოცდაათი დირექტორი გამოიცვალა. ასაკი ადამიანს მშობლიური სახლისაკენ ექაჩება. სახლი კი ეს მწვანე ედემია, სადაც ადამიანის სულს სიმშვიდე ეფინება.

აივანზე მარტონი ვსხედვართ. ყურადღებიანი კაცია, ცდილობს, სტუმარი არ მოაწყინოს. ლელვი მოვისაკლისე და ეს ასაკოვანი კაცი ხეზე გავიდა...

მიყვება ადამიანებზე, სამსახურზე, განვლილ დრო-ჟამზე. თევზაობა და ნადირობა ყვარებია, თურმე მეგობრებთან ერთად ხშირად დადიოდა ხან სად და ხან სად.

ერთხელო, მითხრა, გასული ვიყავი წნორის მიდამოებში. „უკანა გზაზე მანქანა ჩავგიქრა. ვწვალობთ, ვჯახირობთ, მაგრამ ვერაფერს ვშველით. სრულიად უცნობი სოფლის ცენტრში ვდგავართ. დაბნელება, ორ ნაბიჯზე არაფერი ჩანს. ლამისაა მანქანა დავაგდოთ და გზა ფეხით გავაგრძელოთ, მაგრამ ასეთ უკუნეთში სად უნდა წახვიდე. შორიასლო ადამიანთა ჯგუფი დგას. ლანდებივით ჩანან, ვერ ვარჩევ ვინ ვინ არის. ხმაზე ვატყობ, კახურად უქცევენ, მაგრამ ჩვეები მანქანის ვის რა გაეგება... უცებ საიდანლაც მანქანა მოგვადგა. კაცი გადმოვიდა და კაპოტი ახადეთო, გვეუბნება. ჩაიხედა, ჯიბის ნათურა მიანათა, უჩხიკინა, ბაბინა დამწვარაო, გვითხრა. ჩაჯდა მანქანაში და წავიდა... ამ ბნელ ღამეს სად ჯანდაბიდან მოვიტანდით ბაბინას, აქ არც სახელოსნოა, არც მაღაზია... მოკლედ, ვართ გულგასიებული და უცებ ის მანქანა კვლავ მოგვადგა. კაცმა კაპოტი ხელახლა აგვახდევინა, უჩხიკინა, ძველი მოხსნა, თავისი მოტანილი ჩააყენა და მეუბნება — „აბა, დაქოქე!“ დაიქოქა... გავიხარეთ! ის კაცი კი მანქანაში ჯდება. გავეკიდე, ძმობილო, რა ღირს-მეთქი. არაფერს ამბობს, ჩაჯდა და დაიძრა... ისევ გავძახე, გაჩერდი, ფული აილე-მეთქი. თავი მანქანიდან გამოყო და გამომძახა — „სხვას რომ გაუჭირდება, იმას დაეხმარე!“ ესა თქვა და გაქრა!“

მეორე ამბავიც ამასა ჰგავს, ოღონდ ეს უკვე აზერბაიჯანში მოხდა, სადაც ნითელი ხიდის მიდამოებში. „ნაცნობი შემეხვეწა, სათევზაოდ წამომყევით. მისი ჯიპით წავედი. წყალში თევზი სავსეა, მაგრამ ეს კაცი გამოუცდელია, ბადეს ისვრის და ვერაფერს იჭერს, რადგან საკუთარი ჩრდილით თევზებს აფრთხობს. მე მუხლამდე წყალში ვდგავარ და ვგრძნობ, თევზები ფეხებზე მეცაცუნებიან. სანამ ის თავისი ბადით ფართიფურთობს, სამი თევზი ხელით დავიჭირე. გაგულსებულმა ბადე მოისროლა და შეიგინა. ავილე ის ბადე და რამდენიმე გასროლით ბლომად თევზი დავიჭირე. ამასობაში ვხედავ, გვიდამდება. ჩავსხედით ჯიპში და მოვიდევართ. ერთგან, ნაპირზე სველი ქვიშაა. ვეუბნები, გვერდი აუქციე, თორემ ჩავრჩებით-მეთქი. „ჩემი მანქანა ტანკივითაა!“ — ამყად მიპასუხა და იმ ქვიშაში შეაგდო. ეგრევე ძარამდე ჩავეფალეთ. აღმუვლებს, მაგრამ ვერ ამოვიდევართ. კაცი გაგიჟებასაა, ასე როგორ დავითარსეო. თავის უჭკუობას ბედ-ილბალს აბრალებდა... მანქანიდან გადმოვედი და ტყეში გაჭრილი გზით ახლო სოფლისაკენ წავედი. ცაზე ვარსკვლავები ჩახჩახებენ და გზა ოდნავ ცრიატებს. ტყე ბნელი კედელივითაა და მეტს ვერაფერს ვხედავ... მივალნიე სოფლის სალაყბომ-

დე, ახალგაზრდები შეყრილან. აქაც ვერაფერს ვაგებინებ. მე რუსულად ვლაპარაკობ, ესენი თავიანთ ენაზე ყაყანებენ... რა უნდა მექნა, გამოვბრუნდი, ღამეს მანქანაში გავათევთ და დღისით რამეს ვიზამთ-მეთქი. მივდივარ ბნელ ტვერში და თითქმის ვერაფერს ვხედავ. უცებ სოფლის მხრიდან რახრახი მესმის. მოვიხედე, სინათლე მოიწვეს. ეს არც მანქანის სინათლეა, არც ტრაქტორის, სადღაც მალლა ჰკივია, თითქოს ციდან დაეშვაო. ნამდვილად უცხოპლანეტელი მომდევს-მეთქი, გავიფიქრე... ამასობაში მომიახლოვდა კიდეც და განზე გავიწიე... ჩვენს დასახმარებლად უზარმაზარი კომბაინი მოიჩქაროდა!”

რაც შეეხება ნადირობით მის გატაცებას, მოკლედ მამცნო: მე ასე მწამს — ნადირობა ბუნების წიაღში მეგობრებთან ერთად გავლა-სიამოვნებაა და არა ნადირ-ფრინველთა ხოცვა-ჯლეტა!

ვუსმენ და ვფიქრობ: მართალია, ქვეყნიერება სავსეა ბოროტებით, მაგრამ სიკეთის თუნდაც მცირედი გაელვება ჯაბნის ეშმაკეულ განსაცდელს.

ისე, ყური მოვკარი, გალას კალამიც კარგად უჭრისო და თავის ფათერაკებზე თვითონვე წერსო. იქნებ მომინოს კიდეც მისი წიგნის რედაქტირება, ეს ხომ ჩემი ხელობაა.

25

უმცროსი ბონდო ჩემი ნათლულია. ადრე ფსკოვში ჯარში მსახურობდა, შემდეგ ლენინგრადში სწავლობდა და ფოლადის მდნობელი გახდა. მეც იქ გავიცანი, ახალგაზრდა მეუღლითურთ ჩავედი და თავისი ბინა და დრო დამითმო. დიდი საბჭოეთის ჩამოშლის შემდეგ შინ დაბრუნდა, რათა ისტორიულ მოვლენებში თავისი წვლილი შეეტანა... ჩვენი ქვეყნის ნგრევასა და შენებაშიც, ბედნიერი იმედებით აღსავსენი, ყველანი ვმონანილეობდით, თუმცა სინამდვილე ბევრად უფრო ტრაგიკული და სისხლიანი აღმოჩნდა. მხოლოდ მტკიცე და ზნეობრივად შეურყვნელმა ადამიანებმა არ დაკარგეს იმედი და ფუტკრის რუდუნებით აკეთებენ იმას, რასაც სიკეთედ მიიჩნევენ.

თავის სოფელში (ანინდელ ქალაქ ჯვარში) საზოგადოება ჩამოაყალიბა. კაბინეტი მოიწყო და ცდილობს ძილბურანიდან მავანთა გამოყვანას. აი, დღეს სადისკუსიო საღამო გვაქვს. მეც მივდივარ. ბევრნი არა ვართ, რადგან ზოგ-ზოგებს ურჩევნიათ ტელეეკრანთან ისხდნენ

და პიარტექნოლოგთა ბანგით დათვრნენ. ჰოდა, შევიყარენით ისინი, ვინაც ლაპარაკით სოფლის აშენებას ლამობს. ზუგდიდიდან ძმები რაფაელები გვემატებიან — რობერტი და იდენი. რობერტს — მხატვარსა და პოეტს დიდი ხანია ვიცნობ და ვმეგობრობ კიდეც. იდენი? გუნებაში ვხუმრობ, რომელი იდენი, ინგლისის პრემიერი თუ ჯეკ ლონდონის პერსონაჟი? დისკუსიის თემა წინასწარაა განსაზღვრული, ჩვენ ხომ პოლიტიკით ვსულდგმულობთ, ყოველი ჩაის მკრეფავი ანდა სუნელის გამყიდველი დღეს პოლიტიკოსია. ბონდოს სწორედ აქეთკენ მიჰყავს საუბარი, მაგრამ ბატონი იდენი შემოაგდებს ყბადაღებულ თემას შესახებ იმისა, დაწერა თუ არა ჭაბუამ „დათა თუთაშხია“. საერთოდ, ცნობაარეულ საზოგადოებაში დიდი გასავალი აქვს შეთქმულების თეორიებს. ყველამ იცის, რომ სოროსს ჩვენი განადგურება სწადია, რომ ირგვლივ ყველა მასონია, მასონი კი დიდი ბუაა, რომ არსებობს მსოფლიო მთავრობა, რომელიც კაცობრიობას მართავს მისდა დასაღუპად, რომ მეორედ მოსვლა აგერ, ამ გზის ბოლოს იქნება და ყველანი ვიხილავთ ლუციფერს... ბუნებით სკეპტიკოსი ვარ, ზღაპრები მიყვარს, მაგრამ ვერ ვიჯერებ ბაყბაყდევის რეალურ არსებობას. ახლაც აუღელვებლად და ლიტერატურულად ვასაბუთებ, თუ რატომაა დათა ჭაბუას პერსონაჟი. ჩემს ლოგიკას ეთანხმებიან, მაგრამ ზღაპრებს მაინც ვერ ელევინ.

უკვე გვიანი ღამეა. შინ ვბრუნდებით. „დისკუსიით“ გაბრუებული ლოგინში მივძვრები.

26

მესტიიდან მომავალ სამარშრუტო ტაქსის მოვყვებით. ტაქსის სვანი მძღოლი მეგრელებს „გვაჯავრებს“, ლანს გვირბილებს. არ მინდა ავყვე და ანეკდოტები დავახვავო. ბოლო დროს ხომ რაც მანამდე მეგრელებზე და კახელებზე ანეკდოტები იყო, ყველა სვანებს აკიდეს... უმჯობესია, ჩუმად ვიჯდე და საამო სვანურს ვუსმინო.

ზუგდიდის ბაზრის წინ ბატონი იდენი გველოდება, ჩავსხედით მის მანქანაში და ხობისკენ მივემართებით. იქ გვიერთდება გოგიტა ჩიტაია, ისტორიკოსი და არქეოლოგი — სახიერი, მაგრამ გაუღიმარი ახალგაზრდა.

ქალაქს გავცდით და აღმართს შევუყევით, ყოფილი დაფნის მეურნეობისაკენ მივდივართ. ხობში ათასჯერ ვყოფილვარ, მაგრამ ყოველთვის ბრტყელ დაბლობზე გაშლილ ქალაქად აღვიქვამდი. ახლა კი

გორაკების აღმართ-დაღმართს მივყვებით. აგერ ჭიშკარი და დაცვის ბიჭები. მალლა მთაზე კოტეჯები იმალება, იქ ახალგაზრდული ბანაკია. მომცრო სერზე გავდივართ და ქვევით, ხევში ვიხედებით. ჩვენ წინ გადაიშალა ულამაზესი კარსტული ტბა — პაპანწყვილი. ამას, მგონი, ვოკლუზი ჰქვია, რაკი მისი წყლები მინიდან გროვდება.

გალმა ფერდობს დაფნის ბუჩქები აჰყვება.

კარგა ხანს გავყურებდი და ვფიქრობდი: ამ პატარა საქართველოში იმდენი თვალწარმტაცი ადგილია, ჩემი დარჩენილი წლები მათს მოსახილველად არ მეყოფა-მეთქი.

მანქანაში ჩავსხედით და ხობის მთავარანგელოზის მონასტრისაკენ გავემგზავრეთ. ხელმარჯვნივ ურთას მთის მცირე განშტოებებია, ხელმარცხნივ ჭანისწყლისა და ხობისწყლის შესართავის ფართო სანახები გაშლილა... გვანჯი და გოგიტა მარჩიელობენ. ამ მიდამოებში ტრაგიკული სამკუთხედიანო — 15-20 კილომეტრის ფარგლებში გუბაზ მეფის (554), ზვიად გამსახურდიას (1994) და ნატო ვაჩნაძის (1953) აღსასრულის ადგილებია და სამივეგან კვირბისა თუ ობელისკის აღმართვა სწადიათ...

მონასტრის ეზო-გარემო საკმაოდ ვრცელია და მძლავრი ხეებითაა დაჩრდილული. ჩვენი არქეოლოგი გვიჩვენებს ადგილებს, სადაც, თურმე, ნამოსახლარები გაუთხრია. მე ამ ქვების გროვაში ვერაფერს ამოვიკითხავ და იძულებული ვარ ჩემი ბუნებრივი სკეპტიციზმი დავძლიო.

ერთგან მინდორი მოშიშვლებულია, ჭადრები ალბათ ქარიშხალმა წააქცია ან იქნებ განგებ გაიკაფა, რათა ტაძრის ზღუდე მთელი თავისი დიდებულებით გამოჩენილიყო.

თვით ტაძარი, ეტყობა, მრავალგზისაა გადაკეთებული, ორი მხრიდან ღია გალერეები მიუყვება. შიდა სივრცე ფრესკებითაა მოხატული. აგერ ამაყად გადმომდგარა ვამეყ დადიანი და მისი ოჯახი.

ხობში შემოვბრუნდით და მეგრული ფოლკლორის მუზეუმს მივაკვლიეთ.

აქედან ხეთაში გადავინაცვლეთ. ომში დაღუპული ჯარისკაცის ამირან ლატარიას დედამ ლიზა ადამია-ლატარიამ, შვილის ხსოვნის პატივსაცემად, ჯერ კიდევ საბჭოების დროს საკუთარი კარ-მიდამო სახელმწიფოს აჩუქა. ქალბატონი იქვე, ეზოშია დაკრძალული და მისი საფლავის ირგვლივ შინმოუსვლელთა სიმბოლური საფლავებია. ეზოშივე მუზეუმის ორსართულიანი შენობა დგას, გზის გალმა კი ღია ამ-

ფითეატრი, სადაც ყოველ მეორე წელიწადს ტარდება კოლხური ფოლკლორული ფესტივალები.

პროვინციის პირობაზე, მუზეუმი საკმაოდ მდიდარი აღმოჩნდა. ვისაც აინტერესებს არქეოლოგიური აღმოჩენები ანდა კოლხების ეთნოლოგია, აქ უამრავ საინტერესო მასალას იხილავს. კარგადაა წარმოჩენილი რაიონში დაბადებული სახელოვანი ადამიანები, ვინაც საქართველოს კულტურასა და მეცნიერებაში შესამჩნევი წვლილი შეიტანა. ერთი დიდი დარბაზი მეორე მსოფლიო ომსა და იმ ომში დაღუპულებს ეძღვნება. ეს მუზეუმი ხომ თავის დროზე სწორედ ამისთვის აშენდა. ოღონდაც, იმ დროიდან, როცა პირველი ექსპოზიცია გაკეთდა, დიდი დრო გავიდა, ბევრი რამ გადაფასდა, საბჭოთა კლომები დღეს უკვე არაადეკვატურია. აქ კი არავის არაფერი შეუცვლია — კედლებიდან ისევ ის პოლიტიბიურო გადმოგვყურებს... იმ ომის შემდეგ კიდევ რამდენი ომი გადავიტანეთ, რამდენი ახალი შინმოუსვლელი გვყავს, კარგი იქნებოდა ეს დარბაზი უფრო გათანამედროვეებულიყო... ჩვენი სამშობლოსათვის დაღუპულთა სიები უნდა შევავსოთ და საკადრისი სურათებით დავამშვენოთ, რომ მათი საქმენი-საგმირონი თვალწინ იყოს ან და მარადის...

ჩვენმა გილმა შემოგვთავაზა, დიხაგუძუბა უნდა გიჩვენოთო. სიყმაწვილეში მინახავს უკვე გათხრილი დიხაგუძუბა, ოღონდ ანაკლიაში, აკაკი ჭანტურიას ნამოღვანარი. ცნობილია, რომ იქმან დიდძალი არქეოლოგიური მასალა აღმოაჩინა. ახლა ჩვენმა მეგობარმა სადღაც სოფლის განაპირას გაგვიყვანა, ნაწილობრივ ჯაგნარით მოსილი ადგილი გვანახა. ფანტასტიკის დონეზე, ცხადია, შეიძლება სამარხიც ვიპოვოთ, მაგრამ მე ხომ უკვე ვთქვი — ჩემში სკეპტიკოსი სახლობს.

სალამოს ზუგდიდში შევბრუნდით...

ღამე ზუგდიდში, ახლობლის ოჯახში ვათიეთ. რაკი მე თვითონ ზუგდიდელი ვარ, სასაცილო იქნებოდა ტურისტის ამპლუაში მოვლენოდი საკუთარ ქალაქს. ვისაც სამეგრელოს მონახულება უნდა, უპირველესად, ცხადია, ზუგდიდს ეწვევა — გაისეირნებს ბულვარში, მონახულებს დადიანების სასახლეს, უნიკალურ მუზეუმს და ბოტანიკურ

ბალს, სანთელს ანთებს ვლადიმერის ღვთისმშობლის ხატის სახელობის საკათედრო ტაძარში...

მეტი რაღა ვთქვა? მხოლოდ იმას დავამატებ, რომ ჩემი წიგნების მთავარი ასპარეზი, მაშინაც კი, როცა ზუგდიდს არ ვახსენებ, ანდა მოგონილი სახელით მოვიხსენიებ, მუდამჟამს ზუგდიდია, ტვინში ყოველთვის მისი გეოგრაფიული გარემო და კოლორიტი მიზის... მწერალი საკუთარ ბავშვობას ვერასოდეს გაექცევა!

დილით, ნასაუზმევს ბატონმა იდენმა მოგვაკითხა და ფოთისაკენ გაგვპროლა. გზაში ვმუსაიფობდით. იდენი თავის ზვიადისტურ წარსულზე გვიყვებოდა, მე კი, ბებერი მოგზაურის კვალობაზე, საკუთარ შთაბეჭდილებებს ვუბრუნდებოდი.

მანძილი სწრაფად დავფარეთ. ფოთის პორტს, ნიკო ნიკოლაძისა და ცოტნე დადიანის ქანდაკებებსა და ბიზანტიური სტილის დიდებულ ტაძარს თვალი შევავლეთ და მალთაყვაში ჩავედით. აქ სასტუმრო „პალიასტომში“ მოვთავსდით. დრო ბევრი გვქონდა და უპირველესად კოლხეთის ეროვნული პარკის ადმინისტრაცია მოვიინახულეთ. მეტად

საინტერესო შენობაში აღმოვჩნდით. ეკოლოგიურად ზედმინევენით უსაფრთხო ნაგებობის აშენების დროს მიწისპირიც კი არ დაზიანებულა. შიგნით მცირე გამოფენაცაა და კომფორტული ოფისებიც.

გავარკვიეთ, რომ დღესვე, ნასადილევს შეგვეძლო აკვამარინით პალიასტომის ტბაზე გასეირნება. ეს ჩემი დიდი ხნის ოცნება იყო. ჯერაც პატარას ტვინში ჩამებეჭდა ეგნატე ნინოშვილის ტრაგიკული მოთხრობის სურათები. მას შემდეგ ფოთში ხშირად ვყოფილვარ, მაგრამ საქმეები ისე ამენყო, ტბა ნანახი არ მქონდა.

პატარა, მარტივად მოწყობილი ნავმისადგომი იქვე, სასტუმროსთან, ყურეში იყო. აკვამარინს დიდი არ ეთქმოდა, მაგრამ სამ ათეულ მგზავრს კი იტევდა.

კიჩოზე ამუშავდა ძრავა და ნაპირს მოვწყდით.

ორ-სამ წუთში ყურე დავტოვეთ, წინ გადაიშალა ვერცხლისფრად მოლივლივე პალიასტომი. მარცხნივ, საკმაოდ შორს ხეებში ჩამალული სახლები მოჩანდა, ამათ გაგრძელებაზე ქალაქის კონტურები ილანდებოდა. ვიღაცა ირწმუნებოდა, ტაძრის გუმბათს ვხედავო, მაგრამ, ვფიქრობ, ეჩვენებოდა. მარჯვენა ნაპირი შედარებით ახლოს იყო, სელით დაფარულ, ჭაობიან კუნძულსა ჰგავდა.

წყლისპირას ორიოდე წერო დავლანდე.

სიღრმიდან ხანდახან გაქანებული კეფალი ამოხტებოდა.

სუფთა და გამჭვირვალე ჰაერი გრილად მელამუნებოდა.

შუა ტბას რომ მივალწიეთ, ტალღები მსუბუქად აიქოჩრა. სანახავად ლამაზი იყო, მაგრამ გამეგონა, რომ პალიასტომი ხიფათიანია და ამინდის მოულოდნელი ცვალებადობა აქ ჩვეულებრივია.

წინ, ფიჩორის შესართავთან, პანანინა კუნძულზე ჯვარი იყო აღმართული. ზედ მოზრდილი ფრინველები ისხდნენ და აკვამარინის მოახლოებისას ზარმაცად აფრინდნენ.

მარცხენა ნაპირზე მომცრო მდელო იყო და მიტოვებული ქოხი იდგა.

აკვამარინი ფიჩორს აუყვა. ნაპირები ტროპიკულ ჯუნგლებს მოგვაგონებდა. დაჭაობებულ ნაპირებთან წყალში ოქროსფერი ლეყი ტივტივებდა.

მდინარე მდორედ მოედინებოდა, მისი ნელი სვლა შეუმჩნეველი იყო.

მზე უკვე გადაინვერა, როცა გზად მეთევზეები შეგვხვდნენ, წყალში ანკესები ჩაეყარათ.

ჩვენი ამაღლებული, რომანტიკული განწყობილება ძრავის ღალატ-მა დაარღვია. თურმე ელექტროდამცველი გადაინვა, მაგრამ სანამ ეს გაირკვეოდა, ჩვენი აკვამარინი ნებიერად მიტივტივებდა ტბისაკენ.

ქოხამდე რომ ჩავალნიეთ, ფეხის გასამართავად მდელიოზე გადავედით, თუმცა თხმელნარის სიღრმეებისაკენ ჩაკარგული ბილიკით გზის გაგრძელება არ ღირდა.

ძრავის დეფექტი მალევე აღმოვაჩინეთ, აკვამარინი გაცოცხლდა და ისევ ტბის სივრცეზე გამოვედით.

მზე უკვე ჩადიოდა, მისი სხივები ზედაპირზე ირიბად წვებოდა და სანახაობა მართლაც ფანტასტიკური იყო.

შორიდან ილანდებოდა მეთევზეთა მრავალრიცხოვანი გუნდი, ტბიდან ნაპირისაკენ უზარმაზარ ბადეს ექაჩებოდნენ. ახლოს რომ ჩავუარეთ, ვნახეთ, როგორ ხტოდა ბადეში გახვეული ვერცხლისფერი თევზი და თავის დახსნას ცდილობდა...

ჩვენი მოგზაურობის მეათე დღეც გათენდა. სიცხიანი დარი დაგვიდგა. ნასაუზმევს ზღვაზე გავისეირნეთ. იგი სასტუმროდან ორიოდე ნაბიჯზეა და გზა მოკლეზე მოვჭყერით. იქ, სადაც ტბიდან გადმონადე-

ნი წყალი ზღვაში ჩადის, საკმაოდ ფართო ქვიშიანი პლაჟია. ჩვენი სახელგანთქმული ქვა-ლორლიანი სანაპიროებისაგან განსხვავებით, აქ ფეხს რბილად ადგამ, ქვიშა თითქოს გეფერება... წყალიც თხელია, შეგიძლია ზღვაში თანდათან შეხვიდე, ათეული მეტრის იქითაც მკერდამდე თუ აგწვდება. ზღვის მარილიანი წყალი შერბილებულია მდინარის მტკნარი წყლით... მოკლედ, იმდენი ვიყურყუმელავე, დაღლილობა ერთიანად ჩამოვირეცხე... ამ კეთილ და სასიამოვნო გუნებაზე ვამთავრებ ამ ჩემს ღამაზ მოგზაურობაზე თხრობას. სამწუხაროდ, თუმცა „ცხოვრება მშვენიერია“, მაგრამ უხინჯო ნამდვილად არ არის. ეს ღამაზი პლაჟი ისეა მოფენილი პლასტმასის ბოთლებით, ცელოფნებითა და რაგინდარა ნამუსრევით, მშვენიერების აღქმა დიხხაც რომ გიჭირს... პატრონი სჭირდება აქაურობას...

და მაინც, ამ ათდღიანმა ტურნემ სამეგრელოს ყველა რაიონში ბედნიერების განცდა დამიტოვა. თბილისისკენ სამარშრუტო ტაქსის მოვყვებოდი და ვფიქრობდი — ბევრი ვნახე, თუმცა უფრო ბევრი ვეღარ... (ეჰ, როდილა შემოვივლი სამურზაყანოსაც!)... საქართველო პატარაა, თუ მას კოსმოსიდან დახედავ, მაგრამ დიდია, თუ ფეხით ივლი, თანაც ხელჯოხის დახმარებით...

სარჩევნი

ჯადოქარი ფეფიკო და სხვა ზღაპრები	3
ბუტია სპილო	5
უფლისწული ჩიკორიკო	8
თხიპნი-თხუპნი	10
შვიდთავიანი დევი	13
იყო ერთი ღტ-ღტ!	16
თეკო დაიჯარგა	18
ბევრი შოთიკო	21
ჯადოქარი ფეფიკო	23
ამუნია ტიტკო	38
ტყეში დადის მელმგელტურა	46
ხატია	63
ცუნცულები	68
ციცქნა გოგოსა და მისი მეგობრების უჩვეულო ფათერაქები	74
ბაციყუყუ და სამი ჯადოქარი.....	99
მატარებელი	283
მოგზაურობა ხელჯოხით სამეგრელოში	311